DINI YA KIISLAM

MUANDAJI: HÜSEYN HİLMİ IŞIK

LA HAKIKAT KITABEVI

CHAPISHO NO: 1 LA HAKIKAT KITABEVI

DINI YA KIISLAM

MUANDAJI
HÜSEYN HİLMİ IŞIK

TOLEO LA KUANZA

Hakîkat Kitâbevi
Darüşşefeka Cad. 53/A P.K.: 35
34083 Fatih-ISTANBUL/TURKEY
Tel: 90.212.523 4556–532 5843 Fax: 90.212.523 3693
http://www.hakikatkitabevi.com
e-mail: info@hakikatkitabevi.com
TEMMUZ-2019

BASKI:
İhlâs Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 90.212.454 3000

ISBN: 978-975-8883-91-2

NJIA YA PEPO

Sifa njema ni za Mwenyezi Mungu aliyetuweka miongoni mwa wanaotafuta mema na wenye kupenda elimu. Sala na salamu zimshukie mtume Muhammad, ambaye alitumwa hali ya kuwa rehema kwa walimwengu na masahaba zake wote.

UISLAMU

MWENYEZI MUNGU YUPO NA NI MMOJA

Mwenyezi Mungu aliumba viumbe wote. Kila kitu mwanzoni hakikuwepo. Mwenyezi Mungu pekee ndiye alikuwepo. Yeye huwepo daima, Yeye si kiumbe aliyekuwepo baadaye. Kama asingekuwepo kabla, basi pangekuwepo nguvu zinazomuumba Yeye. Kwani kutokuwepo kwa nguvu zinazoumba kitu kisichokuwepo humaanisha kuendelea kwa kutokuwepo kwa kitu hicho kisichokuwepo, hivi kwamba hakiwezi kuwepo. Ikiwa mwenye uwezo wa kukiumba alikuwepo, basi Mwenyezi Mungu ni wa milele ambaye humiliki nguvu hizo. Kinyume na hayo, inawezekana kuhoji kwamba hizo nguvu za kuumba zilikuwepo baadaye, wakati huo nguvu nyinginezo zilipaswa kuumbwa, jambo ambalo litawezesha kuwepo kwa waumbaji kadhaa ambao idadi yao haina kikomo. Hata hivyo, hii ina maana kwamba hakuna mwanzo kwa waumbaji. Kutokuwepo kwa muumba wa mwanzoni husababisha kukosekana kwa uumbaji ambao ungetekelezwa. Ikiwa muumbaji atakosekana, basi viumbe wote hawa wakimwili na kiroho tunaowaona au kuwasikia katika mazingira yetu wasingekuwepo. Lakini, kwa vile viumbe wa kimwili na kiroho wapo, basi lazima wawe na muumbaji mmoja na anayeishi milele.

Mwenyezi Mungu aliumba kwanza madutu sahali, viundio vya viumbe vyote,vya kimwili, kiroho na malaika. Maduta sahali hurejelewa sasa kama elementi/ vipashio. Kuna vipashio vipatavyo mia moja na tano ambavyo leo hii vinajulikana. Mwenyezi Mungu ameumba, na kila uchao anaendelea kuumba, kila dutu na kila kitu kutokana na vipashio hivi mia moja na tano. Chuma , salfa, kaboni, gesi ya oksijeni, gesi ya klorini, kila kimoja wapo ni kipashio. Mwenyezi Mungu hakusema ni miaka milioni ngapi iliyopita ndipo alipoviumba vipashio hivi. Wala hakutufahamisha

ni lini alianza kuumba ardhi, mbingu na viumbe hai, ambavyo ni natija ya vipashio hivi. Kila kitu, kiwe kiumbe hai au si hai, kina umri fulani ambao kitaishi. Hukiumba muda ukiwadia na hukiangamiza umri wake ukifikia mwisho wake. Yeye haumbi tu kitu kutokana na kutokuwepo kwa kitu hicho, lakini pia hukiumba kitu kingine kutokana na kingine, polepole au ghafla, na kile cha mwanzo kikija maishani, cha mwisho husita kuishi.

Mwenyezi Mungu alimuumba mwanadamu kutokana na madutu sahali na roho. Mwanadamu hakuwepo kabla. Wanyama, mimea, majini, malaika walikuwa wameumbwa kabla ya mwadamu huyo wa kwanza kabisa. Huyo mwanadamu wa kwanza aliitwa Adamu, amani ya Allah iwe juu yake. Kutokana naye, Mwenyezi Mungu alimuumba mwanamke. Kutokana na hawa wawili, watu walizaana. Tunaona kwamba vitu vyote vilivyo na uhai na visivyokuwa na uhai sawia, vinabadilika. Kile ambacho ni cha milele hakipaswi kubadilika. Kuna mabadikiko miongoni mwa maumbile, hali na madutu. Tena \mifanyiko ya kikemikali hubadilisha dhati na hali yake. Madutu yanasita kuishi huku mengine yakija kwenye uhai. Kwa upande mwingine, katika matukio ya kinyuklia, hata elementi/ vipashio vya kinyuklia hubadilika na kuwa nishati. Mchakato huu wa vitu kujitokeza vikitokana na vingine hauwezi kuwa wa milele usiokuwa na mwanzo. Lazima vilitokana na madutu ya mwanzo kabisa yaliyoumbwa na hayakuweko kabla. Kwani milele ina maana ya kutokuwa na mwanzo.

Maadui wa Uislamu wanajifanya wanasayansi na wanasema kwamba wanadamu waliumbwa kutokana na kima. Wanasema kwamba daktari wa Kizungu anayeitwa Darwin alisema hivyo. Ni waongo. Darwin (Charles [1809-82]) hakusema hivyo. Alianzisha harakati za jinsi ya kuendelea kuishi miongoni mwa viumbe hai. Katika kitabu chake kiitwacho **The Origin of Species** aliandika kwamba viumbe hai viliendeleza tabia zilizoendana sana na mazingira yao na kwa kufanya hivyo vikapitia mabadiliko muhimu. Hakusema kwamba atom moja hubadilika na kuwa nyingine. Katika kikao ambacho Jumuia ya Uingereza ya kuendeleza Sayansi iliandaa huko Salford mwaka wa 1980, Prof. John Durant wa Chuo cha Swansea alisema kwamba mtazamo wa Darwin wa kimageuzi kuhusu asili ya mwanadamu umegeuzwa katika kisasili/uongo/ubunifu wa kisasa, jambo ambalo lina madhara kwa sayansi na maendeleo ya kijamii,kiasi kwamba uongo wa kisekula(elimu ya sekula) kuhusu mageuzi ulikuwa na taathira kubwa kwa utafiti wa kisayansi, ambazo zilisababisha

“upotoshaji, mgogoro usiohitajika na matumizi mabaya sana ya sayansi”. Alihitimisha kwamba Nadharia ya Darwin sasa imeenda mbali saana na hali ya kuwa imeacha nyuma marundo ya `mawazo haribifu na danganyifu. Matamko haya aliyoyatoa Prof. Durant kumhusu mwenzake ni miongoni mwa majibu yenye kuvutia sana yaliyotolewa kwa Wanadarwin kwa jina la sayansi. Sababu kuu iliyojificha nyuma ya jitihada zilizopo za kujaza watu shauku na nadharia hii ya kimageuzi katika ngazi fulani ya kitamaduni ni itikadi kengeushi. Hazihimili matilaba ya kisayansi. Ile iitwayo nadharia inatumika kama chombo cha kuingizia falsafa ya kiyakinifu. Hoja kwamba mwadamu alitokana na kima haina msingi katika elimu na ni mbali saana na sayansi. Wala si hoja ya Darwin. Inajikita katika uongo wa maadui wajinga wa Uislamu ambao hawana habari juu ya elimu na sayansi. Mtu mwenye elimu au mwanasayansi hawezi kutoa matamko ya kijinga na dhihaka kama hayo. Kama mtu aliyehitimu chuoni ataishi maisha ya upotovu na kusahau yale aliyosoma shuleni badala ya kujiendeleza na masomo yake katika taaluma alimozamia, kamwe hawezi kuwa mtu mwenye elimu au mwanasayani. Baya zaidi ni kuchukuwa kwake kinga na Uislamu na kujaribu kusambaza maneno yake na maandishi ya uongo kwa jina la elimu na sayansi na hivyo yakaishia kuwa kama msingi danganyifu yenye madhara kwa jamii. Katika hali hiyo diploma yake, cheo na wadhifa vitakuwa mitego ya kujishaua ya kuwawinda vijana. Wanasayansi walaghai wanaosambaza uongo wao wenyewe na kashfa kwa jina la elimu na sayansi wanarejelewa kama **walaghai wa sayansi**.

Mwenyezi Mungu anachotaka ni watu kuishi kwa raha na amani duniani na wapate kujivunia huko akhera. Kwa sababu hii, anawaamrisha kufanya mambo yenye faida yatakayowapelekea kupata raha, na akawakataza yale yenye madhara yatakayosabibsha maangamizi. Endapo mtu atatenda bila kujali ni mshikadini au si mshikadini, **muumini** au **sio muumini**, aliyeshikamana na sheria za Kiislamu, yaani maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu, hali ya kuwa anafanya hivyo kwa kujua au kutojua, kiwango cha raha na amani watakachopata katika maisha ya dunia hii yatakuwa sambamba na kiwango cha utiifu wao kwa mfumo huo wa sheria. Ni sawa na kaida isemayo kwamba(yeyote anayetumia matibabu muafaka atapona maradhi.) Mafanikio ya hivi sasa wanayojivunia wasoshika dini ya Mungu wengi ni kwa sababu ya kutenda matendo yao kwa namna ambayo inaonekana kuwa inaafikiana na Kur’ani Takatifu. Hata hivo, kujivunia kwa milele kwa kutii Kur’ani Takatifu,

huwezekana tu iwapo utiifu huo utatekelezwa kwa kujua na muumini.

Sheria ya kwanza ya Mwenyezi Mungu ni kuwa na imani. Ukafiri ni jambo aliloharamisha kabla ya uovu wowote mwingine. Imani maana yake ni "kuwamini ukweli kwamba Muhammad Rehema na amani ziwe juu yake ni mtume wa Mwenyezi Mungu wa mwisho. Mwenyezi Mungu alimpa yeye maamrisho yake kupitia ufunuo. Yaani aliteremshia kwake sheria zake za Kiislamu kupitia malaika, naye akazifafanua zote kwa watu. Neno lililoteremshwa kupitia kwa malaika linajulikana kama Kur'ani takatifu. Kitabu ambacho kina matini yote ya Kur'ani iliyoandikwa inajulikana kama **mas-hafu** (nakala ya Kur'ani Takatifu). Kur'ani Takatifu si matamko ya mtu binafsi aliyoyatoa Mtume Muhammad Rehema na Amani ziwe juu yake.bali Ni neno la Mwenyezi Mungu. Hakuna mwanadamu anayeweza kutoa tamko hata moja ambalo linafanana na aya zake katika ukamilifu. Sheria zilizofundishwa katika Kur'ani Takatifu, kwa pamoja, zinajulikana kama Uislamu. Mtu mwenye kuziamini kwa moyo wake anajulikana kama muumini na Mwislamu. Kuchukia hata sheria moja tu ni **ukafiri**. Kuwamini kufufuliwa baada ya kifo, uwepo wa majini na malaika, ukweli kwamba Adamu ni baba wa binaadamu wote na ni mtume wa kwanza kabisa, ni kazi ya moyo tu. Mambo haya ya ukweli yanaitwa mafundisho ya **imani** au **akida**. Ama kuhusu maamrisho ambayo yanapaswa kutekelezwa na makatazo ambayo yanapaswa kuepukana nayo kwa matendo na kwa moyo, ni lazima kuyamini na kuyatenda au kuyaacha. Yanaitwa mafundisho ya sheria za Uislamu. Kuyaamini ni miongoni mwa vitendo vya imani pia. Kuyaweka vitendoni au kuyaacha ni ibada. Ni kitendo cha ibada kutekeleza sheria za Kiislamu kwa kuleta nia kwanza. Maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu yanaitwa sheria za Kiislamu ama sheria za kiibada/ kiungu. Maamrisho yanaitwa fardh na makatazo yanaitwa haram. Ni dhahiri kwamba mtu anayekana na kuchukia hata kitendo kimoja kati ya vitendo hivyo huwa kafiri (adui wa Mwenyezi Mungu). Mtu anayeamini sheria hizo lakini akawa na udhaifu katika kuzitilia maanani hawi kafiri bali ni Mwislamu ambaye ni **fasik** (mtenda madhambi). Muumini ambaye huyaamini mafundisho ya Uislamu na akayatekeleza kwa uwezo wake wote huitwa Mwislamu mwema (**Muslimun salih**). Mwislamu anayetii Uislamu akampenda Murshid (muongozaji) kwa ajili ya kupata huruma na mapenzi ya Mwenyezi Mungu huitwa mtu mwema. Mwislamu ambaye ameshapata huruma ya Mwenyezi na mapenzi

ya Mungu huitwa ‘Arif au Walii. Walii ambaye hutoa huduma kama njia mojawapo ya wengine kupata mapenzi haya anaitwa Murshid (muongozaji). Watu hawa wote wateule kwa pamoja huitwa watu wakweli. Wote ni watu wema. Muumuni mwema kamwe hataingia motoni.

Kafiri (adui wa Mwenyezi Mungu) bila shaka ataingia motoni. Hatatoka motoni kamwe na atapewa adhabu zisokikomo. Endapo kafiri atakuwa na **imani** (atakuwa muumini), madhambi yake yataghufiriwa mara moja. Endapo muasi atatubia kisha aanze kutenda vitendo vya ibada , kamwe hataingia motoni, na ataenda peponi moja kwa moja kwa kupata maombezi au pasina njia yoyote katikati, au kwa kuchomwa motoni kadri anavyostahiki kutokana na madhambi yake na aingie peponi badae.

Kur’ani Takatifu ilipoteremshwa, sarufi yake inalingana na lugha ya Kiarabu iliyokuwa ikizungumzwa na watu wa zama hizo, na katika umbo la kishairi. Yaani ina mizani kama ushairi. Imesheheni Kiarabu ambacho ni kigumu kutambulika. Ni bora katika sayansi za lugha ya Kiarabu na balagha kama vile elimu ya al-badi’i(taaluma inayochunguza ujumi wa lugha), elimu ya al-bayani na elimu ya al ma’ani. Kwa hiyo, ni ngumu kuielewa Mtu asiyekuwa na asilii ya Kiarabu hawezi kuelewa vyema Kur’ani takatifu, hata kama ni mjuzi wa Kiarabu. Hata wale waliokuwa na uwasilii huo hawakuweza kuifahamu kwa hiyo bwana wetu, mtume mwenye alieneemeshwa, alieleza sehemu kubwa (ya Kur’ani). Ufafanuzi wa mtume wa Kur’ani takatifu unaitwa **hadith-i-sharif**. Swahaba wa mtume radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao wote, walifikisha mafundisho waliyoyasikia kutoka kwa mtume swalla Allahu alaih wa sallam(rehma na aman ziwe juu yake) kwa vizazi ambavyo vilikuwa vidogo kabisa. Katika kipindi fulani, nyoyo za watu ziliingiwa kiza kiasi kwamba baadhi ya Waislamu wapya walijaribu kuitafsiri Kur’ani takatifu kwa maoni na mawazo finyu, na kwa kufanya hivyo wakatoa maana zisizokubalika na ufafanuzi wa bwana mtume. Kutokana na uchochezi wa nyufa uliofanywa na maadui wa Uislamu, palizuka madhehebu sabini na mbili ya uwongo. Waislamu wanaofuata madhehebu hayo wanaitwa wanabid’a au wau alio potea .kwa yakini makundi hayo yote sabini na mbili ya bid’a yataenda motoni lakini kwa vile ni Waislamu, hawataishi motoni milele; watakapotoka motoni, wataingia peponi. Kama imani anayoishikilia mtu itatofautiana na ile iliyoko kwenye mafundisho ya Kur’ani takatifu na Hadithi tukufu, mtu huyo huwa hana imani. Anaitwa mulhid (anae pinga kuwepo kwa mungu). Mulhid

anadhani kwamba ni Mwislamu.

Wanazuoni wa Kiislamu Mungu awarehemu waliojifunza mafundisho ya akida, yaani mihimili ya imani kwa usahihi kutoka kwa sahaba watukufu radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao wote na wakayaandika mafundisho hayo yaliosahihi katika vitabu wanajulikana kama Ahl as-sunna. Wao ni wanachuoni waliofikia kiwango cha ijtihad katika mojawapo ya madhehebu manne. Wanazuoni hawa walishikilia tu imani kama walivyojifunza kutoka kwa sahaba watukufu kuliko kujaribu kuelewa maana za Kur'ani takatifu kulingana na maoni na mitazamo yao binafsi. Walisambaza mafundisho ya ukweli waliyojifunza kutoka kwa mtume wetu, badala ya kufuata uelewa wao binafsi. Dola la Uthman ilikuwa dola ya Kiislamu na ilishikilia imani ya kisunni.

Kama inavyoeleweka kutokana na yaliyoandikwa mpaka sasa, na yaliyoandikwa kwenye vitabu vingi vyenye thamani, ili kusalimika kutokana na maafa ya dunia hii na akhera, na kuishi maisha yenye raha na furaha, ni muhimu kushikilia imani iliyofundishwa na wanazuoni wa Ahl sunna na watu walioungoka , yaani kujifunza mihimili yake na kuiamini yote. Mtu asiyeshikamana na imani ya kisunni na watu walioongoka huwa ima mwanabid'a , yaani Mwislamu muasi, au kafiri. Wajibu wa pili wa mwislamu mwenye imani ya kweli na akida sahihi ni kuwa salih, yaani kufikia huruma na mapenzi ya Mwenyezi Mungu. Kwa kuzingatia lengo hilo, lazima mtu apate mafundisho ya Uislamu yanayohusu ni nini ambacho kinapaswa kufanyika na yale yanayopaswa kuwachwa, kimwili na kiroho na aishi kulingana na muongozo huo. Kwa maneno mengine mtu anapaswa kutekeleza vitendo vya ibada. Wanazuoni wa Ahl sunna na watu walio ongoka walielezea vitendo vya ibada kwa nmna nne tofauti.hali hiyo basi ilipekea kujitokeza kwa madhebu manne yanayotambulika katika Uislamu. Kwa vile masuala ambayo wao wanahitalifiana ni madogo na si muhimu sana, wanahurumiana na kuheshimiana madamu mihimili inayowaunganisha ni sawa. Kila Muslamu anapaswa kutekeleza vitendo vyao vya ibada kwa kutii moja wapo ya madhehebo haya manne na ya watu walio ongoka . Kusema kwamba mtu asiyeshikamana na madhehebu yoyote kati ya hayo manne madhehebu hayo manne na ya watu walio ongoka atakuwa ameacha njia pekee iliyosahihi ya Ahl sunna na ya watu walio ongoka ni ukweli usiopingika ambao umeandikwa pia katika sura iitwayo **Dhabaih**, sherehe ya Ahmad bin Muhammad bin Ismail Tahtawi (aliyefariki dunia mwaka wa 1221 (1815)BK) Mwenyezi Mungu amrehemu ya kitabu cha Alauddin

Haskafi(1021-108[1677]BK) kiitwacho **Durrul Mukhtar**.

Kafiri akisema "Nimesilimu ", ni lazima kumuamini hata kama ni mateka wa vita au amesema hivyo wakati wa amani. Lakini anapaswa kujifunza nguzo za imani na kuziamini haraka iwezekanavyo. Baadaye atajifunza na kutekeleza maamrisho ya Uislamu yaitwayo fardh na kuepukana na makatazo yake yajulikanayo kama haram kila inapomwajibikia na endapo atapata fursa ya kufanya hivyo. Wasipojifunza mambo hayo, au wakidharau na kupuuza hata jambo moja kati ya mambo hayo hata kama wamejifunza, watakuwa wamepuuza dini ya Mwenyezi Mungu. Watakosa imani yao. Watu wanaokosa imani yao kwa namna hii wanaitwa murtad (waasi). Murtadi ambao wanajigamba kuwa washikadini wakawa wakiwapotosha Waislamu wanajulikana kama zindik. Hatupaswi kuwaamini mazindiki wala uwongo wao. Kama ilivyoandikwa katika ukurasa wa mia moja na sitini wa kitabu kiitwacho Siyar-i-kabir cha Kituruki, na pia katika sehemu ya mwisho ya kitabu kiitwacho Dur-ul-mukhtar sura inayohusu ndoa ya kafiri, mtu akibaleghe pasina kusilimu au kutambua katika moyo wake kwamba ni Mwislamu, ikiwa umbumbumbu ni kwa sababu haujui Uislamu na sio kutokana na kuzama kwake katika matamanio ya dunia, basi atahukumiwa kuwa murtad.(mkanaji dini/ mwasi). Imeandikwa katika sehemu ya mwisho ya Durr-ul-mukhtar sura inayohusu ndoa ya kafiri kwamba msichana Muislamu aliyeolewa katika ndoa ya kiislamu akibaleghe bila kuujua Uislamu, ndoa yake huwa batili. [Kwa maneno mengine yeye huwa murtadi]. Itabidi afunzwe sifa za Mwenyezi Mungu. Itabidi arudie/ akariri yale anayosikia na aseme, "Naziamini". Ibn 'Aabidin Mwenyezi Mungu amrehemu anafafanua suala hili kama ifuatavyo: " Msichana akiwa mdogo, (yaani akiwa hajabaleghe), anakuwa Muislamu, kwa vile dini yake hutambulika kutokana na ile ya wazazi wake. Akibaleghe hatategemea tena dini ya wazazi wake. Akibaleghe akatoka kwenye Uisalam hali ya kuwa mbumbumbu katika Uislamu, atakuwa murtadi. Mtu asiyeamini nguzo za Uislamu pamoja na kwamba amezisikia, akitamka tu neno la tawhidi, yaani iwapo atasema, " Lailaha illa Allahu Muhammadun Rasulullah", kitendo hicho hakitamfanya kuwa Mwislamu. Mtu anayeamini nguzo sita zilizoelezewa katika tamko , "Aamantu billahi na anayesema, "Nimekubali kufuata maamrisho na kuwacha makatazo ya Mwenyezi Mungu, huwa Muislamu.kwa hiyo, Waislamu wote wanapaswa kuhakikisha kwamba watoto wao wanahifadhi nguzo sita za imani zilizotajwa katika tamko, "Aamantu billahi

wamalaaikatihi(na malaika wake) wa kutubihi (na vitabu vyake) wa rusulihi (na mitume wake) wal- yaumil aakhiri (na siku ya mwisho) wa bil- qadari khairihi wa sharrihi minallahi Taala na (kheri na shari zinatokana na Allah mtukufu) wal-baathu baadal mauti haqqun (na kufufuliwa baada ya kufa) Ash- hadu an Laailaahailla Allahu wa ash-hadu anna Muhammadan ‘abduhu wa rasuuluh”., (na nashuhudia kwamba hakuna mola anayepaswa kuwabudiwa kwa haki isipokuwa yeye Allah Teâla na mtume Muhamad rahma na salamu zimshukie juu yake ni mja wake na mtume wake) na ajifundishe maana yake sawa sawa. Mtoto asipoamini nguzo hizi au mojawapo ya maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu na asiposema anaziamini, atakuwa murtadi, na siyo Muislamu, akibalaghe.

Maelezo kamili kuhusu nguzo hizi sita hupatikana katika kitabu kiitwacho Imani na Uislamu, (mojawapo ya machapisho ya Hakikat Kitabev katika maktaba ya Istambu). Kila Muislamu anahimizwa kusoma kitabu hicho, na watoto wao wakisome ili kuimarisha imani, na pia wajitahidi kadri ya uwezo wao, kuwahimiza marafiki zao kukisoma. Ni muhimu kuchukuwa tahadhari ili watoto wetu wasikuzwe wakiwa murtadi (wasikulie katika hali ya uasi/ kumkana Mungu). Katika hatua za kwanza za utoto, tunapaswa kuwafunza imani, Uislamu, kutawadha, kuoga, na sala. Kazi muhimu ya wazazi ni kuwalea/ kuwakuza watoto wetu kama Waislamu/ juu ya msingi wa Uislamu.

Imetajwa katika kitabu kiitwacho **Durer wa Ghurer** kwamba : “Mwanaume anayeritadi anapaswa kuwambiwa asilimu.” Lazima aachane na shaka zake. Akiomba apewe muda wa kufikiria, atawekwa jela kwa siku tatu. Akitubia (yaani akitubu juu ya dhambi zake kubwa akamwomba Mungu msamaha, huku akimwahidi kuwa kamwe hatatenda tena dhambi hio kubwa), toba yake itakubaliwa. Asipotubia, basi atauliwa na hakimu wa Kiislamu. Mwanamke anayeritadi hatauwawa. Atatiwa mbaroni na kuwekwa gerezani mpaka atakaposilimu. Akitorokea katika nchi ya vita (iliyotangaza vita dhidi ya nchi ya Kiislamu), madhali yumo katika nchi hiyo, hatakuwa jariya (mtumwa). Akichukuliwa mateka atakuwa jariya (mtumwa). Akisharitadi ndoa yake itabatilika. Mali yake yote itatoka kwenye milki yake (yaani haitakuwa tena milki yake). Akisilimu tena itakuwa milki yake. (Mwanamke) akifariki dunia au akitorokea katika darul harb nchi ya vita [au akiritadi akiwa katika nchi ya vita], mali yake itakuwa turathi ya warithi wake. [kama hana warithi, mali hiyo itarithiwa na watu wanaostahiki kupewa kitu kutoka kwenye mfuko wa

baitul maal]. Murtadi hairithi mali ya murtadi mwingine. Mali inayomilikiwa na murtadi(mwanamume au mwanamke) haitakuwa milki yake. Itakuwa milki (fey)ya Waislamu. (neno fey limetafusiriwa katika ya sura ambayo kichwa chake ni **NDOA YA MAKAFIRI** na imeambatanishwa kwenye sura ya kumi na tano ya kitabu kijulikanacho kama **Endless Bliss**). Vitendo vyake vyote vya kijamii kama vile kununua na kuuza, mikataba ya kupangisha, na sadaka, vitakuwa batili.(tafdahali,tazama sura ya thelathini na moja ya Endless Bliss kwa maelezo ya 'batil'). Itarejea katika hali yake ya kwanza na kuwa sahihi ikiwa atakuwa Muislamu tena. Hatatakiwa kufanya kadhaa ya vitendo vyake vya ibada vilivyotangulia, isipokuwa kitendo cha hija, ambayo atapaswa kuitekeleza upya. Vitendo vitatu vya kwanza vya ibada ambavyo muumini mypa anapaswa kujifunza ni namna ya kutawadha, kuoga na kusali.

Nguzo sita za imani ni : kuwamini kwamba Mwenyezi Mungu yupo na ni Mmoja, na kuwamini sifa zake; kuwamini malaika, mitume, vitabu vilivyoteremshwa kutoka mbinguni, matukio yatayotukia Akhera; Qadhaa na Qadar. Baadaye, tutafafanua kila mojawapo ya nguzo hizo.

Kwa ufupi, lazima tutekeleze maamrisho ya Mwenyezi Mungu na tuepukane na makatazo yake kiroho na kimwili na nyoyo zetu lazima ziwe katika tahadhari ili zisije zikazama katika mghafala(usahaulivu, ujinga, uvivu). Moyo wa mtu usipokuwa chonjo (yaani asipotambua uwepo na ukubwa wa Mwenyezi Mungu na ladha ya fikra za Baraka katika mbingu na hisia kali za adhabu ya moto wa jahannam), itauwia vigumu mwili wa mtu huyo kushikamana na Uislamu. Wanafiqhi hutoa fatwa kadhaa wa kadhaa (yaani majibu ya wanazuoni wa Kiislamu ambao ndio wenye mamlaka juu ya kujibu maswali yanayohusu namna ya kutekeleza vitendo vya ibada). Hunakiliwa kwa waja wa Mwenyezi Mungu ili ziwe rahisi kutekeleza. Ili watu washikamane na Uislamu kwa hima, wepesi na kuridhika, kuna haja ya kuwa na nyoyo safi. Hata hivyo, ikiwa mtu atazingatia tu usafi wa moyo na uzuri wa tabia ilhali anapiga kikumbo utiifu kwa sheria za Kiislamu, basi mtu huyo ni **mulhid**. Mafanikio ya kimaajabu ya watu kama hao [kama vile kutoa utabiri wa yale yasiyojulikana na kuwaponya wagonjwa kwa kuwapulizia] yanachukuliwa kama **istidraj (kupewa muda mtu aendelee kufanya madhambi yake ili kuzama katika dimbwi la maasi) na** yatawakokota/ buruta wenyewe pamoja na wale wanaopendezwa nayo hadi motoni. Dalili ya moyo ulio msafi na nafsi tulivu (tiifu) ni kushikamana na

maamrisho na kuwachana na makatazo ya Allah na kuwa mtu na Uislamu kwa hiyari. Kujigamba kwa watu wasioelekeza hisia na miili yao kwa Uislamu ni maneno matupu (yasikuwa na mashiko). Kwa kusema hivyo, wanajidanganya na kuwadanganya watu waliowazunguka.

SIFA ZA IMANI

Wanachuoni wanasema kwamba imani ina sifa sita:

Aamantu billahi: Naamini kwamba Mwenyezi Mungu yupo na ni mmoja; naamini jambo hilo.

Mwenyezi Mungu yupo na ni Mmoja.

Hana mshirika wala nadhwir.(Hana mshirika wala anayemfanana).

Yeye ni munazzah (yuko huru, ametakasika) kutokana na makan (mahali). Hayuko katika mahali mahsusi.

Yeye ni muttasif (anasifika) na sifa zake za ukamilifu (kamal). Ana sifa za ukamilifu.

Yuko mbali na sifa za upungufu. Yeye hana sifa hizo. Sifa za ukamilifu zipo kwenye dhati yake na sifa za upungufu zipo kwetu sisi wanaadamu. Sifa za upungufu tulizo nazo ni mapungufu kama vile kuwa na mikono na/ au miguu na/ au macho, ugonjwa na siha, kula na kunywa, na mengine mengi kama hayo.

Sifa alizo nazo Mwenyezi Mungu ni za ukamilifu kama vile, kuumba kwa ardhi na mbingu na viumbe wote wapigao mbizi -, waishio angani, majini, ardhini na chini ya ardhi -, kuvihifadhi wakati wote viumbe wengi tunanaotambua baadhi yao na wengine wengi tusiowatambua kutokana na uwezo wa mwanadamu uliowekewa mipaka-, riziki yake kwa viumbe hawa wote (chakula, kujikimu), kwa viumbe hawa wote, na sifa zake nyingne za ukamilifu. Yeye ni qadir l-mutaq (Mwenye nguvu). Kila kiumbe ni zao linalotokana na sifa za ukamilifu za Mwenyezi Mungu.

Kuna sifa ishirini na mbili zinazomhusu Mwenyezi Mungu na ni wajibu kwetu kuzijua. Aidha, kuna sifa nyingine ishirini na mbili ambazo ni muhali (haifikiriki, haiyumkiniki kwake yeye kusifika nazo).

Wajibu maana yake ni lazima. Sifa za aina hii anazo Mwenyezi Mungu.. Mwenyezi Mungu hana sifa zilizo muhali. Muhali ni kinyume cha wajibu. Maana yake ni: “Haiwezekani kuwepo”.

Kuna sifa moja inayomhusu Mwenyezi Mungu ijulikanayo kama sifat-i-nafsiyya na ambayo ni wajibu juu yetu kuijua: Wujuud, ambayo ina maana ya “kuwepo”.

Ushahidi wa kuthibitishia kwamba Mwenyezi Mungu yupo ni kauli tukufu isemayo: “innani ana Allahu”. Ushahidi wa kuthibitishia kiakili ni kwamba bila shaka muumbaji yupo aliyeumba viumbe hawa wote. Ni muhali kwake yeye kutokuwepo.

Sifat-i-nafsiyya ina maana kwamba dhati pasina yeye ni jambo ambalo haliwezi kutambulika wala kufikirika.

Kuna sifa tano zinazohusika na Mwenyezi Mungu zinazorejelewa kama sifat-i-dhatiyya na ambazo ni wajib juu yetu kuzijua: zinajulikana pia kama **sifa za Uluhiyya** (sifa za Uungu).

1- **Qidam**, ambayo inamaanisha kuwa uwepo wa Mwenyezi Mungu hauna mwanzo.

2- **Baqaa**, humaanisha kuwa uwepo wa Mwenyezi Mungu hana mwisho. Hurejewa pia kama wajibul wujuud. Ushahidi wake kutokana na Qur’ani takatifu ni aya ya tatu ya Surat-ul Hadid. Ushahidi wake wa kiakili ni kuwa uwepo wake ungalikuwa na mwanzo na/ au mwisho angalikuwa asie na uwezo na angekuwa mwenye upungufu. Na asie na uwezo na mwenye upungufu hangeweza kuwaumba viumbe wengine. Hivyo basi, ni muhali (haiwezekani uwepo wake kuwa na mwanzo au /na mwisho).

3- **Qiyam binafsihi**, ambayo humaanisha kuwa Mwenyezi Mungu hana haja na yeyote katika dhati yake, sifa zake wala vitendo vyake. Ushahidi wake kutokana na Surat Muhammad, aya ya mwisho. Ushahidi wa kiakili ni kwamba asingalikuwa na sifa hizi asingelikuwa mwenye uwezo na angekuwa mwenye upungu. Kutokuwa na uwezo au kuwa mwenye upungufu ni muhali kwake yeye Mwenyezi Mungu.

4- **Mukhaalafat-un-lilhawaadith**, humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu hafanani na mtu yeyote katika dhati yake na pia katika sifa zake. Ushahidi wake kutokana na andiko takatifu ni tangazo lake Mwenyezi Mungu katika aya ya kumi na moja ya surat-us-Shuura. Ushahidi wake kiakili ni kwamba asingalikuwa na sifa hizi asingalikuwa na uwezo na angalikuwa na upungufu. Kutokuwa na uwezo na kuwa na upungufu ni muhali kwa Mwenyezi Mungu.

5- **Wahdaaniyyat**, humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu hana mshirika wala amfananaye, sio katika dhati yake tu bali pia katika

sifa na vitendo.ushahidi kutokana na Qur'ani takatifu ni aya ya kwanza ya Surat-ul- Ikhlas. Ushahidi wa kiakili ni ukweli kwamba angalikuwa na mshirika viumbe wote wasingalikuwepo. Kwani mmoja wao angalipenda kuumba kitu na wakati huo huo mwengine angelizuia kisiumbwe.

[Kwa mujibu wa wanachuoni wengi wa Kiislamu, Wujuud, yaani uwepo, ni sifa bainifu. Hivyo basi, kuna sifa sita chini ya dhana **Sifaat-i-Dhaatiyya**].

SIFAAT-U-THUBUUTIYYA

Kuna sifa nane zinazomhusu Mwenyezi Mungu ambazo ni wajib kwetu kuzijua na ambazo huangukia katika sifati dhati ijulikanayo kama Sifaat-i-thuubutiyya nazo ni : Hayat, uhai elim ,elimu yaani ujuzi au maarifa aua uwelewa ,Samuu'kusikia, Baswar, kuona, Irada, kutaka Qudrat,kukadiria au kupanga, Kalam, kuzungumza au kuongea ,Takwin.kuumba

Maana za sifa hizi ni kama ifuatavyo:

1- **Hayat** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu yupo hai. Ushahidi wake ni sehemu ya kwanza ya aya ya mia mbili hamsini na tano ya Surat-ul- Baqara. Ushahidi wa kiakili ni ukweli kwamba Mwenyezi Mungu asingalikuwa hai, viumbe hawa wasingalikuwepo.

2- **'elim** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu ana ujuzi. Ushahidi wake ni aya ya ishirini na mbili ya Surat-ul-Hashr. Ushahidi wa kiakili juu yake ni ukweli kwamba Mwenyezi Mungu asingelikuwa na uwezo na ukamilifu kama hakuwa na ujuzi. Kutokuwa na uwezo na ukamilifu ni muhali kwa Mweyezi Mungu.

3- **Samuu'**humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu anasikia. Ushahidi juu yake ni aya ya kwanza katika Surat-ul-Israa.

4- **Baswar** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu anaona. Ushahidi wake pia ni aya ya kwanza ya Surat-ul-Israa. Ushahidi wa kiakili ni kwamba kama Mwenyezi Mungu angekuwa hana uwezo au ukamlifu asingekuwa na sifa ya kuona. Kutokuwa na uwezo na ukamilifu ni muhali kwa Mwenyezi Mungu.

5- **Irada** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu alitakalo hua. Hakuna litokealo pasina yeye kutaka liwe. Alitaka viumbe wawepo akawaumba. Ushahidi wake ni aya ya ishirini na saba ya Surat-ul- Ibrahim. Ushahidi wa kiakili ni asingekuwa na uwezo na ukamilifu kama hakuwa na sifa ya kutaka liwe liwalo. Kutokuwa

na uwezo na ukamilifu ni muhali kwa Menyezi Mungu.

6- **Qudrat** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu ni Mwenye nguvu. Ushahidi ni aya ya sitini na tano ya Surat-al-Imran. Ushahidi wa kiakili ni kwamba asengekuwa mwenye nguvu basi asengekuwa mwenye uwezo na ukamilifu. Ni muhali kwa Mwenyez Mungu kutokuwa mwenye nguvu na ukamilifu.

7- **Kalaam** humaanisha kuwa Mwenyezi Mungu ana uneni yaani kuongea. Ushahidi wake ni aya ya mia moja sitini na nne ya Surat-un-Nisaa. Ushahidi wa kiakili ni kwamba asingalikuwa na uneni yaani kuongea asingalikuwa na uwezo na ukamilifu. Kutokuwa na uwezo na ukamilifu ni muhali kwa Mwenyezi Mungu.

8- **Takwiin** humaanisha kwamba Mwenyezi Mungu ni Muumbaji, (yaani ana nguvu za kuumba, kwa hiyo anauumba). Yeye pekee ndiye anayeumba kutokana na hali ya kutokuwepo. Ushahidi ni aya ya sitini na mbili ya Surat-uz-Zumar. Ushahidi wa kiakil ni kwamba yeye ameumba viumbe anwai aina tofauti tofauti vyenye kustaajabisha ardhini na binguni na ni muumbaji pekee wa viumbe wote. Ni kitendo cha ukafiri kusema: “umbaji” ukimrejelea yeyote ambaye si Mwenyezi Mungu. Mwanadamu hawezi kuumba kitu chochote.

Mwenyezi Mungu ana sifaatu maanawiyya (sifa zisizokuwa za mguso) ambazo ni wajibu juu yetu kuzijua nazo ni : Hayyun, Aliimun, Samiiun, Baswiirun, Muriidun, Qaadirun, Mutakallimun, Mukawwinun.

Maana za sifa hizi ni:

1- Hayyun: Mwenyezi Mungu yu hai.

2- ‘Aliim: Ana ujuzi wa milele unaorejelewa kama ‘ilm-i-qadiim.

3- Samiiun: Mwenyezi Mungu anasikia na kusikia kwake ni kwa milele (sam’iqadiim).

4- Baswiirun: Mwenyezi Mungu anaona.

5- Muriidun: Mwenyezi Mungu anataka na kutaka kwake ni kwa milele (Iraadat-i-qadiima).

6- Qadiirun: Mwenyezi Mungu ni Mweye nguvu na nguvu zake ni za milele (Qudrat-i-qadiima).

7- Mutakallimun: Mwenyezi Mungu ni mwenye kuzungumza na kunena kwake ni kwa milele (Kalaam qadiim).

8- Mukawwinun: Mwenyezi Mungu ni Muumbaji na anaumba

kila kitu.

Sifa ambazo ni muhali kwa Mwenyezi Mungu ni kinyume cha zile zilizotajwa hapo awali.

WA MALAAIKATIHI: Nakuwamini pia malaika w a Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu ana malaika kadha wa kadha. Aliwaumba kutokana na nuru. Ni wenye miili(ajsaam). [Mwili (jism) uliotajwa katika muktadha huu si ule uliotajwa kwenye vitabu vya fizikia]. Hawali wala hawanywi. Hawana jinsia. Huteremka na kupanda mbinguni. Hujitokeza katika sura mbalimbali. Hawamwasi Mwenyezi Mungu hata kiasi cha kufumba na kufumbua jicho wala kutenda madhambi kama sisi. Miongoni mwao kuna muqarrab[2] na mitume.

WAKUTUBUHI: Naamini pia vitabu vya Mwenyezi Mungu. Mwenyezi Mungu ana vitabu. Kuna vitabu mia moja na nne vilivyotajwa katika Qur'ani Takatifu. Mia moja kati yao ni vitabu vidogovidogo. Vinajulikana kama 'Suhuf'. Vinne kati yao ni vitabu vikubwa. Taurat iliteremshwa kwa Nabi Musa "Alaihis-salaam", Zabuur ikateremshwa kwa Nabii Daaud "Alaihis-salaam, Injiil ikateremshwa kwa Nabii Isa "Alaihis-salaam, na Kur'ani kwa bwana wetu mtume Muhammad "Swall Allahu alaihi wa sallam. Chapisho letu moja hutoa taarifa kamili kuhusu vitabu vinavyojulikana kama Taurati na Biblia ambavyo husomwa na Mayahudi na Wakristo wa siku hizi.

Kati ya suhufi mia moja na kumi ziliteremshwa kwa Adam "Alaihis-salaam", hamsini kwa Seth "Alaihis-Salaam, thelathini kwa Idris "Alaihis-salaam", na kumi kwa Ibrahim"Alaihis-salaam". Suhufi zote ziliteremshwa na Jibriil "Alaihis-salaam". Qur'ani Takatifu ni kitabu cha mwisho kati ya vitabu vilivyoteremshwa kutoka mbinguni. Kuteremshwa kwa Kur'ani, kwa muda tofauti tofauti kulingana na matokeo na mahitaji kwa surat nzima na aya, kulichukuwa miaka ishirini na mitatu na sheria zake zitadumu hadi mwisho wa dunia. Imehifadhiwa kutokana na hali ya kutiwa mkono na wanaadam na kuibadilisha na kuifanyia mageuzi na binadamu, [kutokana na kubadilishwa na kunajisiwa na mwanadamu].

WA RUSULIHI: Naamini pia mitume ya Mwenyezi Mungu "Alaihimus-salaam".

Mwenyezi Mungu ana mitume Amani iwe juu yao. Mitume wote ni wanadamu. Adam amani iwe juu yake ni mtume wa kwanza na Muhammada Rahema na amani iwe juu yake ni mtume wa mwisho. Kati ya mitume hawa wawili kuna mitume wengine

wengi waliokuja. Mwenyezi Mungu ndie anayejua idadi yao.

Kuna sifa tano ambazo tunapaswa kuzijua kuhusu mitume amani iwe juu yao. Nazo ni : Swidiq, ukweli .amana uaminifu, .tabligh ufikishaji, 'iswimat kuhifadhiwa na kulindwa na kutofanya maasi na fatwana.uhodari wa akili ya vipawa vya juu

1- Swidiq: Mitume wote Amani iwe juu yao ni waaminifu katika yale wayasemayo. Yote wanayosema ni ya ukweli.

2- Amanat: Ni waaminifu kwani hawavunji ahadi.

3- Tabligh: wanayapokea na kuyafahamu maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu yote na huyafikisha kwa wafuasi wao.

4- 'Iswimat: inamaanisha kwamba wameepukana na madhambi makubwa na madogo sawia. Hawafanyi madhambi. Mitume amani iwe juu yao ni kundi pekee la watu ambao hawana madhambi. [Mashia wanadai kuwa kuna kundi jingine la watu ambao hawafanyi madhambi].

5- Fatwaanat: inamaanisha kwamba mitume wote amani iwe juu yao ni werevu kuliko watu wengine.

Kuna sifa tano ambazo zinafaa kwa mitume kuwa nazo: Wanakula na kunywa; wanaugua maradhi na kuumwa; wanakufa; wanahama kutoka dunia hii na kuelekea katika dunia nyingine ambayo ni Akhera: hawapendi sana dunia hii.

Kuna mitume wapatao ishirini na tano ambao wametajwa katika Qur'ani Takatifu. Kuna kauli ya wanazuoni isemayo kwamba kuyajua majina yao ni jambo la lazima kwa kila mtu.

Majina ya mitume Amani iwe juu yao:

Adam, Idris, Nuuh, Shis(Seth), Hud, Swalih, Luut, Ibrahim, Ismail, Is-haq, Ya'qub, Yusuf, Musa, Harun, Daud, Suleiman, Yunus, Ilyas, , Dhulkifil, Ayyub, Zakariya, Yahya,'Issa na Muhammad Swalla Allahu alayh wa sallam. Kuna kutofautiana kuhusu Uzair, Luqman na Dhulqarnain. Baadhi ya wanazuoni walisema kwamba watu hawa pamoja na Hidhir pia walikuwa mitume, huku wengine wakisema kwamba walikuwa Mawalii. Imeandikwa katika barua ya thelathini na sita toleo la pili la Maktuubaat-i- Ma'thuumiyya[1] kwamba kuna kauli ya kiusomi yenye kuridhisha isemayo kwamba Hidhri Amani iwe juu yake alikuwa mtume. Kama ilivyotajwa katika barua ya mia moja themanini na mbili, kujitokeza kwa Hidhir kwa sura ya mwanadamu, na kutenda matendo fulani fulani hakuonyeshi kwamba yuko hai. Mwenyezi Mungu aliruhusu roho yake pamoja

na roho za mitume wengi na mawalii kuonekana katika sura za wanadamu. Kuwaona haina maana kwamba wako hai.

Kwa hio, unapaswa kusema Alhamdulillahi mimi ni kizazi cha Adam alaihis-slaam nanimiongoni mwa umma wa mtume wa mwisho, Muhammad swalla na salamu ziwe juu yake. Mawahabi wanakana kwamba Adam amani iwe juu yake alikuwa mtume. Kwa hiyo na kwa vile wanawaita Waislamu washirikina , wao ni makafiri.

Walyaumu al- akhera: Aidha, naamini siku ya mwisho kwa vile Mwenyezi Mungu katupa taarifa juu yake. Siku ya Qiyama inaanza wakati watu wanapofufuka kutoka makaburini mwao. Kuendelea hadi wanaoenda kwenye mahali pao (ima) peponi au motoni. Sote tutakufa halafu badae tutafufuliwa. Pepo, moto na mizani na daraja la Siraat na hashr[mkusanyiko] na nashr[mtawanyiko kutoka kwenye mkusanyiko kuelekea peponi au motoni] na adhabu za kaburini na kuulizwa maswali na malaika wawili Munkar na Nakiir yote hayo ni ya ukweli. Bila shaka yatapitiwa.

WABILQADARI KHAIRIHI WA SHARRIHI MINALLAHI TAALA: Naamini pia kwamba matukio yote yaliopita na yatakayo kuja mbeleni , mazuri na mabaya ni sawa, yaliotukia na yatakayo tukia kutokana na Qudura ya Mwenyezi Mungu, yaani yanalingana na ujuzi wake na maamuzi yake yaliyokwisha fanywa, na kutokana na kuyaumba kwake na kuyaamulia yatokee katika nyakati maalum na kuyaandika kwake kwenye Lauh-i-lMahfudh[1]. Hakuna hata chembe ya shaka moyoni mwangu.

Ash hadu an laailaaha illallahu wa ash hadu anna Muhammada abduhu wa rasuluhu.

Nguzo za imani zinazoshikiliwa na makundi mengine ishirini na nne ni ya uongo na ni ya uzushi Wataenda motoni. Waislamu wanaowapenda masahaba watukufu [radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao] wanajulikana kama Ahl as-Sunna]. Masahaba wote watukufu walikuwa wasomi na Waislamu waadilifu. Walikuwa na usuhuba na Bwana mtume (yaani mtume wa Mwenyezi Mungu swalla na salamu ziwe juu yake) na walimsaidia. Hata sahaba aliyepata usuhuba ule (wenye thamani)iliomdogo zaidi humshinda walii ambae ni wa kiwango cha juu zaidi miongoni mwa mawalii na si sahaba. Hali aliyekuwamo sahaba mmoja na tawajjuh za Kipenzi cha Mwenyezi Mungu Rehma na amani ziwe juu yake na ukamilifu ulofikiwa chini ya athari za mitazamo yake na pumzi

zake zenye Baraka havikumwangukia mtu yeyote asiyepata ukuruba na Baraka za ukruba huo. Masahaba wote watukufu walinusuriwa kutokana na matamanio ya nafsi zao punde tu baada ya kupata usuhuba wa mtume wa Mwenyezi Mungu. Tumeamrishwa kuwapenda wote.imeandikwa katika kurasa za mwanzo za maelezo juu ya kitabu kijulikanacho kama Shir'at-ul-Islam[2]. Unapo zungumza kuhusu maswahaba watukufu [Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao] unapaswa kufanya hivyo kwa uangalifu kadri inavyowezekana. Usimkashifu yeyote kati yao. Kuhusu makundi sabini na tano yaliyopotea: huku baadhi yao yakienda mbali sana katika upotofu, mengine baadhi yalizingatia uaminifu wao, ilhali mengine yakiangukia upande wa falsafa na wanafalsafa wa Ki giriki. Hivyo, walifanya mambo yasiyokuwa ya kiislamu na yanayopingana na Uislamu. Walikumbatia bid'at (yaani imani na matendo yasiyohusiana kwa vyovyote vile na Uislamu na ambayo yamezuliwa kwa jina la imani za Kiislamu na matendo yake). Walipiga kisogo Sunna. Watu waliochukia vigogo wa Kiislamu kama vile Abubakr as-Siddiq na Umar bin khatwab (Radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao)ambao ni wa daraja la juu zaidi miongoni mwa maswahaba watukufu kwa mujibu wa ijmaa(makubaliano ya wanazuoni wa Kiislamu), walijitokeza, kusema kweli hisia za chuki walizoonyesha baadhi yao kuhusu maswahaba zilimuhusu pia mtume rahma na salamu za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake. Palijitokeza watu waliokana ukweli kwamba Bwana wetu, mtume, alikuwa amechukuliwa mbinguni kimwili na kiroho katika usiku unaojulikana kama Mi'raj(ambao umeelezewa kwa tafsili (upana) katika sura ya sitini ya sehemu ya tatu ya Endless Bliss).

Inasikitisha kuwaona baadhi ya Wanazuoni wa Kiislamu wa kisasa wakihudumu kama wazungumzaji wa kundi linalojulikana kama Ismaa'iliyya, kundi ambalo ni hatari zaidi kati ya makundi sabini na mbili(ya uzushi). Wanakazana kuyapotosha na kuyapa sumu marika ya vijana kwa kuwandika na kueneza uwongo kama kusema kwamba wahenga wa Bwana wetu mtume wa kiume na wa kike waliobarikiwa hawakuwa waumini na kwamba Bwana wetu mtume rahma na salamu za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake alikuwa akitoa wanyama kama sadaka kwa masanamu kabla hajateuliwa kama mtume na wananukuu baadhi ya vitabu vya Kishi'a kuthibitishia upotovu wao. Inaonekana wazi kwamba lengo la watu waoga kama hawa ni kujaribu kuonea dini ya Kiislamu, kupokonya imani ya vijana na kuwaingiza kwenye ukafiri. Aya moja ya Qur'ani takatifu inasema kwamba yeyote

anayetafsiri Qur'ani kulingana na fikra zake atakuwa kafiri.

Wanachuoni wa Kiislamu walikuwa na adabu(walipambwa na tabia njema kama ilivyopendekezwa na Uislamu). Walikuwa wakiongea na kuwandika kwa uangalifu(diligence). Huwa makini sana ili wasije wakasema maneno ya uongo. Kuongea pasina kuchuja,kwa mfano kujaribu kuwasilisha maoni ya mtu binafsi ambayo ni ya uongo na upotovu kwa jina la Uislamu badala ya kutoa taarifa sahihi kutoka kwenye misingi ya sharia, yaani misingi mikuu mine ya elimu ya Kiislamu , si jambo linalofaa kufanywa na Muislam wa wastani, ukitupilia mbali mwanachuoni wa Kiislamu. Tunapaswa kuchukulia maneno na maandishi haribifu na yenye uchafu ya watu wajinga kama hao ambao hawajatambua umuhimu wa mtume wetu rahma na salamu ziwe juu yake, kama sumu (inayoweza kumuua mtu papo hapo).

Mshororo wa persion katika Kiingereza:

I shudder like a willow leaf if they should assault my iman (Natetemeka kama jani la mti uliota karibu na maji wanaposhambulia imani yangu).

Mwenyezi Mungu aongeze katika nyoyo zetu upendo wa wapendwa wake. Atunusuru kutokana na kuwanguka katika fitna ya kuwapenda maadui zake! Dalili ya uwepo wa imani katika moyoni ni kuwapenda wale awapendao Menyezi Mungu na kuwachukia maadui zake. Katika utekelezaji wa amali yoyote ya ibaada a kwa upande wa kisuni kuna madhehebu manne. Nayo ni madhehebu ya Imam mkuu Abuu Haniifa, Imam Shaafi'I, Imam Malik, na Imam Ahmad bin Hanbal Rehema za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao.

Inafaa kushikamana na moja wapo ya madhehebu haya manne ili uwe sunni hapa ijuulikane ya kwamba sunni sio maana ya dhehebu mmoj tu la kishafi kama ilivo zoeleka katiaka sehemu kama vile tanzanzia zanzibar na kenya bali ni mchanganyiko wa madhehebu manne. Madhehebu ya maimamu hawa wanne yote ni ya ukweli na sahihi. Yote ni miongoni mwa madhebu ya Ahl as-Sunna..

Waislamu wanaomfuata anuu hanifa madhehebu yao wanajulikana kama wahanafi. Tunasema: "Madhehebu ya Imam mkuu ni swawab [1] na sahihi. Kuna uwezekano pia kwamba yanaweza kutokuwa sahihi. Madhehebu mengine matatu si sahihi. Kuna uwezekano pia kwamba yanaweza kuwa sahihi". Ili imani ya mtu kudumu, inategemea masharti sita:

1- Tunapaswa kuwamini yaliyoghaib. Tunaamini mambo ya

ghaib(yasiyojulikana ama yasiyoonekana), ambayo si dhahiri. Kwani hatujawahi kumwona Mwenyezi Mungu kwa macho yetu. Hata hivyo, tumeamini kana kwamba tumemuona. Hatujawahi kutilia shaka jambo hilo.

2- Hakuna kiumbe hata kimoja ardhini na mbinguni miongoni mwa wanadamu, majini, malaika na mitume (amani iwe juu yao) ambaye ana elimu ya ghaib. Mwenyezi Mungu peke yake ndiye aliye na ujuzi wa yale yaliyojificha na hutoa elimu aitakayo ya ghaib kwa viumbe wateule. [Ghaib humaanisha kile (kitu) ambacho hakiwezi kutambulikana kwa kutumia ala za hisi ama kueleweka kwa kupiga mahesabu au kufanya majaribio].

3- Kujua mambo ya haramu kama ni haramu na kuwamini hivyo.

4- Kujua mambo yaliyo halali kama ni hali na kuwamini hivyo.

5- Kutokuwa na hisia kwamba umesalimika kutokana na adhabu za Mwenyezi Mungu na kumcha Mungu daima.

6- Kutokata tama kutokana na rehema za Mwenyezi Mungu pasina kujali kiasi cha madhambi uliyotenda.

Iwapo mtu atashindwa kutimiza masharti haya sita, hata kama ametimiza matano, au ikiwa atatimiza sharti moja tu na asitimize matano yaliyobaki, imani na Uislamu wa mtu huyo hautakuwa sahihi.

Kuna mambo arubaini [40]yanayoweza kumpelekea mtu aliye na imani kuipoteza baadaye:

1- Kufanya mambo ya bid'a(uzushi), yaani kuwa na dosari katika imani ya mtu.[Ukiukaji mdogo wa nguzo za imani zilizofundishwa na wanachuoni humfanya mtu mwanabid'a au kafiri]. Ikiwa mtu atakana kitu ambacho ni lazima kukiamini, mtu huyo hua kakufuru hapo hapo. Ni bidaa au upotofu (dhalala) kukana kitu ambacho ni lazima kukiamini. Bid'a au dhalala humpelekea mtu kufa imani na iman dhaifu].

2- Imani dhaifu, yaani imani isiyoambatanishwa na amali (vitendo vya ibada).

3- Kuvifanya viungo sita vya mwanadamu viepukane na njia iliyo sahihi.

4- Kuendelea kufanya madhambi makubwa. [kwa hiyo, Muislamu hapaswi kunywa pombe, na wanawake na wasichana Waislamu hawapaswi kuonyesha vichwa vyao, nywele zao na vifundo vya mikono yao kwa wanaume wasio maharam wao].

5- Kutokuwa na shukrani kwa neema ya Uislamu.

6- Kutohofia uwezekano wa kuenda akhera bila imani.

7- Kueneza ukatili.

8- Kutosikiliza adhana inayofanyika kwa mujibu wa sunna. [mtu anayepuuza adhana huwa fasiki]. (Adhana na jinsi inavyaadhiniwa kulingana na sunna, yaani Uislamu, imeelezewa kwa tafsiri katika sura ya kumi na moja ya juzuu ya nne fascicle ya Endless Bliss).

9- Kutowatii wazazi. Kukataa kijeuri amri zao zinazowiana na Uislamu na ambazo ni mubah.

10- Kuwapa mara kwa mara hata kama viapo vyenyee ni vya ukweli.

11- Kupuuza tumaa'nina (kutulia) katika nguzo za rahma (yaani katika rukuu, I'tidaal, baina ya sajda mbili, na juluus (kukaa baina ya sijda mbili)) Taa'dil il arkaan maana yake ni kuwa katika hali ya utulivu(tuma'nina) kwa kipindi kinacho mtoshelezea kusema, "subhaan Allah".

12- Kufikiria kwamba Rahma si muhimu kutojali kujifunza na kuwafundisha Rahma watu wa familia na watoto, na kuwazuia watu wengine kuswali.

13- Kunywa pombe na kinywaji kingine kinacholewesha kikitumika katika kiasi kikubwa; sharia hiyo hiyo inatumika hata kama pombe ni kidogo.

14- Kuwatia waumini mashakani.

15- Kujifanya walii au msomi katika mambo ya Uislamu. Kujifanya mshikadini, muhubiri, bila kupata mafundisho ya uisalam. [Vitabu vya uongo vilivyoandikwa na waongo kama hao havistahili kusomwa. Hutuba na mahubiri yao hayafai kuhudhuriwa],

16- Kuyasahau madhambi ya mtu; kuyachukulia kama jambo dogo.

17- Kiburi; yaani kuwa na kiburi kingi..

18- 'kujikweza au kujiona(kujifaharisha), yaani kujifaharisha na usomi na ucha Mungu.

19- Kuwa mnafiki, yaani unafiki, kuwa na nyuso mbili.

20- Husda; kumhasidi ndugu yako Mwislamu.

21- Kutotii amri za serikali au Bwana yako ikiwa amri zao hazipingani na Uislamu. Kutotii amri zinazopingana na Uislamu.

22- Kusema kwamba fulani na fulani ni mtu mwema kabla hujampa mtihani.

23- Kuwa muongo.

24- Kuwakwepa wasomi. [Kutosoma vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni wa kiislam wa ahalu haqih].

25- Kufuga mashurubu na kuyarefusha kupindukia kiasi kilicho pendekezwa na suna.

26- Wanaume kuvaa Hariri. Inaruhusiwa kuvaa….

27- Kuwa mwenye tabia ya kusema uongo/23

28- Kuwasababishia majirani zako matatizo hata kama si waumini.

29- Kudhihirisha hasira nyingi juu ya mambo ya dunia.

30- Kupokea na kutoa riba.

31- Kuvaa mavazi yalio marefu sana kwa mashauo.

32- Kufanya mambo ya uchawi.

33- Kutomtembelea jamaa ambaye ni Muislamu(mwema) mchamungu.

34- Kutompenda mtu ambaye hupendwa na Mwenyezi Mungu na kumpenda mtu ambae unajua kwamba anauchafulia jina Uislamu.

35- Kumkasirikia ndugu yako Muislamu kwa zaidi ya siku tatu.

36- Kuwa na tabia ya kuzini.

37- Kufanya liwati pasina kutubia juu ya dhambi hilo baadaye. Liwati ni kuingiza dhakari kwenye sehemu yakukidhia haja kubwa wa mtu mwingine.

38- Kuwadhini katika nyakati zisizopendekezwa kwenye vitabu vya fiqhi / au kwa njia isiyoamrishwa na Sunna, / au kutoipa adhana heshima inayostahiki wakati unapoisikia na inapowasilishwa kwa namna inayokubalika na Sunna.

39- Kutomkanya mtu umwonapo akitenda munkari [yaani kutomzuia mtu huyo asifanye hivyo] kwa kutumia lugha ya mvuto hali ya kuwa una uwezo wa kufanya hivyo.

40- Kuruhusu kutendeka kwa mambo yaliyokatazwa na uislamu na wanawake ambao una haki ya kuwapa nasaha kama vile mke wako na binti yako aqiida ambayo mitume walikuja nayoo, kwa mfano kutoka nje na hali hawajifuniki vichwa vyao, mikono yao na miguu yao, au kujipamba na/ au kujitia marashi na manukato.

Imani humaanisha kutangaza kwa ulimi na kuthibitisha ukweli ambao mitume waliwasilisha kuoka kwa Mwenyezi Mungu. Na Uislamu humaanisha kumwamini Muhammad 'Rahma na salamu za Mwenyezi Mungu ziwe juu yake' na kutekeleza ('amal) mafundisho yake.

Aidha. Dini au millat ni itikadi yaani ni nguzo za kiimani ambazo mitume walileta kutoka kwa Mwenyezi Mungu.

Uislamu ama sheria za Uislamu humaanisha amali, yaani nguzo za kimatendo alizozileta mtume wetu Muhammad kutoka kwa Mwenyezi Mungu.

Aidha, iman-i-ijmaali (imani kwa muhtasari), humaanisha imani kwa ujumla wake, nayo humtoshelezea mtu (haja ya kuwa Muumuni, Muislamu). Si lazima kwenda katika tafsiir au ufafanuzi au kuijua imani kwa upana. Imani ya muqallid, yaani mtu anayeamini na hali haelewi, itasihi (Hata hivyo, maelezo kamili huhitajika katika baadhi ya marahma.

Kuna viwango vitatu vya imani: Iman-i-taqliidii, Iman-istidlaalii na Iman-i-haqiiqii.

Iman-i-taqliidii (imani ya kuigiza). Mtu mwenye kiwango hiki cha imani hajui faradh, wajib, sunna wala mustahab. Wanawaigiza tu wazazi wao katika imani na vitendo vyao vya ibada. Imani ya watu kama hao inaweza kusababisha matatizo.

Iman-istidilaalii (imani dokezi). Watu mwenye kiwango hiki cha imani wanajua faradh, wajib, mustahab na haram, na hutii sheria za Kiislamu. Wana ujuzi na uwezo mkubwa wa kiwasilisha mihimili ya imani. Wamejifunza mihimili hiyo kutoka kwa walimu wa kidini na kwenye vitabu. Imani ya watu kama hawa ni thabiti.

Iman-i-haqiiqii (imani ya kweli ama halisi). Kama viumbe wote wangeungana na kukubaliana kumkana Mola wao (Mwenyezi Mungu), mtu aliyoko katika kiwango hiki cha imani hangemkana Mwenyezi Mungu. Watu wa namna hii hawana hata chembe ya shaka katika nyoyo zao. Imani yao hufanana na ile ya manabii (mitume). Kiwango hiki cha imani ni cha juu zaidi kuliko vile vingine viwili.

Aidha, sheria za Kiislamu zinahusiana na amali (matendo ya ibada) na sio imani. Imani, peke yake, haimtoshelezi mtu kuingia peponi. Na vile vile, haiwezekani kuingia pepo kwa kutegemea amali,(yaani kwa kutekeleza matendo ya ibada). Imani bila amali inakubalika. Kwa upande mwingine amali bila imani haina faida yoyote.matendo ya ibada yanayofanywa, matendo ya uchamungu

yanayotendewa na zaka inayotolewa na watu wasiokuwa na imani vitu hivyo vyote havitowafaa lolote akhera. Imani haiwezi kutolewa kama zawadi kwa mtu mwingine, ijapokuwa thawabu zinazochumwa kutokana na amali zinaweza kuzawadiwa. Mtu hawezi kutoa wala kuwandika agizo kuhusu imani kwenye wasia wake wa mwisho. Ingawa mtu anawza kuwagiza warithi wake kumtenda amali kwa niaba ya mtu mwingine (baada ya mtu huyo kuwaga dunia). Mtu anayepuuza kutenda amali hatakuwa kafiri. Lakini Yule anaetupilia mbali imani au kuichukulia amali kama jambo lisilokuwa na maana atakuwa kafiri. Mtu mwenye udhuru au Yule asiekuwa na uwezo wa kutenda amali atasemehewa. Lakini hakuna namna ambayo mtu atasemehewa katika suala la imani.

Kuna aina moja ya imani ambayo mitume wote waliwasilsha kwa wafuasi wao. Pamoja na hayo wanatofautiana katika sheria, utekelezaji na matendo ya kidini.

Halikadhalika kuna aina mbili za imani. Moja ya aina hizo ni iman-i-khalqii na nyingine ni iman-i-kasbii.

Iman-i-khalqii ni ile ya kiuzawa yaani kukubali kwa mja ahadi (ya kukiri kuwa Mwenyezi Mungu ndiye Mola wake)[1].

Iman-i-kasbii ni imani anayoipata mtu baada ya kubaleghe. Imani ya waumini wote ni sawa. Ingawa wanatofautiana katika amali.

Imani ni faradh-i-daaim (ni faradhi ya kudumu), huku amali ikiwa faradh(faradhi) muda wake ukiwadia. Imani ni jambo la faradhi kwa kafiri na Muislamu ni sawa. Amali ni faradhi kwa Muislamu pekee.

Na vile vile kuna vigawanyo nane vya imani:

Iman-i-matbuu’ ni imani ya malaika.

Iman-i-ma’suum ni imani ya mitume.

Iman-i-maqbul ni imani ya waumini.

Iman-i-mauquuf ni imani batilifu ya watu wa bid’a.

Iman-i-marduud ni imani ya uongo ambayo wanafiki hujigamba kuwa nayo.

Iman-i-taqliidii ni imani ambayo watu waliipata kutoka kwa wazazi wao na ambayo hawakufundishwa na walimu wa kidini. Imani ya watu hao inaweza kumsababishia mtu matatizo.

Iman-isdilaalii ni imani ya mtu anayemjua Mola Mtukufu kwa kurejelea ushahidi unathibitisha uwepo wake. Imani ya mtu huyo

ni imara.

Iman-i-haqiiqii. Mtu mwenye aina hii ya imani hawezi kumkana Mola wake (Mwenyezi Mungu) hata kama viumbenwengine wangekubaliana kumkana Mola wao na hakutakuwa na chembe ya shaka ama kusitasita katika moyo wa mtu huyo. Kama tulivyotaja hapo awali katika matini hii, aina hii ya imani ndiyo bora kuliko nyingine zote.

Umuhimu wa imani umejikita katika mambo matatu:

Kwanza, huiokoa shingo ya mtu kutokana na upanga.

Pili, huiokoa mali ya mtu kutokana na kodi zijulikanazo kama jizya na kharaj(malipo wanayo lipia makafiri wakiwa katika ulinzi na usimamizi wa kiislam).[1]

Tatu, huokoa mwili wa mtu kutokana na moto wa milele wa jahannam.

"Amantu billaahi…", hurejelewa pia kama Sifaat-i-iimaan au mu'minuuna bih dhaat-i-iimaan au asl-i-iimaan, kutokana na heshima yake na taadhima. (Ni tamko la nguzo za imani ambalo ni kama ifuatavyo: "… wa malaaikatihi, wa kutubihi, wa rusulihi, wa-l-yawmi-i-al-aakhiri, wa bi-l- Qadari khayrihi wa sharrihi min-Allaahi ta'aala, wa-l-ba'th-u-ba'da-al-mawt, haqqun ash-hadu an-laa ilaaha il-l-Allah wa ash-hadu anna Muhammadan 'abduhu wa rasuuluhu").

Aidha, kuna madaaraja mawili ya imani, yaani nyakati ambazo kwanza inamwajibikia mtu kuwa na imani:

Pili umri wa kutoa maamuzi na umri wa kubaleghe.

Pia, kuna sababu mbili za kuwamini: kuumbwa kwa viumbe wote pili na kuteremshwa kwa Qur'ani Takatifu. Halkadhalika, kuna aina mbili za ushahidi: Daliil-i-aqlii(ushahidi wa kiakili) na daliil-i-naqlii(ushahidi unaotokana na maandiko).

Imani pia ina rukn mbili (mihimili), asl (asili): Ikraar bi-il-lisaan (kukiri kwa ulimi) na tasdiiq-un-bi-l-jinaan(kuthibitisha kwa moyo). Na kuna masharti mawili yaliyowekewa rukn hizo:

Sharti iliyofunganishwa moyo ni kwamba usiwe na shaka yoyote wala wasiwasi na sharti inayohusu ulimi ni kutambua yale ambayo mtu huyatamka.

Aidha, tunaweza kujiuliza je, imani ni kiumbe? Jibu ni kwamba imani si kiumbe kwa vile ni hidayat (uongofu) kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Kwa upande mwingine, ni kiumbe kutokana na mtazamo kwamba ni uthibitisho na azimio la mja kimaumbile.

Yaqiin humaanisha kuijua dhati ya Mwenyezi Mungu na ukamilifu wake.

Khawf humaanisha kumcha Menyezi Mungu.

Rajaa humaanisha kutokata tamaa na rehema ya Mwenyezi Mungu.

Mahabbatullah humaanisha kumpenda Mwenyezi Mungu na mtume wake rahma na salamu za Mwenyezi Mungu zimshukie juu yake na kuipenda dini ya Uislamu na waumini.

Hayaa humaanisha kuona haya mbele ya Mwenyezi Mungu na mtume wake rahma na salamu zimshukie juu yake.

Tawakkul humaanisha kutegemea mambo yote kwa Mwenyezi Mungu. Kuweka imani yako kwa Mwenyezi Mungu wakati unapoanza kufanya jambo lolote.

Ni nini maana ya Uislamu, imani na ihsani?

Imani maana yake ni kuwamini ukweli ulioelezewa na mtume Muhammad rahma na salamu zimshukie juu yake.

Uislamu ni kutekeleza maamrisho ya Mwenyezi Mungu na kuepukana na makatazo yake.

Ihsani ni kutenda matendo ya ibada kama ambavyo unamwona Mwenyezi Mungu. na kama wewe humuoni basi yeye anakuona.

Maana ya imani kilaksika ni uthibitisho. Katika Uislamu (kitaaluma) neno hilo humaanisha kuwamini nguzo sita za Imani.

Ma'rifat ni kutambua kuwa Mwenyezi Mungu ana sifa za ukamilifu na kwamba yupo mbali na sifa za upungufu.

Tawhiid maana yake ni kuwamini kuwa Mwenyezi Mungu ni mmoja na hana mshirika.

Uislamu (sheria za Kiislamu) ni maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu.

Diini wa millat ni azimio linalohusiana na nguzo za imani analolifanya mtu muda wa uhai wake.

Imani vilevile inalindwa katika ngome tano:

1- Yaqiin

2- Ikhlaas

3- Kutenda, matendo ya faradh na kuepukana na haramu.

4- Kushikamana na Sunna.

5- Kuimarisha adabu na kuwa mwangalifu nayo.[1]

Yeyote anayekuwa imara katika ngome hizi atakuwa imara pia

katika imani. Kupuuza ngome yoyote kutampelekea adui kupata ushindi. Mwanadamu ana maadui wane: rafiki mbaya kuliani; matamanio ya nafsi yake kushotoni; upendeleo wa dunia mbele yake na shetani nyuma yake; maadui hawa hupania kuchukuwa imani. Marafiki wabaya si wale wanaomdhulumu mtu mali yake, pesa zake na mambo mengine ya dunia. Marafiki wabaya na walio hatari zaidi ni wale wanaokazana kuondoa dini ya mtu, imani, adabu, haya na ungwana na kwa kufanya hivyo, wamevamia furaha ya mtu duniani na kujivunia kwa milele huko akhera. Tunamuomba Mwenyezi Mungu ailinde imani yetu kutokana na uovu wa maadui kama hao na upotofu unaopangwa na maadui wa Uislamu.

Maana ya **Kalima-i-tawhid**, yaani tamko **"Lailaaha il-l-Allah"**, ni: Hakuna anayestahiki kuwabudiwa kwa haki isipokuwa Mwenyezi Mungu. Hana mshirika wala anayelingana naye. Hafungamani na wakati wala mahali maalum.

"Muhamadun Rasulullah" maana yake ni bwana wetu Muhammad Al-Mustafa sala na salamu zimshukie juu yake, ni mja na mtume wa Mwenyezi Mungu wa haki. Alhamduli-l-Allahi sisi ni uma wake.

Tamko la Tawhidi lina majina nane:

1- Kalimat us-shahada.

2- Kalimat ut-tawhiid.

3- Kalimat ul-ikhlaas.

4- Kalimat ut-taqwaa.

5- Kalimat ut-twayyiba.

6- Da'wat ul-haqq.

7- 'Urwat ul-wuthqaa.

8- Thamarat ul-janna.

Masharti ya ikhlas[1] ni: Nia. Kujua maana yake na kuisoma au kuikariri kwa heshima.

Mtu anayefanya dhikri anahitaji mambo manne: Tasdiiq, ta'dhwiim, halaawat, na hurmat.

Mtu anayeacha tasdiq anakuwa mnafiki; anaeacha 'dhwiim hua mwanabid'a; anayeacha halaawat hua mnafiki; na anaeacha hurmat huwa fasik.

Kuna aina tatu za dhikr:

1- Dhikr-l-awaam.

2- Dhikr-l-khawaas.

3- Dhikr-l-akhas.

Dhikr-l-awaam ni ile ya wasiosoma. Dhikr-l-khawaas ni ya wanazuoni wa Kiislamu na dhikr-l-akhas ni ya mitume.

Viungo vya binadamu vinavyohusika katika dhikr ni vitatu:

1- Ulimi hufanya dhikr kwa kutoa tamko la shahada.

2- Kumpwekesha Mwenyezi Mungu, kumhimidi na kusoma Qur'ani takatifu.

3- Dhikr inayofanywa na moyo.

Moyo hufanya dhikri ya aina tatu:

1- kuzingatia juu ya ushahidi na ishara zinazomwongoza mtu katika utambuzi wa sifa za Mwenyezi Mungu.

2- kuzingatia kuhusiana na ushahidi juu ya sheria za Mwenyezi Mungu.

3- kuzingatia kuhusiana na miujiza ya Mwenyezi Mungu.

Wanachuoni wa tafsiiri wanaielezea aya ya mia moja na hamsini(150) ya Surat ul Baqara kama ifuatavyo: Qur'ani takatifu hutangaza kwamba "Enyi waja wangu! Mkinidhukuru kwa kunitii (kwa kutenda matendo ya kumtii Mwenyezi Mungu), namie nitakudhukuruni kwa neema zangu (janna). Mkinidhukuru katika hali ya upweke, basi nitakudhukuruni katika mkusanyiko mkubwa (yaani mahali pamahshari). Mkinidhukuruni nyakati za ukiwa/ufukara, nitakudukuruni kwa msaada wangu. Mkinidhukuru kwa kuitikia wito wangu, (yaani kwa kutekeleza maamrisho yangu), basi nitakudhukuruni kwa kuwapeni hidaya (uongofu). Mkinidhukuru kwa ukweli na ikhlasi, basi nitakudhukuruni kwa nia ya nusura na uokovu. Mkinidhukuru kwa Fatiha tukufu na kwa rububiyya ilioko kwenye Fatiha tukufu, basi nitakudhukuruni kwa rehema yangu". hivyo, wanachuoni wametaja mamia ya faida za kufanya dhikri. Tutataja tu baadhi yake:

Muislamu anapofanya dhikri, Mwenyezi Mungu humfurahikia. Malaika watamfurahikia. Shetani atahuzunika. (Moyo wa mtu huyu utalainika). Watafanya ibada kwa kupenda na hamasa. Dhikri itaondoa huzuni katika nyoyo zao, itaweka uchangamfu katika nyoyo zao, na itang'arisha nyuso zao kwa nuru. Mtu huyo atakuwa shujaa na atajinyakulia upendo wa Mwenyezi Mungu. Mlango wa ma'rifa utafunguliwa kwa ajili yao ili wapokee faydh kutoka kwa mawalii. Watapambwa na sifa sitini za tabia njema.

“Ash-hadu anna Muhammadan ‘abduhu wa Rasuuluhu”. Maana ya tamko hili ni: mtume wetu Muhammad Al-Mustafa rahma na salamu zimshukie juu yake , ni mja wake na mtume wake Alikula, akanywa na alioa wanawake. Alikuwa na watoto wa kiume na wa kike. Wote walikuwa watoto wake Bi. Khadija Radhi za Mwenywezi Mungu zimshukie juu yake , isipokuwa Ibrahim ambaye mamake ni **Maariyat**. Alifariki akiwa mdogo. Watoto wake wote walifariki kabla yake isipokuwa Fatuma Radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie. ambae Alimwozesha Ali karram Allahu wajhahu. Hasan na Husein ni watoto wa Bwana Ali na Bi. Fatuma Radhi za Mwenyezi Mwenyezi Mungu ziwashukie. Fatuma alikuwa na hadhi ya juu miongoni mwa watoto wake wote. Alikuwa akipendwa sana na mtume rahma na salamu zimshukie juu yake. Mtume rahma na salamu zimshukie alikuwa na wake kumi na mmoja ambao ni : Khadija, Sauda, Aisha, Hafsa, Ummu salama, Ummu Habiba, Zainab bint Jahsh, Zainab bint Khuzaima, Maimuuna, Juwairiyya na Safiyya radhi za Mweyezi Mungu ziwashukie.

Dalili za kisheria zimeundwa na Kitabu(Qur’ani), Sunna, Ijmaa na Qiyas. Kutokana na vyanzo hivyo vinne wanachuoni wa Kiislamu walipanua elimu yao ya kidini. Neno la Mwenyezi Mungu linajulikana kama ‘Kitab(kitabu)’. Sunna ni kauli za mtume (matamko ya mtume wa Mwenyezi Mungu), af’al-ur-Rasuul (matendo na tabia za mtume wa Mwenyezi Mungu) na Taqriir-u-Rasuul(idhini ya mtume). Ijmaa ni makubaliano yaliyofikiwa na mujtahidin ambao waliishi katika karne moja, kwa mfano, masahaba watukufu radhi za Mwenyezi Mungu ziwe juu yao, au ma imamu wa madhehebu manne. Qiyas ni malinganisho iliyofanywa na mujtahidin kati ya mambo mawili yanayotofautiana.

Maana za kilaksia zilizoelezewa na madhehebu mbalimbali ni za namna mbili tofauti: ya kwanza ni mkondo wetu wa kiitikadi na nyingine ni ule wa kimatendo.

Imamu wetu , yaani kiongozi, katika itikadi ni Abu Mansur Maaturiidii Mungu amrehemu. Mkondo wake unajulikana kama Ahl as-sunna. Kiongozi wetu katika mkondo wa matendo ni Imam Abu Hanifa Mungu amrehemu. Mkondo wake unajulikana kama madhehebu ya Hanafii.

Abu Mansur Maaturiidii, jina lake ni Muhammad, jina la babake ni Muhammad na jina la babu yake ni Muhammad. Mwalimu wake ni Abu Nasr al-iyaad Mungu amrehemu.

Jina la mualimu wa Abu nasr-ai-iyaad ni Abu Bakr-aljurjaani ambaye alisomeshwa na Abu Sulaiman aljurjaani, aliyesomeshwa na Abu Yusuf na Imam Muhammad AShaybaani. Na mualimu wa hawa magwiji wawili ni Imam Abuu Hanifa Mungu amrehemu. Kwa hiyo, Imam mkuu ndie kiongozi mkuu wa madhehebu yetu kiitikadi na kimatendo.

Waislamu wote wana Maimamu watatu(viongozi); kuwajua ni jambo la lazima. Imamu wetu anayetuhimiza kutekeleza maamrisho na kuepukana na makatazo ni Qur'ani takatifu. Imamu wetu anayetuambia mambo hayo, yaani Uislamu ni Bwana mtume rahma na salamu zimshukie. Imamu wetu anayesimamia utekelezaji wa mafundisho hayo kwa niaba ya mtume, yaani anayehakikisha kuwa yanafuatwa, ni kiongozi wa taifa la Kiislamu.

Mwalimu wa Imamu mkuu anaitwa Hammad ambae alisomeshwa na Ibrahim an-nahaaii aliefundishwa na 'Alqama bi Qays ambae mjomba wake Imam Annahaaii. Mwalimu wa 'Alqama ni 'Abdullahi bin Masoud Mungu amrehemu aliyepata elimu yake kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu rahma na salamu za Mwenyezi Mungu zimshukie.

Ama mtume wa Menyezi Mungu rahma na salamu zimshukie, alipokea elimu yake kutoka kwa Jibriil rahma na salam ziwe juu yake ambae aliamrishwa na Mwenyezi Mungu.

Mwenyezi Mungu amemjaalia mwanadamu majohari manne: Akili(moyo,busara, hoja), imani, haya na utendaji wa matendo mema.

Rahma na matendo mema hukubalika iwapo masharti matano yatatimizwa. Masharti h ayo ni: imani, 'ilm, niyya, ikhlas na kuwapa watu haki zao. Kwanza kabisa, lazima mtu ajue masharti ya kusihi katika kutekeleza matendo ya ibada yanayopaswa kufanywa. [Usahihi wa tendo fulani hutofautiana na ukubalifu wake. Matendo ya ibada yenyewe yana masharti yake na furudhu zake zinazopaswa kutimizwa ili yachukuliwe kuwa sahihi(faafu). Sharti, hata moja, likikosekana tendo la ibada linalofanywa halitosihi. Itakuwa sawa na kutotendwa kwa tendo hilo la ibada na mtu hatanusurika na adhabu na mateso (kwa vile kaliacha). Hakuna adhabu itakayomkumba mtu kutokana na tendo la ibada ambalo ni sahihi hata kama si kubalifu. Pamoja na hayo, mwislamu hatopata thawabu(ujira maalum) kwa ajili ya ibada yake isiyotakabaliwa. Ili itakabaliwe lazima kwanza isihi, yaani masharti matano yaliotajwa hapo awali yawe yametimizwa. Haki zilizoelezea, ni miongoni mwa masharti haya]. Imamu Rabbaanii

Mung amrehemu alitaja katika barua ya ishirini na saba, mjalada wa pili wa maandishi yake yanayojulikana kama Maktuubaat. “Endapo mtu atatenda tendo lifananalo na la mtume halafu akazuia haki ya mtu (hata kama ni chembe ndogo sana), hataingia pepon mpaka ailipe”.[rahma zake hazitotakabaliwa].

Ibn Hajar al-Makki Mungu amrehemu, akielezea tendo la maasia la mia moja themanini na nane, katika kitabu chake Zawajir, alisema kwamba: “Aya ya mia moja themanini na nane ya surat ul-Baqara inasema: wala msichukuliane mali zenu kwa batili…”. Maana ya tamko ‘kwa batili’, ni udanganyifu unaofanyika kupitia riba, kamari,wizi, ulaghai, uhaini, kutoa ushahidi wa uongo, na uhalisia kuna hadithi tukufu isemayo: “Mwislamu asiyekula halali ya watu, akatenda matendo ya faradh, akaepukana na haramu na kuwadhuru watu, ataingia peponi”na “Mwili unaolishwa haramu utachomwa moto” na ikiwa watu hawatasalimika kutokana na kuonewa na kuudhika, mtu huyo hatapata manufaa yoyote katika imani yake au rahma au zaka” na “Ikiwa kanzu iliyovaliwa na mtu ilipatikana kwa njia ya haramu, basi rahma anayosali haitotakabaliwa”.[Jilbaab ni vazi refu livaliwalo na wanawake. Jilbaab pia ni kanzu inayovaliwa na wanaume]. Hadithi ambayo ameinukuu kuelezea dhambi la mia mbili inasema: “Mtu anayeuza bidhaa iliyochafuliwa si miongoni mwa umma wetu. Marejeo yake ni motoni”. Imetajwa katika hadithi inayozungumzia dhambi la mia mbili kumi na saba kwamba: “Motoni n o marejeo kwa mtu amdhuruye (anaemfanyia ubaya) jirani yake kwa ulimi wake hata kama anasali na kufunga na kutoa zaka sana”. Hata kama majirani za mtu sio waumini, haifai kuwadhuru (kuwatendea ubaya). Bali kinachofaa ni kuwatendea wema na kuwaonea huruma. Imetajwa katika hadithi tukufu katika kuelezea tendo la dhambi la mia tatu na thelathini kwamba: “Mtu anayemua kafiri kwa dhuluma wakati wa amani, hatoingia pepo”. Hadithi nyingine inasema: “Waislamu wawili wakipigana kwa ajili ya matamanio ya kidunia, basi aliyeua na aliyeuliwa wataingia motoni”. Imetajwa katika hadithi inayozungumzia dhambi la mia tatu kumi na saba kwamba: “Mtu anayechochea uadui kati ya watu ataadhibiwa hadi siku ya kiyama”. hivyo hivyo, ataadhibiwa endapo atachochea uadui (uhasama)kati ya makafiri. Katika hadithi inayozungumzia dhambi la mia tatu hamsini: “Watu aina tatu, dua zao bila shaka zinakubaliwa: mwenye kudhulumiwa, msafiri na wazazi”. Na katika hadithi nyingine: “Mtu aliedhulumiwa, dua yake haitokataliwa hata kama ni kafiri”. Katika hadithi inayoelezea

dhambi la uhaini dhidi ya serikali, imetajwa kuwa adhabu yake haitocheleweshwa”. Mwisho wa tafsiri kutoka kwa kitabu cha Zawaajir.

Ewe Muislamu! Ikiwa unapenda kupata rehema za Mwenyezi Mungu na matendo yako kutakabaliwa, hifadhi hadithi zilizonukuliwa hapo juu moyoni mwako. Usihujumu mali, maishani mwako na usivunje heshima ya mtu yeyote, muislamu na asiyekuwa muislamu. Usimdharau mtu yeyote. Wape watu haki zao. Ni mojawapo ya haki za kibinadamu mwanamume kumlipa mahari mwanamke ambae amemuacha . Asipoyalipa mahari hayo, atastahili adhabu kote kote duniani na akhera. Haki ya kibinaadamu iliyomuhimu zaidi na ambayo adhabu yake ni kali sana ikivunjwa, ni kuwacha kuwafundisha jamaa wa karibu Uislamu, hasa wakiwa chini ya usimamizi wa mtu na ulinzi wake. Mtu akizuia jamaa zake na watu wengine kujifunza Uislamu na kufanya ibada, kwa kuwaadhibu na kuwadanganya, atachukuliwa kuwa kama kafiri- au adui wa Uislamu. Mfano wa muelekeo huo usio wa kidini ni kujaribu kuyachafua mafundisho ya Uislamu, mkakati unaofuatwa na wanabid’a wanao fanya uzushi katika dini na watu wasiofuata madhehebu maalum kwa kutoa matamko yanayolenga kuukashifu Uislamu na kuwandika makala ya uchochezi. Usiipige vita serikali wala sheria zake. Lipa kodi. Ni hatia kuiasi serikali, hata kama ina udhia au matatizo kama alivo sema Muhammad Mustafa Haadimi Mungu amrehemu, aliyefariki mwaka wa 1176[1762 B.K] huko Haadim, Konya, Uturuki, katika kitabu kijulikanacho kama Beriqa. Hata kama uko katika Dar ul-harb, yaani moja wapo ya nchi za makafiri, usivunje sharia wala haki zao. Usizushe fitna. Usifanye urafiki na watu wanaouhujumu Uislamu, na wanabid’a wazushi katika dini au wasiofuata mojawapo ya madhehebu yoyote yale katika madhehebu ya haki. Usisome vitabu vyao wala magazeti yao. Usiruhusu vipindi vya redio zao na televisheni kuingia nyumbani kwako. Amrisha mema (yaani mafundisho ya Uislamu), kwa wale wanaotaka kukusikiliza. Kwa maneno mengine, wape nasaha, kwa uso wenye tabasamu na maneno matamu na laini. Kwa kutumia tabia yako nzuri, onyesha utukufu na heshima ya dini ya Kiislamu kwa watu wote wanaokuzunguka.

Ibn ‘Abidiin Mungu amrehemu, anaeleza katika mjeleda juzuu ya kwanza kama ifuatavyo:

“Saw’atayn, yaani sehemu ya siri ya mbele nayo, ni aura ghaliidh(uchi mzito) kwa mujibu wa madhehebu yote. Ni faradha kusitiri sehemu hizi kwa mujibu wa madhehebu hayo yote. Mtu

asiyetilia maanani suala la kusitiri sehemu hizo, atakuwa muasi mwenye dhambi kubwa na laana . Mwanamume asiyesitiri magoti yake anapaswa kushauriwa ili ayasitiri. Pamoja na hayo, kuwamrisha mema kunapaswa kufanyika kwa maneno laini. Na mtu akiitikia kwa ujeuri anapaswa kujibiwa kwa ukimya. Kwa upande mwingine, ujeuri wa mwanamume aliyeonyesha mapaja yake unapaswa kukabiliwa na kuwadibiwa/kuwaziriwa.

Endapo mwanamume atadhihirisha uchi wake kwa ujeuri (pamoja na kwamba ameonywa), basi anapaswa kushitakiwa kwa mahkama ya kisheria ili alazimishwe kuusitiri. Ukiupa kipaombele huo hupewa katika hali ya ukiukaji wa sharia kwa anayeangalia sehemu za siri za mwanamume". Katika madhehebu yote manne, ni lazima kwa wanawake kuisitiri miili yao yote, isipokuwa viganja vyao na nyuso zao, kwa wanaume ambao si maharimu wao na wanawake wasiokuwa Waislamu; hii ina maana kwamba wanapaswa kusitiri miguu yao, mikono yao na nyele zao wakiwepo watu kama hao (yaani wanaume wasio maharimu wao na wanawake ambao si Waislamu). (Watu ambao si maharimu kwa jinsia zote mbili wameelezewa katika sura ya tano ya kitabu kiitwacho Endless Bliss).

Kwa mujibu wa madhehebu ya kishafi, ni lazima pia kwa wanawake kutoonyesha nyuso zao kwa watu hao waliotajwa hapo awali.

Ikiwa wanawake wenyewe au wazazi wao au ndugu zao au waume zao hawatatilia maanani sharia hii, basi watakufuru. Ni dhambi kubwa kwa wavulana kucheza densi ngoma au michezo huku miguu yao ikionekana .nakwa wasichana kufanya hivyo bila kusitiri vichwa vyao na mikono yao, na kuwatazama wakifanya hivyo. Muislamu hapaswi kupoteza muda wake wa faragha kwa kucheza michezo au kufanya mambo yasiyokuwa ya manufaa ya aina yoyote, badala ya kujinufaisha na kujielimisha na kusali. Kwa mujibu wa Kimyaa-i-sa'aadat: "kama ilivyo haramu kwa wanawake na wasichana kutoka nje hali ya kuwa vichwa vyao, mikono yao na miguu yao iko wazi, ni haramu pia kwao kutoka nje wakiwa wamevaa nguo nyembama zinazowabana na zilizopambwa na kufukizwa kwa uturi mafuta mazuri.

Na ikiwa Wazazi wao waume zao na ndugu zao wanaoridhika na kupenda vitendo hivyo watachukuliwa kama washirika wao katika dhambi hilo na kwa hiyo watapata sehemu ya adhabu ya dhambi". Kwa maneno mengine, watachomwa pamoja motoni. Lakini wakifanya toba wataghufiriwa madhambi yao na

hawatachomwa. Kwani Mwenyezi Mungu huwapenda watu wanaotubia.

IMANI YA AHL AS-SUNNA SIO KAMA WALIVO CHUKUWA KINA MAWAHABI ILI KAWATEKA WALE WASIO JUA KITU KATIKA UISALAM

Naandika mistari hii baada ya kusalimisha mikono yangu kwa Mwenyezi Mungu. 'Hamd' maana yake ni kuwamini kwamba Mwenyezi Mungu pekee ndie mwenye kila aina ya neema na hutushushia sisi, hivyo, tunapaswa kuelezea ukweli huu. Shukr (kushukuru, kutoa shukrani) maana yake ni kutuimia neema zote kwa namna inayokubalika na sheria za Kiislamu (yaani maamrisho na akatazo ya Mwenyezi Mungu). Neema hizo zimetajwa katika vitabu vya wanachuoni a Ahl as-sunna. Wanachuoni wa Ahl as-sunna ni wale wanaojikita katika madhehebu manne.

Imam Muhammad al-Ghazaali, Mungu amrehemu, ametaja katika kitabu chake Kimyaa-i-sa'aadat kwamba: "Mtu akisilimu, kimsingi inamuajibikia kujua na kuwamini maana ya **KALIMATU** Laa ilaaha i-l-Allah, Muhammadun Rasuulullah NENO hili linajulikana kama kalimat at-tawhiid. Inatosha kwa kila muislamu kuwamini maana ya kirai hiki bila ya kutilia shaka yoyote. Si lazima kwake kukitolea ithibati kwa dalili au kuiridhisha nafsi yake. Mtume wa Mwenyezi Mungu hakuwaamrisha Waarabu kujua au kutaja uthibitisho au kutafuta au kufafanua mambo yanayoweza kutiliwa shaka. Aliwaamrisha tu kuwamini na kutokuwa na shaka. Inamtosha mtu yeyote pia kuwamini kwa pamoja bila ya kujua kiunndani. Halafu ni faradh kifaaya(faradhi ya kutoshelezeana haja yaani watakapofanya badhi yao hua silazima kwa wengine kufanya na kama hawakufanya wote basi hupata dhambi wote kwa pammoja) kwamba wawepo angalau wanazuoni wachache katika kila mji. Ni wajibu kwa wanazuoni hawa kujua ithibati, kuondoa shaka shaka na kujibu maswali. Wao ni kama wachunga kwa Waislamu. Wanawafundisha imani kwa upande mmoja, na kwa upande mwingine wanatoa majibu ya kashfa za maadui wa Uislamu.

Qur'ani Takatifu imetaja maana ya Kalimat at-tawhiid na mtume wa Mwenyezi Mungu rehema na salamu zimshukie ameeleza yaliyoteremshwa kwake. Maswahaba wote walijifunza maelezo haya wakayawasilisha kwa watu waliokuja baada yao.

Wanachuoni wa daraja la juu ambao walitufundisha na kutueleza yale masahaba walio wafundisha kwa kuyaandika katika vitabu vyao bila ya kuyafanyia mabadiliko yoyote, wanajulikana kama Ahl haqih . Watu wote wanapaswa kujifunza itiqadi(nguzo za imani) na kuungana na kupendana. Mbegu ya furaha imo katika itiqadi hii na muungano huu.

Wanazuoni wa ahl as-sunna wanaelezea maana ya Kalimat at-tawhiid kama ifuatavyo: "Watu hawakuwepo mwwanzoni. Waliumbwa tu baadaye. Wana muumba mmoja. Hana mshirika wala anayefanana nae. Amekuwepo tangu azali (maana ya azali uwepo usio na mwazo) uwepo wake haukuwa na mwaznzo. Atakuwepo milele; uwepo wake hauna mwisho. Hatosita kuwepo. Uwepo wake ni muhimu daima. Yeye kutokuwepo ni jambo lisilo wezekana. Uwepo wake ni wa dhati yake. Hahitaji njia yoyote. Hakuna kitu kisichomhitaji. Yeye ndiye alieumba vitu vyote na kuvifanya viendelee kuwepo. Yeye si kitu cha kutengenezea vitu vingine. Yeye hayuko mahali fulani wala katika dutu maalum. Hana umbo na hawezi kupimika. Haiwezekani kuulizwa jinsi alivyo; tunaposema "yeye", hakuna kinachoweza kutokea katika fikra zetu wala tunachoweza kufikiria kuwa ni yeye. Yeye si kama vitu hivi. Vyote ni viumbe vyake. Yeye si kama viumbe wake. Yeye ni muumba wa kila kinachokuja kumbukumbu zetu, kilicho halisi na cha kufikirika. Yeye hayuko juu, chini wala upande mmoja. Hana mahali. Kila kiumbe kiko chini ya 'Arsh. Na 'Arsh iko chini ya mamlaka yake, chin ya kudura wake. Yeye yuko juu ya 'Arsh.(arshi ni vitu vyote vivyo ubwa na allah kwa hio tukisema allah yuko juuya arshi yake maana yake yuko juu kiutala na kuviongoza na kuviamrisha anavo taka) Ingawa haimaanishi kuwa 'Arsh humbeba yeye. 'Arsh huwepo kwa ihsani yake katika kudura wake. Yeye ni kama alivyokuwa milele, katika kipindi cha milele kilichopita. Atabaki Yule Yule wakati wote katika mustakbali wa milele kama alivyokuwa kabla ya kuiumba 'Arsh. Hakuna kinachobadilika ndani yake. Ana sifa zake mwenyewe. Ana sifa nane zinazorejelewa kama As-sifaat ath-thubuutiyya ambazo ni: (uhai), '(ujuzi), '(usikivu), (kuona), (uweza)[omnipotent], (kutaka)[will], (uneni) na (kuumba). Hakuna kinachobadilika katika sifa zake hizi. Kwani kubadilika humaanisha upungufu. Yeye hana upungufu wala ila. Ingawa hafanani na yeyote kati ya viumbe wake, inawezekana kumtambua katika dunia hii kadri anavyowawezesha viumbe kumtambua na kumwona yeye huko akhera. Hapa anajulikana pasina kutambua yukoje, na kule ataonekana katika namna

isiyotambulikana.[Tafadhali rejelea barua ya arubaini na sita ya mjalada wa kwanza wa Maktuubaat (kilichoandikwa na Walii mkuu na mwanazuoni Imam Rabbaani Mujaddid-i-elf-i-thaani Ahmad Faaruuqii Serhendi, Mungu amrehemu). Tafisri ya Kituruki ya barua hiyo hupatikana katika sura ya ishirini na sita ya sehemu ya pili ya Enless Bliss].

Mwenyezi Mungu alituma mitume, amani iwe juu yao, kwa vumbe wake(wanadamu). Kupitia watu hawa waheshimiwa, aliwaonyesha wanadamu matendo yanayoweza kuleta furaha nayale yanayosabisha maangamizi. Mtume wa hadhi ya juu zaidi ni Muhammad rahma na salamu zimshukie, mtume wa mwisho. Alitumwa kama mtume kwa watu wote yaani si wakabila au taifa au nchi au bara fulani bali ni mtu wa viumbe wote hata majini na hadithi ya ibin masiud inaelezea hivo , mchamungu na asiyekuwa mshikadini, kwa kila sehemu na kila taifa katika ardhi hii. Yeye ni mtume wa wanadamu wote, malaika na majini. Katika kila pembe ya dunia kila mtu anapaswa kumfuata na kushikamana na mtume huyu mwenye hadhi ya juu zaidi[1].

Sayyid ‘Abdulhakim-i-Arwaasi[2], Mungu amrehemu, alisema: Mtume wa Mwenyezi Mungu rahma na salamu zimshukie alikuwa na majukumu matatu. La kwanza ni kuwasilisha na kutangaza sheria za Qur’ani takatifu, yaani elimu ya imani na sheria za kifiqhi kwa wanadamu wote. sheria za kifiqhi zimeundwa kwa matendo yaliyoamrishwa na yale yaliyokatazwa. Matawi haya mawili ya elimu huunda sheria za Kiislamu. Jukumu lake la pili lilikuwa kuwasilisha sheria za Qur’ani za kiroho, elimu kumhusu Mwenyezi Mungu mwenyewe na sifa zake katika nyoyo za wale walio juu zaidi miongoni mwa umma wake. Jukumu lake la kwanza lisichasinganywe na lile la pili. Watu wasiofuata madhehebu,(yaani wanaokana madhehebu manne), wanakataa jukumu la pili. Hata hivyo, Abu Hurayra radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie, alisema: “Nilijifunza elimu ya aina mbili kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu rahma na salamu zimshukie. Nimekuwambieni moja wapo ya aina hizo. Kama ningeelezea ile ya pili, mngeniua”. Maneno haya ya Abu Hurayra yameandikwa katika vitabu vya Bukhaari, Mishqaat, Hadiiqa na kwenye barua za Maktuubaat nambari 267 na 268.

Jukumu la tatu lilielekezwa kwa Waislamu ambao hawakutii nasaha na mawaidha yanayohusiana na utekelezaji wa sharia za kifiqhi. Nguvu zilikuwa zikitumika kuwalazimisha kutii sheria hizo. Baada ya enzi za mtume rahma na salamu zimshukie, kila mmojawapo wa makhalifa wanne, radhi za Mwenyezi Mungu

ziwashukie, alitekeleza kikamilifu majukumu haya matatu. Katika enzi za Bwana Hasan bin Aliy, radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie, fitna na bid'a zilikithiri. Uislamu ulikuwa umesambaa katika mabara matatu. Mwangaza wa kiroho wa mtume rahma na salamu zimshukie, ulikuwa umefifia kwenye ardhi hii. Idadi ya masahaba ilipungua. Baada ya kipindi hicho, hakuna mtu aliyekuwa na uwezo wa kutekeleza majumu hayo matatu katika hali ya upweke. Kwa hiyo, majukumu hayo yalichukuliwa na makundi matatu ya watu. Jukumu la kuwasilisha imani na sheria za kifiqhi lilipewa viongozi wa Kiislamu wajulikanao kama Mujtahid. Miongoni mwa akina mujtahid hawa waliowasilisha imani walijulikana kama mutakallimun ni wanachuoni wa elimu ya aqidah wale waliowasilisha fiqh wakajulikana kama fuqahaa. Jukumu la pili, yaani la kuwafanya Waislamu wanaotaka kuzipata sharia za kiroho za Qur'ani takatifu lilipewa maaimamu kumi na wawili wa Ahl Bayt Mungu awarehemu na wanasuufi wakuu. Sirrii(Sarii) as-Saqatii(aliyefariki mwaka wa 251H/876B.K huko Baghdad) na al-Junayd al-Baghdadi(aliyezaliwa mwaka wa 298H/911B.K mjini Baghdad) ni wawili kati yao, Mungu awarehemu.

Jukumu la tatu, kuzifanya sharia za kislamu zitekelezwe kwa nguvu, lilipewa masultani, yaani serikali mbalimbali. jopo la watu wa tabaka la kwanza linajulikana kama madhehebu. jopo la pili linajulikana kama Tariiqa na la tau ni ulindaji wa haki za watu (jurisprudence). Madhehebu yanayoelezea imani yanaitwa madhehebu ya. Yaani imaniMtume wetu rahma na salamu zimshukie alisema kwamba Waislamu watagawanyika kiimani katika makundi sabini na tatu. Kundi moja tu ndilo litakuwa la ukweli na mengine yatakuwa ya uongo. Na kweli ilitokea hivyo. Kundi lililobashiriwa kuwa litakuwa la ukweli ni la Ahl as-Sunna wal-Jamaa'a. makundi mengine sabiini na mbili yaliyotangazwa kuwa ya uongo, yanajulikana kama makundi ya bid'a, yaani ya uzushi. Hakuna lolote kati yao ambalo ni la makafiri. Wote ni Wote ni Waislamu. Lakini iwapo mwislamu anasema kwamba amejikita katika kundi lolote kati yay ale sabini na mbili akakana taarifa ambayo imetajwa waziwazi Qur'ani takatifi, hadithi tukufu na lie iliyoenea (shamiri) miongono mwa Waislamu, basi atakufuru. Hivi leo, kuna Waislamu wengi ambao, ijapokuwa wana majina ya Kiislamu, tayari wametoka kwenye madhehebu ya Ahl as-sunna na kuwa wanabid'a au wasio waisilamu". Mwisho wa unukuzi kutoka kwa Bwana 'Abdulkarim Efendi.

Waislamu wanapaswa kutafuta elimu kuwanzia udogoni hadi

wakati pale wanapoingia kaburini. Elimu ambayo wanapaswa kujifunza inajulikana kama al-ulum al-Islamiyya ambayo imeundwa kwa sehemu mbili: I) Al-uluum an-naqliyya, II)

I) Al-uluum an-aqliyya (ambayo pia inaitwa sayansi ya dini): Hii ni elimu inayopatikana katika vitabu vya wanazuoni wa Ahl as-sunna. Wanazuoni wa Kiislamu waliitoa elimu hii kwenye vyanzo vikuu vine. Vyanzo hivi vinajulikana kama al-adillat- ash-shar'iyy Navyo ni: Qur'ani takatifu, hadithi zamtume, Ijmaa al-umma na Qiyaas al-fuqahaa.

Elimu ya kidini imeundwa kwa matawi makuu manne:

1) 'Ilm at-tafsiir (sayansi au maelezo ya Qur'ani takatifu). Mtaalamu wa tawi hili anaitwa mufassir, ni mtaalamu aliyebobea aliye na uwezo wa kuelewa anachokusudia Mwenyezi Mungu katika maneno yake.

2) 'Ilm ul-usuul al-hadith. Tawi hili hushughulikia uainishaji wa hadithi. Aina mbalimbali za hadithi zimeelezewa katika Enless Bliss, sehemu ya pili, sura ya sita.

3) 'Ilm al-hadith. Tawi hili huchunguza kwa makini matamko (hadith), mwenendo (sunna) na tabia za mtume wetu sala na salamu zimshukie.

4) 'Ilm usuul al-kalaam. Tawi hili huchunguza mbinu ambazo chanzo 'lm al-kalaam hunyambuliwa kutokana na Qur'ani na Hadithi.

5) 'Ilm al-kalaam. Tawi hili huangazia dhana za 'Kalimat-tawhiid na 'Kalimat ash-shahada' na nguzo sita za imani zenye mwegemeo wa dhana hizo. Haya ni mafundisho ambayo inapaswa kwa kuyaamini kwa yakini.wanazuoni wa kalaam mara kwa mara waliandika waliandika 'ilm usuul al-kalaam' na 'ilm al-kalaam' pamoja. Kwa hiyo, mtu wa kawaida anayachukulia matawi haya kuwa kitu kimoja.

6) 'Ilm usuul al-f-qh. Tawi hili huchunguza unyambuaji wa mbinu za fiqh kutokana na Qur'ani na Hadith.

7) 'Ilm al-fiqh. Tawi hili ni la af'aal al-mukallafiin, yaani inazungumzia jinsi watu waliokomaa na kubaleghe wanavyopaswa kushughulikia mambo yanayohusu miili yao. Af'aal al-mukallafiin matendo ya watu walio kuwa washafikia balaghe na ni wazima wa akili yana sehemu nane: Faradh, wajib, sunna, mustahabb, mubaah, haram, makruuh na mufsid. Hata hivyo, yanaweza kuwainishwa kwa urahisi katika makundi matatu: Matendo yaliyoamrishwa, matendo yaliyokatazwa na

yanayoruhusiwa(mubaah).

8) ‘Ilm at-tasawwuf. Tawi hili hujulikana pia kama’ Ilm al-akhlaaq(maadili). Halielezei tu mambo tunayopaswa kufanywa na yasiopaswa kufanywa bali huchangia katika kuifanya imani ihusike moyoni, na kuwasaidia Waislamu kutekeleza majukumu yao kulingana na mafundisho ya fiqhi na pia kupata maarifa. Kati ya mawi haya manane ni faradh ‘ain kwa Waislamu wote, wanawake na wanaume, kujifunza kalaam, fiqh na tasawwuf, kadri inavyowezekana, na ni hatia ama dhambi kutojifunza mambo hayo.

II) Al-uluum al-aqliyya (hurejelewa pia kama elimu ama sayansi za kimajaribio). Elimu hizi zimegawika katika makundi mawili: Elimu ya kiufundi na elimu ya kiubunifu. Ni faradh al-kifaaya kwa Waislamu kujifunza sayansi hizi. Ama elimu ya kiislamu , ni faradh ‘ain) ni kila amali anbayo mtu inamlazimu aifanye kwa ulazima na kuifanya kwake ataandikiwa thawabu na kutoifanya kwake ataandikiwa dhambi) kujifunza elimu hiyo kadri inavyohitajika. Kujifunza mengi zaidi ya inavyohitajika, yaani kubobea katika elimu ya Kiislamu, ni fardh kifaaya. Iwapo hakutakuwa na mwanazuoni hata mmoja katika mji, wakaazi wake na serikali iliyoko madarakani itapatwa na dhambi.

Mafundisho ya kidini hayabadiliki katika mapato ya wakati. Hakuna udhuru kwa mtu kufanya makosa wakizungumzia ‘ilm al-kalaam; ni hatia au kosa lisilosameheka. Hairuhusiwi hata kidogo kufanya mabadiliko katika mambo ya dini kwa kutumia maoni au mtazamo wa mtu binafsi. Kitendo hiki kinaweza kumpelekea mtu kutoka kwenye Uislamu. Mabadiliko na maendeleo katika ulum al-aqliyya yanaruhusiwa. Ni muhimu kuiendeleza kwa kuzitafiti na hata kujifunza kutoka kwa watu ambao si Waislamu.

Makala ifuatayo imenukuliwa kutoka katika kitabu cha al-Majmu’at az-zuhdiyya. Ilikusanywa na aliyekwa waziri wa elimu, Sayyid Ahmad Zuhdu Pasha, Mungu amrehemu:

Neno ‘fiqh’ likitumika katika umbo la faqiha yafqahu, yaani katika kategoria ya tano, lina maana ya kujua Uislamu. Mtaalamu katika uwanja wa fiqh anajuulikana kama faqiih. ‘Ilm al-fiqh inashughulikia matendo ambayo watu wanapaswa kuyatenda. Elimu ya fiqh imeundwa kwa Qur’ani takatifu, Hadithi za mtume, Ijmaa na Qiyaas. Makubaliano ya masahaba watukufu na mujtahidiin waliokuja baada yao yanajuklikana kama ijmaa ul-umma. Sheria za dini zinazotokana na Qur’ani takatifu, Hadithi na Ijmaa ul-umma huitwa Qiyaas al-fuqahaa.

Ikitokea kwamba kuna jambo ambalo hukumu yake haieleweki katika Qur'ani au hadithi, liwe la halali au haramu, basi jambo hilo litalinganishwa na lile ambalo hukumu yake inaeleweka. Ulinganishaji huu ndiyo unaojulikana kama Qiyaas(analojia). Ili kutumia Qiyas jambo la pili lilihitajika kuwa na kigezo sawa na lile la kwanza ambacho kilipelekea kile cha kwanza kuwa halali au haramu na hukumu hii ingetolewa tu na wanazuoni waliobobea katika elimu na ambao wamefikia kiwango cha ijtihad.

Elimu ya fiqhi ni pana sana. Imegawika katika sehemu kuu nne:

1) 'Ibadaat, ambayo ina sehemu ndogo tano: Salat, Saum, Zakat, Hajj na Jihad. Kila moja kati ya hizo ina sehemu kadhaa. Kama tulivyoona ni kitendo cha ibada kufanya maandalizi kwa jihadi. Mtume wetu na salamu zimshukie alisema kuna aina mbili za jihadi dhidi ya maadui wa Uislamu: Jihadi kwa maneno na kwa matendo. Ni faradha kujifunza jinsi ya kuunda na kutumia silaha mpya ili kujiandaa kwa jihadi ya matendo. Jihadi hufanywa na taifa. Ni faradha kwa watu kujiunga na jihadi kwa kutii sharia za serikali zinazihusiana na jihadi. Siku hizi uvamizi wa maadui kupitia machapisho, filamu, vipindi vya redio na kila nyenzo ya propaganda- aina ya pili ya vita- umekithiri. Kwa hiyo, ni jihadi pia kupambana na maadui katika uwanja huu.

2) Al usrat , ambayo una vigawanyo vidogo vidogo kama vile ndoa, talaka, masurufu(baada ya mume kumuacha mke) na mambo mengine [yaliyoandikwa kwa upana kuhusu minasaba mbalimbali katika sehemu ya sita ya Endless Bliss. Tafadhali sura ya 12 sehemu ya tano na sura ya 15 sehemu ya sita].

3) Muamalaat, ambayo ina vigawanyo vidogovidogo kama vile kununua, kuuza, kupangisha, ushirika, riba, urithi, na kadhalika.[Tafadhali tazama aya ya nne za mwisho za sura ya 6 sehemu ya nne na pia sura 19 za mwisho, sehemu ya 5 ya Endless Bliss].

4) 'Jinaayati (kanuni ya adhabu) ambayo ina sehemu ndogo 5: Qiswaas(ulipizaji kisasi),sarqat(wizi), zina(uzinifu), qadhf(kashfa) na ridda(kuritadi). [Tafadhali tazama sura za 11, 12, 13, na 14 za Endless Blis].

Ni faradha kwa kila Muislamu kupata ujuzi wa kutosha wa fiqhi inayohusu ibada. Ni faradha kifaaya kujifunza usrat na muamalat; kwa maneno mengine, taaluma hizi mbili lazima watu wajifunze kadri wanavyozihitaji. Baada ya 'ilm at-tafsiir, 'ilm al-

hadiith na \ilm al-kalaam, taaluma muhimu zaidi ni ‘ilm al-fiqhi. Hadithi 6 zifuatazo zinadhihirisha umuhimu wa ‘ilm al-fiqhi:

“Mwenyezi Mungu akimtakia mja wake kheri, humpa ujuzi wa dini(humfanya faqiih)”.

“Mtu anapopata ujuzi wa dini(akishakuwa faqiihi) Mwenyezi Mungu humtimizia matakwa yake”

“Mwenye hadhi ya juu ni Yule aliye na ujuzi wa dini(faqiih katika mabo ya kidini)”.

“Faqiih(mjuzi wa fiqh) ni imara zaidi dhidi ya shetani kuliko ‘aabid(anayeabudu Mwenyezi Mungu) mara elfu moja”.

“Kila kitu kina muhimili na mhimilim wa dini ni ujuzi wa fiqhi”.

“Ibada bora na yenye thamani ni kujifunza na kufundisha fiqhi”.

Ubora wa Imamu mkuu Abu Hanifa, Mungu amrehemu, unaweza pia kudhihirika kwa kurejea hadithi hizo. Mafundisho ya Kiislamu katika madhehebu ya Kihanafi yaliwasilishwa kupitia kwenye silsila au mtiririko iliyoanza na ‘Abdullahi ibn Mas’uud, radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie, ambae alikuwa sahaba. Hii ina maana kuwa Imam mkuu Abu Hanifa, Mungu amrehemu, muasisi wa madhehebu hayo, alipata elimu ya fiqhi kutoka kwa Hammad, naye Hammad aliipata kutoka kwa Ibrahim an-Nakhai. Ibrahim an-Nakha’I alisomeshwa na ‘alkama na ‘Alkama akajifunza kutoka kwa ‘Abdullahi Ibn Mas’uud, aliyefundishwa na Mtume wa Mwenyezi Mungu rahma na salamu zimshukie”.

Abu Yusuf, Imam Muhammad Ash-Shaibaani, Zufar ibn Hudhail na Hasan ibn Ziyaad walikuwa wanafunzi wa Imam mkuu, rehema za Menyezi Mungu ziwashukie. Kati ya hawa, Imam Muhammada aliandika vitabu vipatavyo elfu moja vya mafundisho ya Uislamu. Alizaliwa mwaka wa 135H na akafariki huko Rayy, nchini Iran mwaka wa 189H(sawa na 805BK). Kwa vile alimwoa (mjane) mamaake as-Shaafi’I, mmoja wa wanafunzi wake, vitabu vyake vyote viliachwa kwa Shaafi’ baada ya kifo chake, jambo ambalo lilichangia kuongezeka kwa elimu ya Ash-shaafi’i. kutokana na sababu hii, Imam Ash-Shaafi’I, rehema za Mwenyezi Mungu zimshukie alisema: “Naapa kwamba elimu yangu ya fiqhi iliongezeka kwa kusoma vitabu vya Imam Muhammad. Wale ambao wangetaka kuzama katika elimu ya fiqhi wanapaswa kuwandamana na wanafunzi wa Imam Abu Hanifa”. Na alisema: “Waislamu wote ni kama familia(watoto) ya Imam mkuu”. Kwa maneno mengine kama ambavyo

mwanamume huchuma riziki kwa ajili ya mke na watoto wake, Imam mkuu alihakikisha kuwa anapata elimu ya dini ambayo watu waliihitaji katika mambo yao. Kwa kufanya hivyo akawarahisishia Waislamu kazi ngumu.

Imam Abu Hanifa rehema za Mwenyezi Mungu zimshukie, alikusanya elimu ya fiqhi, akaiainisha katika matawi makuu na madogo na akaiwekea usuli kadhaa(mbinu). Aidha alikusanya mafundisho ya Aqiida kwa namna inayorandana na mawaidha ya mtume na masahaba, akayafundisha kwa mamia ya wanafunzi wake. Baadhi ya wanafunzi wake walikuwa wanazuoni wa 'ilm al-kalaam, yaani walifundisha Imani. Abu Bakr al-Jurjaani, mwanafunzi wa Imam Muhammad ash-Shaibaani ni mmojawapo wa wanachuoni hao waliopata umaarufu. Abu Nasr al-Iyaadi ni mmoja wa wanafunzi wake alimfundisha Abu Mansur al-Matruudi 'ilm al-kalaam. Abu Mansur aliandika kwenye vitabu vyake mafundisho ya kalaam kama alivyoyapokea kutoka kwa Imam mkuu, rehema za Mwenyezi Mungu zimshukie. Aliweza kuimarisha imani ya Ahl as-Sunna kwa kupingana na wanabid'a. aliisambaza katika maeneo ya karibu na mbali. Alifariki huko Samarkand mwaka wa 333H(sawa na 944BK). Mwanazuoni huyu mkuu na mwengine Abul Hasan al-Ash'ari, wanajulikana kama maimamu a madhehebu ya itikadi(mtazamo wa) ya Kisunni.

Wanafiqhi wamegawanyika katika viwango saba. Kamal Pashazada Ahmad ibn Sulaiman Efendi, rehema za Mwenyezi Mungu zimshukie, alieleza katika kitabu chake Waqf an-niyyaat kama ifuatavyo:

1) Mujitahid wa Uislamu ambao walibuni mbinu na sharia zilizofuatwa katika kuibua mihimili kutokana na vyanzo vine vya dini(al-adillat al-arba'a) na kuibua mihimili kutokana na kanuni walizoweka. Mfano wa wanachuoni hawa ni Maimam wa madhehebu(yaani Imam mkuu Abu Hanifa, Imam Malik, Imam As-Shaafi'I na Imam Ahmad ibn Hanbal, vinara wa madhehebu manne).

2) Mujtahid ndani wa madhehebu, ambao kwa kufuata sharia zilizowekwa na maimamu wa madhehebu, waliibua kanuni kutokana na vyanzo hivyo vinne. Hao (katika madhehebu ya Kihanafi) walikuwa: Imam Abu Yusuf, Imam Muhammad, rehema za Mwenyezi Mungu ziwashukie.

3) Mujtahid katika marahma ya kidini ambayo hayakugusiwa na mwasisi wa madhehebu. Waliibua kanuni kwa kutumia mbinu na kanuni za madhehebu. Pamoja na hayo, walilazimika kumfuata

Imam. Miongoni mwao ni At-Twahaawi(aliyeishi kati ya miaka ya 238-321H, nchini Misri), Hassaaf Ahmad ibn Umar(aliyefariki mwaka wa 261 mjini Baghdad), ‘Abdullahi ibn Husein al-Kerkhi(340H), Shams al-a’imma AL-Halwaani(483H), Fakhr ul-IslamAli ibn Muhamma al-Pazdawi(400-483H, huko Samarqand), Qadhi Khan Hasan ibn Mansur al-Farghaani(592H), na kadhalika, rehema za Mwenyezi Mungu ziwashukie wote.

4) As haab at-takhriij, ambao hawakutakiwa kutumia ijtihad. Walikuwa wanazuoni walioelezea kwa ufupi sharia zilizowekwa na mujtahid ambazo hazikuwa wazi. Moja wao ni Hasan ad-Diin ar-Raazi Ali ibn Ahmad. Anajulikana pia kwa lakabu kama ‘Jessaas’. Alifariki mwaka wa 370H.

5) Ar-Baab at-tarjiih, waliopendelea riwaya moja kati ya zile zilizopokelewa kutoka kwa mujtahid. Hao walikuwa: Abul Hasan Al-Quduuri (362-428H mjini Baghdad) na Burhan ud-diin Ali al-Marginaani, mwandishi wa al-Hidaaya aliyeuliwa na majangili wa Jeughiz katika mauaji ya Bukhaara mwaka wa 370H(1193BK).

6) Wanazuoni walioandika riwaya kadha kuhusu jambo Fulani kulingana na mpangilio wake(kama jambo lililotokana na misingi ya kutegemewa) walijulikana kama muqallid hawakuweka riwaya yoyote iliyokataliwa katika vitabu vyao. Nao ni:Abul Barakaat ‘Abdullahi ibn Ahmadan-Nasafi (aliyefariki mwaka wa 710H), mwandishi wa Kanz ad-daqaaiq; ‘Abdullah ibn Muhammad al-Musuli (aliyefariki mwaka wa683H), mwandishi wa Mukhtaar, Burhaan ash-Sharii’a Mahmud ibn Sdras-Shari’a. Ubaidullah (aliyefariki mwaka wa 673), mwandishi wa al-Wiqaaya; na Ibn as-Saa’aati Ahmad ibn Ali al-Baghdaadi (aliyefariki mwaka wa 694), mwandishi wa Majmaa’ al-Bahrain, rehema za Mwenyezi Mungu ziwashukie.

7) Wao pia ni muqallid wasioweza kutofautisha kati ya riwaya dhaifu na halisi.

Baada ya kujiingiza katika jambo kubwa asilolimudu, mleta mabadiliko katika dini sasa anaanza kuchanganyikiwa. Maskini ambaye hawezi kuvumilia ushikamano wa Waislamu na maimamu wa madhehebu kwa kutii hadithi zilizonukuliwa hapo juu au aya zilizonukuliwa mara kadhaa hapo awali. Kwa vile ameshindwa kupata sababu yoyote ambayo imejengwa kwenye misingi ya elimu na akili ya kuilaumu taqliid. Anasema kwamba taqliid huzuia elimu na maarifa. tulilijibu dai lake hili katika makala yliyotangulizwa. Je, maamrisho ya aya au hadithi husababisha madhara? Jibu twaliachia uelewa na mantiki yako wasomaji wetu.

Bw. 'Abdul Wahhab ash-Sha'raani aliandika katika kitabu chake al-Mizaan al-Kubra:

"Ndugu zangu Waislamu!kuweni wenye kuzingatia. Kama mtume wa Mwenyezi Mungu hakufafanua yale yaliyoteremshwa kwa mukhtasari au kitaashira katika Qur'ani takatifu ingebaki katika hali ya kutojuulikana hadi leo hii. Kama maimamu wetu wa madhehebu ambao ni warithi wa mtume rahma na salamu zimshukie hawakuelezea hadithi fupi fupi sunna za mtume zingekuwa katika hali ya kuto juulikana hadi leo hii. Kwa hivyo, wanazuoni wa kila karne, kwa kufuata mtume rahma na salamu zimshukie walifafanua hadithi zilizokuwa zimejitokeza kwa muhtasari. Katika surat an-Nahl Mwenyezi Mungu anaelezea kwamba aliitremsha Qur'ani kwa mtume ili awabainishie watu yaliyoteremshwa kwao. Bayan maana yake ni kuelezea aya za Mwenyezi Mungu. Kwa njia nyingine ama kwa namna tofauti. Kama wanazuoni miongoni mwa umma wangeweza kuelezea aya za Qur'ani na kutoa tafsiri za aya fupi na kuona sharia kwenye Qur'ani tukufu, Mwenyezi Mungu angalimwambia mtume "wambie yale yaliyoteremsha kwako kupitia malaika" na asingemwamrisha kutoa maelezo.

Shaikhul Islamu Zakaria Mungu amrehemu alisema: "kama mtume rahma na salamu zimshukie hakufasiri yaliyotangazwa kwa muhtasari katika Qur'ani takatifu na kama maimamu wa madhehebu hawakueleza yaliyowasilishwa kiishara, hakuna mtu yeyote kati yetu angezielewa. Kwa mfano kama mtume rahma na salamu zimshukie hakuelezea jinsi ya kutawadha katika hadithi zake, tusingeweza kufikia mahitimisho kwenye Qur'ani kuhusu jinsi ya kufanya hivyo. Vivyo hivyo, idadi ya rakaa katika sala, sharia, kesi na kiwango cha nisaab, masharti na vitendo vya faradha na sunna vinavyohusu kufunga, hija na zaka, visingeonekana kwenye Qur'ani takatifu. Hakuna sharia yoyote iliyoteremshwa kuwashira ambayo ingeeleweka kama hazikuelezewa katika hadithi.

"Ni dalili ya unafiki kupambana dhidi ya wanachuoni wa Kiislamu kwani inamaanisha kupinga tu bila sababu na kukataa ushahidi wao. Mwenyezi Mungu alitangaza katika aya ya 46, surat an-Nisaa: "hakika hawatakuwa waumini mpaka watakapokufanya hakimu katika yale yaliyo jiri baina yao, kisha wasitilie wasiwasi katika hukumu uliyotoa na wajisalimishe kweli kweli".

Aya hii inamaanisha kuwa wale wasioridhika na maamzi ya mtume au maamrisho ya Qur'ani si waumini. Hadithi inasisitiza

kuwa: “Msigombane wala kubishana mbele ya mtume. Kwa vile wanachuoni ni warithi wa mtume, kugombana au kubishana na wanazuoni wa dini yake, kujaribu kukosoa ijtihadi zao ambazo ni sahihi, hunamaanisha kugombana naye(yaani mtume). Kama ambavyo tunapaswa kuwamini na kuyakinisha wahyi aliouleta hata kama hatuwezi kupata sababu zake na ushahidi wake, hivyo tunapaswa kuwamini na kuyakinisha elimu iliyotujia kutoka kwa maimamu wa madhehebu , hata kama hatuelewi ushahidi wao wa kimaandishi, kwani hawapingi ni kuupinga Uislamu. Ijapokuwa kuna sheria tofauti katika dini za mitume, Alaihim as-salaam, sisi Waislamu tunaamini na kuwatambua wote kama mitume wa Mwenyezi Mung, kwa vile wameungana juu ya jambo hilo. Madhehebu nayo yanapaswa kutambuliwa. Watu ambao si mujtahid wamefarakana. Madai ya mtu asiye mujtahidi, kwamba madhehebu Fulani yana kasoro, hayapelekei madhehebu hayo kuwa na kasoro. Imam Ash-Shaafi’I alisema: “Kujisalimisha ni nusu ya imani”. Naye Bw. Rabii’ akadakia na kusema: “Hapana. Bali ni imani kamili”. Imam Ash-Shaafi’I akakubali maoni hayo. Aidha Imam Ash-Shaafi’I alisema: “Mtu mwenye imani kamili hasemi lolote kuhusu elimu ya usuul. Yaani haulizi kwa nini ni hivi kwa nini siyo vile?” alipoulizwa elimu ya usuul ndio ipi? Alijibu: “Hufunua Qur’ani, Sunna na Ijmaa al umma”. Kauli hii hudhihirisha kuwa tunapaswa kusema kwamba tunaamini elimu yote iliyokuja kutoka kwa Mwenyezi Mungu na Mtume wake kama alivyoiteremsha. Vile vile, tunapaswa kuwamini yaliyopokelewa kupitia kwa wanazuoni wa Kiislamu , yaani pasina ubishi. Kwa hiyo, Imam ibn ‘Abdul Barr (aliyefariki mwaka wa 463H/1071BK) alisema: “Hakuna Imamu wetu yeyote ambaye amesikia akiwaamrisha wanafunzi wake kufuata madhehebu fulani. Waliwambia kufuata fatuwa za madhehebu wanayopenda, kwa vile madhehebu yote yapo kutokana na rehema za Mwenyezi Mungu. Haikutajwa katika hadithi yoyote, iwe sahihi au dhaifu, kwamba mtume rahma na salamu zimshukie amemwamrisha mtu yeyote miongoni mwa umma wake kupendekeza madhehebu fulani.

Imam al-Quraafi anasema: “kama ilivyoshuhudiwa na masahaba wote, mtu aliyemfuata Bw. Abu Bakr na Bw. Umar radhi za Mwenyezi Mungu ziwashukie, kwa kushikamana na fatuwa zao, alikuwa pia akiuliza sahaba mwinguine kuhusu tabia zake zingine na angetekeleza yale aliyojifunza. Hakuna mtu ambaye angekata ushahidi au maandiko. Kwa mujibu wa maridhiano ya wanachuoni, inafaa kwa muislamu mpya kujifunza

na kutenda(vitendo vya ibada) kwa kumuuliza mwanachuoni wa madhehebu fulani, pasina kuomba uthibitisho, na iwapo hakuwapata wanachuoni wa madhehebu, amuulize mwanachuoni yeyote lakini baadae, ajifunze mojawapo ya madhehebu ya ahlu haqi na ayafuate. Mtu jeuri anayekataa maridhiano haya, anapaswa kuleta ithibati kwa kukanusha kwake.

Allama Sayyid Ahmad at-Tahtaawi, mwanazuoni mkubwa wa Kihanafi wa kutoka Misri, aliandika katika mada ya Dhabaayh katika Hashiyatu Durr al-Mukhtaar: "Kulingana na wanazuoni wa Tafsiir walio wengi, aya isemayo: "Hakika wale waliofarakanisha dini yao wakawa makundi…" huwarejelea watu wa bid'a ambao wangejitokeza katika umma huu. Katika Hadithi iliyopokelewa na Bw. Umar radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie amesema , mtume rahma na salamu zimshukie alisema, akimwambia Aisha radhi za Mwenyzi Mungu zimshukie: "aya inayohusu kugawanya katika makundi katika dini huwaelekea watu wa bid'a na wafuasi wa matamanio ya nafsi zao ambao watajitokeza katika umma huu". Katika Surat al- An'aam, aya ya 153 Mwenyezi Mungu anasema: "Na kwa hakika hii ndiyo njia iliyonyooka. Basi ifuateni."(yaani Wayahudi na Wakristo na makundi mengine ya waasi waliacha njia ya kweli; msigawanyike kama wao!). Katika Surat Aal 'Imran, aya 103, Mwenyezi Mungu alitangaza: "Na shikamaneni nyote kwenye kamba (yaani dini ya allah) ya Mwenyezi Mungu wala msifarakane!". Baadhi ya wanachuoni wa Tafsiri walifafanua kwamba: 'kamba ya Mwenyezi Mungu' ni jamaa'a(muungano) ama umoja". Amri isemayo: 'Msifarakane', huonyesha kwamba ndivyo mambo yalivyo na kwamba jamaa'a ndio wenye fiqhi na ilim. Mtu anayekhitlifiana na fuqahaa(wanafiqhi) kadri ya shubiri hujikita katika uasi, hunyimwa msaada wa Mwenyezi Mungu na anastahili moto wa Jahannam, kwa sababu wasomi(fuqahaa) wako kwenye njia ya kweli na wameshikamana na sunna za mtume rahma na salamu zimshukie na njia ya makhalifa waongofu radhi za Mwenyezi Mungu ziwashukie. Waislamu walio wengi wako kwenye njia ya fuqahaa. Wale wanaotoka mwenye njia yao wataingizwa katika moto wa Jahannam. Enyi mlioamini! Fuateni kundi lililo pekee lililokingwa kutokana na Jahannamu. Na kundi hili ni lile linaloitwa Ahl as-Sunna wal-Jamaa'a. Kwani msaada, kinga na uongofu wa Mwenyezi Mungu ni wa wale wanaofuta kundi hili; na ghadhabu na mateso yake yameandaliwa kwa wale wanaojitenga na kundi hili. Siku hizi, kundi hili la liloongoka huunganishwaa kwenye maghehebu manne, ambayo ni Hanafii, Malikii, shaaf'ii na

Hanbalii. Wakati huu, yeyote asieshikamana na mojawapo ya madhehebu haya manne ni mtu wa bid'a na ameandaliwa Jahannam. Wanabid'a wote hudai wako kwenye njia ya kweli. Suala hili haliwezi kuhukumiwa kwa madai tu au udhanifu bali kwa ripoti za wataalamu katika uwanja huu na wanazuoni wa Hadith, ambao ripoti zao zimejengwa juu ya msingi wa ukweli[1].

Maimamu wanne wa madhehebu ndio vinara wa dini ya Kiislamu. Maulama wa Kiislamu wameandika vitabu kadhaa wa kadhaa kuhusu wasifu na ubora wao, kama vile, sehemu zifuatazo za kitabu cha Kiarabu zenye vichwa:'Ashadd ul-Jihaadi fii ibtwaali Da'watil-Ijtihaad', 'al-Minhat ul-Wahbiyyatu fir-raddi 'alaWahabiyya', na vitabu vyenyewe vijulikanavyo kama: 'Hidaayat ul-Muwaffiqiin' na 'Sabiil un-Najaat' vilivyochapishwa Istanbul. Ifuatayo ni tafsiri ya 'Ashadd ul-Jihaad' ambayo imelenga kuwahidi na kuwaongoa vijana:

1) Imam wa kwanza miongoni mwa maimamu wa Ahl as-Sunna ni Imam mkuu Abu Haniifa an-Nu'maan ibn Thaabit (rahmatullahi alaih). Alizaliwa mwaka wa 80H(699 BK) akafariki mwaka wa 150H(767BK) mjini Baghdad. Yeye ni mwasisi wa madhehebu ya Kihanafi. Waottoman (wana wa makhalifa wa dola la Uthuman), Waislamu wa India, Siberia na Turkistan wamekuwa wakitekeleza ibada kulingana madhehebu ya Hanafi. Kuna Hadithi inayoelezea kwamba: 'Abu Hanifa ni nuru ya umma'. Hakuna haja ya kusisitiza uchamungu wake(wara'), upigaji dunia kisogo(zuhud), ukarimu, uhodari, na busara, sifa ambazo zinajulikana sana. Robo tatu ya elimu ya fiqhi ni yake. Na anashirikiana na maimamu wa wengine wa madhehebu katika robo iliyobaki. Imam Shafi'I alinukuliwa akisema: "Vyanzo vya fiqhi walivyonavyo watu ni Abu Hanifa na wanafunzi wake. Yeyote anayetaka kujifunza fiqhi anapaswa kukimbilia kutegemea elimu ya Abu Hanifa na wanafunzi wake. Nilipomuuliza Imam Malik iwapo amewahi kumwona Abu Haniifa, alisema, 'Ndiyo. Nimewahi kumuona Abu Haniifa. Alikuwa mtu ambae hata kama angalidai kuwa nguzo hii imeundwa kwa dhahabu angetoa ithibati sahihi kwa madai hayo. Hakuna mtu ambae angethubutu kumpinga'". Watu walikuwa usingizini kuhusiana na taaluma ya fiqh, Abu Haniifa akawaamsha wote. Isa ibn Musa, mmojawapo wa wale waliojitenga kwa minajili ya ibada na kuipiga dunia kisogo zama hizo, alipokuwa ameandamana na Abu Ja'far Mansuur, aliyekuwa Amirul mu'miniin, Abu Haniifa aliingia chumbani. Isa akamwambia Mansuur kuwa mgeni huyo alikuwa mwanachuoni mkubwa wa kimataifa. Mansuur akamuuliza Imam ambae

alimuelimisha. Akamjibu kwamba alisomeshwa na wanafunzi wa Bw. 'Umar (radhiallahu anh). Mansuur akasema: "Hakika. Una tegemeo jema".

Imam mkuu Abu Hanifa alikuwa akisali kila usiku. Siku moja, alipokuwa amelala ndani ya Kaaba, akaamshwa na sauti: "Ewe Abu Haniifa! Umenitumikia kwa uaminifu. Umenitambua ipasavyo. Kulingana na imani yako na shukrani zako, nimekusamehe na wale watakaokufuata mpaka siku ya kiyama". Ni khabari nzuri ilioje kwa Abu Hanifa na wafuasi wa madhehebu yake! Tabia na sifa zake nzuri anayeweza kuwa nazo si mwingine isipokuwa mjuzi na Imam wa madhehebu ambaye alikuwa mujtahid. Kati ya maimamu wote waliokuwa mujtahid na wasomi wakomavu aliowaelimisha, 'Abdullahi ibn Mubaarak, Imam Malik, Imam Mis'ar, Abu Yusuf, MuhammadAsh-Shaibaani na Imam Zufar ndio wanaotoa ushuhuda wa hadhi yake ya juu. Ingawa alitamani sana kujitenga na watu aingie utawani au upweke kwa sababu alikuwa mwenye staha na haya, alianza kutoa fatuwa kadhaa alipoamrishwa na mtume wa Mwenyezi Mungu katika ndoto yake kutangaza madhehebu yake. Madhehebu yake yalienea katika sehemu nyingi. Idadi ya wafuasi wake iliongezeka. Palijitokeza watu waliomwonea wivu, lakini wote walishindwa na wakafedheheka. Wanazuoni wengi walijifunza usuuli na furuu' (shina na matawi/ mbinu) za madhehebu yake na wakaandika vitabu vingi. Wale ambao walikuwa na uwezo wa kuchunguza na kufahamu maandiko yenye ithibati naqlii(yenye kutegemea vyanzo k.v. Qur'an na Hadith) na aqlii(yenye kuzingatia akili ama mantiki) waliandika mambo kadhaa kuhusu ubora wake.

Ijapokuwa Abul Faraj ibn alJawzii amenukuu baadhi ya visa vinavyomdunisha Imam mkuu kwenye kitabu chake, yeye aliviandika si kwa shabaha ya kumdunisha Imamu bali kuonyesha kuwa kulikuwa na watu waliokuwa wakimwonea wivu. Katika kitabu hicho hicho alimsifu Imam mkuu kuliko wale wengine. Babake Imam mkuu , Thabit, alikuwa amemtembelea Hadhrat Ali (radhiallahu anh), aliyemwombea yeye na wanawe baraka. Dua hiyo ilibainika kwa Imamu mkuu. Alienziwa na kuwa mmojawapo wa Taabi'uun kutokana na kupata suhba wa baadhi ya masahaba hususani Anas ibn Malik(radhiallahu anh yaan radhi za allah ziwe juu yake).

2) Imam Malik ibn Anas(rahmatullhi alaih) alizaliwa Madina mwaka wa 95H(715BK) akafariki huko huko mwaka wa 179H(795BK). Alisema kwamba alianza kutoa fatuwa baada ya shinikizi la maimamu 70. Alisema: "Kati ya mabwana zangu

walionifundisha, kuna wachache mno ambao hawajachukuwa fatuwa kutoka kwangu".kama kauli ya Imam shaafi'i, kauli hii ya Imamu haikukusudia kuonyesha majigambo. Ilikusudiwa kuonyesha neema ya Mwenyezi Mungu. Az-zarqaani ameandika katika sherehe yake juu ya Muwatta': "Imam Malik ni imam maarufu wa madhehebu. Alikuwa wa juu zaidi katika wanachuoni wa zama zake. Alikuwa mwanamume mwenye akili timamu na maadili dhahiri. Alikuwa mrithi wa Hadithi za mtume (sallallahu alaihi wa sallam rahma na salamu ziwe juu yake). Alieneza dini ya Menyezi Mungu miongoni mwa wanadamu. Alikuwa rafiki wa maulama mia tisa na alinufaika sana. Alikusanya nakuwandika hadithi 100,000. Alianza kufundisha akiwa na umri wa miaka kumi na saba. Waliohudhuria mihadhara yake walikuwa wengi zaidi kuliko wale waliohudhuria mihadhara ya walimu wake. Walikusanyika mbele ya mlango wa nyumba yake ili kujifunza hadthu na fiqhi. Ilibidi amwajiri bawabu(mlinda mgeti la mlango wa kuingilia.) Aliwaruhusu wanafunzi wake kwanza halafu watu wengine kuingia ndani. Alikuwa akienda msalani mara moja katika siku tatu. Alikuwa akisema, "Naona haya kukawia(kuchukuwa mda mrefu) msalani". Alipoandika kitabu chake kiitwacho Muwatta', alianza kushuku uaminifu wake. Aliweka kitabu hicho ndani ya maji akasema: "Kama kitabu hiki kitarowana, sitokihitaji". Hata hivyo, hakuna sehemu ya kitabu hicho japo ndogo hivi iliorowana. 'Abdurrahman ibn Anas alisema: "Hakuna mtu katika ardhi hii ambae anategemewa zaidi katika elimu ya Hadithi kuliko Malik. Sijamwona mtu mwerevu kuliko yeye. Sufyaan ath-Thauri katika Hadithi, lakini si Imam katika Sunna. Al-Awzaa'I ni Imam katika Sunna na siyo katika Hadith. Imam Malik ni Imam katika Hadithi na Sunna pia". Yahya ibn Said alisema: "Imam Malik ni shahidi wa Mwenyezi Mungu kwa viumbe wake(wanadamu). Imamu Shaafi'I alisema: "Popote Hadithi inapochunguzwa, Malik ni kama nyota ya mbinguni. Hakuna mtu ambae angeweza kumfikia Malik katika kuhifadhi, kuelewa na kutunza Hadithi. Maoni yangu ni kwamba Malik hana kifani katika uaminifu. Shahidi kati yangu na Mwenyezi Mungu ni Malik. Kama si Malik na Sufyan ibn 'Uyaina, kufikia sasa elimu ingekuwa imetoweka katika eneo la Hijaz". 'Abdulla alipomwuliza babake Ahmad ibn Hanbal ni nani ndie mjuzi zaidi miongoni mwa wanafunzi wa Zahrii, babake alisema kwamba Malik ndie mjuzi zaidi katika kila tawi la elimu. Ibn Wahab alisema, "Kama si Malk na Laith, sote tungeenda kombo". Al-Awzaa'I alikuwa akisikia tu jina la Malik likitajwa, angesema,

Yeye ni msomi sana miongoni mwa wasomi, ‘alim mkubwa wa Madina na mufti wa Haram mbili”. Aliposikia habari ya kifo cha Imam Malik, Sufyan ibn ‘Uyayna alisema, “ Hivi sasa dunia haina mtu kama yeye. Alikuwa Imam wa dunia, ‘alim wa Hijaz, shahidi wa zama zake na jua la ummat Muhammad(swall Allahu alaihi wa sallam). Tushikamaneni na njia yake”. Ahmad ibn Hanbal ailisema kwaba Imam Malik alikuwa mbora kuliko Sufyan Ath-thaurii, Laith, Hmmad na al-Awzaa’ii. Sufyan ibn ‘Uyayna alisema aliyekusudiwa katika hadithi isemayo kwamba “ Watu wakimhitaji mtu kwa haraka, hawatampata mtu mwengine anayemzidi mwanazuoni wa Madina” ni Imam Malik. Imam Malik alisema kwamba alikuwa akimwona Mtume (swall Allahu alaihi wa sallam rahma na salam ziwe juu yake) kila usiku kwenye ndoto. Mus’ab alisema kwamba alimsikia babake akisema, “Malik nami tulikuwa tulikuwa katika Masji an-Nabawii. Mtu mmoja akaja karibu nasi akauliza ni nani kati yenu ni Abu Abdillahi Malik? Tukamuonyesha. Akamkaribia, akarusha mkono na kuuzungusha kwenye shingo lake kasha paji la uso wake. Akasema, “Nlimwona mtume wa Mwenyezi Mungu(swall Allahu alaihi wa sallam rahma na salamu ziwe juu yake) kwenye ndoto akiwa amekaa hapa. Akasema, ‘mwite Malik’. Ukaja na hali unatetemeka. ‘Tuliza nafsi yako ewe Aba ‘Abdillahi! Kaa kitako na ufungue kifua chako’, alitoa amri. Kifua chako kilifunguka kikasambaza manukato yenye kupendeza kila mahali. Imam Malik alilia akasema kwamba ndoto hiyo hufasiriwa kama elimu”.

3) Imam as-Shaafi’i (rahmaullahi alaih rehems za allah ziwe ju yake). Jina lake ni Muhammad ibn Idris ibn Abbaas ibn Uthmaan ibn ibn Shaafi’. Ukoo wake una asili ya kutoka kwa Hashim ibn ‘Abdil Muttalib kama babu yake wa nane, ambaye ami yake, Hashim alikuwa miongoni mwa mababu za mtume wa Mwenyezi Mungu. Babu yake wa tano, Saayib, alikuwa katika jeshi la maadui kwenye vita vya Badr, lakini baadaye yeye na mwanae Shaafi’ walisilimu wakawa masahaba. Kwa hiyo, Imam huyu alipewa jina la Shaafi’ii. Mama yake ni Shariifa, aliyetokana na kizazi cha Hadhrat Hasan(radhi Allahu anh). Alizaliwa Gazza mwaka wa 150H(767BK) akafia Misri mwaka wa 204H(820). Alipokuwa na umri wa miaka miwili, alipelekwa Makkat al-Mukarrama, ambapo alihifadhi Qur’ani akiwa mtoto mdogo na kitabu cha Imam Malik al-Muwatta’ akiwa na umri wa miaka kumi. Alianza kutoa fatuwa akiw na umri wa miaka kumi na tano. Alienda Madinat al-Munawwara mwaka huo huo akapata elimu kutoka kwa Imam Malik. Alienda Baghdad mwaka wa 185. Baada ya miaka miwili

alienda Makka kufanya hija. Alirejea Baghdad mwaka wa 198 akapata makazi huko Misri mwaka wa 199. baada ya kipindi kirefu tokea kifo chake, kulikuwa na watu waliotaka kuupeleka mwili wake huko Baghdad na kaburi lake lilipochimbwa, harufu ya maski ilijitikeza, ikawalewesha watu waliokuwepo wakakata tama.

Kuhusu elimu yake ujuzi wake, alikuwa mbora kuliko Maimamu wa zama zake na mbora pia kuliko watu wengi waliomtangulia. Madhehebu yake yalienea katika sehemu nyingi. Wakazi wote wa Haramu mbili(Makka na Madina na ardhi takatifu(Palestine) walikuwa wafusi wa Shaafi'i. hadithi isemayo kwamba, "Mwanazuoni wa Kiquraishi ataijaza dunia kwa elimu" ilibainika kumhusu Imam as-Shaafi'i. abdullahi alipomwuliza babaake Ahmad ibn Hanbal kwa nini anamwombea sana Imam ash-Shaafi'I, babaake alimjibu, "Ewe mwanangu! Nafasi ya Imam ash-Shaafi'i miongoni mwa watu ni kama ile ya jua mbinguni. Yeye ni mponyaji wa nafsi". Zama hizi, Muwatta' ilkuwa na hadithi 9500, lakini badae ilifupishwa na kubakiza hadthi zilizopo sasa ambazo idadi yake ni 1700. Alipewa jina la kupanga(lakabu) la Naasir as-Sunna(mwokozi wa sunna/ dini). Jambo lililowashangaza wengi ni kwamba alianzisha madhehebu mapya katika kipindi kifupi sana cha miaka mine. Zaidi ya vitabu 40 vimeandikwa kwa madhumuni ya kudhihirisha wasifu na ubora wake.

4) Imam Ahmad ibn Hanbal as-Shaibaanii al-Maruuzii (rahmatullahi alaih)alizaliwa Baghda mwaka wa 164H(780BK) akafia huko huko mwaka wa 241H(855). Alikuwa Imam katika taaluma mbili, Hadith na Fiqh. Aidha, alikuwa mahiri katika mambo yaliyokuwa magumu kueleza na shupavu katika kuelezea mambo ya sunna ya ndani sana. Alijulikana kwa zuhd na wara kujitenga na mapambo ya dunia'. Alienda, Basra, kwenye miji mitakatifu ya Makka na Madina, Yemen, Damascus na Mesopotamia ili kukusanya Hadithi. Alijifuza fiqh kutoka kwa Imam ash-Shaafi'I, aliyejifunza Hadithi kutoka kwake. Ibrahimal-Harbii alisema, "Niliwahi kumwona Ahmad ibn Hanbal. Kama Imam Ahmad angeishi katika enzi ya ath-Thauri, al-Awzaa'I, Malik na Laith ibn Sa'd, angewazidi wote kiwango". Alihifadh Hadithi milioni moja. Imam ash-Shaafi'I alimtumia barua kutoka Misri. Alipoisoma, alilia. Alipoulizwa kwa nini alilia, alisema "alimwona mtume wa Mwenyezi Mungu()swall Allahu alaihi wa sallam) kwenye ndoto, akamwamrisha, "Mwandikie Abu 'Abdillahi Ahmad ibn Hanbal barua na uweke ndani salamu zangu. Atakuja kuulizwa iwapo Qur'ani ni kiumbe. Mwabie asijibu

swali hilo". Wanaume 800,000 na wanawake 60,000 walihudhuria mazishi yake. Siku ya kufariki kwake, Wayahudi na Wakristo 20,000 walisilimu. Mimamu Maimamu hawa wane wa Ahl as-Sunna walikuwa wabora katika Hadithi kwenye karne ya pili.

Abd al-Ghani an-Nabluusii ameandika mambo yafuatayo:

"Kuna aya isemayo kwamba Mweyezi Mungu huwataki waja wake wepesi na hawatakii ugumu. Na katika hadithi, kama ambavyo Mwenyezi Mungu anataka kuondokana na makatazo yake, anataka vile vile tutumie rukhsa aliotoa. Yaani anataka tufanye vitendo ambavyo amerukhusu waja wake kuvifanya. Jambo hili lisieleweki vibaya . Imam al-Manaawi aliandika katika sherehe yake yaal-Jaami' as-Saghiir, 'Hairuhusiwi kukusanya rukhsa za madhehebu yote ukaunda madhehebu mapya ya rukhsa kitendo ambacho kinampelekea mtu kukaidi Uislamu'. Abdussalam alisema kwamba ingeruhusiwa kwa sharti kwamba usiuache Uislamu. Imam as-Subki alisema, 'Inarukhusiwa kuhamia kwenye madhehebu ambayo ni mepesi zaidi kwa mtu wakati wa haja na dharura kubwa. Lakini hairukhusiwi kama hakuna dharura kubwa, kwani, katika hali hiyo itakuwa kwa manufaa ya mtu na siyo kwa ajili ya kuilinda dini ya mtu. Hairukhusiwi kubadili madhehebu mara kwa mara'. Nimetoa maelezo kamili kuhusu taqliid ya madhehebu katika kitabu changu Khulaasat atitahqiiq fii bayaani hukmi 't-taqliid wat-talfiiq.

Hairukhusiwi kufanya hila katika sheria ili kuifanya halali haramu, yaani, huo si rukhsa uliotolewa na Mwenyezi Mungu. Ibn al-Izz, katika kuelezea taqliid ya madhehebu mengine, aliandika: 'Mtu anapaswa kujiepusha na kufanya hila katika mambo ya kisheria kama njia ya kuridhsha matakwa yake binafsi bila kuelewa maneno ya maimamu wa madhehebu au kuzijua hila za kisheria'. Ni jambo lililo wazi kwamba muqallid hawazijui hila za kisheria na wanatumia neno 'hiila' walilosikia kutoka kwa maimamu wa madhehebu kulingana na matakwa yao. Imamu mkuu Abu Hanifa alisema kwamba mufti wale waliofundisha hila za kisheria wangeadhibiwa.

Rukhsa anapenda Mwenyezi Mungu ni ule alioutoa kwa wale wanaojikuta kwenye dhiki wakati wanapokuwa wakitekeleza amri yake. Pamoja na hayo, hairuhusiwi kukwepa kutekeleza amri au kutafuta rukhsa zinazoafiki uelewa wa mtu. Najm ad-Diin al-Ghazaali aliandika katika kitabu kinachoitwa Hus nut-tanabbuhi kwamba, 'Shetani hamuachi mtu kutumia rukhsa ya Mwenyezi Mungu. Kwa mfano, hamruhusu kufanya mas-h kufuta au

kupamgusa badala ya kuosha kwenye khuf (ni aina maalum ya viatu). Humfanya anawe miguu yake. Mtu anapaswa kutumia rukhsa na siyo kutafuta rukhsa wa madhehebu wakati wote kwa sababu ni haramu kukusanya rukhsa za madhehebu mbalimbali. Ni njia ya shetani'.

Wasalaf as-Saalih walio wengi (Waislamu wa karne mbili za kwanza za Uislamu) walipata usumbufu mwingi. Walitekeleza ibada ngumu. Usifanye jinsi walivyofanya. Fuata njia ya rukhsa iliyotajwa katika Qur'ani takatifu na Hadithi. Lakini usiwakashifu watu hao wakubwa! Walikuwa wameelimika sana na wenye akili kuliko wewe. Huyajui waliokuwa wakiyajua. Usiingilie mambo usiyoyajua au kuyaelewa., na usiwafuate. Jitahadharishe na kuwapinga watu hao wakubwa kwa kutegemea yale unayoelewa kutoka kwenye Qur'ani na Hadith. Waliielewa Qur'ani na Hadithi vizuri sana kuliko unavyoelewa. Kwa vile walikuwa karibu zaidi na enzi ya mtume(swall Allahu alaihi wasallam) kuliko wewe; kwa vile akili yao iliongolewa na maarifatullah(kumjua Mwenyezi Mungu); kwa vile walishikamana kikamilifu na sunna; na kwa vile ikhlas yao, imani, tawhidi na zuhd ilikuwa ya kiwango kikubwa zaidi, waliyajua mambo megi kuliko wewe na wengine wanaokufanana. Ewe mtu maskini mwenye wadhifa wa kidini! Mchana na usiku(muda wote) umekuwa ukikimbilia matamanio ya tumbo lako na nafsi. Umepata baadhi ya maalumaati ya kidini ili kuviridhisha/ kuvishibisha. Kwa kutegemea ujuzi wako kidogo unajichukulia kuwa ni bingwa wa Uislamu. Unajaribu kushindana na Salaf as-Saalihiin. Usiwakashifu watu hao wenye umaarufu wa Uislamu waliojitolea kujifunza na wakafundisha ilm na wakatakasa nyoyo zao kwa matendo mema na ambao walijiepusha na mutashabiihaat mambo yalio fanana au kuwa baina ya halali na haramu) ili wale chakula cha halali na waepukane na haramu! Walikuwa juu zaidi kuliko wewe. Hali yako hii ni kama ile ya shorewanda anayeshindana na kipanga katika kula na kunywa. Mujaahada, riyaada, ibaada, ijtihaad na maneno ya watu hao wakubwa yalirandana na mafundisho ya Qur'ani na Hadithi. Salaf as-Saalihiin wenyewe walitekeleza amri, lakini wakatoa fatuwa ili Waislamu watumie rukhsa.

Maulamaa wa Ahl wa kiislamu walio wengi walisema kwamba imani kwa kukubali tu ni sahihi(faafu), hata kama muqallid wa imani kama huyo ni mwasi na mwenye madhambi. Kwa sababu ameacha istidlaal(mantiki, kujiridhisha kwa ithibati za kimantiki). Kwa maneno mengine, mtu anayeamini kutokana na mafundisho aliyopata kwa mtu mwingine bila kufikiria au kufahamu, ni

muumini, Muislamu. Karaamaat (miujiza)ya Awliyaa ni ya ukweli. Wanaweza kuwa na miujiza wakiwa wafu au hai. Karaamaat ya Hadhrat Mariam, Ashaab ul-Kahf na Aasaf ibn Barhiyaa, na ya waziri mkuu wa Nabii Sulaiman|(alaihis-salaam) imeonyeshwa katika Qur'an. Karaamaat ni mambo yanayofanyika na wanazuoni wa Ahl as-Sunna na ambayo hayawe zi kutambulika kwa kutumia mantiki au sayansi.

Mujtahid hakosei wakati anapotafuta na kuchagua aya au hadithi kama ushahidi. Lakini anaweza kukosea wakati anapofikia mahitimisho ya sheria kutokana na ushahidi alioupata. Kwa hiyo, mujtahid ambaye hakukosea atapewa thawabu kumi na yule aliyekosea atapewa thawabu moja. Mtume wa Mwenyezi Mungu (swall Allahu alaihi wa sallam) alimwamrisha Hadhrat 'Amr ibn al-'Aas: "Wewe mwenyewe unafikia mahitimisho kuhusu sheria! Usipokosea utapata thawabu kumi; ukikosea utapata moja". Kuhusu mambo ambayo hujayapatia ufumbuzi, thawab hiyo moja si ya bidii uliyofanya katika ijtihad lakini ni kwa sababu ya usumbufu katika kupata ushahidi. Akifanya makosa katika kupata ushahidi, hatopata thawabu yoyote lakini wale wanaofuata ijtihadi kama hizo hawataadhibiwa. Mbele ya Mwenyezi Mungu ni moja tu kati ya jtihad nyingi(kuhusu rahma makhsusi) ndiyo sahihi. Nyingine zote si sahihi. Kwa mujibu wa wanazuoni wa kundi la Mu'tazila, mujtahidi hakosei na yale ambayo ni sahihi ni ya namna nyingi. Maelezo kamili kuhusu ijtihad yametolewa katika sherehe ya Mir'aat al-Usuul na Mirqaat al-wusuul ambazo ziliandikwa na Molla Khusraw.

Imetajwa katika hadithi kwamba uongo na uzushi vitakithiri baada ya karne ya tatu. Bid'a na uasi vitaongezeka. Idadi ya wale wanaoacha njia ya salaf as-Saalihiin katika mas'ala ya imani na ibada itaongezeka. Wanafiqhi na watawa wanaofuata mkondo wa tasawwuf, ambao wanashikamana na Qur'ani, Sunna na Ijmaa' ya salaf as-saalihiin wataokolewa huku watu wengine wakiteseka milele. Wanafiqhi na wajuzi wa tasawwuf watakuwepo mpaka mwisho wa dunia utakapofika. Lakini haitajulikana kwa yakini wao ni akina nani. Hata hivo, wale ambao Waislamu watataja sifa zao watajulikana.

Ni fardh 'ain(faradh kwa Waislamu wote) kujifunza 'ilm al haal(mafundisho ya madhehebu mamoja). Mwenyezi Mungu anasema: "Basi ulizeni wanazuoni ikiwa hamjui". Kwa hiyo, inafaa wale wasiojua kupata elimu kutoka kwa wanazuoni au kwenye vitabu vyao. Vivyo hivyo, hadithi huwahimiza watu, wanaume kwa wanawake, kutafuta elimu: "Kutafuta elimu jambo la faradh kwa

kila Muislamu”. Maamrisho haya hudhihirisha kuwa ni muhimu kujifunza mambo yanayohusu mwili na moyo kutoka kwenye vitabu vya ‘ilmal-haal na kwamba haifai kuwamini yale wasemayo wajinga wasiofuata madhehebu(hususani wanaodai kuwa ni waleta mabadiliko katika dini).

Kwa mujibu wa makubaliano ya wanazuoni wa njia iliyo sahihi,ni fardh ‘ain kwa Muislamu kujifunza ipasavyo, imani ya, halal, haram na ibada. Wasipojifunza haya kutoka kwenye vitabu vya ‘ilm al-haal, watakuwa ima wanabid’a Ni fardh kifaaya(fardh ambayo ikitekelezwa na baadhi ya waumini, wengine hawapati dhambi) kujifunza mambo mengine zaidi ya hayo yaliyotajwa, kwa mfano, matawi kumi na mbili ya lugha ya kiarabu,tafsiri, hadithi, sayansi, tiba na hisabati. Mtu mmoja wa mji fulani akitenda kitendo cha fardh kifaaya, basi kitendo hicho kitakuwa mustahab na siyo fardh kwa wakazi wa mji huo. Kutunza vitabu vya fiqh katika mji wowote ni kama kutunza maulama wa Kiislamu. Si fardh kwa mtu yeyote katika mji kama huo kujifunza tafsiri, hadithi na fiqhi inyozidi kiwango kinachohitajika, bali ni mustahab. Si fardh kwa mtu yeyte kupata ushahidi juu ya sheria au kujifunza sheria hizo, lakini ni mustahab kwa wanachuoni. Kujifunza matawi hayo ya elimu ni bora zaidi kuliko kufanya ibada ya sunna. Pale ambapo hakuna khalifa, wanachuoni hutekeleza majukumu yake. Ni wajib kuwa watii kwa wanachuoni hao ambao maisha yao huafikiana na elimu yao.

Tangu enzi za masahaba, maadui wa Uislamu wamekuwa wakiwadanganya Waislamu kwa kujifanya watu wenye majukumu ya kidini ili wauvunje Uislamu kutoka ndani. Maadui wa namna hii wanaitwa ‘mazindiki,’ ‘wafanya mageuzi,’au ‘washikiliaji wa itikadi ya kisayansi’. Wamewadanganya wajinga na kuwatoa kwenye Uislamu katika kila karne, ijapokuwa wameshindwa kuudhuru Uislamu, kwa sababu kumekuweko wanachuoni wengi wa fiqh na tasawwuf katika kila karne ambao wamekuwa wakiwaonya Waislamu kwa mihadhara yao na makala ili wasidanganywe. Lakini leo hii, idadi ya wanachuoni wa Kiislamu imepunguka jambo ambalo limewapa maadui fursa ya kuuhujumu Uislamu. Wamekuwa wakiupiga vita Uislamu wakijifanya watu wenye nafasi katika dini. Wanao weza Kugundua madhara haya ya kisirisiri, ni Waislamuwenye sifa za wanachuoni wa Kiislamu. Hadharat Muhammad Ma’thuum al-Faruuqi as-Sirhindi(rahamaulaahi alaih) alielezea sifa za wanachuoni wa Kiislamu kama ifuatavyo:

“Usifanye urafiki na mtu asiyetii maamrisho ya Kiislamu au

yule aliyeacha njia ya haki na kfuata njia ya bid'a! Jitahadharishe na watu wenye vyeo katika dini ambao wanafanya mabo ya bid'a! hadhrat Yahya ibn Ma'adh ar-Raazi(Quddisa sirruh) alisema, 'epukana na watu wa aina tatu. Jitenge nao: Aliyeghafilika (anayejishughulisha na matamanio ya nafsi yake akamsahau Mweyezi Mungu) na wenye vyeo vya kidini ambao wamepotoka katika maadili; wasomi (waliohifadhi Qur'ani wakawa wanaikariri)wanaojipendekeza kwa matajiri; na masufi wasiojua lolote kuhusu Uislamu. Ikiwa atajitokeza mtu akawa ni mwenye mamlaka katika dini na simwenye kumtii mtume(swall Allahu alaihi wa sallam), yaani sunna zake, na asishikamane na Uislamu, tunapaswa kujitenga naye na tusiunue wala kusoma vitabu vyake. Tunapaswa kuwa mbali nao. Hata kuwasifia kidogo kutaharibu imani yako. Yeye si mtu mwenye mamlaka juu ya Uislamu, bali ni adui mwenye madhara kwa Uislamu. Anachafua dini na imani yako. Yeye ni hatari zaidi kuliko shetani. Matamko yake yanaweza kuwa matamu na yenye kuvutia na anaweza kujifanya mtu asiyependa dunia hii(zaahid), pamoja na hayo unapaswa kumkimbia kama ambavyo ungemkimbia mnyama mkali. Al-Junaid al-Baghdaadi (Quddisa sirruh), mwanazuoni wa Kiislamu, alisema: "Kuna njia moja tu itakayonipeleka kwenye furaha ya milele: kushikamana na sunna za mtume(swall Allahu alaihi wa sallam); usimfuate mtu mwenye vyeo vya kidini ambae hasmi vitabu vya wanazuoni wa Ahl as-Sunna au yule asiyefuata njia iliyobainishwa katika hadithi, kwani mwanachuoni wa Kiislamu anapaswa kufuta njia iliyoonyeshwa na Qur'ani na hadithi;

Salaf as-Saalihiin walikuwa kwenye njia ya haki. Walikuwa waaminifu. Walipata upendo wa Mwenyezi Mungu na ridha zake. Njia yao ilikuwa ile iliyobainishwa katika Qur'ani na Hadithi. Walishikamana na njia ya kweli.

Vigogo wa tasawwuf na maulama wa fiqh walikuwa kwenye njia ya salaf as-saalihiin. Wote walishikamana na Uislamu. Walipata heshma ya kuwa warithi wa mtume wa Mwenyezi Mungu. Hawakuwacha Uislamu hata kidogo, katika matamko yao, matendo yao na tabia zao.

Nasisitiza tena kwamba usidhani kwamba wale wanaolegeza kamba katika kumtii mtume wa Mwenyezi Mungu au wanaopotoka katika njia yake, kwamba ni wenye mamlaka juu ya mambo ya dini! Usiamini matamko yao ya uongo au maandiko yao yanayovutia! Wayahudi, Wakristo, Wabudha na Wabrahama wamekuwa wakitumia matamko matamu na yenye kusisimua na kughilibu ili kueneza propaganda kwamba wamekuwa kwenye

njia ya kweli na huwashawishi watu kufuata njia ya kheri na furaha.

Njia inayompelekea mtu kufikia kila aina ya furaha katika Uislamu, njia ya uokovu, ni sunna za mtume (swall Allahu alaihi wa sallam). Kumtii mtume ni ishara inayotofautisha kati ya ukweli na uongo. Neno lolote, maandishi au kitendo kisicho pingana na dini yake, hakina thamani..' 'Abdulla ibn Mubarak(rahmatullahi alaih)alisema, atakaelegeza kamba au kutokutilia umuhimu katika kufanya vitendo ambavyo ni mustahab, hawezi kutenda kitendo cha sunna. Ulegezaji kama na kuto kutilia umuhimu katika kufanya sunna humfanya mtu asiwe na hima bidii katika kutenda kitendo cha faradh. Na anaelegeza kamba katika fardh hawezi kupata ma'rifa ayapendayo Mwenyezi Mungu'. Kwa sababu hiyo imebainishwa katika hadithi kwamba: 'kufanya dhambi humpeleka mtu kwenye ukafiri'. Hadhrat Abu Sa'iid Abul kheir(aliyefariki mwaka wa 440 H/1049 BK), mmoja wapo wa mawalii mashuhuri, aliulizwa, 'Fulani anatembea juu ya maji. Unasemaje kuhusu rahma hilo? Akasema, 'Halina maana'. Hata bata anaweza kuelea juu ya maji'. Akaulizwa, 'Fulani anaruka angani. Akajibu, 'Thamani yake ni kama ya nzi'. Akaulizwa, 'Fulani anatoka kwenye mji mmoja na kwenda kwenye mji mwingine papo hapo. Akasema, 'Shetani naye hutoka mashariki na kwenda magharibi kwa ghafla'. Mambo kama hayo hayana thamani katika dini yetu. Mwanamume halisi huishi na watu, akaenda kununua bidhaa na akaoa, pamoja na hayo hamsahau Mwenyezi Mungu hata kidogo'. Hadhrat Abu Ali ar-Rodbaari(aliyefariki mwaka wa 321H/933BKhuko Misri), mmoja wapo wa mawalii wakuu na mwanafunzi wa al-Junaid al-Baghdaadi, aliulizwa, 'Mwananmume mwenye majukumu ya kidini ambae husikiliza ala za muziki[au kufanya urafiki na wasichana wasio maharimu zake, au kumruhsu mke wake au binti zake kutoka nyumbani bila ya kujifunika kama ilvyoelezewa na Uislamu] na ambae husema kwamba moyo wake umetakasika na kwamba moyo ni muhimu, unasemaje kuhusu mtu huyo?' Alisema, 'makao yake ni Jahannam,'Akasema, Abu Sulaima ad-Daaraani, aliyekaa katika kijiji kinachoitwa Darya huko Damascus na akafia huko mwaka wa 205/820, alisema, 'Kwanza nalinganisha fikra na nia zangu na Qur'ani na Sunna. Halafu nasema na kufanya matendo yanayowiana na vyanzo hivyo viwili vya sheria.'

Sheikh ibn Abi bakr Muhammad ibn Muhammad al-Andaluusi, aliyeishi Misri na kufariki mwaka wa 734H/1334BK,

alisema katika kitabu chake Ma'arij al-Hidaaya, jifunze jambo la kweli na uwe mkweli! Kila kitendo, wazo, neno na tabia ya mtu mkailifu huafikiana kikamilifu na zile za mtume (swall Allahu alaihi wa sallam), kwani kila aina ya furaha inaweza kupatikana kwa kumfuata mtume.

Kumfuata mtume maana yake ni kushikamana na Uislamu ipasavyo'.

Je, tunamfuata vipi Mtume wa Mwenyezi Mungu? Vifuatavyo ni vipengele muhimu katika kumfuata mtume:

Unapaswa kufanya toba punde tu baada ya kutenda dhambi. Kutubia dhambi lililotendwa hadharani hufanyika hadharani na kutubia dhambi lililofanyika kwa siri hufanyika kwa siri. Toba haipaswi kuwakhirishwa. Kiraaman kaatibiin(malaika wanaoandika vitendo vya mtu) hawaandiki dhambi mara moja. Kama mtu atatubia dhambi halitoandikwa. Litaandikwa ikiwa toba haikufanyika. Ja'far ibn Sinaan(Quddisa sirruh) alisema, 'Kuwacha kufanya toba juu ya dhambi ni kubaya zaid kuliko kutenda dhambi'. Na yule ambae hakufanya toba pale pale, anapaswa kufanya hivyo kabla ya kifo chake. Tusipuuze wara' na taqwa. Taqwa ni kuwacha kutenda jambo lililoharamishwa, na wara' ni kutofanya mambo yanayotiliwa shaka. Inafaa zaidi kuepukana na yaliyoharamishwa kuliko kufanya mambo yaliyoamrishwa. Wakubwa zetu wanasema, 'waovu na wema hutenda fadhila. Lakini ni siddiiq(wasema kweli) na wema pekee ndio wanaoepukana na madhambi'. Hadhrat Ma'ruuf al-Karkhii alisema, ' Acha kuwaangalia sana wanawake wasio mahram! Usimwangalie hata kondoo!kwa mujibu wa hadithi, 'Wachamungu na wale wanaopa dunia kisogo ndio watakaokuwa mbele ya Mwenyezi Mungu siku ya kufufuliwa kwa fadhila na ubora 'dua ya mchamungu inatakabaliwa haraka '; na ' kufuatana na mchamungu ni ibada. Anayezungumza naye hupata Baraka kama yule anayetoa sadaka'. Usifanye jambo lolote ambalo moyo wako hutetemeka wakati wa kulifanya. Usifuate matamanio ya nafsi yako! Ishauri nafsi yako juu ya mambo unayotilia shaka! Kwa mujibu wa hadithi, 'Tendo lolote litulizalo nafsi na kuufariji nafsi yamfanyaji ni zuri. Tendo lolote linalosisimua nafsi ni dhambi'. 'Hakika halali iko wazi na haramu iko wazi, na baina yake kuna mambo yasiyodhahiri yalio jificha . Basi epukana na yale yasiyodhahiri(ufanye yale ambayo huyatilii shaka)! Hadithi indhihirisha kuwa haifai kufanya jambo ambalo linaisisimua nafsi na kutiliwa shaka. Inaruhusiwa kufanya jambo lisilotiliwa shaka. Hadithi nyingine inasema, 'Mambo ambayo Mwenyezi Mungu

ameyahalalisha katika Qur'ani ni ya halali. Alisamehe yale ambayo hakuyataja katika Qur'ani'. Tukikumbana na jambo la kutilia shaka tunapaswa kuweka mkono wetu juu ya moyo wetu. Ikwa moyo haupigipigi(hautetemeki), tunapaswa kulifanya. Lakini ukipigapiga, tuliache. Kwa mujibu wa hadithi, 'Weka mkono wako kwenye kifua chako! Moyo utatulia iwapo jambo(unalotaka kufanya) ni halali. Lakini utakapo piga jua kuwa kama (jambo hilo) ni haramu. Ukitia shaka jambo lolote, usilifanye! Usilifanye hata kama watu wenye vyeo katika dini wametoa fatuwa.' Mwenye imani hujiepusha na madhambi madogo ili kukwepa kutenda madhambi makubwa.

Tunapaswa kuchukulia ibada zetu na matendo mema (tuliyofanya) kuwa yana walakin. Tunapaswa kufikiria kuwa hatujaweza kutekeleza amri za Mwenyzi Mungu ipasavyo. Abu Muhammad 'Abdullahi ibn Manaazil(Quddisa sirruh) alisema, 'Mwenyezi Mungu ameeamrisha kutenda aina kadhaa za ibada. Ameamrisha (waja wake kuwa na) subira, moyo wa ibada, kusali, kufunga, na kuomba kughufiriwa madhambi kabla ya mapambazuko. Kughufiriwa madhambi kumetajwa mwisho. Kwa hio,ni muhimu kwa wanadamu kuchukulia kuwa ibada zao na matendo mema waliyofanya yana kasoro na waombe msamaha ili kughufiriwa madhambi'. Ja'far ibn Sinan(Quddisa sirruh) alisema, 'Kitendo cha wanaofanya ibada kujichukulia kuwa ni wabora kuliko kuliko watenda madhambi, ni kibaya zaidi kuliko madhambi yao'. Siku moja, Hadhrat Ali Murt'ish (Quddisa sirruh) aliacha I'tikaafu akatoka msikitini baada ya tarehe ishrini katika mwezi wa Ramadhan. Alipoulizwa kwa nini alitoka nje, alisema, 'Nilipowaona wasoma Qur'ani wakiisoma Qur'ani kwa maghani na wanajisifia kwa hilo, niliona nisiendelee kukaa ndani'.

Tunapaswa kufanya kazi ili familia zetu na sisi wenyewe tupate kujikimu maishani kwa njia ya halali. Biashara na kazi za mkono ni muhimu. Wasalaf as-Saalihiin walikuwa wakifanya kazi na kuchuma pesa kwa njia hii. Kuna hadthi nyingi sana zinazoelezea thawab za kujikimu maishani kwa njia ya halali. Hadhrat Muhammad ibn Salim aliulizwa: 'Tufanye kazi na tuchume mali, au tufanye ibada tumtegemee Mwenyezi Mungu?' Alisema, 'Kumtegemea Mwenyezi Mungu(tawakkul) ilikuwa kawaida yake mtume(swallAllahu alaih wa sallam) na kuchuma mali kwa kufanya kazi ilikuwa sunna yake. Mtafanya kazi na mtegemeaji kwa Mwenyezi Mungu!' abu Muhammad ibn Manaazil alisema, ' Bora kufanya kazi na kumtegemea Mwenyzi Mungu kuliko kujitenga kwa ajili ya ibada'.

Lazima tukadirie katika kula. Tusile sana kiasi cha kutufanya tukawa wavivu, wala tusile sana kiasi cha kutuzuia kufanya ibada. Hadhrat Shah an-Naqshaband(Quddisa ruhuh), mmojawapo wa mawali maarufu, alisema, 'Kula vizuri na ufanye kazi vizuri!' kwa ufupi, kitu chochote kinacho saidia katika kufanya ibada na kutenda mema ni kizuri na kimebarikiwa na vile ambavyo huvipunguza vimeharamishwa. Lazima tuangalie(tupeleleze) na tuwe waangalifu katika nia zetu au jambo lolote zuri tunalofanya. Nia isipokuwa nzuri, tusilifanye.

Tunapswa kuepukana na 'uzla(kujitenga na watu/ upweke), wasiotii sheria za Kiislamu na wale wanaofanya bid'a na madhambi. Kwa maneno mengine, tusifanye urafiki na watu hao. Kwa mujibu wa Hadithi, 'Hikma imeundwa kwa sehemu kumi, tisa kati yake huunda 'uzla(kujitenga) na moja ni unyamavu'. Lazima tuingiliane na watu kama hao inapohitajika. Tutumie muda wetu katika kufanya kazi, kufanya dhikri, kutaamali na watu na kufanya ibada. Wakati wa kufurahika furaha ya uhakika na kudumu ni baada ya kifo. [Tusisome vitabu na magazeti yenye madhara, wala kusikiliza redio au kutazame vipindi vya televisheni visivo na tija wala faida . Vitabu, magazeti, redio natelevisheni za maadui wa Uislamu zimepania kisirisiri kuuangamiza Uislamu.Wamekuwa wakifanya mipango ya kuwafanya vijana wapinge dini na wakose maadili].

Tunapawsa kumkaribisha kila mtu kwa uso wenye uchangamfu, pasina kujali ni wazuri au wabaya.[Tusiamshe fitna. Wala tusifanye watu kuwa maadui. Tufuate maneno ya Hafidh Shiraz, 'Waambie watu ukweli na uwakaribishe maadui kwa uso ulio jaa uchangamfu na utumie lugha nzuri na maneno laini']. Tunapaswa kuwasamehe wale wanaoomba msamaha. Tunapaswa kuonyesha tabia nzuri kwa kila mtu. Tusipinge maneno ya mtu yeyote au kuzozana na mtu Tusiongee ovyo ovyo bali tuongee kwa upole. Sheikh 'Abdulla Bayal(Quddisa sirruh)

Alisema, 'Tasawwuf haimaanishi rahma, kufunga, au kufanya ibada nyakati za usiku. Haya ni majukumu ya kila mtu kama mja. Tasawwuf humaanisha kutomdhuru mtu yeyote.

Yeyote anaeweza kufanaya jambo hili hupata lengo (lake).'Hadhrat Muhammad ibn Salim aliulizwa jinsi ya kumtofautisha walii na watu wengine. Akasema, 'Atatofautishwa kwa maneno yake matamu, tabia zake zenye kupendeza na fadhila zake nyingi. Akiongea na mtu habishani na huwasemehe wale wanaoomba msamaha na humhurumia kila mtu'. Abu 'abdillahi

Ahmad al- Makkaari alisema, ‘Futuwwat humaanisha kumtendea fadhila mtu aliyekuudhi, kumpa zawadi mtu usiempenda na kumchangamkia mtu uliyemchoka’.

Tunapaswa kuongea kidogo, kulala kidogo na kucheka kidogo. Kucheka sana hufifiza moyo. Tunapaswa kufanya kazi, lakini ujira wake tuutarajie kutoka kwa Mungu peke yake. Tunapaswa kufurahia utekelezaji wa amri zake. Endapo tutamtegemea Mwenyezi Mungu pepe yake, atatukirimu kwa kuturahisishia mataka na malengo yetu. Kwa mujibu wa hadithi, ‘Mwenyezi Mungu hutoa matilaba (matakwa au malengo) yote ya mtu anayomtegemea. Huwafanya watu wengine wamsaidie’. Yahya ibn Maadh ar-Raazi(aliyefariki mwaka wa 258H/878BK huko Nishapur) alisema, ‘watu watakupenda kadri unavyompenda Mwenyezi Mungu. Watu watakuogopa kadri unavyomwogopa Mweyezi Mungu. Watu watakusaidia kulingana na kiwango cha ibada yako kwa MwenyeziMungu’. Usikimbilie faida zako binafsi! Abu Muhammad ‘abdulla ar-Raasibii (aliyefariki mwaka wa 367H/978BK huko Baghdad) alisema, ‘Pazia kubwa zaidi lililopo kati ya Mwenyezi Mungu na mtu ni kujifikiria na kumtegemea mtu asiye na uweza kama yeye. Tunapaswa kufikiria juu ya kujipendekeza kwa Mwenyezi Mungu badala ya kujipendekeza kwa watu’.

Tunapaswa kutumia lugha tamu na kudhihirisha uso wenye bashasha kwa wake zetu na watoto wetu. Tunapaswa kukaa nao kadri tunavyoweza ili tuwape haki zao. Tusiwe karibu sana nao kiasi cha kuwafanya wawe mbali na Mwenyezi Mungu.

Tusitafute ushauri wa wajinga na watu wenye vyeo vya kidini waliopotoka, kuhusu mambo yetu ya dini. Tusikae pamoja na wale wanaopendelea dunia hii. Tunapaswa kufuata sunna katika kila jambo tufanyalo na kuepukana na bid’a. Tukiwa tumefurahika tusikiuke mipaka ya Kiislamu. Wala tusikate tamaa na msaada wa Mwenyezi Mungu tukiwa kwenye shida. Tunapaswa kuwa katika hali ile ile wakati wa vyakula vingi na wakati wa kuwadimika kwa chakula. Kwa hakika, tunapaswa kupunguza wasiwasi wakati wa uhaba na kuwa na wasiwasi wakati wa vyakula vingi. Kubadilika kwa mambo kusitubadilishe sisi.

Badala ya kutafuta makosa ya watu wengine, tutafute makosa yetu wenyewe. Tusijchukulie kuwa wabora kuliko waislamu wengine. Tunapaswa kumwenzi kila Muislamu kuliko kujienzi wenyewe. Tunapokutana na Muislamu, tnapaswa kuwamini kuwa furaha yetu inaweza kutegemea baraka atakazotuombea.

Tunapaswa kuwa kama watumishi kwa wale ambao tunalazimika kuwasimamia. Kwa mujibu wa hadithi, ‘Muislamu anayetenda vitendo vitatu vifuatavyo ana imani kamili: kuitumikia jamii yako, kukaa nao pamoja maskini[sio ombaomba] na kula na watumishi’. Katika Qur’ani mambo haya matatu huchukuliwa kuwa sifa za waumini. Tunapaswa kujifunza tabia za salaf as-Salihiin na tujaribu kuiga mienendo yao. Tusiseme jambo baya kuhusu mtu ambaye hayupo. Tunapaswa kumzuia msengenyaji [Ni ghiiba (kusengenya) kusema kitu nyuma ya mgongo wa mtu (wakati hayupo mahala hapo) kwa namna ambayo ingemuudhi kama angesikia na hata kama tunalosema ni la ukweli. Kama ni uongo, basi hiyo ni iftirau (kashfa/kumsingizia mtu jambo ambalo hakulifanya). Yote mawili huchukuliwa kuwa madhambi makubwa]. Iwe kawaida yetu kuwamrisha mema na kukataza mbaya. Muhammad ibn Alyan’a aliulizwa jinsi unavyoweza kuelewa kwamba Mwenyezi Mungu anakupenda. Akasema, ‘Inaeleweka wakati ambapo twaa (kufanya mema) huwa tamu na kutenda madhambi kukawa chungu kwako’. Tusisononeshwe na kuogopa kuwa maskini. Shetani humdanganya mtu kwa kusema kwamba atakuwa maskini na kumshawishi kuzini. Kwa mujibu wa hadthi, ‘Mtu anayekuwa na watu wengi katika nyumba yake na chakula kidogo, akaswali rahma yake vizuri na akaacha kuwasengenya Waislamu, atakuwa pamoja nami siku ya kufufuliwa.

Muislamu mwenye sifa hizo nzuri zilizoandikwa hapo juu anaitwa mtu mwenye mamlaka ya kidini. Tunapaswa kutambua kwamba mtu asiekuwa na sifa hizo, na ambae hazitaki, hudunisha walio nazo, si mtu mwenye mamlaka ya kidini, bali ni adui wa Uislamu na hatupaswi kuwamini maneno yake wala maandishi.

Bid’a humaanisha nini? Katika barua ya 54, 165, 186, 255, 260 na 313, mjalada wa kwanza wa kitabu kiitwacho Maktuubaat, Imam ar-Rabbaani Ahmad al-Faaruuqi(rahamatullahi alaih) alielezea maana ya bid’a na madhara ya kufanya bid’a. tumetafsiri barua zote 313 katika mjalada wake wakwanza kutoka Kifarsi hadi Kituruki, na sehemu yake kwa Kiingereza, na tukazichapisha mwaka wa 1387(1968). Aidha kuna taarifa kamili kuhusu bid’a katika sehemu ya kwanza ya kitabu cha Kiarabu kiitwacho Hadiiqat an-Nadiyya kilichoandikwa na ‘Abd al-Ghanii an-Nabuluusii. Na sehemu hii pia ilichapishwa mwaka wa 1399H(1979BK) huko Istambul. Tafsiri ya sehemu ya maandishi yake yamewasilishwa kama ifuatavyo:

Bid’a maana yake ni imani, kitendo au neno lisilowiana na

sunna[yaani mafundisho ya kidini ya mtume Muhammad(swall Allahu alaihi wa sallam)]. Mwenyezi Mungu aliwaumba waja wake ili wapate kumuabudu. Ibada maana yake ni kunyenyekea na kujishusha hadhi. Kwa maneno mengine, ni mtu kuonyesha unyenyekevu wake kwa Muumba wake. Yaani kutotilia maanani uzuri au ubaya unaoshurutishwa na fikra za mtu au nafsi na mila zake, ili kujisalimisha kwa maelekezo ya Muumba kuhusu kile ambacho ni kizuri au kibaya, na kuwamini na kutii kitabu na mtume alietumwa na Muumba. Endapo mtu atatenda kitendo kwa hiari yake bila kuzingatia yale ambayo Muumba wake amemruhusu, basi mtu huyo hatakuwa amedhihirisha unyonge wake kwake na atakuwa hajatimiza masharti ya kuwa Muislamu. Ikiwa kitendo hicho kinahusu imani na ni mojawapo ya mambo ambayo yametangazwa kwa itifaki (ya wanazuoni) kuwamini, imani yake hii ni bid'a inayosababisha kukufuru. Ikiwa kitendo hicho hakihusu imani lakini kinahusu maneno na vitendo vyenye uhusiano na dini, basi hayo yatakuwa ni fasq, dhambi kubwa. Imetangazwa katika hadithi kwamba, 'Yeyote anaezua jambo katika dini yetu lisilokuwemo, basi litakataliwa'. Hadithi hii huonyesha kuwa iwapo imani, neno, tendo au au tabia isiyokuwepo katika Uislamu itazuliwa na iaminike kuwa imo katika dini au kuwa ni ibada, au iwapo kutakuwa na kuongeza au kufuta katika yale yaliyowasilishwa na Uislamu na iwapo imetarajiwa kuwa kufanya hivyo kutaleta thawabu, uzushi au badiliko kama hilo ni bid'a, hivyo hawatakuwa watiifu na sheria za Kiislamu zitakuwa zimekiukwa.

Mambo mapya yanayofanyika sio katika Uislamu lakini katika mila, yaani, yale ambayo mtednaji hatarajii thawabu wakati wa kufanya , si bid'a. kwa mfano, dini yetu haikatai mambo mapya na mabadiliko yanayofanyika katika kula, kunywa, kusafiri na uchukuzi au ujenzi wa nyumba.[Kwa hiyo, kulia mezani au kwa kutumia mabakuli tofauti; kutumia vijiko au nyuma; kusafiri kwa honda na pikipiki gari au ndege; kutumia aina yoyote ya jengo, nyumba au vifaa vya jikoni; na kila namna ya elimu ya kiteknolojia, ala au ujenzi havichukuliwi kama bid'a katika Uislamu. Inaruhusiwa kuvitumia katika nyanja zenye manufaa. Kwa mfano, inaruhusiwa kutengeneza redio, vipaza sauti, au mashine za kielektroniki na kuvitumia katika mambo yasiyokuwa ya ibada. Matumizi ya vipaza sauti katika mambo ya kidunia huruhusiwa, lakini kuvitumia katika kuwadhini, kusoma Qur'ani au maulidi ni mabadiliko katika ibada. Ili adhana isikike kwa mbali, isifanywe kwa kutumia kipaza sauti, lakini tunapaswa

kujenga misikiti katika kila wilaya na kila mwadhini anapaswa kuwadhini katika kila msikiti].

Siku moja, Anas ibn Malik(Radhiy Allahu anh) aliulizwa kilichomliza. Akasema, ‘ Kati ya ibada nilizojifunza kutoka kwa mtume (Swall Allahu alaih wa sallam), ni rahma peke yake ndio ilikuwa haijabadilika. Na sasa nalia kwa sababu naona imeshabadilishwa pia’. Alichokusudia ni kwamba alilia kwa sababu watu wengi wa zama zake hawakutimiza masharti ya rahma, wajibu zake, sunna zake, mustahab zake wala hawakuepukana na makruhu zake, mufsid zake na bid’a zake. Hao wasiofanya hayo ni watu ambao hawakutambua hadhi ya mitume, mawalii, au Waislamu wachamungu. Waliacha njia yao wakababadili ibada kulingana na mitazamo yao binafsi na matamanio ya nafsi zao. Kwa kuiacha njia ya kheri, walirudia tena kwenye hali ya maangamizi. Sababu ya kulia kwake ni kwamba walibadilisha rahma kwa kuiongezea(mambo yasiyokuwemo kabla) na kufuta baadhi (ya mambo yaliyokuwemo). Kwa kufanya hivyo, wakiweza kubadilisha sunna,[yaani Uislamu].

Kwa mujibu wa Hadithi, ‘Endapo umma utazua jambo(bid’a) katika dini hii baada ya kifo cha mtume, utapoteza sunna inayolingana nazo’. Kwa maneno mengine, wakifanya bid’a ambayo haisababishi ukafiri, watapoteza sunna .

Tunaambiwa katika Hadithi nyingine kwamba, ‘Mwenyezi Mungu hatompa mwanabid’a fursa ya kufanya toba, mpaka atakapoiacha bid’a yake’. Yaani, iwapo mtu atatengeneza bid’a mwenyewe au afanye ile iliyotengenezwa na mtu mwingine, basi hawezi kufanya toba kwa sababu anaichukulia bid’a hiyo kuwa jambo jema na kwa hiyo, anaifanya akitarajia kwama atapata thawabu. Na kutokana na ubaya wa bid’a hiyo, ambao unaweza hata kumpelekea kukufuru, hatopata fursa ya kufanya toba juu ya madhambi yake.

Katika Hadithi tukufu, imeelezewa pia kwamba, ‘Mwenyezi Mungu hatokubali tendo lolote(zuri) la mtu anayezua jambo(anayefanya bid’a) katika dini, mpaka atakapoliacha jambo hilo kwa ajili ya(kumtii) Mwenyezi Mungu’. Kwa maneno mengine, mtu anayeendelea kufanya jambo ambalo ni la uzushi(bid’a) katika imani, matendo, maneno au maadili, (Mwenyezi Mungu) hatokubali ibada yoyote kati ya ibada zake za aina hiyo hata kama ni sahihi. Ili ibada zake zikubalike, anapaswa kuwachana na bid’a kwa kumcha Mwenyezi Mungu na kutarajia thawabu kutoka kwake au kupata ridhaa yake.

Imeelezewa pia katika Hadithi kwamba, ‘Mwenyezi Mungu hatokubali funga(saum), hija, umra, jihad, kujizuia kufanya madhambi na kutenda haki kwa mtu anayeshikamana na bid’a. atatoka kwenye Uislamu kwa wepesi’. Yaani, ibada yake haitokubaliwa hata kama matendo yake ni sahihi; hatopata thawabu kwa sababu anaendelea kufanya bid’a isiyosababisha ukafiri. Ama bid’a inayosababisha ukafiri, ibada zake anazo zifanya hazitakuwa sahaihi kwa njia yoyote ile atakayozo zifanya Hakuna lolote kati ya matendo yake ya ibada yalio faradha au sunna yatakayokubaliwa. Kwa vile bid’a hufanywa kwa kufuata matamanio ya nafsi na shetani, anayeshikamana nayo hutoka kwenye Uislamu, kwenye kujisalimisha kwanye maamrisho ya Mwenyezi Mungu.

Imani ni tendo la moyo. [Nguzo tano za] Uislamu ni tendo la moyo na ulimi kwa pamoja. Imani inahusiana na moyo. Lakini Uislamu hugubiza hayo yote: moyo, ulimi na mwili. Imani iliyoko ndani ya moyo na Uislamu ulioko ndani ya moyo hufanana. Kinachomtelekeza mwanabid’a ni Uislamu kwenye ulimi na mwili. Yule anayeendelea kufanya bid’a ni mtu anayetii nafsi yake na shetani. Mtenda madhambi hua muasi. Yeye haitwi mwanabid’a. Lakini mwanabid’a huwa muasi na mwenye dhambi na huchukulia kwamba bid’a yake ni ibada na hutarajia kupata thawabu kwa hio bidaa yake. Kutenda dhambi nje ya ibada hakuzuii matendo ya ibada kukubalika/ kuidhinishwa.

Kwa mujibu wa Hadithi, ‘Hakika watakaokuwa hai baada yangu miongoni mwenu (umma), wataona tofauti nyingi. Shikamaneni basi na sunna zangu na sunna za makhalifa wangu waongofu! Epukaneni na uzushi. Kwani kila jambo la uzushi ni bid’a na kila bid’a ni upotofu na kila upotofu humwelekeza mtu kwenye moto wa Jahannam’. Hadithi hii tukufu hudhihirisha kuwa kutakuwepo tofauti kadhaa katika umma huu; kati ya mirengo hiyo tofauti, tunapaswa kufuata ule wa mtume(Swall Allahu alaih wa sallam) na makhalifa wake wane. Sunna maana yake ni matamko yake, matendo yote ya ibada, imani na mienendo, na [mambo ambayo mtume aliidhinisha]kwa kuyanyamazia alipoona yakitendwa.

Katika Hadithi imeelezwa kwamba, ‘Ufisadi utakapoenea (utakapokithiri) miongoni mwa umma wangu, wale watakaoshikamana na sunna zangu watapewa thawabu za mashahidi mia moja’. Yaani, watu watakapochupa mipaka ya Uislamu kwa kufuata matamanio ya nafsi, bid’a za akili zao, yule atakayefuata sunna zake (mtume) atapewa thawabu za mashahidi

mia moja siku ya kiyama. Hii ni kwa sababu wakati wa mfarakano na ufisadi, itakuwa vigumu kufuata mafundisho ya Uislamu kama kupambana na makafiri.

Imeelezwa katika Hadithi kwamba, 'Uislamu ulikuja hali ya kuwa ni mgeni na utarudi ukiwa ni mgeni. Basi wamejivunia wale ambao ni wageni. Watakao ihuwisha sunna yangu iliyochafuliwa na watu wangu'. Yaani, katika kipindi cha machafuko ya Uislamu, watu wengi hawakuuelewa Uislamu na walichukulia kama jambo geni. hivyo hivyo, katika nyakati zilizopo au zijazo wajuzi wa Uislamu watakuwa wachache. Ili kuhakikisha kuwa wanatimiza jambo hilo, wataamrisha mema na kukataza mabaya. Watakuwa mfano bora kwa watu wengine katika kufuata sunna, yaani Uislamu. Watayaandika mafundisho ya Uislamu kwa usahihi na watafanya jitihada za kusambaza vitabu vyao. Ni watu wachache mno ndio watakaowasikiliza na watakuwa na maadui wengi. Wakati huo, mwenye cheo cha kidini aliye na waungaji mkono wengi atakuwa ndiye mtu anayechanganya maneno matamu lakini ya uongo na yale ambayo ni ya ukweli. Kwani, yule atakayesema ukweli atakuwa na wapinzani(maadui) wengi.

Imebainishwa katika Hadithi tukufu kwamba, 'Wana wa Isra'ili waligawanyika katika makundi sabini na mbili. Umma wangu utagawanyika katika makundi sabini na tatu. Sabini na mbili kati yao wataungua motoni na kundi moja tu ndilo litakalonusurika. Hao ni wananifuata mimi na masahaba zangu'. Kwa maneno mengine, wana wa Isra'il waligawanyika katika makundi sabini na mbili kuhusiana na mambo ya dini. Lakini Waislamu watagawanyika katika makundi sabini na tatu. Yaani, watagawanyika katika makundi mengi. Hakuna kati yao atakayekuwa kafiri, lakini wataungua katika moto wa jahannam kwa muda mrefu. Kundi moja tu ambalo litakuwa na imani sawa litekeleze ibada sawa na yake na masahaba zake, ndilo halitoingia motoni. Ikiwa wanazuoni hao wa Kiislamu wanaofanya ijtihad katika mafundisho ya imani ya mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) na masahaba watukufu watakiuka imani ambayo ni ya kimsingi katika dini na ambayo inajulikana na wanazuoni walo wengi, basi watakuwa makafiri. Watajulikana kama **mulhidiin**. Ikiwa watakosea katika imani iliyowasilishwa na itifaki ya wengi na ambao si ya kimsingi, hawatakuwa makafiri bali wanabid'a katika imani. Wao pia wanajuulikana kama **Ahl al-qibla** (watu wa kibla/Waislamu). Aidha, katika matumizi ya ijtihad kwenye matendo na ibadaat, wale ambao hawaamini kuwa **ibadaat** hizo ni za kimsingi kulingana na makubaliano ya wanachuoni walio

wengi, huchukuliwa kuwa makafiri au mulhidiin. Lakini wanachuoni wanaokosea katika ibadaat ambazo si za kimsingi wala hazikuwasilishwa kwa itifaki huwa wanapata thawabu kama wao ni mujtahidiin. Kama si mujtahidiin basi huchukuliwa kuwa **la madh-habii** (wasiofuata madhehebu). Kwani hairuhusiwi kwa asiekuwa mujtahid kufanya **ijtihad**; anapaswa kufuata madhehebu ya **mujtahid**. Katika Hadithi imeelezwa kuwa, 'Mtu anayesema laa-ilaaha ill Allah, asiitwe kafiri kutokana na kufanya dhambi! Amwitaye kafiri atakuwa kafiri mwenyewe'. Mtu ambae hapaswi kuingia motoni kutokana na imani yake sahihi anaweza kuingia motoni kutokana na madhambi aliyotenda. Akiwa mtu salih(mwema, mcha mungu), yaani akitubu au kughufiriwa au kupata maombezi (shafaa'a) kamwe hatoingia motoni. Kwa sababu, mtu anaekanusha imani au kitendo ambacho kimewasililishwa kutokana na makubaliano ya walio wengi na ambacho ni cha msingi, yaani kinacho tambulikikana hata kwa mjinga, atakuwa kafiri au murtadi, hatoitwa muumini wa 'laa ilaaha illAllal' wala mtu wa Qibla, hata kama atasema laa ilaaha ill Allah, akafanya kila aina ya ibada na kuepukana na kila namna ya madhambi swali: Mtume wetu alitangaza kuwa 'Bid'a zote ni upotofu'. Lakini wa Kifiqhi walisema kwanba baadhi ya bid'a ni mubahu(zinaruhusiwa), baadhi yake zikawa mustahab huku zingine zikiwa wajib. Je, kauli hizo mbili zinatafsiriwaje?

Jibu: Neno bid'a lina maana mbili. Maana ya kwanza ni ya kilugha ambayo ni ya kijumla. Kwa maana hiyo, kila aina ya uzushi, ima katika mila na desturi au katika ibada ni bid'a. mila na desturi ni matendo ambayo thawabu hazitarajiwi na ambayo hufanyika kwa manufaa ya kidunia. Lakini ibada hufanyika ili kuchuma thawabu huko akhera. Kileksia, neno bid'a humaanisha kila aina ya uzushi/ ubunifu uliojitokeza katika kipindi cha kwanza, kinachojumuisha enzi za salaf as-salihiin, yaani masahaba watukufu, mataabi'iin na mataabi't-taabi'iin. Mambo yaliyoanzishwa katika enzi zao si bid'a.

Bid'a ni yale mambo yaliyoanzishwa katika kipindi cha Mataabi'iin na Mataabi't-taabiin. Maana ya pili ya neno bid'a ni uzushi katika dini ulioanzishwa baada ya as-sadr ul awwal(enzi ya kwanza). Madaliliko haya yanaweza kuwa katika imani au ibada. Kubuni ibada mpya au kuongezea jambo au kufuta jambo la ibada ni bid'a katika ibada. Kati ya bid'a hizo, zile ambazo zilianzishwa bila idhini kimaneno au kimatendo, yaliyo wazi au ya ishara kutoka kwa mwenye dini -yaani idhini ya kutoka kwa mtume Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam), zinaitwa bid'aat

sayyi'a (bid'a mbaya). Hakuna bid'a yoyote kati ya zile zilizomo katika mila na desturi, ambayo ni sayyi'at(mbaya) kwa sababu hazifanyiki kwa ajili ya ibada lakini hufanyika kwa manufaa ya kidunia. Uzushi unaofanyika katika kula, kunywa, kuvaa na ujenzi wa makazi ni bid'a katika mila na desturi. Bid'a zote za kiimani ni bid'a mbaya. Imani ya madhehebu katika ibaadaat si bid'a kwa sababu hutokana na mantiki inayotoka kwenye adillat ash-shar'iyya(hoja za kisheria). Si nyongeza kwa matini lakini ni maelezo ya matini. Ikiwa kutoa takbirat al-iftitaah mara kadhaa wakati wa kuwanza rahma hukusudiwa kupata thawabu za ziada, basi tendo hilo ni bid'a. Lakini ikiwa hufanywa kwa kughafilika kwa sababu ya kuona haya, ni dhambi. Ikiwa bid'a zilizofanyika katika ibada ziliruhusiwa na mtume kwa njia dhahiri au kwa ishara, basi zinajulikana kama bid'a hasana(bid'a nzuri), ambazo ni mustahab au wajib. Ni mustahab kujenga minara ya miskiti. Mtu hupata thawabu kwa kuijenga minara hiyo na hapati dhambi kutofanya hivyo. Mnara unaitwa mi'dhana. Mama yake Zaid ibn Thabit (Radhiy Allahu anha) alisema, 'Nyumba ndefu zaidi karibu na msikiti Masjid an-Nabawi ilikuwa yangu. Mwanzoni, Hadhrat Bilal al-Habashi (Radhiy Allahu anh) alikuwa akiadhini akiwa kwenye paa la nyumba yangu. Baada ya msikiti wa mtume kujengwa, aliadhini huku akiwa amepanda sehemu ya juu ya msikiti'. Hii inaonyesha kuwa ni sunna kwa waadhini kutoa adhana wakiwa wamepanda mnara.[Inasikitisha kuona kwaba bid'a ya kuwadhini kwa kutumia vipaza sauti imetokomeza sunna hii]. Kujenga shule za kidini na kuwandika vitabu vya kidini ni bid'a ambazo ni wajib. Kufanya hivyo humpatia mtu thawabu na ni dhambi kuwacha kufanya hivyo. Hupata thawabu vilevile kuwaonya kwa kutoa ushahidi dhidi ya shaka walizo nazo wanabid'a na mulhidiin kwamba ni ukafiri kufanya bid'a hizo.

Bid'a zote zilizotajwa katika hadithi zilizoandikwa hapo juu ni bid'a mbaya zilizoingizwa katika Uislamu. Hazina umuhimu kwa ibada. Bid'a nzuri, zenye manufaa katika ibada na ambazo hufanywa kwa idhini ya mwenye dini si uzushi. Hadithi tukufu inayohimiza kwamba, 'Shikamana na sunna za makhalifa waongofu', humaanisha kwamba 'tupilia mbali mabadiliko ambayo utayafanya katika Uislamu kwa kufuata akili yako na nafsi yako na ushikamane na njia yangu' na huonyesha kuwa bid'a katika mila na desturi si uzushi. Kwani njia ya mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) inahusiana na mafundisho ya kidini. Hakusema chochote kuhusu mila. Alikuja kuwajulisha binadamu mambo yanayohusu dini yao. Hakutumwa kuwambia lolote

kuhusu mambo yao ya kidunia. Kwa sababu, walikuwa wakiijua dunia yao vizuri, ilhali walikuwa hawawezi kufanya makisio kuhusu matlaba na maamrisho ya Mwenyezi Mungu.

Siku hizi, neno bid'a humaanisha uzushi katika dini. Wanaoshikilia imani ya kiuzushi kama hiyo huitwa mubtadi' na ahl al-hawaa(wanauzushi na wafuata matamanio ya nafsi). Kwani hawafuati Uislamu, lakini wanafuata nafsi zao. Madhehebu ya kiuzushi sabini na mbili yako kwenye kundi hili. Imani za baadhi yao husababisha ukafiri. Wale ambao hawaamini kufufuka baada ya kufa, wakakana sifa za Mwenyezi Mungu, au matabaka ya viumbe ni ya milele, huangukia kwenye kundi hili pia. Imani kama hizo, zinazosababisha ukafiri, huitwa ilhad. Wale wanaoshikilia imani kama hiyo wanaitwa mulhidiin. Imani haisababishi ukafiri iwapo mwenye kuishikilia aliipata kutokana na kuifasiri aya au hadithi ambayo maana yake haikuwa wazi kimakosa na kwa hi yo, ikafafanuliwa kwa kuchagua maana inayofaa zaidi kati ya maana kadhaa wa kadhaa. Wale wasioamini adhabu ya kaburini au wasioamini miiraji wako hivyo hivyo. Lakini bid'a hizi zisizosababisha ukafiri, ni zenye kuleta hatari zaidi kuliko madhambi makubwa kama vile kuua muumini kwa udhalimu na kuzini. Hawawi makafiri kwa sababu wanapata imani zao za uongo kwa makisio kutoka kwenye Qur'ani na Hadithi. Leo hii,watu wengi hawaamini mambo haya ya ukweli si kutokana na(ta'wil) tafsiri potofu lakini kwa kusema kwamba hawaridhiki na mantiki na sayansi. Watu wa namna hiyo wasiojenga imani zao juu ya msingi wa Uislamu na badala yake wanazingatia mantiki na sayansi huwa murtadi. Mulhidiin ambao imani zao husababisha ukafiri hudhani kwamba ni Waislamu, wakatenda vitendo vya ibada na wakaepuka madhambi, lakini hakuna kitendo chochote kati ya vitendo hivyo ambacho ni hafifu.

Bid'a sayyi'a katika ibada si mbaya sana kama bid'a katika imani, ingawa nazo hazikubaliki

Na ni uzushi. Inafaa mtu aepukane nazo zaidi kuliko kuepukana na utendaji maovu. Hususani, ikiwa bid'a kwenye ibada inasababisha kupuuza sunnat muakkada, bid'a huwa yenye kuchuma madhambi zaidi.

Imani ambayo ni kinyume na bid'a katika dini inaitwa Ahl as-Sunnat wal-Jamaa'a. Kinyume cha bid'a katika ibada ni sunnat al-hudaa. Ile iliotajwa mwanzo huwakilisha imani ya mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaih wa sallam), na iliotajwa mwisho ni ibada alizokuwa akifanya mtume siku zote lakini

akaziacha wakati mwingine na ambazo hawaambia wengine wasiziache. Zile ambazo aliwaambia watu wasiziache zinajulikana kama wajib. Si dhambi kuwacha sunnat ul-hudaa pasina udhuru. Yule anayeziacha daima atafedheheka siku ya kufufuliwa. Mfano wa vitendo hivyo ni, kuwadhini, kukimu, kusali katika jamaa na sunna za rahma tano za kila siku. Hata hivyo, kama wakazi wote wa eneo fulani wataviacha (vitendo hivyo), itabidi wapigwe vita.

Kufanya bid'a katika mila na desturi si tendo la uasi. Ni tendo la wara' na bora kutozifanya. Kujenga majumba marefu zaidi kuliko invyohitajika, kula shibe ya mtu, kunywa kahawa na majani chai na kuvuta sigara ni bid'a katika mila. Hatuwezi kusema kwamba vitendo hivyo ni haramu au makruhu. Maamrisho na makatazo ya Sultani yanayoeandana na maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu ni hafifu. Kutii amri anazotoa kulingana na matamanio ya nafsi yake na akili yake si wajib ingawa hairuhusiwi kuvunja amri zake. Bali ni wajibu kumtii Sultani dhalimu kusalimika kutokana na dhuluma na mateso yake. Kwani hairuhusiwi kujiweka hatarini. Ulul amr ambaye Qur'ani inaamrisha kwamba atiiwe ni Sultan, kiongozi, au hakimu Muislamu. Ni wajib kutimiza na kutii haki na amri zao zilizo sawa. Kinyume cha bid'a katika vitendo ni sunnat az-zaaida ambazo huhusisha vitendo vya mtume vya kawaida. Mfano wa vitendo hivyo ni mustahab kama vile, mitindo wa nguo zake, kuwanza na upande wa kulia wakati anapovaa nguo, kula, kunywa, kutoa na kuopea kitu kwa mkono wake wa kulia, kufanya istinjaa kwa mkono wa kushoto baada ya kujisaidia, na kuingia chooni ukianza na mguu wa kushoto.[Kama inavyobainika, mabadiliko yanayojitokeza katika mavazi ya wanaume na wanaake, kuvaa nguo kama wakosefu ni desturi za kibid'a. Nguo za wanawake ambazo ni kubwa kiasi cha kufunika mwili mzima isipokuwa mikono na nyuso zao si bid'a katika dini. Nao si wakosefu. Wanapaswa kufuata desturi za nchi zao katika matumizi ya nguo kama hizo. Kutumia nguo zinazokiuka desturi zinaweza kusababisha ukosefu wa heshima na fitna mambo ambayo ni haramu].

Kama inavyobainika katika yale tuliyokwishaelezwa mpaka sasa, bid'a kwa ujumla, katika maana yake ya kileksia, ni za aina mbili: bid'a katika mila na desturi na bid'a katika dini.

Dhana hiyo ikitumika peke yake, huwa inamaanisha bid'a katika dini. Bid'a katika dini huhusu imani na ibada. Bid'a zote zinazohusiana na imani ni sayyi'a (mbaya). Kuna aina mbili za bid'a katika ibada: sayyi'a na hasan (mbaya na nzuri). Bid'a sayyi'a

ni bid'a zinazojikita katika imani lakini hazimpelekei mtu kukufuru na zile za ibada haziuhudumii Uislamu. Bid'a iliyojikita katika imani ikisababisha ukafiri, itajulikana kama ilhad.

Bid'a hasana ni uzushi unaohudumia Uislamu. Bid'a hizi ni za aina mbili: mustahab na wajib. Kujenga Mnara wa msikiti ni bid'a hasan ambyo ni mustahab.kwani ni sunna kwa muadhini kuwadhini akiwa amepanda sehemu ya juu. Mnara huhudumia sunna hii.[Si sunna kuwadhini kwa sauti kubwa sana kuliko sauti asilia ya mwanamume.

Mwenyezi Mungu ameshatangaza kuwa dini imekamilika. Vitendo vya uzushi ambao ni hasana huruhusiwa, na hata kuwamrishwa, mwenye sheria, mtume (Swall Allahu alaih wa sallam).

Swali: Kwa nini masahaba watukufu, Taabi'iin na Taabi't-taabiin hawakufanya bid'a hasana ambayo ni mstahab na wajib?

Jibu: Hawakuwa na haja ya baadhi yake. Kwa mfano, hawakujenga misikiti wala hawakuwa na uhitaji wa kuwandika vitabu. Kwani kulikuweko wanazuoni na mujtahid wengi. Ilkuwa rahisi kwa kila mtu kuuliza na kujifunza. Zaidi ya hayo, hawakuwa na pesa nyingi wala mali ya kujengea majumba makubwa na minara. Lakini sababu iliyo muhimu zaidi ni kwamba walitekeleza majumu yenye umuhimu mkubwa sana, ambayo hayakuwaachia muda wa kufanya mambo hayo. Mchana na usiku walipambana na makafiri, na madola na madikteta waliozuia kuenea kwa Uislamu. Walitoa fedha zao na mali yao yote kwa ajili ya jihadi hizo. Walifanikiwa katika kunusuru mamilioni ya watu kutoka kwenye makucha ya nchi dhalimu, kwa kutwaa nchi na miji mbalimbali na wakawasilimisha na kuwawezesha kupata furaha kubwa zaid duniani na akhera. Waliwasilisha nidhamu na maadili ya Kiislamu kwa waja wa Mwenyezi Mungu. Hawakuwa na muda wa kufanya mambo mengine.

Mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaih wa sallam) alisema, **'Yeyote anayefanya sunna hasana (sunna nzuri), atapata ujira wake na ujira wa yule anayeitekeleza pasina kuwa na upungufu wowote katika ujira wake. Na yeyote anayefanya sunna sayyi'a (sunna mbaya), atapata adhabu yake na adhabu ya yule anayeitekeleza pasina kuwa na upungufu wowote katika adhabu yake'**. Bid'a hasana zote zimegubizwa katika sunna hasana iliyotajwa katika hatithi hiyo tukufu. Ili astahiki kupata ujira au adhabu ya wale wanaotekeleza sunna mpya aliyoianzisha mpaka siku ya kiyama hutegemea iwapo alikusudia kwamba watu

wengine waitekeleze pia. hivyo hivyo, ikiwa Imam wa rahma ya jamaa hakunuwia kuwa imam wa rahma ya jamaa, basi atapata thawabu za kusali peke yake- sio zile za mara ishrini na saba zaidi. Kwani iliapate thawabu za jamaa ilikuwa anuwie kuwa imam.

Madhara ya kufanya bid'a sayyi'a ni makubwa zaidi kuliko madhara ya kuwacha sunna na hata wajib. Kwa maneno mengine, pale ambapo kuna shaka kuhusu iwapo jambo fulani ni sunna au bid'a, ni laziuma kuliacha.

Swali: Dini imekamilishwa na Qur'ani na Sunna. Ibada zisizoruhusiwa na vitu hivyo viwili ni bid'a. sasa, inafaa kusema kwamba adillat ash-shar'iyya(hoja za kisheria/ vyanzo vya sheria) ni vine?

Jibu: Wanazuoni wa Ahl as-sunna walisema kwamba adilla as-shar'iyya ni nne: Kitabu(Qur'ani), Sunna, Qiyaas na Ijmaa ul-umma. Kwa vile zile mbili za mwisho hutokana na mbili za mwazo, hivyo basi, kimsingi ziko mbili: Kitab na Sunna. Sharia iliiwekwa na Ijmaa ni kwamba kwa itifaki, ijmaa inapaswa kujengwa juu ya msingi wa ushahidi, hati inayotokana na Kitab au Sunna. Aidha, Qiyaas inaweza kutumika kama ushahidi wa kufaa kwa ijmaa. Mfano ni ijmaa iliyotumika kumteua Abu Bakr as-Siddiiq(Radhiy Allahu anh) kuwa Khalifa. Hadithi tukufu uliyopokelewa na mtu mmoja pia inaweza kutumika kama ushahidi. Kwani uandikaji wa hati kwa ijmaa hauhitaji ushahidi wake kuwa wa uhakika. Ni hati kwa sababu ni ijmaa. Kama ingeshurutishwa kwamba ushahidi, uwe wa yakini basi ijmaa isingefaa; ushahidi ungekuwa hati hiyo. Kuhusu Qiyaas, ushahidi ama kaida kutoka kwenye KitabAau Sunna ni muhimu. Hii ni kwa sababu qiyaas hufichua lililojificha, katika Kitab na Sunna. Haiongezei sheria juu yake. Yaani haibuni sheria bali huzidhihirisha. Hufafanua sheria ya kijumla kwa furuu'(matawi ya taaluma ambayo inapaswa sio tu kuyaamini lakini pia kuyazingatia katika utendaji). Ijmaa inaweza kuisaidia Qiyaas kama chanzo chake. Sunna ni ufasiri na maelezo ya kitabu cha Mwenyezi Mungu.

Leo hii, baadhi ya masheikhe wa uongo, watu wadanganyifu wa tasawwuf, wakilaumiwa kutokana na tabia zao ambazo ni kinyume na mafundisho ya Kiislamu, wanasema, 'Hivi ni haramu kwa elimu iliyo dhahiri (wazi). Sisi tuna ilm al-baatin(elimu ya ndani). Kwa hiyo, ni halali kwetu'. Kusema hivyo ni ukafiri. Mtu anayesema hivyo au anayeidhinisha kauli kama hizo ni kafiri. Kufafanua mambo au kuyasema bila kujua maana yake ni jambo lisilosamehewa. Mazindiki hawa wanasema, 'Nyinyi mnapata

elimu kutoka kwenye vitabu. Lakini sisi tunaipata kutoka kwa mwenyewe, yaani, moja kwa moja kutoka kwa Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam). Tusiporidhika nalo, tunauliza na kujifunza kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Hatuhitaji kusoma vitabu au kujifunza kutoka kwa waalimu. Ili kufika kwa Mwenyezi Mungu inafaa kuwacha elimu iliyo dhahiri na kutojifunza Uislamu. Kama njia yetu ingekuwa ya uongo, tungefikiaje miujiza ya hali ya juu kama hiyo au kuona nuru na roho za mitume?

Tunapofanya kitu chenye dhambi, tunaarifiwa kwenye ndoto. Katika ndoto yetu Mwenyezi Mungu huturuhusu kufanya kitendo mnachokichukulia kuwa haramu na hali tunajua kwamba ni halali kwetu'. Maneno kama hayo, yanayolenga kuuhujumu Uislamu, ni ya ilhad. Yaani hukusudiwa kubadilisha maana za Qur'ani na Sunna zilizo wazi. Huo ni dhalaala(upotofu). Haifai kuziamini kuli potofu kama hizo. Hata kutilia shaka kwamba ni kauli za uongo ni ukafri. Yeyote anayesema au kuwamini hivyo ni **zindiiq**. Hupaswi kumwita mtu **zindiiq** punde tu baada ya kusikia kwamba yuko hivyo kutoka kwa mtu mwingine. Huwezi khitimisha hivyo mpaka ieleweke wazi wazi kutokana na uahahidi wa watu wawili waadilifu. **Zindiiq** maana yake ni **dahrii**, yule ambaye huabudu maada na nguvu za asili na hamwamini Mwenyezi Mungu na siku ya kiyama.

Sheria za Kiislamu haziwezi kusomwa kwa ilhamu. Ilhamu waliopewa mawalii haiwezi kuwa ushahidi. Ilhamu maana yake ni elimu inayokuja katika kwenye moyo wa mtu kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Ilhamu za mawalii ni za kweli. Ukweli wake huhukumiwa na uwiano wake na mafundisho ya Kiislamu. Lakini kuwa walii huhitaji kujifunza na kutii mafundisho ya Uislamu. Aya inayoelezea kuwa Mwenyezi Mungu huwapa wachamungu elimu huthibitisha jambo hili. Ilhamu haiji kwenye moyo wa mtu ambae hashikamani na sunna au asiyeepukana na bid'a. matamko yake ni mambo ya uasi yanayotokana na nafsi na shetani. Kauli zetu hizi hazikinzani na mazungumzo baina ya Nabii Mussa na Khidhir (Alaihimas-salaam), kwa sababu si za umma uliotangulia. Hakuwamrishwa kumfuata. Hata hivyo, Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam) ni mtume kwa watu na majini yote duniani kote mpaka siku ya kiyama. 'ilm al-l-ladunnii na ilham hupewa wale ambao hujirekebisha na wakamfuata Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam). Waliojaliwa neema hii huielewa vyema Qur'ani na Sunna. Mafundisho ya Kiislamu hayawezi kueleweka kwa ndoto vili vile. Ndoto isiyowiana na Uislamu huhukumiwa kuwa ya kishetani.

Al-Junaid al-Baghdadi(aliyefariki mwaka wa 298H/910BK mjini Baghdad), mmoja wapo wa mawalii mashuhuri alisema, ‘Njia pekee ya kumwongoza mtu ni ili yakupata ridhaa za Mwenyezi Mungu na kumfuata Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam)’. Alisema tena, ‘Asiyetii Qur’ani au Hadithi hawezi kuwa kiongozi’.[Wasiokuwa mujtahid hawawezi kuielewa Qur’ani au Hadithi. Wanazuoni wale ambao waliasisi makundi sabini na mbili ya uasi hawazielewi kitabu na sunna kwa sababu wao si mujtahid. Walipotosha mamilioni ya Waislamu.

Ili kuwa mtiifu kwa Qur’ani na Hadithi, inafaa kufuata mojawapo ya madhehebu manne]. Ndiyo, mtu asiyejua kusoma na kuwandika anaweza kuwa ‘aarif(mjuzi), lakini hawezi kuwaongoza wengine. Ili kuwa kiongozi, inafaa ujifunze sharia za Qur’ani na Sunna kutoka kwa mwalimu[au kwenye vitabu vya fiqh vya moja wapo ya madhehebu manne], kwa ababu njia ya salaf as-salihiin na warithi wao ni njia ya Qur’ani na Sunna.

Sirrii as-Saqatii (alieyefariki mwaka251H/865BKmjini Baghdad), mmoja wapo ya mawalii maarufu, mwanafunzi wa Ma’ruuf al-Karkhi na mjomba wake na mualimu wa al-Junaid al-Baghdadi, alisema, ‘Tasawwuf i maana tatu: Kuwa na wara’; kutotamka maneno yoyote yasiyoendana na Qur’ani na Sunna; na kutofanya haram unapokuwa na karaamaat’. Wara’ maana yake ni kuepukana na matendo yanayotiliwa shaka. Imam al-ghazaali(aliyefariki mwaka wa 505H/1111BK, mjini Tus/Meshed, Iran) aliandika katika kitabu chake **Mishkaat al-anwaar**, kwamba, ‘Moyo ni nyumba ya malaika. Tabia mbaya kama vile, ukali, tamaa, wivu na kiburi ni kama mbwa mwitu. Malaika hawaingi mahali ambapo kuna mbwa. Imetajwa katika Hadithi kwamba, ‘Malaika hawingii ndani ya nyumba ambamo kuna mbwa na picha’. Sisemi kwamba neno nyumba katika hadithi hii ni moyo wala kwamba neno mbwa maana yake ni tabia mbaya. Naamini maana yake iliyo wazi na pia maana za hapo juu. Haya maneno yangu hutofautisha kati ya Ahl as-Sunna wal Jamaa’a na kundi la kibid’a liitwalo Baatiniyya. Baatini hupuuza maana dhahiri na kuibua maana kinzani au maaana usiyo fahamika . Ikiwa maana dhahiri ya aya hukinzana na maana dhahiri za aya zingine, basi maana yake dhahiri lazima itupiliwe mbali na inapaswa kuzingatia ta’wiil, yaani, maana inayofaa zaidi lazima ielezewe. Wale wanaosisitiza maana dhahiri wakati ta’wili inapohitajika wanaitwa Hashwii au mujasima kwa umaarufu ni mawahabi. Kwa sababu hiyo, imesemekana kwamba Qur’ani ina maana dhahiri na maana ya ndani.

Wale ambao daima wanatoa maana dhahiri hujulikana kama Hashwi. Na wale wanaotoa maana zisizo za kawaida huitwa Batinii. Wale wanaotoa maana zote mbili kama inavyohitajika hua Waislamu kamili'. Ni gwiji katika matawi ya kielimu ya Batin na dhahir ndiye anayeweza kuelewa ikiwa kauli ya mwanatasawwuf huwiana na Uislamu au la. Wale ambao hawana ujuzi wa maana za maneno yanayotumika na wanachuoni wa tasawwuf hawawezi kuzielewa. Watu kama hao[kama ibn Taimiyya na Muhammad ibn Abdulwahhab], ambao wako mbali na ukamilifu, wanafikiria kwamba kauli ya Bayazid al-Bistaami, isemayo kwamba, 'Subhaanii maa a'dhama sha'nii', haiwiani na Uislamu. Muhyiddin ibn al-Arabi alitoa ufafanuzi kamili kwamba maana ya kauli hiyo ilikuwa kamaal-I tanziih. Mtu asiyetii sheria za Kiislamu anaweza kufanya maajabu. Haya hayaitwi "karaamaat" bali ni "istidraaj". Bayazid al-Bistaami alimwona mtu aliyejulikana kama walii akitema mate akiyaelekeza upande wa kibla akasema, "Bwana huyu amepuuza mmoja wapo ya tabia njema za mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaih wa sallam). Kwa hiyo, hawezi kuwa walii".

Bayazid al-Bistaami alisema, "Hata kama mtu atadhihirisha karaamaat, kama vile kutembea juu ya maji, kwenda kwenye sehemu za mbali katika muda mfupi na kuruka angani, usimchukulie kuwa ni walii mpaka awe mwenye kutii Uislamu!" kwani kutii Uislamu, ni sharti kufuata majawapo ya madhehebu ya haki. Yametangazwa kwa itifaki kuwa hairuhusiwi kwa wasio kuwa mujtahid kuwafuata masahaba watukufu.[Kwa sababu madhehebu yao hayajulikani]. Ijtihad itatumika hadi mwisho wa dunia.[Hata hivyo, ni wanazuoni wachache ndio wanaotimiza sharti ya kuwa na uwezo wa kutumia ijtihad. Aidha, hakuna haja ya wao kutumia ijtihad mpya. Suluhisho kwa kila jambo litakalojitokeza hadi mwisho wa dunia ipo katika mojawapo ya madhehebuya haki]. Ibada aipendayo Mwnyezi Mungu zaidi ni kutenda faradh. Ibada za sunna zenye thamani ni zile zinazoenda sambamba na fardh zilizomo ndani ya qur an na sunna Muhammad ibn Fadhl al-Babalkhi(aliyefariki mwaka wa 319H/931BK)alisema, "Vipegele vinne huifanya nuru iondoke kwenye nyoyo na nyoyo ziwe na giza: ni mtu kutotumia elimu yake kwenye utendaji; kutenda bila ujuzi; kutojifunza yale ambayo mtu hayajui; kuzuiwa kusoma kwa watu wengine". Watu wengine husoma ili wajulikane kuwa wasomi na kupata mali na vyeo.[hutumia fursa ya kuwa watu wenye vyeo vya kidini kama njia ya kujikimu kwa ajili ya siasa].

Hawasomi ili waweze kutenda amali njema . watu wa dini nilazima wafuate kitabu na sunna. Ama kuwafuata mafundisho jinsi wanavyoyafuata wajinga. kutenda madhambi makubwa wakidai kwamba Mwenyezi Mungu ni Mwingi wa rehema na hupenda kurehemu. Hutenda matendo kulingana na akili zao na matakwa yao. Wanataka watu wengine kufanya hivyo pia. Huwalaumu Waislamu wa kweli kwa kutowafuata. Zaidi ya hayo, wanadhani kwamba wako kwenye njia ya kweli na kwamba watapata wa kuwaokoa na kuwatetea siku ya qiyamah. Hawasomi vitabu vya kweli vilivyoandikwa kutokana na vitabu vya wanazuoni wa Ahl as-Sunna wala hawawaruhusu watoto wao kuvisoma tamaa zao ni mbavo na maneno yao ni yenye udanganyifu na uongo. Kila siku wanajitokeza katika sura tofauti. Huonyesha uso wenye bashasha kwa watu, lakini huwasengenya wakiwapa kisogo. Huzuia vitabu vya kweli ambavyo havijachafuliwa na bid'a kusomwa. [wanasema, ' msisome vitabu hivi. Vina madhara']. Huwatishatisha wale wanaochapisha vitabu na kuvisoma. Huvisifu vitabu vyenye madhara vya "La madh-habi" kwa matangazo yenye udanganyifu. Huyatusi mafundisho ya Uislamu. Wanayoandika kwa kutoona mbali huwasilishwa kwa vizazi vichanga kwa jina la elimu na sayansi. Kama inavyoeleweka katika yale yaiyoandikwa hadi sasa, wanachuoni wote na wanatasawwuf walishikamana na Uislamu jambo a,balo hatimaye liliwafikisha kwenye viwango vya juu. Inafaa ieleweke kuwa wanaowasengenya ni wajinga katika mambo yanayohusu Uislamu. Tusiamini maneno ya uongo ya watu wajinga kama hao. Wao ni wezi wa imani. Wao ni laa-madh-habi au mazindiiqi wanaoweka vizuizi kwenye njia ya kheri.

Asemaye kwamba haamini adhabu za kaburi huwa kafiri, kauli yake hudhihirisha kuwa hauheshimu Uislamu.

Wale wanaojikita katika kundi la Qadariyya, waitwao pia Mu'tazila, ni wapotofu kwa sababu wanasema kwamba "Mwenyezi Mungu haumbi mauovu wala madhambi. Mwanadamu huumba dhambi lake mwenyewe".

Wale wanaojikita kwenye dhehebu la Baatiniyya ni wapotofu kwa sababu wanamini kuwa roho za marehemu huingia katika miili ya watu wengine na kwamba mwanadamu hurejea katika dunia baada ya kifo, kwamba roho ya Mwenyezi Mungu imeingia katika(miili ya) maimamu kumi na wawili, kwamba si muhimukuutii Uislamu mpaka wakati maimamu kumi na wawili watakapozaliwa upya katika miili ya viumbe wengine(roho zao zitakapoingia katika miili mipya) na kwamba Jibril(Alaihis-

salaam) alikuwa ameamrishwa kumletea Ali(Radhiy Allahu anh) wahyi, lakini alikosea na kuuleta kwa Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam).

Wakhaariji wanaowaita Waislamu wote “makafiri” pasina kutegemea ta’wiil au wale wanaoshutumu Ali, Uthman, Talha, Zubair na ‘Aisha (Radiy Allahu anhum) kuwa wamekufuru ni wapotofu.

Wale walio katika dhehebu la Najariyya na Mu’tazila ni wapotofu kwa sababu hawaamini sifa za Mwenyezi Mungu.

Jabriyya ni wapotofui kwa sababu wanasema kwamba mwanadamu hawezi kufanya lolote, kwamba Menyezi Mungu huumba kila kila pasina kujali iwapo mwanadamu amekiomba au la na kwamba kwa sababu hii wale anaotenda madhambi wana udhuru.

Baadhi ya watu wa dhehebu la Mu’tazila wamwkuwa wapotofu kwa sababu wanasema kwamba Mwenyezi Mungu haonekani kitu chochote na hataonekana peponi.

Qadariyya wamekuwa wapotofu kwa sababu wanakana sifa ya Mwenyezi Mungu ya “Ujuzi” na wanasema kwamba Mwenyezi Mungu hajui lolote qabla ya kutokea.

Miongoni mwa watu wanaofuata dhehebu la Murji’a, wanaosema kwamba Mwenyezi Mungu atawasamehe baadhi ya makafiri na awaadhibu milele baadhi ya waumini kama apendavyo, wale wanaosema kwamba ibada zao zitakubaliwa bila shaka na madhambi yao yatasamehewa bila shaka, na wale wasemao kwamba faradha zote ni ibada za sunna, na kwamba si dhambi kutozifanya, wamekufuru.

Khaariji huangukia katika dhehebu la kibid’a kwa sababu wanasema kwamba vitendo na ibada vimeghubika katika imani na anayeacha faradh huwa kafiri, kwamba atendae dhambi kubwa hupoteza imani yake, na kwamba imani yake itarejea pindi atakapoacha kutenda madhambi

Kufanya mas-h kufuta kwenye miguu mitupu badala ya mas-h kwenye khufu mbili si kitendo cha ukafiri bali ni bid’a. Rahma inayosaliwa nyuma ya imam ambae amefanya mas-h hiyo(ya miguuni) haisihi. Hairuhusiwi kufanya urafiki na wanabid’a. kwa mujibu wa hadithi, “Ikiwa mtu ataepukana na mwanabid’a, Mwenyezi Mungu ataujaza moyo wake amani na imani. Ikiwa mtu ataacha kuwaenzi wanabid’a, Mwenyezi Mungu atamkinga kutokana na khofu ya siku ya kufufuliwa”.

Jukumu la kwanza kwa Muislamu ni kujifunza imani ya Ahl Sunna kwa usahihi na kufanya jitihada kuhakikisha kuwa familia na marafiki zake hujifunza pia. Anapaswa kumuomba Mwenyezi Mungu kumjalia miongoni mwa wanaoshikamana na imani ya dini ya kiislam katika uhai wao. Anapaswa kujitahadhari sana ili asije akadanganywa na watu na majini yenye fikra za kishetani, na marafiki wabaya au maandishi yenye upotofu.

Imeelezwa katika hadithi tukufu kwamba, 'Karne bora ni karne yangu. Kisha ni wale wanaowafuatia. Kisha wale wanaowafuatia. Baada ya hawa uongo utaenea". Hadithi hii inaonyesha kuwa uongo ulianza kujitokeza katika maneno, tabia na vitendo mwishoni mwa karne ya tatu ya maji ya Uislamu. Watu walikuwa hawaaminiki tena kwani bid'a zilikuwa zimekithiri miongoni mwao. Waliandama mkondo au mafundisho tofauti na yale ya Salaf as-Saalihiin. Wanatasawwuf maarufu na maimamu wa fiqh walilingania njia ya Salaf as-Saalihiin.

Asiyeamini hadithi iliyopokelewa na mtu mmoja hawi kafiri bali ni mwanabid'a. lakini Yule asemaye kwamba Abu Bakr hakuwa sahaba huwa kafiri kwa sababu kwa kufanya hivyo amekana aya tukufu". Kwa mujibu wa kitabu cha fatuwa kiitwacho Zaahiriyya, 'Ni kweli kwamba mtu asiyeamini ukhalifa wa Abu Bakr au Umar al-Faaruuq (Radhiy Allahu anhuma) hua kafiri kwa uteuzi wao kwa sababu makhalifa ni rahma lililowalilishwa kama Ijmaa'(itifaki ya umma)".[Kwa mujibu wa Ahl as-Sunna, Ijmaa'(itifaki) ni uthibitisho wa hati. Anayekana uthibitisho huu huwa kafiri. Kwa vile ijmaa' si uthibitisho kwa khawaarji, Washi'a na mawahabi, walisema kwamba yeyote anayekana jambo lililoripotiwa kupitia Ijmaa hatokuwa kafiri].

Ibn 'Aabidiin, akiizungumzia murtadi, katika sura ya tatu, katika kitabu kiitwacho Radd-al mukhtaar, aliandika: " Wananchi wasio Waislamu, waishio katika Dar al-Islam hujulikana kama Dhimmiyyiin. Hairuhusiwi kuchukuwa mali, kuua au kushusha hadhi ya dhimmi au ile ya makafiri wanaokuja katika nchi kwa ajili ya biashara au utalii. Wana uhuru sawa na ule uliopewa Waislamu. Ama Mulhid, hali ni tofauti. mulhid wanaowadanganya Waislamu wanatakiwa kuomba msamaha. Wakikataa wote huwa kwa amri ya kiongozi wa dola. Wakitubu, toba yao hukubalika. Wanabid'a ambao bid'a yao haisababishi ukafiri hupewa nasaha. Wakikataa wanaadhibiwa na dola kwa ta'ziir. Kama kuna haja, wanalazimishwa kufanya toba kwa kuwaweka kwenye jela au kuwachpa viboko. Ikiwa kiongozi wao anayethubutu kuwadanganya Waislamu, hakufanya toba baada ya kutiwa

mbaroni na kuchapwa viboko, inaruhusiwa kwa dola kuwaua. Ingawa yule anayewapelekea Waislamu kuwacha dini ya kiislam na kutokufuata njia sahihi na kuwa waasi wa laa madh-habi na kwa kufanya hivo, akajaribu kueneza bid'a hawi kafiri, inaruhusiwa kwa kiongozi wa dola kumua ili kuwahami watu wasije wakapoteza amani na umoja wao.

UWAHABI NA KUKATALIWA KWAKE NA AHL AS-SUNNA

Ingawa wanasema kwamba wao ni Waislamu, mawahabi ambao pia wanaitwa Wanajdi, ni mojawapo ya makundi yaliyojitenga na Ahl as-Sunna.

Ahmad Cevdet Pasha, aliekuwa afisa wa jeshi la majini chini ya makamu wa mkuu wa jeshi la majini katika enzi ya Sultan wa dola la Wauthumani wa thelathini na nne Abdul Hamid Khan II(aliyetawala miaka ya 1258-1336H/1842-1918 na ambaye amezikwa kwenye makaburi ya Sultan Mahmud, huko Istanbul, Rahmatullahi alaihim), kila mmoja wao aliandika kitabu cha historia ambamo waliuelezea Uwahabi kikamilifu. Yafuatayo ndiyo yaliyonukuliwa kutoka kwenye kitabu cha Sabri, aliyetafsiri maalumati kutoka kwenye kitabu cha Ahmad Zayni Dahlan kinachoitwa **"Fitnat al-Wahhabiyya"**. [Alifariki mwaka wa 1308H/1890BK].

Uwahabi uliasisiwa na Muhammad ibn Abdulwahhab. Alizaliwa Huraimila huko Najd mwaka wa 1111H/1699BK , akafariki mwaka wa 1206H/1791. Hapo awali, alikuwa Basra, Baghdad, Iran, India na Damaski kwa madhumuni ya matembezi na kufanya biashara. Alikuwa Basra alipouponyoka mtego wa Hempher, aliyekuwa mmojawapo wa makachero wa Uingereza na aliyetumika kama chombo katika mipango ya Uwingereza ya kuuangamiza Uislamu. Alichapisha mambo ya upuuzi yaliyoandaliwa na kachero huyo kwa jina la Uwahhabi. Kitabu chetu kiitwacho **Confessions of A British Spy** hutoa taarifa kamili kuhusu uanzilishi wa Uwahhabi. Huko alipata vitabu vilivyoandikwa na Ahmad Ibn Taimiyya wa huko Harraan (aliyeishi katika miaka ya 661-728H/1263-1328BK, akafia huko Damaski), ambavyo mambo yaliyomo hayakuwiana na Ahl as-Sunna, akavisoma. Kwa vile alikuwa mtu mjanja, alijulikana sana kama Ash-Shaikh an-Najdi. Kitabu chake kiitwacho **Kitab at-twhiid**, alichoandaa kwa kushirikiana na kachero wa Uwingereza,

kilifasiriwa na mjukuu wake Abd ar-Rahman na sherehe yake **Fath al-Majiid** na uchapishaji ukafanywa na muwahabi Muhammad Hamiid huko Misri. Mawazo ya Muhammad ibn Abd al-Wahhab yaliwavutia wanavijiji, wakazi wa Dar'iyya na kiongozi wao Muhammad ibn Su'ud. Waliokubali mawazo yake, wanajulikana kama Wawahhabi au Wanajdi. Idadi yao iliongezeka na alijitangaza kuwa Kadhi na Muhammad ibn Suudi akawa Amir. Walitoa azimio lililohakikisha kuwa vizazi vyao pekee ndio wanaowarithi.

Babaake Muhammad, aliyekuwa Muislamu mchamungu na mwanazuoni wa Madina, alitiwa wasiwasi na maneno ya Ibn Abdual-Wahhab kiasi kwamba alichukuwa hatua za kipeleka kwa washauri na kuwataka watu wote kutoongea naye kutokana na maneno yake. Lakini aliutangaza uwahabi mwaka wa 1150H/1739BK. Alisema ubaya kuhusu ijtihad za wanachuoni wa Kiislamu. Alifikia hatua ya kuwaita Ahl as-Sunna makafiri. Alisema kwamba yeyote angetembelea kaburi la mtume au walii akasema, "Yaa Nabiyy Allah"(Ewe Nabii wa Mwenyezi Mungu), au "yaa Abd al-Qaadir"(Ewe Abal-Qaadir) angekuwa mushrikina(mushrik).

Mtazamo wa Wawahhabi ni kwamba anaesema kwamba mtu yeyote asiekuwa Mwenyezi Mungu hufanya kitu fulani, ni kafiri. Kwa mfano asemae kwamba, 'Dawa fulani hupunguza maumivu', au 'Mwenyezi Mungu alinitakabalia dua yangu karibu na kaburi la mtume au walii fulani, huwa mushrik. Ili kuyatolea mawazo haya uthitisho, wanatoa ushahidi wa aya isemayo kuwa, "Iyyaaka nasta'iin"(Wewe pekee ndie tunakuwaomba msaada) ya surat al-Fatiha na aya nyengine zinazoelezea tawakkul.

Kitabu kiitwcho Al-Usuul al-Arba'a fi tardiid al-Wahhabiyya, mwishoni mwa sehemu yake ya pili kinasema: mawahhabi na walaa madh-habii wengine hawaelewi maana za majaz na istiara. Mtu anaposema kwamba alifanya kitu fulani, wanamwita mushrik au kafiri ingawa tamko lake ni la kimajazi. Hatahivyo, Mwenyezi Mungu ameeleza kwenye aya nyingi za Qur'ani kwamba yeye ndio mtengenezaji wa kweli wa kitendo chochote na mtu ni mtengenezaji wa kimajazi. Katika surat al-An'aam, aya ya 57 na katika Surat Yusuf, anasema: "Hukumu(maamzi) ni ya Mwenyezi Mungu pekee", yaani Mwenyezi Mungu ni muamuzi pekee. Katika aya ya 64, Surat an-Nisaa, anasema: "…hawatakuwa waumini mpaka watakapokufanya muamuzi katika yale yaliyojiri baina yao na wajisalimishe kweli kweli". Aya iliyotangulia husema kwamba Mwenyezi Mungu ndie muamuzi(Hakiim) wa kweli na

iliyoifuata hutaja kuwa mwanadamu anaweza kurejelewa kimajazi kama mwamzi(hakiim).

Kila Muislamu anajua kwamba Mwenyezi Mungu pekee ndie anayejalia uhai na kuuondoa, kwani ametangaza katika surat Yunus, aya ya 56 kwamba , “Yeye anahuisha na kufisha”; katika Surat az-Zumar, aya 42 anasema, “Mwenyezi Mungu hufisha nafsi wakati wa kufa kwao”. Katika Surat as-Sajda, aya ya 11, anasema, “Sema, hukufisheni malaika wa mauti”.

Mwenyezi Mungu pekee ndie anayejalia uzima kwa mgonjwa. Katika surat ash-Shu’araa’, aya ya 80 anasema, “Na nikiuguwa yeye ndie anaeniponyeshaa” na katika Surat aal-Imran, aya ya 49 Isa ananukuliwa akisema, “Na ninawaponesha vipofu wa tangu kuzaliwa na wakoma, na ninafufua maiti kwa idhini ya Mwenyezi Mungu…”. Anayemjalia mwanadamu mtoto kwa kweli ni Yeye. Katika Surat Mariam, aya ya 19, malaika Jibril anasema: “Malaika akasema: Hakika mimi ni mwenye kutumwa na Mola wako Mlezi ili nikubashirie tunu ya mwana alietakasika”.

Mwanadamu kwa kweli ni milki yake Mweyezi Mungu. Surat al-Baqara, aya ya 257 inataja hilo waziwazi: “Mwenyezi Mungu ni Walii(Rafiki) wa walioamini” na katika Surat al-Maida, aya ya 56, “Hakika Walii(rafiki) yenu ni Mwenyezi Mungu na mtume wake”; na kwenye Surat al-Ahzaab, aya ya 6, “Ila muwe mnawawafanyia wema marafiki zenu”. Anamaanisha kwamba mwanadamu nae, kitaashira, ni Walii. hivyo hivyo, msaidizi wa Kweli ni Mwenyezi Mungu ingawa huwaita wamadamu mu’in(msaidizi) kimajazi. Katika Surat al-Maida, aya ya 2, kwamba: “Saidianeni katika wema na uchamungu wala msisaidiane katika uovu na kuzozana”. mawahabi hutumia neno mushrik wakimrejelea Muislamu amwitae mtu ‘abd(mtumishi, mtumwa) wa Fulani badala ya kumwita Abdullahi, kwa mfano “”Abd an-Nabii” au “Abd ar-Rasuul; lakini katika Surat an-Nur aya ya 32, Mwenyezi Mungu anasema: “Na waozesheni wajane miongoni mwenu na wajakazi wenu. Wakiwa mafakiri Mwenyezi Mungu atawatajirisha kwa fadhila yake”. Rabb wa kweli wa wanadamu ni Mwenyezi Mungu, lakini mtu mwengine anaweza kuitwa rabb kimajazi; katika Surat Yusuf, aya ya 42 Yusuf amesema: “nitaje mbele ya rabb wako”.

Istighatha au kutaka msaada ni kitu ambacho mawahabi hupinga zaidi: kuomba msaada au hifadhi ya asiekuwa Mwenyezi Mungu. Kusema kweli, kama wanavyojua Waislamu wote, istighatha halisi ni kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Lakini, inaruhusiwa kusema kimajazi kwamba mtu anaweza kuomba

istighatha(msaada, auni, ghauthi) kutoka kwa mtu mwingine, kwani katika Surat al-Qasas, aya ya 15 tunaelezwa kuwa: "…Akakuta humo watu wawili wanapigana- mmoja ni katika wenzake, na mwengine katika maadui zake. Yule mwenzake alimtaka msaada kumpiga adui yake." . Kwa mujibu wa hadithi, "Katika Mahshar wataomba msaada (watafanya istighaatha) kutoka kwa Adam". Aidha hadithi iliyonukuliwa kutoka katika kitabu kiitwach Hisn al-Hasiin, inasema: "Yeyote anayehitaji msaada anapaswa kuse, "Enyi waja wa Mwenyezi Mungu! Nisaidieni!"Hadithi hii tukufu hutuamrisha kuitisha msaada kutoka kwa mtu aliye mbali nasi". Mwisho wa tafsiri kutoka kwenye kitabu cha Al-Usuul al-Arba'a.

[Kila neno lina maana bainifu ambayo hujulikana kama maana halisi ya neno hilo. Maana ya neno fulani hua ya kimajazi iwapo halikutumika kwa uhalisi wake bali kwa maana husihi. Ikiwa neno ambalo linamuhusu tu Mwenyezi Mungu limetumika kimajazi kuwarejelea wanadamu, mawahhabi hufikiria kuwa neno hilo limetumika kwa maana yake halisi. Kwa hiyo watamwita mtu anayetumia neno hilo mushrik au kafiri. Lakini wanapaswa kuzingatia kuwa maneno haya yametumika kimajazi katika aya na hadithi mbalimbali kuwarejelea wanadamu].

Kutafuta maombezi kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu na mawalii si kumwepuka Mwenyezi Mungu au kusahau kuwa Yeye ndie Muumbaji wa kila kitu. Ni kama kutarajia mvua kutoka kwake kupitia kwenye mawingu; kutarajia kupona kutoka kwake kwa kutumia dawa; kutarajia ushindi kutoka kwake kwa kutumia mizinga, mabomu, roketi na ndege. Hizi ni sababu. Mwenyezi Mungu hukiumba kila kitu kupitia visababu. Si kitendo cha ushirikina kushikamana na visababu. Mitume (Alaihim us-salaam) walishikamana daima na visababu. Kama ambavyo tunaenda kwenye chemichemi kunywa maji aliyoyaumba Mwenyezi Mungu na kwenye tanuri mikate kuchukuwa mikate ambayo ameiumba pia, na kama ambavyo tunaunda silaha na kuwapa askari mafunzo kamili yenye mazoezi mengi yanayohusu matumizi ya silaha ili Mwenyezi Mungu atupe ushindi, hivyo hivyo tunaunganisha roho zetu na ile ya mtume au walii ili Mwenyezi Mungu atutakabalie dua zetu. Kutumia redio ili kuisikia sauti aliyoiumba Mwenyezi Mungu kupitia kwenye mawimbi ya sumaku za kielektroniki haina maana kwamba tumemsahau na kulikimbilia boksi, kwani ndie anayetoa maajabu haya na nguvu hizi kwa ala hiyo iliyomo kwenye boksi la redio. Mweyezi Mungu ameificha kudura yake ndani ya kila kitu. Mushrikina huabudu masanamu lakini

hamfikirii Mwenyezi Mungu. Muislamu, anapotumia visababu na njia kadhaa, humfikiria Mwenyezi Mungu anaejalia visababu hivyo na viumbe mafanikio na maajabu. Hutarajia kupata matakwa yake yote kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Anajua kwamba chochote akipatacho hutoka kwa Mwenyezi Mungu. Maana za aya zilizilizotajwa hapo juu hudhihirisha kuwa huu ni ukweli. Yaani, muumini anaposoma Surat al-Fatiha katika kila rahma, anasema, “Ewe Mola wangu! Nashikilia maada na sababu za kisayansi ili nipate matamanio yangu mahitaji ya kidunia, na kuwaomba waja wako kunisaidia. Ninapofanya hivyo, naamini kuwa Wewe pekee ndie unayetoa na ndie Muumba wa matamanio. Matumaini yangu ni kwako pekee!” waumini wanaosema haya kila siku hawawezi kuchukuliwa kuwa washirikina. Kuomba msaada kutoka kwa roho za mitume na mawalii ni sawa na kushikamana na visababu hivi vilivyoumbwa na Mwenyezi Mungu. Aya hiyo ya Surat al-Fatiha huelezea wazi wazi kuwa wao si wasirikina bali ni waumini wa kweli. mawahabi pia hushikilia njia za kimaada na kisayansi. Huridhisha matamanio yao kwa njia yoyote ile. Lakini huchukulia kitendo cha kuwakimbilia mitume na mawalii kama wapatanishi kuwa ushirikina.

Kwa vile maneno ya Muhammad ibn Abdu l-Wahhab yalilingana na matamanio ya nafsi, watu wasiokuwa na elimu ya kidini waliyakubali kwa wepesi. Walidai kuwa wanazuoni wa Ahl as-sunna na Waislamu wa kweli walikuwa makafiri. Amiri(viongozi) waligundua kuwa Uwahabi uliwiana na matamanio yao ya kuongeza nguvu zao na kupanua meneo yaliyokuwa chini ya himaya yao. Waliyalazimisha makabila ya Warabu kuufuata Uwahabi. Waliwaua watu ambao hawakuwaamini. Wanavijiji waimtii Amir wa Dar’iyya Muhammad ibn Su’ud kwa kuogopa kuuawa. Kjiunga na jeshi la Amir kuliwafaa kwani kuliwawezesha kuridhisha matakwa yao ya kushambulia, kuua na kuchukuwa mali ya wasiokuwa mawahabi.

Sheikh Sulaiman, ndugu yake Abdu l-Wahhab, alikuwa mwanazuoni wa kisunni. Mtu huyu, mwenye kheri, aliupinga Uwahabi katika kitabu chake kiitwacho as-Sawa’iq al-Ilaahiyya fir-raddi ‘alal-Wahhabiyya na akazuia maenezi ya mihimili yake ya kichochezi. Kitabu hiki chenye thamani kilichapishwa mwaka wa 1306H. Kilichapishwa pia huko Istanbul mwaka wa 1395H/1975BK kwa kufidia. Walimu wake Muhammad ibn Abdu l-Wahhab waliogundua kuwa amefungua njia ya uovu, walipinga vitabu vyake vilivyochafuliwa. Walitangaza kuwa ameacha njia ya

kweli. Walithibitisha kuwa mawahabi walitoa maana potofu kwa aya na hadithi kadhaa. Hata hivyo, hatua hiyo iliongeza chuki za wanavijiji na uhasama dhidi ya waumini.

Uwahabi haukuenezwa kwa elimu bali ulienezwa na wajinga kwa ukatili na umwagaji damu. Miongoni mwa watu waliorowesha mikono yao na damu kwa njia hii, ni Amir wa Dar'iyya Muhammad ibn Su'ud. Bwana huyu alitoka kwenye kabila la Bani Hanifa, mmojawapo wa vizazi vya wapumbavu waliomwamini Musailama kuwa mtume. Alifariki mwaka wa 1178 na kurithithiwa na mwanawe Abdul Aziiz, ambae aliuliwa na Mshi'a mwaka wa 1217H. Alirithiwa na mwanawe Sa'ud aliyefariki mwaka wa 1231H. Mwanawe Abdullah alichukuwa mahala pake lakini aliuliwa huko Istanbul mwaka wa 1240. Mahala pake palichukuliwa na Tarki ibn Abdullah, mjukuu wa 'Abdul Aziiz. Aliyemrithi, mwaka wa 1254, alikuwa mwanawe Faisal ambae pia alirirhiwa na mwanawe 'Abdullah mwaka wa 1282. Ndugu yake 'Abdur-Rahman na mwanawe 'Abdul Aziiz walipata makazi nchini Kuwait. Mnamo mwaka wa 1319H/1901BK, 'Abdul Aziiz aliendа Riyadh akawa Amir. Mwaka wa 1918 alishambulia Makka akishirikiana na Wangereza. Katika mwaka wa 1351H/1932BK, alianzisha taifa la Saud Arabia. Tunasoma katika magazeti yaliyotolewe mwaka wa 1991BK, kwamba Fahd, Amir wa Saud Amir wa Suud alikuwa ametuma bilioni nne za dala kama msaada kwa makafiri wa Urusi ambao wamekuwa wakipambana na mujahidin nchini Afghanistan.

Mawahabi hudai kuwa wako kwenye njia ilio nyooka katika kumuamini Mwenyezi Mungu pekee na kuepuka ukafiri, na kwamba Waislamu wote walikuwa washirikina kwa miaka mia sita, na kwamba wamekuwa wakijaribu kuwaokoa kutokana na ukafiri. Ili kuthibitisha kuwa ni wakweli, walitaja Surat al-Ahqaaf, aya ya 5 na Sura Yunus aya ya 106 kama ushahidi. Hata hivyo, tafsiri zote za Qur'ani husema kwa itifaki kwamba aya hizi mbili na nyingi nyinginezo zimekusudiwa mushrikina. Aya ya kwanza ni: " Na nani mpotofu mkubwa kuliko hao wanaowaomba , badala ya Mweyezi Mungu, ambao hawatawaitikia mpaka siku ya Kiyama, na wala hawatambui maombi yao ", na nyingine ni: "Na wala usiwaombe wasiokuwa Mwenhyezi Mungu ambao hawakufai kitu wala hawakudhuru. Ukifanya hivyo basi utakuwa miongoni mwa waliodhulumu"!

Kitabu kinachojulikana kama "Kashf ush-shubhaat" huvuruga (kwa hila) aya iliyoko katika Surat az-Zumar, inayosema kwamba: "". Aya hii tukufu hunukuu maneno ya mushrikina wanaoabudu

masanamu. Qur'ani huwafananisha wale wanaotafuta maombezi kutoka mushrikina kama hao na husema kwamba masanamu yao hayaumbi kitu lakini Mwenyezi Mungu ndie Muumba. Katika tafsiri ya aya hii, kitabu kinachoitwa Ruuhl Bayaan kinasema: "Wanadamu huumbwa wakiwa na uwezo wa kumtambua Muumba, aliewaumba wao na kila kitu. Kila mwanadamu huhisi shauku ya kumwabudu Muumba na kuwa karibu nae. Lakini uwezo na shauku hio havina thamani kwa nafsi shetani au marafiki wabaya wanaweza kumdanganya mwanadamu, [na matokeo yake, shauku hii ya kimaumbile itaharibika], na mwanadamu ima atakuwa[asiemwamini muumba na siku ya kiyama kama vile Wakomunisti na Wanafreemason(wanachama wa chama cha siri cha kusaidiana)]au Washirikina(wabudu miungu mingi). Mshirikina hawezi kumkaribia Mwenyezi Mungu na hawezi kumjua. Kitu chenye thamani ni ma'rifa, ile elimu inayoimarika baada ya kuutokomeza ushirikina na kukumbatia tawhidi. Dalili zake ni kuwaamini mitume(Alaihim us-salaam) na vitabu vyao na kuwafuata. Hi ndio njia pekee ya kumkaribia Mwenyezi Mungu. Aliyepewa zawadi ya kumsujudia mtu ni shetani; lakini alikataa kusujudu katika namna ambayo haiwiani na nafsi yake. Wanafalsafa wa Kigiriki wa enzi za kale walikufuru kwa sababu walitaka kumkaribia Mwenyezi Mungu si kwa kuwafuata mitume(Alaihim us-salaam), bali kwa kufuata mantiki na nafsi zao. Waislamu wanapaswa kushikamana na Uislamu ili waweze kuwa karibu na Mwenyezi Mungu; wanapofanya hivyo, nyoyo zao hujawa na mwangaza wa kidini. Washirikina hawamfuati mtume wala Uislamu, bali huzifuata nafsi zao, nyoyo zao zenye maasi na bid'a, ili waweze kuwa karibu na Mwenyezi Mungu; hivyo nyoyo zao hupata weusi na huwa na kiza. Mwenyezi Mungu ametaja mwishoni mwa aya tukufu kwamba wanatoa kauli ya uwongo wanaposema, "Hatuyaabudu masanamu (kutokana na sababu nyingine) isipokuwa yapate kututetea". Kama inavyobainika, ni dhuluma kubwa kuchukulia aya tukufu ya 25 ya Surat Luqman, inayosema kwamba, "Na ukiwauliza: Nani alieumba mbingu na ardhi? Bila shaka watasema: Mwenyezi Mungu", kama ushahidi na kusema kwamba, 'washirikina pia walijua kwamba Muumba alikuwa Mwenyezi Mungu peke yake. Waliyaabudu masanamu ili yapate kuwatetea siku ya hukumu. Ni kwa sababu hiyo ndio wakwa washirikina na makafiri'.

Sisi, Waislamu, hatuabudu mitume (Alaihim us-salaam) wala mawalii (Rahmatullahi alaihim); tunasema kwamba wao si wenzake wala washirika wake Mwenyez Mungu. Tunaamini kuwa

walikuwa viumbe na wanadamu na kuwa hawastahiki kuwabudiwa. Tunaamini kuwa wao ni waja wapendwa wa Mwenyezi Mungu na atawahurumia waja wake kwa ajili ya huba ya vipenzi vyake. Mwenyezi Mungu pekee ndie huumba hasara na faida. Yeye pekee ndie anaestahiki kuwabudiwa. Tunasema kwamba anawahurumia waja wake kwa ajili ya vipenzi vyake. Ama washirikina; ingawa kutokana na ujuzi wa kimaumbile wanasema masanamu yao si yenye kuumba kitu, na kwa vile hawakuendeleza ujuzi huu kwa kufuata mitume (Alaihim us-salaam), wanaamini kuwa masanamu yanapaswa kuwabudiwa, wanakuwa washirikina kwa vitendo vyao hivyo. Lakini hawawi washirikina kwa kusema kwamba walitaka uombezi. Kama inavyobainika, kuwafananisha Ahl as-sunna na makafiri wanaoabudu masanamu si kweli hata kidogo. Aya hizi zote ziliteremshwa kwa ajili ya makafiri wanaoabudu masanamu na washirikina. Kitabu hicho kiitwacho 'Kashf ash-shubhaat' kinatoa maana potofu kwa aya hizo, hutumia hoja potofu na kusema kwamba Waislamu wasunni ni washirikina.

Hadithi mbili zilizonukuliwa na Abdullah ibn Umar(Radhiy Allahu anhuma) zinasema: "Wameacha njia ya kweli. Wamewatuhumu Waislamu kwa aya zilizoteremshwa kwa ajili ya makafiri". Na "miongoni mwa mambo ninayohofia umma wangu, jambo baya zaidi ni kufasiri kwao Qur'ani takatifu kulingana mitazamo yao na tafsiri". Hadithi hizi mbili zilitoa ubashiri kuwa waiofuata madhehebu watajitokeza na kwa kutoa tafsiri potofu za aya zilizoteremshiwa makafiri watazitumia dhidi ya Waislamu.

Mtu mwingine aliyetambua kwamba Muhammmad ibn Abd al-Wahhab alikuwa na maoni potofu na yangekuwa yenye hatari baadae na ambae alimshauri, alikuwa Sheikh Muhammad ibn Sulaiman al-Madani (Rahimahullah) [aliyefia Madina mwaka wa 1194H/1780BK] mmoja wapo wa wanazuoni wa Madina. Alikuwa mwanazuoni wa Kishaafi katika fiqhi na aliandika vitabu vingi. Ufafanuzi wake ya kitabu cha ibn Hajar al-Makki kiitwacho Tuhfat ul-Muhtaaj, sherehe ya kitabu kiitwacho Minhaaj, umepata umaarufu mkubwa. Katika kitabu chake cha juzuu mbili, kinachoitwa al-Fataawa, anasema: "Ewe Muhammad ibn Abd al-Wahhab! Usiwakashifu Waislamu! Nakushauri kwa ajili ya Mwenyezi Mungu. Ndio, mtu anaposema kwamba mtu mwingine asiekuwa Mwenyezi Mungu anaumba vitendo, mwambie ukweli! Lakini wale wanaoshikilia visababu wakaamini kuwa visababu na nguvu zenye athari ndani yake zimeumbwa na Mwenyezi Mungu hawawezi kuitwa makafiri. Wewe pia ni Muislamu. Ingekuwa

kweli zaidi kumwita Muislamu mmoja mwasi kuliko kuwaita Waislamu wote hivyo. Anayeacha jumuiya hii huelekea kwenye kapotea. Aya ya 115 ya Surat an-Nisaa inathibitisha maneno yangu: “Na anaempinga mtume baada ya kumdhihirikia uongofu, na akafuata njia isiyokuwa ya Waumini, tutamwelekeza alikoelekea, na tutamwingiza katika Jahannamu. Na hayo ni marejeo mabovu”.

Ingawa mawahhabi wana mihimili mipotofu isiyohisabika, mihimili hiyo imejengwa juu ya kanuni tatu:

1- Wanasema kwamba amali au vitendo vya ibada vimegubika katika imani na yeyote asiyetenda kitendo cha faradh hata kama anaamini kuwa kitendo hicho ni cha faradh, kama vile rahma kutokana na uvivu, au zaka kutokana na ubakhili, hua kafiri na anapaswa kuuliwa na mali yake lazima igawanywe miongoni mwa mawahhabi.

Ash-Shirstani anasema: “Wanazuoni wa Ahl asSunna kwa pamoja wanasema kwamba ibada haingizwi katika imani. Iwapo Muislamu ataacha kitendo fulani cha ibada ya faradh kutokana na uvivu ingawa anaamini kuwa kukitenda ni faradh, hatakuwa kafiri. Hakuna itifaki kuhusu yule asiyeswali; kwa mujibu wa madhehebu ya Kihanbali, asiyesali kutokana na uvivu, huwa kafiri. [Thanaaullah Paanipuutii (Rahmatullahi alaih) katika mwanzo wa kitabu chake kijulikanacho kama **Maa laabudda** anasema: “Muislamu hakufuru kwa kutenda dhambi kubwa. Akiwekwa motoni, ataondolewa motoni mapema au baadae ataingizwa peponi. Atakaa peponi milele”. Kitabu hiki kipo katika lugha ya Kifursi na kilichapishwa Delhi mwaka wa 1376 H/ 1956 BK] na kilitolewa tena na Hakikat Kitabevi mjini Istanbul mwaka wa 1410H/ 1990BK. Katika madhehebu ya Kihanbali ilisemekana kuwa Yule ambae ameacha rahma ndie kafiri. Hayo hayakusemwa kuhusiana na aina nyingine za ibada. Kwa hiyo, kuhusu jambo hili, si sawa kuwachukulia mawahabi kuwa wafuasi wa Hanbali. Kama ilivyoelezewa hapo juu, watu wasiojikita katika jumuia ya Ahl as-Sunna hawawezi kuwa Wahanbali kwa vyovyote vile. Wasiojikita katika dhehebu lolote kati ya madhehebu manne hawezi kujikita katika Ahl as-Sunna.

2- Wanasema kwamba atafutae uombezi kutoka kwa roho za mitume (Alaihim us-Salaam) au mawalii (Rahmatullahi alaihim) au anaezuru makaburi akaomba dua huku akimtaja allah i hua kashakufuru. Wanaamini pia kwamba maiti hawana hisi.

Kama mtu azungumzae na maiti aliomo kaburini atakuwa

kafiri, mtume wetu (Swall Allahu alaih wa sallam), wanazuoni wakuu na mawalii hawangeomba dua kwa namna hiyo. Ilikuwa kawaida yake mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam) kutembelea makaburi ya Baqii mjini Madina na mashahidi wa Uhud. Kwa kweli, imeandikwa katika ukurasa wa 485 wa kitabu cha mawahhabi kiitwacho **Fath al-majid** kwamba aliwatolea salamu na kusemezana nao.

Mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam) daima alikuwa akisema katika zake: "Allahumma innii as'aluka bihaqqi-s-saa'iliina 'alaika" (Yaa Rabbi! Nakuomba kwa ajili ya watu hao ambao umewapa yale yote waliyokuomba) na akapendekeza kwamba tuombe hivyo. Alipozikwa Fatima , mamaake Hadhrat Ali (Radiy Allahu anhuma), kwa mikono yake mwenyewe yenye kheri, alisema.

(Yaa Rabbi! Mughufirie Mama Fatima madhambi yake! Umpanulie mahala alimoingizwa! Kwa haki ya nabii wako na manabii waliotangulia! Hakika wewe ni mbora wa wanaorehemu".) katika hadithi iliyopokelewa na Uthman ibn Hunaif (Radhiy Allahu anh), mmoja wapo wa maansaari mashuhuri, tunaambiwa jinsi mtume (SwallAllahu alaihi wa sallam) alivyomuamrisha kipofu mmoja aliyemuomba dua ili apone, akitawadha na kusali rakaa mbili kisha akaseme:

Allahumma inni as'aluka wa atawajjahu ilaika binabiyyika Muhammadin nabiyyir rahma, yaa Muhammad inni atawajjahu bika ilaa Rabbii fii haajatii haadhihi litaqdhiya lii' Allahumma shaffi'hu fiyya". Katika dua hii, kipofu aliamrishwa kupata kimbilio kwa Muhammad (Swall Allahu alaihi wa Sallam) kama mpatanishi ili dua yake ipate kutakabaliwa. Masahaba watukufu daima walikuwa wakiomba dua hii ambayo imenukuliwa katika juzuu ya pili ya kitabu kiitwacho Ashi'at al-lam'aat na pia katika al-Hisn al-Hasiin na marejeleo yake na maana inayokusudiwa: " Naelekea kwako kupitia kwa mtume wako".

Dua hizi hudhirisha kuwa inaruhusiwa kuwawasilisha wale awependao Mwenyezi Mungu katika upatanishi na kumwomba kwa kusema "Kwa ajili yao". Sheikh Ali Mahfudh aliyefariki mwaka wa 1361H/ 1942BK mmoja wapo wa wanazuoni wa Chuo cha Azhar huwasifu sana Ibn Taymiyya na 'Abduh katika kitabu chake al-Ibaada. Hata hivyo, anasema kwenye ukurasa wa 213 wa kitabu hicho hicho kwamba: "Si sahihi kusema kwamba mawalii maarufu (Rahimahum Allahu) hawatendi matendo ya kidunia baada ya kifo, kama vile kuwaponya wagonjwa, kuwanusuru wale

ambao wamekaribia kufa maji, kuwasaidia wale wanaopambana na adui na kupatikana kwa vitu vilivyopotea. Si sahihi kusema hivyo, kwa sababu mawalii ni watu maarufu sana , Mwenyezi Mungu kawaachia majukumu haya au hua wanafanya wayatakayo au kwamba mtu anayeshikamana nao hatakosea. Lakini rahma la wao kuwa hai au maiti si hoja, kwa sababu Mwenyezi Mungu humjalia Baraka zake yeyote amteuwaye miongoni mwa mawalii zake na kupitia miujiza yao huwaponya wagonjwa, huwanusuru walikaribia kufa maji, huwasaidia wanaopambana na adui na huvirejesha vilivyopotea. Haya ni ya kimantiki. Kwa kweli, Qur'ani takatifu hudhihirisha mambo haya ya ukweli".

Abdu al-Ghanii an-Nablusii(Rahimahullah Ta'aala) anaandika: "Hadith Qudsi aliyo ipokea al-Bukhari kutoka kwa Abu Hurayra (Radiy Alaahu Taala anh), inasema: Mwenyezi Mungu anasema, "Mja wangu hanikaribii na chochote nikipendacho zaidi kuliko kitendo cha fardh. Na mja wangu hanikaribii na chochote miongoni mwa ibada za sunna ila ninampenda. Na nikishampenda, mimi huwa sikio lake ambalo husikia nalo na jicho lake ambalo huona nalo na mkono wake ambao hushika kwake. Na akiniomba nitampa atakacho bila shaka. Na akiniomba kinga, nitampa kinga bila shaka". Vitendo vya ibada vya sunna vilivyotajwa hapa [kama ilivyoandikwa waz iwazi katika **Maraaq al-Falaah** na **Shereh At-Tahtaawi**], ni sunna na ibada zisizo za faradh zinazofanywa na watu ambao tayari wameshatekeleza vitendo vya ibada vya faradh. Hadithi hii hudhihirisha kuwa mtu anayetenda ibada za sunna baada ya kutekeleza zile za faradh atapendwa na Mwenyezi Mungu na dua yake itatakabaliwa. Watu kama hao wanapowaombea dua watu wengine, wale walioombewa watapata yale wanayotamani. Watu kama hao husikia hata kama wameshakufa. Wanaowaomba hawaambulii patupu kama ambavyo hawakufanya hivyo walipokuwa hai; wanawaombea dua. Kwa sababu hii, hadithi inasema: "Mkipata shida katika mambo yenu, ombeni msaada kutoka kwa wale walioko makaburini!" maana ya hadithi hii ni wazi na ufasiri wake kwa namna nyingine tofauti hauruhusiwi. Ufasiri wa 'Aluusi ni potofu.

Kwa kweli, "Waislamu ni Waislamu wakiwa maiti, kama wanavyokuwa wakiwa wamelala. Mitume wangali mitume baada ya kufa kama ilivyo wakiwa wamelala; kwani roho ndio Muislamu. Mwanamume anapofariki, roho yake huendelea i kuwa hai. Ukweli huu umeandikwa katika kitabu kiitwacho **Umdat al-'aqaa'id** cha Imam Abdullah an-Nasafi (kilichochapishwa London

mwaka wa 1259H/1843BK). hivyo hivyo, mawalii wangali mawalii wakiwa maiti kama wanavyokuwa wakiwa usingizini. Asiyeamini haya ni mkaidi. Nimethibitisha katika kitabu kingine kuwa mawalii huwa pia na karaamat (miujiza) baada ya kifo. Mwanachuoni wa kihanafi Ahmad ibn Sayyid Muhammad al-Makki,mwanachuoni wa Kishaafi Ahmad ibn Ahmad as-Sujaa'i na Muhammad as-Shaubari al-Misri waliandika vijitabu ambamo walithibitisha kwa ushahidi kuwa mawalii walikuwa na karaamat na kuwa karaamaat hizo ziliendelea baada ya kufa kwao. Na kwamba tawassul au istighaatha kwenye makaburi yao kunaruhusiwa.

Muhammad Haadimii Efendi (Rahimah Allahu Taala) wa Konya (aliyefariki mwaka wa 1176H/ 1762BK mjini Konya) aliandika: "Karaamaat za mawalii ni za kweli. Walii ni Muislamu amjuaye sana Mwenyezi Mungu na sifa zake (**'aarifun billahi**). Anafanya ibada na vitendo vingi vya utiifu. Anajitahadharisha sana na madhambi na matamanio ya nafsi yake. Vitu anavyoviumba Mwenyezi Mungu kwa njia iliyoko nje ya sheria ya usababishi na sheria za kisayansi hujulikana kama 'Khaariq al-'aada' (maajabu) ambavyo ni vya aina nane: Mu'jiza, karaama, I'aana, ihaana, sihr, ibtilaa, isaabat al'ayn, na irhaas. Karaama ni tukio lisilo la kawaida litokealo kupitia kwa muumini mwenye bidii anaemjua sana Mwenyezi Mungu('aarifun billah). Yeye hua walii na sio mtume. Ibrahim ibn Ishaaq al-Isfaraa'ini, mwanachuoni wa Kishaafi alikana baadhi ya karaama huku Wamu'tazila wakikana karaama zote. Wanasema kwamba zinaweza kukanganywa na muujiza na hivyo kuwamini mitume kunaweza kuwa jambo gumu. Hata hivyo, walii ambae karaamaat hutokea kupitia kwenye vitendo vyake, hadai utume wala hapendi karaama kutokea tu . Inaruhusiwa kumwomba Mwenyezi Mungu kupitia kwa mitume au mawalii hata baada ya kufa kwao kwa sababu mu'jiza na karaama hazikomi baada ya kifo. Ali Ajhuri, mwanachuoni mashuhuri wa Kimaliki, anasema: 'Walii akiwa hai huwa kama upanga katika kifuko chake. Baada ya kufa kwake, taathira zake huwa kali zaidi kama upanga ulioko nje ya kifuko chake'. Kauli hii imenukuliwa pia na Abu Ali Sanji katika kitabu chake kiitwacho Nuur al-Hidaaya.

Qur'ani,Sunna na Ijmaa huthibitisha kuwa karaama ni jambo la kweli. Karaamaat nyingi sana za mawalii zimeripotiwa kwenye vitabu vingi vyenye thamani". Mwisho wa tafsiri kutoka kwenye kitabu kiitwacho **Beriiqa**. Hadithi iliyo sahihi iliyopokelewa na ibn Khuzaima, ad-Daar qutni na at-Tabraani kutoka kwa Abdullah

ibn Umar (Radhiy Allahu anhuma) inasema: **“Imeniwajibikia kuwatetea wale watakaotembelea kaburi langu”**. Imam al-Manaawi pia ameinukuu hadithi hii katika **Kunuuz ad-Daqaa’iq**. Aliandika pia hadithi isemayo: **“Kutembelea kaburi langu baada ya kufa kwangu ni kama kunitembelea nikiwa hai”**. Ilikpokelewa kutoka kwa ibn Hibbaan; na hadithi iliyopokelewa kutoka kwa at-Tabraani inasema: **“Nitamtetea mtu atembeleaye kaburi langu”**. Hadithi mbili zifuatazo, ambazo ni za kiwango cha marfuu’ ya kwanza iliyonukuliwa na al-Bazzaar na ya pili ikanukuliwa katika Sahih Muslim, zote zikiwa zimepokelewa kutoka kwa Abdullah ibn Umar (Radiy Allahu anhuma), zajulikana takribani na kila Muislamu: **“Ni halali kwangu kuwatetea wanaotembelea kaburi langu”; “Siku ya kiyama nitawatetea wale wanaokuja Madina kutembelea kaburi langu”**.

Ni habari muhimu sana ambazo zimenukuliwa katika hadithi kwamba; **“ Mtu anaehiji kisha akatembelea kaburi langu, atakuwa kama amenitembelea nikiwa hai”**. Imenukliwa na at-Tabraani, ad-Daara Qutni na Abdur-Rahman ibn a-Jawzi. Hadithi nyingine iliyonukuliwa na ad-Daara Qutni inayozungumzia wale wanaopuuza kuitembelea kaburi ya mtume (SwallAllahu alaihi wa sallam) baada ya kufanya hija na hali hawana udhuru wa kufanya hivyo inasema: **“Mtu asienitembelea baada ya kuhiji atakuwa ameniudhi”**.

‘Abd al-Aziiz, mkuu wa chuo cha Kiislamu cha Madinat ul-Munawwara aliandika katika Tahqiiq al-Iidhaah kwamba: “Hakuna yoyote kati ya hadithi zilizotajwa hapo juu [zinazopendekeza ziara hiyo] ambayo inaegemezwa kwenye uthibitisho maalum”. Sheikh al-Islam ibn Taymiyya alisema kwamba zote ni mawdhuu”. Hata hivyo, silsila ya mapokezi yake imetajwa kwa ukamilifu katika juzuu nane za **Sherehe al-Mawahib** na mwishoni mwa juzuu ya nne ya **Wafaa’ al-Wafaa’** ya as-Samuudi. Katika vitabu hivi, imetajwa pia kuwa hadithi hizi ni (za kiwango cha) hasan na kwamba maelezo ya Ibn Taymiyya hayana msingi maalum.

Mkuu wa chuo na walimu wa chuo kikuu cha Madina wanajaribu kuyazulia upungufu maandishi ya Ahl as-Sunna na badala yake waeneze mihimili ya kiwahabi dunia nzima kwa kutumia vitabu vyao. Ili kuyaridhisha mataifa ya Kiislamu, wanafuata sera mpya; wanaanzisha kituo cha Kiislamu kijulikanacho kama Rabita al-Alam al-Islaami huko Makka na wanawakusanya watu wajinga wanaoweza kuchukuwa rushwa, wenye elimu ya kidini , wakiteuliwa kutoka katika kila nchi na

ambao wanawalipa mishahara inayofikia mamia ya sarafu za dhahabu. Wanaume hawa wajinga wenye vyeo vya kidini, kwa vile hawana ujuzi juu ya vitabu vya Ahl as-Sunna, hutumiwa kama vibaraka. Wanasambaza mihimili yao kutoka kwenye kituo hiki, ambayo wanaichukulia kuwa fatuwa za umoja wa mataifa ya Kiislamu, kwa dunia nzima. Katika fatuwa ya uwongo iliyotolewa katika mwezi wa Ramdhani mwaka wa 1395H/1975BK, walisema: "Ni faradh kwa wanawake kusali sala ya Jumaa. Khutuba za Jumaa na Idi zinaweza kuwasilishwa kwa lugha za kienyeji katika kila nchi". Muasi ajulikanae kama Sabri mmojawapo wa wafuasi wa Mawdudi na mwanachama wa kituo hicho cha fitna na uharibifu kilichopo Makka, aliipeleka fatuwa hiyo mara moja huko India ambako wanaume wanaopokea mishahara, matajiri na wajinga waliwalazimisha wanawake kwenda misikitini na wakaanzisha kitendo cha kuwasilisha khutuba kwa lugha mbalimbali. Ili kuzuia kitendo hiki, wanazuoni wa Ahl as-Sunna na wanadini wa kweli nchini India (Rahimahum Allah) waliandaa fatuwa kutokana na vyanzo vinavyothaminiwa wakazisambaza. Wawahabi hawakuwa na uwezo wa kupinga fatuwa hizi ama ukweli huu. Mamia ya wanaume wenye elimu ya kidini kutoka Kerala, kusini mwa India, walipotambua kwamba walikuwa wamedanganywa, walitubu wakarejea kwenye njia ya Ahl as-Sunna. Nne kati ya fatuwa hizo ambazo zimejengwa juu ya vyanzo vyenye kutegemewa, zilizochapishwa kupitia mchakato wa kufidia zikatumwa kwa nchi kadhaa za Kiislamu. Wenye mamlaka halisi ya kidini katika kila nchi huwatolea Waislamu wito wa kuwa waangalifu na kujaribu kuzima uchochezi unaougawa Uislamu ndani kwa ndani.

Tunamshukuru Mwenyezi Mungu, kwa vile vijana wasio na hatia na walio macho katika kila pembe ya dunia, wanaweza kutofautisha kati ya ukweli na uongo. Alipokuwa akielewzea maada zinazohusu khutuba ya Ijumaa, takbiirat al-iftitaahi na sswala, Ibn 'Aabidiin(Rahimah Allah) aliandika katika kitabu chake kiitwacho Radd al Muhtaar kwamba: "Kuwasilisha khutuba kwa lugha isiyokuwa ya Kiarabu ni kama kutoa takbiirat al-iftitaahi (Allahu Akbar) kwa lugha nyingine wakati wa kuwanza swala. Takbiirat al-iftitaahi ni kama adhkaari za swala na niu makruhu ya uharamisho kufanya adhkaari na kusali kwa lugha nyingine isiyokuwa Kiarabu kama ilivyoharamishwa na Hadhrat Umar (Radhiy Allahu anh)". Katika sura inayozungumzia wajibu za salat, aliandika: "Kutenda jambo la makruhu ya uharamisho ni dhambi ndogo. Iwapo mtu ataendelea kulitenda, atapoteza adaala

yake (istiqaama yake katika dini na uungwana)”. Imeandikwa katika kitabu cha at-Tahtaawi kwamba mtu anaetenda dhambi ndogo kwa mfululizo hua faasiq na kwamba mtu anaweza kukimbilia kwenye msikiti mwingine ili asisal;ie nyuma ya Imamu ambae ni faasiq na mwanabid’a. Kwa vile kuwasilisha khutuba nzima au sehemu yake kwa lugha nyingine ni makruhu tena bid’a, ambayo huchukuliwa kama dhambi kubwa, masahaba watukufu na Tabi’uun daima waliwasililisha khutuba kwa Kiarabu huko Asia na Afrika, hata kama wasikilizaji hawakuwa na ujuzi wa Kiarabu na hawakuelewa khutuba hizo. Ingawa elimu ya kidini ilikuwa haijaenea na walipaswa kufundishwa, waliisoma khutuba yote kwa Kiarabu. Ni kwa sababu hiyo ndio masheikh wa dola la Kuthumani na wanazuoni wa Kiislamu mashuhuri duniani kote, kwa miaka mia sita, hawakuruhusu uwasilishaji wa Khutuba kwa Kituruki pamoja na kwamba walikuwa na hamu kubwa ya kufanya hivyo ili yaliyomo yapate kueleweka- kwani walijua kwamba ilikuwa hairuhusiwi kuwasilisha khutuba kwa Kituruki. Hadithi tukufu iliyopokelewa na Imamu al-Baihaqi kutoka kwa Abu Huraira (Radhiy Allahu anh) inasema: **“Mtu anaponitolea salamu, Mwenyezi Mungu huirejesha roho yangu kwenye mwili wangu nikaisikia salamu yake”**. Kwa kutegemea hadithi hii, Imamu al-Baihaqii (Rahimah Allah) alisema kwamba mitume (Alaihimus salaam) walikuwa hai katika makaburi yao katika maisha yasiyojulikana kwetu.

Pamoja na hayo, Abd al-Aziiz ibn ‘Abdullah wa Madina huinukuu hadithi hii katika ukurasa wa 66 kwenye kitabu chake kiitwacho Al-Hajj wal-Umra na anafafanua kwamba inelezea kifo cha mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) wakati, katika ukurasa huo huo, anasema kwamba yuko hai katika kaburi lake kwenye maisha yasiyojulikana kwetu. Matamko yake hupingana. Kwa kweli, hadithi hii hudhihirisha kuwa roho yake yenye baraka hurejeshwa kwenye mwili wake na huitambua salamu.

Zaidi ya hayo, hadithi mbili zilizonukuliwa kwenye ukurasa wa 73 wa kitabu hicho hutoa taarifa kwamba mtu anayeifanya ziara kwenye makaburi anapaswa kusema: “Assalalaamu alaikum ahl ad-diyaar minal mu’miniin’. Hadithi hiyo hutuamrisha kuyatolea salamu makaburi ya Waislamu wote. Asiesikia anaweza kusalimiwa au kuongeleshwa. Ingawa wasiofuata madhehebu huzinukuu hadithi hizi, wanadai kuwa maiti hawawezi kusikia na huwachukulia wanaoamini kuwa wanasikia kama washirikina. Hawazifasiri aya na hadithi kwa usahihi!

Kuna hadithi nyingi zinazoelezea kuwa mtume (Swall Allahu

alaihi wa sallam) yuko hai katika kaburi lake kwenye maisha yasiyojulikana. Uwepo wa hadithi nyingi huashiria kuwa ni sahihi. Kati ya hadithi hizo, hadithi mbili zifuatazo zimeandikwa katika vitabu sita vinavyotambulika kote: **“Nitasikia salawaat zinazotolewa kwenye kaburi langu, nitaarifiwa kuhusu salawaat zilizotolewa kwa mbali”; “Mtu anapotoa salawaat kwenye kaburi langu, Mwenyezi Mungu humtuma malaika akanipa taarifa kuhusu salawaat hizo na nitamtetea siku ya kiyama”**. Muislamu akienda kwenye kaburi la maiti Muislamu ambae alikuwa anamjua wakati wa uhai wake akamtolea salamu, maiti huyo atamtambua na kuitikia salamu. Hadthi iliyonukuliwa na ibn Abi-d-dunia huelezea kuwa Muislamu aliyekufa humtambua na kumjibu anae mtolea salamu tena hufurahi.

Mtu anapowasalimia waliokufa ambao hakuwajua, hufurahi na kumshukuru kwa salamuhiyo. Ikiwa Waislamu walio wema na mashahidi (Rahimahum Allah) huwatambua na kuwajibu wale wanaowatolea salamu, inawezekanaje mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) asifanye hivyo? Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) huzijibu salamu zote hapo hapo kama mfano wa jua linavyotoa mwangaza duniani kote.

Kwa mujibu wa hadithi tukufu mtume anasema: **“Baada ya kufa kwangu, nitasikia jinsi ninavyosikia nikiwa hai”**. Hadithi nyingine iliyonukuliwa na Abu Ya’la inasema: **“Mitume wako hai ndani ya makaburi yao; wanaswali”**. Ibrahim ibn Bishar na Sayyid Ahmad ar-Rifaa’I na mawali wengine wengi (Rahimahum Allah) walisema kwamba walisikia jibu baada ya kumtolea mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) salamu. Mwanazuoni wa Kiislamu mashuhuri Hadhrat Jalaud-Diin as-Suyuuti aliandika kitabu kitwacho Sherh al-Muhkam kama jibu kwa swali aliloulizwa ‘Ni kweli kwamba Sayyid Ahmad ar-Rifaa’i aliubusu mkono wa mtume? Katika kitabu hikik, alithibitisha kwa ushahidi wa kiakili na kimapokeo kwamba mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaih wa sallam) yuko hai kwenye kaburi lake katika maisha yasiyojulikana na kwamba husikia na kuitikia salamu. Aidha alieleza katika kitabu hiki kwamba usiku wa Mi’raaj mtume alimwona Musa (Alaihis-Salaam) akisali ndani ya kaburi lake.

Katika hadithi iliyopokelewa na mama yetu Aishat As-Swiddiiqa (Radhiy Allahu anha) mtume alisema: **“Naumia kutokana na nyama ya sumu niliyokula huko Khaybar. Kwa sababu ya sumu hiyo, mkole wangu karibu ushindwe kutenda kazi”**. Hadthi hii hudhihirisha kuwa zaidi ya utume, Mwenyezi Mungu amempa Muhammad mwenye hadhi ya juu miongoni mwa

wanadamu, hadhi ya ushahidi. Mweyezi Mungu anaielezea katika Surat al-Imran aya ya 169: “Wala kabisa usiwadhanie waliouliwa katika njia ya Mwenyezi Mungu kuwa ni maiti. Bali hao ni wahai, wanaruzukiwa kwa Mola wao”. Bila shaka mtume huyu maarufu (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliyepewa sumu akiwa katika njia ya Mwenyezi Mungu, ni wa juu zaidi miongoni mwa watu na ndie ambae hadhi yake ilinyanyuliwa katika aya hiyo tukufu. Hadithi iliyonukuliwa na ibn Hibbaan inasema: **“Miili ya mitume (Alaihim us-salaam) haiozi. Mtu anaponitolea salamu, malaika huifikisha kwangu na kusema : Fulani bin fulani ametuma rahma na salamu kwako”**. Hadithi iliyopokelewa na ibn Maaja inasema: **“Nisalieeni tena na tena siku ya Ijumaa! Swala zenu zitawasilishwa kwangu punde tu baada ya kutolewa”. Abu d-Dardaa’ (Radhiy Allahu anh) aliyekuwa na mtume wakati huo aliuliza, “Je, itwasilishwa kwako pia baada ya kufa? Mtume akasema: Ndio. Nitaarifiwa kuhusu swala hiyo baada ya kufa pia. Kwani imeharamishwa kwa ardhi kuifanya miili ya mitume ioze. Wako hai baada ya kufa na hulishwa”**. [Hadithi hii imeandikwa pia katika sehemu ya mwisho ya kitabu kiitwacho muwataa wal-qubuur cha Thanaa’ullahi Pani-Puli. Kitabu hiki ni cha Kifursi na kilichapishwa Delhi mwaka wa 1310H/ 1892BK na kilitolewa upya na Hakikat Kitabevi mjini Istanbul mwaka wa 1990].

Hadhrat ‘Umar (Radhiy Allahu anh) baada ya kupata ushindi huko Baytil maqds, alienda alifanya ziara kwenye kaburi la mtume (Swall Allhu alaih wa salam) akamtolea salamu. Hadhrat ‘Umar ibn Abd al-Aziiz aliyekuwa walii maarufu, alikuwa akiwatuma maafisa mara kwa mara kutoka Bait al-Maqdis kwenda Madina ili wamsalie mtume. Hadhrat ‘Abdullah ibn ‘Umar alikuwa akienda moja kwa oja kwenye Hujrat as-Sa’ada, baada ya kutoka safarini; akatembelea makaburi akianza na kaburi la mtume halafu lile la Abu Bakr halafu lile la babaake akawatolea salamu. Imamu Naafi’ alisema: “Nilimwona Hadhrat ‘Abdullahi ibn ‘Umar zaidi ya mara mia, akienda kwenye kaburi la mtume na kusema: ‘Assalamu alaika yaa Rasul Allah!’ Siku moja Hadhrat ‘Ali (Radhiy Allahu anh) aliingia katika msikiti mtukufu akalia alipoona kaburi la Fatima (Radhiy Allahu anha) na akalia zaidi alipoenda kwenye Hujrat as-Sa’ada. Kisha akawatolea salamu mtume(Swall Alahu alaih wa sallam), Hadrat Abu Bakr na Hadhrat ‘Umar (Radhiy Allahu anhumaa)akisema: ‘Assalaamu alaika ya Rasuul Allah. Assalaamu alaikumaa enyi ndugu zangu wawili”.

Kwa mujibu wa Imam mkuu Abu Haniifa (Rahmatullahi alaih), mtu anapaswa kufanya hija kisha aende Madinat al-

Munawwara amtembelee mtume (Swall Allahu alaihi wa allam). Hayo pia yameandikwa kwenye fatuwa ya Abu-l-Laith as-Samarqandi.

Qadhi 'Iyaadh, mwandishi wa kitabu kiitwacho Shifaa'; Imam an-Nawawi, mwanazuoni wa Kishaafi; na ibn Humaam, mwanazuoni wa Kihanafi (Rahimahum Allahu Taala), walisema kwama kuna Ijmaa ya umma kuhusiana na kutembelea kaburi yenye baraka. Wanazuoni wengine wanasema kwamba ni wajib. Kwa kweli ni sunna kutembelea makaburi jambo ambalo limeandikwa pia katika kitabu cha mawahabi Fath al-Majid. Surat an-Nisaa', aya ya 64 inasema kwamba: "Na lau pale walipojidhulumu nafsi zao wangelikujia, wakamwomba Mwenyezi Mungu msamaha, na mtume akawaombea msamaha, hapana shaka wangelimkuta Mwenyezi Mungu ni Mwenye kupokea toba na Mwenye kurehemu". Aya hii huashiria kuwa mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) atafanya utetezi na utetezi wake utakubaliwa. Aidha, inatuamrisha kutoka katika sehemu za mbali tutembelee kaburi lake na tuombe utetezi wake.

Kwa mujibu wa hadithi: **"Haifai kufunga safari na kutembea kwa masafa marefu kutembelea misikiti mingine isipokuwa misikiti mitatu"**. Hadithi hii hudhihirisha kuwa kusafiri safari ndefu kwa ajili ya kutembelea msikiti mtukufu mjini Makka, msikiti wa mtume mjini Madina na msikiti wa Al-Aqswa mjini Jerusalem ni kitendo ambacho kukifanya mtu hupata thawabu. Kwa sababu hii, Waislamu wanaoenda kufanya hija na wakakosa kutembelea kaburi la mtume lililoko kwenye al-Masjid an-Nabawi watakosa ujira huu.

Imam Malik (Rahmatullahi alaih) alisema kwamba ni makruhu kwa wanaotembelea makaburi kukaa karibu na Hujrat as-Sa'ada kwa muda mrefu. Imam Zain al-Abidiin (Rahmatullahi alaih) alipokuwa akifanya ziara, alisimama karibu na nguzo ilioko upande wa Raudha tukufu na hakuenda mbele zaidi. Ziara ilikuwa ikifanyika kwa kusimama, kwa kuelekea kibla kwenye mlango wake wa Hujrat as-Sa'ada hadi Hadhrat Aisha alipofariki dunia.

Katika hadithi mtume anasema: **"Msilifanye kaburi langu mahali pasherehe"**. Hadhrat 'Abd al-Aziim al-Munziri, mtaalamu wa hadithi, alielezea maana ya hdithi hii kuwa: **'Msione kuwa inatosha kutembelea kaburi langu mara moja katika mwaka kama kwenye siku za Idi. Jitahidini kunitembelea mara kwa mara'**. Na hadithi isemayo kwamba: **"Msiyafanye majumba yenu makaburi"**, humaanisha kuwa tusiyafanye majumba yetu yaonekane kama

makaburi kwa kutosaliwa ndani yake. Kwa hiyo, maelezo ya Hadhrat al-Munziri ni sahihi. Kwa kweli hairuhuhusiwi kusali makaburini. Ilisemekana kuwa hadithi hii inaweza kumaanisha kwamba: **‘Msitenge siku maalum kwa ajili ya kutembelea kaburi langu kama siku ya sherehe’**. Wayahudi na Wakristo, wakati wakitembelea mitume yao, kwa kawaida walikusanyika pamoja, wakawa wanapiga ngoma zao huku wakicheza ,na kuimba nyimbo pamoja na kufanya sherehe. Haidithi hiz zinamaanisha kwamba tusiwe kama wao; yaani tusifurahike wala kutenda yaliyoharamishwa siku za sherehe au kucheza matete au ngoma au kukusanyika kwa ajili ya kushereheka katika ziara yetu. Tunapaswa kufanya ziara, kutoa salamu na kuomba dua kisha tuondoke kimya kimya pasina kuchukuwa muda mrefu.

Imamu mkuu Abu Hanifa (Rahimah Allahu Taala) alisema kwamba kutembelea kaburi la mtume ni sunna inayothaminiwa zaidi, na kuna wanachuoni waliosema kwamba ni wajibu. Kutokana na sababu hii, kutembelea kaburi la mtume kunaruhusiwa kama nadhiri kwa mujibu wa dhehebu la Kishaafi’.

Kwa kweli, “Mwenyez Mungu amedokeza katika tamko lake, “Nisingalikuumba wewe, basi nisingaliumba chochote” kuwa Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam) ni kipenzi chake (anayempenda zaidi). Hata mtu wa kawaida hatokataa kitu kinachombwa kwa ajili ya mpenzi wake. Mtu akisema, ‘Ewe Mwenyezi Mungu! Nakuomba kwa ajili ya mtume wako Muhammad (Swall Allahu alaihi wa allam), ombi lake halitokataliwa. Hata hivyo, mambo madogo madogo ya kidunia hayapaswi kuhusisha huruma ya mtume wa Mwenyezi Mungu kama mtetezi”.

Imamu mkuu Abu Hanifa (Rahimah Allahu Taala) alisema: “Nilikuwa mjini Madina. Sheikh Ayyub as-Sahtiani mmojawapo wa watu wema alienda kwenye Msikiti mtukufu. Nilimfuata. Hadhrat Sheikh alielekea kwenye kaburi. Alisimama huku mgongo wake ukiwa kwenye kibla. Kisha akaenda nje”.

Hadhrat ibin Jamaa’a aliandika katika itabu chake al-Mansak al-Kabiir: “Wakati wa ziara, baada ya kusali rakaa mbili na kuomba dua karibu na mimbari, unapaswa kuja kwenye Hujrat as-Sa’ada, upande wa kibla na kichwa cha mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) kikiwa upande wa kushoto, utasimama katika masafa ya mita mbili kutoka kwenye ukuta wa al-Marqad ash-Shariif (kaburi la mtume); kisha , ukiuacha upande wa nyuma wa ukuta wa kibla na kugeuka polepole mpaka uelekee Muwajjahat as-

Sa'ada, basi mtolee salamu. Hivi ndivyo ilivyo katika madhehebu yote manne".

'Abd al-Ghanii an-Nabluusi (Rahimahu llahu Taala) akielezea 'afa la ishrini na tatu miongoni maafa ya ulimi', anaandika: "Ni makruhu ya uharamisho kusema, wakati wa kuomba dua, "Kwa haki ya mitume" au "Kwa haki ya wali [fulani ambae yuko hai au amekufa] au kumuomba Mwenyezi Mungu kitu huku ukisema hivyo, kwani inasemekana kuwa hakuna kiumbe ambae ana haki zozote juu ya Mwenyezi Mungu; yaani si lazima kwake kumpa mtu yeyote matakwa yake. Huu ni ukweli; hata hivyo, aliwaahidi waja wake wapendwa na kutambua haki yao kwake;yaani atakubali matakwa yao. Ameeleza katika Qur'ani tukufu kwamba ameweka haki ya waja wake juu yake, kwa mfano, ' Ni haki juu yetu kuwasaidia waumini'. Imetangazwa katika fatuwa za al-Bazzaaziyya kwamba: "Inaruhusiwa kumwombea mtu kwa ajili ya mtume au walii aliye hai au ambae amefariki dunia kwa kutaja jina lake". **Sherh Shir'a** inaeleza kuwa: "Mtu anapaswa kumuomba Mwenyezi Mungu kwa kuwafanya mitume au waumini wema watetezi. Ukweli huu umeandikwa pia katika **Hisn al-Hasiin**". Kama tunavyoona, wanazuoni wa Kiislamu walisema kwamba inaruhusiwa kumuomba Mwenyezi Mungu kwa kutumia haki au upendo aliowajaalia vipenzi vyake na hakuna mwanachuoni hata mmoja aliyesema kwamba ingekuwa ushirikina kuomba na fikra kwamba watu wana haki kadhaa juu ya Mwenyezi Mungu. mawahabi peke yao ndio wanaosema hivyo.

Ingawa wanasifu fatuwa za al-Bazzaziyya katika **Fath al-Majiid** na kuzichukulia kama ushahidi, wanampinga katika rahma hili. Aidha, Haadimi akielezea 'maafa yanayosababishwa na ulimi', aliandika: "Tamko 'kwa haki ya mtume wako au walii' humaanisha kwamba utume wake au uwalii wake ni wa kweli. Mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa Sallam), nae, akiwa na nia hii alisema:' "Kwa haki ya mtume wako Muhammad'na nyakati za vita aliomuomba Mwenyezi Mungu kumsaidia kwa haki ya maskini miongoni mwa Muhaajiriin. Aidha, kulikuweko wanachuoni wengi Wakiislamu walioomba: "kwa ajili ya watu hao ambao umewapa yale yote waliokuomba", na "Kwa haki ya Muhammada al-Ghazzaali", na waliandika dua hizi katika vitabu vyao". Kitabu kiitwacho **Hisn al-Hasiin** kimejawa na dua kama hizo. Tafsiiri ijulikanayo kama **Ruuhul Bayaan** ikielezea aya ya themanini ya Surat al-Maida inasema kwamba hadithi iliyopokelewa na Umar al-Faaruuq inasema: **"Adam (Alaihis-Salaam) alipokosea, alisema: "Ewe Mola nwangu! Nisamehe kwa**

ajili ya Muhammad (AlaihisSalaam). Na Mwenyezi Mungu akasema: 'Sijamuumba bado Muhammad. Unamjuaje? Alisema: "Ewe Mola wangu! Uliponiumba na ukanipa roho yako, nilitazama nikaona tamko 'Laailaaha ill- Allahu Muhammadun Rasuulullah' limeandikwa kwenye pambizo za Arsh. Ni jina la umpendae zaidi ndilo ambalo lingeandikwa karibu na jina lako. Kwa kuzingatia jambo hilo, nilijua kwamba unampenda sana'. Kutokana na jibu hilo, Mwenyezi Mungu alisema: " Ewe Adam! Unasema ukweli. Miongoni mwa viumbe wangu, yeye ndie nimpendae zaidi; hivyo nimekusamehe kwa ajili yake. Asingalikuwapo Muhammad, nisingalikuumba wewe". Hadithi hii imenukuliwa na Imam al-Baihaqi katika kitabu chake kiitwacho **Dalaa'il** na Aluusi katika **Ghaaliyya**.

Mawahabi wameeleza kuwa: "Imam Zayn al-'Abidin 'Ali (Rahimah-Allahu Ta'aala) alimuona mwanamume akiomba dua karibu na kaburi la mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) akamkataza kwa kumnukulia hadithi, **"Nisalieni popote mlipo. Hakika rahma zenu zitanifikia"**. Huelezea tukio hilo kimakosa na huendelea kuseama: 'Kwa hio, imeharamishwa kukaribia kaburi la mtume kwa ajili ya kuomba dua na kumsalia, jambo ambalo hufanana na kuyafanya makaburi mahala pasherehe.

Imeharamishwa kwa hao ambao wanaenda kusali katika msikiti wa mtume kukaribia kaburi hilo kwa ajili ya kutoa salamu. Hakuna yeyote miongoni mwa maswahaba aliefanya hivyo na waliwazuia wale waliotaka kufanya hivyo. Hakuna kitendo kingine kitakachowasilishwa kwa mtume isipokuwa rahma na salamu zitolewazo na umma wake". Alieleza pia kuwa Serikali ya Saudi Arabia iliwaweka askari karibu na kaburi la mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) ili kuwazuia Waislamu kufanya hivyo.

Hadhrat Yusuf an-Nabhani alikanusha uongo huo katika sehemu nyingi za kitabu chake: "Imam Zayn al-'Abidiin (Rahimah Allah) hakuharamisha kitendo cha kufanya ziara kwenye kaburi la mtume (Swall Allahu alaih wa sallam). Lakini aliharamisha tabia ya utovu wa heshima ambayo si ya Kiislamu wakati wa ziara. Mjukuu wake Imam Ja'faras-Siddiiq, alikuwa akitembelea Hujrat as-Sa'ada na kutoa salamu na kusema kwamba 'kichwa chake chenye kheri kiko upande huu', akiwa amesimama karibu na nguzo iliyoko upande wa Raudhat al-Mutwahhara. Maana ya tamko: "Msifanye kaburi langu mahala pa sherehe" ni 'msitembelee kaburi langu katika baadhi ya siku kama vile siku kuu. Nitembeleeni mara kwa mara'. Abu 'Abdillahi al-Qurtubi ameandika katika kitabu chake kiitwacho at-Tadhkira

kwamba: “Vitendo vya umma wa mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) huwasilishwa kwake kila asubuhi na kila jioni”. Khalifa Mansur, alipokuwa akitembelea kaburi la mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alimuuliza Imam Malik,: ‘Je, niangalie kaburi au kibla?’ Imam Malik akasema: ‘Unawezaje kumpiga kisogo mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa allam) ilhali kughufuriwa kawako na kwa babaako Adam ni kwa ajili yake?’ (Taz. Kurasa za 88, 106). Hadithi isemayo: “Tembeleeni makaburi!” ni amri. Kama kuna haramu ambayo hufanyika wakati wa ziara, basi haramu hio ndio inayokatazwa na sio ziara yenyewe. (Taz. Kurasa za 89, 116). Imam an-Nawawi anasema katika **Adhkaar** kwamba: ‘Ni sunna kutembelea makaburi ya mtume na Waislamu wachamungu mara kwa mara na kukaa karibu na mahali hapo pa ziara kwa muda fulani’. (Taz. Ukurasa wa 92). Ibn Humaam katika Fath al-Qadiir huinukuu hadithi iliyopokelewa na Dara Qutni na Al-Bazzaar isemayo kwamba: “Mtu akinitembelea kwa nia ya kunitembelea tu na sio kufanya kitu kingine, atastahiki utetezi wangu siku ya kiyama”. (Taz. Ukurasa wa 98). Mwenyezi Mungu aliwafadhili mawalii kwa karaamaat. Karaamaat zao hushuhudiwa mara kwa mara hata baada ya kufa kwao. Wanaweza kuwa wenye manufaa hata baada ya kufa. Inaruhusiwa kuwa fanya watetezi mbele ya Mwenyezi Mungu. Hata hivyo, wanapaswa kuombwa msaada kwa njia inayowiana na Uislamu. Hairuhusiwi kusema: ‘Nitakupa kiasi fulani kama utanipa ninachoomba’, au ‘Ukimponya jamaa yangu’, kauli ambazo hutolewa mara kwa mara na wajinga. Pamoja na hayo, jambo hili haliwezi kuchukuliwa kuwa ni kitendo kinachoweza kusababisha kukufuru au ushirikina, kwani, hata zuzu hawezi kumtarajia walii kuumba kitu. Anamtaka walii awe sababu katika uumbaji wa Mwenyezi Mungu. Anadhani kwamba walii ni mwanadamu ambae hupendwa na Mwenyezi Mungu na humuomba: ‘Tafadhali! Niombee kwa Mwenyezi Mungu ilin aniwezeshe kufikia matamanio yangu; kwani hawezi kukataa dua yako’(Taz. Ukurasa wa 100). Kwa kweli, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema: “ Kuna watu wengi wanaochukuliwa kuwa wenye hadhi ya chini na kwa hiyo si wenye kuthaminiwa lakini ni waja wa Mwenyezi Mungu awapendao. Wakitaka kitu, Mwenyezi Mungu hukiuumba’. Waislamu huwaomba mawalii kuwatetea kwa kufuata hadithi kama hizo. Imam Ahmad, Imam ash-Shaafi’i, Imam Malik na Imam mkuu Abu Haniifa (Rahimahum Allah) walisema kwamba inajuzu kutabaruku kupitia makaburi ya wachamungu. Wanaodai kuwa ni wa Ahl as-Sunna au kwamba

wanafuata dhehebu fulani kati ya madhehebu ya Ahl as-Sunna, wanapaswa kufuata maoni ya Maimamu hawa na kama si hivo tutawachukulia kuwa waongo na sio Wasunni"(Taz. Ukurasa wa 118).

Imeandikwa katika al-Fataawa al-Hindiyya, chini ya mada inayohusu kumfanyia hija mtu mwingine kwamba: 'Inaruhusiwa kumzawadia thawabu za ibada mtu mwingine. Kwa hiyo, thawabu za sala; saumu; zaka; hija kusoma Qur'an; dhikri; kutembelea makaburi ya mitume, mashahidi, mawalii waislamu watenda nwema; kutoa sanda kwa ajili ya maiti na thawabu za zawadi zote na matendo mazuri yanaweza kutolewa kama zawadi". Kinachoeleweka katika aya hii pia ni kwamba kutembelea makaburi ya mawalii huleta thawabu.

Ushahidi wa yale yaliyoandikwa kufikia sasa, umeandikwa kwa mapana katika vitabu vyetu vya Kiarabu na Kiengereza. Mwenyezi Mungu anawaamrisha Waislamu kuungana. Kwa hiyo, Waislamu wote wanapaswa kujifunza imani ya Ahl as-Sunna wal Jamaa'a na waungane kwenye njia ya kweli kwa kuwamini kama inavyofundishwa katika vitabu vya wanazuoni hawa wa Ahl as-Sunna. Njia pekee iliyo sahihi ni njia ya Ahl as-Sunna. Tunapaswa kuwa waangalifu sana tusitoke kwenye umoja wa Ahl as-Sunna wala tusidanganyike na maandishi ya waasi wanaotaka kuwadanganya Waislamu.

Mwenyezi Mungu ameeleza waziwazi katika Surat an-Nisaa aya ya 114 kwamba wale wanaopiga kisogo umoja wa Waislamu wataingia katika moto wa Jahannam. Ni wazi kutokana na nyaraka na marejeleo kwamba yeyote asiyejiunga na moja wapo ya madhehebu ya ahlu al haqaii huwa kajitenga na umoja wa Ahl as-Sunna na kwamba mtu kama huyo, asiyefuata madhehebu atakuwa mwasi au kafiri. Kitabu cha at-Tawassulu bi-n-Nabi wa Jahaalat al-Wahhabiyiin huthibitisha kwa mifano na ushahidi kuwa Ibn Taymiyya alijitenga na Ajl as-Sunna wa al-Jamaa'a. uwahhabi ni mchanganyiko wa kaulii za Ibn Taymiyya na uongo na kashfa za Hempher, kachero wa Uingereza.

3- Mawahabi husema kwamba kujenga kuba juu ya kaburi, kuwa washia taa za mafuta wale wanaoabudu na kutumikia kwenye makaburi na kutoa nadhiri kwa kutolea sadaka roho za wafu ni ukafiri na ushirikina! Wakazi wa Haramu mbili (Makka na Madina) wamekuwa wakiabudu kuba na kuta hadi sasa". Kujenga kuba juu ya kaburi ni haramu ikiwa ni kwa ajili ya kuonyesha ufahari na kupamba. Ikiwa ni kwa ajili ya kuhifadhi kaburi

kutokana na uharibifu, basi kitendo hicho huwa makruhu. Ikiwa imekusudiwa kwamba lisije likavunjwa na mwizi au mnyama, basi inaruhusiwa. Lakini pasifanywe mahali pa kutembelewa; yaani mtu asiseme kwamba panapaswa kutembelewa nyakati kadhaa wa kadhaa.

Ni haramu kuzika maiti katika jengo lililojengwa kabla. Masahaba walimzika mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam)na makhalifa wake wawili ndani ya jingo. Hakuna yeyote kati yao aliyepinga kitendo hicho. Hadithi hutueleza kuwa makubaliano yao hayakujengwa juu ya uasi. Mwanazuoni wa Kiislamu maarufu, Ibn ‘Abidiin aliandika:

“Ni makruhu kufunika kaburi kwa nguo na kuweka juu yake vilemba vya Waislamu wachamungu au mawalii. Kitabu kiitwach Fataawa al-Huja kinasema kwamba ni makruhu kufunika kaburi kwa nguo. Lakini , maoni yetu ni kwamba si makruhu ikiwa imekusudiwa kuonyesha kila mtu ukubwa wa ule alioko kaburini au kuzuia kuudhiwa au kuwakumbusha wale wanaomtembelea wawe na heshima na adabu. Vitendo visivyo haramaishwa katika al-adillat ash-shar’iyya vinapaswa kuhukumiwa kulingana na kilichokusudiwa. Ijapokuwa katika enzi ya masahaba hakuna kuba zililojengwa kwenye makaburi wala kuweka juu yake majeneza ya mawe au nguo, lakini hakuna yeyote kati yao aliyepinga maziko ya mtume(Swall Allahu alaihi wa sallam) na makhalifa wake wawili ndani ya chumba. Kwa sababu hiyo, na kwa ajili ya kutekeleza amri isemayo: ‘Msikanyage makaburi!’ na ‘Msionyeshe utovu wa heshima kwa maiti zenu! Na kwa vile vitendo hivyo havikuharamishwa, haviwezi kuwa bid’a eti kwa sababu vilitendwa na vizazi vya baadae. Vitabu vyote vya fiqhi hueleza kuwa punde tu baada ya TAwaaf ya mwisho inafaa kutoka kwenye al-Masjid al-Haraam ili kuiheshimu Kaaba tukufu. Hata hivyo, masahaba hawakupaswa kufanya hivyo kwa sababu daima walikuwa wakionyesha heshima kwa Kaaba. Lakini kwa vile vizazi vilivyofuatia havikuweza kuonyesha heshima, wanazuoni wetu walitangaza kuwa ilifaa kuonyesha heshima kwa kuondoka kwenye msikiti. Hivyo, walituwezesha kuponyesha heshima kwa masahaba watukufu. hivyo hivyo, iliruhusiwa kufunika makaburi ya watu wema (swaalihiin) na mawalii kwa nguo au kujenga kuba juu yake ili kuonyesha heshima kama walivyofanya masahaba. Mwanachuoni mkuu ‘Abd al-Ghanii an-Nabluusi ameeleza haya kwa ukamilifu katika kitabu chake Kashf an-Nuur”. Huko Uarabuni, makaburi yanaitwa ‘mashhad’. Mjini Madinat al-Munawwara , kulikuwa na mashhad mengi kwenye makaburi ya

Baqii.wale wasiofuata madhehebu waliyaharibu. Hakuna mwanazuoni wa Kiislamu aliewahi kusema kwamba ingekuwa ukafiri au ushirikina kujenga kuba juu ya makaburi au kuyatembelea. Hakuna aliewahi kuonekana akivunja makaburi.

Ibrahim al-Halabi (Rahimah Allah) aliandika mwishoni mwa kitabu kiitwacho al-Halabii al-Kabiir: " Mtu akiamua kwamba ardhi yake itakuwa mahali pa kuzika maiti (makaburini) na kama ndani yake kuna mahali patupu, inaruhusiwa kujenga kaburi lenye kuba ndani yake kwa nia ya kumzika maiti fulani. Ikiwa hakuna mahali patupu, kaburi hili litavunjwa na makaburi ya kawaida yatachimbwa mahali pake.

Hii ni kwa sababu ni mahali pa wakfu palipotengewa kwa ajili ya makaburi". Kama kujenga makaburi yenye kuba ingekuwa shirk (ushirikina), au kama makaburi yenye kuba yangechukuliwa kuwa masanamu, ingekuwa ni lazima kuyavunja. Kaburi la Kiislamu la kwanza kuwepu duniani ni la al-Hujrat al-Mu'attara ambapo mtume wa Mwenyezi Mungu alizikwa. Bwana wenu mtume alifia katika chumba cha mpenzi wake, mama yetu 'aisha (Radhiy Allahu anha), siku ya Jumatatu kabla ya adhuhuri, tareheb 12 Rabi' ul-Awwal, mwaka wa 11H. alizikwa katika chumba hicho majira ya usiku. Hadhrat Abu Bakr na Hadhrat 'Umar (Radhiy Allahu anhuma) walizikwa katika chumba hicho hicho. Hakuna sababa aliepinga kitendo hicho. Sasa, itifaki hii ya masahaba watukufu inapingwa. Hata hivyo, kukanusha Ijmaa ya umma kutokana na ufasiri potofu wa ushahidi hausababishi ukafiri, bali husababisha bid'a.

Chumba cha Hadhrat 'Aisha kilikuwa na urefu wa mita tatu, upana upatao mita tatu na kilijengwa kwa matofali yaiyokaushwa kwa jua. Kilikuwa na milango miwili, mmoja upande wa magharibi na mwingine upande wa kaskazini. Khalifa 'Umar(Radiy Allahu anh) alikizungushia chumba hicho (Hujrat as-Sa'aada) ukuta wa mawe. 'Abdulla ibn Zubair (Radhiy Allahu anh) aliuvunja ukuta huo akaujenga upya kwa kutumia mawe meusi kisha akaupiga plasta. Ukuta huu haukuwekewa paa na ulikuwa na mlango mmoja upande wa kaskazini. Hadhrat Husan (Radhiy Allahu anh) alipofariki dunia, mwaka wa 49H, ndugu yake Husein (Radhiy Allahu anh) uliupelekwa mwili wake kwenye Hujrat as-Sa'aada, kulingana na wosia wake wa mwisho, na akataka upelekwe mwili wake kwenye kaburi kwa ajili ya maombezi lakini baadhi ya watu walimzuia wakifikiria kwamba maiti angezikwa katika makaburi hayo. Kwa hiyo, ili kuzuia ghasia, maiti hakupelekwa ndani ya makaburi hayo na badala yake alipelekwa na kuzikwa kwenye

makaburi ya Baqii. Ili kuzuia tukio kama hilo, milango yote (ile miwili ya chumbani na mmoja uliokuwa kwenye ukuta) ilizibwa.

Walid, Khalifa wa sita wa dola la Umayya, alipokuwa Gavana wa Madina, aliinua ukuta na kuuzungushia chumba huku akikifunika kwa kuba dogo. Alipokuwa Khalifa, alimwamrisha 'Umar ibn 'Abdul- Aziiz, akiwa Gavana wa Madina, kuupanua msikiti mtukufu mwaka wa 88H/ 707 BK; hivyo, chumba hicho kilizungushwa na ukuta wa pili. Ukuta huu ulikuwa wenye umbo la pembe tano na paa na haukuwa na milango.

Kwa mujibu wa Fath al-Majiid: "Atafutae baraka kutoka kwenye mti, jiwe, kaburi, au kitu kinginecho hua mshrikina. Makaburi yamefanya masanamu kwa kujenga kuba juu yake. Watu wa enzi za Jahiliyya waliwabudu wachamungu na masanamu pia. Leo hii , watu kama hao hutenda vitendo zaidi ya hivyo kwenye madhabahu na makaburi. Kutafuta baraka kutoka kwa makaburi ni sawa ni na kuwabudu sanamu liitwalo Laat. Washirikina hawa wanadhani kuwa mawalii husikia na kujibu dua zao. Wanasema kwaba huwakaribia maiti kwa kuweka nadhiri na kutoa sadaka kwa makaburi. Vitendo hivi vyote ni vya ushirikina mkubwa. Mshrikini hua mshrikina hata kama atajiita kitu kingine. Kumwomba maiti kwa utiifi na unyenyekevu, kuwachinja wanyama, kuweka nadhiri, na vittendo vingine vyote ni ushirikina hata kama vitapewa majina mengine. Leo hii, mshirikina huadhimisha na kutafuta baraka kutoka kwa makaburi wakidai kuwa inaruhusiwa kufanya hivyo. Hayo ni makisio ya uongo.

Tumeshatafsiri majibu yaliyotolewa na wanachuoni wa Kiislamu kwa kashfa hizo zenye kuchukiza zinazowalenga Waislamu wa Ahl as-Sunna na kuyaandika kwenye vitabu vyetu kadhaa. Aya ifuatayo imetafsiriwa kutoka katika sura ya kwanza ya kitabu kiitwacho al-Usuul al- arba'a fii tardiid al-Wahhaabiyya ili kumuonyesha msomaji mwangalifu kwamba mawahhabi wamejidanganya na watasababisha maangamizi:

"Qur'ani tukufu, Hadithi, kauli za Salaf as-Saalihiin na nyaraka nyingi za wanachuoni hudhihirisha kuwa inaruhusiwa kumwadhimisha mtu. Aya ya 32 na Surat al-Hajj inasema: "Ndiyo hivyo! Na anayetukuza ibada za Mwenyezi Mungu, basi hayo ni katika unyenyekevu wa nyoyo". Kwa hiyo, ni wajib kuziheshimu sha'air za Mwenyezi Mungu. Sha'aair maana yake ni ishara. Abdulhaqq ad-Dahlawi (Rahimah Allah) alisema: "Sha'aair ni wingi wa sha'iira ambayo humaanisha ishara (alama). Chochote kinachomkumbusha mtu mola wake ni sha'iira ya Mwenyezi

Mungu. Aya ya 158 ya Surat al-Baqara inasema: “Hakika vilima vya Safaa na Marwan ni katika alama za Mwenyezi Mungu”. Aya hii hudhihirisha kuwa milima ya Safaa na Marwa si ishara pekee za Mwenyezi Mungu, lakini pia kuna ishara nyiginezo na sehemu kama vile ‘Arafa, Muzdalifa na Mina haziwezi kusemekana kuwa ni ishara pekee za Mwenyezi Mungu. Shaah Waliyyullah ad-Dahlawi (Rahimahulla Taala) ameeleza katika kitabu chake kiitwacho Hujjat Allahi al-Baaligha, ukurasa wa 69 kwamba: “Sha’air za Mwenyezi Mungu ambazo ni kubwa zaidi ni Qur’ani tukufu, Kaaba tukufu, Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) na ibada ya rahma.”. na katika kitabu chake kiitwacho Altaaf al-Quds, Shah Waliyyullahi ad-Dahlawi (Rahimahullah) anasema: “Kupenda Sa’air za Mwenyezi Mungu maana yake ni kuipenda Qur’ani tukufu, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) na Kaaba au kupenda kitu chochote kinachoweza kukukumbusha Mwenyezi Mungu. Ni sawa na kuwapenda mawalii.”. ikiwa milima miwili iliyoko baribu na msikiti mtukufu, yaani Saffa na Marwa ambapo Hadrat Hajira, maamake mtume Ismail alitembea, ni miongoni mwa Sha’aair za Mwenyezi Mungu na zinaweza kumpelekea mtu kumkumbuka mama huyo aliebarikiwa, kwa nini mahali alipozaliwa mtume Muhammad mbora wa viumbe na kipenzi cha Menyezi Mungu, akalelewa, akamwabudu Mungu, akahamia, akaswalia, akafia na kaburi lake na mahali walipo jamaa zake na maswahaba zake pasichukuliwe kuwa miongoni mwa sha’aair ? kwa nini wanaharibu sehemu hizi.

Qur’ani ikisomwa kwa makini na bila upendeleo, itabainika kwa wepesi kwamba aya nyingi huelezea rahma la kumuadhimisha mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Surat al- Hujraat inasema: “Enyi mlioamini! Msitangulie kitu chocote kile mbele ya Mwenyezi Mungu na mtume wake, na mcheni Mwenyezi Mungu. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusikia Mwenye kujua. Enyi mlioamini! Msinyanyue sauti zenu kuliko sauti ya Nabii, wala msiseme nae kwa kelele kama mnavyosemezana nyinyi kwa nyinyi, visije vitendo vya amaali njema mnazo zifanya vikaharibika na hali hamtambui. Kwa hakika wanaoteremsha sauti zao mbele ya Mtume wa Mwenyezi Mungu, hao ndio Mwenyezi Mungu amezisafisha nyoyo zao kwa uchamungu. Hao watakuwa na maghfira na ujira mkubwa. Hakika hao wanaokuita nawe uko nyuma ya vyumba, wengi wao hawana akili. Na lau wao wangelingojea mpaka ukatoka kutokea kwenye nyumba yako ingelikuwa kheri kwao. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye maghfira, Mwenye kurehemu”. Inambainikia wazi mtu anayesoma

na kuzingatia aya hizo tano jinsi Mwenyezi Mungu anavyosifu na kumwadhimisha kipenzi chake mtume na jinsi anavyouamrisha umma kumheshimu na kutokuwa na majivuno mbele yake. Kiasi cha umuhimu wake unaweza kukadiriwa na ukweli kwamba matendo ya wale wanaopiga kelele wakiongea naye yatabatilishwa. Aya hizi ziliteremshwa kama adhabu kwa watu sabini wa kabila la Bani Tamiim waliomwita mtume huko Madina kwa kupiga kelele hali ya kuwa hawamuonyeshi heshma.

Leo hii kuna wanaodai kuwa wao ni kizazi cha Bani Tamiim. Hao ndio mtume aliwakusudia aliposema: “Watu wakali na watesaji wako mashariki”, na “Shetani atazua mfarakano kutokana kule”. Alisema hivyo huku akiashiria kwa kidole chake eneo la Najd [lililoko katika kisiwa kya Uarabuni]. Baadhi ya watu wasiofungamana na madhehebu ni Wanajdi walioenea kutoka huko. Mfarakano uliobashiriwa kwenye hadithi hiyo ulijitokeza baada ya miaka elfu moja mia mbili: Walitoka Najd, wakaelekea Hijaz huku wakipora mali za Waislamu, wakiua wanaume na kuwachukuwa mateka wanawake na watoto. Walitenda maovu mengi sana kuliko makafiri.

“**KUNA NINI ZAIDI**: Katika aya zilizotajwa hapo juu, kauli iliyorudiwarudiwa isemayo kwamba “Enyi mlioamini”, hudhihirisha kuwa Waislamu wa karne zote hadi siku ya kiyama, wamehimizwa kumheshimu mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam). Amri hiyo ingalikuwa kwa masahaba (Radhiy Allahu anhum ajma’in) peke yao, ingalielekezwa kwao “Enyi masahaba”. Kwa kweli, kauli zisemazo “Enyi wake za mtume!” na “Enyi watu wa Madina!” ni za Qur’ani. Kauli hiyohiyo “Enyi mlioamini hutumika katika aya zinazotaja rahma, kufunga, hija, zaka na vitendo vingine vya ibada ambavyo ni fardh kwa Waislamu hadi siku ya kiyama. Ama wazo la Wawahhabi kwamba mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) alipaswa kuheshimiwa alipokuwa hai; na kwamba hapaswi kuheshimiwa au kuombwa msaada baada ya kufariki kwake dunia, wazo hili halina ukweli kwa mujibu wa aya hizi.

Aya zilizotajwa hapo juu huashiria kuwa ni muhimu pia kuwaadhimisha asiokuwa Mwenyezi Mungu. Katika Surat al-Baqara, aya ya 104 tunaambiwa kwamba: “Enyi mlioamini! Msiseme ‘Raa’ina’ (tamko lenye maana ya kuwapa, kutia ila katika lugha ya Kiyahudi. Wayahudi walitumia neno hili kumkejeli mtume kwa maana hio. Kutokana na maana hiyo mbaya, Mwenyezi Mungu aliwazuia waumini kutumia neno hilo.)

Surat al-Anfaal, aya ya 33 inasema: “Na Mwenyezi Mungu hakuwa mwenye kuwaadhibu hali ya kuwa na wewe umo pamoja nao, wala Mwenyezi Mungu si mwenye kuwaadhibu na hali ya kuwa wanaomba msamaha” na ameahidi kwamba hatowaadhibu mpaka siku ya kiyama itakapowadia. Aya hii hupinga madai ya mawahhabi kwamba mtume alitoweka na kuwa udongo.

Surat al-Baqara, aya ya 34 inasema: “Na kumbuka tulipowaambia malaika ‘Msujudieni Adam’, wakasujudu wote isipokuwa Iblis”. Aya hii hudhihirisha kuwa Adam (Alaihis-Salaam) anapaswa kuwadhimishwa. Shetani alikataa kuonyesha heshma kwa asiyekuwa Mwenyezi Mungu akawakashifu mitume na kwa kufanya hivyo akawa ameasi amri hii. mawahhabi wamefuata nyayo za shetani. Wazazi wa Yusuf (Alaihis-Salaam) na ndugu zake, pia walimwonyesha heshma kwa kumsujudia. Kama kumheshimu kiumbe ungekuwa ushirikina, basi asingewaadhimisha waja wake kwa tamko ‘sajda’ (kusujudu) akielezea mambo yanayowahusu.

Kwa mujibu wa Ahl as-Sunna, kumsujudia asiyekuwa Mwenyezi Mungu ni haramu kwa sababu kitendo hicho hufanana na kusujudu kunakojikita katika ibada na sio ishara ya heshma! Shetani alikuwa akijitokeza mara kwa mara mbele ya mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) katika umbo la mzee wa kutoka Najd. Makafiri walipokusanyika mahali pajulikanapo kama Dar un-Nadwa huko Makka, wakaamua kumua mtume, shetani alijitokeza akiwa kwenye umbo la mzee wa Najd akawafundisha jinsi ya kutekeleza mauaji wakakubali kufanya jinsi alivyowambia mzee huyo wa Najd. Tangu siku hiyo, shetani amekuwa akiitwa sheikh an-Najdi. Hadhrat Muhyiddin Ibn Al-‘Arabi ameandika katika kitabu chake kiitwaacho **al-Musaamaraat** kwamba: “Makafiri wa Kiquraish walipokuwa wakiifanyia ukarabati Kaaba, kila mmojawapo wa viongozi wa makabila alisema yeye ndie atakayeliweka tena, jiwe lenye thamani lijulikanalo kama al-Hajaral-Aswad mahali pake. Baadae wakakubaliana kuwa mtu atakaekuja mapema asubuhi ndie atakaempendekeza mtu wa kuliweka jiwe hilo mahala pake akimchagua mmoja wao. Mtume wa Mwenyezi Mungu ndie alikuwa wa kwanza kuwasili. Wakati huo alikuwa na umri wa miaka ishrini na tano na walisema kwamba wataufuata ushauri wake kwa sababu alikuwa mwaminifu(Amiinu). Alisema: “Leteni zulia na mueke jiwe juu yake. Shikilieni pembe za zulia halafu mlibebe mpaka mahali ambapo jiwe hilo litawekwa”. Baada ya kulinyanyua, alilichukuwa kutoka kwenye zulia kwa mikono yake yenye baraka akaliweka

mahali pake kwenye ukuta. Wakati huo, shetani alijitokeza akiwa kwenye umbo la sheikh an-Najdi akasema huku akiashiria jiwe fulani: “Wekeni hili pembezoni mwake ili liegemee juu yake”. Kusudio lake hasa lilikuwa lile jiwe baya aliloashiria likianguka hapo mbeleni, lilifanye al-Hajar al-Aswad lisiwe imara na kwa hiyo limtie doa mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Alipotambua njama hio, mtume alisema: “Audhu billahi minash-shaitwanir-rajiim”, shetani akatoweka mara moja’. Kwa vile Muhyiddin Ibn al-Arabi(Rahmatullahi Ta’aala alaih) aliujulisha ulimwengu kwamba sheikh AN Najdi alikuwa shetani, watu wasioegemea madhehebu humchukia walii huyu mkuu. Kwa kweli, wanamwita kafiri. Kinachoeleweka kutokana na aya hizo ni kwamba kiongozi wao alikuwa shetani. Kwa sababu hio, wanaharibu sehemu takatifu zilizorithiwa kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam). Wanasema kwamba sehemu hizo huwafanya watu washirikina. Kama kusalia katika sehemu takatifu kungekuwa ushirikina, Mwenyezi Mungu asingetuamrisha kuhiji; mtume wa Mwenyezi Mungu asingebusu jiwe jeusi (al-Hajar al-Aswad) alipokuwa akifanya tawaf; hakuna mtu ambae angesalia Arafa na Muzdalifa; mawe yasingetupwa huko Mina na Waislamu wasingetembea baina ya Safa na Marwa. Sehemu hizi tukufu zisingeheshimiwa kiasi hicho.

Sa’d ibn Mu’adh, kiongozi wa Waansari alipofika mahali ambapo walikuwa wamekusanyika, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliwambia: “Simameni kwa ajili ya (kumheshimu) kiiongozi wenu!” Amri hii ilikusudiwa kuwahimiza wote wamuheshimu Sa’d. ni kosa kusema kwamba Sa’d alikuwa mgonjwa. Kilichokusudiwa ni kwamba wamsaidie kuteremka kutoka kwenye mgongo wa mnyama wake aliemtumia kama chombo cha kusafiria kwa sababu amri ilielekezwa kwa wote. Ingalikuwa kwa ajili ya kumsaidia basi amri ingewahusu tu mtu mmoja au wawili na wangeambiwa wasimame ‘kwa ajili ya Sa’d’ na sio ‘kwa ajili ya kiongozi wenu’.

Ilikuwa kwaida yake Abdullahi ibn Umar (Radhiy Allahu anhuma) kila alipokuwa akitoka Madina kwenda Makka kwa ajili ya hija, kusalia katika sehemu alikokuwa akikaa mtume (Swall Allahu alaih wa sallam). Alikuwa akipata Baraka kutoka kwenye sehemu hizi. Alikuwa akiweka mikono yake kwenye minbari ya mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) kisha akapangusa uso wake. Imam Ahmad ibn Hanbal (Rahmatullahi Ta’aala alaih) alikuwa akiubusu Hujrat as-Sa’aada na minbari kwa ajili ya kupata Baraka. Kwa hio. Wale wasioegemea madhehebu mara wanasema

kwamba wanafuata madhehebu ya Hanbali na mara nyingine wanayachukulia aliyokuwa akiyafanya Imamu huyu kuwa ni ushirikina. Hivyo, inabainika kwamba madai yao kuwa ni wafuasi wa Hanbali ni ya uwongo. Imam Ahmad ibn Hanbali aliweka sharti Imam ash-Shaafi'i (Rahamatullahi Ta'aala alaihi) kwenye maji akanywa maji hayo kwa ajili ya kupata baraka. Abu Ayyub al-Ansaari (Radiy Allahu anh) alipangusa uso wako kwenye kaburi la mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) na akaja akitaka kumnyanyua lakini alimwambia: 'Niache! Sikuja hapa kwa ajili ya mawe wala udongo bali kwa ajili ya hadhira ya mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam).

Masahaba watukufu walikuwa wakipata Baraka kutokana na vitu alivyokuwa akimiliki mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Walipata barsaka kutokana na maji aliyokuwa akitumia kutawadha na kutokana na jasho lake, shati lake, bakora lake, upanga wake, viatu vyake, glasi yake, pete yake; ilmuradi kutokana na kila kitu alichokuwa akitumia. Ummu Salama (Radhiy Allahu anha) mama ya waumini alikuwa akiweka ndevu za mtume.

Wagonjwa walipoenda kwake, alikuwa akiweka ndevu hizo kwenye maji ili wanywe kwa ajili ya kupata siha. Kaburi la Imam al-Bukhari (Rahmatullahi Ta'aala alaih) lilikuwa likitoa harufu ya marashi na watu walikuwa wakichukuwa udongo kutoka kwenye kaburi hilo ili kupata kubarikiwa nao. Hakuna mwanachuoni au mufti hata mmoja ambae hakuridhia hayo. Wanafiqhi na wanahadithi waliruhusu matendo hayo" Tafsiri kutoka kwenye kitabu kiitwacho **al-Usuul al-Arba'a** huishia hapa. [Katika enzi za masahaba watukufu na Taabi'in, na hata kufikia mileniam ya kwanza, kulikuweko mawalii na swalihiina wengi. Watu walikuwa wakiwatembelea na kupata baraka kutoka kwao na kuombewa dua. Hapakuwa na haja ya kuwafanya wafu watetezi au kutafuta baraka kutokana na vitu visivyokuwa na uhai. Kwa vile matukio haya hayakujitokeza sana, zama hizo, haimaanishi kuwa yalikuwa yameharamishwa. Yangalikuwa haramu, pangalikuwepo watu wa kuyazuia. Hakuna hata mwanachuoni mmoja alieyazuia. Hata hivyo, zama za mwisho zilipoingia, bid'a na dalili za ukafiri zikakithiri. Vijana wamedanganywa na maadui wa Uislamu wanaojifanya wenye mamlaka ya kidini na wanasayansi, na kwa vile kupinga dini na kuritadi huafikiana na malengo yao, madikteta na wakandamizaji, watumwa wa nafsi zao, wameunga mkono kundi hili. Idadi ya wanachuoni na mawali imepungua; kwa hakika, hapakujitokeza yeyote katika miongo ya hivi majuzi na

kwa hiyo, ni lazima kutafuta baraka kwenye makaburi na vitu vilivyorithiwa kutokana na mawalii. Pamoja na hayo, kama ilivyo katika mambo yote na vitendo vya ibada, matendo haya yamechafuliwa kwa kuingizwa ndani yake vitendo vya haramu. Kulingana na itifaki ya wanachuoni wa Kiislamu, ni muhimu kutakasa matendo ya halali kutokana na bid'a iliyoingizwa ndani yake badala ya kuyapiga marufuku matendo yenyewe. Tazama kitabu kiitwacho Advice for the Muslims, mojawapo ya machapisho ya Hakikat Kitabevi, Istanbul Uturuki. Kurasa zake za mwisho hutoa taarifa kuhusu ukatili na mateso ya mawahaba dhidi ya Waislamu huko Hijaz. Waislamu huweka mawe juu ya makaburi. Wanaandika majina ya Waislamu waliokufa kwenye mawe hayo. Waislamu husoma Surat al-Fatiha na dua nyinginezo kwa ajili ya roho za watu ambao majina yao yameandikwa kwenye mawe hayo. Endapo Muislamu atatembelea kaburi la walii, atasoma dua nyingine ambamo ataiomba roho ya walii huyo kumtetea na kumwombea baraka].

JAMAA'AT TABLIIGH

Kuna kundi la watu ambao wamekuwa wakitembelea nchi mbalimbali za Kiislamu na kutoa mawaidha na nasaha kwa Waislamu chini ya mwavuli wa Jamaa'at Tabliigh. Watu hawa wamekuwa wakiizunguka dunia kutoka India na Pakistan wakiwa kwenye makundi ya watu watatu na watano. Wanasema kwamba wanafanya jjitihada ya kuueneza Uislamu. Wanadai kwamba wameandama njia ya masahaba. Baadhi yao hudai pia kwamba wanafuata dhehebu l Kihanafi na kuvutiwa na Ibn Taymiyya. Ijapokuwa mengi wasemayo ni yenye manufaa nani sahihi, kwa vile hawataji aslani majina na maneno ya wanachuoni wa Kiislamu, na inaonekana kana kwamba wanaficha baadhi ya elimu ya Ahl as-Sunna, ni suala ambalo huzua wasiwasi na dukuduku. Katika ibara zifuatazo kuna maandishi ya baadhi ya wenye mamlaka wanaoishi India na Pakistan kuwahusu: "Wao ni waasi. Wanajinadi kuwa Jamaa'at Tabligh. Makao yao yako Delhi[wakiwa na matawi makubwa huko Karachi na Lahore nchini Pakistan]. Popote waendapo, huwa wanasisitiza kusali. Hutoa maalumaati yenye manufaa na umuhimu mkubwa. Shughuli hizi zinarejelewa kama 'kast' kwa lugha ya Kiurdu.inasemekana kuwa, shirika lao liliasisiwa na Mhindi ajulikanaye kama Mawlana Ilyaas. Bwana huyu alizaliwa Kandla mnamo mwaka wa 1303H/ 1886BK. Alikuwa mwanafunzi wa

Rashid Ahmad Gangohi. Imeelezwa katika kitabu kiitwacho Maulana Ilyas Uranki Dini DA'wat kilichoandikwa na mmojawapo wa wanafunzi wa Ilyaas, kwenye kurasa 43 na 49 kwamba alikaa naye kwa miaka kumi. Rashid Ahmad alipofariki,mwaka wa 1346H/ 1905BK, alifundishwa na Khalil Ahmad Saharanpuri.. katika kitabu chake cha Kiurdi, Khalil Ahmad [aliyefariki mwaka wa 1346H/ 1928BK, mjini Madina] anasema kwamba shetani ni mwenye ujuzi zaidi kuliko mtume wa Mwenyezi Mungu. Rashid Ahmad alisema kwenye kitabu kiitwacho **Baraahin Qat'iyya** ukurasa wa 51 kwamba kitabu cha Khalil Ahmad kilikuwa kimebarikiwa na alikiweka mahali panapojulikana kama **'Bait-I'ain-I Islam'**. Rashid Ahmad alikuwa Khalifa wa Haji Imdadullah al-Madani [aliyefia Makka mwaka wa 1317H/ 1899BK] na mwawanzoni alifundishwa na Isma'il Dahlawi aliyeandika kwenye kitabu kiitwacho Taqwiyat al-Iman ambacho ni tafsiri ya Kiurdu ya Kitabut Tawhid cha Ibn Abdul Wahhab, ukurasa wa 38 kwamba mtume alikufa na mwili wake ukaoza akawa udongo. Yeyote anayeamini kuwa atawatetea watu siku ya kufufuka huwa mshirikina. Mwalimu mwingine wa Ilyas alikuwa Ashraf Ali Tahanawi aliyekuwa khalifa wa Haji Imdadullah wa Tariiqa ya Chishtiyya. Katika sehemu ya kwanza ya kitabu chake cha Kiurdu kiitwacho **Hifz al-Iman**, ameandika mambo ya kuchukiza yanayoshusha hadhi ya mtume hadi kiwango cha chini cha motto , mwendawazimu au wanyama. Walimu wote wa Ilyas walikufuru kwa sababu ya maandishi yao. Ilyas huwasifu, huwaadhimisha na kuwaheshimu kupita kiasi makafiri hawa.

Anasema kwamba wao ni mawalii watukufu zaidi wa zama hizo. Ukurasa wa 114 wa kitabu chake chake kiitwacho **Malfuzaat Hadhrat Mawlana Ilyas Rahmatullahi alaihi** kimejawa na sifa kama hizo. Kuhusu mwalimu wake Ahmad, anasema: "Nisingalimwona, moyo wangu usingalipata utulivu. Kila nilipoamka usiku, nilikuwa nikienda chumbani kwake nikautazama uso wake kisha nikarudi nikaenda kulala. Upendo wake umepenyeza katika kila sehemu ya mwili wangu kama damu kwenye mishipa yangu"(Taz. Mawlana Ilyas Uranki, uk: 44 na 49). Mwenyezi Mungu amesema katika aya ya mwisho ya Surat al-Mujadala kwamba: "Huwakuti watu wanaomwamini Mwenyezi Mungu na siku ya mwisho kuwa wanawapenda wanaompinga Mwenyezi Mungu na mtume wake, hata wakiwa ni baba zao, au watoto wao, au ndugu zao, au jamaa zao". Wafuasi wote wa Jamaa'at Tabliigh hutilia chumvi na kumsifu sana Ilyas na walimu wake na wanapotaja au kusikia majina yao wanasema:

‘Rahmatullahi alaih’. Wanasambaza vitabu vyao vilivyotajwa hapo juu kila mahali.

Ilyas alipofarki dunia mwaka wa1363H/ 1949BK, alirithiwa na mtoto wake Muhammad Yusuf Kandlavi [[aliyezaliwa mwaka wa 1335H/1917BK mjini Delhi na kufariki dunia mwaka wa 1394H/ 1974 mjini Lahore akazikwa Delhi]. Kitabu chake cha juzu nne kiitwacho Hayat as-Swahaba kilitafsiriwa kwa Kituruki kikachapishwa mwaka wa 1395H/ 1975 BK. Kwa vile maswahaba walisifiwa sana katika kitabu hiki kinaibua shauku kwa msomaji. Hata hivyo, kuna msemo mashuhuri kwamba: “Mtu anapaswa kuhukumiwa kulingana na vitendo vyake na siyo maneno yake”. Yoyote anayeamini kuwa masahaba ni wabora na akawa anawapenda ni sharti afuate njia yao ambayo ndio njia iliyoonyeshwa na wanachuoni wa Ahl as-Sunna. Dalili ya kuwapenda masahaba ni kujifunza vitabu vya fiqhi vya mmoja wapo ya madhehebu manne ya Ahl as-Sunna, kupania kusambaza mafundisho yao na kuishi maisha yanayowiana nayo.

Muhammad Yusuf alirithiwa na mtoto wake Shaikh In’am al-Hasan aliyekuwa mwalimu wa Hadithi kwenye madrasa ya Mazahir al-Ulum mjini Sahranpur nchini India. Abul Hasa Ali Nadvi, mdiri wa Nadwat al-Ulamaa [Jumuiya iliyoasisiwa Lucknow, nchini India mwaka wa 1310H / 1891BK] anamsifu al-Imam ar-Rabbaani Ahmad as-Sirhindi na huduma zake katika kitabu chake kiitwacho ad-Da’wat al-Islaamiyya [Lucknow, 1395H / 1975 BK] na husifu zaidi Isma’il Dahlawi [aliyefariki mwaka wa 1320H], Madrasa iliyoko Diobend iliyoasisiwa na Muhammad Qasim Nanawtawi [aliyefariki dunia mwaka wa 1317 H/ 1899BK], Jumuiya ya Tabligh na mwasisi wake Muhammad Ilyas. Mwandishi wa kitabu hiki ambaye ni mnyonge mbele ya Mwenyezi Mungu, amesoma kitabu kiitwacho Taqwiimul Bayaan, tafsiri ya Kifursi ya kitabu cha Isma’il Dahlawi kiitwacho Taqwiyat ul-Iman [kilichochapishwa Pakistan mwaka wa 1396H / 1976BK]

Katika mwezi wa Shawwal mwaka wa 1399H/ 1979BK na kufuatia matoleo ya kila mwezi yaitwayo al-Muallim yanayochapishwa na Jamiyat al-Ulamaa iitwayo ‘Samasta’ iliyopo Malappuram mji wa taifa la Kerala, kusini mwa India, Mawlawi Abu Ahmad mmojawapo wa wanazuoni wa Ahl as-Sunna , aliandika makala yenye anuani “Disclosure of the suspicions about Jamaa’at at-Tabligh” (Ufichuaji wa tuhuma kuhusu Jamaa’at Tabligh):

Makundi mbalimbali ya watu wanaosema kwamba wataihuisha

dini na kuisambaza kila mahali, yamejitokeza kaskazini mwa India. Kwa kuzingatia matamko yao ya juujuu, watu wengi huwafuata bila ya kufanya udadisi ama kuchunguza imani ya waasisi wake. Baada ya kuona hali zao za ndani, wameanza kujitenga nao na kudhihirisha uwongo na hila zao. Historia ilishuhudia waasi kama hao ambao hutumikia nafsi zao na fikra zao mbaya. Wameyafasiri kimakosa maandiko ya Uislamu. Huwafiki misimamo mibovu ya Ibn Taymiyya na Muhammad ibn Abdul Wahhab wa Najd. Wenye ujuzi mdogo wa kidini hudhani kuwa wako kwenye njia ya ukweli na kwamba wanatumikia Uislamu.

Huizunguka dunia nzima. Wanaonekana kama washikadini na wachamungu ukiangalia ibada yao, hotuba zao zenye kuvutia, na mavazi yao. Hawazungumzii kamwe imani yao na njia wanayoandama. Walianza kueneza mbegu zao. wametangaza vita dhidi yao kwa kudhihirisha vitabu vyao, imani yao, asili yao na wasifu wa waasisi wao. Walipovichunguza walielewa hila zao na kugundua kuwa ni watu wa bid'a. walitoa fatuwa kwamba watu hao wameacha njia ya kweli ya Ahl as-Sunna wal Jamaa'a na kuwandama njia ya bid'a na upotofu. Fatuwa hizi za maulama wa India kusini na kaskazini na kisiwa cha Ceylon zilichukuliwa kuwa itifaki ya maulamaa yaani Ijmaa. Nasi tukifuata mwongozo wa Mwenyezi Mungu na nyayo za salaf as-Salihiin, tutaelezea imani yao mbovu na njia yao potofu:

Mwasisi wa kundi hili alikuwa Muhammada Ilyas ibn Isma'il aliyezaliwa mwaka wa 1303H/ 1886BK na kufariki dunia mwaka wa 1363H/1944BK. Aliwahi kufundisha kwenye madrasa ya Mazahir al-Ulum. Aliposhindwa hapo, alianza maisha ya usheikh. Alipata kipato chake kutokana na kuwandika hirizi na kuwaombea wajinga dua. Wakati huo huo aliasisi Jumuiya ya Tabligh. Jamal Muhammad Sahib, mkuu wa madrasa ijulikanayo kama 'kulliyyat kaid millat' iliyoko Madras, alitoa maelezo kamili kuhusu jumuiya hii katika gazeti la Jandaraka, toleo la Julai mwaka wa 1976. Kiongozi wa Jamaat at-Tabligh yenye makao yake huko Delhi na rafiki yake Muhammad Idris al-Ansaari anaeleza sababu za kuwanzishwa kwa jumuiya hii katika kijitabu kiitwacho Tabligh Dustur al-'Amal (kilichochapishwa na shirika la uchapishaji la Jamal mjini Delhi): 'Ukifikiria kwa makini na kuchunguza historia, utagundua kuwa watu hawangeweza kupata amani na furaha kutokana na nguzo nne za kimsingi. Hili hii hueleweka kutokana na aya ya 139 ya Surat Aal-Imran isemayo kwamba: "Wala msilegee, wala msihuzunike, kwani nyinyi ndio wa

juu mkiwa ni waumini”. Kwanza, Uislamu unalenga kubadilisha kipegele cha ndani, yaani imani potofu na tabia. Pili, kuvibadilisha vipengele hivi itawezekana iwapo njia iliyochaguliwa na mitume itazingatiwa. Tatu, kazi zilizokwishafanywa na Waislamu hadi sasa katika kiwango cha mtu mmoja mmoja au kwa pamoja hazikuwa kwa ajili ya kutimiza lengo hili na hawakufuata njia ya mitume. Nne, kwa sababu hii, ni muhimu kuwanzisha jumuiya ya watu wema (|wachamungu), yaani jumuiya ya Kiislamu ambayo inapaswa kufanya kazi kulingana na njia (mwongozo) iliyodhihirishwa na Uislamu. Sasa, kazi hii hufanyika na Muhammada Ilyas, mmoja wapo wa watumishi wa Mwenyezi Mungu. Alianzisha jumuiya ijulikanayo kama Jamaa’at Tablighiyya kwa kuwakusanya watu wanaotaka kutoa huduma zao katika njia ya Uislamu.’ Tazama maneno haya! Kwa mujibu wa kiongozi wa Jamaa’at at-Tabligh, kazi iliyofanyika na umma wa Muhammad na mtu mmoja mmoja au kwa pamoja, kwa kipindi cha miaka elfu moja na mia nne haikufanyika kulingana na mwogozo wa mitume (Alaihimus-Salam) wala haikulenga kubadilisha imani potofu iliyokuwa imetanda miongoni mwa wamadamu; kwa hiyo, ilbidi ianzishwe jumuiya mpya! Wale waliokuwa na hamu ya kuutenganisha umma wa Muhammada na kuwanzisha kundi jipya la waasi linalopinga Ahl as-Sunna wamekuwa wakisema maneno kama hayo mara kwa mara wakidai kuwa umma wa Kiislamu umeacha njia ya haki na uokovu; wameasisi makundi mapya. Wameshikilia mitazamo yenye ufisadi na maasi waliyoizua kwa namna hii. Mwengine anayewafanana ni Abu A’la Mawdudi, ambaye hivi majuzi alianzisha jumuiya ijulikanayo kama Jamaa’at Islami nchinin Pakistan. Katika ukurasa wa kumi na tano wa kitabu chake cha Kiurdu kiitwacho ‘MinMuslimanur maujuduhu siyasi, anaelezea sababu za kuwanzishwa kwa Jumuiya hiyo kama ifuatavyo:

Nimefanya uchunguzi na kujifunza mambo mengi. Niliamua kuondoa hazama ya Uislamu iliyoko sasa kwenye shingo langu. Kama nisingalifanya hivyo, mimi pia ningefuata nyayo za wakanadini- Ilhad na Dahriyya[anatrejelea dini za mababu zake kama ilhad na dahriyya]. Kwa hiyo, nimechagua dini mpya inayowiana na maana ya kalimat at-Tawhiid”. Alidai kuwa Muislamu wa kweli wa zama zake na alilingania dini hii mpya watu wote, Waislamu na wasio Waislamu. Muhammad ilyas alisema hayohayo, akidai kuwa yale yote ambayo umma wa Muhammad uliofanya haukufuata mwongozo wa mtume. Muhammada Manzur an-Nu’man, katika ukurasa wa kumi na mbili wa kitabu

chake **Malfuzaat** humnukuu akisema:

‘Yote yale unaofanya umma wa Muhammad hivi sasa unayafanya kulingana na ada na desturi. Wale waliofundisha na kuwaongoza watu katika mambo ya kidini walitegemea mila na desturi”. Muhammad Hasan Khan mmoja wapo wa viongozi wa Jama’at at-Tabligh aliandika dibaji ya **Miftah at-Tabligh** ambapo alisema: “Kwa vile mambo ya kidini hayaendeshi vizuri wakati uliopo, watu wengi wamenaswa na ushirikina uliopo, ukafiri na ukanaji kuwepo kwa Mungu (ilhad). Kwa kuwahurumia watu walio kwenye hali hii, Mwenyezi Mungu alimtuma Sheikh Muhammad Ilyas kama muujiza ili awaamshe Waislamu kutoka kwenye ujinga na wapate mwelekeo wa kidini. Mjahid huyu alifanya jitihada ya kuwaamsha watu katika mji wa Mivat, kusini ya Delhi, kadri ilivyoruhusu hali ya zama zake’. Haikuwawia rahisi kujibu swali, je, Ilyas alipata wapi njia ya kweli na hali umma wote ulikuwa kwenye ukafiri na upotofu?

Kwa muhtasari, kundi la Jama’at at-Tabligh kama mengine yaliyonyanyuliwa hadhi ghafla, inadai kuwa umma wa Muhammad umepotea na kuwachga njia ya ukweli. Maneno haya ni kinyume na aliyowasilisha mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam) kwa vile alisema katika hadithi iliyopokelewa na Tirmidhi kwamba: “Umma wangu hautaungana juu ya upotofu”.hadithi hii huthibitisha kuwa mambo ambayo mujtahidina ama wanazuoni wa Kiislamu wanakubaliana juu yake ni ya ukweli daima. Mtu yeyote mwenye akili timamu, hata kama si mwanazuoni, ataelewa jambo hili.

Yafuatayo ni maelezo kamili kuhusu jama’at at-Tabligh:

“Abul Hasan Ali Nadvi, mtaalamu maarufu wa mambo ya kidini na historia nchini India humnukuu mwasisi wa Jama’at-Tabligh akisema: Nilianza kazi hii nikiwa Madina mwaka wa 1345H / 1926BK. Nilipewa habari njema kuwa ufanisi wa jumuia hii utapitia mikononi mwangu”. Haya yameandikwa kwa Kiurdu katika kitabu kiitwacho **Mawlana Ilyas Uranki dini Da’wat**, ukurasa wa 77. Katika ukurasa wa 78 imeandikwa kwamba alianza kulingania dini baada baada ya kurudi India kutoka Madina. Kutokana na mistari miwili iliyonukuliwa , anadai kuwa aliitikia mwaliko huu baada ya kupata amri na habari njema kutoka kwa Mwenyezi Mungu. Hali ya ndani ya jumuiya hii imeelezewa kwa ukamilifu katika **Malfuzaat Ilyas**. Katika ukurasa wa 50 wa kitabu hiki, Manzur an-Nu’man, mwanafunzi wake, hutoa habari hizi njema kwa marafiki zake: “Ru’yaa (ndoko) ni mojawapo ya

sehemu 46 za utume. Kupandishwa cheo (taraqqi) ambako inawezekana kusipatikane kupitia riyada wala mujaahada kunaweza kujitokeza kwa watu wateule kupitia ru'yaa. Mafundisho wanayopata kupitia ru'yaa ni sehemu ya utume. Je, kupandishwa cheo hakuwezi kutokana na mambo haya? Elimu huongeza maarifa na maarifa humsogeza mtu karibu na Mwenyezi Mungu. Hivyo, Mwenyezi Mungu alituamrisha kumwomba tukisema: "Ewe Mola wangu! Niongezee elimu!" Mwanadamu hupewa elimu ya kweli akiwa katika ru'yaa. Kwa hiyo, ombeni dua ili kiongozi wenu alale sana. Nikilala kidogo kwa sababu ya kukasirika, nakimbilia kwa tabibu na kutumia dawa anazonipa ili kuongeza usingizi wangu. Njia hii ya kulingania dini kupitia tabligh ilinibainikia kupitia kwenye ndoto. Niliambiwa tafsiri ya aya isemayo kwamba, :Nyinyi mmekuwa umma bora waliotolewa watu kwa kuwa mnaamrisha mema na mnakataza maovu", nikiwa kwenye ndoto. Kama mitume, nimeumbwa kwa ajili ya kulingania dini. Tamko "nimeumbwa" lililoko kwenye aya huashiria kuwa ulinganiaji huu hauwezi kukamilika kwa kuufanyia katika sehemu au mji mmoja; kwamba inafaa kutoka katika sehemu moja kuelekea miji mingine na kutembelea miji kadhaa". Tazama maneno haya! Qur'ani inatafsiriwa kwenye ndoto na haiwezi kupatikana kupitia riyada wala mujaahada. Kutokana na neno 'ukhrijat' lililoko kwenye aya anaibua maana ambayo haijaelezewa na mfasiri yeyote. Anawaambia wafuasi wake kufanya jitihada ya kulala sana na anawafundisha mambo mengine mengi kama inavyobainika katika maandishi yake. je, hiyo si mifano ya kuitafsiri Qur'ani kulingana na mtazamo wake binafsi? Mtume wetu aliwaonya Waislamu wasifanye tafsiri kama hiyo katika hadithi isemayo: "Jahannamu ni makao ya yule anayeitafsiri Qur'ani kulingana kulingana maoni yake". Hadithi hii ilipokelewa na Toirmidhi. Wale ambao hawaoni tofauti kati ya kushoto na kulia wala kutambua faradh na sunna, husafiri kwa ajili ya kufanya tabligh kulingana na tafsiri hii ya ndotoni. Baada ya Uislamu kuenea kila mahali kutoka mashariki hadi magharibi, kwenda kwao kutoka nyumba hadi nyumba nyingine pia kuliamrishwa kwenye ndoto! Mwanazuoni Ibn Jariri at-Tabariy na wafasiri wengi miongoni mwa Salaf as-Salihiin, waliifasiri ayah ii na mwanazuoni Imam as-Suyuuti alizielezea katika kitabu chake Durar al-Mansur. Kwenye ukurasa wa sitini a nne sehemu ya pili ya kitabu hiki, imeelezwa kwamba:

"Abdul Hamid ibn Jariir at-Tabariy na ibn mundhir waliripoti kutoka kwa Imam Mujahid kwamba katika aya "Nyinyi mmekuwa

umma bora walioteuliwa miongoni mwa watu", 'watu' ni wale wote ambao si Waarabu na "umma bora" walikuwa Waarabu". Ni wazi kwamba hakuna mtaalamu yeyote wa tafsiri aliyewahi kuitafsiri aya hii jinsi alivyofanya Ilyas. Kwa hio, jumuiya yake ya Tabligh haiwafikiani na njia ya Qur'ani, hadithi na salaf as-Salihiin. Imejengwa juu ya msingi wa tafsiri inayofanyika kwenye ndoto-usingizini. Huu ni uzushi katika Uislamu (bid'a). Mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam) alitangaza kuwa: \Azuaye jambo katika dini yetu hii ambalo halimo basi litatupiliwa mbali". Hadithi hii imenukuliwa katika Sahihain za Bukharin a Muslim. [an-Nablusipia hutoa maelezo kamili kuhusu maada hii katika ukurasa wa 128 wa **al-Hadiiqa**. Ameeleza kwenye ukurasa wa 168 kwamba: "Ndoto kama ilhamu ya kiroho, haziwezi kuwa sababu ya kutunga sheria za Uislamu". Kwenye ukurasa wa 170 anaandika: "Inawezekana kwa Mwenyezi Mungu kuufungua moyo wa mtu ambae hakusoma kitabu chochote na kuujaza na maarifa na uhakika. Mtu huyu anapoisikia aya yoyote au hadithi, anaitafsiri na kuwashangaza maulama. Lakini haifai kumtegemea. Yeye ni walii na sio imamu wala murshid.

Ili kuwa mwanachuoni wa Kiislamu, ni sharti kuwa na uelewa kamili wa sharia za hadithi". Kwenye ukurasa wa 187 anasema: "Kusahau mambo yanayohusu Uislamu, yaani, Uislamu kuchukuliwa kama mila, au kufuata mantiki na maoni ya mtu binafsi na sio Uislamu, huchangiwa na mambo manne: kwanza, kutotilia maanani elimu aliyoipata mtu; pili kufanya jambo lolote bila elimu, yaani, badala ya kujifunza maamrisho ya Mwenyezi Mungu, hufanya anavyoona na kufikiria, kuwashawishi watu wengine kufanya hivyo na kuwamini kuwa ni wachamungu na wenye faida huku ukiwachukia wasiowapenda; tatu, kitojifunza mapema sharia zinazotawala mambo ambayo atayafanya; kuwazuia watu kujifunza mambo ya kidini na kuwakashifu wanaotaka kujifunza au kufundisha vijana mambo hayo kwa kusema kuwa yamepitwa na wakati; wakuu wa tasawwuf, mawalii na murshid wamekuwa daima wakifuata miongozo yake mine ambayo ni Qur'an, sunna, ijmaa na Qiyas,wale wanaoshikamana na vitu visivyokuwa marejeo hayo manne watapelekwa kwenye mateso ya jahannama. Wanaoonyesha uwongo kama ukweli na ukweli kama uwongo na wakaziba njia ya furaha isiyokuwa na mwisho ni waongo"].

Hafidh Ibn Hajar al-Askalaani alisema: "Ndoto za watu wasiokuwa mitume haiwasilishi sheria za Kiislamu ambazo hueleweka kupitia wahyi au ijtihad". Ikiwa ndivyo ilivyo,

inawezakanaje aya zikatafsiriwa kupitia kwenye ndoto ya mtu? Watu wanaweza kutawaliwa vipi kupita kwenye ndoto? Watu wanawezaje kutumwa katika kila sehemu ya dunia kwa kutegemea ndoto? Je, suala hili halikubadilisha sharia za Kiislamu? Hata mtu mwenye elimu kidigo anaelewa vyema jambo hili.

Mwenyezi Mungu alisema kwamba aliiteremsha Qur'ani ili ibainishwe kwa watu. Hata hivyo, kiongozi wa Tabligh anasema kwamba Qur'ani ilifasiriwa kwake kupitia kwenye ndoto. Kulingana na kiongozi huyu na jinsi ilivyodaiwa katika **Tanbiihaat** cha Abul a'la Maududi ambae ana mtazamo sawa na wake, kufafanua Qur'ani kwa kutumia kitabu cha Tafsiri kinachotambulikana si muhimu, ilhali makamusi ya Kiarabu hutosheleza haja ya kuelewa yanayoonyeshwa kwenye ndoto. Hawa wawili, wahataleta mabadiliko ya kidini, kama wanabid'a wote, hueleza maana ya Qur'ani kulingana na mitazamo yao binafsi huku wakidai kuwa wanafuata Qur'ani na sunna; huu ni uwongo ulio wazi.

Katika kitabu chao kiitwachom **Dustur al-Amal**, inasemekana kuwa malengo ya wanachama wa Tabligh ni matatu:

1- Kuinua neno la Mwenyezi Mungu.

2- Kueneza Uislamu.

3- Kuwaunganisha wale walio na imani hii. Kuleta mabadiliko kwenye madhehebu, maadili na elimu. Ili wapate uelewa wa imani yao, inafaa kusoma vitabu vyao. Baadhi ya mambo wanayoamini yamejadiliwa kama ifuatavyo: "Muhammad Ilyas, kiongozi wa jumuiya ya Tabligh alisema: 'Lengo letu ni kufundisha yale aliyowafundisha mtume masahaba. Ni hatua ya kwanza ya jumuiya hii kuizunguka kila nchi kelezea yanayohusu Sala na kutoa nasaha'(Taz. Malfuuzaat, uk: 31). Maneno haya humaanisha kuwa wanaelezea mafundisho ya mtume wa Mwenyezi Mungu kulingana na uelewa na mitazamo yao. Alimwambia rafiki yake Zaahir Hasan, 'Jumuiya yetu inapaswa kuwa kundi linalofundisha tu Sala. Naapa kwa jina la Mwenyezi Mungu kwamba jumuiya yetu hailengi kufundisha rahma. Tunafunza taifa jipya' (Taz. Dinii Da'wat, uk: 205). Maneno haya hudhihirisha waziwazi lengo lake. Ni dhahiri kuwa wafuasi wa Iyas si waaminifu katika kile wanachodai kuwa wanamihimiza kila mtu kuswali. Tabia hii ni kisingizio tu, ni mtego wa kumnasa kila mtu kujiunga nao. Ukweli ni kwamba tamko, 'Tabligh yetu imegubiza Uislamu, tariiqa na haqiiqa', (Makaatib, uk:66) huonyesha kwamba jumuiya hii

iliyoasisiwa juu ya msingi wa ndoto ya Ilyas, ili kuwa na Uislamu na tariqa mpya. Kwa kweli dini imejengwa juu ya misingi hiyo mitatu. Dini mpya iliyojengwa juu ya msingi wa ndoto ilianzishwa na hali imefichwa nyuma ya Uislamu. Ni wazi kuwa tamko lao lililotajwa hapo juu hutokana na bid'a na upotofu.

Muhammad Idris Ansaari, mmoja wapo wa wafuasi wa Ilyas alisema, "Imani ya jumuiya hii ni Laa ilaaha ill-Allah Muhammadun Rasulullah" (Dustuur, uk:4). Hii ni nguzo ya kimsingi ya Uislamu. Waqadiani na Wabahai ambao kwa itifaki wametangazwa kuwa si Waislamu walidai kwamba wanaamini hivyo na hawa pia walianzisha makundi mapya ya uzushi yaliyodai hivyo. Kwa kusema kwamba 'ili kufanya jambo au ibada, au kukataza jambo, lazima iwe imetangazwa na mtume wa Mwenyezi Mungu. Hakuna andiko jingine linalohitajika', Ilyas alikana Ijmaa na Qiyaas ambavyo ni miongoni mwa dalili za kisheria (adillat ash-Shar'iyya) (Taz. Dustuur, uk: 5). Hata hivyo, kamwe hakudai kuwa mujtahid. Angalifanya hivyo, hakuna mtu miongoni mwa waliokuwa wanajua usuli na elimu yake ambaye angemwamini.

Masharti ya kujiunga na jumuiya hii yameelezwa katika Dustuur al-'Amal kama ifuatavyo: 'Yeyote anayesema kwamba anaamini maana ya kalimat ash-Shahaada huwa mwanachama wa jumuiya hii. Kundi, taifa au nchi anamooishi haina athari juu ya suala hili' (Taz. Uk:5). Aya hii hudhihirisha kuwa yeyote anaesema kwamba ni Muislamu, hata kama ni Mqadiani au mwanachama wa makundi mengine ya kibid'a kama vile, Khaarijiyya, Qaadiriyya, Mu'tazila, au Mawduudiyya, anaweza kuwa mshirika wa kundi hili na kufanya ibada yake akitegemea tu hadithi. Hawazingatii yale waliofanya Salaf as-Salihiin; Ijmaa na Qiyaas. Hawafuati mojawapo ya madhehebu manne. Kwa upande mwengine, wanadai kuwa wameshikamana vilivyo na Uislamu, tariiqa na haqiiqa. Huu ni upotofu uliowazi na kuchanganyikiwa. Jumuiya hii ya Jamaat at-Tabligh hufanana na kundi la uasi liitwalo Jama'at al-Islami la Abul A'la Mawdudi.

Akizungumzia uchaguzi wa kiongozi wa Jamaa'a alisema, "Katika nidhamu ya Kiislamu, hadhi ya Amir ni muhimu sana. Amir anayeteuliwa kutokana na wanachama wa Jamaa'at at-tabligh ndie Ulu 'l amr aliyeelezewa na Uislamu. Ni fardh kwa kila mtu kutii amri zake jinsi ambavyo amri za Mwenyezi Mungu na mtume wake zinavyotiiwa… Ni wajib kutii amri hizo za Amir pasina upingamizi. Hairuhusiwi kuchunguza hati za Amiri. Ni dhambi kubwa kutofuata amri zake na kufanya yaliyo kinyume na matakwa yake: Hayo husababisha adhabu na mateso ya Mwenyezi

Mungu (Taz. Uk:6-7). Kama inavyobainika, wanampandisha cheo Amir wao hadi kufikia hadhi ya utume. Katika ukurasa wa nane, wanasema: “Kabla ya Amir kutoa amri, ni lazima atafute ushauri wa watu maarufu wa Jama’a na baadae wanachama wa Halmashauri kuu. Ikiwa watakuwa na maoni tofauti, atachagua yale anayotaka na aamrishe yazingatiwe (uk:7)”. Kama ilivyoelezewa, wanatii tu amiri wao na wnachukulia kuwa wale wasiomfuata, Mwenyezi Mungu atalipiza kisasi dhidi yao. Wanakiri kuwa ni lazima kumtii amiri hata kama hakubaliani na yale wayasemayo wanachama wa halmashauri.viongozi, wanachama wa halmashauri hii na amiri watakuwa miongoni mwao, yaani miongoni mwa wale wanaoungana juu ya kalimat ush-shahaada pasina kuchunguza madhehebu elimu au kutafuta sharti nyingineyo. Hata hivyo, salaf as-Salihiin, yaani wanazuoni wa Ahl as-Sunna, wameelezea sifa za mtu anayefaa kuwa Ulul-amr. Mwanzoni Abu Suudi Efendi alisema kwamba, Ulul-amr ni viongozi wanaofuata njia ya tawhidi na hakim waadilifu. Wao ni makhalifa waongofu (khulafaa ar-raashiduun) – makhalifa wanne na wale wanaofuata nyayo zao. Imam al-Karkhi alisema: “Wao ni makamanda wa zama za mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) na waliokuja baada yao. Hakimu na wakuu wa jeshi ni kama wao. Wengine huona kwamba Ulul-amr ni wanazuoni wa Kiislamu. Ni wazi kwamba Amir wa Jamaa’at at-Tabligh ambae wanamteua kutoka miongoni mwao hayumo ndani Aidha, madai kwamba ni waajib kumtii amiri na kwamba kutotii amri zake ni dhambi kubwa, hayana msingi.

Akielezea yatayoukumba umma wake, mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema: “Watoto wa Israil walifarakana katika makundi sabini na mbili na umma wangu utafarakana katika makundi sabini na tatu. Kundi moja tu kati yao ndilo litakalonusurika na mengine yote yataenda motoni.” Maswahaba waliposikia haya waliuliza, “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu! Ni kundi lipi hilo? Alijibu: “Ni wale waliofuata njia yangu na ile ya masahaba zangu”. Hadithi hii ilipokelewa kutoka kwa Abdullah Ibn Umar (Radhiy Allahu anhuma). Hadithi iliyopokelewa kutoka kwa Muawiya (Radhiy Allahu anh) na Ahmad na Abu Dawud inasema kwamba mtume alisema: “Kati yao, makundi sabini na mbili yataingia motoni na lililobaki litaingia peponi. Nalo ni Jama’a”. hadithi hii imenukuliwa katika sura inayozungumzia I’tisaam, kitabu kiitwach Mishkaat. Enyi Waislamu! Lazima tutafute na tupate kundi hilo moja litakalonusurika lililotajwa katika Hadithi hii na imani ambayo ni

sababu ya kuingia peponi na tujitahadharishe na makundi ya waasi yanayopingana na kundi hili. Kwa kufanya hivyo tutakuwa tumefanya jitihada ya kunusurika na kutoingia kwenye moto wa Jahannamu na ulimi wake. hadhrat Gawth al-A'zam Abd al-Qadir al-Jiilaani alielezea hadithi iliyotajwa hapo awali na neno 'Jama'a' lililojitokeza katika hadithi ya pili kama ifutavyo: 'Muumini anapaswa kushikamana na sunna na Jama'a. sunna ni mwenendo alioubainisha mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Jama'a imeundwa kwa mambo ambayo yalifanywa kwa itifaki na masahaba watukufu walioishi katika zama za makhalifa wanne wajuulikanao kama Khulafaa ar-Raashiduun. waislamu wanapaswa kuzuia ongezeko la wanabid'a na waepukane nao na hawapaswi kuwasalimia. Ahmad ibn Hanbal, Imamu wa dhehebu letu alisema kwamba kumsalimia mwanabid'a ni kumpenda kwa vile imetajwa kwenye hadithi kwamba: "Sambazeni salamu!" haya yameandikwa kwenye ukurasa wa 90 wa Ghunyat at-taalibiin. Mwanazuoni maarufu Ahmad ibn Hajar al-Hitmi, muhaqqiq wa mwisho, amezungumzia maada hii kwa upana kwenye ukurasa wa 149 wa kitabu chake Sawaaiq al-Muhriqa na kusema: 'Wanaojitenga na imani ya Ahl as-Sunna ni mubtadi'in. walianza kujitokeza katika karne ya kwanza (ya majilio ya Uislamu).

Hadhrat Ibn Hajar a-Hitmi alisema katika kitabu chake kiitwacho **Fath al-Jawaad** kwamba: **Mubtadi** ni mtu asiyekuwa na itikadi inayoshikiliwa na Ahl as-Sunna kwa itifaki. Itifaki hiyo iliwasilishwa na maimamu maarufu wawili. Abul hasan al-Ash'ari na Abu Mansuur al-Matruudi na wanazuoni waliofuata njia yao. Kwa mujibu wa Al-Fataawa al-Hadiithiyya, ukurasa wa 205, 'Mwanabid'a ni Yule ambae imani yake hutofautiana na ile ya hl as-Suna. Imani ya Ahl as-Sunna ni ile ya Abul Hasan al-Ash'ari, Abu Mansuur al-Matruudi na wafuasi wao. Yeyote anayezua jambo lisiloidhinishwa na Uislamu, hua mwanabid'a. shaafi Alim Ahmad Shihaab ad-Diin Kalyubi al-Misri kwenye kitabu kiitwacho Kanz ar-Raaghibin, Juzuu ya nne maneno yafuatayo:

'Yeyote asiyezingatia mafundisho ya A bul Hasan al-Ash'ari na Abu Mansuur al-Matruudi Msunni. Maimu hawa wawili walifuata nyayo za Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) na maswahaba wake. "Kwa mujibun wa ibara zilizotangulia, inaeleweka kwamba ni kundi moja tu kati ya makundi sabini na tatu, lililoibuka kutokana na mfarakano ndilo litakalonusurika dhidi ya moto wa Jahannamu. Ni jukumu la kila Muislamu kutafuta, kupata na kushikamana na kundi hili ambalo wafuasi wake wanamfuata Abul Hasan al-Ash'ari na Abu Mansuural-Matruudi. Haifai kwa

mtu kuwasisi kundi jipya zama hizi akaona kwemba Laa ilaaha ila-Allahu inatosha akajitenga na imani ya Ahl as-Sunna wa Jamaa'a. Hotuba na maandishi ya kundi la wanaodai kuwa Jamaa'at at-Tabligh wanabainisha kuwa sharti pekee inayomtoshelezea mtu kujiunga na kundi hili ni kutamka neno 'Laa ilaaha illa-Allah Muhammadun Rasuulullah'. Mtu yeyote hata kama ni mfuasi wa mkundi la waasi au hamtii yeyote isipokuwa Mtume wa Mwenyezj Mungu huwa mwanachama wa jumuiya hii punde tu baada ya kutamka kauli hii hata kama hakuwati sahaba na mujtahidiin. Watu wanaowakilisha Maqadiani, Nijaari, Uwahhabi, Umauduudi na makundi mengine ya wasiokuwa Waislamu huonekana wakiwa katika jumuiya hii. Kusudio lao ni nini hasa kama si kuufarakanisha umma?

Je, wanawakosoa waasi baada ya kujiunga na jumuiya yao? Kinyume cha haya hubainika katika vitabu vyao na tabia zao. Wanawazuia watu kuzungumzia madhehebu. Wanampa kila mtu uhuru katika itikadi zake. Kwa mujibu wa Dustuur al-Amal, ukurasa was aba, 'Maada za mfarakano na zisizofaa hazipaswi kuzungumziwa. Kiini cha tawhidi na nguzoi za Uislamu zinapaswa kudurusiwa'. Mambo hayohayo yameandikwa kwenye ukurasa wa 218 wa **Miftaah at-tabligh**. Kiongozi wao Muhammad Ilyas aliandika katika ukurasa wa 116 wa **Malfuuzaat**: msingi wa jumuiya yetu ni kuimarisha imani. Haifai kuupanua ujuzi unaohusiana na imani. Tukifanya hivyo, tutaamsha uchochezi na wasiwasi nyoyoni'. Kwenye ukurasa wa 142 anasema: 'Wakati mwingine mnatumia neno 'bid'a'. Msitamke maneno kama hayo! Maneno kama hayo yanaweza kusabisha mfarakano baina ya watu'.

Hatimaye, hawana imani ya Ahl as-Sunna. Makundi yote sabini na mbili yanaweza kuungana bila kizuizi; Wasiokuwa Waislamu wanaweza kujiunga nao pia. Hawashughuliki na ujuzi wa imani; wanawazuia watu kiijfunza mambo yanayohusu imani. Husema kwamba wanamfuata tu Mtume. Hawachunguzi njia pekee ya ukweli iliyotajwa katika hadithi. Wanasema ikichunguzwa itasababisha mfarakano. Hawatumii neno 'bid'a au mengine kama hilo wakidai kuwa husababisha uchochezi. Pamoja na tabia hizi za kiasi, wanadai kuwa wao ni Waahl as-Sunna wal Jamaa'a. hata hivyo, kulingana na mtazamo wa njia hii ya ukweli, uasi wao hautiliwi shaka.

Wanawa zuoni wa Kiislamu wamewakataza Waiskamu kufanya urafiki na wanabid'a. hadhrat Qutb al-Aqtab Abd al-Qadir al-Jiilaani alisema kwamba thawabu nyingi zaidi hupatikana

kutokana na kuwamini kuwa madhehebu ya wanabid'a ni potofu, hayafai kufuatwa na yanapaswa kupigwa vita. Mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema: 'Mwenyezi Mungu huujaza na amani na imani moyo wa mtu anayemwangalia mwanabid'a kwa jicho la uadui. Amchukuliaye mwanabid'a kuwa habithi, Mwenyezi Mungu humwokoa kutokana na hofu za siku ya kufufuliwa. Anayemwudhi mwanabid'a Mwenyezi Mungu humpandisha daraja mia peponi. Akutanaye na mwanabid'a na uso wenye tabasamu ama kumtendea wema atakuwa amechukia Uislamu ulioteremshwa na Mwenyezi Mungu kwa Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam)". Hadithi iliyopokelewa na Mughiira kutoka kwa Abdullah ibn Abbaas (Radhiy Allahu anhuma) inasema, "Mwenyezi Mungu hatokubali ibada ya mwanabid'a asipoachana na bid'a yake'. Fudhail ibn Iyad alisema, 'Mwenyezi Mungu hubatilisha ibada na kuondoa imani kutoka kwenye moyo wa mtu anayependa bid'a'. Inatarajiwa kuwa anayechukia mwanabid'a, ataghufiriwa madhambi yake hata kama ana madhaifu katika vitendo vyake vya ibada. Ukikutana na mwanabid'a, badili muelekeo! Hadithi na nasaha zilizotolewa hapo juu zimeandikwa katika Ghunyat at-taalibiin, ukurasa wa 90. Muislam yeyote anaweza kujiunga na jumuiya yao hata kama ni wa Ahl as-Sunna au bid'a. pamoja na utatanishi huu, wanadai kuwa kwenye njia ya ukweli. Hali hii hufanana na kuweka vinyume viwili pamoja, kama vile moto na baruti, jambo ambalo haliwezekani.

Huku muasisi wa Jamaa'at at-tabligh Muhammad Ilyaas akiwasilisha aliyoyaona kwenye ndoto kama dini mpya, alikuwa pia akitoa chanjo za vijidudu alivyopata kwa wafuatao madhehebu. Katika kitabu kiitwacho Madhaahib, ukurasa wa 90, anasema: 'Ni jambo jema kuhudhuria vikao vya hatm al-Qur'ani na dhikr. Wanadini maarufu walisema hivyo. Hata hivyo, kwa vile kuna kuhofia hatari ya kuwa kama wanabid'a, ni bora kutohudhuria vikao hivyo. Kuna hatari kama hiyo katika kumsalia Mtume kwa kufikiria kuwa yupo na anakuona na kutoa salamu kama wanavyotoa wanabid'a. ndio, hata kama inaruhusiwa kuitoa kwa upendo uliovuka mipaka, shetani anaweza kuingilia kati na kuharibu imani. Na hii ni hatari kubwa'.

Angalia maneno haya! Haruhusu kumsalia na kumtolea salamu Mtume huyu maarufu ukiwa na fikra kwamba yupo na huona, hatakama kufanya hivyo kungetokana na hisia za kumpenda sana kiasi cha kuvuka kipaka! Hii ni imani ya Kiwahhabi. Kuzuiia kwake kitendo hicho hata katika hali ya

kuonyesha upendo uliopindukia kiasi ni uasi unaozidi ule wa mawahabi. Muislam hawazui kitendo hicho. Anafikiria nini kuhusu Waislamu wote wanaposema wakiwa katikaala, 'Assalamu alaika ayyuhan Nabiyyu? Tazama Hujjat al-Islam aliyoandika Imam al-Ghazaali (Rahmatullahi alaih) katika kitabu chake **Ihyaa al-Uluum** (Juzuu ya kwanza, uk:129): 'Kwanza vuta sura ya Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) moyoni mwako. Halafu sema Assalaamu alaika ayyuhan Nabiyyu na uamini kuwa anakusikia na kukujibu'. Ottoman Alim Muhammad Hakki Efendi (Aliefia Makka mwaka wa 1301H/ 1884BK) aliandika katika makala yake kwenye ukurasa wa 166 wa kitabu chake kiitwacho Haziinat al-Asraar, 'Muislam anapaswa kufikiria kuwa yuko kwewnye hadhara ya Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) na aseme kwa heshima na akinuia kuwa yeye ni mtetezi, wasila na mwokozi kati yake na Mwenyezi Mungu, 'Assalaamu alaika ayyuhan Nabiyyu'.

Al-'Arifu bi 'llah Sayyid Muhammad 'Uthman al-Mirghaani al-Makki al-Hanafi (aliefia Makka mwaka wa 1268H/ 1852BK) alisema: 'Fikiria juu ya kuwepo kwa Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) huku akikuwangalia, akikuona na kukusikia! Hata kama upo mbali, Mwenyezi Mungu huifanya sauti yako isikike na hukufanya uonekane waziwazi. Hapa, kuwa karibu au mbali ni sawa'. Ibara hizi zote hudhihirisha kuwa Mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam) anaona na kuwasikia wale ambao hufikiria kuwa wanamtazama. Mwasisi wa Jamaa'at at-tabligh haamini haya. Kuyakataza hata kama yangefanyika kwa kumpenda sana Mtume na husema kwamba Mtume hawaoni wala kuwasikia wanaofikiria juu yake. kauli yake hii huchimba kwenye muhimili wa kimsingi wa mawahabi usemao kwamba, 'Maiti hawasikii'. Maelezo yaliyo sahihi zaidi juu ya maada hii ni fatuwa ya Ahmad Ibn Hajar al-Hitaami, mwanazuoni maarufu yaliyoandikwa katika al-Fataawa al-Kubra, Juzuu ya pili, ukurasa wa tisa:

Swali: Je, anayeitukuza roho ya Mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam) humuona? Inasemekana kuwa akionekana huulizwa angesema nini kuhusu mtu huyo. Neno 'mtu huyo' hutumika kumrejelea mtu huyo aliyopo mbele yake. watu wengi hufariki dunia kwa wakati mmoja. Kwa vile 'mtu huyo' hutumika kuwarejelea wote, inaeleweka kuwa anaonekana katika sehemu nyingi kwa wakati mmoja. Je, jambo hili hutokea vipi?

Jibu: Ni kweli kwamba Mtume anaonekana na kila mtu anayekaribia kufa, na anaulizwa, "Unasema nini kuhusu mtu

huyo?” jambo hili hudhihirisha nguvu za Mwenyezui Mungu. Neno ‘huyo’ hutumika kuwashiria mtu aliyopo mbele yake. kauli hii ni jibu kwa mtu asiyeamini kuwa Mtume hawezi kuonekana kwa namna mbalimbali kwenye sehemu mbalimbali na kwa wakati moja. Kwa hakika jambo hili linaweza kuwaminika pia kwa kutumia akili: Dhati yake tukufu huwa kama kioo na kila mtu huiona sura ya ujamali au ubaya wake kwenye kioo hiki. Hakuna mabadiliko yanayojitokeza kwenye ujamali uliomo ndani ya kioo. Maisha ya kaburini nayale ya siku ya kiyama hayafanani nayale ya dunia. Kila mtu ana sura moja hapa duniani. Imeshuhudiwa mara kadhaa kwamba mawalii wamekuwa na sura mbalimbali katika maisha ya dunia pia. Inajulikana sana kwamba Kadiid al-Baan Hasan al-Mussuli na wengine wameonekana hivyo’.

Katika al-Fataawa al-Kubra, ukurasa wa 29 aliandika: ‘maiti huwatambua watu wanaowatembelea. Hadithi iliyopokelewa na ibn Abi d-Dunya inasema: ‘mtu anapotembelea kaburi ya ndugu yake Muislam akakaa [pembezoni mwake], maiti humtambua na kuitikia salamu yake’. Hadithi nyingine inasema: ‘Mtu anapopitia karibu na kaburi ya ndugu ya rafiki yake Muislam akatoa salamu, maiti humtambua na kuitikia salamu yake’. katika fatuwa yake ya pili, anasema: ‘Maiti huisikia sauti za walio hai. Hadithi iliyopokewlewa na Imam Ahmad inasema: ‘Maiti huwatambua wale wanaomkosha, wanaombeba na kumweka kaburini’. Hadhrat Sayyid Abdu al-Hakim Arwasi mwanazuoni na walii maarufu aliyefariki dunia mjini Ankara mwaka wa v1362H/ 1943BK alisema: ‘Ibn Hajaral-Makki alikuwa mmoja wapo wa wanazuoni bora wa Kiislamu. Maneno yake yote yameandikwa na huchukuliwa kama hoja’.

Inakuwaje mtu akawa na shaka katika kuwepo na kuona kwa Mtume wa Mwenyezi Mungu (Swaal Allahu alaihi wa sallam)? Hadhi ya mitume na mawalii hunyanyuliwa baada ya roho zao safi kutengana na miili yao; wao huwa na tasarruf (mamlaka) timilifu kama malaika. Haya yameelezewa kwa itifaki ya wanachuoni wa Ahl as-Sunna lakini yamepingwa tu na Muhammad ibn Abd al-Wahhab ambae ameachwa na Mwenyezi Mungu kwenye uasi. Ilyas, kiongozi wa Jamaa’at at-Tabligh amenaswa na mkondo huu wa uasi. Ufuatayo ni mfano mwingine, unaotokana na kauli za wanazuoni, ambao pengine unaweza kutoa mwanga kwa wanaomwamini na kuwafedhehesha mulhidiin (wakana Mungu):

Shah Walii-Allah ad-Dahlawi, mmoja wapo wa wanazuoni maarufu wa India, aliandika kwenye kitabu chake kiitwacho Hujjatu ‘llahi ‘l-Baaligha (Juzuu 1: 35), “Mwanadamu anapofariki

dunia, hakuna uhusiano unaobaki baina ya roho yake na ulimwengu wa maada. Roho hurejea kwenye asili yake., huwa kama malaika, na hutoa wahyi na misaada kwa watu kama malaika. Husaiudia katika kueneza na kuimarisha dini ya Mwenyezi Mungu. Hutoa msaada kwa haraka kwa wale wanaotumika katika njia hii. Imeshuhudiwa kwamba wao hutoa msaada wakiwa kwenye makundi". Ibara hii huelezea kuwa roho zenye heri hufanya kazi jinsi malaika wanavyofanya. Je, manano haya hayatoshi kuwakosoa wale ambao hawaamini kuwa Mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam) huwepo na husikia? Wanazuoni wa Kiislamu wameelezea kwa itifaki kuwa yeye ndie sababu ya kuwepo ka viumbe wote na kupata ukuruba na Mwenyezi Mungu.

Kwa mujibu wa ar-Rawd an-Nadir, kilichoandikwa na Allama Abd ar-Rauuf al-Manaawi: "Baada ya nyoyo safi kutengana na maisha haya na kupandishwa vyeo vyao, hakuna kizuizi chochote mbele yao. Wao huona kila kitu, au kufunzwa na malaika. Jambo hili ni la ajabu sana kiasi kwamba ni wachache mno wanalijua. Ikiwa roho zilizobarikiwa huwa katika hali hii, mtu anapaswa kufikiria kwa makini juu ya jinsi mwenye hadi ya juu alivyo!

Hadhrat Ahmad Zaini Dahlani alisema katika kitabu Taqriib al-Usuul, ukurasa wa 58, kwamba: "Arif walio wengi walisema kwamba baada ya walii kufariki dunia uhusiano wa roho yake na muriidi wake huedelea kuwepo. Kwa Baraka ya roho hiyo, nuru na faida kadhaa hujitokeza. Maelezo kamili yametolewa na Hadhrat Qutb al-Irshad Abdhullah al-Haddaad aliyesema: "Baada ya walii kufariki dunia, huwaachia marafiki zake wa karibu mambo yake. mambo hayo huzidi yanavyokuwa akiwa hai. Kwani alikuwa akijishughulisha sana katika dunia na kazi za kumtumikia Mwenyezi Mungu; wakati mwingine kazi hizo zilimhangaisha zaidi. Aghlabu kwa namna hii na hususani nyakati hizi ambapo mteule anafariki dunia, ndipo maumbo na miili yao hutoweka lakini haqiiqa (uhalisi wao huendelea kuwepo. Wako hai kwenye makaburi yao). Kwa vile walii yuko hai kwenye kaburi lake, ujuzi, akili na nguvu zake za kiroho hazibadiliki hata kidogo. Kwa hakika, vyote huongezeka zaidi baada ya kufa". Ikiwa hali ndivyo ilivyo kwa mawalii, basi ni lazima ikadiriwe jinsi inavyopaswa kuwa kwa mitume, na hasa yule ambae ni mbora wao. Ukweli ulio dhahiri, waweza tu kupingwa na waliochafuliwa nyoyo na sumu ya wasiofuata madhehebu na wale walionaswa kwenye mtego wa wakana Mungu na walioacha Uislamu. Mwenyezi Mungu awanusuru Waislamu wote kutokana na

maangamizi haya makubwa! Amina".

MASHARTI YA KUWA MUISLAMU WA KWELI

Neno Islam ni la Kiarabu ambalo maana zake ni 'kujitolea kufanya kitu, kujisalimisha, wuokovu na amani'. Imam Abu Hanifa (Rahmatullahi alaih) amefasiri neno 'Islam' kama 'kujisalimisha na kutii maamrisho ya Mwenyezi Mungu'.

Mambo yaliyotajwa hapo juu yakisomwa kwa uangalifu, itabainika wazi jinsi Muislam anavyopaswa kuwa. Tutayarudia tena kama ifuatavyo:

Kwanza kabisa, muislamu ni msafi kimwili na kiroho. Lakini acha tuanze na usafi wa imwili.

Katika sehemu mbalimbali za Qur'ani takatifu, Mwenyezi Mungu anasema: "Mwenyezi Mungu huwapenda wale wanaotubu na huwapenda wasafi". Waislamu hawaingii misikitini wala ndani ya nyumba zao wakiwa wamevaa viatu vyao. Mazulia yao na sakafu zao huwa safi. Kila Muislam ana hamamu ndani ya nyumba yake. miili yao, nguo zao na chakula chao huwa kisafi daima. Kwa hiyo, hawasambazivijidudu vya maradhi na ugonjwa.

Kasri ya Versailles, ambayo Wafaransa hujifaharisha nayo, hawana hamu nayo.

Katika enzi za kati, Mfaransa wa Paris alipoamka asubuhi, alikuwa akikojoa na kwenda haja kubwa kwenye chombo cha kuendea haja. Kwa vile hapakuwa na choo ndani ya nyumba yake, angepeleka chombo hicho na chupa ya kunywea maji kwenye mto Seine. Kwanza angechota maji yake ya kunywa kutoka kwenye mto huo, na kumwaga mkojo huo na kinyesi ndani ya mto. Mistari hii imetafsiriwa kiasisi kutoka kwenye kitabu cha Kifaransa kijulikanacho kama'Drinking water' (L'E'au Potable). Padre wa Ujerumani aliyekuja Istanbul katika enzi za Sultan Sulayman, alisema maneno yafuatayo katika kitabu alichoandika mnamo mwaka wa 967H/ 1560 BK:

"Nimependezwa na usafi uliopo hapa. Kila mtu hunawa mara tano kila siku. Maduka yote ni masafi. Hakuna uchafu mitaani. Hakuna madoa kwenye nguo za wauzaji. Aidha, kuna majumba yaitwayo 'hammam' yenye maji ya moto ambapo watu huogelea; tofauti na watu wetu ambao ni wachafu; hawajui namna ya kujiogesha". Wazungu walijifunza kuoga baada ya karne kadhaa.

Lakini siku hizi, wageni wanaotembelea nchi za Kiislamu

huandika katika vitabu vyao wanavyochapisha: “Ukienda katika nchi za Mashariki, kwanza, harufu ya samaki waliooza na takataka hushambulia pua yako kwa ghafla. Kuna uchafu kila mahali. Mitaa imejaa na mate na kamasi. Unaweza kuona marundo ya takataka hapa na pale na mizoga. Unapata hisia za karaha unapotembea katika nchi za mashariki na kutambua kuwa Waislamu si wasafi kama wanavyodai”. Tinasikitika kuwa huo ni ukweli. Hakika nchi zinazobeba bendera ya Uislamu hivi leo, hawakusahau tu ujuzi wa imani lakini pia hawatilii maanani suala la usafi. Lakini kosa ni la wale ambao wamesahau kuwa msingi wa Uislamu ni usafi. Umaskini si udhuru wa kuwa wachafu. Kutema mate na kuchafua mahala fulani hakuhusiani kwa vyovyote na pesa. Watu wachafu kama hao ndio wahuni ambao wamesahau maamrisho ya Mwenyezi Mungu yanayohusu usafi. Kama kila Miuslamu angeijua dini yake ipasavyo na kushikamana nayo, uchafu huo ungetoweka wenyewe. Hivyo, wageni wanaotembelea nchi za Kiislamu wangependezwa na usafi, kama walivyopendezwa na Waislamu wa enzi za Kati.

Muislamu wa kweli huwa msafi na kujali siha yake. Hatumii vinywaji vinayolevya kwa sababu ni aina moja wapo ya sumu. Hali nyama ya nguruwe, kwa vile imeharamishwa kutokana na hatari na madhara yake anuwai. Imegunduliwa kwamba kirusi kinachosababisha UKIMWI, ugonjwa hatari unaoambukizwa mashoga hutokana na nguruwe.

Mtume wetu (Swall Allahu alaihi wa sallam)aliisifu sayansi ya tiba kwa namna mbalimbali. Mfano wa kauli yake isemayo: “ Kuna aina mbili za elimu: elimum ya mwili na elimu ya dini”. Yaani, aina hizi mbili ni muhimu zaidi. Kwa kusema ‘Elimu ya dini’ inayohifadhi roho na ‘elimu ya tiba’ inayouhifadhi mwili, alitaka tufanye jitihada ya kuifanya miili na roho zetu kuwa zenye nguvu. Kwani kila aina ya matendo mazuri huweza kufanyika na mwili wenye siha na afia.

Hivi leo, vyuo vikuu vyote hufundisha kwamba tiba ina matawi mawili: la kwanza ni elimu ya siha, kuufanya mwili uwe na siha,na tawi la pili ni utabibu, kutibu magonjwa. Tawi la kwanza limepewa umuhimu wa kwanza. Jukumu la kimsingi la tiba ni kuwakinga watu dhidi ya magonjwa kuwafanya wenye afya nzuri. Hata kama mgonjwa atatibiwa, anaweza kuwa asiyojiweza na mwenye upungufu. Na sasa acha turudi kwenye hoja yetu:elimu ya siha na. Jukumu la kwanza la tiba ni kukubaliwa na Uislamu. Katika sehemu ya pili ya kitabu kiitwacho Mawaahib al-laduniyya, imethibitishwa kuwa Qur’ani hukuza aina zote mbili za tiba kama

inavyoelezewa katika baadhi ya aya.

Mtume wetu (saw) alianzisha uhusiano wa karibu sana na Mfalame makuu wa Byzantine Heraclius. Walikuwa wakiwasiliana na kutumiana wajumbe. Siku mojaa, mfalme Hereclius alimtumia zawadi nyingi. Daktari wa tiba alikuwa miongoni mwa zawadi hizo. Alipowasili, aliendа kwa mtume (saw) akasema, “Bwana! Mtukufu mfalme amenituma kwako kama mtumishi wako. Nitawatibu wagonjwa wako bure”. Mtume (SAW)alikubali huduma zake. Daktari alipewa nyumba kama ilivyoamrishwa. Kila siku walimnunulia chakula na kinywaji kitamu. Siku na miezi kadhaa ilipita na hapakuwa na Muislamu aliyeenda kumwona. Hati maye, aliona haya akaomba ruhsa ya kwenda zake, akasema: “Bwana! Nilikuja hapa kukuhudumia. Hadi sasa hakuna mgonjwa aliyenijia. Nimekuwa nikikaa bure nikila na kunywa kwa furaha. Sasa naomba nirudi nyumbani”. Mtume wetu(SAW) alimjibu: “ Ni juu yako. Ukitaka kubaki, ni jukumu la Waislamu kumhudumia na kumheshimu mgeni wao! Hata hivyuo, ukitaka kuondoka sasa, nakutakia safari njema! Lakini wapaswa kujua kuwa hata kamaungeishi hapa kwa miaka kadhaa, hakuna Muislam ambae angekuja kukuona. Hii ni kwa sababu sahaba zangu hawaugui. Dini ya Kiislamu imebainisha namna ya kupata afya njema. Sahaba zangu wako makini sana katika mambo ya usafi. Hawali chochote mpaka wanaposikia njaa na husitisha kula kabla ya kushiba”.

Kwa matamko hayo, hatukusudii kusema kwamba Muislamu haugui. Hata hivyo, Muislamu anaekuwa makini katika mambo ya siha na usafi wake huwa mwenye afya njema kwa muda mrefu. Ni nadra sana kuugua.

Kifo ni ukweli usioepukika. Kila mtu huwezekana tu kwa kuzingatia maamrisho ya Uislamu kuhusu usafi. Katika enzi za kati, Ukristo ulipofikia kilele chake, wataalamu maarufu wa tiba walikuwa wakipatikana tu miongoni mwa Waislamu. Wazungu walikuwa wakija Andalusia)Hispania na ilikuwa ni nchi ya kiislam) kupata elimu ya tiba. Wale waliogundua chanjo ya kupata kinga dhidi ya ndui walikuwa Waislamu Waturuki. Bwana Janner aliyejifunza jinsi ya kutengeneza chanjo hiyo kutoka kwa Waturuki aliipeleka Ulaya mwaka wa 1211H/ 1796BK na bila kustahili, akapewa jina la heshima la ‘mgunduaji wa chanjo ya ndui’. Zama hizo, bara la Ulaya lilikuwa lenye ukatili na magonjwa yalikuwa yakiwaangamiza watu. Mfalme wa Ufaransa, Louis wa kumi na sita alikufa kutokana na ndui mwaka wa 1774BK. Maradhi ya tauni na kipindupindu yalisababisha maangamizi kwa

muda mrefu. Napolion wa kwanza alipoizingira ngome ya AKKA mwaka wa1212H/ 1798BK, tauni ilizuka miongoni mwa wanajeshi wake na kwa vile hakuwa na namna ya kuondokana nayo, ilimbidi aombe msaada kutoka kwa maadui zake Waislamu Waturuki.

Imeandikwa katika kitabu cha Kituruki kama ifuatavyo: "Waturuki walituma madaktari baada ya kukubali ombi letu. Walivaa nguo safi sana na nyuso zao zilikuwa zenye mng'ao. Kwanza, waliomba dua halafu wakanawa mikono yao kwa muda mrefu wakitumia sabuni na maji. Walikata uvimbe uliokuwa kwenye miili ya wagonjwa kwa kisu kidogo na kusababisha mbubujiko wa usaha halafu wakaosha vizuri vidonda hivyo. Baadaye, waliwaweka wagonjwa kwenye vyumba tofauti wakawaamuru walio wazima kutoingiliana nao. Walichoma nguo za wagonjwa wakawavisha nguo mpya. Hatimaye, waliosha tena mikono yao, wakachoma vichaka vya mishubiri katika sehemu ambapo maiti walikuwa, wakaomba dua tena wakaondoka huku wakikataa yale yote tuliyotoa kama malipo na zawadi".

Hii ina maana kwamba wenyeji wa magharibi ambao hawakuwa na uwezo wa kupambana na maradhi hadi karne mbili zilizopita, walijifunza tiba iliyopo leo hii kwa kusoma, kufanya majaribio na kazi kama ilivyopendekezwa katika Qur'ani takatifu. Kuhusu usafi wa kiroho, bila shaka Waislamu wanapaswa kuwa na maadili na uungwana wa hali ya juu. Uislamu kwa ujumla ni maadili na uungwana. Kiasi cha wema, uadilifu na ukarimu ni vitu ambavyo Uislamu unamrisha kuwatendea maadui na marafiki kwa usawa mkubwa sana !

Matukio ya karne ya kumi na tatu zilizopita huonyesha waziwazi ukweli huu kwa maadui wa Uislamu. Tutaelezea ithibati moja iliyo dhahiri kabisa kati ya nyingi zisizohesabika. Kama ilivyoandikwa katika moja wapo ya kumbukumbu za miaka mia mbili katika nyaraka zilizoko kwenye jumba la makumbusho la Basra, Waislamu walijenga msikiti kwenye ardhi iliyokuwa karibu na mtaa wa Wayahudi huko Altiparmak.Wayahudi walidai umiliki wa ardhi wakasema kwamba Waislamu hawapaswi kujenga msikiti pale. Mvutano ulizua malalamiko ambayo yalipelekwa kwenye mahakama ya kisheria. Baada ya kusikilizwa kwa kesi, mahakama ilitoa uamuzi kwamba eneo hilo lilikuwa la Wayahudi na kwamba msikiti ulipaswa kubomolewa na ardhi irejeshwe kwa Wayahudi. Uamuzi ulitekelezwa. Bila shaka uamuzi huo ulikuwa wenye uadilifu mkubwa.

Mtume wetu (SAW) alisema: "Hakika nilitumwa kwa ajili ya

kutimiza maadili mema", na hadithi nyingine inasema: "walio na imani miongoni mwenu ni wenye tabia nzuri". Kwa hiuyo, imani pia hupimwa kwa kuzingatia maadili.

Usafi wa kiroho ni muhimu kwa Muislam.

Muongo, laghai, mdananyifu, katili, dhalimu, asiyewasaidia waumini, mwenye kiburi, anayefikiria tu juu ya faida zake si Muislam wa kweli hata kama anafanya sana ibada.

Maana ya aya tatu za kwanza za Surat Maa'un ni, 'Ewe Mtume wangu! Umemwona yule anayekana siku ya hukumu; ambae hawajali mayatima; hawapi haki zao wala hawahimizi watu wengine juu ya kuwapa maskini chakula?' Ibada ya watu kama hao haikubaliwi.

Katika Uislamu, kuepukana na haramu hupewa kipaumbela ikilinganishwa na kufanya matendo ya faradhi. Muislamu wa kweli ni mtu kamili na mkomavu. Ana uso wenye tabasamu. Ni mtu mwenye lugha tamu na ambae husema ukweli. Hakasiriki kamwe.

Mtume alisema: "Aliyejaaliwa upole, kajaaliwa wema duniani na akhera". Muislam huwa mpole sana. Humsikiliza kila mtu anayetafuta ushauri wake na huwasaidia kadri ya uwezo wake.

Muislamu ni mwenye heshima na ni mpole. Mtume wetu (SAW)alisema: "Kupenda nchi yako ni sehemu ya imani". Ndiyo maana Muislamu anatoa huduma za kijeshi kwa hiari serikali inapopambana na wavamizi.

Mnamo mwaka wa 1560, kasisi (mchungaji au padri) wa Kijerumani akisema: 'Sasa naelewa kwa nini Waislamu Waturuki walitushinda katika mapambano yetu yote. Jihadi ikitokezea, Waislamu huchukuwa silaha mara moja, wakapigana na wakafa kwa hiari kwa ajili ya nchi na dini yao.

Wanaamini kuwa wale wanaouliwa katika vita vitakatifu wataenda peponi. Tofauti na hayo, katika nchi yetu, pakiwepo uwezekano wa vita, kila mmoja hutafuta mahali pakujificha akihofia kusajiliwa jeshini na wale wanaoandikishwa jeshini kwa kulazimishwa hawataki kupigana".

Mwenyezi Mungu ameelezea kwa undani waja wake katika Qur'ani tukufu, Surat al-Furqaan, aya 63-69: **"Na waja wa Arrahman Mwingi wa rehema ni wale wanaotembea ulimwenguni kwa staha, na wajinga wakiwasemeza hujibu: salama! Na wale wanaokesha kwa ajili ya Mola wao Mlezi wakisujudu na kusimama. Na wale wanaosema: Mola wetu Mlezi! Tuondolee adhabu ya Jahannamu. Hakika adhabu yake ikimpata mtu**

haimwachi. Hakika hiyo ni kituo na makao mabaya. Na wale ambao wanapotumia hawatumii kwa fujo wala hawafanyi ubakhili, bali wanakuwa katikati baina ya hayo. Na wale wasiomwomba Mungu Mwengine pamoja na Mwenyezi Mungu, wala hawaui nafsi aliyoiharamisha Mwenyezi Mungu isipokuwa kwa haki, wala hawazini- na atakayefanya hayo atapata madhara. Atazidishiwa adhabu siku ya Kiyama, na atadumu humo kwa kufedheheka".

Katika sura hiyo pia aya 72-74 waja hao wema: **"Na wale ambao hawatoi ushahidi wa uongo, na pindi wapitapo penye upuuzi, hupita kwa hishima yao. Na wale ambao wanapokumbushwa ishara za Mola wao Mlezi hawajifanyi viziwi wala vipofu na hizo aya "**.

Zaidi ya hayo, Surat as-Saffaat, aya 2-3 hubainisha kuwa mtu akiweka nadhiri au kuwahidi kitu asichoweza kutimiza huwa amefanya jambo baya.

Muislam wa kweli huwaheshimu wazazi wake, walimu, makamanda, sheria na wenye mamlaka katika nchi yake. Hachezi kamari wala kupoteza wakati.

Muislam wa kweli hufanya ibada yake kwa ukamilifu humshukuru Mwenyezi Mungu. Ibada haipaswi kufanywa kwa kujikalifu au bila kujijua. Inapaswa kufanwa kwa hiari na kwa kumwonyesha Mwenyezi Mungu upendo. Kumcha Mwenyezi Mungu maana yake ni kumpenda sana. Umpendaye sana, hutaki kumkasirisha kwa kuhofia kuwa unaweza kuvuruga akili yake. hivyo hivyo, ibada zetu zinapaswa kufanywa kwa namna ambayo inathibitisha upendo wetu kwake. Neema alizotujalia Mwenyezi Mungu ni nyingi mno kiasi kwamba kulipa deni la shukrani kwa kumpenda sana na kumuabudu kwa moyo safi. Kuna aina kadhaa za ibada. Baadhi ya aina za ibada ni baina ya Mwenyezi Mungu na mja wake.

Pengine Mwenyezi Munguatawasamehe madhambi wale ambao hawamuabudu vya kutosha. Kuheshimu haki za watu wengine ni ibada pia. Lakini hatawaghufiria wale ambao wamewatukana watu na kuvuja haki zao mpaka wapate msamaha wa wenye haki hizo. Hadithi zifuatazo ziko katika Juzuu ya nne ya kitabu kiitwacho Ashi'at-ul-Lammat kilichoandikwa kwa Kifursi na maelezo ya kitabu mashuhuri kiitwacho Mishkaat al-Masaabih.

1- Asiewahurumia watu, Mwenyezi Mungu hamhurumii.

2- Ukizuia ukatilii, utakuwa umemnusuru dhalimu na

aliyedhulumiwa.

3- Ikiwa moja kati ya kumi ya pesa zilizotumika kununua shati ni halali, moja kati ya kumi ikawa haramu, Mwenyezi Mungu hatokubali sala inayosaliwa kwenye shati hilo.

4- Muislam ni ndugu yake Muislam. Hamdhulumu. Hamnyimi msaada. Hamdharau. Ni jambo baya lilioje kumvunjia heshima ndugu yake Muislamu.

5- Hatokuwa muumini wa kweli mpaka ampendelee ndugu yake jambo analolipenda yeye kwenye nafsi yake.

6- Naapa kwa jina la Mwenyezi Mungu kwamba mtu ambaye jirani yake hasalimiki kutokana na udhia wa mkono wake na ulimi wake si muumini.

7- Asiekuwa na huruma, hana imani.

8- Mwenyezi Mungu huwahurumia wanaowahurumia watu.

9- Si katika waislam yule ambae hawahurumia wadogo wetu wala hawaheshimu.

10- Mtu akiwaheshimu na kuwasaidia wazee, Mwenyezi Mungu humtumia wasaidizi akizeeka.

11- Nyumba aipendayo sana Mwenyezi Mungu ni ile inayo mlea na kumtunza yatima na inayohudumia yatima kwa ukarimu.

12- Mwenyezi Mungu atamsaidia yule anayemnyamazisha msengenyaji hapa duniani na Akhera. Asipomnyamazisha msengenyaji na hali ana uwezo wa kufanya hivyo, Mwenyezi Mungu atamwadhibu wote hapa duniani na Akhera.

13- Anayemsitiri ndugu yake Muislam, huwa kama ameokoa maisha ya msichana ambae kazikwa akiwa hai kwa kumtoa kaburini.

14- Mbora wa watu mbele ya mwenyezi Mungu ni yule anaemtendea wema zaidi mwenzake.

15- Uzuri wa mtu au ubaya wake unajulikana kwa kuwangalia iwapo majirani zake wanampenda.

16- Anayewaudhi majirani zake kwa ulimi wake, ataingia motoni hata kama anaswali, anafunga na anatoa zaka sana. Lakini ikiwa hawaudhi majirani zake kwa ulimi wake, ataingizwa peponi.

17- Mwenyezi Mungu amewapa vipenzi vyake na maadui zake vitu vyenye thamani. Lakini amewajalia vipenzi vyake tu tabia njema.[Sasa inaeleweka kwamba kauli isemayo ‘inatarajiwa kuwa makafiri wenye tabia nzuri watajaaliwa imani mara moja kabla ya

kufariki dunia’ ni sahihi].

18- Thawabu za mtu anayeingilia heshima ya au mali ya mtu mwingine zitapewa Yule aliyedhulumiwa. Ikitokezea kwamba ibada za mkiukaji matendo yake yaliyo mema hayatoshi, basi atapewa madhambi ya mdhulumiwa.

19- Moja wapo ya madhambi ya kiumbe yaliyo mabaya zaidi ni kuwa na tabia mbaya.

20- Mtu anayefurahi kumuona Yule anayemchukia kwenye shida, Mwenyezi Mungu atamjalia udhia kama huo.

21- Watu wawili walienda msikitini wakaswalia huko. Walipopewa chakula walisema kwamba walikuwa wamefunga. Walizungumza kwa muda Fulani, walitaka kuondoka. Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) akawaambia, ‘Swalini na mfunge tena! Kwa sababu mulikuwa mukimsengenya mtu katika mazungumzo yenu. Kusengenya huondoa thawabu kwenye ibada’.

22- **Epukaneni na husda! Hakika husda hula matendo mema kama moto unavyokula kuni.**

23- Kuwa na husda maana yake ni kumuhusudu mtu. Yaani kutamani aondokewe na neema aliyopata. Si husda kutamani kupata neema kama ile aliyopata bila kutaka kuondokewa nayo. Hali hii hujulikana kama ghibta.

24- Mpole hupata kheri duniani na Akhera.

25- Mwenyezi Mungu hatamuingiza mja wake aliyemjalia uso mzuri na tabia njema kwenye moto wa Jahannamu.

26- Abu Huraira aliambiwa na mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) “Kuwa mpole! Akauliza: ‘ Nini maana ya kuwa mpole’? mtume akaqjibu: “Mkaribie aliye mbali umpe nasaha; umsalimie anayekutesa; anaekataa ,kukupa mali yake, au elimu, au msaada, mpe (ayatakayo).

27- Pepo ni makao ya mtu anayejitakasa kutokana na kiburi, udanganyifu na madeni.

28- Mtume hakupenda kuswalia jeneza ya mtu aliyefariki dunia akiwa na madeni. Sahaba Qataada alichukuwa madeni kwa malipo. Kwa hiyo, mtume alikubali kuswalia jeneza yake.

29- Usiwapige wake zako. Wao si watumwa wako.

30- Mbora wenu mbele ya Mwenyezi Mungu ni aliye mbora kwa wake zake. Namie ni mbora wenu katika kuwatendea wema wake zangu.

31- Mbora wenu katika imani ni mwenye tabia nzuri zaidi na

aliye mpole kwa wake zake.

Hadithi nyingi kati ya hizo zilizotajwa hapo juu hupatikana katika kitabu kiitwacho Zawaajir kilichandikwa na mwanachuoni maarufu Ibn Hajar. Ni chimbuko la maadili mema ya Kiislamu. Wanachuoni wameunda kaida kadhaa kutokana na hadithi hizo!

1- Ni haramu kwa Muislam anayeishi katika nchi za Makafiri kuvuruga mali yao, maisha na heshima au kuiba. Hapaswi kukaidi sharia zao wala kulaghai au kuwa mdanganyifu katika kununua na kadhalika.

2- Kunyang'anya mali ya kafiri au kumuudhi ni jambo baya zaidi kuliko kunya'nganya mali ya Muislamu. Kuwafanyia ukatili wanyama ni kitendo kibaya zaidi kuliko kuwafanyia ukatili wanadamu na kufanya kitendo hicho kwa makafiri ni kibaya zaidi kuliko kuwafanyia unyama.

3- Ni haramu kuchukuwa na kutumia mali ya mtu mwingine bila ya idhini hata kama utairejesha ikiwa haikuharibiwa.

4- Mtu akiahirisha kulipa deni na hali ana uwezo wa kulipa, atachukuliwa kuwa dhalimu na mkaidi. Ataendelea kupata laana. Kutolipa deni la mtu ni dhambi linalosajiliwa kwenye faili la matendo hata kama mtu amelala. Mtu akilipa deni lake kwa pesa au thamani ya chini au kwa vifaa visivyokuwa na faida, au ikiwa mwenye deni atarejesha mali yake pasina kuridhika, ataendelea kuwa na dhambi. Hatanusurika na dhambi mpaka amridhishe mwenye deni.

Kwa miaka elfu moja mia nne, wanachuoni wa Kiislamu wamekuwa wakitoa mafunzo kwenye mihadhara yao na vitabu kuhusu maadili mema yaliyoamrishwa na Uislamu. Kwa kufanya hivyo, wanajaribu kuwafundisha vijana tabia nzuri zilizopendekzwa na Uislamu. Vitabu vifuatavyo ni mfano tu wa vitabu vingi sana ambavyo vinaeneza maadili haya mema:

Maktuubaat kilichoandikwa na mwanachuoni maarufu Imamu Rabbaani Ahmad Faaruuqi (Rahmatullahi alaih), aliyekuwa walii na mujaddid wa milenia ya pili, ni kitabu chenye thamani. Sayyid Abdulhakim Arwasii, aliyekuwa Profesa wa saikolojia katika Madrasat al-Mutahassisiin, iliyokuwa madrasa kuu katika enzi za Wauthumani, alikuwa akisema mara kwa mara: Hapajaandikwa kitabu kingine kinachothaminiwa zaidi kuhusu Uislamu", na "Kitabu muhimi na kinachothaminiwa zaidi, baada ya Qur'ani na hadithi za mtume (Swall Allahu alaihi wa Sallam) ni kitabu cha Imamu Rabbaani. Imamu Rabbani alizaliwa katika mji wa Serhend nchini India mwaka wa 971H/ 1563BK na akafariki dunia

huko mwaka wa 1034H/ 1624BK. Naye Abdulhakim Effendi alizaliwa Van, mji uliko mashariki mwa Uturuki mwaka wa 1281H/ 1874BK na akafariki dunia mwaka wa 1362H/ 1943BK mjini Ankara. Katika barua ya 76 ya **Mktuubaat** imeandikwa: Maana ya aya ya 7 ya Surat al-Hashr:

"yote aliyokuleteeni mtume, yachukueni, na yoyote aliyokukatazeni epukaneni nayo".

Ili kuepukana na maangamizi duniani na Akhera, ni muhimu kuzingatia mambo mawili: Kushikamana na maamrisho na kuondokana na makatazo! Kati ya haya mawili jambo la pili ni kuu na muhimu zaidi nalo ndilo huitwa wara' na taqwaa.

Mtu aliyefanya sana matendo ya ibada alitajwa kwa mtume. Lakini alipotajwa mtu mwingine aliyejitenga na makatazo, alisema: "Hakuna jambo linaloweza kulinganishwa na wara'". Yaani kujitenga na makatazo ni jambo linalothaminiwa zaidi. Hadithi nyingine inabainisha kuwa "Wara' ni nguzo ya dini yako". Watu wamekuwa wabora kuliko malaika kutokana na wara' na maendeleo yao au kutukuzwa kwao ni kwa sababu ya wara'. Malaika hutii amri. Lakini hawaendi mbali.

Hivyo kushikamana na wara' na kuwa na taqwa ni muhimu zaidi kuliko kitu kingine. Katika Uislamu jambo linalothaminiwa zaidi ni taqwaa.

Wara' na taqwaa mana yake ni kuwachana kabisa na haramu. Ni muhimu kuwachana na mubaah zisizohitajika. Tunapaswa kutumia mubaah tu kadri inavyohitajika. Mtu akitumia mubaah kama atakavyo, yaani yale mambo ambayo sharia imeruhusu, au kutumia mubaah kupita kiasi kinachohitajika ataanza kufanya yanayotiliwa shaka. Na yanayotiliwa shaka ni karibu sana na haramu. Nafsi ya mwanadamu ni yenye tama kama ya mnyama.anayetembea karibu na lindi anaweza kuwanguka ndani yake. Ili kudumisha wara' na taqwa sawasawa, mtu anapaswa kutumia mubaah kadri inavyohitajika na daima asizidishe kiasi cha mubaah hasa nyakati hizi. Angalau achane na haramu na afanye jitihada za kuwachana na mubaah iliyozidi kiasi cha haja.

Yaliyo mubaah yakifanyika kwa kiwango kisichohitajika, ni vyema afanye toba na kuomba msamaha. Anapaswa kuchukulia matendo haya kama mwanzo wa kufanya haramu.anapaswa kurudi mbele ya Mwenye Mungu na kuomba msamaha.toba hii, kuomba msamaha na ku nyenyekea kunaweza kufidia kuwachana na mubaah isiyohitajika na hiuvyo akapata kinga dhidi ya madhara ya vitendo kama hivyo.

Kuna njia mbili za kuepukana na haramu:

kwanza kuepukana na madhambi ambayo huvuruga haki za Mwenyezi Mungu;

pili, kuepukana na madhambi ambayo huvuruga haki za watu au viumbe wengine.

Aina ya pili ni muhimu zaidi.mwenyezi Mungu hana haja na kitu chochote. Yeye ni Mwenye kurehemu. Kwa upande mwingine, wanadamu hawahitaji tu vitu vingi, lakini pia ni wenye choyo. Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam): "Aliyevuruga haki za wanadamu wenzake, au mali au heshima ya viumbe, anapaswa kulipa haki hizo na asamehewe kabla ya kufa. Kwa sababu siku hiyo, dhahabu na mali havitakuwa na thamani. Siku hizo thawabu zake zitaondolewa mpaka haki itakapolipwa. Isipolipwa hatopata na thawabu yoyote na atabebeshswa madhambi ya mwenye haki".

[Ibn Abidiin, katika maelezo yake ya kitabu **Durrul Mukhtaar** alisema: "Mwenye haki atakapo acaha kudai haki yake na mlipaji akaendelea na kuto lipia , rahma za faradh mia saba zilizoswaliwa katika jamaa'a zikakubalika, thawabu zake zitamalizika kabisa, atabebeshwa madhambi yao kisha arushiwe motone". zifidie deni hilo kama malipo ya deni" . deni moja ni sudusi ya dirhamu moja; karibu nusu ya gramu ya fedha ambayo ni sawa na kurushi ishirini na tano].

Siku moja, mtume aliwauliza sahaba: **"Mnamjua muflisi?" walisema: "Ni Yule asiyekuwa na dirhamu wala dinari (asiyekuwa na mali yeyote)". Akasema: "Muflisi katika umma wangu, ni Yule atakayekuja siku ya Kiyama na thawabu za sala, zaka na saumu. Lakini kamtukana huyu, kamkashifu huyu na kala mali ya huyu. Basi thawabu za matendo yake mema zitachukuliwa na kupewa huyu, nyingine zipewe huyu na nyingine zipewe huyu. Thawabu zake zikimalizika kabisa, atabebeshwa madhambi yao kasha atatupwa motoni"**.

Kwa mujibu wa Maktuubaat, ukurasa wa 98, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema: **Mwenyezi Mungu ni mpole. Hupenda upole. Huwapa watu wapole yale ambayo hakuwapa walio wakali au mtu mwingine"**. Hadithi hii inapatikana katika Sahih Muslim.

Aidha, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) anasema katika hadithi iliyopokelewa na Aisha (Radhiy Allahu anha) kwamba: **"Kuwa mpole. Tahadhari ukali na mambo yanayochukisha! Upole humpamba mtu na kuondoa ubaya"** (Muslim).

Katika hadithi nyingine inayopatikana katika Sahih Muslim, mtume anasema: Asiyekuwa na upole katika mambo ayafanyayo, hajafanya tendo lolote zuri". Hadithi nyingine iliyoko katika Sahih Bukhari inasema: "Mtu nimpendaye zaidi miongoni mwenu ni Mwenye upole".

Kwa mujibu wa Imamu Ahmad na Tirmidhi (Rahimahum Allah): **"Aliyejaliwa upole kajaliwa kheri duniani na Akhera"**.

Kwa mujibu wa A hmad, Tirmidhi, Hakim na Bukhari (Rahimahumullah) **"Haya hutokana na imani. Mwenye Imani ni mtu wa peponi. Tendo baya (fahsh) ni uovu. Na waovu ni watu wa motoni"**. Hadithi iliyonukuliwa na Ahmad na Tirmidhi inasema:

"Nikwambieni mtu ambaye ni haramu kwa moto kumchoma. Sikilizeni kwa makini! Ni yule aliye mwepesi na mpole kwa watu".

Hadithi iliyonukuliwa na Tirmidhi na Abu Dawud inasema: **"Watu ambao ni wapole na huwatuliza wengine ni kama mtu anayeshikilia hatamu ya mnyama wake. Akitaka kumsimamisha mnyama huyo atamtii. Akitaka kumwendeshea juu ya majabali, mnyama huyo atayaelekea kwa haraka"**.

Hadithi iliyonukuliwa na Bukhari inasema: **"Mtu akidhibiti hasira zake pamoja na kwamba ana uwezo wa kufanya analotaka, Mwenyezi Mungu atamwita siku ya Kiyama akiwa miongoni mwa watu wengine, amwambie: "Nenda peponi uchague huralaini umpendaye!"**

Kwa mujibu wa hadithi[iliyonukuliwa katika vitabu vyote vya hadithi] kuna mtu aliyemwomba mtume kumpa nasaha, akasema: "Usikasirike!" Mtu huyo aliporudia swali hilo, jibu likawa sawa lilitolewa mwanzo: "Usikasirike!"

Hadithi iliyonukuliwa na Tirmidhi na Abu Dawud inasema: "Sikilizeni! Niwaelezee sifa za wale watakaoingia pepo: Ni wasiokuwa na nguvu (mamlaka), wasiokuwa na uwezo. Wakiapa kufanya jambo, Mwenyezi Mungu hutimiza kiapo chao. Skilizeni! Niwaelezee sifa za wale watakao ingia moto.: Ni wakali. Wanaotoa uwamzi kwa haraka (bila kufikiria). Wao ni wenye kiburi".

Hadithi iliyowasilishwa na Tirmidhi na Abu Dawud (Rahimahumullah) inasema: "Mtu akikasirika na hali amesimama, anapaswa kukaa kitako. Ikiwa hawezi kupunguzaa hasira akiwa amekaa, basi na alale chini!"

Hadithi iliyowasilishwa na Tabraani, Baihaqi na Ibn Asaakir (Rahimahumullah) inasema: "Mshubiri huifanya asali chungu, hasira huchafua imani pia".

Hadithi iliyowasikitishwa Baihaqi na Abu Nu'aym inasema: “Mwenyezi Mungu hupandisha cheo anayenyenyekea kwa ajili yake”. mtu huyo hujidunisha kujifanya ni m,tu wa chini kakini ni mwenye hadhi ya juu mbele ya wengine. Ikiwa mtu atajichukulia kuwa mbora kuliko wengine Mwenyezi Mungu atamshusha hadhi na atachukuliwa na wengine kuwa mwenye hadhi duni. Yeye ni mkuu, kwa maoni yake, lakini kwa hakika, anaonekana kuwa mwenye hadhi ya chini kuliko mbwa na nguruwe”.

Hadithi iliyowasilishwa na Bayhaqi (Rahimahullah) inasema: Musa alihis- Salaam alipouliza, “Ewe Mungu wangu. Ni nani anayethaminiwa zaidi miongoni mwa waja wako?mwenyezi Mungu alisema: “Ni yule anayesamehe japo ana uwezu wa kuwadhibu”.

Hadithi iliyowasilishwa na Abu Ya'laa inasema: “Mwanadamu akidhibiti matamko wake, Mwenyezi Mungu atasitiri mapungufu yake. akidhibiti hasira zake, Mwenyezi Mungu atafuta madhambi yake siku ya kufufuka. Akimuomba Mwenyezi Mungu, atakubali maombi yake.”.

Kwa mujibu wa Tirmidhi, Mua'wiya alimwandikia Hadharat Aisha(Radhiy Allahu anha) barua akimuomba amwandikie nasaha akaandika akisema: “Assalamu alaikum! Nilimsikia Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) akisema: “Mwanadamu akimridhisha Mwenyezi Mungu hata kama watu watakasirika, Mwenyezi Mungu atamkinga kutokana na madhara ya watu. Akiwaridhisha watu hata kama jambo hilo litasababisha ghadhabu za Mwenyezi Mungu, Mwenyezi Mungu humwachia watu”.

Tunamuomba Mwenyezi Mungu kutuwezesha sote kushikamana na hadithi hizi zilizosema na aliyesema ukweli daima! Jaribu kutenda amali kulingana na matlaba yake. maisha duniani humu ni mafupi. Lakini adhabu za Akhera ni kali sana na hazina kikomo.wenye busara wanapaswa kufanya maandalizi mapema. Tusidanganywe na urembo na ladha ya dunia. Kama heshima na thamani ya mtu ingekadiriwa na mambo ya dunia, wanaomiliki mali nyinyiingi ndio wangekuwa wenye thamani na wabora kuliko watu wengine. Kudanganywa na uzuri wa dunia ni upumbavu.

Tuchukulie muda huu mfupi kama neema kubwa na tujitahidi kufanya ayapendayo Mwenyezi Mungu. Tuwe wakarimu kwa waja wa Mweyezi Mungu. Kuna njia kuu mbili za kuepukana na mateso siku ya kufufuliwa: Njia ya kwanza ni kuwadhimisha na kuheshimu maamrisho ya Mwenyezi Mungu; na njia nyingine ni

kuwatendea wema na kuwahurumia waja wa Mwenyezi Mungu. Aliyosema Mtume ni ukweli mtupu. Hakuna vichekesho, mzaha wala kupayuka katika mafundisho yake. kulala huku macho yakiwa wazi kama sungura kutaendelea mpaka lini? Usingizi kama huu huaibisha na kufedhehesha; ni kuwambulia patupu na ufukara. Maana ya aya ya 115 ya Surat al-Mu'minuun ni: "Je, mulidhani ya kwamba tulikuumbeni bure na kwamba nyinyi kwetu hamtarudishwa?

Najua kwamba huna hamu ya kusikiliza maneno kama haya. Ungali kijana mtanashati na mwenye kufurahia maisha. Wategemea neema za kidunia. unatumikiwa na wanaokuzunguka. Waweza kufanya mambo yote unayotaka. Lakini haya yote yameandikwa kwa sababu tunakuonea huruma na tunataka kukufanyia kitu chenye maana namaslahi baada ya kufa kwako. Hujachelewa hata kidogo bado. Huu ni wakati wa kufanya toba. Na kumuomba Mwenyezi Mungu". Mwisho wa tafsiri ya barua ya 98.

Akielezea tasawwuf katika kitabu chake kiitwachi Arriyaadh attasawwufiyya, Sayyid Abdulhakim Arwasi alisema: "Tasawwuf maana yake ni kutupa sifa za kibinadamu na kujaliwa sifa kama za malaika na tabia za utukufu". Na alinukuu kauli ya Abu Muhammad Jriir: "Tasawwuf ni kujaliwa tabia zote nzuri na kutakaswa kutokana na tabia zote mbaya".[Abu Muhammad Jariir Ahmad ibn Muhammad ibn Husein alifariki dunia mwaka wa 311/ 923BK. Alikuwa mwanafunzi wa Junaid al-Baghdadi].

Muhammad Ma'thum (Rahimahullah) bin Imam Ahmad Faaruuqi (Rahmatullahi alaih), mwanazuoni na mujaddid maarufu alimwandikia Mir Muhammad Hafii, mmojawapo wa magavana wa India barua iliyoko kwenye kitabu chake Maktuubat, nayo ni ya 147, mambo yafuatayo: "Namuomba Mwenyezi Mungu Muumba Mkuu atukinge dhidi ya kupotea njia ya Bwana yetu Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam), kipenzi chake na mbora wa mitume yote. Ndugu yangu aziizi! Maisha ya mwanadamu ni mafupi. Yatakayotukumba katika maisha ya milele huko Akhera hutegemea jinsi tunavyoishi katika dnia hii. Mwenye busara katika maisha haya mafupi hapa duniani, hufanya mambo yatakayompelekea kuishi vizuri na kwa raha katika Akhera. Huandaa yaliyo muhimu kwa msafiri anayeelekea Akhera. Mwenyezu Mungu amekupa fursa ya kutawala watu wengi, jambo ambalo linakupa fursa ya kuwatekelezea mahitaji yao. Mshukuru sana Mwenyezi Mungu kwa kukuneemesha kwa jukumu hilo lenye thamani na faida. Jitahidi sana kuwahudumia

waja wa Mwenyezi Mungu, utapata Baraka duniani na Akhera.

Ujue kwamba ili kupendwa na Mwenyezi Mungu, unapaswa kuwa mpole kwa waja wake, kuwatendea wema, kuwasaidia na hali ya kuwa una tabasamu na ukunjufu kwenye uso wako, na kutumia maneno laini na mepesi.

Usitilie shaka kwamba kufanya hivyo kutakuokoa kutokana na mateso ya Akhera na kukuongezea neema peponi. Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) aliyaelezea vyema mambo haya katika hadithi ifuatayo: Mwenyezi Mungu ameumba na kusambaza vitu wanavyohitaji waja wake. Mja wa Mwenyezi Mungu anayependwa zaidi ni Yule anayetumika kama njia ya kufikisha neema zake kwa waja wake".

Hadithi chache nilizoandika hapo chini, hudhihirisha faida ya kukidhi mahitaji ya Waislamu, kuwafurahisha na kukufanya uwe na subira.

Na pia Zinasifia na kuhimiza mpole, makini na mvumilivu. Zielewe vyema. Ikiwa huwezi kuelewa baadhi yake, jifunze hadithi hizo kwa kuwauliza watu wanaojua dini yao na wanaoishi kulingana na matlaba ya elimu yao. [Matamko matukufu ya mtume wetu yanaitwa hadith]. Soma hadithi zifuatazo kwa uangalifu! Tafadhali! Fanya jitihada ya kuzitilia maanani katika maneno yako na matendo.

1- Waislamu ni ndugu. Hawaumizani wala kukorofishana. Amsaidiaye ndugu yake Mwislamu, Mwenyezi Mungu humrahisishia mambo yake. Amwokoaye Mwislamu kutokana na shida za dunia, Mwenyezi Mungu atamwokoa kutokana na shida zasiku ya Kiyama. Amsitiriye Mwislamu, Mwenyezi Mungu atamsitri siku ya Kiyama". [Bukhari na Muslim]

2- Mwenyezi Mungu humsaidia mja wake atakapokuwa anamsaidia ndugu yake Muislamu.[Muslim]

3- Mwenyezi Mungu amewaumba baadhi ya waja wake ili wawatekelezee haja zao na kuwasaidia watu wengine. Wenye kuhitaji msaada watakimbilia kwa watu hawa. Waja hawa hawatahofia mateso siku ya Kiyama. [Tabraani]

4- Mwenyezi Mungu amewajalia baadhi ya waja wake neema nyingi. Amewaumba ili wawasaidie waja wake wengine. Wakigawanya neema za Mwenyezi Mungu kati ya waja wake hakutakuwa na upungufu katika mali yao. Wasipotoa neema hizi kwa waja wa Mwenyezi Mungu, atachukuwa neema zake awape watu wengine". [Tabraani na Ibn Abi Dunyaa]

5- Kumsaidia ndugu yako muislam haja yake ni bora kuliko kufanya itikafu kwa miaka kumi. Nahali yakuwa siku moja ya itikafu kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, humweka mtu mbali sana na moto wa Jahannamu.[Tabraani na Haakim]

6- Mwanadamu akimsaidia ndugu yake Muislam, maelfu ya malaika watamuombea dua. Akienda kufanya kazi hiyo, dhambi moja litafutwa kwa kila hatua na atapewa neema siku ya Kiyama. [Ibn Maaja]

7- Anayemsaidia Muislam katika shughuli zake, kwa kila hatua atapewa thawabu sabini na ataghufuriwa madhambi sabini. Hali hii itaendelea mpaka kazi hiyo itakapomalizika. Ikimalizika madhambi yote yataghufiriwa. Akifariki dunia akiwa anafanya kazi, ataenda peponi bila kuhesabiwa.[Ibn Abi Dunyaa]

8- Anayepambana na mamlaka ya dola ili kumuokoa ndugu yake kutokana na shida na akampatia raha, Mwenyezi Mungu atamwezesha kupita haraka kwenye siraat watu wengine watakapoteleza. [Tabraani]

9- Kitendo akipendacho Mwenyezi Mungu ni kumfurahisha Muislam kwa kumpa nguo na chakula au kumkidhia haja nyenginezo. [Tabraani]

10- Kitendo akipendacho Mwenyezi Mungu baada ya vitendo vya faradha ni kumfurahisha Muislam.[Tabraani]

Maamrisho ya Mwenyezi Mungu yanaitwa faradh. Hivyo, kutokana na hadithi hii tukufu, inaeleweka kuwa wanaotenda vitendo vya ibada vilivyo vya faradha hupendwa zaidi na Mwenyezi Mungu. Mambo yenye madhara na uovu ambayo Mwenyezi Mungu ameyakataza kufanywa yanaitwa haram. Mwenyezi Mungu huwapenda wale wanaepukana na haram kuliko wale wanaofanya vitendo vya faradhi. Ni faradhi kuwa mvumilivu na ni haramu kuwa mwepesi wa kukasirika.

11- Mtu akimhudumia vyema Muislamu,Mwenyezu Mungu huumba malaika kutokana na kitendo hicho kizuri. Malaika huyu atamuabudu Mungu wakati wote na thawabu za ibada yake zitamwendea mtu huyu. Akifariki na kuzikwa kaburini, malaika huyo atakuja kwenye kaburi lake kwa uso wenye mng’ao na urafiki.atakapomuona, malaika atatulia na kuchangamka. Atamuuliza: “Wewe ni nani?” jibu litakuwa: “Mimi ni wema uliomtendea Fulani na Fulani na furaha uliyomletea moyoni mwake. Mwenyezi Mungu amenituma nije nikukufurahishe leo na nikutetee siku ya Kiyama na nikusindikize hadi peponi”.\

12- Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliulizwa: "Ni mambo yepi yaliuyo muhimu yatakayompelekea mtu kuingia peponi?" Akajibu: "Uchangamfu na uvumilivu". Na alipouliuzwa sababu kuu zinazowapelekea watu kuingia motoni alisema: " Kusikitika sana unapoharibikiwa na neema za kidunia, kufurahi ukipata neema hizi na kuvuka mipaka". [Tirmidhi, Ibn Hibbaan na Baihaqi]. Dalili ya uchamungu ni kuwachaa makatazo yake.

13- Mwenye imani thabiti miongoni mwenu ni yule mbora zaid katika tabia na mpole kwa mke wake. [Tirmidhi na Hakim]

14- Mwanadamu atapata madaraja ya juu peponi kutokana na tabia yake nzuri.

Hasira zitamburuta mwanadamu kwenye lindi la Jahannamu. [Tabraani]

15- Ibada iliyo rahisi na nyepesi zaidi ni kusema kidogo na kuwa mvumilivu. Nasema tilia maanani rahma hili! [Ibn Abi Dunyaa]

16- Mtu mmoja alimuuliza mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam): "Amali nzuri ni zipi?" mtume akajibu: "Kuwa mvumilivu". Mtu huyo aliondoka na baada ya sekunde chache alirejea na kuuliza swali hilo hilo. Mtume alisema tena: "Kuwa mvumilivu". Mtu huyo aliendа zake na baada ya muda mfupi tu akarejea na akamuuliza suala lile lile tena mtume: " Amali ipi ndiyo aipendayo Mungu zaidi?". Mtume alitoa jibu hilo hilo, "kuwa mvumilivu (kutokasirika)". Mtu huyo alimuuliza tena mtume:"Kitendo gani ndicho huthaminiwa zaidi?" mtume alimgeukia na kumwuliza: "Huelewi kinachokusudiwa na 'kuwa mvumilivu? Jitahidi sana. Usimkasirikie mtu yeyote".

17- Nakuwahidini kuwa Muislam asiyegombana na mtu yeyote, asiemkasirisha mtu yeyote kwa ulimi wake, hata kama yale ambayo angesema yangekuwa ya kweli, ataingia peponi. Nakuwahidini kuwa asiyedanganya wala kufanya utani au kuwachekesha watu wengine ataingia peponi. Nakuwahidini kuwa mvumilivu atapata madaraja ya juu peponi. [Abu Dawud, Ibn Maaja na Tirmidhi]

18- Katika hadithi kudsi Mwenyezi Mungu anasema: "Naupenda Uislamu niliokuteremshieni.[yaani nawapenda watu waliokubali dini hii na kushikamana na maamrisho yake]. kuwa kwenye dini hii hujalizwa [hukamilishwa] tu na kuwa mkarimu na mvumilivu. Kila uchao, toa ilani kuwa umeikamilisha dini yako kwa mambo haya mawili". [Tabraani]

19- Uvumilivu huyayusha na kuwangamiza madhambi jinsi maji yanavyoyeyusha theluji. [Tabraani]

20- Mwenyezi Mungu huwapenda na kuwasaidia walio wapole. Hawasaidii wakali. [Tabraani]

21- Ni watu aina walioharamishwa uingia Jahannamu na kuchomwa na moto wa Jahannamu? Sikilizeni kwa makini! ni wale wote ambao ni wapole wasiokasirika! [Tirmidhi na kwenye barua iliyotajwa hapo juu]

22- Kufanya amali kwa utulivu na upole ni kipaji kikubwa sana kutoka kwa Mungu. Kukosa subira na kuwa na pupa ni mbinu ya shetani. Kuwa mvumilivu na makini ni mambo ayapendayo Mwenyezi Mungu. [Abu Ya'laa]

23- Kutokana na upole wake na ulaini wa maneno yake mtu anaweza kupata vyeo vya wanaofunga mchana na kuswali usiku. [Ibn Hibbaan]

24- Mwenyezi Mungu humpenda mtu ambae akikasirika huwa mpole na hivyo akadhibiti hasira zake [Isfahan]

25- Tafadhali sikilizeni kwa makini! nakwambieni. Anayependa kufikia madaraja ya juu peponi anapaswa kuwa mpole kwa mtu asiye na adabu. Anapaswa kumsamehe mtu atendae mambo yake kwa dhuluma. Anapaswa kuwa mkarimu kwa mwenye choyo. Anapaswa kuwatunza marafiki au jamaa ambao hawamwonei huruma. [Ibn Abi Dunyaa]

26- Sio mwenye nguvu yule anayewangusha chini wenzake wakati wa kupigana .bali Mwenye nguvu ni Yule anayedhibiti nafsi yake anapokasirika. [Bukharii na Muslim]

27- Amsalimiaye mtu kwa uso wenye bashasha, atapewa thabu kama zile wanazopewa watoa sadaka.

28- Kutabasamu mbele ya ndugu yako Muislam; kumfunza mambo mema na kumkataza mabaya; kuwasaidia wageni kufika wanakoelekea; kuondoa mawe, miba, mifupa na vitu vingine ambavyo vinaudhi na vyenye madhara njiani, na kuwapa watu maji ya kunywa ni sadaka.[Tirmidhi]

29- Kuna makasri (majumba makubwa ya kifahari amabyo hukaa wafalme) peponi. Mtu aliye ndani ya mojawapo ya makasri hayo anaweza kuona sehemu yoyote anayotaka na kuonekana katika sehemu yoyote achaguayo.Abu Mali al-Ash'ari (Rahmatullahi alaihi) alipouliza ni nani ambao wangepewa makasri kama hayo, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam)alisema: "watakao kuwa na lugha ya kuvutia, wakarimu na

wanaotafakari uwepo na ukubwa wa Mwenyezi Mungu na wakamuomba wakati watu wengine wamelala”.

30- Nimezinukuu hadithi hizo kutoka kwenye kiktabu cha hadithi kijulikanacho kama Targhiib wa Takriib, kitabu kimoja wapo kati ya vitabu vya hadithi vinavyothaminiwa. Abdu al-Adhim Mundhir (Rahmatullahi alaih), mwandishi wa kitabu hicho ni mmoja wapo wa wanazuoni maarufu wa hadithi. Alizaliwa mwaka wa 581H/ 1185B, akafariki dunia mwaka wa 656H / 1258BK nchini Misri.

Mwenyezi Mungu atuwezeshe kushikamana na hadithi zilizoandikwa hapo juu maishani mwetu. Jiangalie! Ikiwa matendo yako yanalingana nazo, mshukuru Mwenyezi Mungu. Ikiwa una tabia zisizolingana na matlaba ya hadithi hizo, muombe Mwenyezi Mungu akurekebishe. Ikiwa matendo ya mtu yanaenda kinyume na matlaba ya hadithi hizo, bado kuna fursa kubwa kwake yeye kujua makosa yake na kumuomba Mwenyezi Mungu kumwezesha kujirekebisha. Yule ambaye hashikamani na mafundisho hayo wala hasikitiki kwa kushindwa kufanya hivyo, hautilii maanani Uislamu. Tunapaswa kumwomba Mwenyezi Mungu kutukinga kutokana na hali mbaya kama hiyo!

Pongezi kwa wale waliofanikiwa,
Fedheha kwa maskini, waliokosa!

Mwisho wa tafsiri kutoka kwa Maktuubaat Ma’thuumiyya.

Hadithi zilizoandikwa hapo juu huwaamuru Waislamu kuwa na maingilliano ya upole, huruma na udugu. Ambae sio muislamu huitwa kafiri. Imeandikwa kwenye ukurasa wa thelathini na tatu kwamba Muislamu anapaswa kuwa mpole kwa makafiri pia na asiwaudhi. Hivyo, mkafiri watakuwa wameonyeshwa kuwa Uislsmu huamrisha kuwa na uvuilivu.kuishi kwa udugu na kufanya kazi kwa bidii. Hali hii itawapelekea waliowaaminifu kusilimu kwa hiari.

Jihadi ni faradhi. Dola hupambana na maadui sio tu kwa kutumia mizinga na panga lakini kwa kutumia pia mbinu za vita baridi, propaganda na machapisho. Kila Muislasmu hufanya jihadi kwa kuonyesha tabia nzuri na kutenda mema. Kufanya jihadi maana yake kuwalingania watu kuingia katika dini ya Uislamu. Inaeleweka pia kuwa kuonyesha ukarimu kwa makafiri, na kutowaudhi ni jihadi . kwa hiyo ni faradhi kwa kila Muislamu kuishi na watu kwa tabia nzuri”.

Hadhrat Muhammad Ma’thuum Faaruuqi (Rahmatullahi alaih) mwandishi wa barua hiyo ndefu, ni mmoja wa wanazuoini

na mawalii maarufu. Alizaliwa mjini Serhand , huko India mwaka wa 1007H, akafariki dunia mwaka wa 1079H / 1668BK. Amezikwa katika kaburi kubwa lililoko kwenye masafa ya mita chache kutoka kwa kaburi la babaake. Alitoa nasaha kwa Waislamu, viongozi waserikali, mtawala wa zama zake, Sultan Alamghir Evrengzib (Rahimahullah) kupitia kwenye barua zake na ziliwapelekea kuwa na udugu, uvumilivu, huruma, na raha na utulivu duniani na furaha kubwa zaid akhera.

Zaidi ya watu 140,000 walihudhuria makongamano na mihadhara yake. matokeo yake nikwamba walipata madaraja ya juu katika tasawwuf na uwalii licha ya wanafunzi wake wateule, idadi ya watu waliorekebisha imani na tabia zao iliongezeka na kufikia laki kadhaa wa kadhaa. Zaidi ya mawalii mia nne waliosomeshanaye walifikia kiwango cha irshad.

kila mmoja wapo aliwaokoa maelfu ya watu kutokana na maangamizi, ujinga na upotofu katika miji walikotumwa.vijana wake watano wote walikuwa wanachuoni na mawalii. Na vizazi vyao wote wamekuwa hivyo. Waliandika vitabu vingi vyenye thamani vinavyo waelimisha watu.

Muislam wa kweli haamini mambo ya kimaajabu. Anapuuza vitu kama vile uchawi, kisrani, upigaji ramli, na hirizi zenye maandishi yasiyotokana na Qur’ani. Hupuuza pia shanga za bluu; uwekaji kandili, nyaya na nyuzi kwenye mawe ya makaburi na wale wote wanaodai kuwa wanafanya miujiza. Kwa kweli mambo mengi kama hayo yamewasilishwa kwetu kutoka kwenye dini nyingine.

Mwanazuoni mkuu Imamu Rabbaani (Rahmatullahi alaih) huwajibu wanaotarajia miujiza kutoka kwa wanadini kama ifuatavyo:

“Watu huwatarajia wanadini kufanya miujiza. Inawezekana baadhi yao wasifanye miujiza laikini bado wako karibu sana na Mwenyezi Mungu kuliko watu wengine?. Muujiza mkuu ni kujifunza Uislamu na kuishi kulingana na mafundisho yake.

Utafiti wa hivi karibuni uliofanywa katika chuo kikuu cha Stanford Marekani hudhihirisha kuwa baadhi ya watu ukali na ukubwa wa hisia zao za sita zinawawezesha kufanya mambo kama vile kuhesabu vitu vilivyoko kwenye boksi, kusoma maandishi yaliyomo ndani ya bahasha iliyofungwa, kuwasiliana na mtu aliye kuwa mbali sana au kusoma fikra za mtu.watu wa mbari na dini zote walishiriki katika jaribio hilo na kupata mafanikio sawa. Wakati mwingine, huko mashariki ya mbali, katika nchi za Uchina

na India, watabiri wa Kichina na fakirwav wa India, wameweza kutushangaza kwa kuonyesha stadi zisizofikirika. Baadhi yao huonekana kana kwamba wanaruka angani huku wengine wakikwea kamba zilizotupwa juu pasina kutegemea kwenye kitu chochote. Kwa upande mwengine Ubudha, mfumo wa Imani inayoshikiliwa na Wachina, ni kama mfumo wa falsafa. Buddha,(563-483KK), Confucius(531-479KK) na Loatse walikuwa wanafalsafa mashuhuri. Misimamo waliyofundisha ilikuwa kaida za kimaadili. Buddha aliwafundisha watu kutupilia mbali tama, kuwa na tabia ya kujinyima raha, kutenda mema, kuwa mvumulivu, kusaidiana na kupambana dhidi ya maovu. Anasema: "Tenda jinsi unavyotaka utendewe". Lakini hamtaji Mwenyezi Mungu. Ingawa Buddha alisema kuwa alikuwa mwanadamu tu, wanafunzi wake walimfanya mungu baada ya kifo chake. Walimjengea mahekalu na Ubudha ukabadilishwa na kuwa aina fulani ya dini.

Dini ya Kiasli ya Wahindi (ya kuwabudu moto) ni aina Fulani ya kuwabudu masanamu. Waliabudu baadhi ya wanyama (kama vile ng'ombe) licha ya kuwabudu masanamu. Ubudha na kuwabudu moto si dini. Lakini ukweli uliopo ni kwamba baadhi ya wahusika huonyesha uwezo unaofanana na miujiza. Hupata uwezo hio kupitia mafunzo maalum ya nidhamu ambayo yanahusu kujizuia na matamanio ya kimwili, mafunzo maalum ya kimwili, na kufanya kazi ngumu kwa muda mrefu. hivyo hivyo, usumaku ambao unaweza kumgandisha mtu na uhiponozi ambao kwao mtu hupewa amri kupitia ufunuo na matendo yake hudhibitiwa, ni aina Fulani ya nguvu walizojaliwa baadhi ya watu.

Tunachoona ni kwamba hiyo si miujiza. Ni vipawa tu vya kiajabu. Leo, wanasayansi wamegundua kuwa karibu watu wote wana vipaji vya namna hii; kwamba baadhi yao wanavyo katika umbo lililoendelea zaidi; kwamba baadhi ya watu wanaweza kuendeleza uwezo wao kupitia kwenye mifumo maalum na kwamba kila mtu ataweza kuwamsha hisia yake ya sita kwa kutumiua mbinu mpya na rahisi ambazo hatimaye zitagundulika.

Basi mtu aliyepewa aina Fulani ya hisi ya sita iliyoendelezwa akiionyesha kama miujiza na siyo stadi, basi huu lazima uchukuliwe kama ulaghai.

Imam Ahmad Rabbaani (Rahimahullah)katika barua yake ya 293 aliandika: "Maajabu na miujiza ni ya aina mbili. Aina ya kwanza ni elimu na maarifa ambayo ni ya dhati ya Mwenyezi Mungun sifa zake na matendo yake. elimu hi haiwezi kupatikana

kwa kufikiri au kutumia akili. Mwenyezi Mungu huwajalia vipenzi vyake elimu hii.

Aina ya pili huhusu mambo ya dunia yasiyoelezeka. Miujiza ya aina hii inaweza kupewa makafiri na vipenzi vyake allah pia.

Aina ya kwanza ya miujiza ni yenye thamani. Hupewa wale walio kwenye njia ya ukweli na wapendwao na Mwenyewzi Mungyu. Lakini wajinga hudhani kuwa aina ya pili ndiyo yenye thamani.

Yeyote anayeitakasa nafsi yake kwa kujitenga na watu, na kujinyima chakula anaweza kuelewa maajabu ya viumbe. Lakini kwa vile watu wengi hutilia maanani mambo ya kidunia, huwachukulia walio na aina ya pili kuwa mawalii. Hawawatambui mawalii wa kweli.wansema kwamba wangelikuwa mawalii halisi wangekuwa na uwezo wa kutoa habari juu ya hali yetu. Wanawakataa waja wa Mwenyezi Mungu awapendao".

Katika barua ya 260, aliandika: "Kuwa walii maana yake ni kuwa karibu sana na Mwenyezi Mungu.

Miujiza inayohusiana na viumbe inaweza kupewa wale waliofikia cheo hiki. Wingi wa miujiza si ithibati kwamba walii (anayeifanya) ni wa cheo cha juu. Wali si lazima ajue kwamba miujiza inatokea kwake. Mwenyezi Mungu anaweza kuidhihirisha sura ya mawalii katika nchi mbalimbali kwa wakati mmoja. Anaonekana akifanya mambo yanayostaajabisha katika maeneo yaliyo tofauti kabisa. Lakini huwa hatambui mambo haya. Mawalii wengine wanaweza kutambua hali yao, lakini hawawaambii wageni kwa sababu hawawathamini".

Ibn Hajar Makki (Radiy Allahu anh), kipenzi cha wanachuoni wa Ahl as-Sunna na ambae maneno yake huzingatiwa kama ushahidi huwasilisha hadithi zifuatazo kabla ya sura inayoitwa 'Ihtiqaar' katika kitabu chake kiitwacho Zawaajir: "Naapa kwa jina la Mwenyezi Mungu kwamba ibada ifanywayo na wale waliokula chembe ya haramu haitokubaliwa kwa muda wa siku arubaini", na "Anayesali akiwa amevaa shati aliyonunua kutumia pesa haramu sala yake haitokubaliwa", na "Zaka inayotolewa kutokana na pesa za haramu haitokubalika. Madhambi yake hayatapunguzwa". Sufyan Thawri anasema kwamba: " kufanya mambo mema na kuweka misingi kwa kutumia pesa za haramu ni kama kuondoa uchafu kwa mkojo".

Muislam wa kweli hafanyi ibada kwa ria. Ibada hufanyika kwa siri au kwa jamaa misikitini. Muislam mzuri akitaka kufanya jambo zuri au kumpa mtu sadaka, hufanya hivyo kwa siri na

hamuudhi wala kumvunjia mtu heshima kwa kumkumbusha kitendo alichomfanyia. Mwenyezi Mungu amesisitiza jambo hili katika Qur'ani tukufu.

Kwaufupi, Muislamu wa kweli ni mwanadamu kamili aliye na sifa zote za tabia nzuri, ni mwenye heshima, ni msafi sana kimwili na kiroho na huwa mwaminifu kwa kila hali.

Imamu Ghazaali, mwanazuoni maarufu (Rahmatullahi alaihi) [450H/1058BK-505H/1111BK], katika kitabu chake iitwacho Kimyaa Sa'adat kilichochapishwa miaka 900 iliyopita kwa Kifursi, aliwaainisha wanadamu katika makundi manne: "Kundi la kwanza ni wale wasiojua lolote isipokuwa kula, kunywa na kufurahia starehe za kidunia; katika kundi la pili kuna wale wanaotumia mabavu, wakawadhulumu watu na wakawa wakatili; kundi la tatu ni la wale wanaowaghilibu watu; na kundi la nne ni la Waislamu wanaoshikamana na maadili yaliyotajwa hapo awali".

Jambo linalopaswa kukumbukwa ni kwamba kuna njia inayounganisha moyo wa mwanadamu na Mwenyezi Mungu. Ni muhimu kufikiria juu ya namna ya kuwasambazia watu nuru ya Uislamu. Mtu anayehisi nuru ya Uislamu moyoni mwake, hua na majuto kwa madhambi yake na huipata njia ya ukweli. Kama watu wangeukubali Uislamu, wangetokomeza maovu, udanganyifu, vita, dhuluma, na ukatili. Kwa hivyo, ni wajibu wetu sote kuwalingania watu dini ya Uislamu duniani kote, huku tukiwabainishia umuhimu wake na mambo yote yanayoihusu. Ni jihadi kufanya hivyo.

Wahutubie watu daima kwa lugha nzuri na laini na uelewa wa hisia zao, hata kama ni wa dini nyingine. Hii ni amri ya Mwenyezi Mungu katika Qur'ani tukufu. Imeandikwa katika vitabu vya fiqhi kwamba ni dhambi kudhuru hisia za wale wasio Waislamu au kumdhihaki mtu kwa vile ni kafiri. Muislam anayefanya hivyo ataadhibiwa. Lengo letu ni kumfundisha kila mtu ubora wa Uislamu na ukweli kwamba jihadi hii inaweza kufanyika tu kwa kutumia lugha yenye kuvutia, elimu, uvumilivu na imani. Anayetaka kumridhisha mtu juu ya jambo lolote anapaswa kuliamini mweyewe kwanza.

Muislam hua mwenye subira daima. Asipofanya hivyo atapata shida katika kuelezea imani yake. hakuna dini nyingine iliyo wazi na yenye mantiki kama Uislamu. Anayejua umuhimu wa dini hii anaweza kumthibitishia mtu yeyote kwamba dini hii ndio dini pekee ya ukweli. Tusiwachukulie watu wa dini nyingine kama watu wenye hasira. Ni kweli kwamba kukufuru ni jambo baya

daima. Kwa vile ukafiri ni mwenendo wa maisha wenye madhara na ufisadi usababishao maangamizi duniani na Akhera, Mwenyezi Mungu aliwajalia watu dini ya Uislamu ili waishi kwa udugu, raha na amani katika dunia hii na waepukane na mateso ya siku ya Kiyama. Makafiri ni maskini waliokosa njia hii ya furaha. Tunapaswa kuwahurumia na tusiwadhuru hata kidogo.

Hata kuwasengenya ni haramu.haiwezekani kujua wazi iwapo mtu ni wa peponi au motoni mpaka atakapotoa pumzi zake za mwisho.

Dini zote za mbinguni humwamini Mungu mmoja isipokuwa zile ambazo zimechafuliwa. Katika Qur'ani. Mwenyezi Mungu huwahimiza watu wote kufuata njia ya ukweli. Anaahidi kuwa atamsamehe mwanaadamu anayeshikamana na njia hii madhambi yake yaliyopita. Walio katika dini nyingine ni maskini waliodanganywa na shetani au wasiojua lolote kuhusu Uislamu. Wengi wao wana bahati mbaya. Ijapokuwa wanamwamini Mungu mmoja kama sisi na wanajaribu kupata upendo wake, wamepotoshwa. Tunapaswa kuwaonyesha njia ya kweli kwa kutumia subira, lugha yenye mvuto, hoja na mantiki.

Kabla ya kuchafuliwa na mwanadamu, dini zote zinazofundisha uwepo wa Mungu mmoja, zilikuwa sawa katika misingi ya imani. Dini kuu tatu za Uyahudi, Ukristo na Uislamu humuamini Mungu mmoja na huamini kuwa mitume wote walikuwa wanadamu kama sisi. Lakini Wayahudi walimkataa Hadhrat Îsa na Muhammad (Alaihimas-salaamu) na Wakristo ambao hawakujiokoa kutokana na kuwabudu masanamu , walidhani kuwa Hadhrat Îsa (Alaihis-salaam) alikuwa mwana wa Mungu ijapokuwa Îsa (Alaihis-salaam) aliwaambia kuwa: "Mimi ni mwanadamu kama nyinyi"; "Mimi si mwana wa Mungu". Bado wanaabudu miungu watatu wajulikanao kama baba, mwana na roho mtakatifu.

Papa waliotambua kuwa huu ulikuwa uongo, kama vile Papa Honorius, walijaribu kuufanyia marekebisho mtazamo huo. Lakini urekebishaji wa imani hii potofu unaweza kufanyika tu na Uislamu ambao Mwenyezi Mungu alimfunulia mtume wake wa mwisho Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam) . hivyo, hakuna anayeweza kukana ukweli kwamba Uislamu ambao una misingi yote ya dini tatu na ambao umezitakasa kutokana na ushirikina uliopenyezwa ndani yake, ndio dini pekee ya kweli.

Bwana Fellowes, Mzungu aliyesilimu, alisema: "Martin Luther alijaribu kuifanyia marekebisho imani potofu ya Ukristo bila

kujua kwamba Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam) alikuwa amefanya hivyo tayari kwa kuutangaza Uislamu miaka 900 kabla yake. Ndiyo maana ni muhimu kuukubali Uislamu kama chapa ya Ukristo iliyotakaswa kikamilifu na kuwamini kuwa mtume Muhammad (Swall Allahu alaihi wa sallam) ni mtume wa mwisho".

HOJA ZISIZOPINGIKA

[Kitabu HUJAJ QAT'IYYA kilichoandika na Abulbarakat Abdullah Suwaydi wa Baghdad kwa lugha ya Kiarabu. Kilipigwa chapa nchini Misri mwaka wa 1323H [1905BK], na toleo jipya likafanywa kwa mchakato wa kufidia huko Istanbul.

Tafsiri yake ya Kituruki, iliyofanywa na Allama Yusuf Suwaydi, ilipigwa chapa katika jumba la kupiga chapa la Kurdistan lililoko Misri mwaka wa 1326H [1908BK]. Suwaydi Abdullah Efendi alizaliwa huko Baghdad mwaka wa 1104H. Baada ya kuhiji mwaka wa 1137H, alipewa ijaza kutoka kwa Abdulghani Nablusi [1050-1143H] (1730BK) mjini Damascus], na ijaza nyingine na Ali Efendi wa Istanbul [1099-1149H]. Alifundisha kwa miaka mingi huko Baghdad. Aliandika vitabu vingi vyenye thamani. Babu yake wa thelathini ni Abu Ja'far Abdullah Mansur, mmojawapo wa Makhalifa wa dola la Waabbasi.

Nadhir Shah [1099-1160 (AD 1746)], mtawala wa Irani, aliwaitisha mkutanoni wasomi wa Iran na Bukhara akawaamuru kujadiliana na kufikia hitimisho la pande mbili kuhusu ni lipi kati ya makundi ya Kisunni na Kishi'a ni la ukweli na wakamteua kuwa kiongozi wa mjadala huo. Kitabu kiitwacho HUJAJ QAT'IYYA, kinachotoa maelezo kuhusu mazungumzo yaliyofanyika katika mkutano huu, ni chenye thamani kubwa. Baada ya kuzungumza kwa muda mrefu na wanazuoni wa Kishi'a katika mkutano huu, yeye (Abdullah Suwaydi) alithibitisha kuwa kundi la Wasunni ndilo lilikuwa la ukweli. Shah alipendelea uwamzi huu na kumpongeza. Alifariki dunia siku ya Jumamosi, tarehe kumi na moja Shawwal mwaka 1174H [1760BK]. Alizikwa karibu na kaburi la Hadrat Ma'ruf Kerhi'rahmatullahi aleyh ', ambae alifariki dunia mwaka wa 200H [815H].

Alipouliwa Shah Huseyn Safawi, mfalme wa tisa na wa mwisho wa dola la Safawi nchini Iran, na Waafghani mwaka wa 1142H [1729BK], hali ya fujo ilianza huko Uajemi. Mwana wa Shah, Tahmasib II, alikuwa mtu asiye na uwezo na mpenda mambo ya

anasa. Kwa hiyo, waziri wake aitwaye Nadhir akachukuwa hatamu za uongozi. Aliwafukuza Waafghan Iran na kuuteka tena mji mkuu, Isfehan. Aliizingira Baghdad, ambayo ilikuwa ikiongozwa na Ahmad Pasha. Miezi minane badae jeshi lililoongozwa na Uthman Pasha, ambae lakabu yake ilikuwa Lame, aliwasili kutoka Istanbul na kulifukuza jeshi la Irani.

Nadhir Shah alikuwa Shah wa Iran mwaka 1148. Aliuteka mji wa Delhi. Akamwaga damu nyingi sana. Kisha akateka nchi za Afghanistan na Bukhara.

Alipewa jina la utani Shahinshah yaani mfalme wa wafalme. Aliwatuma mabalozi kwenye dola la Wauthumani na kupendekeza kupanga mjadala wa kisomi ili kuwamua ni kundi lipi kati ya makundi ya Kisunni na Washi’a Waimamiyya lilikuwa la ukweli. Baada ya kuwandaa jeshi kubwa, alielekea Baghdad na Musul. Lakini aliposhindwa kuiteka miji hiyo, alirudi Najaf.

Ili kuondokana na mitazamo tofauti tofauti ya kiimani kati ya Wasunni na Washi'a na kuyaunganisha makundi hayo, kwa kushikilia lile linaloonekana kuwa la ukweli, wanachuoni kutoka kwenye makundi hayo mawili walikutana kwa amri ya Nadhir shah. Abdullah Efendi aliwasilisha hotuba akaelezea mambo kiuwazi na kiundani, huku akitoa hoja za kitaalamu hivi kwamba Washi’a waliduwaa na kushindwa kumjibu. [Maswali yaliyoulizwa na majibu yaliyotolewa na pande zote mbili yaliandikwa na kuchapishwa katika kitabu kiitwacho HUJAJ QAT'IYYA.

Gavana wa Baghdad Ahmad Pasha aliniita. Nilipofika huko, Ahmad Agha, mmoja wapo wa maafisa wa Ahmad Pasha, alinambia kwamba Pasha alitaka kunituma kwa Nadhir Shah. Nlimuuliza kwa nini. Alisema, "Shah alimuomba msomi wa Sunni.Utafanya mjadala na wanazuoni wa Kishi’a ili kuona iwapo mihimili ya Kishi’a ni sahihi. Ikiwa hivyo, basi Ushi’a utatangazwa kuwa dhehebu la tano".

Nikasema, "Ewe Ahmad Agha! "Hujui kwamba Waajemi ni wakaidi, watu wenye vichwa vigumu?

Je, unafikiri watakubali maneno yangu? Hasa Shah wao akiwa ni mwenye ukatili na kiburi. Ninawezaje kutoa hati zinazoonyesha kwamba njia yao si sahihi? Mtu anawezaje kuthubutu kuongea nao? Wao tayari wamekataa hadithi ambazo ni lazima nizitoe kama ushahidi. Wanakataa vitabu vya kidini. Wanafafanua aya tukufu kwa namna ambayo inaendana na malengo yao. Ninawezaje kuthibitisha kwao ukweli kwamba inaruhusiwa kufanya masah kwenye soksi mbili wakati wa kutawadha? Wepesi

wa kupangusa kwenye soksi (masah) umeidhinishwa na sunna tukufu. Hadithi inayoelezea ruhsa hi ilisimuliwa na Masahaba wanaozidi sabini. Mmoja wao ni Hadrat Ali(Karramallahu wajhahu). Nikiwaambia ukweli huu, watasema kuwa zaidi ya Sahaba mia moja wameripoti kuwa jambo hili haliruhusiwi. Ikiwa nitawaambia kwamba maneno wanayoyachukulia kuwa hadithi yamezuliwa, wataniambia hayo hayo. Watasema, tutakujibu yale yote utakayowasilisha.' Kwa sababu hii, naomba Hadhrat Pasha aniwie radhi kutokana na wasiwasi wangu kuhusu wajibu huu”.

Alisema, “Haiwezekani. Pasha amekuteua wewe kutekeleza wajibu huu. Ni lazima umtii. Usithubutu kupinga amri yake”.

Asubuhi iliyofuata nilikuwa na mazungumzo marefu na Ahmad Pasha. Alisema, "Nenda ukashughulikie suala hilo". Naomba Mwenyezi Mungu akujalie ufanisi kwenye majadiliano na utoaji hoja! Ikiwa wanaonyesha ukaidi na majivuno wakati wa mjadala, toa maelezo kwa ufupi. Lakini usiwaache waondoke bila kupata jibu! Wakikubali ukweli na kuzungumza kwa busara, usisite kusema mambo yote unayoyajua! Usikubali kamwe kushindwa! Nadhir Shah atakuwa Najaf sasa. Jitahidi kufika huko siku ya Jumatano” Mimi na watu wengine wachache tuliondoka. Nikiwa safarini, nilifikiri juu ya majibu na ushahidi ambao ningetoa. Watu niliokutana nao njiani waliniambia kwamba Shah alikuwa amewaalika karibu mufti wa Kishi’a sabini.

Niliwaza na kuwazua. Nikijizuia kusema ukweli mbele yao nitakuwa nimekosea. Na bado kulikuwa na hofu ya kuwa wangeweza kubadilisha maneno yangu kabla ya kuwasilishwa kwa Shah. Niliona kwamba ni bora kumuomba Shah ahudhurie mjadala. Masaa mawili yalikuwa yamesalia kufika Najaf, alipotujia mtu akasema, "Kwa nini mmekawia? Shah anakusubirini". Nilitaka kujua iwapo ilikuwa kawaida yake kuwatuma watu kwa ajili ya kuwalaki wageni wake njiani. Alisema, "Hapana. Wewe ni mtu wa kwanza ambaye Shah amemtumia ujmbe na kumuomba afanye haraka." Baada ya kusikia maneno hayo, nilijiambia, "Shah amekusudia kunilazimisha kukubali mihimili ya mtazamo wa Waimamiyya (Washi’a). Atanishinikiza na pengine anilazimishe. Lakini sitowaruhusu kuniweka katika hali ngumu; siwaogopi. Sitosita kusema ukweli hata kama ningejua kwamba wangeniua. Hadi sasa, Waislamu wamekuwa katika hali ngumu mara mbili. Mara ya kwanza ni wakati Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) 'alipofariki dunia. Halafu Abu Bakr as-Siddiq (RadhiyAllahu anh) akawaokoa na kuwatuliza imara Ya pili, ni wakati Harun ar-Rashid aliposema kwamba Qur'ani ni kiumbe . Ahmad bin

Hanbal [164H-241H, Baghdad] (Rahmatullahi alaih) aliwaokowa Waisilamu kutokana na fitna hii. Na sasa imebainika kuwa fitna ya tatu inataka kuzuka. Nikikosea au kusita, inaweza kuendelea mpaka mwisho wa dunia. Maendeleo ya Uislamu au kudhoofika kwake hutegemea njia moja au nyingine. Sasa nitaandama njia ya kukomesha fitna hii". Niliamua kujitahidi na kuwa mvumilivu. Nilijitolea muhanga.

Bendera mbili zilionekana kwa mbali. Tulipofika karibu, niliona mahema ya kifalme. Hema la Shah lilikuwa limejengeka juu ya mihimili saba. Kulikuwepo maelfu ya washika gadi. Mmoja wao alitufuata. Aliulizia hali ya Ahmad Pasha na maafisa waliokuwa chini ya amri yake, akitaja majina yao moja baada ya lingine. Nilishangazwa na kuuliza kwake kana kwamba alikuwa anawajua. "Nilitumikia Pasha pia kama Balozi wa Irani kwenye dola la Wauthumani. Jina langu ni Abdulkarim Beg," alielezea. Kisha watu wengine tisa walikuja. Abdulkarim Beg alisimama kwa heshima walipofika. Nilijua kuwa walikuwa watu wa nafasi za juu. Tulisalimiana. Wakasema, "Tunakuwalika kwenye kitala cha Shah". Waliinua pazia iliyokuwa mbele ya hema kubwa. Tulitembea tukipitia kwenye njia nyembamba, mpaka tulipoingia kwenye ukumbi wa Shah. Nadhir Shah aliponiona, alisema, "Abdullah Beg, karibu! Njoo karibu." Tulichukuwa hatua kumi, na akasema tena, "Njoo karibu!" Nilisogea karibu nikasimama kwenye umbali wa mita mbili kati yetu. Alikuwa amekaa kitako. Ungebaini kuwa alikuwa mrefu. Kulikuwa na mapambo ya tepe tele kwenye kichwa, shingo, na mikono yake. Alikuwa mwenye kujivunia na kinaa. Alionekana mchovu na mzee. Ndevu zake zilikuwa za rangi nyeusi na alikuwa kapoteza meno ya mbele. Macho yake yalikuwa mazuri na yenye nyusi zilizoonekana kama pinde zilizo wazi. Alikuwa mtu mwenye kulazimisha na mwenye bashasha. Nlipomuona, hofu iliyokuwa moyoni mwangu ilipungua. Aliuliza kwa Kituruki, "Vipi hali ya Ahmad Pasha? Nikamjibu, "Alikuwa mzima".

[Wakati huo Sultan Muhammad Khan I, mfalme wa ishirini na nne wa dola la Wauthmani, ndie alikuwa kwenye arshi. Pamoja na hayo, Ahmad Khan III, Sultan aliyemtangulia, alikuwa hai bado. Alizaliwa mwaka wa 1083H na kufariki dunia mwaka wa 1149H/ 1736BK. Amezikwa kwenye makaburi ya Sultan Jurhan na babu yake mzaa baba, yaliyoko Bahscekapi, kati ya Yen Cami' (msikiti mpya) na Misir Carsisi (soko). Alipanda arshi ya ufalme mwaka wa 1115H akapinduliwa kutokana na maasi ya Janissary. Mtoto wa kaka yake, Sultan MahmudI, akachukuwa nafasi yake. Ushindi

dhidi ya mwenda wazimu Petro na mauaji ya Ibrahim Pasha wa Nevsehr mwaka wa 1143H yalitokea wakati wa utawala wake.

Katika juzuu ya kwanza ya kitabu kiitwacho **Sijill Uthmanii** imetajwa: "Ahmad Pasha ni mwanawe Eyyubi Pasha. Alikuwa Gavana wa Konya mwaka wa 1129H, Gavana wa Basra mwaka wa 1130H, gavana wa Baghdad mwaka wa 1136H wakati alipofariki babaake, halafu akatumwa Iran kama Serasker (Amiri jeshi mkuu). Mnamo mwaka wa 1149H aliteuliwa tena kuwa Gavana wa Baghdad. Alifariki dunia mwaka wa 1160H katika mwezi wa Dhulqa'da. Ugavana wake wa Baghdad wa mara mbili ulidumu kwa miaka ishirini na mbili].

Alisema: "Unajuwa kwa nini nilikuita hapa?" Nikasema: "Hapana. Sijui".

Alieleza: "Kama ujuavyo, nchi yangu ni ya kanda mbili. Moja wapo ya kanda hio ni Turkistan na Afghanistan. Watu wa mikoa hii hudai kuwa Wairani ni makafiri. Si jambo jema kwa watu walioko chini ya utawala wangu kuitana makafiri. Nakuteua kuwa naibu wangu. Utajadiliana nao kisha uamue ni kundi lipi ndilo la ukweli. Utatokomeza mfarakano huu. Nataka nijue utakayoona na kusikia kwenye kongamano. Mpe ripoti Ahmad Khan pia".

Baada ya kuruhusiwa niliondoka. I'timad ud-daula, yaani Waziri mkuu aliniomba nimtembelee na nikutane na Molla, yaani mkuu wa mambo ya dini, baada ya Sala ya adhuhuri. Nilifurahi sana nilipotoka hapo. Wakati wa chakula cha mchana, nilipelekwa kwa Waziri mkuu. Waziri alinisalimia na hali amekaa kitako. Hakunyanyuka wala kuonyesha heshima yoyote. Nilipokaa, alinyanyuka akasema: "Karibu". Kulingana na desturi yao, mwenyeji husimama mgeni anapokaa. Kwa vile sikujua desturi hiyo, nilikasirika mwanzoni. Kwa hakika nilikuwa nimepanga kumwomba Shah amwadhibu Waziri mkuu kwa kutomheshimu mwanachuoni kama hatua ya mwanzo ya kutokomeza ukosefu wa imani ambao shah alikuwa ameniamrisha. Lakini nilipojifunza desturi yao hii, niligundua kwamba alikuwa na adabu. Baada ya kumaliza chakula cha mchana, tulipanda wanyama tukaelekea kwa Molla. Njiani, nilikutana na Mwafghani. Alinitolea salamu. Nlipomuomba ajitambulishe, alisema: "Mimi ni Molla Hamza, Mufti wa Wafghani". Nilipomuliza iwapo alijua Kiarabu, alisema: "Ndio". Nilisema: "Shah ameniamuru kurekebisha mihimili ya uasi na uovu inayoshikiliwa na kufuatwa na Wafursi. Lakini waking'ang'ania imani zao kwa inadi na kuficha baadhi ya mihimili yao, nitafanyaje? Sijui mengi kuhusu watu hawa. Niambie

yote uyajuayo ili nipate kujua la kufanya”.

Alisema: “Usimuamini Shah! Anakutuma kwa Molla mkuu ili uongee naye peke yake. Kuwa muangalifu wakati wa mazungumzo.”. nilisema: “Naogopa. Inaelekea kuna njama”.

Alisema: “Hapana. Usiogope hayo. Shah aliwatuma watu waaminifu ambao wataripoti kwake yatakayojiri katika kila hatua ya majadiliano. Haiwezekani kumdanganya Shah”.

Nilikaribia hema la Molla Mkuu. Alitoka nje kunipokea. Alikuwa mfupi. Alinionyesha kiti kilichokuwa karibu naye na juu yake kidogo. Katikati a mazungumzo, alisema: “Leo nlimuona Hadi Khodja, Mufti wa Waafghani. Yeye ni bahari ya elimu.”. hadi Khodja alikuwa Qadhi wa Bukhara. Alikuwa msomi sana. Kwa sababu hiyo aliitwa Bahr ul-‘lm (bahari ya elimu). Alikuwa hapa kwa siku kadhaa kabla ya kuwasili kwangu akiwa na wanazuoni wengine kutoka Bukhara.

Molla huyo alisema: “Inawezekanaje ajichukulie kuwa bahr al-‘ilm wakati hana elimu? Ningalimpa ushahidi wa aina mbili kuthibitisha kuwa Imam Ali alistahiki kuwa Khalifa wakwanza, asingalikuwa na jibu. Si yeye peke yake. Hata kama wanachuoni wa kisunni wangeungana, wasingeweza kutoa jibu”.

Nilisema, “Ushahidi huo usiojibika ni upi?”

1- Alisema: “Kwanza, ningependa kukuuliza swali: “Bwana Mtume alisema yafuatayo kuhusu Ali ibn Abi Twalib (RA): “Uhusiano uliokuwepo baina ya Harun na Musa ni kama ule uliopo baina yangu na wewe. Tofauti pekee iliyopo ni kwamba hakuna mtume atakayekuja baada yangu”. “Wewe pia unajua hadithi hii”.

Nilisema, “Ndiyo. Kwa hakika inajulikana sana. Alisema: “Hadithi hii huonyesha kuwa Imam Ali alistahiki kuwa khalifa wa mtume Muhammad”.

Niliuliza, “Inakuwaje?”

Alisema: “Inaeleza kuwa nafasi ya Imamu Ali kwa kumlinganisha na mtume hufanana na ile ya Harun na Musa. Tofauti pekee iliyopo imetajwa “Lakini hakuna mtume atakayekuja baada yangu”. Kwa sababu hii Ali alipaswa kuwa Khalifa wa kwanza. Harun asingalifariki dunia angalimrithi Musa.

“Wewe unadai waziwazi kuwa matamko haya yana urejeleo wa kijumla kwa mujibu wa mantiki. Unafikiaje hitimisho kuwa yana maana ya kijumla?”

“Katika mambo ya kipekee, kiambatisho hudokeza uwepo wa maana ya kijumla”.

“Harun Alaihis-salaam kama Mussa Alaihis-salaam alikuwa mtume. Kwa upande mwengine, kama ujuavyo, Hadhrat Ali hakuwa mtume, ima kabla au badae. Aidha, Harun Alaihis-salaam alikuwa ndugu halisi ya Mussa Alaihis-salaam. Kwa upande mwingine, Hadhrat Ali hakuwa ndugu halisi ya mtume. Upekee katika ile ambacho ni cha ujumla hurejelea udhanifu kwa mujibu wa mantiki. Kwa hiyo, maana ya tamko inapaswa kutafutwa kama nafasi au mahali. Sauti /t/ mwishoni mwa neno [manzila] huashiria maana ya umoja. Idhaafa (uhusishaji) kama ule wa nafasi ya Harun ni idhaafa al-ahadiyya kama ilivyo katika aina nyingi za uhusishaji. Kwa maneno mengine, hauashirii maana ya kijumla. Maana ya kipekee ya neno hilo ni ‘isiokuwa. Kwa hiyo, tamko hilo hubeba maana dhanifu, siyo bainifu. Katika matamko kama hili, jambo lisilokuwa wazi linaweza kueleweka kwa kutumia taarifa nyingine. Yaani, kama uhusiano baina ya maneno ‘manzila’ na ‘Harun’ unavyoashiria kwamba alikuwa Khalifa wa Wana wa Israil tu, hivyo unaashiria kuwa Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anh) aliachwa Madinat al-Munawwara kama khalifa wakati wa vita vitukufu vya Tabuk. Alisema: “kuwachwa huko kama khalifa huonyesha kuwa alikuwa mbora zaidi. Kwa hivyo lazima awe Khalifa wa kwanza”.

Nilisema: “Hivyo basi, Abdullahi ibn Umm Maktuum lazima awe Khalifa pia. Kwani mtume (SAW) alimuacha, kama alivyowaacha watu wengine, kama Khalifa, yaani, muakilishi wake huko Madinat al-Munawwara. Sasa, kwa nini umemchagua Hadhrat Ali (RA) kama khalifa wa kwanza badala ya kumtunukia heshima hiyo mmojawapo wa wale wengine; kwa mfano yule aliyetajwa hapo juu? Zaidi ya hayo, kama kumuacha kama muakilishi ingekuwa sababu ya ubora, Ali (RA) asingeelezea wasiwasi wake kwa kulalamika kwamba, “Utaniacha hapa na wanawake, watoto na wasiojiweza?” na Bwana wetu Fkhari wa viumbe asingesemtuliza kwa kusema, “Hupendi kuwa na nafasi nami kama Harun na Musa?”.

Alisema: “Kulingana na tawi la elimu la kisunni lijulikanalo kama ‘usuul’, jambo muhimu si kutofautiana kati ya sababu lakini muhimu ni ujumla wa tamko”.

Nilisema: “Sichukulii tofauti kati ya sababu kama ushahidi. Lakini nasema kwamba kipashio kisicho dhahiri katika haidithi hii tukufu ni dalili inayodokezea umahsusi wake”. Alinyamaza

kimya!

Niliendelea, “Zaidi ya hayo, hadithi hii haiwezi kutolewa kama ushahidi. Kwa sababu haikupokelewa kwa pamoja. Baadhi ya wanachuoni walisema ni **sahih**, wengine wakasema ni **hasan** na wengine wakaielezea kuwa **dha’ifu**. Kwa mfano, Ibn al-Jawzi alisema kwamba hadithi hii ni **maudhuu’**. [Abulfaraj Jamalud-diin Hafidh Abdur-Rahman Ibn Aliyyu al-Jawzi (Rahmatullahi alaih) ni mwanazuoni maarufu wa hadithi. Alizaliwa mjini Baghdad mwaka wa 508H na akufariki dunia mwaka 597H/ 1201BK. Aliandika zaidi ya vitabu mia moja vya hadithi. Tafsiri yake iitwayo Mughni inajulikana sana]. Hadithi hii inawezaje kuthibitisha kuwa Imam Ali (RA)alikuwa Khalifa wa Kwanza, licha ya ukweli kwamba ushahidi lazima ujulikane sana kotokana na matini (aya au hadithi iliyotajwa waziwazi)?

Alisema: “Ndiyo. Huo ni ukweli. Hadithi hii sio ushahidi wetu pekee. Hadithi isemayo, “Msalimieni Ali kama Amir al-Mu’minin”, ni ushahidi. Ni ukweli usiopingika kwamba hadithi hii tukufu ni huashiria haki ya Ali kuwa Khalifa wa kwanza. Kama si utume wake”.

Nilisema: “Kadri tujuavyo, hadithi hii ni mawdhuu’. Vitabu vya wanazuoni wa Ahl as-Sunna (Rahmatullahi alahim) havina hadthi kama hii”. Alifikiria kidogo halafu akasema kwa ghafla: “nitataja ushahidi mwingine ambao haiwezekani kuufasiri vinginevyo. Aya isemayo: ‘Njooni! Tuwaite watoto wenu na watoto wetu!’ ni ushahidi wangu”.

Nilihoji, “Aya hii tukufu, ambayo ni aya ya sitini na moja ya Surat Al-Imran, inawezaje kuwa ushahidi?”

Alisema: “Wakristo waliokuja Madina kutoka Najran walipokufuru, Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliwambia, “Nakukaribisheni kwenye mashindano; Acha tumuwombe Mwenyezi Mungu alaani kundi linalosema uwongo”. Halafu akajitokeza huku Ali, Fatima, Hasan na Husein wakiwa pamoja naye. Bila shaka, mtu aliyejiunga na mtume katika dua hii ni mbora kuliko yule ambae hakufanya hivyo”.

Nilisema, “kile ulichosema sasa ni kisa tu. Hakiashirii ubora. Kwa sababu kuna kisa kinachohusu kila sahaba wa mtume na kinachomtofautisha na wengine. Wasomi wa historia wanauelewa ukweli huu. Aidha, Qur’ani iliteremshwa kwa Kiarabu. Kwa mfano, tuchukulie kuwa makabila mawili yalitaka kupigana na chifu wa mojawapo ya makabila hayo aka sema, “Nitaandamana na mashujaa wa kabila”, tamko hili haliwezi kuwa uthibitisho

kwamba makabila hayo hayakuwa na mashujaa wengine isipokuwa wale waliojitokeza. Mtu kuwa na jamaa zake wa karibu kwenye dua ni ishara ya huzuni na kusudio lake ni kutaka dua hiyo ikubalike".

Alisema, "Hili huonyesha kwamba wanapendwa sana".

Nilisema, "Haya ni mapenzi ya kiuzawa yaliyoko katika maumbile ya mtu. Ni kama mtu kujipenda, kuwapenda watoto wake. Haifai kutafuta ubora katika jambo hili".

Alidai, "Kitu kingine : Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alimweka Hadhrat Ali katika nafasi sawa na yake".

Nilisema, "Wewe huna ujuzi wa taalima ya usuul; na labda hata Kiarabu hukijui! Neno 'anfus', unalochukulia kuwa ushahidi, ni jam' qillat (wingi-uchache). Limeambatanishwa na kiambishi 'Naa', ambacho ni kipashio cha wingi. Wingi unapoambatanishwa na wingi mwingine, husababisha mgawanyo wa (idadi) moja kwa elfu. Kwa mfano, ukisema 'kampuni ya askari farasi limepanda farasi' unakusudia kusema kwamba wapanda farasi wote walioko kwenye kampuni hiyo wamepanda farasi zao. Jam'u humaanisha 'zaidi ya moja'. Aya ya ishirini na sita ya Surat an-Nur inayosema, "Hao wameepushwa na hayo wanayosema", huashiria Hadhrad Aisha (RA) na Safwan (RA hivyo, tamko, 'Nyoyo zenu", katika aya ya nne ya Surat at-tahriim, ni la wingi, na hali kulingana na taaluma ya mantiki humaanisha 'mioyo miwili, kwa sababu limeambatanishwa na kiwakilishi nafsi ya pili. Kwa kutumia dalili hiyo hiyo, tamko, 'watoto wetu', linalohusu Hasan na Husein (RA) na urejeleo wa wingi 'wanawake', uliomkusudia Hadhrat Aisha pekee, ni balagha. Kama aya hiyo ingeashiria kuwa Hadhrat Ali alipaswa kuwa Khalifa wa kwanza, basi, Hasan, Husein, na Fatima wangekuwa makhalifa. Hata hivyo, hakuna namna ambavyo Hadhrat Fatima angekuwa Khalifa".

Alisema, "Nina ushahidi mwingine. Aya ya hamsini na tano ya Surat al-Maa'ida inasema: "Hakika rafiki yenu mlinzi ni Mwenyezi Mungu na mtume wake na walioamini, ambao hushika Sala na hutoa zaka nao wananyenyekea". Kama ilivyoelezewa kwa itifaki na wanazuoni wa tafsiri (ya Qur'ani), Hadhrat Ali, alipokuwa akisali, alitoa pete yake na kumpa maskini kama sadaka, ndipo aya hii tukufu ikateremshwa. Tamko 'Innamaa' katika aya humaanisha 'yeye peke yake'. Yaani, humrejelea yeye pekee. Na neno 'walii' katika aya hiyo humaanisha 'yule ambae aliashiriwa kuwa kiongozi', unasemaje kuhusu masahaba?

Jibu langu lilikuwa, "Elimu tuliyo nayo kuwahusu masahaba ni

kwamba walikuwa wakweli kwa nafsi zao na katika maneno.

2- Alisema, “Aya nyingi za Qur’ani huwalaumu. Kuna aya nyingi zinazosema kwamba wao ni wanafiki, kwamba walimuudhi mtume. Mfano ni aya ya nane ya Surat al-Mujaadala, ya kwanza ya Surat al-Munaafiquun, ya kumi na sita, ishirini, ishirini na tisa na thelathini za Surat Muhammad. Zaidi ya hayo, aya ya mia moja na mbili yaurat at-tawba, kumi na moja, kumi na mbili na kumi na tano za Surat al-Fat-h na aya ya nne ya Surat al-Hujraat zimeeleza kwamba wanafiki walijificha sana mjini Madina kiasi kwamba mtume na watu wengine hawakuwatambua. Imetajwa katika Surat al-Anfaal kwamba, “Hakika waliompinga mtume, ni wale waliokwepa vita vya Badr... siku waumini walipojitolea muhanga”. Ni kwa sababu hii ndiyo Mwenyezi Mungu , Mjuzi wa siri, anafichua nia mbaya za wanafiki katika aya ya sita ya Al-Anfaal. Ni wanafiki hawa waliotoroka vita vya Hunayn na waliotegemea kuwa na idadi kubwa waliyokuwa nayo ingewapatia ushindi, ndio waliopelekea kuteremshwa kwa aya ya kumi na mia moja kumi na sita za Surat Al-Imraan. Katika maafa ya Uhud walikimbilia milimani, wakimwacha Mtume mikononi mwa maadui. Walisababisha kujeruhiwa kwa uso wake, kun’golewa kwa meno yale mawili na kuwanguka kwake kutoka juu ya farasi. Hakika waliombwa msaada lakini walijifanya viziwi na kwa hiyo walilaumiwa na Mwenyezi Mungu katika aya ya mia moja hamsini na tatu ya Surat Al-Imran. Kutokana na tabia mbaya waliyoonyesha huko Tabuk, walikemewa na kuonywa katika aya ya thelathini na tisa ya Surat Tawba.

(Aliendelea), “Kama ukweli huu unavyoonyesha, masahaba wa mtume walimpinga. Aya inayozungumzia kutoroka kwao huonyesha kwamba wote walimkimbia na si wachache wao. Kwani aya ya arubaini na tatu ya Surat Tawba inaelezea kwa urefu na uwazi kwamba walipata mateso na kukemewa, wakasababisha kuteremshwa kwa aya ya arubaini na nne ya Surat Tawba, inayomlaumu mtume kwa sababu aliwaruhusu kujiunga tena na waumini. Zaidi ya hayo, katika vita vya Ahzaab au Khandaq vilivyotokea mwezi wa kumi na moja mwaka wa 5H, walikemewa na kulaumiwa kupitia aya ya kumi na tatu na kumi na tano ya Surat Al-Ahzaab na aya nyingine nyingi.

Inawezekanaje, watu kama hao wasemekane kuwa wakweli? Vitendo vyao na maneno yao yanaweza kuthaminiwa vipi kama ushahidi katika mambo ya dini? Hawaaminiki kimantiki na kisayansi.

Nilichukuwa zamu yangu: “Aya zote ulizotaja kama ushahidi ili kuwakashifu masahaba watukufu (Ridhwanullahi alaihi ajma’iin) zilikusudiwa wanafiki. Hakuna anayetilia shaka ukweli huu. Hakika Washia, kwa itifaki, hutambua ukweli huu. Kujaribu kuwalimbikizia masahaba watukufu, waliosifiwa katika aya kadhaa, lawama zilizotajwa katika aya hizi ambazo inajulikana wazi kuwa ziliteremshwa kuwakemea wanafiki, na hivyo kujaribu kuwaharibia jina, si jambo la haki na mantiki. Mwanzoni kulikuweko wanafiki wengi. Baadaye idadi yao ikapungua. Katika kipindi cha mwisho cha uhai wa mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) wanafiki walijitenga na waumini wa kweli. Mwenyezi Mungu aliwatenga wazuri kutokana na wabaya kwa aya ya mia moja sabini na tisa ya Surat Al-Imran. Bwanetu, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema: “Madina huwachuja watu wema kutokana na wabaya, kama moto kwenye karakana ya mhunzi inavyochuja chuma kutokana na taka”. [Yaani kama karakana zinazotumika na wahunzi na kalibu zinavyotenganisha taka liitwalo mavi ya chuma kutokana na chuma, hivyo, mji wa Madina huwatenganisha watu wazuri kutokana na wabaya]. Uhalali wa kuwasingizia masahaba yaliyomo kwenye aya tukufu yanayoelezea wanafiki, unawezaje kuthibitishwa? Aya ya mia moja na kumi ya Al-Imran inasema: “mmekuwa umma bora “. Inawezekanaje watu hao waliosifiwa na aya hii kulinganishwa na wanafiki?

(Niliendelea), “Mwenyezi Mungu anawasifu masahaba katika aya nyingi. Katika vitabu vyote vya Tafsiri vimeandikwa kwamba aya ya 59 ya Surat Tawba iliteremshwa kwa ajili ya Ibn Dhil Huwaysira ibn Zuhayr, aliyekuwa kiongozi wa Khawwrij. Haifai kwa mtu mwenye elimu kuwasingizia masahaba wa tukufu (Ridhwanullahi alaihim ajma’iin) uovu uliotajwa kwenye aya hii. Inafaa wakati huu kufafanua mafungu ya maneno yaliyonukuliwa kuelezea tukio hili katika kitabu cha Bukhari. Abu Sa’idal-Khudhri (Rahiy Allahu anh) anasimulia: “Nilikuwa na mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Nilikuwa nikifurahia uso wake wenye mng’ao. Alikuwa anagawanya ngawira zilizotekwa kutoka kwa makafiri katika vita vitukufu vya Hunayn.

Huwaysira mwenye asili ya ukoo wa Bani Tamiim aliingia na kusema: “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu. Fanya uadilifu! Mtume akasema, “Hebu, ona aibu! Nisipofanya uadilifu, nani mwingine ataufanya? Nisingetoa haki, mngekumbwa na madhara mengi!” wakati huo, Umar al-Faruq alisimama na kusema: “Tafadhali! Niruhusu nimwue mjinga huyu”. Mtume akasema:

“Muache kwa sababu mtu huyu ana marafiki. Wanasali jinsi unavyosali. Wanafunga, wanasoma nawe Qur’ani. Pamoja na hayo, neno la Mungu halipiti kwenye koo zao. Wataacha dini kama mshale unavyoacha upinde. Akiangalia mshale wake na shabaha na chupa, hawezi kuona chochote kati yao. Kumbe mshale huo umefika kwenye chupa, ukaichoma na kumwaga damu. Miongoni mwao kutakuwa na mtu mwenye rangi nyeusi. Mkono wake mmoja ni kama kiwele cha mnyama. Kinatonesha bila kikomo.”. abu Sa’id al-gudhriy anasimulia: “Hadhrat Ali alipambana na Khawarij katika enzi ya Ukhalifa wake. Tulimuona mtu wa namna hii miongoni mwa mateka. Alikuwa kama mtume alivomuelezea. Imetajwa kuwa sababu ya kuteremsha kwa aya hii, ilikuwa kutokana na kauli ifuatayo iliyotolewa na mnafiki ajulikanaye kama Abul Hawaat: “Enyi marafiki zangu. Kwa nini mmsimwangalie Bwana wenu? Anataka kuonyesha uadilifu kwa kuwapa wachunga kondoo haki yenu”.

(Niliendelea), “hivyo hivyo, aya ya nane ya Surat al-Mujadala iliteremshwa kwa ajili ya Mayahudi na wanafiki. Kani walikuwa wakipanga mikutano ya kisiri huku wakiwadanganya masahaba. Waumini waliwaonea huruma wakidhani kuwa mikutano hiyo ilifanywa kwa kuhofia balaa fulani ambalo ingewakumba. Hata hivyo, kurefushwa kwa vikao vyao kulidhihirisha malengo yao. Masahaba walilalamika kwa mtume (SAW) wakaomba mikutano hiyo isitishwe. Kwa hiyo, mtume alitoa amri ya kusitisha mikutano hiyo. Pamoja na hayo, wanafiki walikaidi amri wakaendelea na uhaini wao. Kutokana na tukio hilo, aya ya nane ya Surat al-Mujadala iliteremshwa: “Kwani hawoni wale waliokatazwa kunong’onezana kisha wakayarudia yale waliyokatazwa, na wakanong’ona juu ya mambo ya dhambi, na ya uadui, na ya kumwasi mtume? Na wakikujia hukuwamkia sivyo anavyokuwamkia Mwenyezi Mungu”.

kukaidi amri na kuitisha tena mkutano kuliashiria kuwa walikuwa wakimpinga mtume.

(Niliendelea), “Maana ya aya ya nane ya Surat al-Mujadala ni “Na wakikujia hukuwamkia sivyo anavyokuwamkia Mwenyezi Mungu”. wayahudi hulaumiwa na aya hii. Walipokutana na mtume, walisema, “Assaamu alaiku” badala ya kusema, “Assalamu alaikum”. Na mtume alikuwa akiwajibu, “Wa alakumus saam! Hivyo, badala ya kusema ‘salaamu’, yaani amani, walisema ‘saamu’ yaani ‘mauti’. Walidhani kwamba wangemdanganya Fakhari ya viumbe, mbora wa viumbe wote, wanadamu waliotangulia na watakaokuja hapo mbeleni.

Walipotengana naye, walisema kwamba wamemdanganya na kwamba angalikuwa mtume wangaliadhibiwa kutokana na maovu yao. Kwa sababu hiyo, ilitajwa mwishoni mwa aya kwamba “Unawatosha moto wa Jahannamu na ni makao mabaya”. Bukhari alitaja katika kitabu chake kwamba, kama kawaida yao Wayahudi walikuwa wakimtolea mtume salamu mbovu. Aisha (RA) alielewa walichokuwa wakikusudia na salamu hiyo, hivyo alikasirika. Mtume akamwambia kwamba hapakuwa na haja ya kukasirika kwa sababu Mwenyezi Mungu alikubali ombi lao ambalo ni ‘wa alaikus saam’. Tamko ‘wanapokujia wanafiki...’ katika aya ya kwanza ya Surat al-Munaafiquun, humtaja Abdullahi ibn Salulu na marafiki zake. Haiwahusu masahaba.

(Niliendelea), “Maana ya aya ya kumi na sita ya Surat Muhammad ni, “Na wapo miongoni mwao wanaokusikiliza, mpaka wakiondoka...”. aya hii pia iliteremshwa kwa ajili ya wanafiki. Wanaohudhuria vikao vya mtume wakasikiliza kauli kadhaa, lakini hawakuwa tayari kuzingatia aliyokuwa akisema.

Imam Muqaatil [wa Belh, aliyefia Basra mwaka wa 150H] anasema katika tafsiri yake: Mtume (SAW) alipokuwa akitoa hotuba, Wayahudi walijifanya kuwa hawelewi anayosema. Walikuwa wakimuuliza Abdulla ibn Abbas (RA) “je, mtu huyu anamaanisha nini?” abdullahi ibn Abbas anasema, walikuwa wakimuuliza mara kwa mara.

Mwenyezi Mungu ni muadilifu. Aliteremsha aya ya kumi na sita ya Surat Muhammad ili kuwatofautisha waumini wanaomtumikia kwa moyo mkunjufu, na wanafiki.

Maana ya aya hii ni, “Hao ndio Mwenyezi Mungu amewapiga muhuri nyoyo zao, na wakafuata pumbao lao”. Kisha akawapa masahaba habari njema zinazohusu uongofu na uwokovu. Sa’id ibn Jubair, (RA) alisema: Tamko “The hast seen those with ailing hearts”, linalojitokeza katika aya ya kumi na mbili ya Surat Muhammad, huwafichua wanafiki. Kwani kuna nyoyo za aina tatu: Wa aina ya kwanza ni moyo wa muumini ambao ni msafi na umefungamanishwa na Mwenyezi Mungu kwa upendo. Aina ya pili ni moyo mgumu na uliokufa. Hautakuwa na hisia za huruma kamwe. Watatu ni moyo wenye maradhi. Maradhi haya ni mojawapo ya sifa za wanafiki. Mwenyezi Mungu kaelezea aina zote tatu katika aya ya hamsini na moja ya Surat al-Hajj. Aina mbili za nyoyo hizo zitaadhibiwa. Mmoja tu ndio utapata uokovu. Moyo mbora ndio **saliim** (mzima). Moyo wa muumini ni **saliim**. Mwenyezi Maungu ameusifia moyo ulio **saliim**.

Aya ya themanini na nane ya Surat ash-Shu'araa inasema: "Siku ambayo mali wala watoto hazitosaidia kitu. Isipokuwa mwenye kumjia Mwenyezi Mungu kwa moyo safi".

Bani Anbar walikuwa makafiri. Si sawa, kwa mujibu wa mantiki na sayansi kuwachukulia kuwa masahaba.

Kuhusu vita vitakatifu vya Badr, kama ilivyofafanuliwa kwenye vitabu vyenu na vitabu vyetu, vilikuwepo kama ilivyotajwa katika aya ya kwanza ya Surat al-Anfaal.

(Niliendelea), kutawanyika kulikotokea katika vita vya Hunayn si kutoroka. Bali kulikuwa kufanya hadhari ambayo ni mbinu ya kivita. Kila vita huwa na harakati za kurudi nyuma na kwenda mbele. Hata hivyo,wale waliotawanyika hawakuwa masahaba wakuu. Walikuwa watumwa walioachiliwa baada ya kutekwa kwa Makka miezi michache kabla (ya vita hivyo). Ilikuwa wazi kwamba matokeo yake yatakuwa ushindi. Katika Surat Tawba aya ya ishirini na saba imeelezwa kuwa kurudi nyuma kulichangia ushindi, "Kisha baada ya hayo Mwenyezi Mungu atawasamehe awatakao".

Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alipewa habari kuhusu ushindi huu. Kwa sababu hiyo, hakuwalaumu wale waliotawanyika. Hakukasirishwa na yeyote kati yao. Kwa hiyo, haifai kuwakemea kwani imetajwa kwamba " inaruhusiwa kutoroka vitani maisha ya mtu yanapokuwa hatarini" katika kitabu cha mwanazuoni wa Kishia ajulikanaye kama Abul qasim kiitwacho kitabush-Sharaayi'. Huoni kwamba ni muhimu kwa mtu kuuzuia ulimi wake usije ukawakashifu masahaba waliorudi nyuma katika vita vya Hunayn.

"Ama kuhusu kutoroka vita vitakatifu vya Uhud. Vita hivyo vilitokea kabla ya kuharamishwa kwake. Imeelezewa katika aya ya 155 ya Al-Imran kwamba Mwenyezi Mungu amewasamehe. Imetajwa katika vitabu vyote vya tafsiri kwamba habari njema zinazoelezea kuwa Menyezi Mungu kawasamehe ambayo imezungumziwa kabla ya aya ya 153 ya Surat Al-Imran imefungamanishwa na aya hii inayoifuata.

Maana ya aya ya 99 ya si karipio kwao. Huwaeleza kwamba wamelegeza ukamba. Tena inawahusu masahaba wote, akiwemo Ali ibn Abi Talib (Radhiy Allahu anh).

Baada ya kusema hayo Molla aliuanza kuongea:

3- Je, inasihi kumteua mtu kama Khalifa wakati ukhalifa wake ulizua mabishano? Bani Hashim walikuwa wenye sifa miongoni

mwa masahaba watukufu. Ni baada ya kusita kwa muda mrefu na kulazimishwa ndipo walitambua ukhalifa wake. Je. Hii ndiyo njia ya kumkubali khalifa?

Nilijibu, "Masahaba wote (Ridhwanullahi alaihim ajma'in) walikubaliana kwa pamoja juu ya ukhalifa wa Hadhrat Abu Bakr (Radhiy Allahu anh) na masahaba wachache ndio waliochelewa kutangaza utiifu wao, si kwa sababu walimpinga bali kwa vile hawakuwalikwa kwenye uchaguzi. Kwa hiyo hawakuwepo. Licha ya hayo, kupinga kwa watu walio wachache kusingebadilisha upendeleo wa walio wengi. Jambo kama hilo lingaliwezekana, lingalitokea kwa Hadhrat Ali (Karramallahu eajhah) aliyeteuliwa kuwa Khalifa wa nne baadaye na hatimaye ukhalifa wake usingekuwa wenye haki.

4- Molla mkuu alibadilisha maada, "Abu Bakr alimnyima Hadhrat Fatma haki yake. Akitumia hadithi isemayo, "Sisi kundi la mitume haturithiwi. Na mali tunayoacha huwa sadaka"., hakumpa haki yake. Katika vita vya Khaybar Jibril aliteremsha aya isemayo, " Nampe aliye jamaa yako haki yake". Mtume alipouliza, "ni nani jamaa yangu?" aliambiwa, "Alikuwa Fatma". Imesimuliwa na ummu Ayman na Asmaa bint Uways na Ali ibn Abi Talib kwamba kutokana na tukio hili, Fatma alipewa shamba la mitende lijulikanalo kama Fadak. Pamoja na ushahidi huu, alimnyima haki yake kwa kutumia hadithi iliyopokelewa naye; ni nini huu kama si ukatili? Je, inaruhusiwa katika Uislamu kumkubali khalifa ambae tabia yake na matendo yake ni kama haya?" Nilimjibu, "Kuna sababu mbili ambazo inawezekana zilimfanya Hadhrat Fatma kudai shamba la mitende liitwalo Fadak. Labda alisema alikuwa amelirithi. Na pengine alidai kuwa ni haki yake aliyopewa na mtume kabla ya kifo chake. Madai yako ni kwamba aliliomba kwa sababu ilikuwa mali yake. Hakuna mwanachuoni yeyote wa Ahl sunna aliyesema kwamba mtume alimpa Fatma shamba la Fadak au kwamba lilikuwa mali yake. Wala haikuwandikwa kwenye kitabu chochote cha Kiislamu. Vitabu vyote husema kwamba aliomba shamba hilo kwa sababu ilikuwa mirathi kutoka kwa baba yake. Inawezekana vipi hadithi hii iliyosimuliwa katika Sahih Bukhari, kubadilishwa kuwa "Lilichukuliwa kwa nguvu?" hadithi ziko wazi kabisa kiasi kwamba haiwezekani kustahmili upotofu kama huo. Kwani shamba la mitende la Fadak lilikuwa likimilikiwa na mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Alipofariki dunia, milki ikahamishiwa kwa Abu Bakr, khalifa wake. Fatma alipolidai kama mirathi, alimjibu kama ilivyoelezewa katika hadithi na akaapa kuwa

aliwaheshimu jamaa zake mtume kuliko jamaa zake mwenyewe. Ukweli huu umeandikwa katika Sahih Bukhari. Hadithi iliopokelewa pia na Umar, Uthman, Ali,Talha, Zubair, Abdur-Rahman, Abbas na wake zake mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Imam Abu Ismail Bukhari anasema: Ishaq aliniambia, nilisikia hadithi hii kutoka kwa Malik Ibn Anas. Alisema: Aliisikia kutoka kwa Ibn Shihab az-Zuhri, ambae alisema kwamba aliisikia kutoka kwa Malik Ibn Aws. Nilimtembelea Malik ibn Aws nikamuuliza. Akaniambia: Siku moja nilikuwa nimekaa mbele ya nyumba yangu kabla ya adhuhuri aliponijia mtu kutoka kwa Umar akaniambia kwamba Khalifa alitaka kuniona. Nilienda huko nikaingia. Khalifa alikuwa amekaa kwenye kitanda. Hapakuwa na godoro kwenye kitanda hicho. Alikuwa ameegemea kwenye mto. Nilimsalimia na kukaa kitako. Akaniambia: Baadhi ya watu kutoka kwenye kabila lako walikuwa hapa. Nilitoa amri kwamba wapewe pesa. Nilikuita kwa sababu ningependa uwagawie pesa hizo. Zichukue uwagawie". Nilimuomba Khalifa aniwie radhi na ampe mtu mwingine pesa hizo ili atekeleze amri hiyo. Lakini aliposisitiza nilikubali. Wakati huo bawabu(mlinda mlango) aliingia akasema kwamba Uthman, Abdur-Rahman, Zubayr, Sa'id ibn Abi Waqqaas (Ridhwanullahi alaihim ajma'in) waliomba rukhsa. Khalifa akasema , "Wanaweza kuingia". Waliingia wakakaa kitako. Muda mfupi badae, bawabu aliingia tena na kusema kwamba Hadhrat Ali na Abbas walikuwa wakisubiri nje. Waliporuhusiwa, waliingia na kukaa kitako. Hadhrat Abbas alianza kuongea. Akasema, "Mimi na Ali tulikuja hapa kwa ajili ya utanzuaji wa mgogoro baina yetu kuhusu mali ya Bani Nadhiir ambayo Menyezi Mungu alimzawadia mtume. Alitaka rahma hili lijadiliwe ili wale waliotangulia kuja waridhike pia. Khalifa alianza kuongea akasema,

5- "Nakuomba useme ukweli kwa haki ya Mola Mwenye enzi na utukufu. Muumba wa mbingu na ardhi na kuvijalia kuwepo kila wakati: Je, Mtume wa Mwenyezi Mungu alisema kwamba, "Sisi mitume haturithiwi! Na chochote tunachoacha nyuma ni sadaka?. Mnajua kwamba alisema hivyo?" Uthman na wenzake waliofika mapema walisema, "Ndio. Tunajua. Mtume alisema hivyo". Halafu khalifa akageuka upande wa Ali akarudia swali hilo hilo. Wote wakabubali na kusema, "Ndio". Akasema, "Basi mnapaswa kuwa tayari kusikiliza hukumu kuhusu rahma hili.: Mola wa walimwengu alitoa mali hii kama ngawira. Imetajwa katika Surat Hashr aya ya sita kwamba Mwenyezi Mungu alitoa zawadi hii kwa kipenzi chake na siyo mtu mwingine. Bwana wetu, fakhari ya

viumbe alitoa mali ya namna hii akaigawa kulingana na mafundisho ya Kiislamu. Ikabaki ile iliyopo leo. Baada ya kutenga sehemu yake kwa ajili ya matumizi yake ya nyumbani, alikuwa akitoa iliyobaki kwa wale waliopewa ruzuku kutoka kwenye Bayt al mali(banki kuu ya kiisalam) mtume hakufanya hivyo?" Maal (Hazina). Mnasema nini kuhusu rahma hili? Masahaba wote walijibu kwa kusema, "Ndio".

Khalifa aliendelea, "Mtume alipofariki, AbuBakr (Radhiy Allahu anh)alichukuwa hatamu za uongozi. Alifuata sera ya mtume akafanya vile vile, hadi kifo chake bila ya kukosea. Sasa nyinyi wawili mko pale mnataka niseme.

Mnauliza swali. Kwa vile nyote mnauliza swali hilo hilo, lazima jibu liwe moja. Wewe Hadhrat Abbas uko hapa kuulizia haki ya binami yako, na wewe Hadhrat Ali uko hapa kuulizia haki ya mke wako ambayo ni mirathi kutoka kwa baba yake. Nimenukuu hadithi kwa ajili yenu, "Hatuachi mirathi nyuma yetu...", ambayo mmekubali kuwa mliisikia. Halafu nimekuelezeni sera iliyofuatwa na Abu Bakr as-Siddiiq, ambae alikuwa Khalifa. Niliwapeni kazi ya kushughulikia rahma hili, nikisisitiza kuwa mfuate sera iliyotumika kabla". Hivyo, khalifa alijibu swali la Hadhrat Ali na Abbas mbele ya Hadhrat Uthman na marafiki zake., akataja kwamba walikuwa wamepewa kazi hii kwa sharti hilo. (Akaendelea kusema), "Sasa ikiwa mmekuja hapa kutafuta rukhsa wa kufanya jambo ambalo ni kinyume na sharti hili, naapa kwa utukufu wa Muumba wa ardhi na mbingu kwamba sitatoa rukhsa wa kufanya jambo linalokinzana na matakwa ya Mwenyezi Mungu na mtume wake. Ikiwa hamuwezi kufanya kazi hii, niachieni! Nitashughulikia mahitaji yenu". Urwat ibn Zubair alipoulizwa kuhusu hadithi hii alikiri kwamba aliisikia kutoka kwa Malik ibn Aws (Radhiy Allahu anh). Akaongea hadithi iliyopokelewa kutoka kwa Aisha (Radhiy Allahu anha), mke wa mtume (Swall Allhu alaihi wa sallam) inayosema: "Siku moja, wake zake mtume (Radhiy Allahu anhunna) walinituma kwa baba wangu Hadhrat Abu Bakr as-Siddiiq aliyekuwa Khalifa wakati huo, niende nikamwulize kuhusu miirathi ambayo walipaswa kupata kutokana na nyara. Alisema, "Hammuogopi Mwenyezi Mungu? Hadithi ya Bwana wetu Mtume inayosema, "Sisi mitume hatuachi miirathi", hudhihirisha kuwa hamna miirathi yoyote. Je, mnaikumbuka hadithi hii?" Alipokataa, niliikumbuka hadithi hiyo nikarudi nyumbani.

"Niliinukuu hadithi hiyo tukufu kama inavyojitokeza katika Sahih Bukhari, ili kubainisha kwamba pamoja na ushahidi huu

uliodhahiri, wanaobishana kiukaidi ni wenye nia mbovu. Hadhrat AbuBakr aliisikia hadithi hii kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu (Swall Allahu alaihi wa sallam). Ni ushahidi unaotegemewa zaidi. Kwani kuna njia tatu za kujifunza jambo: Kwanza, kwa kulitambua; pili, kwa kulisikia kutoka kwa watu wote; na tatu, kwa kulisikia kutoka kwa mtume wa Mwenyezi Mungu. Kwa vile Fatma hakuisikia hadithi hii, haimaanishi kuwa haipo.kuthibitisha kwa Hadhrat Ali na bbas na Hadhrat Aisha kusisitiza ushawishi wake, hakuwachi shaka yoyoyte kuhusu ukweli wake.

“Ulikosea katika madai yako kwamba Hadhrat Fatma (Radhiy Allahu anha) alileta wanawake wawili kama mashahidi. Yeye alipendekeza Hadhrat Ali na Umm Ayman (Radhiy Allahu anhuma) kama mashahidi. Ni mmoja tu kati ya mashahidi hawa ndie alikuwa mwanamke. Ukweli huu uliandikwa vizuri kwa uwazi zaid katika **Nahjul Haqq** cha Ibn al-Mutahhir Hasan ibn Yusuf al-Hulli, mwanachuoni wa Kishi’a. Hata hivyo, huu si ubishani wa Kiislamu. Tukio lifutalo litathibitisha kwa nini hauko hivyo: Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anh) alimshtaki Myahudi juu ya nembo na akapendekeza mwanawe Hasan na mtumwa wake Qanbar kuwa mashahidi. Kadhi Shurayh akawakataa kwa sababu si kitendo cha Kiislamu kwa mtu kuwa shahidi kwa babaake. Imamu Ali ambae alikuwa Khalifa wakati huo, aliufuata Uislamu na mantiki kwa kukubali uamzi.

[Ibn Mutahhir Hulli alizaliwa mwaka wa 684H na kufariki dunia mwaka wa 726H/1226BK. Alikuwa mmoja wapo wa wanazuoni wa kundi la Kishi’a la Imaamiyya. Aliandika mamia ya vitabu. Kadhi Shurayh aliteuliwa na Hadhrat Umar (Radhiy Allahu anh) kuwa kadhi wa Kuufa. Alihudumia Uislamu kama Kadhi kwa karibu miaka sitini. Alifarki dunia mwaka wa 87H, akiwa na umri wa miaka mia moja. Asidhaniwe kuwa Kadhi Shurayh aliyekuwa rafiki ya Imam mkuu Abu Hanifa ambae Khalifa Mansur alimteua kuwa Kadhi wa Kufa na ambae alizaliwa mwaka wa 95H, akafia Kufa mwaka wa 177H/793BK].

“Tukichukulia kuwa ushahidi huu wote umepuuzwa na bado inadhaniwa kuwa Khalifa Abu Bakr as-Siddiiq alichukuwa shamba la mitende la Fadak kwa nguvu; kwa nini Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anh) hakuwapa Hasan na Husein shamba hilo alipokuwa khalifa na hali ya kuwa kila kitu kilikuwa mikononi mwake, chini ya amri yake?kwa nini hakubadilisha yaliyokuwa yamefanyika na makhalifa watatu waliotangulia? Kufuata sera ile ile iliyofuatwa na makhalifa waliomtangulia, inayohusu shamba la

mitende ni ushahidi ulio wazi wa kuthibitisha ukweli kwamba Abu Bakr hakulichukuwa kwa nguvu”.

Kutokana na ushahidi huo, Molla mkuu alisema:

6- Je, inasihi kwa mtu aliyefanya jitihada ya kukataa amri ya mtume, kuwa khalifa?

“Hapana. Haisihi”. Nilisema.

Alisema, “Ilikuwaje Umar aliyempiga Abu Huraira (Radhiy Allahu anh) na kumkataza kutekeleza amri ya aliyopewa, kuwa khalifa? Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alimpa Abu Huraira kandambili zake zenye baraka, akamwambia, “Nenda na hizi! Wapashe watu khabari njema kwamba wale wanaoamini kalimat shahada wataingia peponi! Alipokuwa njiani kutekeleza amri hii, alikutana na Umar. Akamuuliza unakotoka wapi na unakwenda wapi. Abu Huraira alipomhadithia wajibu ambao alikuwa anaenda kutimiza, alimpiga kofi kifuani na akamwamuru arudi alikotoka. Abu Huraira alichukizwa sana. Aliporudi, alimwambia mtume yaliyojiri. Kama ilivyoandikwa katika kitabu kiitwacho **Al-jam’u Bayna as-Sahihayn** cha Hafidh Muhammad ibn Abi Nasr Hamidi Andalusi Maliki [aliyefariki mwaka wa 488H/1095BK], Abu Huraira alisema: Abu Bakr, Umar na mimi tulikuwa tumekaa na mtume wa Mwenyezi Mungu. Mtume alisimama akaenda zake. Tukapata wasiwasi. Tukatoka nje ili kumtafuta. Niliwatangulia wengine nikafululiza mpaka kwenye ukuta wa Bani Najjar. Nikaanza kuuzunguka nikitafuta mlango. Nikamuona Rabi’a akiingia kwa kupitia kwenye mlango mdogo, nikamfuata. Nlimuona mtume ndani. Akanaambia nisogee karibu. Akanipa kandambili zake zenye baraka akasema, “Nenda na hizi! Wapashe habari njema wale wote utakaokutana nao kwamba wanaoamini **Laa Ilaaha illallahu Muhammadun Rasuulullah** (Kalimat Shahad), wataingia peponi!” Nilitoka nje kama alivoniamrisha.

Kwanza nilimkuta Umar. Akaniuliza, “Unaenda wapi?” Nilipomwambia kwamba nilikuwa nikienda kuwapasha waumini habari njema, alinipiga. Akaniamuru nirudi nilikotika. Nilirudi nikilia machozi. Nilipokuwa nikimweleza mtume wa Mwenyezi Mungu, Umar aliingia akasikiliza. Mtume wa Mwenyezi Mungu akamuuliza alichofanya. Akasema, “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu! Niko tayari kuwatoa muhanga wazazi wangu kwa ajili yako! Je, ulimpa Abu Huraira kandambili zako zenye baraka ukamwambia akawapashe wale wanaoamini kalima Shahada habari njema ya kuingia peponi?” mtume aliposema, “ndio”,

Umar alisema, “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu! Usifanye hivyo tafadhali! Nahofia kwamba watakaosikia habari hizo, watategemea hilo walegeze kufanya ibada katika kufanya matendo yao. Tafadhali waache!” Hivyo, mtume alisema, “Sawa. Waache”.

“Ukichunguza mambo hayo kwa makini, huoni kwamba Umar alikataa amri ya Mwenyezi Mungu na Mtume wake? Inaruhusiwa vipi kumfanya mtu kama huyo khalifa na kuyaacha mambo ya Waislamu mikononi mwake?”

Nilijibu. “Tabia hii ya Hadrat Umar haikusudii kukataa amri ya mtume wa Mwenyezi Mungu. Wala haiashirii kutotii amri. Yeye huwasilisha fikra yake kwa mtume. Fikira yake inaweza kukubaliwa au kukataliwa kutegemea amri ya mtume ya mwisho. Kusema, “Ewe mtume wa Mwenyeziu Mungu niko tayari kuwatoa mhanga wazazi wangu” ni dalili ya kuonyesha heshima, upole na upendo na kwamba yuko tayari kutekeleza amri yake. Kwa upande mwingine, mtume wa Mwenyezi Mungu hamkemei Hadhrat Umar kutokana na tabia yake na badala yake anakubali maoni yake akiyachukulia kuwa ni yenye manufaa kwa Waislamu. Anamuamrisha Abu Huraira kuwacha kandambili na kutoa habari hiyo.

Tabia ya aina hii si ya Hadhrat Umar pekee. Masahaba wenngi walifanya mambo yaliyo sawa na mtume wetu akakubali mengi kati yake. Imeelezwa katka Sahih Bukhari na Muslim kwamba Bwana yetu mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alisema, “Kila mtu ajaye katika ardhi hii ana sehemu aliyotengewa ima peponi au motoni”. Mtu mmoja kutoka kwenye hadhira akauliza, “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu! Tunaweza kusubiri mpaka tutakapoenda kwenye sehemu tulizotengewa na Mwenyezi Mungu kuliko kufanya ibada?” Mtume (Swall Allahu alaih wa allam) akamwambia, “Usiache ibada yako. Kwani wale watakaoingia peponi watatenda mambo yatakayowapeleka peponi na wale watakaoenda motoni watafanya matendo yatakayowapeleka motono”. Kisha akasoma aya ya tano ya Surat al-Layl. Kauli ya Umar hufanana na jibu hili la mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam). Yaani alikusudia kusema kwamba, “Ewe mtume wa Mwenyezi Mungu!tumejifunza kutoka kwako kwamba haingefaa kutoa habari njema kama hizi kwa wajinga. Nahofia kuna wengi wao wanaoweza kutegemea kalimat ash-shahaada wakapuuza ibada ambazo ni faradha au wajib wakalegeza katika ibada zao katika kushikamana kwao na Uislamu”. Mtume alitambua kwamba Umar alikuwa na nia nzuri kwa hiyo, alikaribisha

ushawishi wake.

Hadhrat Ali alitoa matamko kama hili ambayo yangechukuliwa kuwa utovu wa heshima. Kundi la Kharijiyya lijulikanalo kama Nawaasib lilimkashifu kutokana na matamko hayo. Abdulhamid Naaji alijaribu kumdunisha Hadhrat Ali kwa kunukuu matamko hayo kwenye kitabu chake. Ali ibn Ahmad ibn Hazm (384H-456/ 1064BK) mwanazuoni wa Andalusia, katika kitabu chake kitwacho Tafsiir na Sharif Murtadhaa, mwanazuoni wa Kishia katika kitabu chake Tanziihul Anbiyaa, walitoa majibu kwa kashifa hizi wakampinga Naaji. Ukitaka naweza kukupa mifano mingi ya majibu haya".

Molla mkuu hakusema kitu. Aliuliza swali lingine:

6. Je, ni sawa kwa mtu anayejiita Amir ul-Mu'miin kuharamisha kitu kilichohalalishwa na Mwenyezi Mungu na mtume wake?

"Ni kitu gani hicho?" niliuliza.

Alisema, "Umar aliharamisha ndoa ya mut'a iliyohalalishwa na Mwenyezi Mungu na mtume wake na ambayo imeelezewa katika Qur'ani Tukufu na Sunna. Kama huku si kupinga amri za Mwenyezi Mungu, inawezekana vipi kuelezea rahma hilo vinginevyo?"

Nilitoa jibu lifuatalo kwa Molla mkuu: "Kama ilivyoelezewa katika Musnad na Ibn Maaja [manahadithi Muhammad ibn Yazid aliyezaliwa Qazvin mwaka wa 209H akafariki dunia mwaka wa 273H/886BK] "Umar (Radhiy Allahu anh) alipokuwa Khalifa alisema: "Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alituhalalishia ndoa ya mut'a mara tatu na akaiharamisha mara tatu. Naapa kwa jina la Menyezi Mungu, nilisikia kwamba mtu ambae ameoa amemfungia mwana mke katika nyumba yake kwa njia ya mut'a nitamua kwa kumpiga mawe". Hadithi hii haionyeshi kuwa ndoa ya mut'a iliharamishwa na Hadhrat Umar. Lakini huonyesha kuwa hakuruhusu mut'a kwa vile ilikuwa imeharamishwa na mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam).

Masahaba wote isipkuwa Hadhrat Abdullah ibn Abbas waliunga mkono kauli hii ya khalifa. Lakini baadaye alikubali pia, ikawa kwamba masahaba wote wamekubaliana kwa pamoja. Bukhari anatuhadithia hadithi iliyopokelewa kutoka kwa Hadhrat Ali kwamba, Hadhrat Ali alimwambia Ibn Abbas, "Umekosea. Bwana wetu fakhari ya walimwengu alikataza ndoa ya mut'a". Kutokana na kauli hii ya Hadhrat Ali, Abdullah ibn Abbas alikubaliana na uwamzi akakiri kuwa ndoa ya mut'a iliharamishwa

baadae.

(Nliendelea), Sulaiman ibn Ahmad Tabraani mwanahadithi maarufu,[aliyezaliwa Tabariyya mwaka wa 260H, akafia Isfihan mwaka wa 360H/971BK] na Sulaiman ibn Dawud Tayaalisi [aliyefariki dunia mwaka wa 202H/817BK] humnukuu Said ibn Jubair kwenye vitabu vyao akisema, “Nilimwambia Abdullah ibn Abbas ‘Nisingeweza kusema hata kidogo kwamba ndoa ya mut’a ni halali. Unaweza kufikiria juu ya madhara ambayo yatajitokeza kutokana na kusema hivyo? Ukisema kwamba imeruhusiwa, itaenea kila mahali na watu wengine watatumia kauli yako hii kama ushahidi wa kuhalalishia ndoa ya mut’a.”. baada ya kusema hivyo, Abdullah ibn Abbas alisema, “Kwa kusema hivyo sikumaanisha kwamba ndoa ya mut’a daima ni halali kwa kila mtu. Nilisema kwamba ingeruhusiwa tu katika hali ya dharura ili kuzuia madhara yasiyoepukika. Nilisema hivyo nikidhani kwamba kwa vile Mwenyezi Mungu ametoa ruhsa ya kula nyama ya nguruwe kadri ya kuondoa madhara katika hali ya dharura, ndoa ya mut’a inafaa iruhusiwe”.

Kama itakavyobainika katika maelezo haya kwamba mut’a ingeruhusiwa kwa kila mtu hayakuwa maoni ya Abdullah ibn Abbas,. Maoni yake yalikuwa kwamba ingeruhusiwa kukidhi haja isiyoweza kuepukika, la sihivyo madhara yangejitokeza kama ilivyo katika mambo yote yaliyoharamishwa. Abu Bakr ibn Huseyn Bayhaqi [384H-458H/1067BK] mwanahadithi, anaeleza wazi kuwa Abdullah ibn Abbas (Radhiy Allahu anhuma)alighairi mtazamo wake. Imeripotiwa na Tabraani na Bayhaqi pia kwamba Abdullah ibn Abbasa alisema, “Ndoa ya mut’a mwanzoni ilikuwa halali. Lakini iliharamishwa baada ya kutetremshwa kwa aya isemayo, “Mama zenu ni haramu kwenu” . aya tukufu iliyoko katika Surat Al-Mu’minuun inayosema, “Ni wake zenu tu na vijakazi mnaomiliki ndio halali”, husisitiza ukweli kuwa ndoa ya mut’a imeharamishwa. Kwani imeashiriwa kwenye aya hii kwambe ni wake na vijakazi tu ndio walio halali na wengine ni haramu”.

Imesimuliwa na maswahaba wote akiwemo Hadhrat Ali kwamba ndoa ya mut’a ni haramu.

Katika Sahih Bukhari imetajwa kuwa Hadhrat Ali (Radiy Allahu anh) alimwambia Abdullah ibn Abbas kwamba mtume (Swall Allahunalaihi wa salam) alikataza ndoa ya mut’a na kula nyama ya punda katika vita vya Khatbar. Kwa upande mwingine, imeandikwa katika Sahih Muslim na Sunan ibn Maaja kwamba

mtume (Swall Allahu alaihi wa salam) alisema, "Enyi Waislamu! Nilikuruhusuni kuwaoa wanawake kwa ndoa ya mut'a . lakini sasa nimeiharamisha. Yeyote aliye na mwanamke aliyemuoa kwa namna hiyo, basi anapaswa kumtaliki na kuchukuwa mali yake aliyokuwa amempa!" Aidha, katika Sahih Bukhari na Muslim imetajwa kuwa , "Mtume (Swall Alahu alaihi wa salam) alihalalisha ndoa ya mut'a mara tatu na kuiharamisha mara tatu".

Nilimuliza Molla mkuu, "Je, mwanamke aliyeolewa katika ndoa ya mut'a anaweza kumrithi mwanamume? Na ikiwa mwanamke huyu amezaa watoto na mume huyu, watoto hawa wanaweza kumrithi baba yao?". Molla mkuu alijibu, "Hapana!".

"Hivyo basi, mwanamke huyu si mke wa mtu wala kijakazi. Una maoni gani kuhusu aya tukufu isemayo, "Waumini tahadharini wanawake wasio wake zenu wala vija kazi?" Yaani aya hii ilihalalisha tu wachumba na vijakazi. Huelezea waziwazi kwamba mtu hawezi kumkaribia mwanamke yeyote isipokuwa wawili. Huoni kwamba kudai kuwa ni halali kuingiliana na mwanamke asiye mke wako wala jariya (kijakazi) na ambae mtu kafunganae ndoa ya muda ijulikanyayo kama mut'a ni kuipinga amri hii ya Qur'ani iliyo dhahiri?"

Na huoni kwamba ni kupambana kwa ukaidi, kwa maksudi? Zaidi ya hayo, mnatoa kauli za upuuzi ambazo haziwezi kuhalalishwa. Kwa mfano, mmoja wapo wa wanazuoni wenu ajulikanaye kama ibn al-Aal, ameandika kwamba inaruhusiwa kwa mwanamke kujamiiana na wanaume kumi na wawili katika usiku mmoja na kwamba akishika mimba baba ya mtoto wake atatambulika kwa bahati na sibu. Ufisadi gani mwingine na uadui ambao ungekuwa wenye uharibifu zaidi kwa Uislamu kuliko huu? Jibu langu hili liliondoa uwezo wa kufikiri kwenye kichwa cha Molla mkuu. Alifikiria kwa muda mrefu akitarajia kuukwepa utata. Halafu akauliza swali lingine:

7. "Je, ni wajib (lazima) kwa kila mtu kumtii khalifa na kutekeleza amri zake. Na mtu anayetiiwa awe maasumu asiyekosea. Licha ya hayo, imejulikana kwa pande zote mbili, (wanazuoni wa Kishia na Kisunni) kwamba imamu ni mtu asiye na hatia (maasumu). Mtu yeyote mwenye akili anasema hivyo pia. Kwa sababu imamu maana yake ni mtu anayetiiwa. Kama shati inayovaliwa inavyoitwa ridaa, hivyo hivyo mtu anayetiiwa huiitwa imamu. Kama imamu angetarajiwa kusema au kufanya makosa, hangeaminika; angetarajiwa kusema au kufanya jambo linaloweza kuwapeleka watu kwenye maangamizi na ambalo lingepingana na

amri za Mwenyezi Mungu. Kwa vile utiifu kwa imamu umeamrishwa na Menyezi Mungu, kukosea kwa imamu kungemaanisha kwamba Menyezi Mungu alituamrisha kumtii mtu muovu. Na hili ni jambo linalokinzana na mantiki na dini".

Nilimjibu kama ifuatavyo: "Madai yako kwamba kuna itifaki katika umaasumu na kutokosea kwa imami na kwamba hili ni jambo lililoamrishwa katika Uislamu si sahihi hata kidogo na ni yenye upotofu. Nyinyi mashi'a hampendi ijmaa. Mnasema kwamba ijmaa hauwezi kuwa ushahidi wa kuthibutishia amri katika Uislamu. Kulingana na imani yenu, ijmaa si dalili ya kisheria (dalil shar'i). Kutokana na sababu hiyo, hoja inayoegemezwa kwenye msingi wa ijmaa haifanani na imani yenu.

Kwa upande mwingine, ikiwa kwa kusema 'kuna itifaki' unakusudia kuwa Washi'a wamekubaliana na imani hii, wakati huu ijmaa yote kabla ya kujitokeza kwa kundi la Waismailiyya ingekuwa jambo lisilokuwa na mashiko. Zaidi ya hayo, kwa vile hapakuwepo jina 'Ushi'a' wakati Hadhrat Ali alipochaguliwa kuwa khalifa, ijmaa ambayo ulitekekeleza uteuzi huu ingekuwa potofu, jambo ambalo lingalimaanisha kuwa hakuteuliwa kwa haki kuwa khalifa. kwani ukhalifa wa Hdhrat Muawiya ulitambuliwa na Hadhrat Hasan na Waislamun wote likiwemo kundi la Washi'a..

Imamu maana yake ni mtu anayepaswa kutiiwa. Lakini hakuna ushahidi unaodhihirisha kuwa anapaswa kuwa mtu asiye na hatia au asiyekosea. Ushahidi wowote ambao ungetolewa kuthibitisha madai haya ungekataliwa na tabaini za dalili tano zifuatazo:

I- Ni wajib kutii tu amri za amiri au hakimu. Si lazima mtu anayetiiwa kuwa asiyekosea katika mambo yoyote anayofanya.

II- Kwa mujibu ya Washi'a, mufti hukosea. Hata hivyo, ni wajib kwa kila mtu kutekeleza amri za mufti.

III- Hakimu atakubali ushahidi wa mtu yeyote achukuliwaye kuwa ni muadilifu. Shahidi ambae hakimu anatoa hukumu kwa kuzingatia ushahidi wake si lazima awe asiyekosea.

IV- Mtumwa anapaswa kutii amri za Bwana wake isipokuwa akiamrisha kufanya kitendo kilichoharamishwa. Lakini haimaanishi kuwa Bwana yake si mwenye kukosea.

V-

VI- Katika rahma zote, walioko kwenye jamaa wanapaswa kumfuata imamu. Hata kama imamu anaswali kwa manufaa ya kidunia au anamfanyia rukuu au kumsujudia mtu mwingine

badala ya kufanya hivyo kwa ajili ya Mwenyezi Mungu, jamaa (maamuma) bado watalazimika kumfuata.

Kwa hiyo, wale wanaotiiwa katika hali hizo tano si lazima wawe wasiokosea”.

Molla mkuu akaanza kuzungumza:

“Sisi hatukutilia maanani maana hizi za twaa na ufuasi. Tuluizingatia maana inayohusu utiifu wa vitu kwa kutegemea kiwango fulani. Kinachotegemewa zaidi ni kauli ya mtume, “Je, mimi si awla (mwenye kuthaminiwa zaidi) kwenu kuliko maisha yao?” kwa wale waliokuwa wamewazunguka waliposema, “Ndiyo ewe mtume wa Mwenyezi Mungu! Alisema, “Basi yeyote ambaye mimi nimmawla wake, Ali pia, anapaswa kuwa mawla wake”. Kwa hiyo, twaa katika muktadha huu humaanisha kumfanya mtu kuwa Bwana wako. Hata kama tengezingatia maana yake ya kijumla kama katika vipengele vitano ulivyotaja, bado usingekuwa kama unavyodhani. Ndiyo. Ni wajib kuwatii Amiri na Hakimu. Laini ni wajib kuwatii tu wale walioteuliwa na Imamu ambae si mkosefu [yaani khalifa], si wajib kuwatii wasiokuwa hao. Kauli yashi’a kwamba mufti wanapaswa kutiiwa haikusudii kumaanisha kuwatii mufti wenyewe. Twaa hii huchimbuka kutokana na ukweli kwamba waliteuliwa na Imamu aliye maasumu (asiekosea). Madhali wao ni mawakilishi wake, amri yao ni amri ya Imamu. Pamoja na hayo, si lazima kutii amri zao wenyewe. Ama kuwatii watu wengine, inafaa kuwatii tu ikiwa amri zao huruhusiwa na Uislamu, kwa sababu twaa hii imeamrishwa na Menyezi Mungu. Hata hivyo, utiifu kwa Imamu [Khalifa] ni wa kiujumla sana kuliko mifano iliyotajwa hapo juu”.

Jibu langu lilikuwa kama ifuatavyo: “Twaa au ufuasi haufichi shaka. Neno hili ni mojawapo ya maneno yanayojulikana kama mutawaatir [Maana ya mutawaatir imeelezwa kwa upana katika sura ya nne, sehemu ya pili ya kitabu iitwacho Sa’aadat Abadiyya]. Kwani twaa maana yake ni mfuasi kumuata yule anayemtii. Ikiwa mtu anamfuata yule ambae ni mwenye hadhi ya juu, mfuasi anaitwa ‘taabi’’ na yule mwenye hadhi anaitwa ‘matbuu’. Kitendo hiki cha kufuata ni cha aina tofauti na hutegemea kiwango au muda wa twaa. Kwa maneno mengine, sifa yake iliyo muhimu ijulikanayo kama mutwawaati haitobadilika. Kwani inaelezewa kwa itifaki na wanachuoni wa usuul na wanachuoni mwengine kwamba tofauti inayosababisha tashqiiq (mfarakano) ni tofauti katika kiini cha jambo.

Tofauti hii haikujengwa juu ya msingi wa wakati wala kiasi.

[Tashqiiq imeelezewa kwa upana katika Sa'aadat Abadiyya].

(Niliendelea), "Ikiwa maana ya 'iqtidaa' hufahamika kutokana na neno 'it-tibaa' kufuata, hii pia ni mutawaati. Kwani iqtidaa maana yake ni ufuata katika kila jambo. Ikiwa mtu atafanya jambo mwenyewe, liwe jambo muhimu au lisilo la muhimu, hatachukuliwa kuwa amefanya iqtidaa. Kufuata kwa namna moja kunaweza kuchukuliwa kuwa iqtidaa kwa uhalisi wake, lakini mtu aliyefanya hivyo hasemekani kuwa ametekeleza iqtidaa kwa maana yake kamili. Kwa hiyo, fikra yenu kwamba "mtu anayefuatwa hupendwa sana na mfuasi wake" ambacho ndicho kitovu cha mvutano katika hoja yenu, ni bure; ni kama zoezi la kuendesha mtumbwi. Kwani huku si kufuata hata kidogo. Na maana uliyoitaja haihusiani lolote na upendo ulioamrishwa na Uislamu na ambao ni sawa na ule unaopaswa kuonyeshwa kwa Bwana wetu mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) kama ilivyotajwa katika hadithi. "Hatakuwa muumini kamili mpaka anipende mimi kuliko nafsi yake, wazazi wake, na watu wengine wote".

Mlifikiria visivyo kuwa upendo uliotajwa katika hadithi ulikuwa uteuzi wa khalifa na mkawalinganisha makhalifa na Bwana mtume (Swall Allahub alaihi wa sallam); ulinganishi huu haufai kwa vyovyote vile. Molla mkuu alinyamaza kisha akabadilisha maada.

7. alisema, 'Ni ukweli unaojulikana sana kwamba Bwana mtume alikuwa mwenye huruma sana kwa umma wake na kwamba alijaribu kutetea haki zao kwa amani. Hakuna haja ya kusema haya. Ni kutokana na huruma yake hii ndipo alikuwa akimteua mtu kuchukuwa nafasi yake akiwa amesafiri kutoka kwenye mji wa Madina kwenda kwenye mji mwengine.katika hali kama hii, ingewezekanaje kwake yeye kumteua imamu , mwakilishi anayeendesha shughuli za umma huu na kukidhi mahitaji ya watu hawa wote ambao idadi yao imefikia milioni kadhaa baada ya kifo chake na kuwaacha bila udhibiti hadi mwisho wa dunia?

8. Kwa upande mwingine, kama inavyobainika katika khutuba iitwayo Ghadiir Hum, iliyoandikwa kwenye vitabu vyenu vilivyothibitika kuwa vya kweli na kwenye ripoti zingine mtume alimteua Hadhrat Ali kuchukuwa nafasi yake akifariki dunia kwa kutoa matamko yaliyo wazi na kwa vidokezi. Kwa hakika, kwa vile ilikuwa wajib kwa Mola wa Walimwengu kumteua Imamu wakati mtume alipokarikbia kifo chake, alitaka kuwandika wasia ili

kushughulikia wajibu huu na kuwazuia wakaidi kuukwepa.

9. Aliomba kalamu na karatasi. Umar, aliyekuwa mmoja wapo wa hadhira, alimshawishi asifanye jambo hilo. Kwa matamko yenye kuudhi na kuchukiza ambayo hata watovu wa adabu wasingeweza kuyatoa".

Nilimjibu, "Tamko lisemalo kwamba 'Ilikuwa wajib kwa Mola wa walimwengu kumteua Imamu', hufanana na hoja ya kundi la Wamu'tazila wanaosema kwamba, "Ni wajib kwa Mola la walimwengu kufanya mambo fulani. Kutofanya hivyo huenda kinyume na hekima ya Mwenyezi Mungu. Kauli yao hii ni yenye upotofu na uwongo. Kwa sababu twajua kwamba ingawa vitendo vya Mwenyezi Mungu huwafikiana na hekima na ni muhimu daima, lakini si wajib kwa Mwednyezi Mungu kufanya jambo eti kwa sababu huwafikiana na hekima na ni muhimu. Aya ya Qur'ani isemayo, "Haulizi juu ya kitu chochote lakini wao huulizwa", huonyesha wazi kuwa kauli yako si sahihi.kama ingekuwa wajib kwa Mwenyezi Mungu kumteua Imamu, isingefaa kwa wanadamu kumkosa Imamu.

Ni lazima kwa Imamu huyo kujulikana na kila mtu, kuwa na uwezo na nguvu, kuwa na sifa za uimamu, kuweza kukomesha kabisa maovu na desturi mbaya, kufanya matendo mema na kuwahami Waislamu kutokana na madhara. Mkidai kuwa dunia haiwezi kumkosa Imamu na kuwateua watu wachache akiwemo Hadhrat Ali kwa ajili ya nafasi hiyo, mkadai pia kuwa ni wajib kwa Mwenyezi Mungu kuwafanya maimamu kuwa na upendo mwingi mkashikillia kuwa hakuna kati yao aliye na sifa za imamu. Mnataja kuwa wote waliishi katika hali ya unyonge, kutokuwa na uwezo, shida na mateso, bila kuweza kufanya lolote au kuwa na athari yoyote. Ni faida au hekima gani hiyo inayoweza kutarajiwa kwa kumfanya imamu mtu kama huyo aiye na uwezo, anayejisalimisha kwa nguvu za wengine?

"Ushikiliaji wenu huu wa kikaidi hukusudia kumfanya Mwenuyezi Mungu mdhaifu na asiye na uwezo- Mwenyuezi Mungu atukinge kutokana na imani kama hiyo! Kwani kulingana na fikra zenu ameshindwa kufanya jambo fulani! Mwenyezi Mungu yuko mbali na hana mfungamano na makisio kama hayo.

"Njia nyingine ya ya kupinga fikra zenu ni: "je, kuwafikiana na hekima au kuwa na manufaaa huhitajika daima au la?

Ukisema kuwa na hekima si jambo zuri daima, utakuwa umekubaliana nasi. Katika hali hiyo tunaweza kusema kwamba hekima uliyoitaja hapo juu, haikuwepo wakati mtume alipokaribia

kifo. Kwani kama inavyosemekana kuwa kuwepo kwa hekima hakuleti tofauti yoyote :basi pia kuwepo kwake hakuwezi kuwa bora kuliko ukosekanaji wake.

Kwa upande mwingine, ukisema kwamba kuwepo kwa hekima ni bora, hekima hii lazima iwepo katika dhati ya Mwenyezi Mungu au mahali pengine. Kama haipo katika dhati yake basi kiumbe kingine kitakuwa katika dhati yake na hii haliwezekani kabisa.

"Kama inavyobainika, kusema kwamba ni wajib kwa Mwenyezi Mungu kumteua Imamu, si sahihi. Kabisa na ni upuuzi. Ndio, wanadamu huhitaji imamu, kwa ajili ya kuuhami Uislamu, kuwaadhibu wakoseaji, kulinda haki na kutekeleza jukumu muhimu la kuwamrisha mema na kukataza mabaya, kama wanavyoshikilia ahlu Sunna; ni wajibu kwetu kuwa na imamu ama raisi. Lakini si wajib kwa Mwenyezi Mungu kumteua mtu yoyote. Kwasababu hiyo, bwana mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alipofariki dunia, masahaba watukufu waliungana pamoja wakamchagua Abu Bakras-Siddiiq (Radiy Allahu anh) kama imamu wao. Uislamu ulipata kinga dhidi ya vurugu.

(Niliendelea), "Ka mujibu wa Wamu'tazila, kilicho muhimu ni iwapo akili zinatofautisha kitu kuwa kizuri au kibaya. Wanaachia akili jukumu la kuwamua ni vitu gani vilivyoumbwa na Mwenyezi Mungu ni vizuri na vipi kati yake ni vibaya. Wanasema kwamba Mwyezi Mungu anapaswa kuumba vitu vizuri. Hakuna madai yenye kuchukiza kama kusema kwamba Mwenyezi Mungu anapaswa kuumba vitu ambavyo akili ya mtu huviona vizuri. Madai yenu hufanana na haya.kama ilivyoelezewa kwa uwazi kabisa, Mwenyezi Mungu huumba chochote anachopenda. Nawala Si lazima kwake kumbe kitu chochote. Vitu vyote anavyopenda kuumba ni vyenye manufaa na huviumba kulimgana na hekima. Hakuna chochote kati ya viumbe hivyo ambacho ni kibaya. Kulingana na Wamu'tazila, humaanisha kitendo kinachosababisha adhabu kikiachwa. Hivyo basi, ikiwa mtu hawezi kulaumiwa kwa kutofanya jambo fulani, haiwezi kusemekana kuwa kufanya jambo hilo ni wajib.

Ukisema kwamba Mwenyezi Mungu anapaswa kuumba kitu fulani, humaanisha kuwa inafaa kumlaumu na kumuadhibu asipokiumba. Na ingemaanisha kuwa Mwenyezi Mungu ana mapungufu na kwamba ataepuka adhabu endapo ataumba kitu hicho. Hakuna maasi mengine ambayo mtu angethubutu kuyafanya kwa ujeuri mbele ya Mwenyezi Mungu bila ya kuwa na hofu kuliko haya na hakuna tambko lingine ambalo ni kinyume na

sifa zake za ukamilifu ambalo lingechukiza zaidi kuliko hilio.

Tamko lako hilo lisilo na thamani lingeweza kupingwa na majibu mengi pia. Tamko hilo hukusudia kumlinganisha Muumba na viumbe vyake kwa kutumia kigezo sawa kinachotumika katika ukadiririaji. Na jambo hili haliwezekani kwa vyovyote vile.

Aidha, kama ingekuwa wajib kwa Mwenyezi Mungyu kumweka imamu asiyekosea, basi ingekuwa wajib kwake kumtuma mtume katika kila karne, kumweka imamu asiyekosea katika kila mji, na kumfanya kila mtawala mwadilifu na mkweli. Ndio, kila mtu awe ni nzuri au mbaya, asingependa kuona mazingira ambapo Mwenyezi Mungu amewaacha waja wake bure bila kiongozi au imamu, wakiishi katika ujinga na potofu wakigragara kizani.

Ili kuzuia hali kama hiyo,Mwenyezi Mungu aliteremsha kitabu kinachowaongoza kwenyew raha na amani na akamjalia mwanadamu kipawa cha kiakili kinachomtoshelezea haja ya kutambua thamani yake.

Ukisema Mwenyezi Mungu daima amekuwa akituma imamu asiyekosea na akamkabidhi uongozi wa mambo yanayowahusu waja wake, haya yatakuwa madai mengine ya kipuuzi yasiyo na maana. Licha ya upuuzi kwamba imamu huyu asiyekosea angeishi kwa miaka hii elfu kipindi ambacho watoto wake wote, wajukuu na ndugu na marafiki wangekufa, angekuwa na manufaa gani kwa kuendelea kuwa kwenye furaha pamoja na kwamba idadi ya Washi'a imeomgezeka, badala ya kujitokeza awaongoze watu kwenye njia ya kweli, awazindue na kueneza Uislamu? Angesemekana vipi kuwa ana wajibu kama ule wa kuwaongoza watu kwenye njia ya kweli, kuhakikisha kuwa wenye haki wanapata haki zao, na kufanya mambo mengine mengi? Ni nini kinachostaajabisha au kuonekana kuwa ni chenye ujanja zaidi kuliko kushikilia imani kama hiyo? Mwenyezi Mungun asipomjalia mtu uongofu hakuna awezaye kumhidi kwenye njia ya kweli. Mambo haya yote ya hakika hudhihirisha kuwa Mwenyezi Mungu halazimishwi kufanya au kutofanya jambo.

Kwa mujibu wa Nahj al Balaagha, Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anh) alitaja ukweli huu kwa uwazi katika hotuba yake aliyoitoa katika vita vya Siffiin. Alisema, "kwa kuwa mimi ni kiongozi wenu, nina haki juu yenu. Nanyi mna haki juu yangu na juu ya wenzenu. Madhali kuna haki ambazo mtu huwadai wengine, kutakuwa na haki anazodaiwa. Mwenyezi Mungu ndiye peke yake asiyedaiwa haki yoyote ingawa kuna haki anazodai. Kwani anaweza kufanya

kila kitu.

kila jambo analofanya ni la uadilifu. Haki ya Mwenyezi Mungu kwa waja wake ni kumuabudu- kumtii. Kwa vile ni Mwenye huruma anatoa ujira kwa waja wake kama malipo kwa kitendo hicho". Ukizingatia hotuba hiyo, utaona kwamba matamko yako hukinzana na yale ya Hadhrat Ali.

"Kauli yako isemayo kwamba Bwana yetu, mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliagiza kuwa Hadhrat Ali anapaswakuchaguliwa kama Khalifa si sahihi pia.

Masahaba walipaswa kutekeleza maamrisho ya mtume sambamba na yale yaliyofaradhishwa. Kauli yako humaanisha kuwa walipuuza wajibu huu kwa kuficha agizo hili la mtume. Kwa upande mwingine, haiwezekani kwa idadi hiyo kubwa ya watu kukubaliana juu ya uhalifu. Zaidi ya hayo, kauli yako haiwezi kuwa sahihi kwa vile imekinzana na hadithi tukufu.

(Niliendelea), "Hadithi iliyopokelewa kutoka kwa Anas ibn Malik na ibn Abi 'Asim na Alqaa'i, wanachuoni wa Kushi'a inasema: "Mwenyezi Mungu ameukinga umma wangu kutokana na kukubaliana juu ya upotofu". Hakim ibn Uyayna, mwanazuoni wa hadithi (Rahmatullahi alaihi) ameinukuu hadithi inayosema, "Mwenyezi Mungu hatawaunganisha umma wangu kwenye maasi". Na neno mkono katika hadithi isemayo kwamba "Mkono wa Mwenyezi Mungu huwa pamoja na jamaa" maana yake ni "nguvu" ama "msaada". Kama inavyobainika katika hadithi hizo na hadithi nyingine nyingi zinazozifanana, umma wa Muhammad (Waislamu) hawatakubaliana milele juu ya upotofu. Kusema yale yaliyokinyume na hadithi hizo ni kuzipinga.

"Unadai kuwa Bwana yetuMtume (Swall Allahu alaihi wa salla.) aliomba kalamu na karatasi ili aandike wasia. Kauli yako hii haiwafikiani na madai yako yaliyotangulia, yanayohusu hotuba ya Ghadiir Hum. Angalitoa amri kama hiyo, isingalihitajika tena kuwandika wasia. Hii inamaanisha kuwa wasia unaodai kuwa mtume alitaka kuwandika huko Ghadiir Hum ni uzushi mtupu. Ukweli ni kwamba maswahaba watukufu akiwemo Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anhum) na Bani Hashim wote kwa pamoja walimchagua Abu Bakr kuwa kahlifa. Itifaki hii na hadithi zilizotajwa hapo juu huthibitisha kuwa ukhalifa wake uliongozwa kwa usawa na kauli zako ni batili. Wasia kama huo ungalikuwapo, wakati wa utawala wa makhalifa hao wengine (yaani Abu Bakr, Umar na Uthman) ambao wangekuwa wamemdhulumu Hadhrat Ali, Hadhrat Ali angalidai haki yake la sihivyo angalipambana

nao. Hakika alipochaguliwa kuwa Khalif, alichomoa upanga wake akapambana na walioasi kulingana na amri ya Uislamu kushughulikia marahma ya kidini na kidunia kama Khalifa. Kama tujuavyo, sote, aliendeleza vita vilivyoteketeza miji kadhaa na kusababisha umwagaji damu ya maelfu ya Waislamu. Mtu mwenye nguvu na heshima. Aliyekuwa mkali kwa wasiomtii, sasa ndie anayeonekana kuwa alikaa kimya ijapokuwa aliona haki yake aliyopewa na Uislamu ikinyakuliwa na asijiunge na baraza la wazee ili kufanya uamzi juu ya nani alipaswa kupewa haki hiyo. Je, madai kama hayo yanaweza kukubalika?

(Niliendelea), ikiwa kama inavyodaiwa katika kitabu cha Washi'a, kwamba Hadhrat Ali (Radhiy Allahu anh) aliacha kudai haki kwa sababu hakuwa na watu wa kutosha kumuunga mkono (Mwenyezi Mungu atukinge kutokana na kusema hivyo), basi angekuwa kapuuza amri ya Mwenyezi Mungu kwa sababu angekuwa ameogopa kutekeleza jukumu alilopewa na Mwenyezi Mungu na Mtume wake. Hata hivyo, ukweli unaojulikana kote ulimwenguni ni kwamba Hadhrat Ali (Karramallahu wajhah) ambae alikuwa binami wa kwanza wa mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) na mkwe wake na pia simba wa Mwenyezi Mungu, angalichagua kifo kuliko kumwacha mtu kumharibia jina kwa kumhusisha na kitendo chenye kuwaibisha kama woga, bila kujali adui yake angekuwa nani na katoka sehemu gani duniani. Sasa mnaona kuwa kitendo kibaya kama hicho inafaa kihusishwe na Amir al- Mu'minin Ali (Karramallahu wajhah)aliyekuwa Bwana wetu.

Kauli yenu hii huuelekeza uhasama kwake, badala ya kuelezea upendo wenu kwake. Kwa hiyo, naona kuwa nina deni la kubainishia watu walipopo hapa ukweli kuwa imamu huyu ametakasika kutokana na hayo wanayomhusisha nayo na hana mapungufu kama inavyofikiriwa.

(Niliendelea), "Kauli yako kwamba mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) aliomba kalamu na karatasi ili aandike wasia lakini Umar akamshawishi kuwachana na jambo hilo, si sahihi madhali hakuna ushahidi kuthibitisha kuwa mtu huyu aliye na hadhi ya juu (Hadhrat Umar) angeonyesha tabia kama hiyo. Kwani Abdulla ibn Abbas anasema, kama ilivyosimuliwa kwenye Maghaazi, sehemu ya Sahih Bukhari: ilikuwa Alhamisi ugonjwa wa Bwana yetu Mtume ulipozidi. Alisema, "Niletee karatasi! Nitaandika kitabu (wasia) ili msipotee baada yangu. Watu waliokuwepo wakaanza kuzungumza. Mtume akasema: "Haifai kuongea kwa sauti mbele ya mtume! " mtu mmoja akauliza, "Je,

yuko kwenye weweseko? Muulize”. Tena Abdullah alisimulia kuwa “ mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) alikuwa mgonjwa. Tuliokuwa naye tulikuwa wachache. Akasema, “Nitakuwandikieni kitabu (wasia) ili msije mkapotea baada yangu”. badhi yetu tukasema, “Maumivu yake yamezidi. Tuna Qur’ani tukufu. Kitabu cha Mwenyezi Mungu kitatutoshelezea haja”. Hatukukubaliana. Baadhi yetu walisema, “hebu tulete karatasi! Acha aandike ili tusipotee badae!” wengine wakasema, “mambo mengine. Kauli tofauti ziliongezeka. Mtume akasema “Simameni!”

“Kwahiyo, kama ilivyosimiliwa katika Sahih Bukhari, kitabu chetu kinachothaminiwa na kutegemewa zaidi baada ya Qur’ani, ukinzani unaosemekana kutokea haukutokana na mtu maalum. Watu wachache walijiuliza iwapo ingekuwa vyema kutofanya jambo waliloambiwa. Kwani usimulizi wa Bukhjari uko katika hali ya wingi, “walisema’ jambo linaloashilria kuwa wale walioitikia walikuwa zaidi ya mmoja. Kwa hiyo, si sawa kujaribu kutumia tukio hili kama kama msingi wa kumlaumu Hadhrat Umar (Radhiy Allahu anh) peke yake. Kama pangekuwepo watu wa kulaumiwa katika tukio hili, basi watu wote waliokuwepo wangegawana sawasawa lawama hiyo ya kufukirika. Ali na Abbas (Radhiy Allahu anhuma) walikuwa miongoni mwao. Kwa hiyo, wao pia wangelaumiwa. Sasa, kwa misingi yoyote ambayo Washi’a wangewatetea Hadhrat Ali na Abbas, tungependa kupendekeza sababu hizo hizo ili kumtetea Hadhrat Umar.

(Niliendelea), “Wanahadithi hutoa maelezo tofauti kuhusiana na hotuba iliyotolewa huko Ghadiir Hum. Kwa vyovyote vile, hotuba hii haiungi mkono fikra yenu. Zaidi ya hayo, madai yako kwamba aya ya kumi na saba ya Surat Maida inayosema, ilitemkia huko Ghadiir Hum ni ya uongo. Kwani madai yako haya hutoa picha kwamba mtume (Swall Allahu alaih wa sallam hakuwasilisha maamrisho ya Mwenyezi Mungu kwa masahaba (Mwenyezi Mungu atukinge na matamko kama hayo)! Katika hali hii, ingemaanisha kuwa kwa vile hakutaka kuwasilisha amri hii na badala yake akamwomba Jibril (Alaihis-salaam) katika hotuba hii amuombe Mwenyezi Mungu amsamehe, alikuwa ameeacha kutekeleza amri kwa kuwaogopa[masahaba. Hapana shaka kwamba Bwana wetu Muhammad (Swall Allahu alaih wa alam) hakuwa na hatia yoyote katika mambo ya namna hii.

“Ushahidi wetu wa pili, ni kwamba madai yako hudokezea kwamba Mwenyezi Mungu hakumkinga Mtume dhidi ya watu wengine hadi wakati alipowasilisha hotuba hii kabla ya kifo chake.

kwa upande mwingine, ilikuwa ikijulikana kabla ya hotuba hii kwamba Mwenyezi Mungu alikuwa akimpa kinga. Kwa hiyo, madai yako ni ya uongo kwa sababu hukinzana na ukweli uliokwisha wekwa bayana.

"Ushahidi wa tatu, ni kwamba madai yako hukusudiwa kuonyesha kwamba mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) alikuwa akiwaogopa waumini hadi siku hiyo na kwamba alikuwa akiwaogopa masahaba pia. Kwa upande mwingine, ukweli ulioripotiwa kupitia kwenye masimulizi tofauti ni kwamba masahaba watukufu (Ridhwanullahu alaihim ajma'in) hawakusita hata kidogo kujitolea na kuwatoa wazazi wao muhanga kwa ajili ya mtume (Swall Allahu nalaih wa sallam). Kufikiria kuwa masahaba waliungana kutoa tishio kwa mtume (Swall Allahu alaih wa sallam)ni jambo linalopingana na mantiki na mafundisho ya Kiislamu. Inajulikana wazi jinsi mtume alivyoeneza Uislamu kwa ujasiri bila ya kuhofia lolote, akitii aya tukufu isemayo "Wambie watu waliyoamrishwa, usipofanya hivyo hutokuwa umefikisha ujumbe wake" alipokuwa katika hali ya upweke na maadui zake pamoja na makafiri wa Kikuraishi walioonyesha ukatili wao. Kusema kwamba aliogopa kuwasilisha maamrisho kwenye tukio la Ghadiir, baada ya kuuteka mji wa Makka na kusilimu kwa makundi ya watu kutoka kila pembe wakiwemo mashujaa wa Banii Hashim na Bani Abdu Muttwalib, na baada ya kuteremshwa kwa Surat Nasr ili kutoa habari njema ya ushindi mpya, na kwa kuzingatia ukweli kwamba walikuwa katika sehemu ambapo Asnsar na Muhajirun ndiyo waliokuwa wengi, ni kumkashifu vibaya sana na ni utovu wa heshima kwa mtume (Swall Asllahu alaihi wa salam) aliyepambwa na sifa zilizo bora. Isitoshe, kusema kwamba aliwaogopa masahaba ni sawa na kuikanusha aya ya mia moja na kumi ya Surat Al-Imran inayosema, "Nyinyi mumekuwa umma bora (kuliko wengine) waliotolewa miongoni mwa watu". Kwa vyovyote vile, hakuna namna ya kuthibitisha madai hayo.

"Ushahidi wa nne. Madai yako kwamba Bwana mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam), baada ya kumuasi Mwenyezu Mungu kwa kutowasilisha amri yake kwa masahaba, alirejea Madina. Alipougua, alimteua Abu Bakr kuchukuwa nafasi yake kama Imamu kwa siku kadhaa. Kwa kufanya hivyo alipuuza amri ya Menyezi Mungu nkwa mara ya pili kwa kumwacha Ali. Kulingana na madai yenu, Mwenyezi Mungu alikuwa amemwamrisha kumteua Hadhrat Ali kuwa Imamu. Ingawa alimteua Abu Bakr kuwa Imamu baada ya kuwamrishwa na aya kuwambia masahaba kumfanya Ali imamu baada yake (kama mnavyodai) katika aya

iliyoteremkia Ghadiir Haum, ukweli ni kwamba aya hiyo iliteremkia Arafa na iliwalenga washirikina makurashi kama inavyoelezewa kwa itifaki ya wanazuoni. Kama mtume angalijua kuwa Hadfhrat Ali alipaswa kuwa khalifa wa kwanza, angalitaja jambo hilo. Hapakuwa na sababu ya kuogopa kutaja jambo hilo. Kwani watu wa Makka, hususani Bani AbdulMuttwalib walikuwa jamaa zake, wangefurahi na hakuna mtu ambae angeogopa wala kudhurika.

"Licha ya hayo yote, hotuba hiyo duni, yenye kina kifupi, ikichunguzwa kwa makini, na kwa jicho lisilokuwa na upendeleo wala ukaidi, haiwezekani kuwa matamko haya yalitolewa na mtu ambae ni mweledi wa fasihi ya Kiarabu, licha ya kutoka kwenye kinywa cha mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) ambae alikuwa na ujuzi wa kipekee wa ufasaha na balagha. Hivyo, kauli hizo zote ni uwongo na zimezuliwa na watu wa nje (wasio Waarabu). Hata kama kauli isemayo, "Basi yeyote ambae mimi ni mawla(msaidizi kipenzi kiongzi) wake, Ali anapaswa kuwa mawla wake pia", ambayo ni mojawapo ya kauli hizo, (hata kama ingekuwa hadithi ya kweli), isingemaanisha kuwa Hadhrat Ali ndiye alipaswa kuwa Imamu wa kwanza.

Kwani neno 'mawla' lina maana mbalimbali. Maana ishirini za neno hilo zimeandikwa kwenye kamusi ya Kiarabu. Maana ya neno la aina hii hutambulikana kulingana na muktadha wa matumizi yake (katika matini fulani) na inaweza kuwa maana halisi au maana dokezi. Si sahihi kutoa ufasiri wake bila kuzingatia ishara kama hiyo. Haijulikani wazi iwapo ingekuwa sawa kutoa maana zake au baadhi yake; hata hivyo, baadhi ya wanachuoni wanasema kwamba si sawa. Tuchukulie tu kwa ajili ya kuridhia kimya kimya kwamba tungesema ingekuwa sawa. Tumekubaliana nanyi katika kulifasiri neno 'mawla' kama 'mpenzi' na 'msaidizi'. Halafu tuchukulie kuwa haifai kutoa maana nyengine. Katika hali kama hii, tunapaswa kutoa maana tunazokubaliana juu yake. Na kwa sababu hii ndipo AbdulGhafiir ibn Ismail Faaris (451H-529H/ 1135BK huko Nishapur), alielezea neno 'walii' katika kitabu chake **Majma'ul Gharaib**, huinukuu hadithi hii kama, "Ikiwa mtu ananipenda na kunitambua kama msaidizi wake, lazima amtambue Ali kama msaidizi wake pia". Suala hili likifikiriwa kwa makini, itabainika kuwa hadithi hii haiashirii ukhalifa wala ubora wa Ali hata kidogo. Kwa sababu isingesihi kuelezea maana ya 'walii' kama 'awla', kilugha wala Kislamu. Ni dhahiri kwamba tafsirii kama hiyo si ya Kiislamu. Ama kilugha , maneno yenye kategoria (Wizani) ya 'maf'al' hayajatumika kabisa katika

kategoria ya ‘af’al’ katika mofolojia ya Kiarabu”.

Molla mkuu akasema, “Abu Zaid, mwanalekskografia alisema kwamba yalitumika katika tafsiri ya Abu Ubayda. Na hulitafsiri tamko “ni mawla wenu” kama “ndiye anayefaa kwa ajili yenu”.

Nilisema, “Kauli yake haiwezi kutumika kama ushahidi. Kwa sababu, hakuna mtaalamu wa Kiarabu aliyekubali kauli yake hiyo. Kama yangalikuwa visawe, ingalikuwa sawa kusema “fulani ni mawla (msaidizi, mpenzi) wako!lakini wanalekskografia wanasema haitosihi kamwe. Kauli ya Ubayda imepingwa na njia nyingine pia.tumeona kwamba neno ‘awla’ haliwezi kutumika badala ya ‘mawla’. Tuchukulie kuwa tumekubali kuwa linaweza kutumika , bado lisingetumika kumaanisha ‘kuwa na’ ,kutumia’. Labda awla humaanisha “anayefaa zaidi kuheshimiwa na kupendwa”. Hata kama ingekubalika linamaanisha’ kutumia’, isingewiana na maana ya aya tukufu. Je, neno ‘awla’ linalojitokeza katika Surat Al-Imran, aya ya sitini na nane inayosema, “Watu wanaomkaribia zaidi Ibrahim ni wale waliomfuata” linaweza kusemekana kumaanisha, “kutumia Ibrahim?” Awla katika muktadha huu sana sana linaweza kumaanisha “Anayefaa zaidi kupendwa”.

Zaidi ya hayo, neno ‘walii’ lililotumika mwishoni mwa hadithi humaanisha ‘kupenda’. Kama lingemaanisha ‘kufaa zaidi kutumika juu ya mtume wa Mwenyezi Mungu” basi, mtume angalisema, “yeyote anayefaa kutumika”. Kwa vile hakusema hivyo, tamko lililoko kwenye hadithi humaanisha, “kumpenda Hadhrat Ali na kutokuwa na uhasama naye” na sio “kufaa kutumika”. Kwa kweli, Abu Nua’ym Ahmad ibn Abdullah (Rahimahullah) [aliyefia Isfihan mwaka wa 430H], husimulia kutoka kwa Hasan: Hasan aliuliza juu ya jambo hili. Wakasema: “Je, hadithi tukufu “...yeyote ambae mimi ni mawla wake...” huonyesha kuwa Ali anapaswa kuwa Khalifa wa kwanza? Jibu lake lilikuwa, “Kama mtume angekusudia kusema kwa hadthi hii kwamba Hadhrat Ali anapaswa kuwa khalifa wa kwanza, angesema, “Enyi watu! Mtu huyu ndie walii wa wajibu wangu. Atakuwa khalifa baada yangu. Sikilizeni na mtii amri hii! Naapa kwa jina la Mwenyezi Mungu kwamba kama Mwenyezi Mungu na mtume wake (Swall Allahu alaih wa sallam) wangependelea kwamba Ali awe khalifa wa kwanza, basi Ali angekuwa amekaidi amri ya Mwenyezi Mungu inayohusu suala hili na kwa kufanya hivyo angekuwa ametenda dhambi kuwa”. Msikilizaji mmoja aliposema, “Kwa nini mtume hakusema kwamba yeyote ambae mimi ni mawla wake, Ali pia, anapaswa kuwamawla?” Hasan

akasema, “Hapana! Wallahi mtume wa Mwenyezi Mungu angalipenda Ali Kuwa khalifa wa kwanza, angalitoa amri hii kwa uwazi kabisa kama alivyowaamrisha Waislamu kudumisha rahma na kufunga”. Kwa hio, kauli hizi za Hasan, aliemiongoni mwa Ahl Bayt na mtoto wa Hadhrat Ali, hudhihirisha kuwa kauli zenu ni za uongo na upotofu”.

Molla alinyamaza. Kisha akabadili mkondo: “Utasema nini kuhusu hadithi isemayo ukweli kwamba siku ya kiyama kila Muislamu ataulizwa iwapo alimpenda Ali na wanawe na pia juu ya tabia yake kuhusu mambo ya dunia na akhera? Kwani Ali ibn Muhammad ibn Sabbaagh Maliki (aliyefariki dunia mwaka wa 855H/ 1451BK) katika kitabu chake **Fusuul ul-muhimma**, kinachotokana na **Manaaqib** humnukuu ibn al-Muayyad akisema, “Abu Burayda alisema: “Siku moja nilikuwa nimekaa mbele ya mtume. Bwana mtume akasema, “Napa kwa jina la Mwenyezi Mungu ambae nguvu zake zimeshikilia roho yangu kwamba siku ya kiyama maswali ya kwanza ambayo watu wataulizwa ni: Mlitumia vipi maisha yenu? Mliichakaza vipi miili yenu na mlifanya mambo gani? Mliipata wapi mali yenu na mliitumia wapi? Mlimpenda mtume wangu?” Hadhrat Umar aliyekuwa amekaa upande wangu alisema: “Dalili ya kukupenda ni ipi ewe mtume wa Mwenyezi Mungu? Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) akaweka mkono wake juu ya kichwa cha Hadhrat Ali aliyekuwa amekaa karibu nae, akasema, “Kunipenda mimi (baada ya kifo changu) ni kumpenda huyu”. Kama ilivyoandikwa katika kitabu hicho hicho, Hadhrat Ali alisema, “Wallahi Bwana Nabiyyul ummiyy (Swall Allahu alaih wa sallam) alisema kwamba watakaonipenda ni waumini na wasionipenda ni wanafiki”. Sasa, huoni kwamba mtu ambae watu wataulizwa juu ya upendo wao kwake siku ya kiyama lazima awe mbora kuliko wengine na kizazi chake hustahili ukhalifa kuliko watu wengine?”

Nilimjibu, “Ibn Sabbaagh ambae unamwita Maliki si mfuasi wa madhehebu ya Malik. Vitabu na maandishi yake hudhihirisha kuwa ni mduasi wa madhehebu ya Kishi’a. Ni ukweli ulioelezewa na wanachuoni kwamba Ibn Muayyad, maarufu kwa lakabu “Mtoto wa Harzem” ni mshi’a pia. Tena hakuna haja ya kutafuta ushahidi mwingine.

Baadhi ya mashia hubadili hadithi na kuzifungamanisha na mwanazuoni maarufu wa hadithi. Wanajaribu kuwapotosha Waislamu kwa uongo kama huo. Ni wazi kuwa abadilishaye au kupotosha hadithi iliyoandikwa kwa matini yake sahihi kwenye vitabu ni muongo kwelikweli. Matini sahihi ya hadithi

imenukuliwa hapa na Imam muhammad ibn Isa at-Tirmidhi (209H/ 892BK) "Mwanadamu ataulizwa juu ya mambo manne. Atulizwa juu ya jinsi alivyotumia muda wa uhai wake; elimu yake aliifanyia nini; mali yake aliichuma vipi na mwili wake aliuchakaza vipi". Tabrani vilevile ameinukuu hadithi hii tukufu, lakini kishazi cha mwisho ni kama ifutavyo: "Jinsi alivyotumia ujana wake". Kwa hiyo matini sahihi ya hadithi hii imenukuliwa hivyo. Upendo wa Ahl al-Bayt au jina la Hadhrat Umar halikutajwa ndani yake. Hii ina maana kwamba ibn Sabbaagh na ibn Muayyad walikuwa waongo. Hata hivyo, hadithi hiyo haihusiani kwa vyovyote na ukhalifa.

Hata kama tungekubali matini iliyopotoshwa kuwa sahihi, ingemaanishisha 'kuwapenda sana Ahl Bayt'. Madhehebu ya Kisunni hutuamrisha kuwapenda sana Ahl al- Bayt, upendo unaoendana na hadhi ya kila mmja wao bila ya kupunguza wala kuzidi mipaka kwa hali yoyote. Ili uwe Msunni wa kweli, lazima uwapede Ahl al-Bayt kwa namna inayoendana na heshima yao. Lakini wewe unatoa matamko yanayokinzana na Uislamu ili kuendeleza kampeni ya kuwapenda; mwenye chembe ya imani moyoni mwake hawezi kutoa matamko kama hayo. Unasema, 'Ampendae Ali, hakuna baya litakalomdhuru'. hivyo hivyo, baadhi yenu huzua hadithi. Kwa mfano, tunawezaje kumuamini mtu anayemkashifu Bwana Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) kwa kumsingizia kuwa alisema, "Kundi la Ali halitoulizwa juu ya madhambi madogo na makubwa. Maovu yao yatabadilishwa kuwa mazuri?" Ibn Babaawayh huizua hadithi ambamo alimnukuu Ibn Asbbas akisema kwamba Mtume wetu alisema, "Mwenyezi Mungu hatowachoma moto vipenzi vyake". Hadithi nyingine wanayoizua ili kuwapotosha watu , "Ampendaye Ali ataingia peponi haa kama ni Myahudi au Mkristo".

Je, huo si udhalimu kumkashifu Bwana Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) kwa kumzulia matamko kama hayo kwa jina la hadithi?

[Jina halisi la Abu Ja'far ibn Baabawayh ni Muhammad ibn Ali. Ni mmoja wapo wa wataalamu wa Fiqhi na Tafsiri wa Kishi'a. Ana Kitabu cha Tafsiri na kingine cha Fiqh kinachoenziwa na kundi la Kishi'a la Imaamiyya. Alizaliwa khurasan akafariki dunia mwaka wa 381H/ 991BK].

"Kumsingizia mtu si kitendo cha Uislamu wala mantiki. Katika Surat an-Nisaa aya ya 121 Mwenyezi Mungu anasema, "Hao makao yao ni Jahannamu, na wala hawapati makimbilio kutoka

humo". Surat az-Zilzaal aya ya mwisho inasema, "Na anayetenda chembe ya uovu atauona!".

Kashifa zisizokuwa na msingi wowote hushindana na aya hizo tukufu.

Zaidi ya hayo, ni kitendo cha ibada kuwapenda Ahl al-Bayt. Jambo hili hutegemea kuwa na imani kama katika aina nyingine za ibada. Surat Anbiyaa, aya ya 94 husema, "Na atendae mema naye ni muumini basi haitakataliwa juhudi yake. Na hakika sisi tunaamwandikia" . si kitendo cha Kiislamu kusema kwamba watu wasiokuwa na heshima hii ya imani, kama vile Wayahudu na Wakristo wataingia peponi kwa kuwapenda tu Ahl al-Bayt, au kuwamini kuwa kuwapenda watu hawa kutabadilisha madhambi madogo kwa makubwa kuwa matendo mema. Katika vitabu vya Kishi'a imetajwa kuwa Ali (Karramallahu wajhahu) alikuwa akitoa nasaha mara kwa mara kwa watu wa nyumba yake, "Msiwategemee mababu zenu! Musiache kutekeleza amri za Mwenyezi Mungu hata kidogo!"

'Matamko uliyotoa hayana thamani kwa sababu yanakinzana na nasaha ya Hadhrat Ali na ripoti nyingine nyingi.

kupata furaha duniani na Akhera na nidhamu katika mambo ya dunia hutegemea kuwazuia watu kutenda madhambi na matendo yaliyokatazwa, ni kweli kama kusema kwamba, "Madhambi yatabadilika kuwa thawabu". Kauli hii itawachochea wenye nia mbaya na hata Washi'a kufanya maovu, madhambi na dhuluma, ambayo itachangia kuuvunja Uislamu. Ni wazi kuwa mwenye uwezo fulani wa kiakili hatageuka kuyaangalia matamko hayo, licha ya kuyaamini".

Baada ya maneno hayo, watu waliohudhuria kikao hicho walipendekeza kuwa maswali yaliyokuwa yameandaliwa yaulizwe na yatolewe majibu. Lakini baadhi ya Washi'a walimwambia Molla mkuu, "Tahadhari kubishana na Bwana huyu. Kwani ni mwanazuoni mwenye elimu nyingi kama bahari. Ushahidi wote uliotoa amethibitisha kuwa ni uongo. Yumkini ukapoteza umaarufu na heshima yako".

Baada ya haya, Molla mkuu aliniangalia huku akitabasamu. Alisema, "?Wewe ni mwanazuoni hodari. Ungeweza kujibu swali lolote kama uliyavyojibu haya. Lakini Bahr al-Ilm wa Bukhara asingeweza kupinga hoja zangu".

Nilisema, "Mwanzoni mwa mazungumzo haya ulisema kwamba wanazuoni wa Ahl as-Sunna (Rahmatullahi alaihim ajma'iin) hawezi kukanusha ushahidi wako. Ni tamko lako hili

ndilo lilitupa msukumo wa kuongea".

"Kwa vile mimi ni Mwirani, sina ukwasi katika uhodari ya matawi ya taaluma ya Kiarabu. Labda nilitumia maneno yasiyofaa. Sikukusudia hilo".

Nilisema, "Hebu nikuulize maswali mawili. Acha wanazuoni wenu wote waungane na watoe majibu".

"Maswali hayo ni yepi?" Aliuliza.

10. "Swali langu la kwanza ni hili: Nyinyi Washi'a mnasema nini kuhusu masahaba watukufu?"

"Masahaba wote, isipokuwa watano tu, waliritadi kwa sababu hawakumchagua Hadhrat Ali kuwa Khalifa. Walitoka kwenye Uislamu. Masahaba hao watano ni Ali, Miqdad, Abu Dharr, Salman na Ammar ibn Yasir", alijibu.

Nilisema, "Tukichukulia kuwa uliyosema ni sahihi, ilikuwaje Ali akamuozesha Hadhrat Umar binti yake Umm Kulthuum?"

"Ndoa hiyo ilifanyika bila yeye kupenda". Alijibu.

Nilisema, "Naapa kwa jina la Mwenyezi kwamba unamshushia hadhi Hadhrat Ali kwa namna ambayo hata Mwarabu wa chini kabisa angelalamikia kitendo hicho. Matusi mabaya kama hayo yaliyomlenga Hadhrat Ali lazima yawe sehemu ya mpango hafifu. Kama ajuavyo Mwenyezi Mungu, Mwarabu mwenye hadhi ya chini kabisa, anayejamini angetetea utukufu na heshima yake kiasi cha kujitolea muhanga. Seuze mtu mashuhuri kutoka kwenye ukoo wa Bani Hashim waliokuwa wenye hadhi ya juu na waadilifu zaidi kuliko makabila mengine ya Kiarabu katika nasaba, uungwana, heshima na umarufu; na ingewezekana vipi kwa kabila lote kukubali fedheha kama hiyo? Unasemaje kuhusu mheshimiwa na shujaa maarufu ambaye sifa yake ya "simba wa Mwenyezi Mungu" imeenea duniani kote?"

Alisema, "Pengine jini jike lilimpenda Umar na likajitokeza mbele yake katika sura ya Umm kulthum".

Jibu langu lilikuwa, "Kauli hiyo huondoa ile iliyotanguliwa kwa kuhongwa. Akili inawezaje kukubali upuuzi kama huo? Njia hii ya kuelezea ukweli ingegeuza sheria zote za Uislamu kichwa chini. Kwa mfano, mtu anayerudi nyumbani akitoka kazini anaweza kujikuta kazuiwa na mke wake kuingia ndani ya nyumba yake akidai kuwa yeye ni jini na siyo mume wake. Tuchukulie kuwa ameungwa mkono na mashahidi wawili kuthibitisha kuwa ni yeye na sio mwingine. Mara hii mwanamke anaweza kukataa mashahidi akidai kuwa wao pia ni majini. Hivyo, kila kitu kitavurugika kabisa

sio tu katika nyumba moja lakini pia kila mahali. Muuaji au mwizi anaweza kukataa kanuni ya adhabu ya Kiislamu isitekelezwe kwa kusema kwa mfano, “Mimi si mtu yule mnayemtafuta”. Anaweza kuwa jini pia”. Kwa kweli, Ja’far as-Siddiiq (Rahmatullahi alaihi) mnayedai kuwa ndie kiongozi wa madhehebu yenu, labda alikuwa jini”. Molla mkuu alikanganyika. Akanyamaza. Kutokana na hali hiyo, nilisema, “Sasa nauliza swali la pili”.

11. “Je, kwa kujibu wa madhehebu yenu, amri za khalifa katili zinakubalika?”

“Hapana! Si sahihi. Hazipaswi kukubalika”. Alijibu.

“Mama yake Muhammad ibn Hanafiyya mtoto wa Ali, alikuwa nani?”. Niliuliza.

Alisema, “Alikuwa Hanafiyya bint Ja’far”.

Niliuliza, “Ni naye alimtia mbaroni Hanafiyya?”

Alisema kwamba hakumjua. Alijua lakini akasema hakumjua ili kudhoofisha hoja. Baadhi ya hadhira walisema kwamba alitiwa mbaroni na Abu Bakr(Radhiy Allahu anh).

Nikasema, “Kila mtu anajua umuhimu wa kuwa mwangalifu katika kumchagua mchumba. Mbona Hadhrat Ali alimwoa kija kazi na kuzaa nae watoto, mtu aliyetiwa mbaroni na Hadhrat abuu Bakr mnayemchukulia kuwa hakuwa Imamu muongofu na khalifa wa haki?”

Alisema, “Labda Hadhrat Ali aliwaomba marafiki zake kumpa kijakazi kama zawadi, wakamuozesha kijakazi huyo”.

Nilisema, “Unaweza kutoa ushahidi kuthibitisha madai haya?” molla mkuu hakuwa na la kusema. Baada ya kunyamaza kidogo, niliendelea.

Ili kuepuka kurefusha mjadala, sikunukuu aya na hadithi kwa sababuhadthi yoyote ambayo ingenukuliwa ingeibua usaili. Kambi zote mbili zingeomba kutoa ushahidi jambo ambalo lingerefusha mjadala.

Wakati huohuo, mazungumzo yaliyojiri kwenye mjadala yaliripotiwa kwa usahihi kwa Shah. Hivyo, Shah aliwaamrisha wanazuoni wa kutoka Irani, Bukhara na Afghanistani kuungana, kuondosha dalili za uasi na kuwandika ripoti isiyotenguka; akaniteua kuwa mwakilishi wake na raisi wa halmashauri hii ya wanazuoni inayiwakilisha mataifa matatu tofauti. Tulitoka nje ya mahema. Waafghani, Wauzbeki na Waajemi walikuwa wakininyooshea vidole. Wanazuoni sabini wa Irani walikusanyika

nyuma ya kaburi la Ali (Karramallahu wajhah). Ali Akbar, Mola Mkuu ndiye aliyekuwa kiongozi wa wanazuoni wa Irani. Molla mkuu alinionyesha Mola Hadi Khodja, aliyekuwa Bahr l-Ilm kutoka Bukhara, akamuuliza iwapo alinijua. Alipomjibu kwamba hanijui, alisema, "Mtu huyu ni Suwaydi Zade Shaikh Abdullah Efendi, mwanazuoni mashushuri wa Kisunni. Shah alimuomba Ahmad Pasha kumtuma hapa kuhudhuria mjadala wetu na kutuongoza kama mwakilishi wa Shah. Tukifikia makubaliano ya pamoja, atakuwa shahidi wetu wetu sote na atatufanyia uamzi wa mwisho. Sasa, hebu tuondoe dalili zozote za uasi. Hebu tuziondoe mbele yake. Hata hivyo, Abu Hanifa hatuiti makafiri. Pamoja na hayo, hebu tufikirie kwa makini juu ya kadhia hii. Kwa mujibu wa **Sherh al- Mawaaqif** Waimaamiyya si makafiri. Abu Hanifa ameeleza katika kitabu chake kiitwacho **Fiqh Akbar**, "Hatuwaiti watu wanaoswali wakielekea kibla makafiri". Na imeandikwa katika kitabu kiitwacho **Sherh al-Hidaya** kwamba kundi la Waimamiyya ni kundi mojawapo la Waislamu. Hata hivyo, vizazi vya Wasunni vya siku hizi vimetuita makafiri. Na vizazi vyetu vya siku hizi vimekuiteni makafiri pia. Sisi si makafiri wala nyinyi. Sasa, hebu tuchunguze matamko yaliyopelekea vizazi vyenu kutuita makafiri ili tuyakomeshe". Hadi Khodja alisema, "Mmekufuru kwa sababu ya kuwalaani masheikh wawili (Shaykhayn), yaanui Abu Bakr na Umar (Radhiy Allahu anhuma)".

Molla mkuu akasema, "Tumeacha kuwalaani masheikh hao wawili".

Hadi Khodja alisema, "Mlikufuru kwa kuwaita masahaba watukufu (Ridhwanullahi alaihi ajma'in) makafiri".

Molla mkuu akasema, "Sasa tunasema, masahaba wote (Ridhwanullahi alaihi ajma'in) ni Waislamu na ni wakweli pia".

"Mnasema kuwa ndoa ya mut'a ni halali".

"Ni haramu; waliofedheheka peke yao ndio wanaweza kufanya hivyo".

"Mnamchukulia Hadhrat Ali kuwa mbora kuliko Abu Bakr na mnasema kuwa ilikuwa ni haki ya Ali kuwa Khalifa wa kwanza".

"Mtu aliyembora zaidi baada ya mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) ni Abu Bakr Siddiiq. Anayemfuata ni Umar. Halafu Hadhrat Uthman. Hadhrat Ali huja baada yake (Ridhwanullahi alaihim ajma'in). Haki yao ya ukhalifa ipo katika mpangilio nilioutaja". Bahrul ilm aliuliza, "Mtazamo wenu ni upi katika imani?"

Molla mkuu alijibu, “Imani yetu ni ya Abul Hasan al-Ash’ari”.

Sasa, ni muhimu kujua mambo yote yaliyotajwa na Uislamu kuwa halali na haramu na kuyaamini hivyo; kwa maneno mengine, usiharamishe yaliyo halali wala kuhalalisha yaliyo haramu”.

“Tunakubali kaida hii”. Alisema. Bahrul ilm akasema, “Haifai kutenda yale ambayo madhehebu yote ya Kiahl sunna yaliyataja kwa itifaki kuwa ni haramu”.

Molla mkuu akasema, “Tunakubali hili pia”. Halafu akaongezea, “Tunakubali haya yote. Sasa mtuchukulie kuwa miongoni mwa makundi ya Kiislamu”. Bahr ul-ilm akasema, “Anayewalaani masheikh wawili huwa kafiri”.

“Tumekomesha kitendo hicho cha kuwalaani masheikh hao wawili (Radhiy Allahu anhuma). Tumekubali kaida zingine pia. Sasa huwezi kutuchukulia kuwa Waislamu?” Bahr ul-ilm alirudia kauli yake, “?Ni ukafiri kuwalaani masheikh wawili”. Kusudio lake lilikuwa kudokezea kwamba, “kulingana na madhehebu ya Kihanafi, kama mtu atawalaani masheikh hao wawili, toba yake haitokubalika. Wairani walikuwa wakifanya hivyo. Kwa hiyo, wamekufuru. Kuwacha sasa kuwalaani hakutawatoa kwenye hali hiyo ya ukafiri”. Molla Hamza, Mufti wa Waafghani alisema, “Ewe Hadi Khodja! Kuna ushahidi wowote unaothibitisha kuwa Wairani waliwalaani masheikh hao kabla ya kikao hiki?”

Hadi Khodja alisema, “Hapana! Hakuna ushahidi”.

Molla Hamza aliuliza, “Ikiwa hawatawalaani kuwanzia sasa, kuna sababu gani nyingine ya kusema kwamba hawa ni Waislamu?”

Hadi Khodja akasema, “Wao ni Waislamu madhali wamefanya hivyo. Hii ina maana kwamba tunakubaliana juu ya halali na haramu, mazuri na mabaya”.

Baada ya haya, wote walinyanyuka wakakumbatiana. Waligeuka upande wangu wakasema, “Kuwa shahidi wetu”. Halafu tukatawanyika. Ilikuwa Jumatano jioni, tarehe 24 Mwezi wa Showwal. Palikuwepo Wairani wapatao elfu kumi, wote wakituangalia.

Kama kawaida, I’timadu ud-Dawla (Waziri mkuu) alimwacha Shah akaja kwangu saa kumi za usiku akaniambia: “Mtukufu Shah amekutumia Shukrani na salamu zake. Ameamuru kuwa wanazuoni wale wale wakutane tena kesho waandike na kutilia sahihi uamuzi uliofikiwa”. nilisema kwamba nitafanya hivyo.

Alhamisi jioni, nilienda kwanza kwenye kikao. Wairani

wapatao elfu sitini walikuwa wamekusanyika huko, hivi kwamba kulikuwa na msongamano mkubwa ulioenea sehemu zote kuwanzia kwenye kaburi la Ali hadi sehemu za mbali. Nilipowasili, nilikaa kitako.

Mkataba mrefu ukaletwa. Kwa amri ya Mola mkuu, Mufti Aqa Heseyn aliisoma kwa sauti. Ulikuwa umeandikwa kwa Kiajemi. Ifuatayo ni tafsiri yake:

Ni kawaida na hekima ya Mwenyezi Mungu kuwatumia watu mitume ili wawaamrishe mema na wawakataze mabaya. Miongoni mwa mitume, zama za mwisho ilikuwa ya mbora wao, mtumeMuhammad (Swall Allahu alaihi w salam). Kama mtume wa mwisho, alitimiza wajibu wake wa kufundisha maamrisho na makatazo ya Mwenyezi Mungu na akaaga dunia. Baada yake, masahaba walikusanyika na kwa itifaki walikubaliana juu ya ubora wa Abu Bakr as-Siddiq katika uchamungu, wema na kushikamana na dini, wakamteua kuwa Khalifa. Hadhrat Ali pia alikuwa miongoni mwa waliomchaguwa. Alipiga kura yake kwa hiari bila kulazimishwa wala kutishwa. Kwa hiyo, ukhalifa wa Abu Bakr ulikuwa kulingana na makubaliano ya pamoja ya masdahaba watukufu. Masahaba wote waliomchagua walikuwa wadilifu na Waislamu wa kweli (Ridhwanullahi alaihim ajma'in). Wamesifiwa katika Qur'ani tukufu, kwenye aya inayosema, "Muhajir anda Ansar who are ahead of and above all others..." na pia "Verily Allah Taala loves those believrs who promised thee under a tree" amewaridhia allah wale waumini walio chukuwa ahadi ya utii chini ya mtii na pia "mbora wa viumbe (Swall Allahu alaihi wa sallam)aliwasifu, "Masahaba wangu ni kama nyota mbinguni, ukimfuata yeyote utaongoka".

Baada ya Abu Bakr as-Siddiq, Hadhrat Umar alikuwa Khalifa baada ya kupendekezwa naye. Hadhrat Ali pia alikuwa miongoni mwa waliohudhuria. Hadhrat Umar alipendekeza watu sita kabla ya kufariki dunia na akatoa ushauri kwamba baada yake watu hawa sita wanapaswa kumchagua mmoja wao kuwa Khalifa. Hadhra Ali alikuwa mmojawapo wa watu hao sita. Watano kati yao walimchagua Uthman kwa pamoja kuwa Khalifa. Hadharat Uthman hakutoa ushauri wake katika uchaguzi huu. Baada ya kifo chake cha kishahidi, masahaba wote kwa pamoja wote kwa pamoja walimchagua Hadhrat Ali kuwa Khalifa. Watu hawa wanne waliishi pamoja kwa amani na hapakutokea mgogoro kati yao. Daima walipendana na kusifiana. Kwa hakika, Hadhrat Ali alipoulizwa alikuwa na maoni gani kuhusu Shaykhayn yaani abuu bakar na omar, alisema: "watukufu hawa wawili ni maimamu

waliochaguliwa kwa uadilifu na haki". Aidha, Hadhrat Abu Bakr alipokuwa Khalifa aliuliza, "Je, Ali alikuwa miongoni mwa walonichaguwa?"

Enyi Wafursi! Ubora na ustahilifu wa ukhalifa miongoni mwa makhalifa hao wanne ni wa mfuatano huo.

Yeyote anayewalaani, akawakemea au kuwasema vibaya, kaya yake na damu yake itakuwa halali kwa Shah. Watu kama hao wamelaaniwa na Mwenyezi Mungu, malaika, vitabu vitukufu na mitume! Nilipochaguliwa kuwa Shah kwenye mraba wa Megan mwaka wa 1148, niliweka masharti kadhaa. Na sasa naongezea masharti haya: nakukatazeni kuwalaani Shaykhayn.munapaswa kukomesha kitendo hicho. Yeyote atakaejihusisha na kitendo hicho kibaya cha kuwalaani, familia yake itatiwa mbaroni, mali yake itanyakuliwa na atauliwa. Nzamani kitendo hiki cha kufedhehesha hakikuwepo katika nchi ya Irani.

Kitendo hiki kibaya kilizuliwa na Shah Ismail Safawi na wanawe waliofuata mkondo wake. Kimeshikiliwa kwa miaka ipatayo mia tatu.

Mkataba huu ulisainiwa na kupigiwa muhuri na wanachuoni wote. Kisha (Ferman-i-aali), agizo lililotolewa na Nadhir Shah kushughulikia marahma ya taifa zima, lilisomwa kwa sauti. Lifuatao ni toleo lake la Kituruki.

AGIZO

Kwanza naikabidhi nafsi yangu kwa Mwenyezi Mungu. Yafaa ijulikane kuwa Shah Isma'il Safawi alijitokeza mwaka wa 906H [1500 BK]. Alikusanya baadhi ya watu waliokuwa wajinga karibu naye. Ili kupata matakwa ya dunia hii na kufikia mahitaji yake, alichochea mfarakano na uovu miongoni mwa watu. Yeye alizua kitendo cha kuwapa kwa Shaikhayn, (jambo ambalo lilipelekea kuibuka kwa dhehebu linaloitwa Shiah). Hivyo, alipanda mbegu za ugomvi mkubwa kati ya Waislamu. Alisababisha bendera za unafiki na uchochezi kupeperuka sana kiasi kwamba, wakati makafiri wakiishi maisha ya faraja yasiyokuwa na wasiwasi, Waislamu walikuwa wakiudhiana. Wanauana na kuvunjiana heshima. Kutokana na mkutano uliofanyika huko Megan Square, mukasema kwamba nikikubali ombi lenu, mtaacha imani zote potofu na matamko ya kiwendawazimu ambayo yalikuwa yameota mizizi huko Iran tangu wakati wa Shah Isma'il. Mliahidi kuwa mngeamini na kutamka kwa ndimi zenu kwamba makhalifa wanne ndio wanaostahiki ukhalifa na ni wa kweli; huo ndio uliokuwa

mtazamo (Madhhab) wa mababu zenu wachamungu na ni sunna yetu yenye baraka, na kwamba mngewapenda wote wanne na kuwacha kuwatusi. Na sasa, ili kusisitiza jambo hili jema, nimechunguza suala hili na kuwauliza wanazuoni na washika dini. Wote kwa pamoja wamelezea kuwa tangu siku Mtume wetu (swall Allahu alaihi wa saallam), na ahli zake na maswahaba zake wote, walilinganie njia ya ukweli, kila mmoja kati ya makhalifa wanne radhi za Mwenyezi Mungu ziwashukie, ambao walikuwa sahaba waongofu,walijitolea muhanga wakatoa mali zao, wakaacha wake zao, watoto, na ami zao, na kuvumilia kila aina ya matusi, uovu, na mishale kwa ajili ya kulingania(watu) dini (Uislamu). Kwa sababu hiyo, walitunukiwa uswahaba (**suhbat**) maalum wa bwana wetu, Mtume wa Mwenyezi Mungu (swall Allahu alaihi wa sallam). Ni kwa sababu hiyo tena, ndiyo walipata sifa iliyoelezewa katika aya tukufu isemayo kwamba: "Waheshimiwa miongoni mwa Muhajirina na Ansar...”. Baada ya kufariki kwa bwana wa wema, Abu Bakr as-Siddiq (Radhi Allahu anh), rafiki yake wa pangoni, aliteuliwa Khalifa wa kwanza kwa kura za sahaba wote, ambao walikuwa wenye kufanya maamzi kuhusu mambo ya Waislamu. Baada yake, aliyechaguliwa kuwaa Khalifa na kuidhinishwa na sahaba watukufu alikuwa 'Umar Faruq radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie, akawa Khalifa; na baada yake 'Uthman bin Affan, dhu nurayn, radhi za Mwenyezi Mungu zimshukie, ambae kati ya wagombea sita (waliochaguliwa na Umar), alichaguliwa katika ofisi ya ukhalifa pasina upinzani wowote; na baada yake Amir ul-Mu'minin Ali ibn Abi Talib 'karram-Allahu wajhah', simba wa Mwenyezi Mungu, chaguo la wale wanaomtafuta mtu (kuwaongoza), hazina ya maadili yasiyo kifani, akawa Khalifa. Wakati wa ukhalifa wao, makhalifa wote hawa wanne walikuwa na utangamano na maafikiano baina yao. Walikuwa na udugu na umoja kati yao. Kila mmoja wao alitetea nchi za Kiislam dhidi ya ushirikina na uovu wa washirikina. Baada ya zamaa za makhalifa hawa wanne, Waislamu walihifadhi umoja wao katika marahma yanayohusu imani. Kulingana na mabadiliko katika nyakati na hali, wanachuoni wa Kiislamu walikuwa na fasiri tofauti katika mambo yanayohusu kufunga, hija, zaka na aina nyingine za ibada; pamoja na hayo, hapakuwa na kukosea au upungufu au ubatilifu katika nguzo za imani au katika kumwenzi Mtume wa Mwenyezi Mungu (swall Allahu alaih wa sallam wa alaa aalihi wa swahbih) au katika kuwachukulia kama Waislamu wa kweli. Nchi zote za Kiislamu zilihifadhi usafi huu bora hadi pale alipojitokeza Shah Isma'il. Kwa bahati nzuri, kutokana na busara zenu na uongofu wa

nyoyo zenu safi, mmetupilia mbali mienendo kama vile kuwapa kwa sahaba watukufu na kuwa mashi'a, iliyozuliwa badae. Mmepamba nyoyo zenu kwa upendo wa makhalifa wanne, ambao ni nguzo kuu nne za kasri ya Uislamu. Kwa hiyo, ninaahadi kuwa nitaripoti ahadi hizi tano kwa Padishah, mwenye uluwa, mtumishi wa haramayn-i-sherifayn (miji miwili yenye heri, Makka na Madina), Dhulqarnayn wa pili katika ardhi hii,[1] ndugu yetu, na Sultan wa ardhi ya Wagriki ya Byzantine. Acha tutimize suala hili kwa namna inayoendana na matakwa yetu. Naomba kwamba yale tuliyoandika hapa yatekelezwe kwa haraka sana, kwa msaada wa Mwenyezi Mungu! Sasa, ili kuimarisha jitihada hii yenye baraka, Gwiji wa maulama (Hadhrat Ali Akbar), kiongozi mkuu, na wasomi wengine wameandika kumbukumbu. Kwa kufanya hivyo, wamevunja mapazia yote ya shaka. Imetambulikana kwamba udanganyifu huu wote na uhasama ulianza na fitna (uovu, uchochevu) uliozuliwa na Shah Isma'il. Kabla yake.

Waislam wa nyakati zote, hasa wale wa siku za mwanzo za Uislamu, walikuwa na imani sawa, mtazamo mmoja. Kwa hiyo, kutokana na msaada wa Mwenyezi Mungu na ufunuo aliopamba nyoyo zetu kwao, tumefikia uwamuzi huu. Tangu kuja kwa Uislamu mpaka wakati alipojitokeza Shah Isma'il, Waislamu wote waliwachukulia makhalifa wanne waongofu kuwa makhalifa wanaofaa na wa kweli. Walijua kwamba waliteuliwa katika wadhifa wa ukhalifa kwa njia ya haki. Waliepukana na kuwatusi na matamko ya kuwaudhi. Mabingwa katika fani ya uzungumzaji na wahubiri wakuu walielezea wema, sifa na ubora wa makhalifa hawa katika hotuba na mazungumzo yao. Walipotaja au kuwandika majina yao yenye heri, walikuwa wakiongezea tamko 'radiy-Allahu annum'(radhi za Mwenyezi Mungu ziwashukie). Nimemwamuru muadham mtukufu na mwanachuoni mashuhuri Hadhrat Mirza Muhammad Ali, kulitangaza agizo hilo katika miji yote ya Iran, ili watu wangu walisikie na kulikubali! Kutoitii au kuipinga kutasababisha adhabu ya Mwenyezi Mungu na hasira za Shah-an-shah(Mfalme). Ijulikane hivyo.

Baada ya kusomwa kwa agizo hili na kueleweka, niliruhusiwa kwenda mbele ya Shah, ambapo nilipongezwa kwa dhati. Nadir Shah alifurahia sana mafanikio haya, na akatoa shukrani zake za dhati. Aliamuru kwamba sala ya Ijumaa iswaliwe katika msikiti wa Kufa. Nikamwambia I'timad-ud-dawla(mtegemewa katika dola/ Mtukufu Mfalme) kwamba sala hiyo haitokubaliwa, kwani watu watatu ambao ni wakazi wa mji ndio wanaohitajika kuhudhuria sala hiyo kwa mujibu wa madhehebu ya Kihanafi, na kwamba

idadi hiyo(inayopelekea sala ya Jum'a kusihi) kwa mujibu wa madhehebu ya Kishaafi'i ni (angalau) watu arubaini. Kiongozi mkuu akasema kwamba (watu) wangealikwa tu kuhudhuria khutuba. Nilienda msikitini. Kulikuweko wanachuoni wapatao elf tano na maafisa. Ali Meded, Imamu wake Shah, alikuwa kwenye minbari. Wakati huo huo, Molla mkuu na wanachuoni wa Kerbela walionong'onezana wenyewe, na Meded alitolewa kwenye minbari. Mmoja wapo wa wanazuoni wa Kerbela alichukuwa nafasi yake akapanda minbari. Baada ya kumhimidi Mwenyezi Mungu na kumsalia Mtume, alitaja majina ya makhalifa wanne akisema,' radiy-Allahu anh ', baada ya kila jina. Hata hivyo, ilipofika zamu ya Umar, alitamka jina 'Umar kwa kulitilia silabi ya mwisho irabu /i/ , ijapokuwa alikuwa mjuzi sana wa Kiarabu(ujuzi unaompa kinga ya kutofanya kosa). (Yaani, alisema '*Umari*' badala ya '*Umara*'). Kwa hiyo alikiuka kaida zinazolifanya jina Umar 'ghayr munsarif' (lisikubali kuwekewa irab /i/ na tanwin). Ilikuwa dhahiri kwamba kulikuwa na hila katika tendo hili. Kulingana na amri ya Shah, maadili yalitangazwa, kwanza juu ya ustawi na utukufu wa Hadrat Mahmud Khan bin Mustafa Khan, ambae alikuwa Khatifa-i-Muslimin, na kisha juu ya ustawi na utukufu wa Nadir Shah. Surat al-Jum'a ilisomwa katika rak'at ya kwanza. Baada ya sala, niliomba rukhsa kutoka kwa Nadir Shah nikarudi Baghdad. Nilimsimlia Ahmad Pasha matukio yote. Nilitoa nakala ya agano lililofanyika kati ya makundi mawili na nakala ya agizo, ambalo Nadir Shah aliwatangazia Wafursi. Hati hizi, na masimulizi ya tukio hilo yalipelekwa Istanbul na kukabidhiwa Khalifa.

Mtu huyu mnyonge (Hadhrat Abdullah Suwaydi mwenyewe) alitunzwa na mtukufu Khalifa kwa fadhila na zawadi nyingi, ambazo napaswa kukiri kuwa sitokuwa na uwezo wa kumlipa mtukufu huyo (deni la shukran anazostahikii) kwa ihsani yake, hadi kifo changu.

[Sultan Mahmud I (Rahimahullahu Ta'ala) alizaliwa mwaka wa1108H, na akafariki dunia mwaka wa1168H [1754BK]. Alikuwa Khalifa mwaka 1143H [1730BK]. Amezikwa kwenye makaburi yanayojulikana kama Valide Turhan Sultan, kando ya Yeni Cami '(Msikiti Mpya), huko Eminonu, Istanbul. Makaburini humu kuna (makaburi ya) Turhan Sultan na mwanawe, Mehmed IV, Mustafa II, Ahmad III, Osman (Uthman) III, na Murad V 'rehema za Mwenyezi Mungu ziwashukie].

Toleo la asili la Kiarabu la kitabu kijulikanacho kama **Hujat Qat'iyya** mjini Istanbul mwaka 1400 [A.D. 1980].

HILYA-I-SA'ADAT (PAMBO LA FURAHA)

[Hulka na sifa za Mtume (**swall Allahu alaih wa sallam**)].

Maumbo ya viungo vyote vinayoonekana vya Bwana wetu, Mtume, tabia zake mwenendo wake mzuri, maisha yake yote, pamoja na mazoea yake yote, yameandikwa kwa uwazi sana yakiambatanishwa na marejeleo ama vyanzo vyake.

Vitabu hivi vinajulikana kama vitabu vya siira. Kati ya maelfu ya vitabu vya siira, kile kilichoaliandikwa mwanzo kilikuwa kitabu cha Ibni Is-haqq kinachoitwa Sirati ur- Rasulillah, ambacho sherehe yake ilitolewa na Ibn Hisham Humayri na kikachapishwa na Westenfeld, mtaalamu wa Ujerumani. Mwenyezi Mungu alimpa mtume Muhammad (Swall Allahu alaih wa sallam) miujiza ambayo aliwapa manabii wote (Mitume). Miujiza mingi imeandikwa katika kitabu (cha Kiarabu) kijulikanacho kama **al-Mawahib-ul-Laduniyya**; na kile (cha Kifursi)kijulikanacho kama **Madarij-un-Nubuwwa**; vingine ni **al-Anwar-ul-Muhammadiyya** (Kiarabu), ambao ni mukhtasar wa **Mawahib**; na **Hujjatullahi 'alal'alamin fi mu'jizati Sayyid-il-mursalin** (kwa Kiarabu).

Katika kijitabu hiki, tulifanya unukuzi kutoka kwenye kitabu chenye mijalada miwili ambacho kinaitwa **al-Mawahib-ul-laduniya** kilichoandikwa na Imam Ahmad Qastalani, mmojawapo wa wanachuoni wa Kiislamu wa Misri. Abdulbaqi Efendi, mshairi wa Kiislamu, alitafsiri kitabu hiki kutoka katika lugha ya Kiarabu kwenda kwenye lugha ya Kituruki. Kutokana na kitabu hicho, sehemu zilizochukuliwa kuwa muhimu kwa vijana zimeandikwa kwa muhtasari kama ifuatavyo:

Uso wake wenye kheri, viungo vyote vilivyobarikiwa na sauti yenye heri ya fakhari kwa viumbe (Muhammad Swall Allahu' alaihi wa sallam) vilipendeza zaidi kuliko nyuso na miguu na sauti za watu wote. Uso wake uliobarikiwa ulikuwa wa umbo la duara. Alipokuwa katika hali ya uchangamfu, uso wake wenye kheri uling'ara kama mwezi. Ingeonekana wazi kwa (kutazama) paji la uso wake wenye kheri kwamba alikuwa amefurahi. Mtume (SwallAllahu alaih Sallam) alikuwa akiona wakati wa usiku jinsi alivyoona wakati wa mchana. Angeona nini kilichoko nyuma yake kama alivyoona yaliyokuwa mbele yake. Mamia ya visa vinavyothibitisha ukweli huu yameelezewa katika vitabu.

Mwenyezi Mungu, aliyejalia neema ya kuona katika jicho ana nguvu za kuiumbia katika kiungo kingine neema hii ya kuona.

Alipoangalia upande mmoja au kutazama yale yanayomzunguka, hugeuka kwa mwili wake wote na kisha akaangalia. Aliangazia dunia zaidi kuliko alivyokuwa akiangazia angani. Macho yake yenye kheri yalikuwa makubwa. Nyusi zake zilizobarikiwa zilikuwa ndefu. Kulikuwa na kiasi fulani cha rangi nyekundu katika weupe ya macho yake yenye kheri. Mboni yake yenye baraka ilikuwa nyeusi sana. Fakhari wa walimwengu alikuwa na paji pana. Kope zake zenye baraka zilikuwa nyembamba. Kope zake zilikuwa zimeachana. Mshipa uliopo kati ya kope zake mbili ilivimba alipokuwa na hasira. Pua yake yenye kheri ilikuwa nzuri sana na ilikuwa juu kidogo katika sehemu ya kati. Kichwa chake chenye baraka kilikuwa kikubwa. Kinywa chake hakikuwa kidogo. Macho yake yalikuwa meupe. Meno yake ya mbele yalikuwa yameachana. Alipokuwa akielezea jambo, yalionekana kana kwamba nuru ilikuwa ikipenye kwenye meno yake. Miongoni mwa viumbe vya Mwenyezi Mungu, hakuna aliyewahi kutoa hotuba iliyo wazi zaidi na yenye utamu kuliko yake. Maneno yake yalieleweka kwa urahisi, huku yakifurahisha watu na kuzivutia roho. Alipokuwa akiongea, maneno yake yalivutia kama lulu. Kama mtu angejitokeza akitaka kuhesabu maneno yake, ingekuwa rahisi kuyahesabu. Wakati mwingine, angerudia jambo mara tatu ili liweze kueleweka vizuri. Peponi kila mtu atazungumza kama Bwana Muhammad. Sauti yake ingefika umbali ambao hakuna mtu mwingine angeweza kufikisha.

Fakhari wa walimwengu (Swall Allahu alaihi wa sallam) alikuwa mchangamfu. Alikuwa akitabasamu kwa furaha. Alipokuwa akitabasamu, meno yake yalikuwa yakionekana. Akitabasamu, nuru yake ilikuwa ikitoa mwangaza kwenye kuta. Alikuwa akilia kiasi kama alivyokuwa akitabasamu. Kwa vile hakuwahi kucheka kwa sauti, hivyo hivyo hakulia kwa sauti kubwa, lakini macho yake yalitoa machozi na sauti ya kifua chake ingesikika. Alikuwa akilia machozi anapofikiria juu ya madhambi ya umma wake (yaani, Waislam), naye alikuwa akilia kwa kumcha Mwenyezi Mungu. Pia alilia alipokuwa akiisikiliza Qur'ani takatifu na wakati wa kusali.

Fakhari ya walimwengu (Swall Allahu alaihi wa sallam), vidole vyake vyenye baraka vilikuwa vikubwa. Mikono yake ilikuwa minene. Viganja vyake vilikuwa vipana. Harufu ya mwili wake ilikuwa ikinukia zaidi kuliko harufu ya manukato yanayosifika kwa uzuri. Mwili ulikuwa laini na wenye nguvu. Anas bin Malik

anasema: "Nilimtumikia Rasulullah kwa miaka kumi. Mikono yake yenye kheri ilikuwa laini kuliko hariri . Jasho lake lilikuwa linatoa harufu nzuri zaidi kuliko manukato yanayonukia vizuri na pia kuliko maua yoyote. Mikono yake, miguu na vyanda vilikuwa virefu. Vidole vyake vilikuwa vikubwa. Uwazi uliokuwa kwenye mguu wake haukuinuka sana na ulikuwa laini. Mifupa ya mabega yake ilikuwa mikubwa . Kifua chake chenye baraka kilikuwa kipana, moyo wake wenye heri ulikuwa nazargah-i ilahi.

Mtume wa Mwenyezi Mungu rahma na salamu zimshukie hakuwa mrefu sana, wala mfupi. Mtu yoyote alipofika karibu naye, Mtume angeonekana kuwa mrefu kuliko mtu huyo. Akiwa amekaa, mabega yakehua juu kuliko ya wale wote waliokuwa wamekaa nae pamoja naye.

Nywele na ndevu zake hazikuwa zimepiga mawimbi sana, wala nyoofu sana, lakini zilikuwa zimepiga mapinde kutokana na jinsi alivyoumbwa. Nywele zake zilikuwa ndefu. Awali alikuwa na masongo ya nywele upande wa mbele, baadaye akazitenganisha. Wakati mwingine alirefusha nywele zake na wakati mwingine alikuwa akizipunguza na kuzifupisha. Hakuweka rangi kwenye nywele na ndevu zake. Alipokufa mvi katika nywele na ndevu zake zilikuwa chini ya ishirini. Alikuwa akipunguza masharubu yake. Urefu na umbo la masharubu yake lilikuwa sawa na kope zake. Alikuwa na vinyozi wa kibinafsi waliokuwa wakimtumikia. [Ni sunna vilevile kwa Waislamu kufuga ndevu zao na kuzirefusha kiasi cha kujaza ukufi na kupunguza masharubu yao].

Mtume (Swall Allahu alaihi wa sallam) daima alikuwa na mswaki wake na kitana chake. Alikuwa akitumia kioo wakati wa kuchana nywele na ndevu zake. Nyakati za usiku, alikuwa akiweka wanja kwenye vigubiko vyake.

Fakhari ya viumbe(Muhammad Swall Allahu alaihi wa sallam) alikuwa na mazoea ya kutembea kwa haraka na kuwangalia chini upande wake wa mbele. Akipita mahali fulani, alitambulika kwa harufu yake iliyonukia vizuri.

Fakhari ya walimwengu alikuwa na rangi nyeupe iliyochanganywa na nyekundu, na alikuwa mwenye jamali na umbo la kupendeza sana. Endapo mtu atathubutu kusema kwamba Mtume alikuwa muovu na sura mbaya na mweusi basi atakuwa muongo.

Yeye (Swall Allahu alaih wa sallam) alikuwa Mwarabu. Katika kamusi neno Arab maana yake ni jamali. Kwa mfano, tamko *lisan al-Arab* lina maana ya lugha nzuri. Kijiografa, neno Mwarabu lina

maana ya mtu aliyezaliwa kwenye rasi ya Uarabuni akakulia katika hali ya hewa ya huko ikiwa na maji yake na chakula na ambaye damu yake ni ya watu wa huko.

Kama ambavyo watu wa damu ya Anatolia wanaitwa Waturuki, watu waliozaliwa na kukulia nchini Bulgaria wanaitwa Wabulgaria na watu wa Ujerumani ni Wajerumani; hivyo basi, Mtume wa Mwenyezi Mungu ni Muarabu kwa sababu alizaliwa uarabuni.

Waarabu, wakati wa Mtume walikuwa weupe, wenye rangi ya mwanga. Familia ya Mtume wetu (Muhammad) hasa, ilikuwa yenye rangi nyeupe iliyopendeza sana. Kwa kweli, babu yake Nabii Ibrahim alikuwa mwenye rangi nyeupe na alikuwa mwana wa muarabu aliyeitwa Taruh, ambaye alikuwa mmojawapo wa wenyeji wa mji wa Basra. Azer, ambae alikuwa kafiri, hakuwa baba yake Ibrahim (alaihis-salam) bali alikuwa mjomba na baba yake mdogo.

Umaarufu wa babaake Mtume 'Abdullah, ulikuwa umeenea hadi Misri kwa sababu ya uzuri wake na kwa sababu ya nuru kwenye paji la uso wake; wasichana takribani mia mbili walikuja Makka ili awaoe. Lakini, nuru ya Bwana Muhammad ilimwanguki Amina.

Kwa muda wa karne moja, nchini Uturuki na katika nchi nyingi za Kiislamu, usiku mtakatifu wa ‘Raghaib’ unajulikana kama usiku ambamo 'Abdullah alioa. Si sahihi kutoa maana kama hiyo kwa usiku wa ‘Raghaib’. Ingemaanisha kwamba Mtume aliitukuza dunia kwa kuwepo kwake kabla ya miezi tisa, jambo ambalo lina dosari. Kwa kuwa alikuwa mwenye hadhi ya juu kuliko watu wote katika kila hali, na kwa vile alikuwa mkamilifu katika kila namna, hivyo alikuwa mkamilifu vya kutosha wakati alipomuongoa mama yetu Amina. Dosari katika kipindi hiki cha ujauzito huchukuliwa kuwa dosari na upungufu katika sayansi ya tiba.

Usiku wa Ijumaa ya kwanza (usiku uliopo kati ya Alhamisi na Ijumaa) ya Rajab unaitwa usiku wa Raghaib, kwa vile Mwenyezi Mungu anatoa raghibat, yaani, baraka na zawadi, kwa viumbe wanadamu usiku wote. Dua yoyote inayoombwa usiku huo itatakabaliwaliwa, na vitendo vya ibada, kama vile sala, kufunga na zaka, ujira wake utalipwa maradufu kuliko (vile vinavyotendwa nyakati za) kawaida.

Mwenyezi Mungu atawasamehe wale wanaoheshimu usiku huo.

Katika zama za mwanzo za Uislamu, na kabla ya Uislamu,

ilikuwa haramu kupigana vita katika miezi ya Rajab, Dhu'lqa'da, Dhu'lhijja na Muharram. Katika Riyad-un-Nasikhiin, sura ya pili aya ya nane, katika Tafsir za Zahidi na Ali Jurjani na Tafsiri zote imeandikwa kwamba: “Kabla ya majilio ya Uislamu Waarabu walikuwa wakibadilisha sehemu ya miezi ili waweze kupigana vita katika miezi ya Rajab na Muharram kwa kuiweka mbele au nyuma.

Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam), alipokuwa akihiji hija yake ya kuwaga akiwa na Waislamu elf tisini katika mwaka wa kumi wa Hijra, alisema: “Enyi sahaba zangu! Tunahiji wakati wake(hasa wakati wa hija) . Mwandama wa miezi ni kama ulivyokuwa wakati Mwenyezi Mungu alipoumba”. Katika mwaka ambapo Abdullah alioa, mahali pa miezi hiyo hapakuwa pa kweli, mwezi wa Rajab ulikuwa mahali pa Jama'dal'akhir. Yaani, ulikuwa mbele kwa mwezi mmoja. Hivyo basi, kipindi cha nuru yenye baraka iliyomtolea mwangaza mama yetu Amina kimo katika mwezi wa Jama'dal'akhir. Sio kwenye Usiku wa Ragaib.

Ami zake 'Abbas na mwanawe' Abdullah, rangi yao ilkuwa sawa na ile ya Mtume. Pia, vizazi vya Mtume wetu vitakuwa na jamali na huruma mpaka mwisho wa dunia. Kwa mfano, Amir wa Jordan, marehemu 'Abdullah, aliyewahi kuja Istanbul, alikuwa mtu kama huyo. Ahmad Makki Efendi mja mwema, aliyekuwa mufti wa Kadikoy, alikuwa Sayyid (kizazi cha Mtume), na kama babu zake, alikuwa mwenye rangi nyeupe na kope nyeusi na macho makubwa meusi, mwingi wa huruma na bashasha. Sahaba zake Mtume walikuwa na huruma pia. Bw. 'Uthman alikuwa mweupe mwenye nywele za rangi ya shaba. Dihya Kelbi, balozi ambaye Mtume alimtuma kwa Heraclius, Mfalme wa Byzantine, alikuwa mzuri sana, ,. Malaika Jibril mara nyingi alikuwa akijitokeza katika sura ya Bw. Dihya 'radhiy-Allahu' anh '.

Lugha ya Kiarabu, lugha pekee ya elimu na ustaarabu katika enzi za kati na ambayo kwa kweli, ni lugha iliyoendelea zaidi na ya kisasa kati ya lugha mia saba na sabini zinazozungumzwa ulimwenguni hivi leo na yenye utajiri katika sarufi, ufasaha na fasihi, iliingia na kutuama katika kila nchi pamoja na ustaarabu wa Kiislamu. Katika nyakati hizo, watu wa Ufaransa na Wazungu wengine ambao walijiunga na vyuo vikuu vya Kiarabu na shule za Waislamu nchini Hispania kwa madhumuni ya kupata elimu, waliyapeleka maneno mengi ya Kiarabu, hasa maneno ya kiufundi yaliyotumiwa katika elimu na sayansi, katika nchi zao na kuyachanganya na lugha zao. Leo, katika lugha za Magharibi, maneno ya Kiarabu bado yanatumika.

Katika Injili ya lugha nyingi," iliyochapishwa na British and Foreign Bible Society huko London, mwaka wa 1947, kuna mistari michache iliyoandikwa kama vielelezo vya kila mojawapo ya lugha mia saba sabini.

Watu wa Misri wana rangi ya kahawia isiyoiva. Watu wa Ethiopia (Habashistan, al-Habasha) ni weusi na huitwa Habashi. Watu wa Zanzibar (Zain bar) wanaitwa Zain lenye maana ya uzuri, na pia ni weusi ma walio changanya . Ni tendo la ibada kuwapenda na kuwaheshimu jamaa zake Mtume, ambao ni Waarabu. Kila Muislamu anawapenda. Watu wote waliokuja Asia Ndogo kama wageni walijitambulisha kwetu kama Waarabu ili wapate kuheshimiwa na kuhurumiwa, hivyo Waislamu wa Anatolia walikuwa wepesi kuwasadiki wakawaamini na kuwapenda. Hii ni kwa sababu watu weusi na weupe hawakubaguliwa katika rahma zima la upendo huu. Muislamu mweusi ni bora, huthaminiwa, na kupendwa zaidi kuliko kafiri mweupe. Kuwa mweusi hakupunguzi thamani ya imani kwa mtu yeyote. Baadhi ya swahaba za Mtume walikuwa weusi ingawa walikuwa Waarabu. Bw. Bilali al-Habashi na Usama kipenzi cha Mtume walikuwa weusi. Lakini makafiri kama vile Abu Lahab na Abu Jahl, ambao uovu wao unajulikana na kila mtu, walikuwa weupe. Mweyezi Mungu hamththamini mtu kwa rangi yake, lakini humthamini kulingana na nguvu za imani na uchamungu wake.

Hata hivyo, maadui wa Uislamu -Wayahudi- waliwatambulisha watu weusi kana kwamba walikuwa wa tabaka la chini na lisilopendeza.

Waliwafanya watumwa. Walitaka kufuta upendo uliopo kati ya Waislamu na kuuvunja udugu wao.

Kwa upande mwingine, kwa kuwaita wanyama- wenye rangi nyeusi 'Waarabu!' na kuwarejelea watu weusi kwenye picha, katuni na magazeti kama 'Waarabu!', walijaribu kuwahudhurisha Waarabu visivyo kuwa sahihi kwa vijana wetu ili kuwatenganisha watoto Waislamu na Mtume wetu (Swall Allahu alaih wa sallam).

Leo, watu wanaoishi Uarabuni, katika miji ya Makkat a-Mukarrama na Madinat al-Munawwara ni vizazi vya wageni waliokuja katika kipindi cha karne kadhaa kutoka Afrika, Asia, na maeneo mengine na kuishi huko. Wageni hao walikuwa weusi na vipenzi vya Mwenyezi Mungu na Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam). Ayyuub Sabri Pasha (Rahmatullahi alaih), mmojawapo wa wakuu wa jeshi la Sultan Abdulhamid Khan wa pili (Rahmatullahi alaih), ameandika katika kitabu chake cha Kituruki

chenye juzuu tano kiitwacho **Mir'a-ul-haramayn** kwamba katika jiji lote la Makka kuna familia za Waarabu mbili tu zilizobaki. Na leo, hakuna waliobaki. Baada ya kifo cha Mtume, sahaba zake wote na vizazi vyake waliondoka Uarabuni kwa ajili ya jihadi, yaani ili kuueneza Uislamu duniani kote. Walisambaa katika Asia ya mbali, Afrika, Cyprus, Istanbul na, kwa ufupi, kila mahali. Ili kufundisha dini ya Mwenyezi Mungu kwa wanadamu, walipigana na kujitolea mhanga. Ardhi hii pana imejawa na mashahidi waliobarikiwa. Waliwapeleka vijana wao kwenye vituo vya Chuo Kikuu cha Baghdad, ambacho kilikuwa wakati huo chuo kikubwa zaidi ulimwenguni kote – na hayo yanaweza kushuhudiwa katika vitu vya kisanii vilivyobaki hadi sasa ambavyo walivifanyia majaribio na wakagundua mambo mengi mapya katika nyanja za fizikia, kemia, elimu ya sayari, jiografia na hisabati, ili waweze kupata elimu. Wakati Hulaghu, dhalimu mashuhuri, na mjukuu wa kafiri Dzenghiz [ambaye jina lake halisi ni Timuchin] Khan, aliwatesa na kuwaua Waislamu zaidi ya mia nane elfu, wakiwemo wanawake na watoto, akawachoma na kuharibu Baghdad mwaka wa 656H (1258 BK) wale waliojificha katika visima na wale waliokimbilia Anatolia walinusurika. Kwa hiyo, vizazi vya Bwana wetu Mtume (Swall Allahu alaih wa sallam) na sahaba zake walipata makazi katika kila sehemu ya Anatolia, hususani sehemu ya Mashariki. Leo, watu wenye akili, subira, na bidii ya kusoma, tunaowaita Wakurdi, wote ni vizazi vya watu hao . Kuna makundi mawili ya Wakurdi. Mojawapo ya makundi hayo ni vizazi vya Yafethi, mwana wa (wa tatu) wa Nabii Nuuh. Kundi hili linajumuisha watu wafedhuli na wajinga ambao walikuja katika enzi za zamani Asia Ndogo kutoka sehemu za Asia ya kati na ambao wanaishi maisha ya kuhama hama. Mwanahistoria Xenophon, mwanafunzi wa Socrates, alieleleza kwamba aliwaona Wakurdi mashariki mwa Anatolia. Kundi la pili la watu wanaoitwa Wakurdi ni watu waliostaarabika na ambao ni wapole na wanaoishi mijini. Karibu wote ni vizazi vya Mtume wetu na sahaba zake. Kizazi cha Imam Hasan kinatambulika kwa jina "Sharif" huku cha Imam Husayn kikitambulishwa kwa "Sayyid." Katika enzi ya Waottoman(wana wa Uthuman), huko Aleppo kulikuwa na mahakama kubwa ya haki iliyohifadhiwa kwa Masayyid na Masharifu. Watu wa ukoo wao wote waliandikishwa huko na waongo hawakuweza kudai Usayyid. [Mahakama iliondolewa na Mustafa Rashid Pasha, wakati wa mageuzi ya kisiasa yaitwayo Tanzimaat.] Waislamu maarufu wa Irisan, walioishi katika sehemu iliyoko kati ya Van na Hakkari, walikuwa wana wa makhalifa wa

bani Abbas na idadi yao iliongezeka kutoka kwa mtoto mmoja aliyenusurika katika mauaji ya Hulaghu. Leo hii, katika kila sehemu ya nchi yetu , kuna vizazi vya sahaba wa Mtume na masayyid. Tunapaswa kutambua thamani yao na kuwape heshima wanayostahiki.]

Mtume wa Mwenyezi Mungu alikuwa na tabia nzuri sana. Aliyemjalia tabia hiyo ni Mwenyezi Mungu; si kwamba aliipata baadaye kwa kufanya bidii. Hakuwahi kumlaani Mwislamu yeyote, hakuwahi kumzaba kofi mtu yeyote. Hajapata kulipiza kisasi ili kuiridhisha nafsi yake. Alilipiza kisasi kwa ajili ya Mwenyezi Mungu. Alikuwa akiwatendea wema jamaa zake, marafiki na watumishi. Alikuwa mpole sana na mwenye huruma nyumbani kwake. Alikuwa akiwatembelea wasiojiweza na kuhudhuria mazishi. Alikuwa akiwasaidia marafiki zake na kuwakalisha watoto wao kwenye paja lake. Pamoja na hayo, moyo wake haukushughulika nao. Roho yake ilikuwa katika dunia ya malaika.

Mtu aambaye angalimwona Mtume kwa ghafla angejawa khofu. Asingalikuwa mpole, hakuna mtu ambaye angalikaa karibu aye, hakuna mtu ambaye angalikuwa na nguvu za kumsikiliza, kutokana na tabia zake za utume. Hata hivyo, yeye mwenyewe hakuweza kumtazama mtu yeyote kwenye uso kwa macho yake kutokana na kuona aibu.

Fakhari ya Uislamu (Rahma Allahu alaihi wa sallam) alikuwa mtu mkarimu sana kuliko wanadamu wengine. Hajawahi kusikika akimwambia mtu aliyemwomba kitu, "Sina". Kama angekuwa na kile alichoomba, angekitoa; kama hakuwa nacho, asingetoa jibu. Mtume alikuwa na sifa nyingi sana na alikuwa amewatendea wema watu wengi kiasi kwamba wafalme wakuu wa Byzentine na Mashah wa Ufursi hawakuweza kushindana naye. Aliishi katika hali kama hiyo hivi kwamba hakuweza kukumbuka kula wla kunywa. Hakuwahi kutumia maneno kama "Leta chakula," au "Pika chakula fulani." Alikula akila wanapomletea chakula na alikuwa akikubali tunda lolote alilopewa. Wakati mwingine alikula kidogo katika kipindi cha miezi kadhaa na alipendelea nja na wakati mwingine alikula sana. Alikuwa akila kwa vidole vitatu. Yeye hakunywa maji baada ya kula. Ange kunywa maji akiwa ameketi. Alipokuwa akila na watu wengine, alikuwa akiacha kula baada ya kila mtu kumaliza. Alikuwa akikubali zawadi kutoka kwa mtu yeyote. Kama kiitikio kwa mtu aliyemletea zawadi, alikuwa akitoa (zawadi)zaidi sana.

Mnamo mwaka wa nane Hijria, siku ya Alhamisi tarehe ishirini Mwezi wa Ramadhani, Mtume wa Mwenyezi Mungu pamoja na mashujaa elfu kumi na mbili waliutwaa mji wa Makka baada ya kuondoka tarehe kumi Ramadani. Siku iliyofuata, aliwasilisha khutuba akiwa amefunga kilemba cheusi kwenye kichwa chake. Baada ya kukaa Makka kwa siku kumi na nane, alikwenda Hunayn. Alikuwa akiruhusu kikomo cha kilemba chake kuning’inia na alikuwa akisema, "Kilemba hiki hutofautisha kati ya Waislamu na makafiri." Ilikuwa kawaida yake kuvaa nguo mbalimbali. Walipokuja mabalozi kutoka katika nchi za kigeni, angejipamba. Yaani, angevaa nguo zenye thamani na nzuri na kuudhihirisha uso wake mzuri. Awali, alikuwa na pete ya dhahabu, lakini baadaye alivaa pete ya fedha . Alitumia pete yake kama muhuri. Neno "Muhammadun Rasulullah" liliandikwa kwenye pete yake. Katika Madhehebu yote manne hairuhusiwi kwa wanaume kuvaa pete za dhahabu. Kitanda chake kilikuwa cha ngozi kilichojazwa vipandevipande vya mti. Wakati mwingine alilala juu ya kitanda hiki na wakati mwingine juu ya ngozi iliyotandikwa chini, juu ya kitanda na wakati mwingine kwenye udongo mkavu. Alilalia upande wake wa kulia huku akiweka kiganja chake chini ya shavu lake la kulia.

Rasulullah sall-Allahu alaih wa sallam hakukubali kuchukuwa zakat, na hakuwahi kula vitu kama vitunguu ghafi maji au vitunguu saumu, na hakusoma mashairi.

Rasul-i akram sall-Allahu alaih wa sallam alizaliwa kwenye mji wa Makka, mnamo mwaka wa 571 A.D usiku wa Jumatatu tarehe kumi na mbili mwezi wa Rabi'ul-awwal sawa na mwezi wa April. Kila mwaka, waislam ulimwenguni wanasherekea usiku hu kama usiku wa Mawlid. Kila sehemu Rasulullah anakumbukwa kwa kusoma **Qasida za Mawlid**. Sultan wa Erbil, Abu Sa'id Muzaffar-ud-din Kukburi bin Zayuddin Ali alikuwa anaanda sherehe na kutoa zawadi kwenye siku ya Mawlid. Tabia nzuri, huruma na vitendo vyema vya Sultan huyu vimeelezwa kwa upana katika kitabu cha historia kilichoandikwa na Ibn Khilligan, kwenye ukurasa 234 mlango **Hujjatullahi 'alal'alamfn** na kwenye vipeperushi kwa jina **Mawlid-i sherîf** kilichoandikwa na Sayyid Abdulhakim-i Arwâsi. 'Mawlid' maana yake ni ‘wakati wa kuzaliwa.’ 'Rabi'ul-awwal' maana yake ni majira ya masika. Siku hiyo ni siku ya furaha na sherehe. Alipewa jina lake **Muhammad** na babu yake **'Abdulmuttalib'**. Abdulmuttalib alipata ndoto kwamba jina Muhammad litaenea ulimwengu kote na kwamba atasifiwa na kila mtu.

Jina Muhammad maana yake ni yule anaesifiwa sana. Kuja kwa Hadhrat Jibîl mara ya kwanza kwake na kumjulisha kwamba amepewa utume, kuondoka kwake kutoka Makka kwenda kwenye kijiji Kuba cha Madina munawwara(Hijira), kurudi kwake kuukomboa mji wa Makka na kifo chake vyote vilitokea siku ya Jumatatu. Wakati anazaliwa, iligundulika kwamba kiunga mwana chake kilikuwa kisha katwa na alikuwa kisha tahiriwa. Inasemekana katika kitabu Zerkani cha **Mawahib**: "Wazazi wake Hadhrat **Abdullah** na Hadhrat **Amina** wakati wanafunga ndoa, Abdullah alikuwa na umri wa miaka kumi na nane na Amina alikuwa na umri wa miaka kumi na nne. Hadrat Amina alifariki dunya akiwa na miaka ishreen. Mwanzo alinyonyeshwa na mama yake kwa siku tisa, halafu akanyonyeshwa na **Thuwaiba**, jariya wa Abu Lahab kwa siku kadha. Halafu alinyonyeshwa na **Halima-i Sa'diyya** kwa mda wa miaka miwili. Aliishi kwenye kijiji cha **Ban Sa'd bin Bakr** kwa mda wa miaka miwili, tena alipokuwa na miaka minne, aliletwa kwenye mji wa Makka.

Alipoanza kutembea, alikuwa anawangalia watoto wenzake wakicheza; hakujiunga nao. Alipokuwa na miaka sita, mama yake Amina alifariki dunia, na alipokuwa na miaka nane, babu yake Abdul-muttwalib alifariki dunia. Alipokuwa na miaka ishreen na mitano, alimuoa Hadhrat Hadija radiya-Allahu anha. Wakati ana miaka arubaini, mnamo mwezi wa Ramadhani siku ya Jumatatu, wakati yupo kwenye pango la mlima **Jabal-i-hira** na **Jabal-i-niir**, malaika Jibrîl alijitokeza na akambashiria kwa kumpa habar njema kwamba yeye ni nabii wa watu wote na majini.

Hadrat Jibrîl alianza kuja kwake na kumpa utume kutoka kwa Allahu ta'âla na pamoja kitabu cha **Qur'ân al-karîm** kwa muda wa miaka ishireeni na mitatu. Jibrîl alijitokeza kwake mara laki mbili arubaini elfu ukilinganisha na mara kumi na mbili alizojitokeza mbele ya **Âdam** alaih salam, na mara hamsini kwa **Nuh** alaih salam, na mara arubaini kwa **Ibrâhîm** alaih salam, na mara mia nne kwa **Mûsa** (Moses) alaih salam, na mara kumi kwa **Îsâ** alaih salam.

Alipokuwa na umri wa miaka hamsini na mbili, katika usiku wa ishirini na sabaa mwezi wa Rajab, akiwa Makka, Jibrîl alaih salam alijitokeza kwake na kumpeleka Masjid-i-Aqswa Yerusalemu akitokea Masjid-i-Haram badae akampeleka mbiguni kwenda kwenye sidrati almuntahaa. Katika Mi'râj huko, ndio alipewa sala tano za kila siku. Unaweza kusoma ukurasa wa mwisho wa mlango wa tano kwenye kitabu **Endless Bliss** (Furaha ya kudumu) toleo la pili.

Alipokuwa na miaka hamsini na mitatu, alihamia Madina kwa amri ya Mungu. Aliacha nyumba yake asubuhi mapema siku ya Alhamisi, tarehe ishirini na sabaa mwezi wa Safar. Alikuja nyumbani kwa Abu Bakr Siddîq Alasiri. Baada ya mda mfupi, yeye pamoja na Abu Bakr waliondoka. Walikwenda kwenye pango linalopatikana kwenye mlima **Sawr**, kilometer tano na nusu kusini mwa Makka. Mlima huu una urefu wa meter 759 sawa na futi 2530. Walikaa kwenye pango hilo kwa mda wa siku tatu na waliondoka usiku wa Jumatatu.

Baada ya safari ya mda wa wiki, waliwasili kwenye kijiji cha **Kuba** karibu na Madina siku ya Jumatatu, tarehe nane mwezi wa Rabi-ul-awwal, ambayo inalingana na tarehe ishirini mwezi wa Septemba. Imeandikwa katika kitabu cha Tafsir ya **Baydawi** kwamba baada ya kukaa hapa hadi tarehe ishirini na tatu mwezi wa Septemba, waliondoka kuelekea Madina siku ya Ijumaa tarehe kumi na mbili mwezi wa Rabi-ul-awwal na waliwasili kwenye mji wa Madina siku hiyo hiyo. Badae wakati wa utawala wa Umar ul-Fâruq, siku ya mwezi wa Muharram wa mwaka huo, ikawa mwanzo wa kalenda ya kiislam **Hijri kamar**. Kulingana na wanahistoria siku ya mwanzo ilikuwa kwenye mwaka 622 A.D. Imeandikwa kwenye kitabu cha bwana Ahmad Ziya **Ilm-i Hey'at**, kilichapishwa mwaka 1316 [1898 A.D.], kwamba ilikuwa sawa na siku ya Ijumaa tarehe kumi na sita mwezi Julai. Mwanzo wa kalenda ya kiislam ni siku alipoingia kijiji cha Kuba ambapo ilikuwa tarehe 20 mwezi wa Septemba.

Alishiriki vita mara ishirini na saba, mara tisa alikwenda kama askari, na mara nyengine alichukuwa nafasi ya kamanda mkuu. Alikuwa akitumia aina mbili za bendera kwenye vita vitakatifu. Raya yake ilikuwa nyeusi. Liwa yake ambayo ni ndogo zaidi kuliko Raya ilikuwa nyeupe. (**Raya** na **Liwa** ni bendera zilizokuwa zikipeperushwa vitani)

Alifariki dunia akiwa kwenye mji wa Madina mchana wa Jumatatu, Rabi-ul-awwal tarehe kumi na mbili mwaka 632 A.D akiwa mwenye umri wa 63. Bila kuvuliwa nguo zake, alikoshwa na kuvalishwa sanda tatu na akazikwa kwenye sehemu ambako alifia.

Mtu anayemuona mtume kwenye ndoto yake, basi kweli anakuwa amemuona kwa sababu shaytani hawezi kujitia kwenye sura yake mtume.

Mtume alikuwa na watoto wa kiume watatu, wa kike wanne, wana wake kumi na mmoja, ami kumi na mmoja na shangazi sita. Mtume alioa mke wake wa kwanza akiwa na miaka ishreen na

mitano; alimuoa Khadija mwenye umri wa miaka arubaeen na tano na alikuwa mjane. Lakini alikuwa mtu mwenye mali, mrembo, mwenye busara, heshima na elimu. Waliishi pamoja kwa mda wa miaka ishreen na mitano, na alifariki dunia miaka mitatu kabla ya hijra katika mwezi wa Ramadhan kwenye mji wa Makka. Mtume hakuoa mke yeyote wakati Khadija yupo hai.

Ndoa yake mtume ya pili ilikuwa ya Hadrat Aisha radiy-Allahu anha, binti yake Abu Bakr, wakati ana umri wa miaka hamsini na miwili. Alifunga nae nikah mwaka mmoja baada ya kifo cha Khadija na aliish naye kwa mda wa miaka nane hadi anakufa.

Alioa wake wengine wote baada ya kumuoa Hadrat Aisha na alifanya vile kwa aidha kutokana na sababu za kidini, kisiasa au huruma. Wanawake hawa wote walikuwa wajane pia waliukwa wazee. Kwa mfano, watu wa Makka walipozidisha mateso juu ya waumini, mtume aliliamrisha kundi moja kuhamia huko Habasha. Mfalume wa Habasha kipindi hicho akiitwa Najashi (Negus) alikuwa Mkristu lakini alikuwa mwenye elimu, hikma na huruma. Aliwauliza waislam maswali kadhaa, wakati wa kujibu maswali hayo alikuwa makini sana mpaka , aliridhika na majibu yao na akasilim kama inavyotajwa katika riwaya mbali mbali.

Hata hivyo, Ubaydullah bin Jahsh kutokana na udhaifu wa iman yake, alikanusha Uislam na kubaki kwenye mila ya wazazi. Baadae alimlazimisha mke wake kuwacha Uislam lakini mke wake alikataa na kusema bora kufa kuliko kuwachana na dini ya Mtume Muhammad sall-Allahu alaihi wa sallam, na hatimaye kamuacha. Na baada ya mda mfupi Ubaydullah bin Jaahsh alifariki dunia.

Umm-i Habiiba alikuwa mtoto wa Abu Sufyan kiongozi wa ma Quraysh ndani ya mji wa Makka.

Starehe na neema za hapa duniani zote sio muhimu zikilinganishwa na habari hii njema. Nikahi yaani ndoa hii ni moja ya sababu ambazo zinachangia kumfanya Abu Sufyan 'radiy-Allahu ta'ala' anh ' kuheshimiwa na kuwa Muislam. Kama inavyoonekana hapa, hii nikahi sio tu inonyesha ubaya wa makafiri, lakini pia inaonyesha kiwango cha hekima, akili, ujasiri, baraka, na rehema za Mtume wa Allah.

Mfano mwingine ni ule wa Hadhrat Hafsa; binti wa Hadrat Umar ambae alikuwa mjane. Katika mwaka wa tatu wa Hejira, Hadrat 'Umar' aliwambia 'Hadhrat Abu Bakr na Hadrat' Uthman 'radiy-Allahu' anhuma ', "Je, mutamuoa binti wangu?" kila mmoja wao akasema, "Nitafikiri juu ya jambo hii." Siku moja hao watatu

na masahaba wengine walipokuwa pamoja, Rasulullah aliuliza, "**Ewe 'Umar! Kwanini nakuona**. Kama ni rahisi kuona rangi ya wino ndani ya chupa, hivyo Rasulullah kwa mtazamo wake wa kwanza alielewa mawazo ya kila mtu. Wakati mwingine alipoona kuwa ni lazima alikuwa anawauliza. Na hua ni lazima kusema ukweli kwa mtume hata na kwa watu wengine, Hadrat Umar alijibu, "Ewe Rasulallah '! Nlitamani binti wangu aolewe na Abu Bakr awu na ' Uthman 'radiy-Allahu anhuma, lakini hawakukubali pendekezo langu lakumuoa binti wangu. " Kwa sababu Rasulullah hakutaka hata mara moja kuumiza na kukasirisha wa wafuasi wake wapendwa, ili kumpendeza Umar hapo hapo Mtume alisema, "Ewe Umar! Je, ungependa binti wako kuolea na mtu mzuri sana kuliko Abu Bakr na 'Uthman' radiy - Allahu 'anhum'? Umar alishangaa. Kwa maana, alijua hakuna mtu aliye bora zaidi kuliko Hadhrat Abu Bakr na Uthman. Kisha Umar akasema, "Naam, Ewe Rasulallah." Tena Rasullullah akasema, "Ewe 'Umar, nipe binti yako!" Kwa hivyo Hadrat Hafsa akawa mama wa Abu Bakr, Uthman 'radiy-Allahu' anhum 'na Waislam wote; na wakawa watumishi wake, badaae Hadhrat Abu Bakr, Hadhrat 'Umar na Hadhrat' Uthman wakawa na urafiki na udungu wa karibu sana.

Mfano wa tatu, hebu tueleze kwa ufupi kwamba katika mwaka wa tano au sita wa Hejira, Juwayriyya, ambae alikuwa miongoni mwa mamia ya watumwa waliopatikana kutoka kabila la Bani Mustalaq, alikuwa ni binti wa Haris, mkuu wa kabila. Wakati Rasulullah alipo amua kumuacha huru na kuozesha maswahaba wote waliwoachwa huru watumwa wao kutoka kabila hilo, na wakasema waliwosema, "Tungeona aibu kutumia kama jariya na watumishi jamaa za mke wa Rasulullah, mama wetu." Wote waliwaachia huru watumwa wao. Nikah ndoa hii ilisababisha mamia ya wafungwa kuwa huru. Hadhrat Juwayriyya mara nyingi alitamka ukweli huu kwa kujivunia. Hadhrat 'Aisha alitaka kusema, "Sikuona mwanamke mwenye heshima zaidi kuliko Juwayriyya."

Mfano wa nne ni ule wa Zaynab-bint-Huzeyma 'radiy-Allahu' anha'. Lakini kitabu chetu ni kidogo mno hakituruhusu kuwandika mifano mingine. Mifano mitatu ya kwanza iliyotolewa inatosha kwa mtu mweye hekima, ufahamu wa haraka, na mweye uwezo wa kutambua ukweli.

Pia tutaeleza ukweli kwamba ingawa Rasulullah alikuwa na nguvu zaidi kwa kila namna ukilinganisha na wanaume wengine, aliishi tu na wake zake tisa. Na alidumu katika hali hio kwa miaka

michache. Na katika miaka hio alikuwa daima akifanya kazi na alishiriki kwenye vita; siku alizokaa nyumbani zilikuwa chache sana. “nikahi” ni (ndoa kwa namna iliyowekwa na Uislam)." Wakati alipoingia peponi katika usiku wa Mi'raj (kupanda kwake mbinguni), Rasulullah kamwe hakuwangalia “hurlain” wake ndani ya peponi. Lakini moja ya maadui wa Uislamu, walitoa kashfa chafu na haina msingi kwamba mtume alioa Hadhrat Zainab alipokwenda Mi’raj. Badae, alipokea barua ya hongera kutoka kwa Papa, ambae alikuwa adui wake.

Ukweli huu umeandikwa katika **Kamus-ul-a'lam**. Chini ya kipengele cha **Zaynab**.

Katika tafsiri ya **Mawahib-i Ladunniyya**, kwenye ukurasa wa 459, imeandikwa: "Rasulullah 'Allahu' alaihi wa sallam' alimpa Zaynab ambae ni binti wa shangazi yake ili afunge ndoa na Zayd. Baada ya muda mrefu, Zayd alisema kuwa alitaka kumtalaka mkewe. Alipoulizwa '**Kwa nini?**' Alisema, Sijaona jambo baya ndani yake, na siku zote nimeridhika na vitendo vyake vyote. Lakini, daima ananikumbusha mimi heshima yake na anajivunia na ukoo wake.' Rasulullah akamwambia Zayd, 'Hayo maneno sio muhimu katika ndoa yako. 'Usimuache mkeo kwa sababu hizo.' Hata hivyo, Allahu ta'ala alimzuia kuepuka talaka hii. Kwa hivyo Zayd alimuacha (talaka) Zaynab na Allahu ta'ala alimruhusu Rasulullah kuoa Zaynab. " Dawud '' alaihis-salam 'alikuwa na wake mia moja na jariya mia tatu. Sulayman "alaihis-sallam" alikuwa na wake mia tatu na jariyasi mia saba. Lakini mtu aitwae “Voltaire” ambae ni muongo na mshawishi kwa kuzushwa fitna katika Uislam, hakuzungumzia kuhusu ndoa za manabii hawa watakatifu, lakini akasema uongo juu ya Rasulullah kulingana na wake alioa ambayo ilikuwa ni amri kutoka kwa Allah kutekeleza amri hii ilikuwa ni wajibu kwa Mtume.

Moja ya sababu muhimu kwa nini Rasulullah alioa wake kadhaa ilikuwa kufundisha Uislam. Kwa mfano, kabla Aya ya Hijab kuteremshwa, yaani, kabla ya wanawake kuwamrishwa kujifunika, wanawake walikuwa wanakuja kwa Rasulullah kuuliza na kujifunza Uislam. Wakati Rasulullah-Allahu 'alaihi wa sallam' alienda nyumbani kwa mmoja wao, wote walikuwa wanakuja na kukaa, na kusikiliza na kujifunza kutoka kwa Rasulullah. Lakini, baada ya aya ya Hijab, ikawa marufuku kwa wanawake na wanaume wasiokuwa mahaarim kukaa pamoja na kuzungumza, baada ya hapo Rasulullah hakuruhusu wanawake wasiokuwa mahram kuja kwake na kuuliza maswali. **Aliamuru** mwanawake wote kuuliza na kujifunza Uislam **kutoka kwa mke wake** Hadrat

'Aisha. Kulikuwa na **wake** wengi vile na **maswali** mengi sana yaliulizwa kwa **Hadrat** 'Aisha na kwa hivyo hakuweza kuyajibu yote.

Ili kufanya **kazi hii muhimu** iwe nyepesi, na **kupunguza uzito** kwa **Hadrat 'Aisha**, Rasulullah alioa wake wengi. Akisaidiwa na wakewe waliobarikiwa, Rasulullah aliweza kuwasilisha ujumbe maridadi kuhusu wanawake kwenda kwa mamia ya wanawake wa Kiislamu.

Na kama angebaki na mke mmoja, ingekuwa vigumu, na haiwezekani, kwa **wanawake** wote **kujifunza kutoka kwa mke moja**.]

Rasulullah alikuwa ummi, yaani, alikuwa hawezi kusoma vitabu; hakufundishwa kwaandika, wala hakupokea masomo kutoka kwa mtu yeyote. Rasulullah alizaliwa Makka na akakulia huko, alilelewa na watu tofauti , na licha ya kuwa hakusafiri sana katika ujana wake, alisimulia habari kotoka kwenye Tawrat kuhusu matukio kadha (kitabu cha Hadithi za Musa), vile katika Injil, na katika vitabu vilivyoandikwa wakati wa karne za Gregory na Kirumi. Na ili kufundisha Uislam, alituma barua kwa Waislam tofauti. Katika mwaka wa sita badaa ya Hijira, alituma barua kwa watawala wa Byzantine, Irani, na Abyssini na kwa wafalme wengine wa Kiarabu. Mtawala wa Irani (shah) Husraw Perviz aliichana barua vipande vipande, na akamua Sahabi ambae alikuwa amempelekea barua hio. Muda mfupi baada ya hayo, aliuliwa na mwanawe aitwaye Shfruya.

Majina ya Muhammad 'Salla- Allahu 'alahihi wa sallam' yaliandikwa katika Tawrat na Injil. Wayahudi na Wakristo walimsubiri kwa hamu, hali ya kudhani kwamba atakuwa muyahudi ili wazidi kupata heshima ulimwenguni . Lakkini alipo kuja Wayahudi na Wakristo walikuwa na choyo na na walimkataa, kwa sababu alitoka kwa Waarabu na hakutokea katika makabila yao. Hata hivyo, idadi kubwa ya wenye hekima walikuwa na busara ya kutosha kuwamini Muhammad 'Salla- Allahu' alahihi ya sallam'. Hata hivyo kukataa kwa mayahudi unabii wake au kushindwa kuutambua ukoo wake na ubora wake hautazuia thamani na heshima zake.

Allahu ta'ala anasema katika Surah al-Inshirah: "**nimeunyanyua utajo wako/ yaani kukupa umaarufu na kusifika kwa utukufu wako**," ili jina lako litakuwa limeambatanishwa pamoja Na jina langu kila mahali. Kila muda mwanzo wa wakati Salat (maombi) huadhiniwa na kutajwa pamoja jina la mtume na

la Allah mtukufu..

Mtu yeyote hawezi kuwa Muislamu halisi ila mpaka amfuate Rasulullah katika kila kitu anachofanya. Na imaan yake haitakuwa kamili isipokuwa atakapo mpenda sana Rasulullah kuliko maisha yake mwenyewe.

Rasulullah yeye ni Mtume wa watu wote na majinni. Kwa hivyo ni wajib kwa kila taifa kila karne kumfuata mpaka siku ya wisho.

Kila Muislam anapaswa kusaidia dini yake, kufuata tabia zake, kutaja jina lake la heshima mara nyingi, kumuombea salat na sallam kwa ajili ya heshima na kwa upendo wakati wowote anaposema au kusikia jina lake lililobarikiwa.

Muislamu anapaswa kumpenda kwa upendo wa dhati, na kuiheshimu **Qur'ani** na Uislam, ambayo aliteremshiwa mtume muhamadi swallah na salamu ziwe juu yake .

Kitabu **Mir'at-i Kainat** kinasema: "Watu wajinga na wavivu huandika maandishi ya awali (kama vile SAW) badala ya 'sall-Allahu 'alaihi wa sallam.' Hii haikubaliki. Tunapaswa kuepuka hili kwa makini."

Imeelezwa kuhusu sala katika kitab cha **Ibni 'Abidm**: kwamba "Ni Farz kusema (rahma fulani) **Salawat** (hutamkwa kama baraka juu ya nafsi yake Mtume wetu) mara moja katika maisha ya mtu. Ni wajibu kusema 'sall-Allahu 'alaihi wa sallam’ kila mara moja kwa mtu anayesema, anayesikia, anayesoma au anaandika (jina lake la heri) kwa mara ya kwanza, na ni mustahab kutamka hii baraka wakati wowote jina lake la heri (la Mtukufu Mtume) linaporudiwa."

DINI YA UYAHUDI (JUDAISM) NA WAYAHUDI

Uchunguzi wa vitabu vitakatifu, ushahidi wa kihistoria na kazi zilizopatikana hadi zama zetu hizi unataonyesha kwamba dini ambayo inaamrisha watu kuwamini Allah kuwa ni mmoja ni Uislam, Itambulike ya kwamba uislam ulikuepo tangu Enzi za Mtume Adam ‘alaih salam’. Baada ya kuumbwa na kuanza kuishi ardhini, ingawa mitume wengi ‘alaihim ssalaam’ walipewa vitabu katika kipindi kati ya Hadrat Adam na Hadrat Abraham (Ibrahim alaih salam), hawakupewa vitabu vikubwa. Allahu ta’âla aliwatumia viijtabu vidogo vinavyoitwa "**Suhuf**." Suhuf hizi zilikuwa mia moja, kumi kati yake aliteremshiwa Ibrahim alaih

salam.

Kulingana na wanahistoria, Ibrahim alaih salam alizaliwa miaka 2122 kabla ya Isa alaih salam kuzaliwa kwenye mji uliopo kati kati ya mto Euphrates na mto Tigris. Kama ilivyoelezwa awali, alifariki dunia baada yakuish miaka 175 kwenye mji unaoitwa "**Hulflurra-man**" karibu na Yerusalemu. Kulingana na kitabu **La Bible a Dit Vrai** (Bibilia tukufu inasema ukweli) kilichochapishwa na muandish Marston, hivi karibuni milik zilizokuwa za Hadrat Ibrahim zimekutwa kwenye sehemu hizo. Hivyo, ukweli kwamba aliishi kwenye enzi zilizotajwa hapo juu. Baba wa kambo wake akiitwa **Azer** baba yake mzazi akiitwa **Taruh** alikufa wakati Ibrahim bado mdogo. Azer alikuwa msanii na mshuhulukiaji wa sanamu. Wakati Ibrahim alaih salam alikuwa bado mtoto alijua kwamba sanamu hazipaswi kuwabudu. Aliyavunja masanamu ambayo yalishughulikiwa na baba wa kambo wake vipande vipande na akananza kujadiliana kwa hokja nzito juu ya uhalai wa kuwabudu masanamu hayo na mkuu wa nchi yao, ambaye ni Nimrod, mfalme wa Babel (Babylon). Nimrod alikuwa mtawala jeuri amabae hana huruma. Kama inavyosimuliwa, Nimrodi halikuwa jina lake halisi, ilikuwa lakabu tu kama Fir'aun. Nimrod wakati bado mdogo, kinyoka kidogo kilimuingia kwenye pua yake na kumsababisha kuwa na sura mbaya sana. Alikuwa mbaya sana kiasi kwamba baba yake alikuwa hawezi kuwangalia uso wake mbaya. Hatimae, aliamuwa kumuua. Lakini kutokana na maombi ya mama yake, hakuuliwa. Badala yake alisalimishwa kwa mchungaji. Mchungaji nae kwa kuwa hakumudu kuutazama uso wake mbaya naye pia alimtupa sehem flani kwenye mlima.

Chui ambae kwa maana ya lugha yao lilikuwa ni Nimrod alimuokoa mtoto kutokana na kufa nja kwa kumnyonyesha. Jina Nimrod linatokana chui. Baada ya kifo cha baba yake, Nimrod alimrithi ufalme wake na akajiita Mungu na aliwataka watu wamuabudu. Mtu huyu jeuri aliitwa na Ibrahim alaih salam kwenye dini ya kweli. Ibrahim pia alijaribu kuwazuia watu kutokuwabudu masanamu na Nimrod. Lakini hawakuwacha tabia hii waliendelea nayo. Watu wa Chaldean walikuwa na utamaduni wa kukusanyika pamoja kwenye sherehe za kila mwaka. Na walikuwa wanakwenda kwenye majumba ya masanamu na kusujudu mbele ya masanamu hayo. Baada ya sherehe wanarudi nyumbani kwao. Siku moja katika siku za sherehe, Ibrahim alaih salam alikwenda kwenye chumba cha masanamu na kavunja masanamu madogo yote kwa kutumia shoka. Halafu badae

akakimbia na kuwacha shoka kwenye shingo ya sanamu kubwa. Wakati watu wa Chaldean wanaigia chumba cha masanamu, walikuta masanamu wadogo wote wamevunjwa. Walitaka kumkamata mtu alievunja masanamu wao ili wamuadhibu. Walimleta Ibrahim alaih salam na wakamuuliza kama ndio yeye aliefanya kitendo hicho. Ibrahim alaih salam alijiibu, "nadhani sanamu kubwa lenye shoka ndio limefanya hivo kwasababu halikutaka wengine kuwabudiwa. Lakini kwa nini hamuliuzi sanamu kubwa?" Walimjibu," je! inakuwaje ukataka sisi tumuulize sanamu na unajua kwamba sanamu haliwezi kuongea?" sasa kutokana na majibu yao hayo akawajengea hoja, na kuwauliza suala la kimantiki, "sasa kwa nini mnaabudu masanamu ambayo hayawezi kuongea na hayawezi kujilinda wala kujitetea dhidi ya kuvunjwa? Ni aibu kubwa kwenu kwa kuabudu vitu dhaifu kiasi hichi!baada ya hapo aliwataka watu hao waache kuabudu masanamu. Lakini jaribio lake halikufanikiwa. Ukweli huu unaelezwa kuwanzia sura hamsini na mbili na kuendelea. Waliriport tukio hilo kwa Nimrod. Nimrod alitaka kumuona Ibrahim alaih salam. Alipokuwa mbele ya Nimrod, hakumsujudia. Nimrod alipomuuliza kwa nini hakumsujudia, alimjibu, "Namsujudia Allâhu ta'âla pekee, ambae aliniumba." Nimrod hakuwa na uwezo wa kukataa ushahidi uliotolewa na Ibrahim alaih salam. Ibrahim alaih salam alipomuambia kwamba Allah ni mmoja, mwenye uwezo na wa milele na kwamba Nimrod sio kitu chochote zaidi ya kuwa binadam, Nimrod alikasirika sana. Baada ya kuhimizwa na wafuasi wake, aliamua kumkusanyia kuni na kumtupa Ibrahim alaih salam kwenye moto ili amuadhibu adhabu kali zaid ya kumuunguza akiwa hai. Ukweli huu umeandikwa katika Qur'an al-kerîm Surat Baqara aya: 259 "**Je, hukumuona yule aliyehojiana na Ibrahimu juu ya Mola wake kwa sababu Mwenyezi Mungu alimpa ufalme? Ibrahimu aliposema: Mola wangu ni Yule Ambaye Huhuisha na Hufisha, yeye akasema: Mimi pia nahuisha na kufisha. Ibrahimu akasema: Hakika Mwenyezi Mungu Hulileta jua toka mashariki, basi wewe ulilete toka magharibi, ndipo akafedheheka yule aliyekufuru; na Mwenyezi Mungu Hawaongozi watu wadhalimu**. Surat as-Saffat aya: 98-99 "**Wakasema: Mjengeeni jengo kisha mtupeni motoni. Basi walitaka kumfanyia hila, lakini Tukawafanya kuwa wadhalilifu**. Kama inavyosemwa, moto uligeuka na kuwa bwawa lenye samaki wengi. Samaki waliumbwa kutokana na kuni. Ukweli huu unatangazwa katika Qur'ân al-kerîm Surat Anbiyâ aya: 69-70 "**Wakasema: Mchomeni ili muwasaidie miungu wenu, ikiwa nyinyi**

ni munaweza kufanya hivo. Tukasema: Ewe Moto, uwe baridi na chanzo cha amani kwa ajili ya Ibrahimu."

Jina Nimrod halikutajwa katika Qur'ân al-kerîm, lakin jina Nimrod lipo katika Torah("Agano la kale" sehemu ya Bibilia). Leo kuna bwawa linaloitwa "Ayn-i Zalfka" au "Halilurrahmân." Ni bwawa lenye upana wa mita za mbrada hamsini kwa thelathini kwenye mji wa Urfa. Bwawa hili linachukuliwa kupatikana kwenye sehemu inayosemekana kuwa Hadhrat Ibrahim alitupwa kwenye moto, na inaminiwa kuwa sehemu ambayo samaki waliumbwa kutokana na kuni.

Hadrat Ibrahim alioa mara mbili. Ingawa mke wake wa kwanza Sarah alikuwa na miaka sabini hakuwa na mtoto. Kutokana na hili, hadrat Ibrhim alioa jariya anaeitwa Hâjar ambae alipewa kama zawadi na Pharaoh (mfalme) wa Misir. Alipata mtoto kutoka kwake anaeitwa Ismael. Kwa sababu hio Sarah nae alimuomba Allahu ta'âla ampatie mtoto. Allâhu ta'âla alimpa mtoto na akamuita Ishaq. Ismail na Ishaq salam ziwe juu yao ndio mababu wa Arabu na Wayahudi. Tunaweza kusema kwamba warabu na wayahudi ni ndugu wanaotoka kwenye baba mmoja lakini mama tofauti. Ibrahim ndio moja ya babu zake mtume Muhammad alaih salam.

Ibrahim alaih salam alipata utume wakati ana umri wa miaka tisini. Alifundisha dini ya Tawhid(upweke wa Mungu). Maana ya aya ya sitini na saba ya surat Al-i-Imrân kwenye Qur'ân al-kerîm ni: "**Ibrahim sio myahudi wala sio mkirisito. Yeye ni "hanif" maana yake ni mtu ambaye amefuata ukweli, na "muislam" maana yake yule ambaye kajisalimisha kwake**."

Mtume aliewasilisha misingi ya uyahudi ni Hadhrat Mussa. Msusa salam ziwe juu yake alizaliwa miaka 1705 kabla ya Issa salam ziwe juu yake kuzaliwa kwenye mji wa Mempis, Misir.

Kwa kuwa kuna hadithi tofauti kuhusu tarehe ya kuzaliwa kwake, haijulikani vizuri mfalme gani aliekuwa anatawala Misir kipindi hicho. na kwa kuwa Pharaoh alipata ndoto kwamba mtoto wa kiume atakaezaliwa kwenye mwaka huo atakuwa sababu ya kuwangamizwa kwa ufalme wake, alitoa amri kwa wanajeshi wake kuua watoto wa kiume wote waliwozaliwa katika mwaka huo.

Allah akamuamrisha mama yake amuweka kwenye sanduku na kumuacha kwenye mto wa Naile, na kumuomba Allahu ta'âla kumlinda. Sanduku lililokuwa limebeba mtoto liliokotwa na "**Asiya**" mke wake Pharaoh. Pharaoh nae alimuona mtoto. Lakini wakati Pharaoh na mke we walipoona sanduku kwenye mto

waliambizana kwamba: "kilichopo kwenye sanduki kikiwa kiumbe hai atakichukuwa mke wake na kama ni mali itakuwa yake. Wakakubaliana hivyo." Na kwa kuwa alikubali wazo hilo hakumuumiza mtoto.

Jina la Musa maana yake ni "kuokolewa kutoka kwenye maji." Wakrisito wanamuita Moses.

Mama wa Mussa aliajiriwa kwenye jumba la ufalme wa Pharaoh kama mnyonyeshaji wa mtoto. Matokeo yake, alikuwa na uwezo wa kumlea mwanawe. Alipotimiza umri wa miaka thelathini alipata habari kwamba alikuwa na jamaa zake nje ya jumba la ufalme. Aliondoka kwenye jumba la ufalme na kuwatafuta jamaa zakeili kuishi nao. Alikutana na kaka yake Harun alaih salam ambae alikuwa mdogo kuliko yeye kwa umri wa miaka mitatu. Mussa alaih salam aliandamana dhidi ya Pharaoh baada ya kumuona akiwatesa wayahudi. Mussa alaih salam alijitahidi kuwalinda. Siku moja kafir mmoja MMisir alikuwa anamtesa myahudi, lakini Mussa alaih salam alipokuwa anajaribu kumuokoa myahudi, yule MMisiri alifariki dunia. Kwa kweli Mussa alaih salam alitaka tu kuzuia mateso. Dhidi ya mayahudi, Alilazimika kuihama nchi ya Misir. Alikwenda kwenye mji wa **Madyana**. Huko alimtumikia Shu'aib alaih salam kwa muda wa miaka kumi na hilo lilikuwa ni sharti au makubaliano ya kumuozesha binti yake. Alimuozesha binti wake Safurar (Tsippore).

Baada ya kutimiza miaka kumi, Mussa alaih salam alirudi Misiri. Wakati anarudi, aliona moto kwenye mlima wa Tur na akaufuata . Huko alisikia neno la Allâhu ta'âla. Wakati huo, alipewa risâlat (utume). Na ujumbe usemao kwamba Allâhu ta'âla ni mmoja, na kwamba Pharaoh sio mungu na mengine mengi alio alioteremshiwa.

Halafu alikwenda kwa Pharaoh kule Misiri.alimlingania juu ya kuwamini Mungu mmoja. Na alitaka uhuru wa Bani Israel (watoto wa Israel), lakini Pharaoh alikataa na alikasirika sana. Alisema: "Mussa ni mchawi mkubwa. Anataka kuchukuwa uongozi wa nchi yetu kwa kutumia hila zake." Halafu akawauliza washauri wake mtazamo wao. Walimshauri wakisema, "kusanyeni wachawi. Wambie washindane nae Mussa." Wachawi walikusanywa, na wakazi wa Misiri walikusanyika kushuhudia kinachoendelea. Wachawi walitupa kamba zao chini. Kamba zote zikageuka kuwa nyoka na kuwanza kumuelekea Mussa alaih salam. Lakini Mussa alaih salam alipo tupa bakora aliyokuwa nayo mkononi mwake

iligeuka kuwa nyoka mkubwa mwenye kutisha na kuwanza kumeza wale nyoka wengine wote. Kitokana na miujiza hio wachawi walimuamini Mussa na kusema: "Mtu huyu anayoyasema ni ukweli."

Tukio hili limetajwa ndani ya Qur'ân al-kerîm Surat A'râf aya 111-123. Kisha, Pharaoh aliendelea kukasirika sana. Alisema, "huyu alikuwa muailimu wenu, sio? Nitakata mikono yenu na migu yenu. kisha nitundike kwenye matawi ya mitende." Walimjibu, "Tumemuamini Mussa. Tunataka kuwa chini ya ulinzi wa Mungu wake. Tunataka rehema zake na kutusamehe." Pharaoh alikataa kuwaachilia Bani Israel. Na kama angaliwaachilia angewakosa watu ambao walikuwa watumishi wake.

Na muujiza mwengine ni ule wa maji yaliotumika na makafiri waligeuka na kuwa damu. Chura walitoka chini na kujazana kila sehemu. Ugonjwa wa ngozi na giza la siku tatu liliikumba nchii ya misri. Pharaoh alishituka baada ya kuona miujiza hii, na akawaruhusu kuondoka. Wakati Musa alaih salam na Bani Israel wanaondoka kuelekea jerusalemu, Pharaoh alihuzunika sana. Pamoja na jeshi lake kubwa na akaamua , kuwafuata na alikuwa na nia ya kuwaua wayahudi wote. Wayahudi walipofika Red Sea, iliwaruhusu kuvuka bahari hio na lakini nabii mussa alimuomba allah mtukufu awape nusra kutokana na pharaoh baada tu ya kumaliza dua yake bahar ilijifunguwa yenyewe n akuweza kupita wana wa israail.

Na pale Pharaoh pamoja na jeshi lake walipo jaribu kuingia kwenye ufimbi wa bahar bahari nyekundu ili kuwafukuzia wayahudi, bahari ilijifunga na kusababisha Pharaoh na jeshi lake kuwangamia. Wakati wa kuhama Mussa alaih salam alimuomba Allâhu ta'âla kujitokeza akiwa mlima Tur. Ombi lake halikukubaliwa na Allâhu ta'âla. Lakini, alizungumza nae tena kwenye mlima Sinai. Musa alaih salam alikaa kwenye mlima Sinai kwa muda wa siku arubaini na usiku arubaini na akafunga. Allâhu ta'âla alimtumia kitabu kinachoitwa Torah (Tawrât) kupitia malaika Jibril alaih salam, kitabu hicho kilikuwa kimeandikwa kwenye mbao. Mwanzo alikuwa ashapewa amri kumi kufuatwa na wafuasi wake Amri kumi hizo (**Awâmir-i ashara**) yamo kwenye vitabu vya wayahudi. Yanaanza na aya ya mwisho wa sura ya tano ya kitabu cha kumbukumbu la Torati, na kumalika na mwanzo wa sura ya ishirini kwenye kitabu cha Safari. Ziko kama ifuatavyo:

1. Mimi ni Bwana, Mungu wako, aliyekutoa kutoka nchi ya

Misri, kutoka kwenye nyumba ya utumwa.

2. Hamtakuwa na Mungu mwengine mbele yangu. Msiwafanye masanamu wa kuchonga au mfano wowote wa kitu kilichopo juu mbiguni, au kilicho chini ya ardhi, au kilicho ndani ya maji chini ya ardhi kuwa miungu yenu.

3. usitaje jina la Bwana, Mungu wako bure bila sababu kama kuwapa kiholela.

4. Itakase siku ya Sabato. Siku sita utafanya kazi, na fanya kazi zako zote. Lakini siku ya saba ndio Sabato ya Bwana Mungu wako. Usifanye kazi yoyte katika siku hiyo.

5. Mheshimu baba yako na mama yako.

6. Usiue.

7. Wala usizini.

8. Wala usiibe.

9. Wala usitoe ushahidi wa uongo dhidi ya jiran wako.

10. Wala usimtamani mke wa jirani wako, wala usitamani nyumba ya jirani, shamba lake, mtumishi wake, au mjakazi wake, au ng'ombe wake, au punda wake au kitu chochote ambacho kinamilikiwa na jirani yako.

Musa alaih salam aliporudi kutoka Mlima Sinai, aliwakuta watu ambao aliwaacha chini ya ulinzi wa kaka yake Harun alaih salam, wamepotea na kutoka kwenye njia sahihi na kuwanza kuwabudu sanamu lililokuwa kwenye sura ya ndama alietengenezwa kutokana na dhahabu. Na hapo alimshika ndugu yake haruun kwa nini aliwaruhusu kuabudu sanamu? lakini alimjibu kwamba nlijitahidi kuwanasihi ila hawakunisikiriza baada ya hapo akawatenganisha waovu na wema. Musa alaih salam alikuwa kiongozi mwenye busara. Alikuwa na athari kubwa juu ya watu aliwo ishi nao. alipokuwa na mwaka mmoja tu, alimfanya Pharaoh kukasirika sana kwasababu alichezea ndevu zake zilizokuwa zimepambwa kwa lulu. Alitaka kumuua, lakini mke wake Asia, aliingilia kati na kumpa mtihani wa kumjaribu akili zake . Alipewa tende na moto kwenye sahani ili achaguwe moja kati yake, aliponyanyua mkono wake kuchukuwa tende Gabriel alaih salam aligeuza mkono wake na kuchukuwa moto. Alipo tia moto kwenye mdomo wake, ulimi wake uliungua na akatupa moto. Ndio sababu alikuwa hazungumze kwa utaratibu na usafaha wa lugha yao, na ndio kwa nini alimtaka kaka yake Harun alaih salam kuwa karibu nae kwasababu yeye alikuwa anasema kwa ufasaha. Musa alaih salam alipowakuta watu wake wakiwa

wamepoteza muelekeo alirudi tena kwenye Mlima wa Tur na kuomba Allahu ta'âla kuwasamehe watu wake. Watu wake walikuwaa wamemuahidi kutorudia tena kosa la kumshirikisha Mungu na kitu chengine. Alianza kuwaongoza kuelekea jangwani akiwa anatafuta **Arz-i mew'ûd** (nchi alioahidiwa), ambayo aliwaahidi Allâhu ta'âla. Walikaa kwenye jangwa la Tih kwa muda wa miaka arubaini. Katika jangwa Allahu ta'âla aliwalisha manna na (salwa) nyama ya kwale.

Mussa alaih salam aliweza kusogelea kilima cha Ne'bo karibu na mji wa Ariha kutoka sehemu ambayo Arz-i mew'ûd inaonekana. Aliishi hapo hadikifo chake hapo alipokuwa na miaka 120 kama inavyosemwa. Na alimchagua Nabi Yusha kuwaongoza watoto wa Israel kuelekea Arz-i mew'ûd. Kaka yake Harun alaih salam alikuwa kasha kufa miaka mitatu nyuma kabla yake. Nabi Yusha ndie aliyewaongoza hadi ardhi ya "Ariha" inayoitwa Arz-i mew'ûd.

Mwana historia na mwana habari mkubwa Ahmad Jawdat Pasha katika kitabu chake "**Qisas-i Anbiya**" anaeleza: "mtoto wa Hadrat Ishaq alikuwa Hadrat Ya'qub (Jacob). Jina lake asili lilikuwa "**Israel**." Watu kutoka kwenye kizazi chake wanaitwa "**Banu Israel**", maana yake "**watoto wa Israel**." Yusuf (Joseph) alaih salam alikuwa mtoto wa Ya'qûb (Jacob) wa kumi na mbili, nae pia alikuwa nabi. Baada ya Yusuf alaih salam, watoto wa Israel walifuata sharia ya Yaquubu na Yusuf alaihim salam, na waliishi Misir.

Kabila la "Kibt" ndio wakaazi wa mwanzo wa Misir. Walikuwa wakiabudu nyota na masanamu. Waliwafikiria wa Israel kuwa watumwa. Watoto wa Israel walitamani kuhama waende kwenye sehemu inayitwa "Canaan" (Kan'ân) ambayo ilikuwa nchi ya babau zao. Lakini Pharaoh hakuwaruhusu kwenda. Waliwalazimisha wa Israel kufanya kazi ngumu kama kujenga miji mipya na majengo. Daima walikuwa na ndoto ya kutoroka ukatili wa Pharaoh.

Kitabu **Mir'ât-i-Kainat** kinasema: "Musa alaih salam alikwenda kwenye mlima Tur mara tatu. Mara ya kwanza, alipewa risâlat (unabi). Mara ya pili alipewa kitabu "Torah" (**Tawrât**) na **Awâmir-i ashara** (amri kumi). Tawrât ilikuwa kwenye vipande arubaini. Kila kipande kilikuwa na sura elfu moja. Palikuwepo na aya elfu moja katika kila sura. Tawrât ya sasa haina aya nyigi. Na sababu ni kwamba, kama Qur'ân al-kerim inavyoleza, Tawrât na Bibilia vilibadilishwa na watu baadae.

Tawrât ilioteremshwa na malaika Jibrîl alaih salam kwa Muasa alaih salam, kitabu hicho kilikaririwa na Mussa, Harun, Yusha, Uzair na Issa alaih salam. Kitabu **Kamus-ul Âlam** kinasema: "Buhtunnasar wa Assyria alipoikamata Yerusalemu, ali choma nakala zote za Tawrât. Zaidi ya hayo, aliwateka watu sabiini elfu miongoni wanachuoni wa kiyahudi, akiwemo Daniel na Uzair alaih salam, na kuwasindikiza Babylon. Ukweli ni kwamba Uzair alaih salam alikuwa anaitwa Ezra na wayahudi umeandikwa katika kitabu "**Munjid**." Hata hivyo, kitabu cha Ezra na badhi ya vitabu vilivyomo kwenye agano la kale ya Bibilia takatifu ya leo, sio Uzair alaih salam.

Mtu anayeitwa Ezra alikuwa mchuganji wa kiyahudi. Wayahudi walikataa Tawrât na kuwa waovu. Hawakuwamini mitume walio teremshiwa kwao. Waliwaua wengi wa manabii hawa. Bahman Kayhusrav, Shah wa Iran, aliwashinda wa Assyrian, na kuwachilia huru mateka wa kiyahudi, akiwemo Daniel alaih salam.

Idadi ya watu wanaoabudu kwenye mskiti wa Aqsa iliongezeka. Alexander the Great alipoukamata mji wa jerusalemu, mtu wa kiume kutoka jerusalemu kwa jina "Herodas" alipewa ugavana wa mji wa jerusalemu. Governor mbaya huyu alimua Yahya alaih salam. Alitesa sana watu. Baadae, mji wa jerusalemu ulitekwa na watu wa kiroma. Mwaka wa 135 wa enzi za ukrisitu, baada ya wayahudi kuwandamana, Adrian aliteketeza mji wa jerusalemu na kuwaua watu wa kabila la kiyahudi. Wayahudi walioweza kutoroka walikwenda sehemu mbalimbali, lakini hata hivyo walidhulumiwa na waliteswa sana na wakrisito.

Dini ya Uislam ilipotokea, walipata amani na utulivu.

Mji wa jerusalemu ulirejeshwa na watawala wa ki Rumi na kupewa jina "**Ilia**" (Ilya). Mji wa jerusalemu ulijengwa upya na Khalifa wa tano wa ummawi anayeitwa Abdulmalik bin Marwan. Mji huo uliharibiwa tena na wakrisito kwenye vita vya msalaba. Salahuddin aliukomboa tena. Ma khalifa wa uongozi wa ki Ottoman walikaarabati na kupamba mji huu.

Kitabu takatifu baada ya Tawrât kilikuwa **Talmûd**. Mussa alaih salam aliwafundisha Harun, Yusha na al-Ya'azar aliyosikia kutoka kwa Allâhu ta'âla kwenye mlima Tur. Maneno hayo yaliwasilishwa kwa manabii waliofuata baadae na hatimaye yalifundishwa Yahuda mtakatifu. Wakati wa karne ya pili ya zama za kikrisito, maneno hayo yaliandikwa na kuwa kitabu kwa usaidizi wa Yahuda mtakatifu kwa mda wa miaka arubaini. Kitabu

hiki kiliitwa **Mishna**. Maelezo ya aina mbili yaliandikwa kwenye **Mishna** wakati wa karne ya tatu na ya sita zama za kikrisito, kwenye mji wa jerusalemu na mji wa Babylon kwa pamoja. Maelezo haya yalipewa jina la **Gamara**. Kila moja ya Gamara mbili hizi ilikusanywa na kuwekwa kwenye kitabu pamoja na **Mishna** na kupewa jina "**Talmud**." Talmud yenye Gamara ilioandikwa kwenye mji wa jerusalemu pamoja na Mishna inaitwa **Talmud ya Yerusalemu**. Nyengine yenye Gamara ilioandikiwa kwenye mji wa Babylon pamoja na Mishna inaitwa **Talmud ya Babylon**. Wakristo ni maadui wa vitabu hivi vitatu. Wakrisito wanaamini kwamba mtu aliyefundisha Mishna alikuwa Sham'ûn, ambae alibeba msalaba uliwotumika kusulubiwa Yesu. Baadhi ya maagizo hatari kwa watu yanayopatikana katika Talmud yameandikwa kwenye mwisho wa kitabu chetu cha kituruki "**Cevab Veremedi**," ambacho kimetafusiliwa kwa lugha ya kingereza na kuchapishwa kwa jina "**Could Not Answer**." Ukweli kwamba jina lilotajwa hapo ju "Al-Ya'azar" alikuwa mtoto wa Shuayb alaih salam umeandikwa katika kitabu **Mir'at-i Kainat**. Bibilia takatifu ya wakrisito ina vipande viwili: "Agano la Kale" na "Agano Jipya." Agano la Kale pekee ndicho kinachoaminiwa na Wayahudi kuwa Kitabu Kitakatifu. Hawapendi wazo la kuita kifungu hiki Agano la Kale. Wanapenda kiitwe "Torah." Wanasema "Torah" ina vipande vitatu. Kipande cha kwanza kinaitwa "Tawrât. Tawrât ina vipande vitano:

1. Mwanzo
2. Kutoka
3. Mambo ya Walawi
4. Hesabu
5. Kumbukumbu la Torati

Vitabu vitano hivi kwa ujumla vinaitwa: Pentateuch (vitabu vya sheria). Aya ya pili ya surat Isra katika Qur'an al-kerîm, hii imetangazwa: "**Tumempa Mussa Kitabu**." Lakini baada ya miaka maandishi ya kigeni yalianza kuingizwa kwenye Torah za sasa. Kwa hiyo, hakuna uhusiano kati ya Torah iliyopewa Mussa alaih salam na Tora ya leo.

Ukweli ni kwamba Allahu ta'âla Atatuma nabii wa mwisho anayeitwa Muhammad alaih salam imeandikwa kwenye Torah ya awali. Wakati Mussa alaih salam alipokwenda mliman Tur kwa mara ya pili kuomba msamaha kwa ajili ya watu wake waliokuwa wamepotea, majibu aliompa Allahu ta'âla imeandikwa katika aya

156-158 ya surat al-A’râf: "**Na Musa akawachagua watu sabiini katika kaumu yake kwa ajili ya miadi Yetu; na lilipowashika tetemeko la nchi akasema: Mola wangu, kama Ungetaka Ungaliwaangamiza wao na mimi zamani. Je, Utatuangamiza kwa sababu ya yale waliyofanya wapumbavu kati yetu? Sio haya ila ni majaribio Yako, kwahivyo Humpoteza Umtakaye na Kumuongoza Umtakaye. Wewe ndie Mlinzi wetu, basi tusamehe na Uturehemu, nawe ndie Mbora wa kusamehe. Na Utuandikie mema katika dunia hii na katika Akhera; bila shaka tumeelekea Kwako. Akasema: Adhabu Yangu Nitamfikishia Nimtakaye, na rehema Yangu imeenea kwenye kila kitu; basi Nitaiandika kwa ajili ya wale wanaoniogopa na kutoa Zaka na wale wanaoziamini Aya Zetu, Ambao wanamfuata Mtume, Nabii asiejua kusoma wala kuwandika, ambae wao humkuta ameandikwa kwao katika Taurati na Injili, Huwaamuru yaliyo mema na huwakataza yaliyo mabaya, na huwahalalishia vitu vizuri na huwaharimishia vitu vibaya, na huwaondolea mizigo yao na minyororo iliyokuwa juu yao. Ama wale waliomuamini yeye na kumheshimu na kumsaidia na wakaifuata nuru iliyoteremshwa pamoja naye, hao ndio wenye kufaulu**.

Na hakuna shaka kwamba Wayahudi walimuamini nabii wa mwisho na walimsubiri kutokea. Zaidi ya hayo, inasemwa katika tafsiir zengine kwamba wakati wa vita Wayahudi walikuwa wanaomba, wakisema: "Ewe Mola wangu! Kwa ajili ya mtume wako wa mwisho ambae uliahidi kutuma, tafadhali tusaidie." Na walikuwa wanashinda vita kwa dua hiyo.

Hadrat Dawud na Hadrat Sulayman walikuwa miongoni mwa mitume waliwotumwa kwa wayahudi baada ya Musa alaih salam na walijitahidi kueneza dini ya ukweli. Tunaweza kuelezea dini ya kiyahudi kama ifuatavyo:

Imani: Kuna Mungu mmoja. Yeye ni mwenyewe, kuwepo uhai na umauti unatoka Kwake. Anaona na Anajuwa kila kitu. Hajazaliwa na Hana mtoto. kusamehe na kuwadhibu vipo chini ya nguvu Zake.

Maadili: Misingi ya maadili yao ni amri kumi, tuseme, Awâmir-i ashara, watu wanafaa kushikamana na amri kumi hizo kama zilivyo. Roho na mwili wa wanadam ni tofauti. Roho haina kifo hadi siku ya kiyama. Ni muhimu kuwamini maisha ya kiroho ya ulimwengu wa pili.

Misingi ya Kidini: Wasio-Wayahudi wanaonekana kuwabudu masanamu. Ni muhimu kukaa mbali nao. Ni muhimu kujitenga

nao kwa kadiri iwezekanavyo. Ni muhimu kutoa sadaka ya damu au bila damu. Wanadhibu kulingana na sheria za kisasi. Mtu mwenye kutenda dhambi kuhukumiwa kutokana na kitendo chake. Watoto wa kiume wanatahiriwa kitokana na amri ya rabbi. Wanyama wanaoliwa wanapaswa kuchinjwa. Nyama ya mnyama aliekufa bila kuchinjwa hailiwi.[Hata leo, Marekani na Ulaya kwenye bucha za wayahudi kuna ishara yenye muhuri "kosher", kuwashiria kwamba nyama inayouzwa hapa imechinjwa kulingana na sheria zilizoelezwa na rabbi. Wayahudi wanakula nyama iliyoandaliwa kwa njia hii pekee. Waislam wanakula nyama iliyochinjwa baada ya kutamka jina la Allahu ta'âla. Waislam hawali nyama ya nguruwe.] Wanawake wakiyahudi wanapaswa kufunika vichwa vyao baada ya kuolewa.

Leo, wanawake wakiyahudi wanaoish Ulaya wanatekeleza amri hii kwa kuvaa wigi. Pia ni marufuku kwa Wayahudi kula nyama ya nguruwe.

Vitendo vya kuwabudu vya Wayahudi kuna sherehe tofauti. Jumamosi ni siku yao takatifu. Hawafanyi kazi au hata kuwasha moto katika siku hiyo. Jumamosi huchukuliwa kuwa sikkuu na wanazisherekea. Wanaiita "Sabatah." Zaidi ya hii, wana badhi ya sikukuu nyingine kama, Pasaka, Shaw-wat, Rosh-ha-Shanah, Kepur, Sukkot, Purem, Hanuqa nakadhalika. Pasaka inachukuliwa kuwa kumbukumbu ya kuondoka kwao kutoka Misir. Shawwat inasemwa kuwa sherehe ya waridi, ambayo inachukuliwa kusherekea kuteremshwa kwa Torah na Awâmir-i Ashara. Kepur ni sherehe kuu, inayochukiliwa kuwa siku waliosamehewa baada ya kutubu. Sukkot ni sherehe ya maskani, inachukuliwa kuwa kumbukumbu ya maisha ya jangwa. Tofauti na padri, rabbi hana mamlaka ya kusikiliza maungamo. Wanatekeleza tu sherehe za ibada. Mbele ya Allahu ta'âla wayahudi wote wako sawa, hakuna tofauti kati ya mmoja kwa mwengine.

Baada ya Hadrat Musa, idadi ya sherehe za kidini na namna rabbi wanavyozitekeleza ilibadilishwa au kanuni mpya ziliongezwa na manabi tofauti.

Baada ya Hadrat Dawud, waliongeza kusoma kitabu cha zaburi kwa kuwambatanisha na muziki. Dawud alaih salam alizaliwa miaka elfu moja kabla ya Issa alaih salam kuzaliwa.

Dawud alaih salam alikuwa mchungaji. Kwa kuwa alikuwa mwenye sauti ya kuvutia, alipelekwa kwa mkuu wa nchi Talut. Kwa miaka thelathini alimua Goliath, ambae alikuwa mtu

mkubwa sana, na watu wakampenda sana. Lakini Talut alitahadharishwa na akaanza kukaa mbali na Dawud alaih salam. Hata hivyo, baada ya Talut kufariki dunia, kulingana na maombi ya watu, Dawud alaih salam alikuwa mrithi wake. Ndio wa mwanzo kuwamrisha jerusalemu kuwa mji mkuu.

Utawala wa Dawud alaih salam ulidumu kwa mda wa miaka arubaini. Ukweli ni kwamba alipewa kitabu cha Zabur umeandikwa kwenye ayat ya 164 ya Surat Nisa na ayat ya 56 ya Surat Isra katika Qur'ân al-kerim. Ni kweli kwamba Dawud alaih salam alimuomba Allahu ta'âla rahma na msamaha.

Katika Zabur ya leo, kwenye Bibilia, kuna nyaraka za uongo ambazo zimeongezwa. Kwa sababu ya maongezeko haya, imepoteza asili yake kabisa. Allahu ta'âla alimpa Dawud alaih salam neema nyingi.

Maana ya ayat ya 11 ya Surat Sabaa: " Na kwa hakika Tulimpa Daudi fadhili kutoka Kwetu, enyi milima nyenyekeeni pamoja naye, na ndege (pia); na Tukamlainishia chuma." Na maana za ayat ya 18-20 za Surat Sad: "... E Muhammad! umkumbuke Mtumishi Wetu Daudi, mtu mwenye nguvu za kila aina; kwa yakini yeye alikuwa kila mara mwenye kumwelekea Mwenyezi Mungu. Hakika sisi Tuliitiisha milima kwake. Wakasherehekea kumtukuza Mwenyezi Mungu pamoja naye jioni na asubuhi. Na Tuliwatiisha kwake ndege wakiwa wamekusanywa pamoja. Wote walimwelekea yeye."

Na maana ya ayat ya 26 ya Surat Sad: " Mbele yetu Dawud ni mwenye cheo cha juu na mahali pazuri."

Hadith mbaya ilioandikwa katika Tawrat ya leo na Bibilia inayosema: "Tukio kati ya mja na kamanda wake mke wa Uria kwa jina Bathseba" sio kweli. Hadrat Ali radhiya-Allahu anh, khalifa wa nne alitangaza kwamba atampiga bakora 160 yule ambae ataeneza uongo huo. Tafsiir ya ayat ya 26 ya Surat Sad ilioandikwa katika kitabu cha tafsiir **Ma-wâkib** ni: "Urya alituma ujumbe kwa msichana anayeitwa Teshama kumueleza kwamba anataka kumuoa. Ingawa msichana alikubali, watu wake walikataa. Walitaja sifa mbaya mbele ya msichana. Wakati huo huo, Dawud alaih salam pia alitaka kumuoa Teshama. Baada ya Urya kufa kwenye vita, msichana aliolewa na Dawud alaih salam. Hata hivyo, Allahu ta'âla Hakutaka jambo hili kwasababu ya ukweli kwamba Teshama alikuwa kasha poswa. Dawud alaih salam baada ya kuelewa kwamba kafanya kosa, alitubu na Allahu ta'âla Alimsamehe." Hakuna ushahidi wa wazi kuhusu kisa hiki

ndani ya Qur'ân al-kerim. Hata hivyo, ilielezwa kwamba Hadhrat Dawud alikuwa mcha Mungu; alipewa elimu ya Sayansi na uwezo wa kutofautisha ukweli na uongo. Kwenye ayat ya 25 ya Surat Sad, inasemwa kwamba alimsujudia Allahu ta'âla na kumuomba busara ya kuhukumu kesi ya kondoo; mara kwa mara akimuomba Allahu ta'âla rahma na alikuwa anaswali sana. Wanachuoni wa kiislamu kwa ujumla wanakubaliana kwamba kisa cha Urya kiliongezwa kwenye Tawrât na Bibilia baadae. Ingawa hadithi hizi za uzushi zinazoitwa "**Israeleyyât**" zimewathiri waislam wasio na elimu, wanachuoni wa kiislam walitoa tamko kwa pamoja kwamba ni simulizi.

Sulayman alaih salam mtoto wa Dawud alaih salam alimriithi baba yake na kuwa nabii na kiongozi wa watoto wa Israel. Alikuwa na uwezo wa kuzungumza na majini, wanyama pori na ndege. kipindi cha Sulayman alaih salam ndio bora zaidi kwa watoto wa Israel. Hadi enzi za Sulayman alaih salam viongozi wa Wayahudi hawakujua thamani ya jumba la ufalme. Nyumba ya Talut ilipotajwa hapo awali haikuwa na tofauti na nyumba ya mkulima wa kawaida. Ndio yeye kwa mara ya kwanza kuwanzisha mji wa Jerusalemu na kujenga jumba la ufalme huko. Alikuwa na majengo mengi, vyumba vya ufalme, mabustani, mabwawa, sehemu za kuchinjia, na sehemu za ibada zilijengwa. Jina la hekalu lake kuu sana lililojengwa kwenye mji wa jerusalemu ni Masjid-i Aqsa (Bayt-i Muqaddas). Aliwaalika wasanifu wa Foenician kujenga msikiti huu. Na viumbe viitwavyo "jinn" walifanya kazi wakati wa ujenzi. Vifaa vya ujenzi vilivyotumiwa katika ujenzi huu vilikuwa vya thamani sana. Ikiangaliwa kwa mbali ilionekana kama kipande cha dhahabu yenye kung'a. Ujenzi ulidumu kwa miaka saba. Kwa bahati mbaya, msikit huu mzuri ulichomwa na Buhtunnasar, mfalme wa pili wa Assayran alipouteka mji wa Jerusalemu. Hata hivyo, Kayhusray aliutengeneza, baadae wa Roma nao waliuchoma tena.

Inaelezwa kwenye kitabu **Kamûs-ul Âlam**: "Baada ya janga hilo, ukarabati,wa ujenzi na uboreshaji ndani ya Jerusalemu hayakufanyika tena na Waisrael.

Baadaye watawala wa Byzantine walitengeneza msikit wa Aqsa na kuwita jina jerusalemu. Mtume wetu alaih salam aliwahi kuswalia kwenye Masjid-i Aqsa.

Mji wa Jerusalem ulitekwa na Waislam mnamo karne ya 16, wakati wa utawala wa Hadhrat Umar radiy-Allahu anh. Msikit uliopo sasa ulijengwa wakati wa utawala wa Abdulmalik bin

marwani rahma-hullah. Msingi wa ukuta zilizobaki inaitwa "Ukuta wa kulia" na wayahudi wa sasa, nao huomba mbele ya ukuta huu. Wakati wa enzi za Sulayman alaih salam mji wa Jerusalemu ulikuwa mji bora na tajiri zaidi duniani. Hadith zisizohesabika zimesimuliwa kwa watu kuhusu majumba ya ufalme iliojengwa na Sulayman alaih salam kwenye mji wa Jerusalemu, na kuhusu vyumba ndani na mapambo ya thamani yaliyotumika kupamba.

Inaweza kusemwa kwamba hadi leo, hakuna mfalme aliyeweza kuishi maisha ya kifahari kama Sulayman alaih salam. Sulayman alaih salam alikuwa na wanawake wengi pamoja na masuria. Kwa kuwa alijishugulisha na biashara alikuwa anatajirika zaidi kila wakati. Ng'ombe thelathin, kondoo mia moja, dazen za kalungu na paa walikuwa wanachinjwa kila siku ndani ya jumba la ufalme wake. Sulayman alaih salam kila wakati alikuwa analinda amaani na kuwanzisha urafiki na uhusiano na majirani wake. Alimuoa binti wa Pharaoh ambae ni jirani wake zaidi pia alimuoa Balkis, Malkia wa Sheba na kumwita kwenye dini ya ukweli. Alipanua urafiki wake kwake, na kulingana na wanahistoria wa kiislam, nae pia alimuoa.

Ukweli kwamba Balkis aliitwa kwenye dini ya ukweli na Sulayman alaih salam umeandikwa kwenye ayat ya 30-33 ya Surat Naml katika Qur'ân al-kerim. Sulayman alaih salam alikuwa huru sana kama manabii wengine alayhim salam. "Mahakama ya Solomon" imechukuliwa kama mfano wa haki ulimwenguni kote, na hio ya Umar radiy-Allahu anh. Sulayman alaih salam alivumilia imani nyengine. Licha ya mandamano yaliyofanywa na Wayahudi wenye shauku, alikubali hekalu za dini nyengine kujengwa pia. Hivyo, alipewa heshima kote dunian na kuwa mfano mzuri. Aliendeleza sheria za baba yake Dawud alaih salam. Kuhusu Sulayman alaih salam imeandikwa katika Qur'ân al-kerim. Maana ya ayat ya 13 ya Surat Saba ni: "**Na kwa Suleimani (Tukautiisha) upepo (uliokwenda) safari yake ya asubuhi (mwendo wa) mwezi mmoja na safari yake ya jioni (mwendo wa) mwezi mmoja; na Tukamtiririshia chemchem katika shaba. Na katika majinni (kulikuwa na) waliofanya kazi mbele yake kwa idhini ya Mola wake; na kila anayejitenga na amri Yetu miongoni mwao Tunamuonjesha adhabu ya Moto uwakao**." Na maana ya ayat 31-40 ya Surat Sad ni: "**Na Tukampa Daudi, Sulemani, aliyekuwa mtu mwema; bila shaka alikuwa mnyenyekevu mno. (Kumbukeni) alipopelekewa jioni farasi walio kimya wasimamapo, wepesi wakimbiapo. Basi akasema: Mapenzi ya farasi ni ya tunu kwangu kwa sababu wananikumbusha kuhusu Mola wangu. Kwa hiyo**

aliketi mpaka walipofichika nyuma ya pazia. Warudisheni kwangu, na akaanza kuwapangusa miguu yao na shingo zao. Na hakika Tulimjaribu Suleimani na Tukauweka mwili juu ya kiti chake, kisha akaelekea kwa mola wake . Akasema: Ee Mola wangu, Unisamehe na Unipe ufalme ambao hataupata yo yote asiyestahili baada yangu. Bila shaka Wewe Ndie mtoaji Basi Tukamtiishia upepo ukaenda pole pole kwa amri yake anakotaka kufika. Pia mashetani kila ajengaye na azamiliaye. Na wengine wafungwao minyororoni. Hiki ndicho kipawa Chetu bila ya hesabu, basi fanya ihsani au zuia. Na kwa yakini alikuwa mbele Yetu mwenye cheo cha kukaribiana na mahali pazuri." Kulingana na uchapishaji wa Wayahudi na Wakrisitu, sehemu tatu za Bibilia ilioko mikononi mwao imenukuliwa kutoka kwenye kitabu cha Solomon alaih salam. Hivi ni "Mithali, Mhubiri na Wimbo Ulio Bora." Inasemekana katika Tawrât kwamba upepo, ndege na wanyama wengine walikuwa kwenye milki ya Solomon alaih salam. Alikuwa na uwezo wa kuzungumza lugha zao. Ndege na wanyama wengine walikuwa wanafanya kile walichoamrishwa kufanya kwa haraka. Ujenzi tofauti ulikamilishwa kwenye muda mfupi kwa usaidizi wa majini waliokuwa chini ya amri yake.

Wakati wa enzi za Sulayman alaih salam, watu walipewa haki za kiraia sana kuliko wakati wa Dawud alaih salam. Kulingana na sheria mpya baba alikuwa na haki nyingi juu ya mtoto wake. Mtoto, bila kujali umri wake, alipaswa kutimiza maagizo ya baba yake. Mgao wa urith kwa mtoto mkubwa ulikuwa maradufu. Kwa masuala yanayohusiana na ndoa au ushirikiano watu maarufu katika familia walipewa mamlaka. Wahusika walipaswa kukubali wale waliochaguliwa kwao. Mwanamke aliyeachwa alikuwa anapewa badhi ya fedha zinazoitwa "**mahr**." Mjane mwenye mtoto au bila mtoto alipaswa kuolewa na shemeji wake. Mtoto wa kwanza baada ya ndoa hi alihukumiwa kuwa mtoto wa marehemu; kwa hiyo, mtoto ndio alikuwa mrith wa marehemu. Mwanamme alipewa idhini ya kuoa zaidi ya mwanamke mmoja. Baada ya Sulayman alaih salam kuondoka duniani, waisrael waligawanyika katika makabila kumi na mbili, ambao walipigana wenyewe kwa wenyewe. Mgawanyiko huu ulianza kabla ya kifo cha Sulayman alaih salam. Lakini kwa usaidizi wa Allahu ta'âla, Sulayman alaihsalam aliweza kuwaunganisha pamoja. Rehoboam, mtoto wake Sulayman alaih salam aliibuka mrithi wake. Lakini kabila mbili kati ya kumi na mbili walimfuata. Nchi ya Israel iligawanyika vipande viwili. Moja yake ilipewa jina la "**Israel**" na makabila kumi waliishi humo. makabila mawili yaliyobakia yaliunda nchi

inayoitwa "**Yahuda**." Uongozi huu ndio uliongoza mji wa jerusalemu. Hatimaye, walipoteza maadili yao. Allahu ta'âla alikuwa na hasira nao na kuwaadhibu. Waliishi kwa mda chini ya uongozi wa Assyrian. Mnamo mwaka wa 587 B.C (kabula Yesu kuzaliwa) kiongozi wa Assyrian Buhtunnasar (Nebukandnezar) aliharibu na kuchoma mji wa jerusalemu. Kwa nguvu, aliwafukuza kutoka kwenye mji wa Jerusalemu na kuelekea Babylon. Lakini baada ya Keyhusray (Cyrus) Shaha wa Iran kuwashinda wa Assyrian, aliwaruhusu wa Israel kurudi Jerusalemu. Walijaribu kuukarabati mji wa Jerusalemu ambao ulikuwa umechomwa. Mwanzo waliishi chini ya uongozi wa Iran na baadae chini ya Macedoniya. Warumi waliingia mjini Jerusalemu mnamo mwaka 64 B.C. wali haribu na kuchoma mji tena. Warumi waliharibu tena mji jerusalemu mwaka 70 A.D. Alikuwa Titus, malikia wa Warumi ambae alichoma mji jerusalemu hadi chini ya ardhi bustani na mazao.

Wakati wa Israel wapo chini ya uongozi wa Warumi, Issa alaih salam alizaliwa. Wakati wa siku za majanga hizo, Tourah asili iliharibiwa. Badhi ya vitabu vipya viliandikwa na kupewa jina Tourah. Ndio kwa nini Allahu ta'âla Alimtuma Issa alaih salam kama nabii kuwaongoza wa Israeli kurudi kwenye njia sahihi. Wa Israel hawakutaka kumkubali Issa alaih salam kama nabii. Walikuwa wanasuburi mtume sawa sawa kama yule alielezwa ndani ya Tourah. Walifikiri kwamba Mtume atakuwa mwenye nguvu sana, mwenye ujasiri sana na kwamba angefanikiwa kufanya chochote alichotaka, na kwamba wataokolewa kutoka kwa mikono ya Warumi kwa msaada wa Mtume huyu. Walipo muona Issa alaih salam akiwa mtu mpole, hawakumtaka. Walifikiri ni nabii wa uongo. Walimtukana mama yake, Hadrat Maryam. Leo kuna kama miliyon 15 ya watu wanaojulikana kama Wayahudi. Hakuna yoyote miongoni mwao anayefuata Tawrât ya ukweli. Kulingana na takwim za kimataifa "**Britannica of the Year**," bado ni rahma kama wote wanaamini kwenye dini moja kwa kuwa kuna makundi mengi miongoni mwa Wayahudi wanaamini dini nyengine au hawana dini asilan.

DINI YA UKRISTO

Isaa (Yesu) [alaihi-salam] alitumwa kuboresha dini ya Waisraeli. Hiyo ina maana, Ukristo wa kweli ni dini iliyobadilishwa ya Waisraeli.

Issa ('alaihi' salam) anasema katika aya ya kumi na saba ya sura ya tano ya kitabu cha Mathayo, "Usifikiri kwamba nimekuja kuharibu sheria, au manabii. " Hatutarudia maelezo yaliyotolewa kwenye "Qur'ani al-kerim na Biblia," lakini tunaomba wasomaji wetu wapenzi kusoma sehemu hiyo. Biblia ya kwanza iliyo kuwa na maandiko ya awali ya Ukristo yaliyotolewa na Hadrat nabii Issa ('alaihi' salam) ilibadilishwa mara nyingi na maandiko mengi ya kigeni na hadithi za uongo na za kidunia ziliongezwa. Kwa hivyo hadithi hizo za uongo zilipochanganywa na maneno na maagizo ya Alla-hu ta'ala, Biblia ilipoteza sifa za kuwa kitabu kitakatifu.

Mwandishi mkuu wa Kiislam Alhaj Abdullah Ibn Dastan Mustafa (rahimahullahu ta'ala), ambae alikufa mwaka wa 1303 [1885], Katika kitabu chake cha Kituruki kiitwacho **Izahulmeram fi Kashfiz-zulam**, anaelezea kitabu gani amboacho kiliteremshwa kwa Hadrat nabii Issa kilichotajwa katika Qur'an al-kerim. Kitabu hicho kinasema hivi: "Wayahudi walipojaribu kumua Hadrat nabii Issa (alaihi-salam), walimkamata na wakachoma Biblia aliyokuwa nayo. Tangu wakati huo, Biblia ilikuwa haijaenea ulimwenguni kote, na dini yake na Sharia (sheria za dini) zilikuwa hazijaanzishwa.Hii lilitokea kwa sababu kwamba Issa (alaihi-salam) alikuwa amehubiri dini yake kwa muda wa miaka miwili na nusu. Pia hapakuwepo uwezekano wa kuwepo kwa nakala nyingine za Biblia. Wafuasi wa Issa (alaihi-salam) walikuwa wachache mno na wengi wao walikuwa hawajui kusoma na kuwandika; Kwa hivyo, haikuwezekana kwao kuwa na ushahidi wa maandishi ya Biblia. Hadi wakati huo, Biblia ilikuwa haijaandikwa, lakini nabii Issa ('alaihi' salam) peke yake ndie alikuwa imehifadhi. Huu uwezekano mwingine: Katika baraza la kiroho la Nicaea (Iznik), miaka 325 baada ya Kristo, idadi kubwa ya Biblia iliteketezwa kwa sababu ya kuhukumiwa 'uongo, uovu au usio na msingi.' Labda, Biblia halisi ya Issa ('alaihi' salam) iliteketezwa kati ya hizo zilizo chomwa.

Wa Kikristo ulimwenguni wanakubali kwamba maneno mengi

ya kigeni yaliingizwa ndani ya Biblia na kusababisha maagizo halisi ya Allahu ta'ala na maneno ya watumwa Wake huchanganywa pamoja. Bila shaka, Biblia ya awali ilikuwa katika lugha ya Kiebrania. Baadae, ilitafsiriwa kwa Kilatini na Kigiriki. Makosa mengi yalifanywa Wakati walipobadilisha Biblia ya Kiebrania kwa Kigiriki. Hili liliitokea kwa sababu waabudaji masanamu wa Kigiriki walitafsiri Biblia wakitegemeya falsafa ya Plato na walipinga imani la "Mmoja wa Allah". Kwa hiyo, mbinu ya Utatu (umoja wa tatu), ambayo ni mbinu ya uongo kabisa, imeletwa ndani ya Biblia. Kwa mujibu wa falsafa ya Plato, si vizuri kuwabudu masanamu mengi kwa hivyo ni bora kufanya masanamu maalum kuwa mungu (god) maalum.

Falsafa ya Plato pia inadai kwamba mungu (god) ni umoja wa watatu. Kwanza ni "Baba." Huyu ndie Muumba mkuu na baba wa miungu (gods) mingine miwili.

Kwa mujibu wa falsafa ya Plato mungu wao wa pili ni muumba anayoonekana ambae ni kizazi cha Baba ambaye asiyeonekana. Neno hili linamaanisha nembo na ufahamu. Falsafa ya Plato ina sisitiza kwamba ni ukweli Issa ('alaihi' salam) anaitwa "nembo," neno takatifu, na Wakristo, na wanamwaamini kuwa "mungu" kama wanavyo dai kuwa neno hili limeandikwa mwanzoni mwa kitabu cha Yohana. Falsafa yao ya tatu ni ulimwengu (asili), unaoonekana na unaojulikana. Warumi na Wagiriki walijaribu kufanya Ukristo kuwa falsafa. Issa ('alaihi' salam) alisema: "Mimi ni mtu tu, kama nyinyi." Licha ya hayo, waliamini kuwa ni mwana wa Allah. Hata walizusha kitu kiitwacho "Roho Mtakatifu." Walisema kwamba kulikuwepo watu watatu wa Mungu - Baba, Mwana na Roho Mtakatifu - umoja wake unamfanya Mungu Mkristo. Hata hivyo, neno "Baba" linalotumiwa katika Biblia ya Kiebrania lilimaanisha kwamba **Allahu ta'ala ni mwenye nguvu. Na neno "mwana" liliotumiwa kwa Hadrat nabii issa maana yake kwamba alikuwa "mtumwa mpendwa wa Allahu ta'ala," sio kitu kingine chochote. Roho Mtakatifu ndiye nguvu ya unabii uliotolewa kwa Hadrat Issa na Allahu ta'ala. Ukweli huu unafafanuliwa katika Qur'ani al-kerim, katika aya ya kumi na tatu ya Sura ya Tahrim kama ifuatavyo**: “Na Mariamu binti Imrani aliyejilinda uchi wake, na Tukampulizia humo roho Yetu na akayasadikisha maneno ya Mola wake, na Vitabu Vyake; na alikuwa miongoni mwa **wanyenyekevu**.”

Katika Ukristo wa kwanza, haukuwa na wazo kama "Utatu." Msomi wa Kiislam Dastan Mustafa (rahima hullah) anasema: "Wazo la Utatu" lilipendekezwa kwanza na padre aitwaye

Sibelius, miaka mia mbili baada ya Issa 'alaihislam'. Hadi wakati huo, watu waliamini kwamba Allah ni moja, na vile kwamba Hadrat Isa ('alaihi' salam) alikuwa Mtume Wake. Dhana zilizopendekezwa na Sibelius zilikataliwa kwa sana na Wakristo wengi. Mapambano yalitokea kati ya makanisa na damu nyingi zilimwagika.

Ukweli huu umethibitishwa katika kitabu cha historia, kilichoandikwa wakati huo na kilichotafsiriwa kutoka Kifaransa hadi Kiarabu. Katika mwaka wa 200 AD, wazo la 'Baba' na 'Mwana' tu lilimependekezwa. Wazo la 'Roho Mtakatifu' liliongezwa miaka ya 181 baadae na halmashauri ya dini iliyofanyika mwaka 381 wakati wa Theodosius, Mfalme wa Byzantium. Papa wengi, walikuwa kinyume na uamuzi huu. Papa Honorius kamwe hakuwamini "Utatu." Ingawa Ho-norius aliondolewa, miaka kadhaa baada ya kifo chake, vikundi vipya vilianzishwa ambavyo vilipinga wazo la "Utatu. Kuchora picha za Hadrat Issa, kufanya sanamu yake, na kuziweka katika makanisa, kuona msalaba kama kitu takatifu, na mambo mengine kama hayo yalisababisha shida nyingi na ukatili, hapo awali lakini vilikubaliwa na kanisa miaka 700 baadae.

Wamebadilisha maadili na misingi ya Ukristo: Papa anaamini kuwa hawezi kudhalilishwa; mapadre vile wamepewa mamlaka ya kukiri; pia bina adamu anahukumiwa kuwa alizaliwa na dhambi. Ingawa iliandikwa katika Injil (Biblia), kwamba Muhammad (alaihi Salam) Mtukufu Mtume wa mwisho, walimkataa. Hata leo, wanaendelea kubadilisha maneno katika Biblia. Falsafa zao hizo zote zilimchukiza na kusababisha ghadhabu ya Allahu ta'ala. Na katika Surat Nisa aya ya 172 takatifu, Allahu ta'ala anasema hivi: "Enyi watu wa Kitabu! Msiruke mipaka ya dini yenu, wala msiseme juu ya Mwenyezi Mungu ila yaliyo ya kweli; Masihi Issa bin Mariamu ni Mtume wa Mwenyezi Mungu na neno Lake tu Alilompelekea Mariamu, na ni roho iliyotoka Kwake. Basi muaminini Mwenyezi Mungu na Mitume Wake; wala msiseme watatu, jizuieni, itakuwa bora kwenu; bila shaka Mwenyezi Mungu ni Mungu Mmoja tu. Ni mbali na utakatifu Wake ya kwamba Awe na mwana. Ni vyake vilivyomo mbinguni na vilivyomo ardhini; na Mwenyezi Mungu Anatosha kuwa Mlinzi."

Katika aya hio neno "Roho" humaanisha "Issa" ('alaihi' salam) limetafsiriwa kwa maana tofauti. Kwanza, lina maana kwamba Gabriel (alaihi-salam) alimpumua ndani ya Maria na baada ya kupumua, akawa mjamzito. Kupumua kwa Gabriel ('alaihi' salam) inaitwa "Roho". Au, Roho hapa ina maana ya

ufunuo kutoka kwa Allahu Ta'ala. Mariyam alipewa habari njema kwa njia ya neno hili, na pia Gabriel ('alaihi' salam) aliamrishwa kupumua, na Issa ('alaihi' salam) alipewa amri ya "Kuwa!" Au, ni amri ya "Kuwa!" Inasemekana kwamba uhusiano kati ya Allahu ta'ala na roho ni kama uhusiano kati ya hotuba ya mtu na pumzi yake.

Katika Qur'ani al-kerim aya ya themanini ya Sura ya Baqara inatangaza kwa wale waliobadilisha Biblia kwamaba: "Basi ole wao kwa wale waandikao kitabu kwa mikono yao kisha husema hiki kimetoka kwa Mwenyezi Mungu ili wakiuze kwa thamani ndogo; basi ole wao kwa yale iliyoandika mikono yao na ole wao kwa yale wanayoyachuma."

Maana takatifu ya Ayah 1-3 ya Surah Ikhlas: “Sema: **Yeye Mwenyezi Mungu ni Mmoja. Mwenyezi Mungu Asiyehitaji, Ambaye wote wanahitaji Kwake. Hakuzaa wala Hakuzaliwa. Wala Hana anayefanana naye hata mmoja**.”

Tulinukuu hadithi iliyo chini kutoka Kitabu cha Kituruki **Diya-ul-kublub** cha mwandishi Ishaq Ef-fendi (rahima-hullahu ta'ala) kutoka Harput, Uturuki:

Mara ya kwanza mapadre wawili walienda katika mji wa Kanton nchini China ili kuhubiri dini ya Ukristo. Walimuomba gavana wa Kanton ruhusa ya kuhubiri dini ya Kikristo. Gavana hakuwasikiliza kabisa. Lakini mapadri walipomkasirikia na kumwendea kila siku (kuomba ruhusa), mwisho wake alisema, "Mimi lazima nitaomba idhini kutoka kwa Faghfur [Mfalme] wa China. " Kwa hivyo aliripoti jambo hilo kwa Mfalme wa China. Mfalme alijibu kuwa: "Nitumie hao, nataka kujua nini wanachotaka." Badae aliwambia mapadri kwenda Peking, mji mkuu wa China. Habari hii ilisababisha msukosuko mkubwa kati ya viongozi wa Buddha. [Wao walimuomba mfalme awafukuze mapadre wa Kristo kutoka nchini mwao; kwa sababu "Wakristo hao watafundisha watu wetu dini mpya ambayo itaibuka chini ya jina la Ukristo. Wakristo hao hawatambui Buddha Mtakatifu. Wao watawapotosha watu wetu."] Mfalme akasema," Lazima tuwasikilize kwanza. Halafu tutaamua. "Mfalme alifanya mkutano na wasimamizi wa serikali na wafuasi wa nchi. Aliwaalika Wakristo, akawaambia kuelezea kanuni za dini ya Kristo ambayo waliotaka kuwanzisha. Baadae mapadri hao wa Kikristo walisema yafuatayo:

"Mungu, Muumbaji wa mbingu na dunia, ni mmoja. Hata hivyo, Yeye ni watatu. Mwana pekee wa Mungu na Roho

Mtakatifu, pia kila mmoja, ni Mungu." Mungu aliumba Adamu na Hawa na akawaweka katika Pepo. Aliwapa aina zote za baraka, bali aliwaagiza wasile matunda kutoka kwa mti fulani, kwa namna fulani Shetani alimdanganya Hawa. Na yeye, akamdanganya Adamu, hawakuitii amri ya Mungu kwa kula matunda ya mti waliokatazwa. Kisha waliwafukuzwa kutoka peponi na kupelekwa duniani. Adamu na Hawa walikuwa na vizazi vya watoto na wajukuu. Wote walikuwa wenye dhambi kwa sababu walikuwa wamepotoshwa na dhambi iliyofanywa na babu yao. Hali hii ilidumu miaka elfu sita. Hatimaye Mungu aliwasamehe wanadamu, hata hivyo hakupata njia nyingine ispokuwa ni kumtoa mwanawe swadaka mwenyewe kwa ajili ya ukombozi wa dhambi zao na kumuamarisha mwanawe pekee kuja na ufumbuzi wa dhambi hiyo. Mtukufu Mtume tunayemwamini ni Yesu Mwana wa Mungu. Kuna mji unaoitwa jerusalemu katika kanda ya Palestina upande wa magharibi mwa Waarabuni. Katika jerusalemu kuna mahali panaitwa Jelila (Galilaya), ambapo kuna kijiji kinachoitwa Nasira (Nazareti). Miaka elfu iliyopita kulikuwa na msichana mmoja aitwaye Maryam (Mary) katika kijiji hicho. Msichana huyu alipigwa kwa binamu yake wa kwanza, lakini msichana huyo alikuwa bikira. Siku moja, akiwa peke yake, Roho Mtakatifu alipungua na kumtia Mwana wa Mungu ndani yake. Hivyo msichana huyo alipata ujauzito hali yakuwa bikira kama alivyokuwa. [Kisha, walipokuwa wanakwenda jerusalemu, alikuwa na mtoto katika imara huko Beyt-i-lahm (Bethlehemu). Walimuweka Mwana wa Mungu ndani ya shamba katika imara. Wakuu wa mashariki, ambao walijua kwamba alizaliwa wakati walipoona kwamba nyota mpya ghafla ilitokea mbinguni, wakamtoa kwa zawadi mikononi mwao, na hatimaye walimkuta katika imara hiyo. Wakainama mbele yake ishara vya kumtukuza. Mwana wa Mungu, aitwaye Yesu, aliwahubiria viumbe vya Mungu mpaka alipokuwa na umri wa miaka thelathini na tatu. Alisema, Mimi ni Mwana wa Mungu. Muniamini mimi. Nimekuja kuwaokoa nyinyi. ' Alionyesha miujiza mingi, kama kufufua wafu, kufanya vipofu kuona tena, kufanya viwete wakitembea, kuwaponyesha wenye ukoma,kuondosha dharuba za baharini, kulisha watu elfu kumi kwa samaki wawili, kubadili maji kuwa divai, kuifuta mtini na alama moja (mkono) kwa sababu haikutoa matunda yoyote majira ya baridi, na kadhalika. Lakini watu wachache sana walimuamini. Hatimaye, Wayahudi wasio waaminifu walimsaliti kwa Warumi, na hivyo wakamfanya asulubiwe. Hata hivyo, siku tatu baada ya kufa msalabani, Kristo

alifufuliwa na kujidhihirisha kwa wale waliomuamini. Kisha akapanda mbinguni na kukaa upande wa kulia wa Baba yake.

Huo ndiyo msingi wa dini tunayoenda kuhubiri. Wale wanaoamini dini hii watakwenda Peponi, na wale ambao hawataamini wataingia Jahannamu."

Baada ya kusikiliza maneno haya, Mfalme wa China alimuambia Padri huyo kwamba; "Jibu maswali haya nitakayouliza." Kisha akaanza kuuliza maswali yake, "Swali langu ya kwanza ni hili: Unasema kwa upande mmoja kwamba Mungu ni mmoja na kwa upande mwingine kwamba Yeye ni wa tatu .. Hii ni kama si ya mantiki hivi haingii akilini, kama vile kusema kuwa mbili na mbili hufanya tano. Eleza nadharia hii kwa kiina. "Makuhani **hawakuweza kujibu**. Wakasema, "Hii ni siri ambayo ni ya Mungu pekee. Na ni mbali sana ya ufahamu wa binadamu." Faghfur (Mfalme) akasema, "Swali langu la pili ni hili: Mungu ndie Muumbaji wa ulimwengu wote, mbinguni, na ulimwengu wote, na hata hivyo, kwa sababu ya dhambi iliyofanywa na mtu mmoja, anaashiria lawama juu ya yote yake watoto ambao hawajui kabisa (tendo la dhambi) (lililofanyika na baba zao); je, hii inawezekana? Na kwa nini hakupata njia yoyote kuliko kutoa sadaka mwanawe mwenyewe kama upatanisho kwao? Je! Inastahili Ufalme Wake? Je, utasemaje hili? "Wakuhani, tena, **hawakujibu**:" Hii pia ni siri ya Mungu. "Faghfur akasema,"Na swali langu la tatu: Yesu aliuagiliza mtii kutoa matunda mapema, na kisha ukaukata kwa sababu haukuweza kutoa matunda. Haiwezekani mti kutoa matunda nje ya msimu. Pamoja na ukweli huu, ingekuwa si ukatili kwa Yesu kukasirika na mti na kkuukata lakini pia kwa nini hakumuambia babaake ambae kaumba kila kitu? Je, Mtukufu Mtume angekuwa mwenye ukatili? "Wakuhani **hawakuweza kujibu hili**, labda, wakasema," Mambo haya ni ya kiroho. na ni siri za Mungu. Hisia za binadamu haziwezi kuelewa. "Badae, Mfalme wa China akasema, "Nakupatia ruhusa (unataka). Nenda ukahubiri sehemu yoyote ya China." Walipotoka mbele ya Mfalme, Mfalme akageuka kwa wale waliokuwepo, akasema, "Sidhani kwamba mtu yeyote nchini China anaweza akawa mjinga sana kwa kuwamini upotofu huo. Kwa hivyo, sioni ubaya wowote kwa kuruhusu wanaume hao kuhubiri mila hii mbaya. Ninajihakikishia kwamba, baada ya kuwasikiliza, watu wetu wataona kwamba duniani kuna makabila ya kidunia na kufikiri sana kwa imani yao wenyewe ya Buddha."

Fagfur alivyosema ulikuwa ukweli kabisa. Kwa sababu ingawa miaka 2000 imepita tangu siku hio, na licha ya jitihada kubwa

zilizofanywa na wamishonari wa Kikristo, hawajaweza kubadilisha china kuwa na waamini wa Kristo wengi.

Kama vile inavyoeleweka kwa vitabu ambali mbali ambavyo tumesoma kwa lugha tofauti, Hadrat Maryam (Mary) aliishi peke yake katika Bayt-ul Muqaddas (Masjid-i Aqsa). Hakuna mtu yeyote aliyeingia ndani ya chumba chake isipokuwa Zakaria (Zakariy-ya [alaihi-salam]). Malaika Gabrieli (alaihi-salam) \alimuambia Maryam (Mary) kuwa ingawa ni bikira atazaa na mwanawe atakuwa nabii. Mojawapo ya neno katika kitabu cha **Mir'at-i kainat** inasema: "Wakati Hadhrat Mary (Maryam) alipokuwa akioga katika nyumba ya shangazi yao pamoja na Zakaria (alaihi 's-sallam), Gabriel ('alaihi 'salam) alionekana kama mwanadamu na alimrushia pumzi ndani yake. Matokeo ya pumzi za Gabriel, Maryam alishaka mimba na akawa mjamzito. Badae alienda "Bayt-ul-lahm" pamoja na mwana wa mjomba wake, Joseph (Yusuf) Najjar. **Issa** (Yesu [alaihi-sallam] alizaliwa Bayt-ul-lahm. Kisha, wakaenda Misri. Wakaishi huko kwa miaka kumi na miwili. Hatimaye wakahamia Nazareti na waliishi huko kwa kipindi . Wakati Issa (Yesu) alikuwa na miaka thelathini Allah alimteremshia ujumbe na akawa nabii.Kwa sababu hii, watu waliomuamini Isa (Yesu [alaihi-sallam] waliitwa "**Nasrani**" na watu wote wa Nasrani waliitwa "**Na-sara**." Kulingana na Biblia, wakati **Issa** alipozaliwa, nyota mpya nyekundu ilidhihirika mbinguni. Lakini, kulingana na wanafalsafa na Wakomunisti wengine hadithi hii yote si sahihi na ni ya uongo mtupu. Hakuna mtu yeyote aliyeitwa Issa (Yesu). Kulingana na Ernest Renan, profesa katika Chuo Kikuu cha Paris, Mary aliolewa na Yusuf (Joseph). Na Issa (Yesu [alaihi-sallam] alizaliwa kawaida kama watoto wengine. Hata hivyo Issa alikuwa na ndugu na dada zake pia. Uthibitisho huu wa Renan ulimfanya aondolewe na Papa. Lakini, mwanzoni mawazo yake yalikubaliwa na wasioamini Mungu.

Qur'an al-kerim inaonyesha wazi kwamba Issa (Yesu [alaihi-sallam] ni mwana wa Hadhrat Mary (Maryam), ambae alikuwa bikira. Kama tulivyosema hapo juu, Allahu ta'ala alimkarimu yeye na akamteremshia Ruh-ul-qudus (Roho Mtakatifu). Lakini ukweli halisi ulifunuliwa katika aya ya 88 na 254 ya Sura Baqara. Maana takatifu ya ayat hizi ni: "Tumewapa Issa (Yesu) mwana wa Maria ishara wazi na kumtia nguvu na Roho Mtakatifu." [Ayat hii al-al-kerima inasema kwamba miujiza dhahiri yalitolewa kwake. Na ni wazi wazi katika aya ya 49 ya Sura Al-i Imran, na katika aya ya 47 na 111 ya Sura Ma'ida, na katika aya ya 28 ya Sura Hadid

kwamba Injil (Biblia) iliteremshwa kwa Issa].

Uthibitisho kwamba Issa alizaliwa kutoka kwa bikira Maria (Maryam) inasemwa katika aya ya 44 hadi 50 ifuatayo ya Sura Al-Imran: " (Kumbukeni) waliposema Malaika: Ewe Mariamu, bila shaka Mwenyezi Mungu Anakupa habari njema za neno litokalo Kwake,ndani yake muna bishara ya mtoto jina lake Masihi Issa mwana wa Mariamu, mwenye heshima katika dunia na Akhera, na yu miongoni mwa waliokaribishwa. Naye atazungumza na watu katika utoto na katika utu uzima, na atakuwa katika watu wema. (Mariamu) akasema: Mola wangu, nitampataje mtoto na hali mtu yoyote hakunigusa? Akasema: Hivyo ndivyo Mwenyezi Mungu Huumba Anavyopenda; Anapotaka jambo basi Huliambia tu, kuwa, basi huwa. Na (Mwenyezi Mungu) Atamfunza Kitabu na hekima na Taurati na Injili. Na (Atamfanya) Mtume kwa wana wa Israeli, (kuwaambia), Nimewajieni na Ishara kutoka kwa Mola wenu, ya kwamba nawaumbieni katika udongo sawa na matengenezo ya ndege, kisha napulizia ndani yake, mara hua ndege kwa idhini ya Mwenyezi Mungu. Na ninampnesha kipofu na mwenye ukoma, na kuwahuisha wafu kwa idhini ya Mwenyezi Mungu, na ninawaambieni mtakavyovila na mtakavyoweka akiba katika nyumba zenu; bila shaka katika hayo imo Ishara kwenu ikiwa ninyi mnaamini."

Kama ilivyoelezwa katika Surat Imran Ayat za juu hapo, Issa (Yesu [alaihi-salam] alizungumza na watu wakati alipokuwa mtoto sana. Alipokuwa mtoto alikuwa na hekima ya ajabu. Maswali yaliulizwa kwake na alikuwa anajibu ipasavyo. Hali hii ilionyesha kwamba alikuwa mtu wa ajabu. Wakati wa unabii wake, ulioishi miaka mitatu, alihubiri Yerusalemu na alifanya miujiza kadhaa. Kama ilivyoelezwa katika Qur'an al-kerim, aliwafufua wafu. Aliponyesha wakoma. Alirudisha macho ya vipofu. Issa (Yesu [alaihi-sallam] alikuwa nabii ambae hakuwa na nyumba. Alikuwa anabudu mola wake usiku na mchana. Issa alikuwa mwenye fadhili, mwenye huruma, na alikuwa anaishi kama mtu wa kawaida. Miujiza aliyotumia ilimfanya atembea mara moja baada ya kumponya mtu ili asimshukuru. [Kwa mfano, siku moja walikuwa wanasafiri katika meli, dhoruba kali ilitokea. Walipohofu kuwangamia, abiria walilalamika, "Kwa nini (Issa) usizuie dhoruba hiyo? Tutaangamia. Je, hujali?" Alikuwa kimya.] Issa (Yesu [alaihi-sallam] Aliwasamehe abiria hao kwa tabia zao mbaya.

Idadi ya maagizo [amri na marufuku] katika Injil (Biblia) ilikuwa chache sana. Issa (Yesu [alaihi-sallam] hakudai kuwa

alileta dini mpya. Alisema kila siku "Sianzishi dini mpya, ila mimi nilitumwa nirejeshe dini ya ukweli ambayo ililetwa kwa Waislamu wa Israeli 'alaihim-us-salawatu wa-t-taslimat' na ambayo ukweli wake umeanza kupotea." Issa alitaka kila mtu amuamini Mwenyezi Mungu mmoja. Hivyo, haikubaliki kudai kwamba Ukristo ni dini mpya. Ukristo na dini nyingine ambazo zinaamrisha kuwamin Mwenyezi Mungu mmoja zililetwa na Hadrat Ibrahim (Ibrahim [alaihi-salam] na Musa (Musa [alaihi-sallam] ni sawa. Isa (Yesu [alaihi-sallam] hakuwandika mafundisho yake mwenyewe wala Biblia. Na hakuna mtu aliyemilki Biblia halisi iliyoteremshwa na Allahu ta'ala. Biblia Takatifu iliopo leo na Wakristo imejumuisha mandishi kutoka Torati ya Kale na vitabu vingine vilivyoongezwa baadae na Matayo, Marko, Luka na Yohana na vijitabu na barua za wanafunzi waliitwa mitume (Agano Jipya). Kwa maelezo zaidi: [Tazama: **Qur'an al-kerim na Biblia**.] Biblia zilizoandikwa na mitume wengine zilikusanywa na kuchomwa. Tukio hili lilifanyika katika halmashauri za kidini ambazo zilifanyika Istanbul mnamo mwaka wa 381 AD, na ambazo tumewahi kugusa, sio kuwaeleza wale wa awali, kama vile ilivyofanyika katika mwaka wa 325 na 364 [wakati wa utawala ya Constantine na Theodosius].

Ukweli kwamba mtume Muhammad (sall-Allahu 'alaihi wa sallam) atatumwa ulielezewa kwenye Biblia na **Barnaba**, lakini ushahidi huo ulifutwa kwenye Biblia. Leo, inajulikana kuwa hakuna mmoja ya waandishi wa vitabu hivi vinne aliyewahi kuona Issa (Yesu ['alaihi-salam] isipokuwa Yohana. Kulingana na kitabu cha Ishaq Effen-di (rahimahullahu ta'ala) kutoka Harput, nchini Uturuki, anasema kwamba Biblia ya kwanza, ya pili, ya tatu na ya nne ziliandikwa miaka ya 65, 60, 55-60, na 98 baada ya Kristo. Katika kitabu cha Yohana kinasemakana kwamba: "Mwenyezi Mungu aliwapenda wanadamu sana kiasi kwamba aliwatumia mwanawe mwenyewe." Lakini hakuna shaka kwamba neno "mwanawe mwenyewe" linamaanisha "mtumwa anayempenda." (Yohana alikuwa mwana wa (mjomba wa mama wa Yesu wa alaihihi). Hata hivyo, ushahidi kama huo haupatikani katika vitabu vingine vitatu. Lakini katika vitabu hivyo, Issa (Yesu [alaihi-sallam] anatambua Allahu ta'ala kama "Baba," neno ambalo bila shaka lina maana ya "mtu mtakatifu na mpenzi". Kipengele kilichotajwa kwenye aya ya tano ya sura ya ishirini na saba ya kitabu cha Mathayo inathibitisha kwamba baadhi ya vitabu (Biblia) viliandikwa baada ya miaka sabini ya kuzaliwa kwa Issa 'alaihis-Salam': "Yesu ('alaihi' salam) alipokufa, pazia la

hekalu lilifunikwa kutoka juu hadi chini, na dunia ilitetetemeka, na makaburi yalifunguliwa, na miili mingi ya watakatifu ikaodolewa makaburini baada ya kufufuliwa kwake, aliingia katika mji mtakatifu, na akadhihirika kwa wengi." Maelezo haya ya maafa yalinukuliwa kwa kitabu cha Myahudi ambae alikuwa na huzuni sana wakati jerusalemu iliharibiwa na kuchomwa na Tito, mfalme wa Kirumi, miaka sabini baada ya kuzaliwa kwa Isa 'alaihis-salam'. Norton Andrews (1786-1853), mmarekani na mtetezi wa Biblia takatifu, alisema, "Hadithi hio ni ya uongo. Kweli kinachosemwa ni uthibitisho wa kugitegemea. Ulikuwa ni moja ya uongo kuhusu Masjid - Aqsa, uliyotengenezwa na Wayahudi ambao walikuwa katika hali iliyoharibiwa baada ya jiji la jerusalemu kuharibiwa. Baada ya muda, mtu aliandika hadithi hii kwenye sehemu ya kitabu cha Matayo akififikiria kuwa Yesu ('alaihi' salam) alifaa kusulubiwa. Kisha, mwandishi mwingine aliandika katika kitabu cha Matayo .Baadae, maandishi hayo yalitafsiriwa kabisa. "Mathew aliandika tukio hili katika kitabu chake kwamba kilichotokea wakati wa wake na kama alivyoshuhudia kwa macho yake mwenyewe. Lakini kuna shaka kwamba kitabu cha Matayo kiliandikwa na Matayo, yeye mwenyewe au na watu wengine. Wanahistoria wa Ulaya wanasema kuwa kuna mitindo miwili ya maandishi katika kitabu cha Matayo, na wanasema kwamba kitabu hicho kinawezekana kuwa kiliandikwa na watu wawili tofauti. Hata wa Kikristo waaminifu wa kidini wanakubali kwamba Biblia ambazo ziliopo duniani leo sio maneno ya Allahu ta'ala. Kama tulivyosema hapo awali.

Biblia ina mchanganyiko wa maneno ya Allahu ta'ala pamoja na maneno ya wanadamu. **Usia muhimu kwa Waislamu** ni kwamba: Katika Biblia aya zinazokubaliana na Qur'ani al-kerim lazima zikubaliwe; Lakini aya ambazo ni kinyume na Qur'ani al-kerim lazima (kuwa ni maneno ya wanadamu) zikataliweile aya ambazo hazikubaliane wala kukataliwa na Qur'na kerim zinaweza kuwa sahihi baada ya kuchunguzwa vizuri, hizo v zinaweza kukubaliwa na imani ya Kiislam.

Issa (Yesu [alaihi-sallam] alitumwa kurekebisha dini ya Waisraeli.

Lakini, Wayahudi hawakumpenda Issa (Yesu [alaihi-sallam]. Walisema kwamba Issa (Yesu [alaihi-sallam] alikuwa nabii wa uongo. Walilalamika juu yake kwa Warumi, wakasema: "Issa (Yesu [alaihi-sallam] anataka kuwa Mfalme wa Israeli, anataka kuwashawishi watu kuwaasi dhidi ya Warumi, anajiona kuwa ni

mwana wa Mwenyezi Mungu." Wakristo wanaamani kwamba, Pilatus, aliekuwa gavana wa Kiyahudi katika mamlaka ya Warumi alimkamata Yesu (alaihi 's-salam) akampeleka Hirodes. Hirodes alifurahi sana kwa sababu alitaka kukutana na Yesu (alaihi 's-salam) na vile kuona miujiza yake. Lakini Yesu (alaihi 's-sallam) alinyamaza kimya na hakumjibu maswali yaliyoulizwa na Hirodes. Baadae Hirodes alimpeleka tena kwa Pilatus. (Sura ya ishirini na tatu ya Luka). Yesu (alaihi 's-salam) alihimizwa na wafuasi wa Wayahudi, kisha Pilatus alimpeleka kwa Wayahudi kusulubiwa. Wakristo wanaamini kwamba Issa (alaihi-salam) alisulubiwa na kufa; baadae alifufuliwa na akapanda Mbinguni. Lakini Waislamu wanaamini kuwa Hadarat nabii Issa (Yesu) hakukamatwa wala kusulubiwa lakini alipandishwa mbinguni moja kwa moja. Na mtu aliyesulubiwa badala yake alikuwa Yuda (Yahuda, mmoja wa watume wake).

Ushahidi huo umefunuliwa katika Qur'ani al-kerim, Sura Nisa katika aya ya 156 hadi 159: "**Basi kwa sababu ya kuvunja kwao ahadi yao, na kuzikataa kwao Ishara za Mwenyezi Mungu, na kuua kwao Manabii bila ya haki, na kwa kusema kwao, mioyo yetu imefunikwa; bali Mwenyezi Mungu Aliipiga muhuri kwa kufuru zao, kwa hiyo hawaamini ila kidogo tu - Na kwa sababu ya kufuru zao na kusema kwao juu ya Mariamu masingizio makubwa. Na kusema kwao: Hakika tumemua Masihi Issa mwana wa Mariamu, Mtume wa Mungu; hali hawakumua wala hawakumfisha msalabani, bali alifananishwa kwao (kama maiti). Na kwa hakika wale waliohitilafiana kwa hili, wamekuwa wana shaka nalo, wao hawalijui hakika yake isipokuwa wanafuata dhana. Na kwa yakini wao hawakumua. Bali Mwenyezi Mungu Alimnyanyua Kwake, na Mwenyezi Mungu ni Mwenye nguvu, Mwenye hekima**. " Baada ya Issa ('alaihi' salam) kupanda mbinguni, Ukristo ulianza kuenea polepole ulimwenguni kote. Kutoka mwanzo, Warumi na Wagiriki ambao walikuwa wanabudu masanamu, walikataa dini hii mpya. Wakristo walikamatwa na kuuliwa. Walitupwa mbele ya wanyama mwitu katika mzunguko. Lakini, dini ya ukweli iliendelea mbele kujulikana na kuheshimiwa. Lakini ni aibu kwamba Injil halisi (Biblia) ilisambaratika muda mchache. Ushawishi wa uongo wa Paulo, ambae alikuwa mnafiki: " Ni sababu ya kusulubiwa kwa Issa (Yesu). Msingi wa Ukristo wa leo ni kwamba Allah aliruhusu mwanawe kuuliwa ili akasamehe dhambi za wanaadamu." Ingawa Issa (Yesu [alaihi-salamu] hakusema kwamba mtu yeyote anaezaliwa kuwa ni mwenye dhambi, Ukristo wa leo unaelezwa kama ifuatavyo:

1. Mtu anazaliwa kama ana dhambi. Adamu, mwanadamu wa kwanza, hakuitii amri ya Allahu ta'ala; Kwa hivyo, alifukuzwa kutoka peponi.

2. Vizazi vya Adamu, hadi sasa, vinaonekana kuwa na dhambi.

3. Issa (Yesu [alaihi-sallam] ni mwana wa Allahu ta'ala alimtuma ulimwenguni kuwaokoa wanaadamu kutoka kwa dhambi.

4. Allahu ta'ala aliruhusu mwanawe mwenyewe kusulubiwa kwa sababu alitaka kusamehe dhambi za wanadamu.

5. Dunia hii ni mahali pa mateso. Furaha na raha ni marufuku katika ulimwengu huu. Mtu aliumbwa kuteseka na kuwabudu.

6. Mtu hawezi kuwa na uhusiano wa moja kwa moja (ibada) na Allahu ta'ala. Hawezi kumuomba moja kwa moja. mapadrei tu ndio wanaweza kuomba Allahu ta'ala. Na mapadre pekee ndio wanaweza kusamehewa dhambi zao.

7. Kiongozi wa Wakristo ni Papa. Papa tuu ndie asiyekuwa na hatia wala makosa ; chochote anachofanya ni haki.

8. Roho na mwili ni tofauti. mapadri pekee ndio wanaweza kusafisha roho za watu. Lakini miili ya watu haitakuwa safi; itakuwa daima na dhambi.

9. Kwa sababu ya masuala haya yasiyokubalika, Ukristo wa kweli ulioletwa na Hadhrat nabii Issa (Yesu) ili kurekebisha dini ya Waisraeli ulipoteza misingi yake ya ukweli, na ikawa ni dini ya uwongo au dini inayoitwa Ukristo.

Watu wengine walijaribu kurejesha Ukristo kwa utaratibu na mfumo yake ya awali. Wakizingatia lengo hili, Padre aitwaye Luther alianzisha dini mpya iitwayo Uprotestanti, lakini yeye alifanya Ukristo ukawa mbaya sana kuliko ulipokuwa mwanzoni. Licha ya hao, dini ya Kiislam iliteremshwa ili kurekebisha makosa yote yaliyoingizwa katika Ukristo baada ya Issa (alai-hi'-salam) na kuweka dini takatifu katika hadhi yake ya asili kwa sababu ilikuwa imeharibiwa sana na ilikuwa ikizidi kuwa mbaya zaidi. Bila shaka, vitabu vyote vitakatifu vilivyoteremshwa na Allahu ta'ala vimeonyesha kwamba "Mtume mtukufu (alaihi-rahmat wassalam) atakuja," na atawaongoza wanadamu wote katika njia sahihi inayoongoza kwa waokovu. Ujumbe huu unaweza kuonekana katika Torati na katika Biblia pia. Aya ya 12-13 ya Sura ya kumi na sita katika Yohana inasema hivi: "Bado nina mengi ya kuwaambieni, lakini humuwezi kuyabeba sasa. Ni wakati gani yeye, Roho wa ukweli atakuja, na atawaongoza katika yote ya

ukweli." Katika aya ya 72, 96, 136, 163, ukweli huu uliteremshwa pia kwa wafuasi wake na Hadrat Issa (Yesu): " Mtume mtukufu atakuja, jina lake ataitwa Ahmad, atairejesha Injil (Biblia)) katika asili yake sahihi, kwa sababu itakuwa imeharibiwa mpaka atakapokuja, ataleta kitabu kitakatifu." Lakini inasemekana katika kitabu hicho kwamba yeye hakusulubiwa: mtu aliyemsulubiwa alikuwa Yuda, ambae aliwaambia maafisa wapi wanaweza kumwona Issa (Yesu). Ukweli huu pia unathibitishwa na Qur'an al-kerim katika Sura (Surat) Saff. Ayat ya saba inasema: " Na aliposema Issa bin Mariamu: Enyi wana wa Israeli, mimi ni Mtume wa Mwenyezi Mungu kwenu, ninaethibitisha yaliyo mbele yangu katika Taurati na kutoa habari njema ya Mtume atakayefika nyuma yangu jina lake ni Ahmad; lakini alipowafikia kwa Ishara zilizo wazi, wakasema: Huu ni udanganyifu dhahiri."

UISLAMU

Mtukufu Mtume aliyechaguliwa na Allahu ta'ala kueneza dini hii mpya alikuwa Hadhrat Muhammad ('alaihi' s salatu wassalam). Kwa kitabu hiki kinayoitwa **Kur'an Takatifu na Bibiliya** ina maelezo mengi juu ya jinsi Hadhrat Muhammad alivyokuwa, jinsi alivyopewa amri ya kwanza ya Mungu, na jinsi alivyoanza kueneza Uislam; hivyo, hakuna haja ya kurudia hao hapa. Hapa tutaongeza ukweli ambao haujaelezewa hapo awali. Uislamu ni dini ya ukweli iliyotumwa na Allahu ta'ala na ambayo Hadrat Muhammad (sall-Allahu 'alahihi wa sallam) alianza kuwahubiria watu wake akiwa na umuri wa miaka arobaini na mitatu baada ya kuzaliwa kwake mwaka wa 571 A.D. Kwa namna nyengine , alifikisha Ukristo na Uyahudi uliojitakasa, ambao ulikuwa umeharibika kwa sababu ya kubadilishwa na watu mafundisho yake . Jina la dini hii ni Uislam. Na ya bila shaka, yote haya yalikuwa asili kwa sababu tumewahi kuelezea huko nyuma katika kitabu hiki, kwamba dini amabayo anaitambua allah , ambayo ilikuwa imejuulikana tangu wakati wa Adamu ('alaihi' -salam), ilifikia asili yake ya mwisho na "**Uislam**," baada ya Uyahudi na Ukristo. Utafiti wa makini wa maisha ya manabii wengine na dini walizohubiri, ambazo zimeandikwa katika vitabu vya Wakristo, zinafafanua ukweli kwamba wao manabii pia walikuwa na dini moja tu ambayo ni dini ya "**Tawhid**", jambo ambalo, kwa upande wake, linathibitisha kwamba hoja yetu ya kwamba "utatu" ni upotofu ulioingizwa katika dini ya Issa 'alaihis-salam' na Wayahudi na Warumi.

1- Kitabu takatifu cha dini ya Uislamu ni **Qur'an al-kerim**. Qur'an al-kerim ni dhahiri kwamba ni neno la Allahu ta'ala. Ingawa vitabu vingine vitakatifu vimebadilishwa kwa muda mrefu na ndani yake baadhi ya maneno ya binadamu yameingizwa, Qur'ani al-kerim imebaki katika hali yake ya awali tangu ilipoteremushwa na hakuna neno, hata moja, mbalo limebadilishwa mpaka sasa hivi. Jambo la "Tawhid" linalo husu imani katika Uislam ni sawa na yale yaliyomokatika dini za manabii wengine. Kwa upande mwingine, na kwa bahati mbaya, baadhi ya hadithi za uongo na maandiko ya watu yaliingizwa kwa dini zao.

2- Leo, dini ya Kiislamu intajwa na kuidhinishwa duniani kote. Miaka iliyopita, wasomi wa dini ya Kikristo waliushambulia

Uislamu kwa upofu wao waliita 'Dini ya Uislam kwamba iliyoanzishwa na shetani', kwa mfano wapapa, ambao wanishikilia mamlaka ya dini katika Kanisa la Kikristo, walitengeneza safari za kupigana vita ili kuwangamiza Waislamu. Baada ya karne ya kumi na nane tu, wanahistoria wa Ulaya walijifunza dini ya Kiislam na hatua kwa hatua wakaanza kutafsiri Qur'ani al-kerim katika lugha zao wenyewe zakiulaya.

Licha ya ukweli kwamba baadhi ya tafsiri hizo zilifanyika na Wakristo washupavu, kwa sababu hiyo, tafsiri yao haikuwa sawa kulingana na Qur'an yenyewe, pia kulikuwa na tafsiri za kuwaminika zilizofanywa na wanahistoria waaminifu miongoni mwawakristo wa Ulaya. Kwa upande mwingine, kuna na baadhi ya tafsiri za Qur'an al-kerim zilizofanywa na Waislamu. Watu ambao walisoma tafsiri sahihi au tafsiri za Qur'ani al-kerim na kuelewa vyema, kisha wakaslimu ni Goethe, Carlyle, Lamartine, Tagore nawengineo. Maelezo ya kina juu ya athari ya tafsiri kwao yanaonekana katika vitabu vyetu. Lakini sasa tutafafanua makala kadhaa yaliyoandikwa na watu mbalimbali waliokuja Uturuki baada ya 1266 (1850) kwaajili ya dini ya Kiislam na Hadhrat Muhammad (sall-Allahu 'alaihi wa sal-lam).

Mheshimiwa Charles Charles, mwandishi wa kwanza wa ubalozi wa Uingereza huko Istanbul kati ya miaka 1311-1316 (1898), katika kitabu chake **Uturuki ipo Ulaya** kilichochapishwa mwaka wa 1900, anasema hivi kuhusu "Dini ya Kiislamu" "Dunia hii haikuwa uwanja wa Yesu ('alaihi' salam). Ukristo kama ungelikuwa umeunganishwa na serikali fulani au mashirika yoyote ya serikali, ungeporomoka kabisa. Tunaona kwamba ukweli huu ni kinyume kabisa na Uislam. Muhammad ('alaihi' salam) sio tu mtu wa kidini, alikuwa pia kiongozi mkuu wa umma zake. Aliheshimiwa na wageni wake hata zaidi inavyofanya wa fuasi wa kristo wanavyo mheshu Mfalme Papa. Muhammad ('alaihi' salam) alikuwa daima mjumbe makini na, licha ya shughuli zake za ajabu na miujiza, alisema kuwa alikuwa mtu tu na alikuwa na maisha yake binafsi kama watu wangineo walivyo."

Katika sehemu nyingine ya kitabu hicho cha Mheshimiwa Charles Charles, inasema hivi: "Tukizingatia mtindo wa maisha ya watu wakati wa Yesu ('alaihi' salam) na dhambi na makosa waliyoyatenda, itakuwa ajabu kuona kwamba madhambi hayo hayakukatazwa wala kubigwa marufuku katika Biblia. Biblia inapendekeza tu kwamba watu hawafanyi dhambi hizo. Haikutaja nini kitatokea kwa watu ambao wameyafanya madhambi hayo vile na adhabu zao zitakuwaje. Kwa upande mwingine, Qur'ani al-

kerim inaonyesha wazi wazi dhambi. Kwa mfano, kuwabudu sanamu au kuzika wasichana waliozaliwa(watoto wakike wachanga) hai, pamoja na adhabu kwa kila mmoja wao Akhera imealezewa wazi wazi.

Kwa hiyo, Qur'ani al-kerim ilitoa huduma kubwa sana kwa mataifa ya Arabia kwa kupingana kabisa na dini za uongo za siku hizo za kijahiliyya."

Sir Eliot anasema kuwa: "Mojawapo ya kanuni bora za Uislam ni kwamba Uislam haubaguwi kati ya wananchi na wageni wanchi; yani watu wote ni sawa. Hakuna mpatanishi kati ya Mwenyezi Mungu na mja Wake katika dini ya Kiislamu. Wapatanishi wa kati (mediator), kama mapadri, wameondolewa katika Uislam."

"Binadamu anaheshimiwa sana katika Uislamu. Kama vile, askari wa Kituruki ni mfano mzuri wa jambo hili, wao ni nidhamu kabisa wanafanya mpango wa kibinafsi, na mataifa mengine hayana askari kama hawa wa Kituruki. Lakini, nidhamu yao, utii mkali kwa viongozi wao na ujasiri wa maadili hutoka kwa ukweli kwamba wao ni Waislamu wema. Bila shaka ni Uislam ambao unaingiza ndani ya nyoyo zao sifa hizi nzuri. Zaidi ya hayo, ni Uislamu vile ambao umeanzisha "umoja wa mali" kati ya watu, kwa msaada wa "za-kat". Zakat inajaribu kuondoa pengo kati ya matajiri na maskini, pengo ambalo linaweza kusababisha mshtuko wa kijamii. Kwa hivyo, dini hii ya ajabu inatosha kwa kila mtu kuelewa mambo ya dunia na akhera. Mtu yeyote atakayejifunza kwa upendeleo na kwa undani maelezo ya Muhamadi ('alaihi' salam) atakuwa na heshima kubwa na upendo kwa ajili yake."

Sasa, hebu tuchunguze kitabu kingine. Katika kitabu chake **La Turquie Actuelle** (Uturuki wa Leo), kilichochapishwa Paris mnamo mwaka wa 1267 (1851), Kiongozi wa mkoa wa Kifaransa Henry A. Ubi-cini mwenye asili ya Kiitaliano ambae aliyezaliwa katika jiji la Touraine, Ufaransa, baada ya kuishi nchini Uturuki kwa miaka kadha, anaelezea kuhusu Uislam kama ifuatavyo:

"Dini ya Uislamu inamuamrisha binadamu kuwa na huruma na kuwa na mtazamo mwema. Watu masikini ambao walifukuzwa kutoka Ulaya kwa sababu walitwa "wajeuri", walikaribishwa kwenye ufalme na wameishi katika uhuru na usalama katika ulimwengu wa Kiislamu wa Kituruki, ambao mwanzoni walinyanganywa walipokuwa ulaya . Wananchi wote wa kila aina ya dini wameonyesha huruma sawa na haki sawa nchini Uturuki. Wazungu, ambao wanasema kuwa Waturuki na Waislamu ni wabaya, walipata masomo ya ubinadamu na ukarimu kutoka kwa

Waturuki na Waislamu. Mwandishi aliyeishi katika karne ya kumi na sita akasema: 'Ajabu, lakini nimeenda nchi za Kiislam. Sikuona matibabu mabaya au ukatili katika miji ya Waislam, ambao tunawaita wakatili. Wanaheshimu haki za wengine. Wao huwasaidia sana watu wa pweke.

Inaaminika kwamba katika nchi za Uislamu, wazee, vijana, Wakristo, Myahudi au Waislamu, na hata watu wasiyeamini Mungu wote hupewa haki sawa. 'Ninakubaliana naye.' (Muandishi Ubicini) anasema katika kitabu hicho kama ifuatavyo:

"Katika mji wa Istanbul matukio machache yalitokea katika sehemu inayoitwa 'Fatih' ambapo Waislamu wengi wanaishi. Lakini, kila siku, wizi na uhalifu ulifanyika katika sehemu inayoitwa Pera (Beyoglu) ambako Wakristo wengi wanapoishi. Hapa, watu huibiana na kuuaana, imekuwa tabia ya kawaida kama ilivyo katika miji mikubwa ya Ulaya. Licha ya mamia ya maelfu ya Waislamu wanaishi kwa amani, uaminifu na utulivu katika eneo lililoitwa 'Fatih', Wakristo karibu 30,000 huko 'Pera' wanaishi kwa uzito na uovu na nimfano mbaya wa uaminifu kwa ulimwengu. Waitaliano walitunga wimbo kwa Pera: '**Pera, dei sulirati il nido**', (Pera ni pango la wagonjwa). Wanaimba wimbo huu kwa kuendelea."

Bwana Maxima Rodinson, mtu ambae asiyeamini Mungu alisema juu ya Mtume wa Uislamu (sallAllahu 'alaihi wasallam) yafatayo; Katika kitabu chake **Muhammad**, kilichochapishwa hivi karibuni na kutafsiriwa katika lugha 25 za kigeni, alibadilisha maana ya mistari fulani akitafusiri Qur'an kulingana na mawazo yake mwenyewe, lakini bwana huyo Maxima Rodinson, Marxist, mwanakomunisti na mwanzo ni Myahudi, hakubali dini yeyote, na anatambua Waislamu wote (alaihi-mussalawatu wattaslimat) kama ni wagonjwa wa kifafa ambao waliona vizuka. Hata hivyo, juu ya Mtume Muhammad (sallallahu 'alayhi Wa sallam) alisema hivi: "Kwa kweli, tunajua kidogo sana juu ya utu wa Muhammad (rahma-Allahu ta'ala alaihi ya sallam) mtu ambae mawazo yake na shughuli zake zilizunguka katika ulimwengu wote. Lakini inawezekana kuona kwamba Muhammad (rahma-Allahu ta'ala alaihi ya sallam) alijaa mwanga wa kibinafsi ambao hauwezi kuonekana kwa mtu mwingine yeyote.Hii ni nuru ambayo iliwafanya watu waliokusanyika kuzunguka kipaji chake .Tunaweza kukubali jambo hili. Mimi nimejaribu kuelezea katika kitabu changu mwanga huu [halo] kama vile ninavyoweza kuona."

Kama inavyoonekana, waandishi wa Ulaya nao wanakubali

ukamilifu wa dini ya Kiislam, na vile wwanavo msifu Mtume (rahma-Allahu 'alaihi wa sallam) na kuwangalia Qur'ani al-kerim kama kitabu kamili. Lakini, hao wenyewe wanafikiri kwamba kitabu hiki hakikutumwa na Allahu ta'ala. Wanaamini kwamba: " Qur'ani imeandikwa na Mtume wetu (sall-Allahu 'alaihi ya sallam), yaani, ilitokea kutokana na uwezo wake wa kufikiria na sio ujumbe wa Allah. Muhammad ('alaihi' salam), ambae alikuwa muaminifu kabisa, aliamini kuwa Qur’an ilitumwa kwake Allahu ta'ala. "Baadhi ya wahistoria hawa wanasema kwamba Muhammad ('alaihi' salam) alijua kusoma na kuwandika au kwamba alipata elimu ya dini kutoka kwa Wakristo (au Wayahudi). Rodinson, mwanakomunisti aliyetajwa hapo juu, anajaribu kuthibitisha kuwa neno "**ummi**" (hajasoma), neno ambalo linafafanuliwa katika Qur'ani al-kerim kwamba Mtume mtukufu kwamba hajui kusoma wala kuwanndika, halimanishi kwamba "mtu asiyejua kusoma na kuwandika." Rodinson anathibitisha kwamba linamaanisha kitu tofauti kabisa. Anasema kwamba "Bahira" padri moja ndie aliyefundisha Mtume wetu.

Bahira alikuwa monki wa Kikristo. Katika nakala zingine zinasema kuwa, jina lake halisi linasemekana kuwa Georgius au Sargius. Kwa lugha ya Kiarabu, Bahira [au Behfra] inamaanisha "wanajulikana" na huenda ikawa ni jina la utani lililotumiwa kwa monki hii.

Siku moja Mtume wetu (Sall-Allahu alahihi wa Sallam), alipokuwa na umri wa miaka kumi na miwili, alimuona Abu Talib akijitayarisha kwa ajili ya safari ya biashara. Wakati Abu Talib alipomwambia kwamba hakutaka kumchukuwa, Mtume wetu alimuambia, "Katika jiji hili unaniacha na nani? Kwa sababu hapa sina baba, wala mtu yeyote anaenihurumia mimi." Abu-Talib alivutiwa sana na maneno haya ya Mtume wetu, **kwa hivyo aliamua kumchukuwa**. Baada ya safari ndefu, na msafara wa biashara walikaa kwa muda karibu na makao ya Wakristo kutoka Basra. Katika makao hayo kulikuwa na padri aliyeitwa Bahira. padri, huyo alikuwa mwanachuoni wa Kiyahudi aliyejifunza sana na alikuwa amebadilisha Ukristo baadae, alikuwa na kitabu kilichofikia urithi wake kwa njia ya mlolongo wa vizazi kadhaa na ambavyo alikuwa akiweka kama kitabu cha kutafakari kujibu maswali aliyoulizwa. Ingawa alikuwa ametembelea eneo hili mara kadhaa katika kipindi cha miaka iliyopita, hakuwa na hamu ya msafara wa Quraish wakati wote. Kila asubuhi alikuwa anakwenda kwenye mtaro karibu na monasteri na kuwangalia njee kuelekea mwelekeo wa wasiofikia karibu kama kwamba

alikuwa akitarajia jambo lisilo la kawaida. Wakati huu kitu kilichotokea kwa Bahira; kwa msisimko mkubwa, alisimama na kushangazwa. Aliona wingu, ambalo lilikuwa linazunguka na kufuata msafara wa Quraish. Wingu hili lilikuwa linamlinda Mtume wetu dhidi ya joto la jua. Baada ya msafara kukaa kidogo kwa ajili ya kupumzika, Bahira pia aliona Mtume wetu kama alivyo kaa chini ya mti, matawi yake yalimuekea kivuli cha kumsitiri. Msisimko wake uliongezeka. Hapo hapo, aliamrisha maandalizi ya meza kwa chakula cha jioni. Kisha aliwaalika wanachama wote wa msafara wa Quraish kula chakula cha jioni pamoja. Wote walikubali mwaliko huo, wakamuacha Mtume wetu (Sall-Allahu alaihi wa sallam) kutazama msafara wao. Bahira alichunguza wageni wake kwa uangalifu kisha akauliza, "Wapendwa WaQuraish , je, kuna yoyote kati yenu ambaye hakuja kwenye chakula cha jioni?" Wakasema, "Naam, kuna mmoja." Na alivyo tazama juu, wingu lilikuwa bado pale pale lilipo kuwa mwanzoni, ingawa wote katika maQuraish walikuja. Alipoona jambo hilo, alijua kwamba kuna mtu aliyeachwa kulinda msafara. Bahira alisisitiza juu ya kuja kwake kwa chakula cha jioni. Mara tu Mtume alipofika, Bahira akamtazama na kumchunguza kwa makini. Baadae Bahira akamuuliza Abu Talib, "Je huyu mtoto ni wako?" Abu Talib akasema, "Yeye ni mwanangu." Bahira alisema, "Kwa mujibu wa vitabu fulani, imeandikwa kwamba baba wa mtoto huyu hayoko hai; na huyu si mwanao. Wakati huo Abu Talib akijibu, "Yeye ni mwana wa ndugu yangu." Bahira aliuliza, "Nini kilichotokea kwa baba yake?" Akajibu, "Baba yake alikufa alipokuwa ni mdogo mno." Bahira: "Wewe umesema ukweli kabisa, nini kilichotokea kwa mama yake?" Abu Talib akajibu, "Alikufa pia." Akihakikishia majibu haya yote, baada ya hayo Bahira alimgeukia Mtume wetu na akamuomba afanye kiapo kwa jina la sanamu. Lakini Mtume wetu akamwambia Bahira: "Usiniambie kufanya kiapo kwa jina la masanamu hayo. Katika ulimwengu huu hakuna adui zaidi kuliko haya masanamu, nawachukia wote." Bahira kisha akaomba kiapo kwa jina la Allahu ta'ala na akamuuliza "Je! Wewe unalala?" Mtume wetu alimujibu, "Moyo wangu haulali, ingawa macho yangu yanalala." Bahira aliendelea mbele kuuliza maswali mengi na kupata majibu kama alivyo tarajia. Majibu haya yalifanana na yale yaliandikwa katika vitabu ambavyo alikuwa amesoma hapo awali. Kisha, Bahira alitazama macho ya Mtume wetu mpendwa, akamuuliza Abu Talib, "Je! Hii hupendi hukaa daima katika macho haya yanayobarikiwa?" "Ndio," akasema, "Hatukuwahi

kuiona kama inatoweka." Kisha, Bahira alitaka kuona Muhuri wa Unabii ili kuimarisha moyo wake baada ya kuona ushahidi huo. Lakini, Mtume wetu (rahma-Allahu alaihi wa sallam) hakutaka kufunua (mgongo) nyuma yake kutokana na hisia zake nzuri.

Lakini mjomba wake akasema, "hee mwanaangu, tafadhali fanya yale anayotaka." Hapo hapo, Mtume wetu alifunua nyuma yake na Bahira aliona uzuri wa Muhuri wa Unabii kwa kuridhika sana. Alimpusu kwa msisimko na machozi yalija usoni mwake. Kisha, Bahira akasema, "Nakiri kwamba wewe ni Mtume wa Allahu ta'ala." Na kwa sauti kuu aliwaambia ma Quraish: "Huyu ndie Mwalimu wa ulimwengu wote ... Huyu ni Bwana wa Ulimwengu ... Huyu ndie Mtume mkuu ambae Allahu ta'ala amemtuma kama baraka kwa ulimwengu wote. " Lakini wana biashara walishangaa; Wakasema, "Kwa mtazamaji wa padri huyu jinsi Muhammad (alaihis-salam) anakadiriwa kuwa juu na kubwa kuliko wengineo." Bahira kisha akamwambia Abu Talib kwamaba, "Huyu ni mtume wa mwisho na anaheshimiwa zaidi kuliko Watume wote, na vile dini yake ya Uisilamu itaenea ulimwenguni pote na kuondosha dini zote za awali. Kwa hivyo usimwende naye Dameski .. Kwa sababu Wana wa Israeli (Wayahudi) ni maadui wake .. Ninaogopa watamletea madhara mtu huyo mpendwa na waheshima, vile viapo vingi na ahadi nyingi zilifanyika kwa kumheshimu yeye Mtume wa mngu. " Abu Talib aliuliza, " Maana ya maapo hayo na ahadi?" Bahira alijibu: "Allahu ta'ala aliwaagiza Mitume wote ikiwa ni pamoja na Yesu (alaihi salam) kuwajulisha umma wao (wafuasi) kuhusu Mtume wa mwisho (Sall-Allahu alaihi wa sallam) ambae atakuja.

Abu Talib, baada ya kusikia maneno haya kutoka kwa Bahira, alibadilisha mawazo yake juu ya kwenda Dameski. Aliuza bidhaa zake zote za kibiashara huko Busra na kurudi Makka. Mkutano huu wa Mtume wetu (Sall-Allahu alaihi wa sallam) na Bahira ulikuwa wa kwanza na wa mwisho. Kwa hivyo, ilikuwa haiwezekani kwa mvulana mwenye umri wa miaka kumi na mbili kupokea kiasi chochote cha habari kuhusu dini kwa kipindi cha muda mfupi huo aliekuwa pamoja na Bahira.

Ingawa baadhi ya wanahistoria wa Kikristo wanasema kwamba Mtume wa mwisho (sall-Allahu ta'ala 'alaihi wa sallam) alipata masomo kutoka kwa padri aitwaye Mastura (lakini, kama walivyokiri) hawana ushahidi kwa hilo. Labda, huu pia ulikuwa mkutano mfupi.

Je! Inawezekanaje kwamba Qur'ani al-kerim, ambayo ni

kubwa sana na maneno yake halisi ni maneno ya Allahu ta'ala, yanaweza kuhesabiwa na mtu? Wakati Qur'ani al-kerim ikichunguzwa, inaonekana kwamba inafafaunua kwa undani sheria za asili, ambazo siri zake zimejuulikana hivi karibuni tu, na mageuzi ya maisha yenyewe. (Kwa mfano: fomu ya maisha ya kwanza ilitoka kwa maji; chakula cha ubinadamu kimetengenezwa na vipengele vinashuka kutoka angani, nk). Zaidi ya hayo, mifumo ya kijamii tunayojaribu kuikuza leo imeelezewa kwa njia ya mantiki zaidi na ya kuwaminika. Haki ya kuwa na mali inafanyika chini ya jina "zakat." Kanuni za maadili bora na namna bora ya kuwabudu hufundishwa. Hata kama alikuwa mtu mjanja sana, ufahamu huu na maarifa yake haiwezekani kuwamini kwa mtu ambae hajawahi kusoma kitabu, au habari hii imejulikana au imeandikwa miaka 1400 iliyopita. Wakati aya ya Qur'ani al-kerim ilishuka, Mtume hakujua maana yake yote, lakini alikuwa akimwuliza Gabriel ('alaihi' salam) ili apate kujifunza. Ikiwa Wazungu wanakubali utume wake, hakuna shaka kwamba watakuwa Waislamu na hivyo kupata furaha ya milele. Tunatarajia kwamba siku moja baadae wataiyamini na kuingia kwenye dini ya ukweli na hivyo watapata furaha isiyo na mwisho (mbinguni).

JE, FALSAFA INAKUBALIWA KATIKA ISLAM?

Hadi sasa, tumeelezea kwa ufupi kanuni za dini tofauti na tulivoelezea dini nyengine hapo juu.

Sasa, tutaelezea kuhusu dini ya Uislam. Kwanza, tunajiuliza kwamba, je, tunaruhusiwa kutumia falsafa katika Uislamu?

Falsafa ni jina la matokeo ya uchunguzi na utafiti wa masomo fulani yanayotambuliwa na mtu kwakutumia hekima, mantiki na majaribio. Kwa kifupi, “Falsafa” inamaanisha: "Kutafuta asili ya kila kitu na kutafuta sababu ya kuwepo kwake." Katika lugha ya Kiyunani, Falsafa ina maanisha "Filosofia" (upendo wa maarifa) na inategemea msingi wa kufikiri kwa undani, kutafuta, kulinganisha, na kuchunguza. Ni muhimu kwa wale wanaohusika na falsafa kuwa na ujuzi wa kina katika sayansi na katika saikolojia. Hata hivyo, bila kujali ujuzi gani mtu anao, anaweza kuwa na hitilafu katika mawazo yake mwenyewe, au, mwisho wa majaribio yake, hitimisho yake inaweza kuwa mbaya pia. Ndiyo sababu hitimisho linalofanywa kwa njia ya falsafa haliwezi kuthibitishwa moja kwa moja.

Katika Qur'ani al-kerim kuna aina mbili za aya (mistari). Ayaat (Aya) ambazo maana yake zipo wazi sana. Hizi huitwa "**muhkam**" (ayat imara).

Na maana ya baadhi ya ayaat hayawezi kueleweka kwa urahisi. Zinahitaji kuelezewa. Aya hizi zinaitwa "**muteshabih**" (ayat ya kimapenzi). Hadith, maneno ya Nabii (sall-Allahu ta'ala 'alaihi ya sallam), yamegawanywa katika sehemu mbili, yaani, yale yalio imara na yale yanaofaa. Katika dini ya Uislam, umuhimu wa kufafanua hadith hizo ulisababisha uanzishaji wa sayansi inayoitwa "**Ijtihad**". Mtume wetu (allahu ta'ala 'alaihi wa sallam) pia, alifanya ijtihad mwenyewe. Ijtihad zilizofanywa na Mtume wetu na Sahabi (marafiki [radiy-Allahu ta'ala alaihim ajmain]) ni vyanzo vikuu vya ujuzi wa Kiislam.

Waislamu wapya waliuliza nini kitatokea kwa mambo waliyokuwa wanayafanya kabla kuislimu kwao na mwelekeo wa Uislamu wao, wasomi wa Kiislam walipaswa kujibu maswali yao. Majibu ya maswali kuhusu masuala ya sifa yaliunda tawi la elimu ya Kiislam linayoitwa **Kalam** (**itiqani**). Wataalamu wa "Kalam" walithibitisha kimantiki kwa nini dini za awali zilikuwa si za ukweli. Wasomi hawa (rahimahumullahu ta'ala) walijitahidi sana kutatua mambo haya kwa kiina. Walitumia sana ukweli pamoja na maarifa ya thamani sana ya "mantiki". Kwa upande mwingine, ilikuwa ni muhimu sana kuwaambia Waislamu wapya ukweli huu juu ya Allah: kwamba Allah; Yeye ni mmoja, aliyehai; Hakuzaa mtu yeyote, wala hakuzaliwa.

Hili lilifanyika kwa namna ambayo inawezakana kueleweka kwa urahisi. Wasomi wa Kalam walifanikiwa sana katika jitihada zao. Hata hivyo, wanasayansi wa Kiislam waliwasaidia katika kazi hii takatifu. Kwa mfano, Yaqub Ibn Ishaq al-Kindi, mwanachuoni wa mantiki na astronomy, alisoma kwa miaka mingi ili aigeuze imani ya wanaoabudu masanamu Sabi'i na Va-san'a, ambao waliona nyota kuwa takatifu, na imani yao hii isiyo sahihi. Hatimae, alithibitisha kuwa imani yao ilikuwa mbaya kwa kuwaonyesha ushahidi tofauti. Jambo linalosikitisha kusema, ni kwamba, yeye mwenyewe aliathiriwa na mawazo ya falsafa ya kale ya Kigiriki na akajiunga na kundi lililoitwa "Muu'tazila." Alikufa Baghdad katika mwaka wa 260 (873).

Wakati wa Harun Rashid ", Khalifa wa tano kwa khilafat ya Abbasid, walianzisha taasisi inayoitwa" **Darulhikma**" katika mji wa Baghdad. Taasisi hii ilitumiwa kama kituo kikuu cha kutafsiri sio tu huko Baghdad, bali pia Damasko, Harram na Antiokia (An-

takya) amabako vituo vile vya sayansi vilianzishwa. Kazi iliyoandikwa kwa Kigiriki na Kilatini ilitafsiriwa katika ofisi hizi pamoja na vitabu vilivyoandikwa katika lugha za Kihindi na Kiajemi.

Kwa kweli, Renaissance halisi (kurudi kwenye kazi za kale za thamani) ilianzia katika mji wa Baghdad. Kwa mara ya kwanza, kazi za Plato, Porphyrios na Aristotle zilifasiriwa katika lugha ya Kiarabu. Kazi hizi zilizingatiwa kwa makini na wasomi wa Kiislam (rahimahumullahu ta'ala). Walihitimisha kuwa baadhi ya maoni ya wanafalsafa wa Kigiriki na Kilatini walikuwa sahihi, lakini wengi wao walikuwa na uharibifu. Kwa sababu wao walikuwa kinyume na "Muhkam ayat, hadiths, mantiki na hekima." Iligunduliwa kuwa hawakujua ukweli wa sayansi na dini, na kwamba walifanya makosa zaidi katika mambo ambayo hayaeleweki kwa kutumia hekima. Wataalam halisi wa Kiislam, kwa mfano Imam-i Ghazali na Imam-i Rabbani (rahimahumullahu ta'ala) walisema kuwa hawa wanafalsafa hawakuwamini misingi muhimu ya imani; Kwa hiyo, wataalam wa Kiislam waliripoti kwa undani imani isio sahihi ambayo iliaminika na wanafalsafa wasioamini dini ya ukweli.

Kuna maelezo zaidi juu ya jambo hili katika kitabu kinachoitwa **Al-Munkizu Aniddalal** kilichoandikwa na Imam-i Ghazali. Wataalam wa Kiislam wakati walikuwa wakielezea aya za "**mutashabi**" (aya) na hadithi, walimfuata (walitegemea) tu ijtihad ziliyotolewa na Mtume Muhammad (sall-Allahu ta'ala 'alaihi wa sallam) na Sahaba (wake). Wataalam wa Kiislam walikataa kabisa maoni ya falsafa ya kale yaliyo kwenda kinyume na Uislam; kwa hivyo walilinda Uislam kutoharibiwa kama Ukristo ulivyokuwa. Lakini, watu wasiojua dini walichuukuwa kutoka kwa wanafalsafa maneno mengi wakififikiri kwamba kila maneno ya wanafalsafa hao yalikuwa ya ukweli. Kwa hivyo, imani ya uharibifu ikaundwa katika Uislamu." Mtume wetu (rahma-Allahu 'alayhi wa sallam) amebainisha kwamba vikundi sabini na mbili vitatokea katika Uislam. Wanafalsafa wengine, walijitokezea na waliongozwa na falsafa za Kigiriki, Hindi, Kiajemi na Kilatini, kama vile Ibni Sina, Farabi, Ibni Tufayl, Ibni Rushd, na Ibni Bace. Wanafalsafa hao katika mambo mengine walienda kinyume na ukweli wa Qur'an al-kerim. Ibni Khaldun aligawanya elimu ya Kiislamu katika sehemu mbili, yaani, "**Ulum-i Nak-liya**" [Tafsfr, Qiraat, Hadithi, Fiqh, Farai, Kalam, Tasavvuf] na **Ulum-i akliyya** [Mantiki, Fizikia, Hali, Kemia, Hesabu, Jiometri, Upimaji, Munazara, falaki]. Kundi la kwanza linaitwa "Maarifa ya Kidini." Matawi machache katika

kundi la pili, ambayo linaweza kueleweka kwa majaribio, huitwa "ujuzi wa kisayansi."

Imam-i Muhammad Ghazali (rahima-hullahu ta'ala) alijitahidi dhidi ya Wagiriki wa kale. Alichunguza falsafa ya Kigiriki na kukataa mawazo yao ambayo hakukubaliana nayo. Falsafa iliyochanganywa na imani za Kiislam wakati wa Harun Rashid (rahima-hullahu ta'ala) ilikuwa ni mwongozo wa falsafa kama vile Montesquieu na Spinoza. Ambao walikiri waziwazi kwamba walikuwa chini ya Farabi, ambaye falsafa yake ilikuwa inaitwa "Farabius."

Imam-i Ghazali (rahima-hullahu ta'ala) alijitahidi dhidi ya kundi la Dai ambalo ni la wa Shii-a. Kundi hilo lilikuwa ni lakwanza miongoni mwa makundi sabini na mbili amabayo mtume aliotutahadharisha. Kulingana na falsafa ya Dai, wanadai kwamba Qur'ani al-kerim ina mambo mawili, yaani, kipengele cha ndani (batini [asiyeonekana] na kipengele cha nje (zahiri [inayoonekana]). Walijiita wenyewe "kundi la batini." Imam-i Ghazali (rahima-hullahu ta'ala) anapinga falsafa zao na hakubaliani nao hata kodogo. Baada ya kushindwa, walitoka kwanye Uislamu kwa kusema na kutoa maana za uongo kwenye aya (Aya) na Hadith-i sherifs ambazo maana zake hazikuwa wazi.

Hatimaye, washii-a hao wakawa "**Mulhids**" (wasioamini). Baadae, kwa kuwa walikuwa pia ni wana siasa, walipoteza uaminifu wao mkubwa kwa Waislam (Waislamu wa kweli).

Mashii-a walichanganya dini ya Kiislam na falsafa zao na wakajiita wenyewe kuwa ni wafuasi wa Hadrat Ali ('radiy-Allahu' anh). Baadae matawi mbalimbali ya Kishii-a yaliibuka. Kwa mfano kundi liloitwa Khawarij lilisema kuwa niwafuasi wa Hadrat Ali, lakini baadae wakaibuka kuwa adui wake. Kulingana na falsafa hao Mashii-a "Muislamu yeyote atakae fanya dhambi kubwa huwa makafiri." Ndiyo maana wanadai kwamba Hadrat Ali na Hadrat Muawiya (radiy-Allahu ta'ala anhuma) ni makafir (wasioamini).

Baadae, fikira mpya ilizuka kupinga wazo hili. Wao walitegemeana tu kwa mantiki yao na wakasema, "Hapa duniani mtu hawezi kumuhukumu Muislamu ambae amefanya dhambi kubwa, kama vile kumua Muislamu mwingine. Hukumu juu yao itatolewa na Allahu ta'ala siku ya Akhera. Kwa sababu hii, kundi hili la Washii-a halihisabiwi kuwa la wakafiri (wasioamini). " Na wafuasi wa falsafa hii mpya waliitwa jina la "**Mu'tazila**."

Falsafa nyengine iliyotokea kwenye Mashii-a iliitwa "**Galiya**,"

jina ambalo linamaanisha "wenye kuenea." Mashii-a wanasema kuwa Pepo na Jahannamu yapo duniani. Wao ni kafirun kabisa (wasioamini). Kwa sababu hakuna uhusiano kati yao na dini ya Uislam.

Maadui wa dini yetu ya Uislamu waliotaka kuibomoa walitoka ndani ya Uislamu na waliunda vikundi vidogo vidogo lakini vibaya sana, na wakajifanya kuwa chini ya jina la Uislam. Kwa mfano Bahai, Qadian na Tabligh-i Jama'at ni makundi maarufu sana waliotaka kuibomoa Uislamu.

1- BAHAIYA: Mfalme wao ni Mfarisi aitwaye Albab 'Ali. Mfalme huyo alikuwa anajiita kioo. Alikuwa anasema, Mwenyezi Mungu anaonekana katika kioo chake hicho. Baha-ullah Alipokufa, mwanawe Abbas, alimrithi na akawa mkuu wa kikundi hicho. Abbas alipokufa mwaka 1339 (1921 A.D.), mwanawe Shawqi alichukuwa nafasi yake. Bahaullah alijidai kwamba alikuwa nabii. Katika falsafa yao, nambari kumi na tisa ni nambari takatifu. Aina zote za uhasherati huhesabiwa kuwa heshima. Nawalichapa vitabu vingi katika lugha tofauti. Na wanadanganya watu kwa urahisi sana.

2- QADIANI: Hawa pia huitwa 'Ahmadiya'. Mheshimiwa profesa Abu Zuhra, wa Jami-ul-azhar, anasema, "Mirza Ahmad, muanzilishi wa Uhamadiya alikufa mwaka wa 1326 (1908 AD), alizikwa katika jiji la Qadian karibu na Lahore. Waqadian wanasema, kuwa Issa (alaihi-salam) alikuja Kashmir baada ya kukimbia kwa Wayahudi na wanadai kwamba Issa (alaihi-salam) alikufa kipindi alipo kuwa Kashmir. Maqadian hao "Wanamwita Ahmad Qadian Mtume wao." Na wanasema, "Qur'an al-kerim inafafanua kuwa Wayahudi na Wakristo ni watu wema.

Kwa hiyo, Waqadian wanaamini kuwa ni tendo la ibada kuwapenda Waingereza. Wanasema," Amri zinazohusiana na Jihad ni za kale, zimeharibika na ziko wazi. Wanasema: "Ikiwa mtu hatatuita 'kafir,' hatutamwita Kafir. Hatukuruhusiwa kukubali binti zetu kuolewa na watu wasio wa Qadiani lakini tunaweza kuoa binti wao."

Allama Husain Muhammad (rahmatullahi 'alaih), aliyekuwa mwalimu katika shule ya Dir-i zur, aliandika katika kitabu chake **Ar-raddu' Alal-qadianiyya** kwa undani maneno ya Qadiani ambayo yanawafanya wawe makafir. Kuna makafiri ambao wanajitambulisha kwa majina fulani kama ya Waislam. Hao wanapinga Wakristo na Wayahudi na kuthibitisha ukweli kwamba Uislamu ni dini pekee ya ukweli na nimwongozo pekee wa furaha.

Hata hivyo Bahai, Qadian, Shii-a na mawahhabi huwadanganya watu hawa masikini kwa vikundi vyao vibaya. Msomi wa Fizikia Abdussalam, ambae alishinda tunzo la Nobel, ni Qadian. Ahmad Deedat, ambae aliwavutia Wakristokuingia kwenye Uislamu mwaka 1980 na kujadiliana nao, sio Muislamu wa kisunni. Watu hao huzuia waislam wapya kutofikia njia ya kweli ya ya kiislamu na furaha ya milele.

Masufi ni kundi la Waislamu wa kweli ambao huitwa **Ahl as-sunnat**. Watu hawa, sio falsafa msimamo wao mkuu. Kwa mujibu wao, ufahamu kamili wa Qur'ani al-kerim, na kuwa Muislam wa kweli, inahitaji kufanya ibada kamili, na Mtume wetu Allahu ta'ala alaihi wa sallam, sio tu katika kufuata amri zake na marufuku , lakini pia kwa kujilazimisha kikamilifu kufuata mwenendo wake wa kitabia.

Wanaume wenye sifa za Tasawwuf: Watu wanaoitwa Sufi walijitokeza katika kundi la Waislamu, kwa neno jingine huitwa Waislam wa "Ahl-as-Sunna". Sufi haihusishwi na falsafa. Wanasema ili kuwa Muislamu halisi ni bora huelewe Qur'ani al-kerim, na vile ni muhimu kutekeleza sio tu amri na marufuku ya Mtume wetu (sall-Allahu 'alaihi wa sallam), lakini pia tabia zake zote pamoja na kanuni zake za maadili ni vyema kuzitekeleza.

Ifuatavyo ni msingi ya wa Kisufi;

1) **Faqr**, (Utafakari) ambayo ina maana, "Kufahamu kwamba daima unahitaji msaada wa Allahu ta'ala." Kwao, "hakuna mtu isipokuwa Allahu ta'ala ambae anauwezo wa kuumba viumbe vyote au kitu chochote.. Allahu ta'ala ni Muumba wa wote."

2) **Zuhd** na taqwa: "Kujihusisha na Uislam, kuzingatia kanuni zote za Uislamu katika maisha yako, kuwa na manufaa na kuwabudu mola wakati wote.", neno "sofu" linatumika badala ya "sufi".

3) **Tafakkur**, utulivu na dhikr: "Kufikiria daima juu ya Allahu ta'ala na baraka zake, na kutozungumza bila mpango wowote, na kutozungumza na mtu yeyote, bali kuzungumza kwa kadiri iwezekanavyo, na daima kurudia jina la Allahu ta ' ala kila wakati."

4) **Hal** na **Maqam**: "Kuelewa, kwa njia ya nuru (ujuzi) unaokuja kwako, kwa moyo wako na roho yako, na kujua kwamba imetakaswa kwa kiasi gani." "Kuwa na ufahamu wa mapungufu yako."

Mtu wa kwanza na maarufu sana kwa "sufi" alikuwa Hasan al-Basri (radiy-Allahu ta'ala anh) 21-100 (624-727). Hasan al-Basri alikuwa mchungaji mkubwa wa Kiislamu alikubaliwa kama imam (mujtahid) na Waislamu wote. Yeye ni maarufu kwa tabia zake nzuri na pia ujuzi wake usioweza kupatikana kwa watu wa kawaida. Hasan al-Basri wakati alipohubiri aliweka hofu ya Mwenyezi Mungu ndani ya mioyo ya wasikilizaji wake, na alikuwa mwanachuoni mzuri wa Hadithi kupitia kwa Hadithi nyingi zilizotumiwa.

Wasil bin Ata, mwanzilishi wa falsafa ya Mu'tazila; alikuwa mwanafunzi wa Hasan-i Basri. Lakini, aliwacha mafundisho ya al-Bas-ri. **Mu'tazil** inamaanisha kutengwa. Jina jingine linalotumiwa kwa **Mu'tazila ni Qa-dariyya**. Linatumika kwa sababu wanakataa qadar (hatima). Wanasema: "Mtu ndiye muumbaji wa kile anachofanya.Wala Mwenyezi Mungu hajui uovu au wema kabla hakuja fanywa ,. Kwa hiyo, akitenda tendo baya atakuwa na jukumu kamili kwa hilo. Haiwezekani kuepuka jukumu hilo "Dhana hii, inayoitwa" qadariyya, "ilipendekezwa na Wasil bin Ata, ambae alikuwa mwanafunzi wa Hasan al-Basri na ambaye aliendelea kuhudhuria masomo yake. Kwa sababu hii Hasan al-Basri, ambaye aliamini sana Qadar za mnyezi mngu, hakumkataa Wasil bin Ata kuwa mwanafunzi wake.

Lengo la Tasawwuf ni kufikia "**Ma’rifat-Ilâhiyya**." Ma’rifat-Ilahiyya mâna yake ni kujua sifa za Allâhu ta’âla. Haiwezekani kwa mtu kutambua tabiaza allah za kipekee. Mtume wetu (sall-Allahu 'alaihi wa sallam) alisema: "**Msifikirie kuhusu tabia Za Allâhu ta’âla za kipekee. Fikirieni kuhusu nema Zake**." Mfano, hatupaswi kufikiria kuhusu Allahu ta’âla yuko wapi, ila inafaa kufikiria kuhusu sifa na nema zilizopewa binadamu katika kumjua allah. Mara alisema: "**unapofikiria kuhusu tabia za Allah za kipekee, basi kile kinachokuja akilin mwako sio Allah**." Kipimo cha kufikiria na uwezo wa busara ya binadamu unamwisho wake. Hawezi kufahamu vitu vilivyopo ju ya kikomo hicho.

Anapofikiria sana anakosea. Hawezi kufikia ukweli. Busara na mawazo ya binadamu haviwezi kufahamu siri na mambo ya elimu ya dini yenye kutatanisha. Ndio kwanini watu wanaochanganya falsafa na elimu ya dini walitoka kwenye njia ya kweli ilionyeshwa na Uislam hatimaye wakawa **watu wa uzushi**. Watu wazushi sio makafiri; ni waislamu. Lakini walitoka kwenye njia ya kweli, na wamekuwa moja kati ya makundi sabini na saba ya uzushi. Tunafaa kufikiria hivi: Hakuna kitu kwa jina la falsafa ya Kiislam. Kuna watu ambao wamechanganya falsafana Uislam. Kulingana

na wanachuoni wa Ahl-i Sunna, chimbuko la elimu ya kiislam ni muhkam ayat (zenye maana ya wazi wazi) na hadith za mtume, wala sio busara za binadam au mawazo mtu. Msingi wa Tasawwufu ni kujitambua mwenyewe. Tasawwuf pia msingi wake ni mapenzi ya Allah. Haya yanaweza kufikiwa na kujirekebisha na kumfuata mtume Muhammad. Mtu anapojendeleza kwenye njia ya Tasawwuf, matukio mbali mbali yanajitokeza kwenye moyo wake... Watu ma Tasawwufu wanahisi muonekano wa Allâhu ta'âlâ kwenye nyoyo zao. Ndio maana kifo sio janga kwao, ila ni kitu kizuri na kitamu. Ina maanisha kurudi kwa Allâhu ta'âla; kinawafanya kuwa na furaha. Mevlana Celaleddin Rumi"1 (rahima-hullahu ta'ala), msufi mkubwa, alikiita kifo "Shab-i Arus". Hakuna huzuni au kutokuwa na matumaini kwenye Tasawwuf. Kuna mapenzi na muonekanao tu. Mewlana anasema: "mlango wetu sio mlango wa watu wasiokuwa na matumaini

Dawa zinazotakiwa kutibu moyo zinatengenezwa kutokana na vitu vitatu. Kumiliki imani ya ukweli kama walivyofundisha wanachuoni salafu swalekh, kuwabudu na kujilinda dhidi ya vitu viliyokatazwa. Ni huzuni kusema, hao wasiojua dini ya kiislam au Tasawwuf ni kwanini wanatumia dini kama njia ya kupata faida za dunia. Wanachanganya njia ya Tasawwufu pamoja na vitendo vya kuwabudu, na muziki ili kuzichanganya kwenye Tasawwuf vionekane kama vilikuemo, hawajielewi hawa wamegeuza ibada za kidini kuwa kucheza ngoma kwa kusikiliza miziki kama sherehe za Mewlewi., Ingawa vitendo hivi havina uhusiano na Uislam, na havija tajwa kwenye aya au hadith yoyote, watu hawa wanavionyesha kutumia jina la dini ya sufi na sherehe za Kiislam. Mtume wetu (sall-Allahu 'alaihi wa sallam) na hakuna mmoja kati ya masahaba zake waliotekeleza sherehe kama hizi. Hawa walikuwa Tasawwufu kwenye enzi zao. Lakini hakukuepo sherehe za derwish. Leo, Falsafa hii ya kizushi imetajwa katika vitabu vyote vya kigeni vilivyoandikwa kuhusu Tasawwuf. Imam Ghazali (rahma hullahu ta'âla) alikuwa mwanachuoni wa kiislam katika elimu ya "Kalam" vile vile mtaalamu wa kweli kwenye nyanja ya Tasawwuf. Inasemekana kwamba mwanachuoni wa kiislam mkubwa pia Shaikh-ul Islam wa mfalume Sulayman the Magnificent (rahima hullahu ta'ala), Abussu'ud Effendi (rahima hullahu ta'ala) 896-982 (1490-1574), aliwatesa sana watu wa Tasawwuf na alifika hatua ya kutoa uamuzi rasmi kuwaua kwa kuwanyongwa. Madai haya sio kweli. Abussu'ud Effendi aliwatesa vibaya wale derwish waliopotea na wanaojichanganya na watu wa Tasawwuf wa kweli au wale waliokuwa wanadai kwamba: "Watu

ambao wamefika daraja ya juu kwenye Tasawwuf hawatii amri za kidini. Hawatakiwi kujishugulisha wenyewe na mambo yalioruhusiwa na yaliokatazwa. Kwao hakuna tofauti. Abussu'ud alitoa uamuzi rasmi wa kifo kwa wale wanaotenda dhambi zinazosababisha ugonvi nchini kote.

Kiongozi wa watu waliokata wale wanaochanganya falsafa na elimu ya Kiislam ni Mtume Muhammad (sall-Allahu 'alaihi wa sallam). Hadith hi ni maaruf sana: "**Umma wangu utagawika katika makundi sabiini na tatu. Sabiini na mbili ya makundi hayo yatakwenda moto Jahannam, na kundi moja tu litakuwa salama. Na hao ndio wale wanaonifuata na Sahaba zangu**." Hadithi hi tukufu, inayotabiri yabaadaye, ni muujiza mkubwa. Ilitokea kama alivyotabiri. Wanachuoni wa kiislam wamefafanua makundi sabini na mbili haya kwa upana, waliochanganya falsafa na itikadi za kiislam na wakaacha njia ya ukweli iliokuwa ya masahaba wa mtume. Chini ya mwangaza wa hadithi ya mtume Muhammad alaih salam iliotajwa hapo ju, wanachuoni wa kiislam walipinga makundi hayo kwa kutumia ushahidi mwingi sana. Mmoja ya wanachuoni wa kiislam wakubwa ni Sayyid Sherif Jur-jani (rahma hullahu ta'âla). Mwanchuon wa kiislam huyu, aliyekuwa amefikia daraja la Wilayat kwenye Tasawwuf alikufa mnamo mwaka 816 (1413) kwenye mji wa Shiraz. Kitabu chake **Sherh-i Ma-waqif** kimejaa ushahidi wa aina hii. Pia, Sa'daddin-i Taftazani, (rahmahullah ta'âla), aliefikia daraja la juu kwenye elimu ya Kalam, alifuta falsafa za kizushi kwa kutumia kitabu chake chenye thamani kinachoitwa **Sherh-i aqaid**. Alikufa kwenye mji wa Samarkand mnamo mwaka 792 (1389). Na kitabu **Al-Milal wan nihal** kilichoandikwa na Muhammad Shehrestan (rahimahullahu ta'âla), aliyekufa mwaka 548 (1153), kimejaa za kupinga hilo . Kitabu hiki kilichopo kwenye lugha ya kiarabu na tafsiir yake ya kwenye lugha ya kituruki vimechapishwa mara kwa mara. Kilitafsiriwa kwenye lugha za Ulaya na UNESCO; kwa hivyo, imeeleweka na ulimwengu wote kwamba hakuna falsafa katika asili ya Uislam, na sio sahihi kusema "falsafa ya Kiislam."

Imam Muhammad Gazâli (rahmahullah ta'âla) alichunguza Tasawwuf na metaphysics na akafafanua kwenye vitabu vyake **al-Munkiz** na **at-Tahafut-ul falâsifa** kwamba hawa wanafalsafa walitegemea kwenye akili tu, kwamba walikosea sana, na watu wa Tasawwuf kwa kufuata ayât na hadith walifikia imani ya kweli na neema za milele. Alichunguza kila moja ya falsafa za makundi ya uzushi sabiini na mbili, ambao kama tulivyosema awali, ni waislam, na kuona kwamba makundi hayo yote yameshawishika

na wanafalsafa wa kigiriki.

Ikiwa sisi ni waaminifu tutaona vizuri kwamba falsafa ya wanaoitwa "**makundi ya kizushi**" hayendani sambamba na ukweli, tuseme kwa mfano hayendani na Qur'ân al-kerîm na Hadith-i sherif za mtume. Katika karne yetu, vifungu walivovitoa kwenye falsafa za kigiriki za zaman hazipewi umuhimu. Tukilinganisha falsafa za makundi ya wazushi mmoja na nyingine, tutaona kwamba wote wanakubaliana kwa ukweli kwamba Allâhu ta'âla ni mmoja, kila kitu kinatoka Kwake; Ndie mtawala kabisa; Uislam ndio dini ya ukweli kabisa na ndio dini ya mwisho; Qur'ân al-kerîm ni neno la Allâhu ta'âlâ na Muhammad (alaih salâm) ndie mtume Wake wa mwisho. Ukweli hu wote umesemwa na makundi yote yenye uzushi. Wanatazama binadam kuwa kiumbe mtakatifu sio muasi.

Wakrisito wanadai hivohivo, makundi sabiini na mbili yote ni waumini na waislam. Hata hivyo, kwa mtazamo wao, akili, falsafa na dini ni kitu kimoja. Ndio maana kuna baadhi ya tofauti kati itikadi zao. Kwa kuwa wanategemea falsafa tofauti, baadhi ya mgawanyiko wa wasiwasi na mapambano yameanza kati yao. Yupi kati yao ni sahihi anafahamika kwa kuwatathmini kwa kutumia taarifa sahihi kutoka kwenye hadith-i sherif za mtume (alaih salam). Haiwezekani kutambua kundi sahihi kwa kutumia nguvu au kwa kujifanya adui au kutukana mtu mmoja watu wengi kwamba ni ma kafir.

Kulingana na wanachuoni wa kiislam, Uislam unakataza kuvamia mambo matano. Na haya ndio: 1) Uhai, 2) Mali, 3) Akili, 4) Kizaz, 5) Dini. Mzushi akisema kwamba falsafa yake ndio ilio sahaih kuliko zingine zote na kwa ajili hio anaua na kuwangamiza kiunyama na hasikilize ushauri wowote, basi kwa hali hiyo, tunasema kwamba mtu huyu ana upungufu wa dini au akili. Sasa, acha tuangalie tena mengi kuhusu yepi Anayotaka Allâhu ta'âla kutoka kwa Muislam wa ukweli na yale Aliyomuamrisha kufanya kupitia aya za Qur'ân al-kerîm wakati tunaacha falsafa hizi zilizochanganywa na elimu ya iman na watu wazushi huko nyuma. Jambo la ukweli nikwamba hakuna falsafa kwenye Uislam. Makundi sabini na mawili ya uongo yalijeruhi Uislamu kwa kuchanganya falsafa nayo. Kwa upande mwengine, walichanganya falsafa ya Kigirik ya zamani na itikadi za Uislam, na kwa upande mwengine walibadilisha itikadi za kidini kulingana na mawazo yao na misimamo yao. Lakini kikundi cha Hii ni kwa sababu imani ya Kiislam inalingana na akili ya kawaida. Hekima ya mtu ikiwa na shaka na kitu chochote katika Uislam, basi inafahamika kwamba

hekima ya mtu huyu ni sakim sio salim. Kwa kawaida, hekima yoyote au mawazo ambayo inachukulia Uislam kuwa wenye upungufu na kwa hivyo inajaribu kukamilisha kwa kutumia falsafa lazima ieleweke kama kasoro lakini kundi sahihi ni lile ambalo haliangalii matakwa yake ya kinafsi bali linaangalia haki zaid atafuata akili yake ya kawaida, maadili yake na huenda yatakuwa sawa na amri za Allahu ta'ala. Imelezewa kwenye mwisho wa mlango wa kitabu cha tafsir cha **Riih-ul Beyan** kilichoandikwa na Ismail Hakki kwamba Allahu ta'âla atampa mtu huyu iman ya ukweli. Wanachuoni (rahima humullahu ta'ala) walitaja wanafalsafa wa Kigiriki katika vitabu vyao kwa kuwapinga tu. Makundi ya uzushi na yaliyopotea yalijaribu kuchanganya falsafa ya Kigiriki na imani za Kiislam, lakini kundi la Ahl as-Sunna lilijaribu kuzitenganisha na kuziweka nje ya dini ya Uislam. Kisha mtu ambae anataka kujifunza Uislam kwa usahihi ili kuelewa kile Allahu ta'ala amemanisha kwenye maneno yake lazima asoma vitabu vilivyoandikwa na wasomi wa Ahl as-Sunna wa Jamaat.

Suratu Yunusu aya 45: **Hakika Mwenyezi Mungu Hawadhulumu watu cho chote, lakini watu wanajidhulumu wenyewe.**

Surat Ra'd aya 12: **Hakika Mwenyezi Mungu Habadili yaliyoko kwa watu mpaka wabadili yaliyomo ndani ya nafsi zao.**

Surat Yunus 109: **basi najiongoza na kufuata njia nzuri ya allah, anaongoka kwa faida ya nafsi yake; na anayepotea, basi anapotea kwa hasara ya nafsi yake; na mimi si mlinzi juu yenu.**

Sasa tunafaa kuwa watu wa aina gani? Allahu ta'âla anafafanua watu wanaomuamini katika qur-an:

Surat Furqân aya 64-75: **Na watumishi wa Rahmani ni wale wanaotembea ardhini kwa unyenyekevu, na wajinga wakisema nao husema: Amani** (iwe ju yenu)**; Na wale wanaokesha usiku kwa ajili ya Mola wao kwa kusujudu na kusimama. Na wale wanaosema: Mola wetu, Utuondolee adhabu ya Jahanamu, bila shaka adhabu yake ndio iendeleayo. Hakika (Jahanamu) hiyo ni kituo kibaya na mahali (pabaya) pa kukaa. Na wale ambao wanapotumia hawatumii kwa fujo wala hawafanyi ubahili, na wanakuwa waadilifu baina ya yao. Na wale wasiomwabudu mungu mwingine pamoja na Mwenyezi Mungu, wala hawaui nafsi aliyoiharimisha Mwenyezi Mungu isipokuwa kwa haki, wala hawazini, na atakayefanya hilo bila shaka atakutana na adhabu ya dhambi yake. Atazidishiwa adhabu siku ya Kiyama, na atakaa humo kwa kufedheheka. Ila yule aliyetubia na kuwamini na**

kufanya vitendo vizuri; basi hao ndioMwenyezi Mungu Atawabadilishia maovu yao kuwa mema; na Mwenyezi Mungu ni Msamehevu, Mrehemevu. Na aliyetubia na kufanya wema, basi kwa hakika yeye anatubu kwa Mwenyezi Mungu toba hasa. Na wale ambao hawashuhudii uwongo, na wanapopita penye upuuzi, hupita kwa heshima. Na wale ambao wanapokumbushwa Aya za Mola wao hawazipuuzi kwa uziwi na upofu. Na wale wanaosema: Mola wetu! Utupe katika wake zetu na watoto wetu yanayoburudisha macho, na Utujaalie kuwa viongozi kwa wamchao (Mungu).

Surat Maida aya: 9 ... **Na uadui wa watu baina yenu usiwashawishi msifanye uadilifu…**

Surat Maida aya: 90 **Mwenyezi Mungu Hatawakamateni kwa viapo vyenu vya upuuzi, lakini Atawakamateni kwa viapo mlivyoviapa kwa nia…**

Maana ya tafsiri ya badhi ya sura kama Naml na Baqara ni: **Allah yuko pamoja na wenye subira. Vumilieni. Kuwa mvumilivu. Kwa ajili ya Allah.**

Surat Baqara aya: 218 ... **Na fitina ni mabaya zaidi kuliko kuua...**

Surat Baqara aya: 265 **Enyi mlioamini, msiharibu sadaka zenu kwa masumbulizi na udhia...**

Surat Baqara aya: 272 **Kama mkitoa sadaka kwa dhahiri ni vizuri; na kama mkitoa kwa siri na kuwapa mafakiri, basi huo ni ubora kwenu...**

Surat An’âm 152 na Surat Furqân aya 68: **...Usiue nafsi...**

Surat A’râf aya: 32 **...kuleni na kunyweni wala msifanye is-rafu hakika Yeye Hawapendi wanao fanya is-rsfu.**

Surat A’râf aya: 57 **Wala msifanye uharibifu katika nchi ikiisha tulia…**

Surat Ibrahim aya: 27 **Na mfano wa neno baya ni kama mti mbaya ambao umeng'olewa ardhini, hauna imara.**

Surat Nahl aya: 90 **Kwa hakika Mwenyezi Mungu Anaamuru uadilifu, na hisani, na kuwapa (watu kama uwapavyo) ndugu; na Anakataza upujufu, na uovu, na uasi...**

Surat Al-Isra 22-24 na Ahqâf aya: 15 **Na Tumemuusia mwanadamu afanye wema kwa wazazi wake; mama yake amechukuwa mimba yake kwa taabu na akamzaa kwa taabu; na kumbeba na kumwachisha ziwa ni miezi thelathini; hata**

anapofikia balehe yake na akawa mwenye umri wa miaka arobaini, akasema: Ee Mola wangu, Uniwezeshe kushukuru neema Zako ulizonineemesha mimi na wazazi wangu, na ili nifanye vitendo vizuri Unavyovipenda, na Unifanyie wema katika watoto wangu; kwa yakini ninatubu Kwako; na hakika mimi ni miongoni mwa waliosilimu.

Surat Isrâ aya: 27 "**Na umpe ndugu haki yake, na maskini na msafiri, wala usitumie (mali yako) kwa ubadhiri.**"

Surat Isrâ aya: 29 "**Na kama unatengana nao kwa kutafuta rehema ya Mola wako unayoitumai, basi sema nao kwa maneno laini.**"

Surat Ta-Ha aya: 132 "**Wala usivikodolee macho yako Tulivyowafaidisha watu wengi miongoni mwao: ni mapambo ya maisha ya dunia, ili Tuwajaribu kwavyo; na riziki ya Mola wako (Akupayo) ni bora mno na iendeleayo sana)**"

Surat Rum aya: 33 "**Katika wale waliotenga dini yao wakakawa makundi-makundi; kila kundi hufurahia waliyo nayo.**"

Surat Shura aya: 14 "**simamisheni dini wala msifarikiane kwayo…**"

Surat Jathiya aya: 19-20 "**Kisha Tumekuweka juu ya sheria hasa katika amri, basi ifuate, wala usifuate matamanio ya wale wasiojua. Kwa yakini hao hawatakufaa cho chote mbele ya Mwenyezi Mungu; na hakika wadhalimu ni marafiki wao kwa wao, na Mwenyezi Mungu ni rafiki wa wamchao.**"

Surat Fath aya: 29 "**Mwenyezi Mungu Amewaahidi walioamini na kutenda mema msa maha na ujira mkubwa.**"

Surat Hujurât aya: 10 "**Na ikiwa makundi mawili katika waaminio wanapigana, basi fanyeni suluhu kati yao…**"

Surat Shurâ aya: 41 "**Na malipo ya ubaya ni ubaya ulio sawa nao; lakini anayesamehe na kusuluhisha, basi ujira wake ni juu ya Mwenyezi Mungu; bila shaka Yeye Hawapendi wadhalimu.**"

Surat Hujurât aya: 7 "**Enyi mlioamini! Kama fasiki akiwajieni na habari yo yote, basi pelelezeni, msije mkawadhuru watu kwa ujahili na mkawa wenye kujuta juu ya yale mliyoyatenda.**"

Surat Hujurât aya: 11 "**Kwa hakika waaminio ni ndugu, basi fanyeni suluhu baina ya ndugu zenu, na mcheni Mwenyezi Mungu ili mrehemewe.**"

Surat Hadid aya: 24 "**Ili msihuzunike juu ya kitu kinachowapoteeni wala msijigambe juu ya Anachowapeni. Na**

Mwenyezi Mungu Hampendi kila ajivunaye, ajifaharishaye."

Surat Al-Isrâ aya: 36 "**Na timizeni kipimo mpimapo, na pimeni kwa mizani iliyo sawa. Hayo ni wema na bora mwishoni.**"

Surat Rahmân aya: 10 "**Na pimeni kipimo kwa haki wala msipunguze mizani.**"

Surat al-Mutaffifîn aya: 2-5 "**Maangamizo kwa wapunjao! Ambao wanapojipimia kwa watu hupokea (kipimo) kamili; Lakini wanapowapimia kwa kipimo au mizani, wao hupunguza.Je! wao hawafikiri ya kwamba watafufuliwa.**"

Zaidi, ingawa waja wake wanaweza kuchukuwa tahadhari juu ya amri Zake, Anajua kwamba watafanya, kama binadam, wanakosea, na Anatweleza katika Qur'ân al-kerîm kwamba Atawahukumu na usawa na rahma.

Surat Nahl aya: 62 "**Na lau Mwenyezi Mungu Angaliwakamata watu kwa sababu ya dhuluma yao, Asingaliacha hata mnyama mmoja...**"

Surat Ankabût aya: 8 "**Na walioamini na kufanya vitendo vizuri, kwa yakini Tutawaondolea maovu yao, na Tutawalipa mema ya yale waliyokuwa wakiyafanya.**"

Surat Zumar aya: 36 "**Ili Mwenyezi Mungu Awafutie ubaya walioufanya na kuwalipa ujira wao kwa wema waliokuwa wakifanya.**"

Surat Shûra aya: 26-27 "**Naye ndiye Anayepokea toba za watu Wake, na Husamehe makosa, na Huyajua mnayoyatenda. Na Huwajibu wanaoamini na kutenda wema na Huwazidishia fadhili Zake, lakini makafiri wana adhabu kali.**"

Surat Muhammad aya: 3 "**Na wale walioamini na wakatenda mema na wakaamini yaliyoteremshwa juu ya Muhammad, nayo ni haki iliyotoka kwa Mola wao, Atawaondolea maovu yao na Atarekebisha mienendo yao.**"

Surat Najm aya: 33 "**Ambao wanajiepusha na madhambi makuu na vitendo vibaya isipokuwa makosa hafifu; bila shaka Mola wako ndiye Mwenye ghofira tele...**"

Surat Nazi'ât aya: 41-42 "**Na ama yule aliyeogopa Enzi ya Mola wake, na akaikataza nafsi matamanio maovu, Basi kwa hakika Pepo ndiyo makao.**"

Surat Sabaa aya: 18 "**Nasi Hatumwadhibu ila anayekufuru.**"

Kwa ufupi, msingi wa Uislam ni kutii maamrisho matukufu ya Allâhu ta'âla ambayo yanautuliza moyo, yanaisafisha nafsi, na ni

rahisi kwa kila mtu kuifahamu. Misingi ya falsafa inayojengwa na mawazo ya binadam tu. Tunafaa kuzisoma kwa ajili ya yakuzifuataa, na tunafaa kukubali na kutekeleza maamrisho ya Allahu ta'âla yalioandikwa kwenye Qua'ân al-kerîm. Hivi ndio Uislam wa kweli. Allâhu ta'âla Anawakataza Waislam kuwa na itiqâd nyingi, kuwanzisha vikundi mbali mbali, au kuwa na tofauti za kiitiqâd miongoni mwao.

Allah -Anakataza Waislam kufanya vikao vya siri, kuwanzisha jumiya za siri kwa lengo la kuhujumiana . Aya kuhusu jambo hili ni kama zifatazo:

Surat Mujâdala aya 10-11 "**Enyi mlioamini! Mnaposhauriana kwa siri, basi msishauriane juu ya dhambi na jeuri na kumwasi Mtume, bali shaurianeni juu ya wema na uchamungu; na mcheni Mwenyezi Mungu Ambae Kwake mtakusanywa. Kwa yakini kushauriana kwa siri kunatokana na Shetani ili awahuzunishe wale walioamini, lakini hawezi kuwadhuru chochote ila kwa idhini ya Mwenyezi Mungu; na waaminio, basi wamtegemee Mwenyezi Mungu tu.**"

Surat Jâthiya aya: 18 "**Na Tukawapa maelezo ya amri, basi hawakuhitilafiana ila baada ya kuwafikia elimu, kwa uasi baina yao; hakika Mola wako Atahukumu kati yao siku ya Kiyama katika yale waliyokuwa wakihitilafiana.**"

Surat Rum aya: 33 "**Katika wale waliogawa dini yao wakawa makundi-makundi; kila kundi hufurahia waliyo nayo.**"

Surat Hadid aya: 21 "**Jueni ya kwamba maisha ya dunia ni mchezo na upuuzi na pambo na kujifurahisha baina yenu, na tamaa ya kuzidiana katika mali na watoto. Mfano wake ni kama mvua ambayo huwafurahisha makafiri maotesho yake, kisha yanakauka na unayaona yenye rangi ya manjano, kisha yanakuwa yenye kuvunjika-vunjika; na katika Akhera ni adhabu kali; na maisha ya dunia sio ila ni starehe idanganyayo.**"

Kuna jambo lengine zaidi ya hili linaloweza kuelezea ukweli kwamba dunia hii ni njia tu ya kupata dunia ya pili.

Tunafaa kutekeleza maamrisho ya dini yetu ya Uislam kwa nguvu zetu zote kuliko kudanganywa na matamanio ya dunia na hatimaye kupotea. Muislam ambae ana itiqadi sahihi na ana elimu sahihi ya dini na ambae hajadanganywa na wale waliopotea kutoka kwenye njia ya ukweli anategemewa kuwa mtu mwaaminifu, mwanachuoni wa kweli, mwananchi mwenye uzalendo na mtiifu wa sheria za nchi. Ni mzuri yeye mwenyewe na ni mzuri kwa nchi yake.

Uislam unamuheshimu mtu. Allâhu ta'ala anasema: "**Nimemuumba binadam katika umbo lililo bora zaid katika viumbe.**" Maisha ya binadam ni muhimu sana mbele Yake. Allâhu ta'âla Anasema: "**Usiue nafsi...**" Wakrisitu wanadai kwamba binadam ni kiumbe duni, mwenye dhambi, lakini madai haya yanakataliwa kabisa na Uislam. Binadam wote wanazaliwa wakiwa Waislam. Wanazaliwa pia wakiwa safi.

Waislam nao pia wanazaliwa wakiwa watukufu. Maana ya aya arubaini za mwanzo wa Surat Zumar ni: "**Kwa yakini Tumekuteremshia Kitabu kwa ajili ya watu kwa haki, basi anayeongoka ni kwa nafsi yake, na anayepotea bila shaka anapotea kwa hasara (ya nafsi) yake...**" Allâhu ta'âla Alimtuma mja wake mpendwa Muhammad alaih salam kama mtume pamoja na kitabu chake Qur'ân al-kerîm kama muongozo wa binadam. Wale wasiofuata njia ya wazi ilionyeshwa na Qur'ân al-kerîm na mtume wa mwisho Muhammad alaih salam kwasababu hawataki basi watapewa adhabu kali.

Sasa tuangalie aya zifuatazo kwa uangalifu:

Surat Sad: 88 "**Huu sio chengine chochote ila ni ukumbusho kwa walimwengu.**"

Surat al-Isra: 16 "**Anayeongoka, basi anaongoka kwa ajili ya nafsi yake tu; na anayepotea, basi anapotea kwa hasara (ya nafsi) yake. Wala hatabeba wowote mzigo wa mwingine. Na hatukuwa wanye kuwadhibu mpaka Tumepeleka Mtume.**"

Kwa hiyo tunafaa kumuomba Allahu ta'âla kutuongoza kwenye itiqad ya kweli. Hili kuwezekana tunasitahiki kufahamu dini ya kiislam ambayo ni dini ilio sahihi na dini ya mwisho, pia nakusoma vitabu vilivyoandikwa na wanachuoni wa **kiislam** ambao wamefafanuwa Usilam vizuri.

Allahu ta'âla hawafanyi binadam kuwa waislam au waumini ispokuwa kwa wale wanao taka kuwa hivo kwa maana nyengine maisha yake ya baadae mtu huyachangua mwemyewe . Vyote viwili rahma Yake na adhabu Zake ni za milele. Pia uadilifu Wake ni wa milele. Allahu ta'âla akipenda, Anamuongoza mtu yoyote kwenye itiqad sahihi bila sababu yoyote au mahitaji yoyote kutoka kwa mtu huyo. Imeripotiwa awali kwamba Atawapa mwongozo na itiqad sahihi watu ambao vitendo vyao na tabia zao ni nzuri kulingana na akili zao za kawaida. Itajulikana pale anapoondoka duniani kwamba amekufa na itiqadi yake. Mtu ambae anaishi na itiqadi yake sahihi lakini akaipoteza itiqadi yake kwenye siku za mwisho kwenye maisha yake basi mtu huyu anakufa bila itiqadi na

atafufuliwa miongoni mwa watu wasiokuwa na itiqadi. Kila siku tunafaa kumuomba Allahu ta'âla kutuwezesha kufa tukiwa na itiqadi zetu sahihi. Kwa kuwa Allâhu ta'âla ana rahma ya milele, Amewatuma mitume kwa waja Wake kuwaelezea kuhusu uwepo wake na umoja Wake yaaani kuwa hana mshirika wala msaidizi, na kuwaelezea vitu ambavyo anataka waja wake waamini.

Itiqadi maana yake ni kukubali vile alivyosema mtume sall-Allâhu alaihi wa sallam. Yoyote asiemuamini mtume na vile alivyokuja navyo, mtu huyu atakuwa kafir.

Na kwaajili hio nasi Kafir huyio atakuwa hakufuata alio amrishwa na atachomwa na moto wa milele baada ya kifo chake.

Mtu ambaye hakupata taarifa kuhusu mtume lakini kwa kutumia akili zake mwenyewe kafikiria na akaona kwamba "Allah yupo na ni mmoja" na akafariki na itiqadi hio, ataingizwa kwenye pepo pia.

Kuchomwa milele ni natija ya kukanusha mtume (alaih salam) hali yakuwa kapata tarifa kuhusu yeye. Hata hivyo, kuna wanachuoni wakiislam wakubwa wanaosema kwamba "yoyote ambaye hafikirie na kuwamini kwamba Allau ta'âla yupo, basi moja kwa moja atakwenda jahannam," lakini maneno yao inamaanisha yule ambaye hajakifikiria baada ya kupata habari za mtume (alaih salam). Yule mwenye akili timamu hatomkanusha mtume. Atamuamini moja kwa moja bila kusita.

Abuu Talib, ammi yak emtume Muhammad alaih salam, mara kwa mara alikuwa anasema kwamba mapenzi aliyonayo kwa mtume mtoto wa ndugu yake ni mengi kuliko kwa wanawe, kwa kiasi kuwa anamtetea sana. Ni ukweli wa kihistoria, kwamba kuwambatana kwake kukubwa na utamaduni aliyokuwa nayo ulimzuia kukubali Uislam licha ya juhudi zake mtume Muhammad alaih salam lakini hadi kufikia kufa bila kuukubali Uislam ni mtihani mkubwa sana.

Kukabiliwa na vyiambatanishi kama hivi ni ugonjwa mkubwa wa nafsi. Na watu wengi wameanguka kwenye mtego huu kwasababu ya nafsi zao, na mwisho wake zimewazuia kupata furaha ya milele. Allâhu ta'âla anasema katika hadîth-i-qudsi, "**Itambue nafsi yako kama adui wako, na ndio adui Wangu!**" mkaidi huyu sio rahisi kumkimbia hasa kwa mtu ambae kazaliwa na wazazi wakiristo na kalelewa chini ya mafunzo ya kikiristo. Rafiki zake wanaweza kumuonea au familia yake kumtenga akibadilisha dini. Pengine labda atakosa kazi au cheo akiwa muislam. Kweli, kila mfano hapo ju ni sababu, lakini sababu kuu

ni: leo waislam hawafaham dini yao. Zaidi ya hayo, habari mbaya kuhusu Uislam; tafsiir mbaya; hadith na wajinga wa dini; waliogeuka na kuingia kwenye moja ya makundi ya uzushi sabiini na mbili; kama vile wadanganyifu, maandishi ya kiburi yalioandikwa na wanasayansi wasioamini chini ya jina la sayansi. Kwa upande mwengine, kila tunapozungumza na mkiristo msomi kuhusu yalioandikwa ndani ya kitabu hiki, tunakuta kwamba anahisi mapenzi ya Uislam.

Kuhusu mada ya kuelezea Uislam kwa njia isio sahihi, nchi za kiislam ndio wamekuwa hatari sana kwa uislam. Watu waliotengana na dini kwenye badhi ya nchi, ambao idadi yao ni kama thelathin, wameufanya ulimwengu kupata sura ya habari zisizo sahihi na hisia mbaya kuhusu Uislam. Qur'ân al-kerîm inatafsiriwa vibaya katika nchi za kiislam ambazo waislam. Zaidi ya hayo badhi ya mitume, kwa mfano Adam alaihi salam anakataliwa. Bila shaka, baada ya muda, viongozi wa serikali za nchi hizo watatambua ukweli na kuwacha njia hizo zenye makosa na watagunduwa njia ya ukweli inayonyesha na mamilioni ya vitabu vyenye thamani vilivyoandikwa na wanachuoni wa ahlu haki wa kiislam. Lakini, kwa sasa kutokana na siyasa zao za uongo na namna wanavyongozwa, wanajeruhi Uislam sana.

Mtume wetu Muhammad (sall-Allahu ta'ala 'alaihi wa-sallam) alisema kwamba, yeyote ambaye hana Imani atachomwa kwenye moto milele. Ujumbe huu ni sahihi. Tunafaa kuukubali ujumbe huu kama tunavyoamini kwamba Allahu ta'âla yupo na ni mmoja. Kuchomwa kwenye moto milele maana yake ni nini?

Yeyote anayefikiria msiba wa kuchomwa milele inawzekana kupoteza akili zake kwa sababu ya hofu atakayopata. Angalau, ataanza kutafuta njia za kuepuka janga hili. Dawa yake ni rahisi sana. "**Kuwamini kwamba Allâhu ta'âla yupo na ni mmoja; Muhammad alaih salam ni mtume Wake wa mwisho na kwamba kila alichosema ni ukweli**" inamlinda mtu dhidi ya janga la kudumu. Ikiwa yoyote atasema kwamba haamini kwenye janga kama hilo la kuchomwa milele eti lipo, na kwamba haogopi kitu chochote kama hicho, na kwamba hawezi kutafuta njia ya kujikinga na janga hilo, basi mtu huyu tutamuuliza: una ushahidi wowote au dalil ya kutoamini? Ukweli gani au ushahidi gani wa sayansi unaokuzuia kuwamimini ujumbe huu? Kiukweli hawezi kutoa dalili yoyote. Inakuwaje nifikirie ambalo halijaegemea kwenye dalili yoyote au ushahidi liitwe elimu au sayansi? Neno la namna hiyo huitwa dhana au uwezekano. Sio jambo zuri kujiepusha na kuogopa janga kama hilo la kuchomwa milele

kwenye moto japokuwa kuna mmoja kati ya milion moja au mmoja kati ya bilion moja uwezekano wake kutokea? Mtu mwenye akili timamu asijaribu kujepusha?

Asijaribu kutafuta njia ya kujiokoa mwenyewe dhidi ya uwezekano huu wa kuchomwa kwenye moto milele?

Kama unavyoona, kila mtu mwenye akili timamu ana iman. Ili kuwa na iman, huwezi kujiweka kwenye matatizo, kama kulipa ushuru au kutowa mali kwa ajili ya kuupiga vita na kuuhujumu uislam; kubeba matatizo na balaa ya kuwabudu, au kushikamana na utamu na vitu vya kufurahia. Inatosha kuwamini kwa moyo. Hutakiwi kuweka wazi wazi imani yako kwa wasio amini dinii. Hali yakuwa ni binadam na viumbe wenye akili, watu wasioamini kuwepo kwa moto wa milele wanategemewa angalau kukubali uwezekano wake.

Kuwa dhidi ya uwezekano wa kuchomwa kwenye moto milele sio ujinga ila ni masikitiko makubwa kujiepusha kuwa na **IMAN** ambayo ni dawa pekee ya janga hili? Sanaullah Pani-Puti (rahmatullahi alaih) alieleza katika kitabu chake **Huquq-ul-Islam**: "kuwepo kwa Allahu ta'âla. Sifa zake na vitu vinavyokubaliwa na kuhakikishwa na Yeye vinaweza kufahamika kwa njia ya ujumbe wa mitume. Haviwezi kueleweka kwa njia ya kuelezea.mtume Muhammad alaihsalam alitueleza vitu hivyo. Na Vilisambazwa kila sehem kwa juhudi za Khulafa-i Rashidin. Kila mmoja wa As-habu-al-Kiram alikuwa amesoma baadhi ya elimu. Walikusanya elimu hii. Katika suala hili, As-hab-i Kiram wana haki juu yetu. Kwa sababu hii, tumeamrishwa kuwapenda, kuwashukuru na kuwatii wote. Kitabu hiki kwenye Lugha ya Persian (kiajami) kilichapishwa Lahore na pia İstanbul mnamo mwaka 1410 [1990] na Hakikat Kitabevi.

HÜSEYN HILMI IŞIK,

'Rahmat-Allahi' alaih'

Hüseyn Hilmi Işik, 'Rahmat-Allahi' alaih', mchapishaji wa Hakikat Kitabevi Publications, alizaliwa katika Eyyub Sultan, Istanbul mwaka 1329 (1911 A.D).

Miongoni mwa vitabu mia na arobaini na nne alivyochapisha, sitini ni Kiarabu, ishirini na tano Kiajemi, Kituruki kumi na nne, na iliyobaki ni vitabu vya Kifaransa, Kijerumani, Kiingereza, Kirusi na lugha zingine.

Huseyn Hilmi Işik, 'Rahmat-Allahi' alaih '(aliyoongozwa na Sayyid' Abdulhakim Ar-wasf, 'Rahmat-Allahi' alaih ', mwanachuoni maarufu wa dini na sifa kamilifu katika Tasawwuf na uwezo wa kuwaongoza wanafunzi kwa kukomaa kikamilifu, mwenye utukufu na hekima), alikuwa mwanachuoni mwenye uwezo na mzuri wa Kiislam mwenye uwezo wa kuongoza furaha, alifariki wakati wa usiku kati ya Oktoba 25, 2001 (8 Sha'ban 1422) na Oktoba 26,2001 (9 Sha'ban 1422)). Alizikwa katika Eyyub Sultan, ambako alizaliwa.

Mwisho

Hitimisho kitabu hichi kimelenga kuelemisha jamii ya kiislamu katika mwambao wa mwambao katika nchi ya za Afrika nimejaribu kutumia lugha ambayo ni rasmini katika nchi za mashariki pia nimejaribu kutfsiri baadhi ya maneno ambayo ni kielimi zaid ili kuja kwenye lugha ya kiswahili kwa lengo la kuwafaidisha wasomaji wa rika zote pia nimetumia uslibu wa kielimu mingi ya fiqi ya kwa baaadhi mada lakini pia nimejaribu kutumia uslubu wa mijadala kea baadhi ya vifungu nilivokuwa natoa hoja au kujibu hoja kwa wanao kwenda kinyume na mtazamo wangu pia nimejaribu kunuukuu vitabu tofauti vya zamani na vya sasa ili kuonesha ushahidi ya ninayo yazungumza lakini pia nimetumia aya za qur-an na hadithi ili kubainisha hoja yangu na nilipo elezea kuhusu uislam nimeingia ndani zaid kuelezea kuhusu masufi ili kubainisha yale ambayp masufi wanaya fanya na kuwayaamini na kuweka wazi ili lkama kuna vitendo vinanasibishwa nao ambavo haviko katika hayo ambayo nmeyataka hapo juu basi itakuwa ni uzushi tu juu ya uisalam lakini nilikuwa simaanishi kama uislamu ni usufi tu bali nilikuwa najaribu kuonesha uhalisia ulivo na ukweli wa mambo.

BOOKS PUBLISHED BY HAKİKAT KİTABEVİ

ENGLISH:

1– Endless Bliss I, 304 pp.
2– Endless Bliss II, 400 pp.
3– Endless Bliss III, 336 pp.
4– Endless Bliss IV, 432 pp.
5– Endless Bliss V, 512 pp.
6– Endless Bliss VI, 352 pp.
7– The Sunni Path, 128 pp.
8– Belief and Islam, 128 pp.
9– The Proof of Prophethood, 144 pp.
10– Answer to an Enemy of Islam, 128 pp.
11– Advice for the Muslim, 352 pp.
12– Islam and Christianity, 336 pp.
13– Could Not Answer, 432 pp.
14– Confessions of a British Spy, 128 pp.
15– Documents of the Right Word, 496 pp.
16– Why Did They Become Muslims?, 304 pp.
17– Ethics of Islam, 240 pp.
18– Sahaba 'The Blessed', 560 pp.
19– Islam's Reformers, 320 pp.
20– The Rising and the Hereafter, 112 pp.
21– Miftah-ul-janna, 288 pp.
22– Book of Namâz, 240 pp.
23– O Son, 352 pp.

DEUTSCH:

1– Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten
2– Glaube und Islam, 128 Seiten
3– Islam und Christentum, 352 Seiten
4– Beweis des Prophetentums, 160 Seiten
5– Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten
6– Islamische Sitte, 288 Seiten

EN FRANÇAIS:

1– L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.
2– Foi et Islam, 160 pp.
3– Islam et Christianisme, 304 pp.
4– L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.
5– Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.
6– Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

SHQIP:

1- Besimi dhe Islami, 96 fq.
2- Libri Namazit, 208 fq.
3- Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ESPAÑOL:

1- Creencia e Islam, 112.
2- Libro Del Namâz, 224.

ПО РУССКИ:

1- Всем Нужная Вера, (128) стр.
2- Признания Английского Шпиона, (128) стр.
3- Китаб-ус-Салат (Молитвенник) Книга о намазе, (224) стр.
4- О Сын Мой, (256) стр.
5- Религя Ислам, (320) стр.

BOSHNJAKISHT:

1- Iman i Islam, (128) str.
2- Odgovor Neprijatelju Islama, (144) str.
3- Knjiga o Namazu, (192) str.
4- Nije Mogao Odgovoriti, (432) str.
5- Put Ehl-i Sunneta, (128) str.
6- Ispovijesti Jednog Engleskog Spijuna, (144) str.
